מסכת חולין פרק רביעי בהמה המקשה (דף ס"ח ע"א) בהמה המקשה לילד והוציא העובר ידו והחזירו מותר באכילה הוציא ראשו אעפ"י שהחזיר הרי הוא כילוד יש לראות אמאי לא תני ברישא אינו כילוד או בסיפא אסור באכילה וי"ל בסיפא לא הו"מ לומר אסור באכילה דמשמע דאין תקנה לאותו וולד והא ליתא דשחיטת עצמו מהני לי' ומש"ה תני הר"ז כילוד וברישא לא הו"מ לומר אינו כילוד דאי הוה תנן הכי הוה דייקינן הא לא החזירו הוה כילוד ושחיטת עצמו מהני וזה ליתא דשחיטה לא מהני לאבר דסימנים כשחוטים דמי ועיין לקמן בפרקין ולפ"ז ע"כ מתני' לאו ר"מ הוא דלר"מ בן ט' חי לא ניתר בשחיטת אמו כ"א בן ח' חי או מת ואמאי לא תנן דבר והפוכו החזירו מותר באכילה הוציא ראשו אסור באכיל' ודאי דשחיטת אמו לא מהני דכילוד דמי ושחיטת עצמו נפל הוא אלא ודאי ר' יהודה היא.

ואין להקשות אמאי לא אשמעינן רבותא טפי דאפילו ראש נפלים הוה לידה דלרב דאמר הכין בכור' מ"ז ע"ב וליתני הכי הוציא ראשו הר"ז אסור באכילה ובבן ט' מת מיירי ולשמואל ניחא דאין ראש פוטר בנפלים וע"כ מתני' בבן ט' חי קמיירי ובלא"ה מתני' לאו ר"מ הוא אלא לרב קשיא ואין לומר מש"ה תנא הכי כדי דליהוי סיפ' מיותר ואיידי דריש' והחזירו דרישא למקו' חתך ושמעינן דלא החזירו למקום חתך אסור משא"כ אי הוה תנן אסור באכילה הוה איצטריך סיפ' לגופא דראש נפלים פוטר והחזרה דסיפא צריך אגב אורחא כמו שכתבו התו' ד"ה סיפא ואמרינן סיפא לגופא ורישא איידי ולא הוה ידעינן למקום חתך וז"א דהא הקשה משליא והתם נמי בנפל אייריי ועי' בתו' ד"ה שליא וא"כ קשיא וי"ל למסתמי' כר' יהודה אתא דבן ט' חי ניתר בשחיטת אמו וי"ל בע"א ועי' במהרש"א מ"ש בתו' ד"ה סיפא וד"ה טעמא ולפי מ"ש פריך שפיר דע"כ מתני' בבן ט' חי מיירי וצ"ע: בפירש"י ד"ה בהמה המקשה לילד בשעת שחיטה יצאה שנשחטה אמו אח"כ לא כשנולד הוולד אחר כן בלא נשחטה אמו דודאי שרי על ידי שחיטת עצמו ועי' ב"י ובש"ע אבאר מזה בעזה"י: ובד"ה מטחול וכליות מידי דלא מטרפא ביה עכ"ל עי' לעיל נ"ה ומסיק שם בסומכי' טריפה ובקולשי' כשר ואף לתי' שני שם מתני' בקולשי' מיירי ואינני מבין מ"ש התו' י"ט בכאן יע"ש: גמרא ואבר עצמו אסור מ"ט ובשר בשדה טריפה ופירש"י הרי הוא כטריפה הכי דריש לקמן כמ"ש התו' ד"ה כיון שיצא ומ"ש וכל מי שיצא חוץ למחיצה כמו בשר קדשים מהאי קרא נפקא אפשר דקשיא ליה למה לי דרש כטריפה בלא"ה ידעינן דהחזירו אסור דאל"כ וקרא דבשדה בלא החזירו פשיטא דלאו בבהמה הוא ול"ל קרא דהא אפי' מקום חתך דלא יצא אפ"ה אסור בלא החזירו מה"ט ולכן כתב דקרא צריך לשאר מילי, ומש"ה ל"ק למ"ד אבר עצמו מותר ל"ל קרא דצריך לקדשים: אי אעובר מאי אריא החזירה לא החזיר נמי אבל הא ל"ק למה למתני כלל דמה שבפנים שרי דאשמעינן משום יד לא הוה כילוד כמו שאמר רש"י קצת דחוק והיה נראה לומר דאשמעינן מיעוט אבר שבפנים שרי לאפוקי מלישנא בתרא דיש לידה לאברים ואף מיעוט שבפנים אסור ומש"ה ל מקשה אלא החזירו דרישא וסיפא ל"ל וכן לקמן אהא דאמר למה למתני כלל ופירש"י אהחזרה קשיא אבל למה לי רישא לאשמעינן מיעוט שבפנים שרי וסיפא איידי אלא חזרה דרישא וסיפא למה לי: וקשיא לי מה מקשה למה לי החזירו דלמא מתני' ר"מ היא דאמר לקמן שחט אמו ואח"כ חתך ליד הבשר שבפנים מגע נבילה ופירש"י לעיל דף ל"ד א' דאסור

לטמאות גופו מ"ה או עכ"פ מדרבנן ולאו דוקא כהן ה"ה ישראל וע"ש ובפ"ק ב' ב' ובתו' שם וא"כ החזירו שרי נהי דאין שחיטה מתיר באכילה מ"מ מטהר מידי נבילה אף לר"מ דמ"ט אמרינן אבר אסור כטריפה מהכי וטריפה ששחטה מהני לטהר מידי נבילה ה"ה החזירו עכ"פ מהני לטהורי מידי נבילה והמעיין בחדושי רשב"א יראה כמו שכתבנו ולקמן אבאר באורך ומש"ה לא החזירו הבשר שבפנים טמא ואסור לטמאות גופו אלא דמתני' לאו ר"מ הוא וכמ"ש לעיל דא"כ לא ליתני הוציא ראשו אסור באכילה.

ומיהו בלא"ה נראה דאף לשיטת רש"י לעיל ל"ה דאסור לטמאות גופו היינו כהנים ועי' בחדושי' שם בזה שוב מצאתי בתוס' בפ"ק כ' ב' ד"ה טמא שכתבו אף דאסור לטמאות גופו מדרבנן שנאמר והתקדשתם והייתם קדושי' דרשינן שלא יאכלו ישראל חוליהן בטומאה ועי' במ"ל הל' טומאת אוכלין פי"ו הלכה י' ובתוס' כריתות י"ג א' ד"ה התירו לעוברה ונראה שיש איסור לישראל ג"כ מדרבנן שלא יטמא גופו בימי טהרתו באוכלין טמאין א"כ שפיר נקיט החזירו דמטהר מידי נבילי בהיותו בפנים האבר והבשר טהור מה שלא יצא ומותר באכילה.

ומ"ש לתרץ דר"מ לא מציא אתיא מתני' מ"מ הא לקמן אמרינן ע"ד א' אמר ר"ח מחלוקת באבר דעובר חי אבל במת ד"ה אף חכמים מודים שחיטה עושה ניפול א"כ איכא לאוקמיה מתני' בהכי דוקא החזירו דמטהר מידי נבילה לאבר שיצא הוא דמותר לאכול מה שבפנים הא לא החזירו אסור דאסור לטמאות גופו באוכלין טמאין ובעובר מת דגם חכמים מודים מה שבחוץ טמא הא החזירו מטהר דהיקש כטריפה ומיניה מה טריפה מטהר מידי נבילה אף זה כן ועכ"פ החזירו בעינן דאל"ה לאו בהמה בבהמה הוה ועוד דהוה טומאה בלועה להמעיין בפרקין פלוגתא דר"י ור"ע ברש"י ותוס' שם ואין להאריך כאן.

וא"כ ה"ה סיפא איצטריך בראש נפלים דילוד הוה דבהכי איירי מתני' דליכא לתרוצי כמ"ש מהרש"א דזה לא נשמע במשנ' דהא בהכי איירי כמ"ש ואי דא"כ ליתני אסור באכילה זה אינו מכריע ומכ"ש דאיירי בין בחי ובין במת ומש"ה רב נחמן ב"י דאמר דבריו אהא דפריך ולא אמר דבריו אמתני' למקום חתך משום דאיכא לתירוצי כמ"ש והגמרא דפריך כאן א"ו לרבה דאמר לקמן אף בעובר מת פליגי והלכ' כחכמים דמטהרין מידי נבילה יע"ש: ברש"י ד"ה לא אעובר ופירש"י ואשמעינן משום יד לא הוה כילוד פי' כן דל"ת למה רישא כלל וכבר אפשר לפרש בדברי רש"י דאשמעינן אין לידה לאברי' ומיעוט שבפנים שרי לל"ק וכבר נתבאר לעיל: ובד"מ אע"פ שיצא ראשו חי כו' ואף אם נולד כולו כו' והאי דנקיט ראשו משום בכור לכהן עכ"ל לרב פי' כן דראש פוטר בנפלים דלשמואל ע"כ ראשו ורובו ונקיט ראש משום סיפא הא ראשו חי בבן ט' בכור לנחלה נמי לא הוה והא דלא פי' כן לרב דעדיף מיניה פי' דמשום רישא גופא צריך דאינו בכור לכהן ועי' בסמ"ע בחושן משפט סי' שע"ז על מ"ש שארית יוסף בנפל ביצא כולו לא הוה שני בכור לנחלה והתי"ט בכורות פ"ח מ"א כתב דאשתמיטתיה ליה דברי רש"י דכאן והיינו כמ"ש דע"כ לרב פי' כן.

ועיין בכורות דבלא"ה ע"כ לאשמעינן דאינו בכור לכהן דאי לדיוקא הא בן ט' ראשו חי הא ממתני' דנדה שמעינן יע"ש ועי' ברש"י בכורות דף מ"ח ב' ד"ה ומאי קמ"ל אא"ב

לרב אשמעינן דראש נפלים פוטר יע"ש ולא פי' כפשוטו דאשמעינן גופא דמלתא דנפל השני בכור לנחלה ולא לכהן וסיפא גופא נמי הא קמ"ל אלא לשמואל ליתני רובו וע"כ לדיוקא הא שמעינן ממתני' דנדה כו' דקשיא ליה ליתני איזהו בכור לנחלה ולא לכהן הבא אחר נפלים ותו לא אלא לאשמעינן דראש פוטר בנפלים וסיפא בן ט' מת ולא סגי בן ח' חי דהוה חדא מלתא איידי דרישא אלא לשמואל קשיא תרתי יע"ש ולדברי שארית יוסף אפשר דקשיא ליה למה לי בן ט' שיצא ראשו מת ובן ח' חי ליתני סתם איזהו בכור לנחלה ולא לכהן הבא אחר נפלים ואי לאשמעינן דראש פוטר בנפלים ולא היה בכור לכהן הא שמעינן ממתני' דשליא שיצאה כו' סי' ולד באשה והתו' בכאן ד"ה שליא ובכורות הוקשה להם אמאי לא איתותב שמואל מהא מתני' ולשארית יוסף י"ל דאה"נ וחדא מיניה נקיט שם אלא לרב קשיא באמת אלא דבא לומר דוקא ראשו הוא דהוה שני בכור לנחלה הא יצא כולה אף בכור לנחלה לא הוה ועי' בזה: בתו' ד"ה סיפא כו' דלמא אשמעינן החזירו הרי כילוד וי"ל פשיטא עכ"ל הלבוש בי"ד סי' י"ד נתן טעם הוציא ראשו והחזירו אסור משום בשר בשדה והתב"ש הקשה דא"כ לר"י דלית ליה בשר בשדה פליג על מתני' דהוציא ראשו כו' אלא דלידה לא מהני חזרה יע"ש ומתוס' כאן נראה כן דבלא בשר בשדה לא שייך חזרה בלידה ולא עוד אלא שנראה דליתא להאי סברא דבשר בשדה אף מה שבפנים אסור דאל"כ מה קשיא להו מאי איריא ראש ביד נמי לא מהני חזרה דהוה בשר בשדה ואפשר הא גופא קמ"ל דראש בהחזירו הוה כילוד דאף מה שבפנים הוה כבשר בשדה: בא"ד דאפילו מה שבפנים אסור דלרב יהודא אסור קאי אעובר ובנחתך מבעיא לקמן עכ"ל ר"ל בנחתך ודאי מכי יצא רובו הרי הוא כילוד ממתני' דנדה ואפ"ה מיבעיא לן עבי' חתכה ידו כו' עד שהשלימו לרובו מאי והיינו למה שבפני' ואשמעינן כאן בראשו דאף מה שבפנים הוה כילוד ומ"ש דלרב קאי אסור אעוב' ר"ל דחידו' זה אשמועינן שפיר במתני' דמדהוציא ידו מותר ע"כ מה שבפנים א"כ הוצי' ראשו אסור ע"כ אף מה שבפנים אלא דיש לראות א"נ אסור קאי אאבר אפ"ה ע"כ הוציא ראשו כילוד למה שבפנים דאי למה שבחוץ ליתני אסור באכילה דשחיטת עצמו ג"כ לא מהני דמה שבפנים כשחוט דמי לשיטת התוספות לקמן בפרקין דלכ"ע אותו אבר אין לו תקנה בשחיט' גבי רב משרשי' יע"ש.

והנה למ"ד אבר עצמושרי אפשר מתני' ר"מ היא והא דלא תנן אסור באכילה כיון דאיירי בן ט' מת או ח' חי י"ל דאי הוה תנא הכי ה"א דמה שבפנים מותר לכך תנן כילוד בשלמא למ"ד אבר עצמו אסור ומותר למה שבפנים ע"כ הוציא ראשו אסור אף מה שבפנים ושפיר מוכח מתני' דלא כר"מ משא"כ למ"ד אבר עצמו שרי ובזה יש ליישב דברי רש"י שפירש אא"ב החזירו כו' משמע דלא קשיא אלא החזירו למה אבל גופא, דמתני' אשמעינן דראש נפלים פוטר דאין לומר דזה לא שמעינן ממתני' אי איירי בראש נפלים י"ל דהיינו אי רבנן וע"כ בן ט' חי ולמ"ד אבר עצמו אסור משא"כ למ"ד אבר עצמו שרי אתיא מתני' כר"מ ובבן ט' מת דאי בחי פשיטא דלא מהני בלא"ה שחיטה ומ"מ לשון התוספות א"א לפרש כך ולרש"י בלא"ה לא קשיא דאיצטריך סיפא משום רישא ואין להאריך גם ממתני' דשליא מוכח אף בנפל ולכך א"א לפרש אלא כמ"ש משום רישא נקיט ליה גמרא וכ"ת אשמעינן באדם ואשמעינן בהמ' או מהכי קשיא או מבכורות מדאצטריך בתרתי: (ע"ב) גמרא וחכ"א מגע טריפה שחיטה הב"ח ז"ל ביורה דעה סי'

י"ד כתב דהיכא שהאם טריפה והוציא עובר ידו בשעת שחיטה ונולד אח"כ כולו אבר שיצא אסור ולא מהני ביה שחיטת עצמו וכתב התב"ש בסי' י"ד הטעם דשחיטת אמו מהני לעובר לטהר מידי נבילה ולאבר לא ואף לחכמי' דפליגי אר"מ היינו בכשירה ולא בטריפה וא"כ שחיטת עצמו לא מהני לאבר דלענין נבילה הוה שחיטו' סימנים דידי' ובכל שחיטות מהני השחיטה לב' דברים לטהר מידי נבילה ולהתיר זה תוכן כונתו יע"ש.

ומ"מ נראה לי שאם החזיר האבר קודם שחיטה דמטהר שחיטת אמו אף האבר כיון שהחזיר וה"ה וכ"ש לר"מ בכשירה אם החזיר קודם שחיטה מטהר מידי נבילה ועיין בחדושי רשב"א בהא דאמר מאי איכא בין לישנא דיש לידה והיינו כפי' רי"ף דאף ר"י מודה דאבר עצמו אסור הקשה מהא דלקמן ע"ג א' מ"ט הא אית ליה תקנתא בחזרה והא לר"י נמי אבר עצמו אסור ורבותינו בעלי התוספות מפרשים דמ"מ מטהר מידי נבילה ואינו דלרבנן קיימינן והם אף בלא חזרה מהני וי"מ לטהר מידי טריפה שחיטה ואינו מחוור דמדרבנן מטמא בקדשים יע"ש היטב ומדכתב דלרבנן קיימינן משמע דלר"מ דינא הכי וכן מ"ש בטריפה שחיטה הוה מדרבנן משמע אי מ"ה הוה א"ש והיינו כמ"ש דהיקשא כטריפה אינו אלא לענין אכילה דלא מהני חזרה אבל לטהר מידי נבילה אית לומר דמהני בהחזירו אח"כ וכמ"ש: ע"ש גמרא חד למקום חתך וחד לאבר עצמו ר"ל אי לא הוה כתיב אלא חד קרא הוה מוקמינן במסתבר טפי למקום חתך ולא לאבר עצמו ולכך כתיב קרא אחרינא למשרי אבר עצמו ואין להקשות אימא דקרא ה"ק החזיר פרסות שנולד מטריפה והחזיר קודם שחיטה אכול בשחיטה עצמו אח"כ כמ"ש לעיל לסברת הב"ח י"ל דלזה לא צריך קרא פשיטא דלא מימעט מטריפה: והא דאמרינן חד למקום חתך הוה קשיא למה לי קרא למקום חתך דמותר פשיטא דלא הוה בשר בשדה וראיתי לר"ן ז"ל בחמש שיטות שהקשה כיון דלאו בהמה הוא אמאי שרי מקום חתך כבהמה הא הוה כבשר בשדה וי"ל מריבויא דפרסה החזיר יע"ש וא"ש: מאי בינייהו למיסר מיעוט אבר שבפנים ה"ה דהמ"ל לענין אבר היוצא מטריפה והחזיר למ"ד יש לידה ובלא היקשא דבשר בשדה טריפה אותו אבר אסור דהוה כילוד אותו אבר ובילוד פשיטא דלא מהני חזרה כמ"ש התו' ע"א ד"ה מאי קמ"ל והא ראי' דאף מה שבפנים אסרינן למיעוט האבר שבפנים אף דלא הוה בשר בשדה אלא משום דהוה לידה וא"כ לא מהני שחיטת אמו לאבר לטהר מידי נבילה באם טריפה ולמ"ד אין לידה מהני דלא ידעינן אלא מקרא דבשר בשדה טרי' כטרי' ועכ"פ לטהר מהני וכמ"ש לעיל והא דאמרינן מ"ב לפירש"י בין ל"ק לל"ב ולר"י אף לל"ב אבר עצמו שרי והלכ' כתב אף דרב ור"י הלכ' כר"י מ"מ הא איתותב ר"י ואיבעיא למ"ד אין לידה הוה דלא כהלכתא ולמ"ד יש לידה נפשטה איבעיא דלא מהני חזרה אבל הרי"ף והרא"ש פירשו מאי איכא בין רב לר"י ל"ב והשתא הלכה כל"ב וכר"י דמיעוט שבפנים שרי דרב ור"י הל' כר"י דבהא לא איתותב והא דמיבעיא למ"ד אין לידה לאברים אף דלדידי' האבר עצמו אסור היינו מגזירת הכתוב ובשר בשדה מ"מ כיון דהדר הדר למה שבפנים משא"כ למ"ד יש לידה הוה כאלו לא החזירו והוה רובא בב"א ולכך לא מיבעיא ליה למ"ד יש ליד': יש לראות בשמעתין דמסיק בתיובתא למ"ד אבר עצמו שרי דלמא ברייתא כר"ש וצריך ב' קראי חד למקום חתך וחד לקלוט ור"י כרבנן ולדידי' ע"כ חד למקום חתך וחד לאבר עצמו להוציא מדרשא דטריפה ומאן נימא לן דלרבנן איכא דרשא אחרינא, ועיין בתוס' ד"ה

ואליבא דר"ש וי"ל דדוחק לאוקמי' ברייתא דלא כהלכתא כר"ש ולא כרבנן ובתוס' ד"ה אמר ר"י יש ליישב ע"פ דברי הר"ן בחדושיו דלר"ש קאמר חד לקלוט במעי אמו ואד להוציא ידו והחזירה דלא שמעינן מחטאת דהתם בטהורה איירי: (דף סט ע"א) גמרא בעי רב חנניא הוציא עובר ידו בעזרה מהו הנה אבעיא זו מתפרש שפיר למ"ד אין לידה ולא החזירו מהו ומיבעיא ליה אי הוה מחיצה למיהוי בהמה בבהמה נמי כמי שלא הוציא' כלל ממחיצת אמו וזה שלא פרש"י כאן כלום אבל באבעיא שניה למ"ד יש לידה מבעיא ליה וכבר נתקשו בזה מהרש"א ומהר"מ מלובלין ז"ל דאמאי לא בלא החזירו ולמ"ד נמי אין לידה לאברים וסברת מהרש"א ז"ל היא דודאי חזרה לעזרה הוה כמוחזרה לרחם וע"כ בעיא שני' למ"ד יש לידה דאי למ"ד אין לידה מה מקשה ליה אביי ותבעי לך קדשים קלים בירושלים הא מ"מ צריך למבעיא עוד את"ל חומת ירושלים לא הוה מחיצה חומת עזרה מהו דעדיף טפי כמ"ש התוס' ד"ה ותיבעי' כו' אבל השתא דמבעי חומת עזרה תו אין צריך למבעי אם תמצא לומר הוה מחיצה חומת ירושלים מהו דממה נפשך אי חומת עזרה מחיצה אף דחומת ירושלים לא הוה מחיצה הוה חזרה לעזרה כמו חזרה לרחם דשם שחיטת קדשים למ"ד אין לידה ואי חומת עזרה לא הוה מחיצה כ"ש חומת ירושלים דלא הוה מחיצה ואין נ"מ כלל בבעיא שניה אלא ודאי למ"ד יש לידה לאברים דהכין הלכתא לשי' רש"י ומיבעיא ליה שפיר בהוציא בירושלי' והחזירה לעזרה דאי חומת ירושלים לא הוה מחיצה לא מהני חזרה לעזרה אלא דקשיא ליה למה לי חזרה לרחם ותי' אורחא דמלתא נקיט דאין דרך להכניס כך לעזרה יע"ש במהרש"א וזה תוכן כונתו והא דבעי' חנני' הוציא ידו בעזרה ולא הוציא ידו בירושלים אפשר אף למאן דאמר אין לידה לאברים ואין דרך להכניס כך לעזרה בשעת קישוי או דנקיט למ"ד יש לידה ומ"מ נ"מ ג"כ למ"ד אין לידה ומש"ה לא פירש"י באיבעיא ראשונה למאן קמיבעיא ליה אבל מהר"מ מלובלין ז"ל פי' בזה ליישב גם קושיא שניה דע"כ מיבעיא למ"ד יש לידה מדאמר ותיבעי לך קדשים קלים בירושלים ולא אמר ותיבעי לך נמי ש"מ דבאיבעיא זו לחוד סגי ויש לה קיום אף בלא איבעיא ראשונה והא ע"כ ישחטו אח"כ בעזרה וא"כ ע"כ אתה זקוק לבעיא ראשונה אי חומת עזרה הוה מחיצה דאי לא הוה מחיצה א"כ ע"כ הוה חוץ למחיצה ולכך פי' בהחזירה לרחם וא"צ לבעי' ראשונה כלל ויש לשני' קיום בלא איבעיא דחומת עזרה אלא דלא ידענא מי גרע חומת עזרה מחומת ירו' אטו עזרה לאו בתוך ירושלים קאי וא"כ אף בלא חזרה מיתוקמא וחומת ירושלים הוה מחיצה תו א"צ לבעיא ראשונה כלל ומותר בשחיטת אמו.

ויש מפרשים דסברתו הוא כך דודאי חומת ירושלים אי הוה מחיצה לא מהני אלא דלא ליהוי בשר בשדה ולא שיהא בבהמה תאכלו וחומת עזרה מיבעי' אי הוה בהמה בבהמה וא"כ ע"כ אתה זקוק ג"כ לבעיא ראשונה ואין לשניה קיום בלא איבעיא ראשונה וע"כ בהחזיר לרחם וע"כ למ"ד יש לידה דאין לידה בלא"ה חזרה מהני עכ"ד ואמת שיש מקום לומר כן בחומת ירושלים דמהני לענין אכילת קדשים לא הוה מחיצה כ"א דלא ליהוי בשר בשדה ואכתי ליהוי כמקום חתך כי לא החזירו אסור אבל חומת עזרה דהוה מקום שחיטה לגבי אמו הוה מחיצה נמי לוולד כאלו הוא בהמה בבהמה אלא דלפ"ז אין צורך שהחזיר ידו קודם הכנסת לעזרה דא"נ החזיר אח"כ אכתי אמר שפיר ותבעי חומת ירושלים ולא תיצטריך לבעיא ראשונה דא"נ לא הוה בהמה בבהמה בשר בשדה לא הוה

מכח חומת ירושלים ואח"כ בעזרה הכניסוה לרחם ומהני למ"ד יש לידה לאברים ומדהוכרח רש"י לפרש שהחזירה קודם עזרה משמע כמ"ש מתחלה דא"כ צריך לבעיא ראשונה אי חומת עזרה הוה מחיצה דאי לא הוה בשעה ורגע א' הוה תו בשר בשדה וא"כ קשיא ולזה י"ל כיון דע"כ בהחזירה לרחם מירי מפרש רש"י ביותר מרווח קודם עזרה דאין דרך ג"כ להכניס כן לעזרה וכעין מ"ש מהרש"א ועיין בר"מ ז"ל הל' מעה"ק פט"ו בהמה מעוברת והקדיש לדידה ולדה חולין א"כ לפי' מהרש"א ז"ל אכתי נ"מ בחומת ירושלים ואף שהחזיר' לעזרה אותו אבר היה חוץ לעזרה בשעת שחיטה ואפשר כה"ג דולדה חולין אף שאמו קדשים לא הוה חומת עזרה מחיצה לוולד ואם נאמר דרגלה חוץ לחומ' עזרה לא מעכב דיעבד כ"א לכתחל' והביאום לפני ה' בעינן כונה עיין בזבחי' דף כ"ו ד"ה חתך ואח"כ שחט כו' ובלח"מ פ"א מהל' פ"מ יע"ש אם כן משכחת ליה שפיר דנ"מ בכך איבעיא דחומת עזרה וידו היתה נטוי' חוץ לעזרה בשעת שחיטה דק"ק כשר בכ"מ בעזרה סמוך לפתח ואף בקדשי קדשים משכחת כו' וא"כ נ"מ שפיר באיבעיא דחומת ירושלים אלא דרש"י סובר כר"מ ז"ל דאף דיעבד פסול ברגלה חוץ לעזרה ואין נ"מבעזרה משום דחשיב' מחיצ' יותר ומיהו בנולד כולו בעזרה כו' יש לראות הקישור ולעיל בדברי רב חנניא הוה להו לפירושי כן וי"ל דלפרש"י מצינו לומר דר"ח סובר אין לידה לאיברים ואין נ"מ באיבעיא חומת ירושלים וכמ"ש לעיל בדברי מהרש"א ואביי סובר יש לידה קאמר ותיבעי לך כו' אבל התו' לשיטתייהו בזבחים דף כ"ו א' בזבחים דרגלה בחוץ לא פסול כ"א לכתחלה ולא דיעבד אם כן ודאי דיש נ"מ באיבעיא דחומת ירושלים אף למ"ד אין לידה וכשהכניסה לעזרה היה ידו לחוץ בשעת שחיטה ג"כ ונ"מ שפיר ולכך כתבו דחנניא סובר דחומת ירושלים פשיטא דלא הוה מחיצה וחומת עזרה מיבעיא ליה דהוה לענין שחיטה מחיצה כו' ולשיטת רש"י א"ש בפשיטות דחנניא סובר דאין לידה ואהא כתבו דאכתי לשיטת רש"י נ"מ בהוציא ראשו או כולו דהוה ילוד או הוציא ראשו בירושלים והחזירה לעזרה דאי חומת ירושלים הוה מחיצה מהני ואי לא אף שהכניס לעזרה מה בכך דהוה כחזרה הא חזרה לרחם ג"כ לא מהני כה"ג ומשנ' שלימה שנינו הוציא ראשו אע"פ שהחזירו הר"ז כילוד לזה כתבו דאי משום הא לא איריא דנולד כולו או ראשו פשיטא דלא מיבעי' ליה ורב חנניא בדקדוק נקיט הוציא ידו בעזרה א"כ אין נ"מ לפי' רש"י בחומת ירושלים כ"א בחומת עזרה כמ"ש לעיל כל זה ולשיטתם בזבחים הוא דהוכרחו לכל זה דסברי ידו או רגלה חוץ לעזרה אין פסול דיעבד יע"ש כ"ז שם: ודע בשמעתין פירש"י וא"א לומר ושחטוה בירושלים דא"כ אף בהמה אסורה משום קדשים בחוץ ולכאורה לפי סברת הב"ח הבאתיו לעיל בשוחט טריפה אותו אבר אין לו תקנה אם כן אכתי נ"מ בשוחט בירושלים והוציא עובר ידו דהוולד טעון אח"כ שחיטה בפ"ע כיון דאמו לא ניתר בשחיטה והוה דומיא דטריפה ולטהר מידי נבילה נטהר אותו אבר אי אמרי' חומת ירושלים הוה מחיצה והוה כאילו לא יצא משא"כ אי לא הוה מחיצה אותו אבר אין לו תקנה אח"כ אף בשחיטת עצמו ודוחק לו' דהוולד כולו אסור דאמו נשחטה כהוגן אלא דשחוטי חוץ הוא דרביע עלה דזה דוחק ומ"ש רש"י אף הבהמה אסורה ר"ל וכ"ש שלא תתיר לאותו אבר אם לא בשחיטת עצמו וי"ל ע"כ לא מיבעיא לו' אלא בקדשים כשירים ולא בקדשים פסולים דודאי לא הוה חומת

ירושלים מחיצה וא"ש הכל: ע"ש מהו לחוש לזרעו כו' לדברי האומר חוששין לזרע אב כו'.

דאזיל אבן פקועה דכוותיה מאי אבר מוליד אבר וחתיך לי' ושרי א"ד מבלבל זרעים הנה הא דאמר מהו לחוש לזרעו משמע של זכר וע"כ כחנניא דחוששין לזרע אב והקשה לו שפיר תיבעי בלית יוצא כלל וההיא דרב משרשיא אין לו שייכות לזו"ג דשניהם מותרים לא שייך זו"ג עיין לעיל נ"ח א' ובתוס' יע"ש והא דאמר אבן פקועה דכוותיה פי' תו' ממש כמו אב ופי' מהרש"א ז"ל דאל"כ הוה זו"ג ושרי היינו כי הא שהזכר יש בו איסור יוצא ואין באם כו' אבל בהא דמבלבל זרעים דלקמן בזכר יש איסור והיתר וכן באם כה"ג לא הוה זו"ג ועיין בתוס' ד"ה תלתא הוקשה להם זה ועיין בת"ח לחלק בין זו"ג זכר ונקיבה ובין היכא שבשניהם יש היתר ואיסור מעורב דבחד גופא אין שייך זו"ג ומהר"מ ז"ל דכתב רש"י סובר דבנקיבה אין נפקותא יש לראות א"כ הוה זו"ג ושרי ומה שהקשה הת"ח אמאי לא הוקשה לעיל א"ד מבלבל זרעיה הא הוה זו"ג בזכר גופא ולכאורה לעיל הייתי אומר א"ד מבלבל זרעי' ואותו אבר ג"כ שרי וה"ק אבר מוליד אבר ואותו אבר מיהא אסור דלית בה זו"ג א"ד מבלבל ואותו אבר יש היתר ואיסור ושרי משא"כ בהא דאמר מחמת חלב ודם קאתי ודאי מבעיא ליה לאסור כל הבהמה הוקשה להם שפיר דזו"ג אלא לישנא חתיך ושרי משמע דאיבעיא על שאר הבהמה וי"ג ושדי: מהו לגמוע חלבו כו' אי לר"מ איסור יוצא ליכא ולרבנן חלב ודם ליכא בתב"ש סי' י"ד הקשה לס' הב"ח דאיסור יוצא מטריפה אין לו תקנה אח"כ א"כ משכחת לי' חלב ודם באותו וולד דלא ניתר מכל בבהמה דאמו טריפה יע"ש וראיתי בספר כרתי ופלתי שנדפס זה ימים לא כבירים סי' י"ד שכתב וז"ל אמנם יש ראיה מהא דבעי ר' ירמיה ופריך אילימא דבא על בהמה מעלייתא כו' הוולד אין לו תקנה ומאי קושיא דלמא שאלה כה"ג נשחטה האם וטריפה ובא הוולד הזה על בהמה דעלמא דיש לוולד שחיטה מכל צד ואבר אסור בשלמא הא דפריך אי לר"י ל"ק דלמא כה"ג ואיסור חלב איסור איכא דהא אמר על בת פקוע דכוותיה ול"ל כנ"ל.

אלא דלמה לי כלל דכוותיה עכ"ל. הנה קושיא שני' הוא קושית אב"ש שזכרנו ומ"ש דכוותי' ע"כ לא איירי כה"ג לא ידענא אמאי לא ממש כן דנקיבה נולדה מאם טריפ' והוציא ידה קודם שחיטת אמו וצריך ליישב לשונו מדאמר דכוותי' ע"כ לא אמרי בטריפה דאל"כ א"כ הזכר ג"כ מטריפה ולא צריך לאמו בת פקוע כקושייתו הראשונה וע"ז כתב דמ"מ היא גופא תקשה אמאי לא אוקמיה מעיקרא בנולד מטריפה ובא על בהמה מעלייתא אלא שיש לעיין בדבריו דאימא היכא דאותו וולד בא על בהמה מעלייתא אותו הוולד הנולד מהם אין לו תקנה דשחיטת בהמה מהני לב' דברים לטהר מידי נבילה וא' להתיר בשר באכילה וא"כ בוולד שנולד מטריפה סימנים דידי' כשחוטין לענין לטהר מידי נבילה ושחיטת עצמו מהני אח"כ להתיר בשר באכילה ולא הוה שיהוי בכך וא"כ לוולד הנולד ממנו מצד אב סימנים דידיה כשחוטים לענין לטהר מידי נבילה ומצד אמו שהיא בהמה מעלייתא צריך דתהני שחיטה ג"כ לטהר מידי נבילה ולוולד זה סי' א' כשחוט דמי לענין לטהר מידי נבילה ובסי' א' לא מהני לטהר מידי נבילה מצד אמו ומה"ט כתב התב"ש להב"ח דאבר היוצא מטריפה אין לו תקנה דלאבר זה צריך דתהני השחיטה לטהר מידי נבילה וסימנים דידיה כשחוטים דאי לענין זה וה"נ דכוותיה

כדכתיבנא ובחדושינו ליורה דעה באורך אבאר מזה בעזה"י: והכי קמבעיא ליה מהו לגמוע חלבו כו' משמע השתא דהדר ביה ממה דהוה אמר מעיקרא אלא באותו וולד גופא מיבעיא ליה שיש ביה איסור יוצא ונקיבה היא אם חלב שלה מותר לא כדהוה ס"ד מעיקרא ולחוש לזרעו לאו דוקא הוא: (ע"ב) גמרא הא מני ר"ש הוא כו' לר"מ דאמר לקמן דבן ח' ניתר בשחיטת אמו ולא בן ט' אפשר דיליף לה מכל בבהמה תאכלו ומש"ה בן ט' דהוה בהמה בפ"ע אין ניתר בשחיטת אמו ורבנן ילפי בהמה בבהמה ואף בן ט' ניתר ועיין לקמן בחדושינו מ"ש בזה: (דף ע ע"א) בעי רבא הלכו באברים אחר הרוב ופירש"י בבכור מיבעיא ליה ואף דהלכה כרב הונא וא"כ אף כשיצא מיעוטו אסור להטיל בו מום מ"מ מה שבפנים מותר כמ"ש מהרש"א ואי הוה כילוד אף מה שבפנים אסור או בנפל ומחתך לכלבים דההיא שעתא לא חל עליו כו'.

והא דבעי לענין בכור ולא בבהמה שיהא ניתר בשחיטת אמו ביצא חציו ברוב אבר י"ל דאפשר דפשיטא ליה לענין בן פקוע דהוה כילוד דהא לל"ב לעיל למיסר מיעוט אבר שבפני' אף דרוב' דעובר בפנים שדינן מיעוט אבר בתר רוב אבר שבחוץ והכי לענין בכור פשיטא דלא שבקינן רובא דעובר אלא דשאני שחיטה דהוה כשר בשדה ה"ה חציו ברוב אבר מה שבפנים אסור מה שא"כ בכור דבפטר רחם תליא רחמנא וכעין זה כתב בחדושי רשב"א ובי"ד אבאר עוד והא דלא ניחא לאוקמי' בעיא דרבא לענין בן פקועה שיצא ברוב אבר אי הל' כל"ק לעיל או כל"ב ב' משום דידוע ליה דרבא סידר בעייתו אמתני' דכאן לענין בכור וכמ"ש בסמוך: ע"ש ת"ש יצא רובו הר"ז יקבר מאי רובו אלימא רובו ממש עד השת' לא שמעי' רובו ככולו כתב הרא"ש הל' כרבה דלר"ה טובא אשמעינן יע"ש ויש לראות לרבה נמי דלמא אשמעינן לדיוקא דוקא רובו בב"א הא מחתך ומניח מותר להשליך לכלבים והא דמשני רובא במיעוט אבר וקא משמע לן דלא שבקינן רובא דעובר ולמה לי האי הא השתא קיימינן דאין הולכין באברים ואחר רוב ואפי' חציו במיעוט אבר לא שדינן הא מיעוט דחוץ בתר רוב אבר שבפנים לענין בן פקוע אלא דאמר כן דלא תפשוט לא לאיסור ולא להיתר ואי הוה אמר דאין הולכין בתר רוב אבר ואי הוה בעי: למפשט דאין הולכין הוה אמר חציו ברוב אבר ולכך משני בחד גוונא ולא פשטי' לא לאיסור ולא להיתר: כתב התב"ש בי"ד סימן ט"ו בחציו לא הוה כילוד דלא מיבעיא אלא חציו ברוב אבר הא מחצה על מחצה לא הוה כילוד ויש לראות דלמא מדרבנן מחצה נמי הוה כילוד דהוה רוב במחשבת הלב וגזרינן מחצה אטו רובא ורבא מיבעיא ליה מן התורה אי הולכין באברים אחר הרוב שיצא חציו ברוב אבר ועיין: בתוס' ד"ה כרכתו אחזתו כו' ועוד דהושיט הזרע ידו ע"כ בלא הוציא ידו אייריי דאל"כ נטמא במה שבחוץ מה שיש לדקדק בדבריהם יבואר ע"ב במתניתין אי"ה: (ע"ב) מתני' בהמה שמת עוברה בתוך מעיה והושיט הרועה ידו בין בטמאה ובין בטהורה טהור ור"ל מחלק בין טהורה לטמאה הנה כפי הנראה מרש"י ותוס' לעיל אייריי מתני' בלא הושיט ידו לחוץ אלא כולו במעי בהמה ואפ"ה מטמא ר"י בטמאה מוכל הולך או בנבלת בהמה טמאה מגזירת הכתוב דגלי קרא אף דבעלמא טומאה בלועה אינה מטמא ובטהורה דטהור או משום דטומאה בלועה אינה מטמאה ולית ליה הקישא לטמאה או מק"ו דר"ח אם הועילה שחיטת אמו לטהרה ועיין בתי"ט כאן: גמ' אמר ר"ח אם הועילה שחיטת אמו להתיר באכילה לא יועיל לטהוריה מידי נבילה מפ' בעל המאור והביאו רשב"א בחדושיו

דאף דטומאה בלועה היא הכא מיירי שהושיט ידו לחוץ יע"ש יאמר בזה דמתני' דלקמן האשה טהורה כו' מיירי בלא הוציא ידו ע"כ והכי סתמא קתני או כפירש"י לעיל דא"אדא"א להכניס יד לבהמה כו' גבי כרכו יע"ש והנה באבר שחוץ לבהמה ליכא ק"ו אם התירו באכילה אלא דה"ק מה שבפנים ודאי לא הוה נבילה אף לאחר שיצא לחוץ מת דכל זמן שהוא במעי אמו מהני מחיצת אמו וא"כ הוה אותו שבחוץ כאבר המדולדל בבהמה דטהור וכיון דלאחר שחיטה מהני ה"ה קודם שחיטה נמי כך.

אך קשה דהא ר"ח הוא דאמר לקמן אמתני' חתך ואח"כ שחט מחלוקת בעובר חי ולא במת א"כ ודאי אבר שבחוץ טמא הוא ועיין במה שאמר לקמן שחיטה עושה ניפול יצרה בזה שאין שחיטה מטהר וא"כ ה"ה קודם שחיטה ואפשר שק שסברתו דוקא שחיטה עושה ניפול וקודם שחיטה חשוב העובר כחו והוה אבר המדולדל דאינו מטמא וי"ל איפכא בלא ר"ח הייתי אומר בלא ק"ו דחשיב כחי מה שיוצא לחוץ נמי אין מטמא כיון דשחיטת אמו מהני לטהר מידי נבילה ה"ה קודם כמ"ש התו' לקמן במתני' שחטו אח"כ חתכה וע"כ בהוציא לר"י הגלילי דבטמאה טמאה דטומאה בלועה כו' וה"ה לת"ק מיירי בכך משא"כ לר"ח דאמר לקמן מחלוקת באבר דעובר חי וסובר בעובר מת לא מהני שחיטת אמו לטהר מידי נבילה א"כ צריך לומר בלא הוציא ידו איירי וסובר ר"מ דוקא מק"ו הוא דמטהר ולא כס' התו' לקמן ד"ה שחט ועיין שם מהרש"א: ודע דהק"ו לא הוה כ"א בכשירה לא בטריפה ומתני' סתמא תנן בטהורה טהור משמע דוקא בטמאה טמא הא בטהורה אף בטריפה מטהר ואפשר לת"ק מהיקשא וכ"ש טריפה מטמאה ולר"י הגלילי סובר טומאה בלועה אין מטמא ובמטמאה רבייא קרא מוכל הולך או מדאיצטריך קרא בטמאה מהלכי כפים בחיה טמאתי לך מכלל דבטהורה בטריפה מטהר אף בלא ק"ו: ע"ש גמרא אלא מעתה פרה במעי גמל לא לטמא א"ק וכל הולך כו' כתב מהר"מ מלובלין למה לי כפיו וכל כו' יע"ש ואין לומר דצריך כפיו לפרה במעי קלוט דלא לטמא דאם לאו כפיו ה"א דאמו הולכת על ארבע לכך כתיב כפיו דמהלכי שמונה כמהלכי ארבע אלא בלאו הכי לא צריך דק"ו הוא אם הועילה שחיטת אמו כו' כמ"ש התוס' ד"ה קלוט במעי פרה דעדיפא משני יע"ש ואף די"ל דצריך קרא לפרה במעי קלוט לר"ש דאית ליה היכא דיצא לאויר העולם אסור ואפ"ה כתב קרא להתיר פרה במעי קלוט דמהלכי שמונה הוא והא דפריך אלא מעתה קלוט במעי קלוטה היינו בדומה לאביו כמ"ש התוס' ואהא אהני הק"ו אבל באינו דומה אה"נ דאסור כיון דהוא ואמו מהלכי כפים הוה משא"כ פרה במעי קלוט אף דאמו אסורה מ"מ מהלכי שמונה הוה וכל קאי אפרה במעי גמל משא"כ פרה במעי קלוטה כו' דמ"מ קודם שיצא לאויר העולם כו' אלא דזה דוחק דמתני' סתמא תנן בטמאה טמא אף בקלוט הדין כן, ומיהו למ"ש מהרש"א לקמן לרבה דאבר שיצא לחוץ טהור כיון דלא הוה כילוד אף דר"ח אינו סובר כן מ"מ לר"י דמתני' דמפיק ליה מקרא, דכל הולך על כפיו וכפיו לומר דקלוט במעי פרה לרבנן אף שיצא לאויר העולם טהור וכיון דהלכה כת"ק אמר שפיר מחלוקת באבר דעובר חי אבל בעובר מת ד"ה אסור דלא ידעינן אלא מק"ו אבל הוציא ידו לחוץ ליכא ק"ו כמה שכתבתי לעיל יע"ש: (דף ע"א) מתני' האשה שמת ולדה החיה טמאה עיין בר"מ הלכ' וו שא"ה פ"ך ופכ"ג ופ"ב מהלכות ט"מ ובהלכות מקוואות פ"ב והעולה מכולן היא דכי אמרינן טומאה בלועה לא מטמא סובר רבינו הוא במעי אמו ולא בבית החיצון אף על פי שלא יצא

לאויר העולם ועיין בכורות י"ז אין פתיחת הקבר לנפלים עד שיעגילו ראש כפיקה יע"ש ובאהלות פ"ב ובתי"ט ועיין לעיל בהא דההחזירו ידו דאי לא הוה טומאה גלויה ומקבל הבשר טומאה כיון שנפתח הרחם ולא הוה טהרה בלועה יע"ש: ודע דהא דטומאה בלועה אין מטמא נ"מ אף בב' טבעות דלא שייך מגע בית הסתרים.

ודבר זה מבואר וה"ה מה שמטמא במשא אין שייך מגע בית הסתרים דמ"מ במשא מטמא ואין מטמא משום טומאה בלועה ומגע בית הסתרים נ"מ לבגד שהוא טמא שחלקוה לשנים וטהרה בלועה יש לראות מה נ"מ דבלאו הכי מגע בית הסתרים הוא שנוגע בגוף ואפשר לומר דאם בלע טמא מת טבעת טהורה הי' מן הדין להיות טמא כששוכב שהגוף שוכב על הטבעת ולהכי מהני טהרה בלועה או זב שהסיט בגרונו ועיין בזה: גמ' והאוכל מנבלתה יכבס בגדיו לפי' הרא"ם בנדה פ' יוצא דופן והביאו מהרש"א בכאן דנבילת עוף טהור חדוש הוא וגזירת הכתוב בה ולא באחרת אף דמקום בלוע לרבא מגע בית הסתרים כו' א"כ יקשה קושיא התו' בכאן אליביה דמאן קאמרינן והאוכל לאביי מנבילת עוף טהור נפקא ואי לרבא היאך מוכח מכאן דטומאה בלועה אינה מטמאה הא גזירת הכתוב הוא דמקום בלוע לאו בלועה הוה בבהמה ואפ"ה טהור בבהמה וצ"ע וי"ל ולדברי הרא"ם ז"ל לרבא נ"מ אי מקום בלוע הוה בלועה כגון שתחב לו חבירו לתוך בית הבליעה טבעת טמאה טמא מת או טבעת טהור' ונכנס בעוד בבית הבליע' לאוהל המת.

ומהרש"א ז"ל השיג עליו דמשמע דאהא דאמר בתחלה למאי נפקא מיניה קאי רבא אמר דמגע סתרים הוה עיין פ' יוצא דופן (דף עב ע"א) מתני' בהמה המקשה לילד ובתו' שם ד"ה בהמה דעובר חי כו' יש להקשות הא כתבו התו' דקודם שחיטה לכ"ע אדם שנוגע בה טהור ולאחר שחיטה הוא דפליגי שחיטה עושה ניפול וא"כ תיפוק ליה דקודם לאו טומאה אית ביה ואין לומר לר"ח כתבו כן דקודם שחיטה אפשר דטמא טומאת אמ"ה דזה דוחק ואפשר לומר בשעת פרישתן דאז הוה אבר מן החי: גמ' ור"ע סבר כו' הר"מ ז"ל פסק דטומאה בלועה וטהר' בלועה אינה מטמא ופסק גולל ודופק מטמא היינו מדרבנן וקרא אסמכ' בעלמ' הוא עיין בכ"מ הלכות טומאת מת ובמקום אחר נאריך: (ע"ב) גמרא אמאי טומאת בית הסתרים הוא לפירש"י ז"ל דפי' ר"י מטהר דמגע בית הסתרים הוא ס"ל דלא אמרינן שבע ליה טומאה כו' דלפירוש התו' בלא"ה טהור דשבע לי' טומאה ואפשר דסבירא ליה כפי' הר"ש דטומאה מגופו לא אמרינן שבע טומאה אף דטומאה ראשונה לאו מגופו הוא מ"מ כיון דבטומאה שני' בא מגופו מקבל טומאה והוה מגע מדרס ולכך צריך לטעמא דמגע סתרים הוא כו' אבל מ"ש רש"י אח"כ אלא אם כן נגע בו הזב כשדרס עליה ברגלו ערום או אח"כ מוכח מזה דלא אמרינן שבע ליה טומאה יע"ש ועיין בר"ש שם בזה: (דף עג ע"א) גמרא ור"מ לטעמיה כו' הא ודאי דר"מ לטעמיה דמגע, בית הסתרים מטמא בהך דבגד שחלקו ומאי דקאמר אפי' תימא רבנן חבורי אוכלין כו' היינו דר"מ ודאי לטעמיה אבל רבנן דאמרי הבשר מגע טריפה שחוטה דמטמא בקדשים מדרבנן קשיא ליה אמאי מגע סתרים הוא ואין הלכה כר"מ ומשני חבורי אוכלין כו' והא דפריך בשלמא לרבינא היינו דחתכה אף לר"מ בלא חתכה נמי הדין כן אלא משום לרבנן אמר כך וכמה שכתבנו בסמוך: (ע"ב) גמרא נשחטה בהמה ותוס' ד"ה אי מההיא הוקשה להם דאיך ס"ד דשחיטה עושה ניפול א"כ לר"ש אמאי הוכשרו בשחיטה

והא אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים עכ"ל לכאורה יאמר הכי אליביה דר"י קיימינן ואיהו אמר בג"ה לקמן לא תאכל הנפש עם הבשר באמ"ה ולא בשר מן החי וא"כ ה"ה בן נח אין מוזהר אלא על אמ"ה ולא על בשר מן החי דבישראל נפקא מבשר בשדה טריפה בשר מן החי ולא בן נח וא"כ שפיר אמר ר"ש הוכשרו בדמיה דהכשר אחר מהני דאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוה ועיין בר"מ הלכות מ"א פ"ד בישראל בשר מן החי ליכא כי אם לאו דטריפה וא"כ בבן נח בשר מן החי שריא יע"ש: שוב ראיתי הדבר מפורש בר"מ הלכות מלכים פ"ט דבן נח מוזהר על בשר מן החי והביא הכ"מ ראיה מברייתא דר' אושעיא בעור ורוטב קכ"א ב' הרי דסובר דב"נ מוזהר על בשר מן החי ומ"מ תמה עליו הכ"מ מאחר דסובר כר"י דבישראל מטריפה נפקא ועין בלח"מ שם ודע שאני תמה למה לא הביא הכ"מ ראיה מר"י גופא בעור ורוטב קכ"ט ע"ב דהא דר"ש מטהר אסיפ' ואבשר קאי דאוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים הרי בהדיא אף לר' יוחנן דבישראל לא נפקא כ"א מבשר בשדה טריפ' אפ"ה בבן נח כולל אך בשר בנפשו בין אמ"ה ובשר מחי וע"כ צריך לחלק כמ"ש, הלח"מ יע"ש אם לא שנאמר דהכ"מ מקשה עליו דאין לחלק בין ישראל לב"כ וההיא דעור ורוטב ע"כ נימא דאבשר הפורש מאמ"ה ונאמר דלא כר"מ בהלכות מ"א פ"ד וה' שכתב דפורש מאמ"ה דאין לוקה אלא משום בשר בשדה טריפה אלא דלוקה משום אמ"ה ושפיר מיקרי אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים וע' בכ"מ בהל' מאכלות אסורות שם אח"כ מצאתי לרשב"א בחדושיו בעור ורוטב שכתב בדף קכ"ט ב' שהקשה לר"י דאמר בשר מן החי מטריפה נפקא ובב"נ מנלן ותי' כמו שחילק הלח"מ בהלכות מלכים בישראל קאי אכילה אנפש ובן נח קאי אבשר גם הקשה אמאי דקאמר אמצעתא כו' ולא הקשה לר' יוחנן דאמר לעיל דפליגי באוחז בקטן כו' ולי נראה דהיה יכול להקשות דידי' אדידיה דכאן אמר הכל מודים דשחיטה אין עושה ניפול ומיהו היינו יכולין לפרש הכל מודים ר"מ ורבנן ור"ש פליג עוד דע דהתו' הקשו וא"ת ותא ר"ש לא הוכשכו כו' דמשמע האהכשר אחר מהני והא אוכל שאי אתה יכול להאכיל לאחרים יע"ש ויש לראות מאי קושיא והא בסוגיא דעור ורוטב קכ"ט דאמר אמצעתא ור"ש לא הוכשרו אוכל שאי אתה יכול כו' הרי בהדיא דרצה לפרש כן וממילא מה דאמר ר"ש לא הוכשרו היינו דלא מהני להו הכשר וצ"ע כעת בזה: וראיתי להר"מ ז"ל בהלכות מלכים פ"ט שכתב דכל השיעורין הללו לא נאמרו אלא לישראל ולא לב"נ ומוזהר ונהרג על חצי שיעור יע"ש ולכאורה שזה מוכרח מכאן דר"ש מטהר במתה הבהמה מטעם שאי אתה יכול להאכילה לאחרים ואמאי הא על עצמו מקבל טומאה בכל שהו כמו שאבאר לקמן אי"ה ופחות מכזית אוכל שיכול להאכילו לאחרים הוא דבישראל מרבי' מכל חלב לרבות חצי שיעור משא"כ ב"נ ומותר לגמרי בחצי שיעור אלא ש"מ דכל השיעורין הללו לא נאמרו אלא לישראל ולא לבן נח אלא דאין זה כלום דהא לר"ש קיימינן ואיהו ס"ל כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן כמבואר במכות ושבועות וכמה מקומות וא"כ אם פחות מכזית אוכל שאי אתה כו' וע' ר"מ הלכות ט"א פ"א ה"א לעצמן, כ"ש: עוד ראיתי להזכיר כאן מ"ש הר"מ ז"ל בפ"ה מהלכות מ"א הלשון וכוליא והחלב אעפ"י שאין בו עצם מיקרי אמ"ה כו' ולענין טומאה אפשר דלא מיקרי אמ"ה אלא בגידים ועצמות כדדרשינן בעור ורוטב קכ"ח ע"ב מהבהמה גידים ועצמות יע"ש ומ"ש לעיל להר"מ אם הפריד הבשר

מאבר אינו לוקה עליו אלא משום טריפה אינו נראה כן אלא דלוקה משום אמ"ה ויש לעיין בזה שם בהלכות מ"א פ"ה ובהלכות אבות הטומאה פ"ב כתב בהדיא דאין בו עצם אינו מטמא ולענין ללקות משום אמ"ה לוקה יע"ש א"כ אין קושיא לר' יוחנן כמ"ש לעיל דקאי אבשר שהותר מאמ"ה או אבשר שאין בו עצם כמו כוליא ולשון וחלב שכתבתי בסמוך: ודע דיש להקשות לר' יוחנן דאית ליה אמ"ה מלא תאכל הנפש נפקא ובשר מן החי נפקא מבשר בשדה טריפה א"כ בשר מהחי לבני נח נאמרה ולא לישראל כפי שיטת הר"מ בהלכות מלכים פ"ט והבאתיו לעיל ואמאי לא נימא דלאחר מ"ת לישראל נאמרה ולא לב"נ ככל המצות שבתורה שנאמרה ולא נשנית לישראל נאמרה כו' ואף דלישראל אסור משום טריפה מ"מ אי אכל בשר מן החי ובשר מן הטריפה אין לוקה לר"י כ"א אחת כמבואר לקמן בפ' ג"ה יעוין שם ואמאי לא נימא דלאחר מתן תורה נטלה המצוה הזאת מבן נח ונתנה לישראל ככל מצוה שנאמרה ולא נשנית כמבואר בסנהדרין נ"ט א' ר"ל כיון דלישראל אסור עכ"פ מלאו דטריפה לא הוה נאמרה ולא נשנית דלא שייך מי איכא מידי אך אי קשיא לי הא קשיא לי אמאי חשיב אמ"ה נאמרה ונשנית הא כל מלתא דצריך לומר משום דבר שנתחדש בה לא הוה נאמרה ונשנית כמ"ש בסנהדרין שם למלתייהו נשנית ה"נ כאן הא הוצרך לומר בסיני לא תאכל הנפש עם הבשר דאי מקרא קמא דבן נח הייתי אומר אף בשר מן החי במשמע הזה לשי' הר"מ ז"ל ולוקה על בשר מן החי שנים לר' יוחנן אחת משום לאו דבשר טריפה ואחת משום אמ"ה ובשר מן החי ולכך הוצרך למהדר בסיני לא תאכל הנפש עם הבשר ואין במשמע כ"א אמ"ה ואין לוקה על בשר מן החי כ"א אחת וי"ל וכן לר"מ ור"א לקמן דף ק"ג ע"א לר"מ דאין נוהג אלא בבהמ' בלבד קשה דמש"ה איצטריך למהדר בסיני ולר"א אפשר מקרא דכן נמי הוה דרשינן אף טמאין: והנה התו' בשבועות כ"ד א' ד"ה האוכל נבילה בי"ה שכתבו לריצב"א אין נרא' שיהא איסור עשה דשאינו זבוח בבהמה דאל"כ איך חייל איסור אמ"ה על איסור עשה דשאינו זבוח ולא זכיתי להבין דבריהם חדא דאמ"ה הוה איסור מוסיף לבני נח וחייל כמוסיף על שאינו זבוח ועוד כיון דא"א בע"א שפיר חייל וכן כתבו התוס' בריש ג"ה דף צ' ד"ה אלמא איסור מוקדשין קדים דאיסור גיד א"א לחול בע"א ומש"ה חייל שפיר אאיסור אמ"ה יע"ש וה"נ כן ואף לר"ש דלית ליה מוסיף ניחא מהאי טעמא דא"א לחול בע"א ואף למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה חדא דר"ש סובר כמ"ד יש שחיטה ועוד דוזבחת מבקרך ומצאנך כתיב ובתריה כתיב לא תאכל הנפש עם הבשר גם לר' יוחנן חייל איסור בשר מן החי על איסור עשה דשאינו זבוח דהוה מוסיף כשני שמות דשפיר חייל ועיין בתוס' יבמות ל"ג ע"ב במוסיף חייל בב' שמות יע"ש וה"נ כאן אף דלישראל משום טריפה ולבן נח משום בשר מן החי אפ"ה שפיר חייל: גמ' מ"ט דרבנן הואיל ואפשר בחזר' עי' בחדושי רשב"א שכתב הא דאמר לעיל מ"ב למיסר מיעוט אבר שבפנים דלר"י אף מה שיצא מותר כפרש"י כו' ולא כפי' אחר וכן פי' הרא"ש וכתב שי"א דמהני חזרה לטהר מידי נבילה ולא נהירא דהא רבנן אף בלא חזרה ואפשר בחזרה אף במגע שריפה לא הוה וצריך עיון דמגע טריפה לא הוה אלא מדרבנן ואיך הביאו ראיה למ"ה עכ"ל הנה משמע מכאן כמ"ש לעיל בריש פרקין דודאי אם החזירה מהני לטהר מידי נבילה דנהי דהיקשא כטריפה אהני לענין אכילה ולא לענין לטהר מידי נבילה ומ"ש לרבנן אף בלא חזרה ר"ל דעכ"פ מדריגה אחת יותר

כו' א"ש ותי' מגע טריפה משא"כ אי בלא חזרה ליהוי כחזרה זה אין ראיה וע' בתב"ש סי' י"ד משמע קצת דלא כמ"ש לעיל יע"ש במה שהביא שיטת בעל המאור ובי"ד אבאר ואכ"מ: (דף עד ע"א) מתני' השוחט הבהמה ומצא בן ט' חי כו' ופירש"י ר"מ סובר חדשים גרמי והוה בהמה מעליא ולא ניתר בשחיטת אמו אבל חלב בן ח' חי ניתר מהך דרשא דאשם מוצא מכלל שליל.

ויש להקשות תיפוק ליה כיון דניתר בשחיטת אמו ה"ה חלב כמו לר"י בבן ט' דניתר בשחיטת אמו וה"ה חלב שוב ראיתי למהדורא בתרא שהקשה כן וסבור הייתי לומר דרש"י כר"מ ז"ל סבירא ליה דהא דפליגי ר"מ ור"י לקמן בתלש חלב מבן ט' חי דר' יוחנן סובר חדשים גרמי סובר כר' מאיר דאי כר"י היאך ניתר בשחיטת אמו יותר מה שאמו ניתרת בשחיטתה ור' יהודא ע"כ סובר אוירא גרמי ולכך פירש"י דחלב בן ח' חי נפקא מאשם כו' וללישנא דר' יוחנן סבר תלש חלב מבן ח' חי אסור דאוירא גרם דהיינו ל"ק הוצרך לפרש כן אבל זה אינו דהא רש"י מפרש בהדיא גבי פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש דר' יוחנן מצי סבר כר' יהודא ושאני התם דנשחטה אמו כו' וכפי' הרא"ש שיתבאר בסמוך וא"כ יקשה כמ"ש והיה נראה לי לומר דודאי אי מרבינן מכל בבהמה תאכלו דפ' ראה ה"ה דמו דמותר דמאי שנא ומ"ש הרא"ש לא נראה לרש"י ז"ל ומש"ה הוצרך רש"י לפרש מה אשם מוצא מכלל שליל אף כל כו' ובשלמא לר' יוחנן דסובר חלב בן ט' חי ניתר אף לר"י היינו משום דאיתרבי בהמה בבהמה תאכלו וא"כ איתרבי כל הבהמה ודוקא חלב ולא הדם דחלב בכלל בהמה ולא דם בכלל בהמה כמ"ש התו' פסחים דף כ"ב ע"א הא דפריך והרי דם ולא משני כשהותרה נבילה ה"ה דמה יע"ש וה"נ דלא הוה בכלל בהמה משא"כ לר"מ דאיהו ע"כ סובר מכל אתרבי בן פקועה דניתר בשחיטת אמו דאי בהמה בבהמה מ"ט בן ט' אין ניתר וכמ"ש בריש פירקין וא"כ כיון דאיתרבי מכל ה"ה דם אלא דשאני חלב דנפקא מה אשם כו' ומש"ה דוקא חלב ולא דם ועדיין צ"ע ועי' לקמן מ"ש בפ' גיד הנשה שם ובריש פירקין גבי בהמה בבהמה: (ע"ב) גמרא א"ר אושעיא לא הילכו בו אלא על עסקי שחיטה בלבד למעוטי מאי אילימ' חלבו וגידו והא מפלג פליגי כו' י"ל דלמא הא דפליגי התם בנשחטה אמו אבל בלא נשחטה ד"ה חלב כחלב בהמה וענוש כרת בהושיט ידו למעי בהמה דכר' יוחנן קיימא לן דקדשים גרמי דל"ת ר"מ ור"י בהא פליגי דר"מ סובר חדשים גרמי ומה"ט בן ט' חי אין ניתר בשחיטת אמו ור"י סובר אוירא גורם כנראה לכאורה מפירש"י ז"ל יע"ש במתני' ולכך אמר ר"א בהא כ"ע מודים דהוה חלב אלא בנשחטה האם סובר ר"י דמותר מכל בבהמה תאכלו הן אמת דליכא למימר הכי דא"כ אכתי תקשה מאי קאמר לא הילכו בו כו' והא בחלבו וגידו נמי פליגי דמה"ט לא אמר למעוטי דמו כמ"ש התו' אלא דאכתי קשה למאי דהוה ס"ד חלבו דגידו ולא הוה קשיא ליה מאי לא הלכו בו אלא על עסקי שחיטה בלבד א"כ הוה ליה להעמיד דברי ר"א בחלב גמור ולא חלבו דגידו דכ"ע מודים דהוה חלב בהושיט ידו למעי בהמה דענוש כרת כה"ג כמ"ש לעיל: והנה מזה היה נראה להוכיח כשיטת הר"מ ז"ל בהלכות מ"א פ"ה דודאי אי הוה חלב קודם שחיטה תו אין שחיטתו מתירתו יע"ש במ"מ דלא כשיטת הרא"ש ז"ל ור' יוחנן סובר כר' מאיר חלב של שליל אסור דחדשים גרמי ור' יהודה סבר חדשים ואוירא גרמי ואף כשיצא אח"כ לאויר העולם מותר דכמאן דכשחוט דמי והא דאמר והלך ר"ח לשיטתיה הוא לאו דוקא ומה

דאמר ר"י לשיטתיה הוא בדקדוק דאי אין ניתר בשחיטת אמו היה אסור כשיצא אח"כ לאויר העולם דהוה חדשים ואוירא ולפי זה פריך שפיר והא מפלג פליגי כו' ועיין ביש"ש.

ועיין ברא"ש בשמעתין ובר"מ פ"ה מהלכות מ"א ובלח"מ יע"ש היטב. והכלל העולה דלר"מ ז"ל ר' יוחנן כר' מאיר דחדשים גרמי ולכך אסור וריש לקיש כר' יהודה דחדשים ואוירא גרמי ואפי' יצא אח"כ לאויר העולם שרי דליכ' כלל אויר העולם דבשרא בדיקולא הוא וכמ"ש לעיל ועיין מ"ש הרא"ש על מ"ש רש"י דר"מ סובר חדשים גרמי א"כ בן ט' מת איך ניתר בשחיטת אמו דלמא היה חי בשעת שחיטה אלא באוירא תליא מלתא ואז הוא דאסורו לפי זה היכא דשוחט בהמה ומצא בן ט' חי ואח"כ מת קודם שיצא לאויר העולם שרי לר"מ דאוירא בעינן וצ"ע ובחדושינו לי"ד אבאר בזה וע' לקמן בחדושינובפרק גיד הנשה שם בררנו כל השיטות באורך וברוחב יעוין שם היטב: ע"ש מהו לפדות בבן פקועה וקמבעיא בשוויא זוזא דהיינו שוה בשוה דאי בדמי בכל דבר פודין והנה שיטת רש"י ז"ל דהא דבן פקועה פסול בקדשים משום יוצא דופן ולכאורה יאמר ע"כ ר"מ לא סבירא ליה הך ג"ש דשה שה מפסח דאל"כ תקשה ומה ראית לרבות זכר תמים ובן שנה מתפדה תפדה כו' אימא דפודין בבן פקועה וליכא למימר מסתברא דבשרא בדיקולא הוה הא לר"מ בן ט' חי אין ניתר בשחיטת אמו כו' אמנם נראה דר"מ אית לי' גם ג"ש זו שה שה מפסחים ומתני' הוא בכורות י"ב א' אין פודין כו' מתני' מני בן בג בג הוא דיליף ש"ש מפסח ופריך זכר תמים כו' ומשני תפדה ריבויא וגרסינן שם הך פלוגתא דמר זוטרא ורב אשי, והא ודאי רב אשי סובר הך מתני' דהלכתא כן דאין פודין בשחיטה אלא דסובר דמרבינן נמי בן פקועה מתפדה כמו דמרבינן זכר תמים ובן שנה דשה מעליא הוה ושחיטה הוא דממעטינן וטריפה נמי כמאן דמתה וכלאים ממעטינן דלאו שה מעליא כו' ומר זוטרא סובר הא נמי לאו בכלל שה ומסתברא למעט מג"ש שה שה מפסחים דכבשרא בדיקולא דמיא ומיהו אי לאו ג"ש אין טעם זה מספיק כו' וא"כ לר"מ ודאי דפודין דשה גמור הוה לשיטתיה דאין ניתר בשחיטת אמו וריבויא דתפדה קאי נמי עליה ועי' מהדורא בתרא שכתב דרש"י ז"ל סובר דאין טעם זה מספיק אי לאו ג"ש כן נראה לי שיטת רש"י ושיטת התו' יש לעיין וצ"ע: (דף עה ע"א) א"ד בבן ט' הוא פליגי ר' יוחנן אמר כו' הר"מ ז"ל סובר דר"י ור"ל ר"י כר"מ ור"ל כר"י ולאו הא בהא תליא ולכך פסק דניתר בשחיטת אמו ואפ"ה פסק דחלב אסור דחדשים גרמי יע"ש היטב ודע דהא דפליגי ר' מאיר וחכמים בשחט אמו ואח"כ חתכה דלר' מאיר מגע נבילה ולחכמים מגע טריפה שחיטה היינו בלא החזיר דאי החזיר ידו אחר כך אפילו לרב דאמר לעיל אבר עצמו אסור יע"ש מ"מ מהני לטהר מידי נבילה דמדינא אף להתיר באכילה הוה שריא אי לאו דהיקש לטריפה די כטריפה מה התם מהני שחיטתה לטהר מידי נבילה אף זה כן ובשלמא בלא החזיר מדינא לא מהני דכל בבהמה ולא מה שבחוץ ושחיטה עושה ניפול ועוד אף בכה"ג אפשר אי לאו קרא דטריפ' הוה שרי דשדינן מיעוט אבר שיצא לבפנים בתר רוב עובר ואפשר בהא פליגי ר"מ וחכמים ואף בהיקשא אמרינן דון מיניה ומיניה כמ"ש מהרש"ל בב"ק גבי מפץ במת ועיין ריש פירקין מ"ש שם ומהרש"א ומהרש"ל מחולקין במפץ יע"ש ובכללים ביארתי: (דף עו) יש בכאן ענין עמוק ובי"ד אבאר וכאן באתי בקצרה מ"ש רש"י בלשון שני והפ' למעלה ממש למטה משל עצם

אמצעי כו' והא דלא קאמר למטה ממש ולמעלה ממש דהיינו צומת הגידין דא"כ מאי וכן שניטל צומת הגידין כו' אך קשה אמאי לא אמר ארכובה הנמכרת עם הראש ולמטה ממש ולמעל' מכל עצם אמצעי והוא קוליות ומאי נ"מ אי אמרינן ארכובה עליונה ולמטה לאו דוקא היא אימא הנמכרת עם הראש ולמעלה לאו דוקא ואם נאמר דכל ארכובה נקרא עצם אמצעי או עם ארכובה הנמכרת עם הראש הוה א"ש דלמטה ממש א"א דארכובה היינו כל עצם אמצעי משא"כ אי אמרינן ארכובה הנמכרת עם הראש לא א"ש למעלה כיון דהוא למעלה מארכובה הנמכרת ולמעלה מכל עצם האמצעי ומיהו פירש"י ז"ל אינו משמע כן גם מ"ש מהדורא בתרא דאמאי לא אמר ליה למעלה מצומת הגידין הקשה דא"כ אמאי לא מוקי מתני' כעולא דארכובה עליונה כיון דלמעלה לאו דוקא ה"ה למטה כו' יע"ש ואין כל כך קושיא בשלמא אי אמרינן ארכובה הנמכרת עם הראש א"ש למעלה ממש אלא דלהא לא איצטריך אלא דלכך אמר למעל' פי' בכ"מ למעל' ואפילו למעלה מצומת הגידין משא"כ אי ארכובה עליונה למטה לאו דוקא כו' ומ"מ פריך למעל' ממש הרצון דעיקר חסר מן הספר דעיקר דינא אתי לאשמעי' למעלה מצומת הגידין ולמעלה היינו למלה ממש ופריך ליה ועיין בי"ד שם: (דף עז ע"א) מתני' השוחט בהמה ומצא שליא נפש היפה תאכלנה ופירש"י ז"ל דלא אמרינן אמ"ה שגם הוא ניתר בשחי' אמו לכאורה דהא דעובר מבהמה בבהמה נפיק ושליא לא הוה בהמה ומש"ה אשמעינן מדרשא דכל בבהמה אף שליא משמע ומ"ש אמ"ה נראה דה"א כמו אבר ובשר המדולדל בבהמה דשחיטה עושה ניפול והוה אמ"ה למאן דסובר הכי לעיל בפירקין וע"ש.

ומדברי רש"י נלמוד דשליא אוכל הוא ושחיטה הוא דמתירתה הא לא"ה היה ראוי לאסור והא ראי' דצריך קרא להתירו מכל וזה שיטת הר"מ ז"ל בפ"ה מהל' מ"א הי"ג דלא כר"א ז"ל בהשגות שסובר פירשא הוא ולדבריו הא דמייתי מכל אסמכ' הוא ומ"מ כשה דפריך מהא הני מילי וגם הסמך ל"ל ועיין במ"מ יע"ש: שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה סי' וולד באשה כו' מה שאמר אסורה באכילה אף מה שבפנים דלמא יצא ראשו בזה המיעוט והוה כילוד ושליא בתר וולד גרירא ומדברי הר"ן נראה דחיישינן שמא באותו מן היה הראש קיים משמע בנימוח לא הוה כילוד ובי"ד אבאר בסי' י"ד דהוה ס"ס.

ואם שליא קשורה בוולד מה שבפנים שרי ולא מה שבחוץ. ולדעת הר"מ ז"ל אף מה שבחוץ דפרשא בעלמא הוא ואיני יודע מה חילוק יש בין קשורה בוולד או לא מ"מ השליא בעצמה בלא המיחוי שבתוכה אמאי אסורה דפרשא בעלמא הוא ודוחק לומר דאמה שבתוך השליא קאי או דגזרינ' שליא אטו מיחוי: מנא הני מילי דא"ר כל כו' לרבות השליא יכול אף יצאה מקצתה ת"ל אותה כו' למה לי קרא הנה לדעת הר"מ בפ"ט מהל' ט"מ דפסק כל ספק אמ"ה שריא מה מקשה למה לי קרא ופירש"י הא מספיקא אסור שמא יצא הראש והא מספק מ"ה שריא ולאו קושיא הוא זה דכי אמרינן כל ספק מ"ה שריא היכא דלא איתחזק לא איסורא ולא היתרא ואילו כאן שליא זו היתה בחזקת אמ"ה קודם שחיטת אמו ה"ה עכשיו אסור מספק שמא יצא ראש כו' (ע"ב) בתו' ד"ה הריני כו' בסוף הדבור וא"ת והא הוה ס"ס ואמאי אסורה כשיש עמה וולד ובב"ק מוכח דס"ס שריא עכ"ל לר"א קשיא להו דסובר דווקא כשהיא קשורה הא לא"ה אף השליא אסורה באכילה והא הוה ס"ס ומה שהביאו ראי' מב"ק דס"ס שריא והא בכמה דוכתי

מבואר דהולכין אחר ס"ס בין להקל ולהחמיר ואפשר דשאני הכא שאין מתהפך דאם נימא שמא לא יצא ראשו ורובו ואת"ל יצאתו אין לומר שמא אין בשליא וולד אלא וולד שיצא מן השליא הוא וכה"ג אפשר דלא הוה ס"ס שהרי בה"ע והוא ר' ישעיה הנבון סובר כן הביאו דבריו אחרונים בסי' ק"י ולכך הביאו ראיה וב"ק י"א דשם אמרינן מאי קמ"ל תנינא שליא שיצאה מקצתה כו'.

והיינו דאי יש מקצת שליא בלא וולד הוה ס"ס אף דלא מתהפך וכנראה מדברי תו' בכמה דוכתי דלא בעינן מתהפך בכתובות ט' בסוגיא דפ"פ ובנדה כ"ו ע"ב וכאן תי' עוד דגזרינן אטו כולה כדמסיק בב"ק יע"ש ויש לראות דקאמר התם לר"א מאי קמ"ל תנינא ומשני אי מההיא ה"א גזירה מקצתה כו' והא לר"א התם ע"כ מהאי טעמא הוא דהא ביש עמה וולד באין קשורה אפ"ה אסור' אף דהוה ס"ס וע"כ משום גזיר' הוא ודוחק לומר וליטעמיך: וראיתי להת"ח ב"ק י"א ע"ב דגזרינן מקצתה אטו כולה יע"ש שכתב שם באורך ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים גם מ"ש ראי' מדקין שיצאו לחוץ וחזרו דשריא אין ענינו לכאן דהתם אורחי' בכך ולאו בשר בשדה מיקרי ומגופא דבהמה הוא גם מ"ש מרש"י משמע כולה ממש לא ידעתי היכן רמיזא ברש"י ולישנא דגמרא נקיט כולה והיינו רובא דהוה ככול' גם כולה לא שייך שחזרה לפנים גם מ"ש דבשביל זה לא קאמר גזירה בפנים אטו בחוץ דעדיפא קאמר אטו כולה דהוה איסור תורה ובמקצתה יוצא אסור מספק כו' לא ידענא דהא ספק נמי מן התורה הוא לרש"י ותוספות ושאר פוסקים אלא דבכולא הוה ודאי איסור תורה ובמקצת הוה רק ספק דשמא יצא מקצת וולד באותו שליא משמע דאי לא יצא הוולד כלל אותו מקצת היוצא שריא כמ"ש אח"כ כדקין שחזרו וכל זה גרם לו שהבין ברש"י כולה ממש ואפ"ה כתב רש"י דטעמא יהיב מתני' למילתי' סימן וולד כו' דמשמע דאי לאו סי' וולד הוה שריא ולא הוה בשר בשדה כו' ואי מפרשינן כולה רובא א"ש בפשיטות דמש"ה יהיב טעמא למה שבפנים דאסור דאין שליא בלא וולד ביצא רובו דאין שליח ושמא יצא רובו והוה כילוד משא"כ אי, יש שליא בלא וולד מה שבפנים שרי דאף שיצא רוב שליא אין לידה למה שבפנים כדמסיק ריש פרקין אין לידה לאברי' וה"נ לשליא כן: שוב ראיתי שמ"ש הת"ח דשיטת רש"י ז"ל דיצא כולה מוא דבר ברור ברש"י ז"ל דממ"ש רש"י דאי חזרה לפנים תשתרי ואי ביצא רובו ולמה שבפנים תיפוק ליה בלא חזרה דיבאו להתיר מה שבפנים אלא ע"כ ביצא כולה ממש איירי והוצרך רש"י לומר דחזרה לפנים דאי בלא חזרה מאין הרגלים לומר דשרי הא לאו בהמה בבהמה הוא ולכך אמר וחזרה לפנים ומשמע דווקא כה"ג שיש וולד אי לאו וולד שלי' שיצאה כולה וחזר' לפנים מותר' באכילה ונ"מ לדידן ביש שליא עם וולד וקשורה עמו דאין חוששין לולד אחר ויצאה מקצתה שריא אותו מקצת שיצא אם חזרה דומיא דדקין שהביא הת"ח ולשיטת התוס' וודאי אסור היוצא כמבואר.

וכבר היה אפשר לפרש דמש"ה כתב רש"י חזרה דאי לא חזרה אף מה שבפנים אסור אף למ"ד אין לידה לאברים דלא שבקינן רובא דעובר ואזלינן בתר רוב אבר משא"כ שליא שיצאה רובו פשיטא דמה שבפנים אסורה וכה"ג היה איבעיא לעיל יצא חציו ברוב אבר יע"ש וכמ"ש הרשב"א והרמב"ן בחדושיו וזהכתב דאם החזירה יסבור שאין בו וולד ובלא חזרה הוה בעיא דלא אפשטא אי הלכו באברים אחר הרוב אבל בחזרה הוה ס"ס כמו שאבאר דהא דמבעיא אי הלכו באברים אחר הרוב י"ל בשתי פנים או

דשמא לא שדינן מיעוט שבפנים בתר רוב אבר שבחוץ אך דחציו של וולד כו' או שמא הכי קמיבעיא דוודאי דשדינן בתר רוב אבר שבחוץ אלא היינו דלא ליהוי בבהמה אבל לא דלהוי בשר בשדה ולא ליהני חזרה זה לא אמרינן ומהני חזרה כה"ג ומש"ה בבכור לא הוה לידה יע"ש וא"כ בחזרה לפנים ואין בו וולד הוה ס"ס שמא אין לידה לאברים רצונו לומר דלא שייך למשדייה כלל בתר רוב אבר וה"ה בשליא ודווקא בעובר הוה רובו ככולו ולא כה"ג ואת"ל אף באבר שייך רובו ככולו היינו דלא ליהוי בהמה בבהמה אבל לא הוה לידה ומהני חזרה מיהת ובבכור לא הוה לידה דהתם לידה בעינן ולפ"ז אתי להתיר אם חזרה מיהת דבלא חזרה א"א.

להתיר מה שבפנים דשמא יש לידה והוה בחוץ לאו בבהמה ועוד יש לומר דמבעיא למ"ד אבר עצמו שרי ורש"ל לעיל הוציא ידו והחזירה למ"ד אין לידה יע"ש ואין להאריך ובי"ד אבאר בעז"ה: ע"ש גמרא המבכרת שהפילה שליא ישליכנה לכלבים מ"ט כו' הא דלא אמר בפשיטות דהוה ס"ס שמא זכר או נקיבה ואת"ל זכר שמא נדמה וכנראה מפירש"י וכ"ש למ"ש הרשב"א בתשובה ס' ת"א דס"ס עדיף מרובא כו' הוה למימר דמתני' ר"מ הוא דמודה בס"ס דעדיף מרובא אף דחייש למיעוטא בעלמא הכא שאני דס"ס עדיף מרובא וסתם מתני' ר"מ היא ולזה יש לנו לומר דס"ס צריך ספק השני ג"כ ספק השקול וכבר נתבאר אצלינו בכללים ועיין בתו' כתובות ט' ב' ד"ה ל"ל וד"ה ואיבע"א יע"ש וא"כ ספק דנדמה ודאי דהוה מיעוטא בין בזכרים ובין בנקיבות ולכך אמר דאתינן עלה מטעם רוב דכאן שייך לומר ק מחצה זכרים ומחצה נקיבות סמוך מיעוטא דנדמה לנקיבות והוה רובא ועיין ריש כתובות ט' דפריך והא הוה ס"ס ולא פריך אמתני' לשיטת התו' שם כמתני' דמתני' מיירי מעצמו נאמן יע"ש וכבר כתבנו מזה בחדושינו חלק ק' יעוין שם ויש ליישב כפי מ"ש כאן דמתני' ר"מ הוא ואפשר דסובר כמו דחיישינן למיעוטא ה"ה נמי דלא אזיל בתר ס"ס דהוה כמו רוב ולר"א מקשה שפיר דאנן קיימא לן הלכתא דהולכין בתר ס"ס בין להקל ובין להחמיר פריך שפיר שם בכתובות: סליק פרק בהמה המקשה.

פרק חמישי אותו ואת בנו אותו ואת בנו נוהג בארץ ובח"ל בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין ובמוקדשין ופירש"י איידי דחולין ומוקדשין תני נמי בארץ וח"ל אף דחובת הגוף הוא ופשיטא דנוהג אף בח"ל ואיני יודע אמאי לא פי' איידי דבפני הבית דמוקדם במתני' והוה גם כן לצורך כדמסיק בריש שילוח הקן דה"א בענינא דקדשים כתיב בזמן דאיכא קדשים כנהוג והתו' ד"ה או"ב נקטו בדבריהם תרתי בפני הבית ומוקדשין כו' וסיימו עוד כיון דאיכא דוכתא דהוה לצורך כו' הכי מסיק לקמן בריש שילוח הקן ואף בהאי לחודי' סגי דהא בג"ה הוה כולהו שלא לצורך כדמסיק אלא דבארץ איידי דראשית הגז ובמוקדשין ובפני הבית משום או"ב נקיט לה ומדברי התו' משמע דמשום ב' דברים אמרינן איידי ובגיד הנשה און לומר דהוה אידי דבהמה וחיה דזה אינו יעוין שם ולקמן אבאר: כיצד השוחט או"ב חולין בחוץ שניהם כשירים ופירש"י איידי דסיפא אבל התו' דף פ' ד"ה חולין בחוץ כתבו ס"ד דב' מפסל מלא תאכל כל תועבה כדפריך בדף קט"ו ומשני מדאסר רחמנא מחוסר זמן יע"ש ואפשר לומר צריכותא בקצת בבי דמתני' חולין לכדאמרן קדשים בחוץ אשמעינן דשני סופג ארבעים משום אותו ואת בנו ולא אמרינן נמי משום שחוטי חוץ דלא כרבי שמעון דאמר לקמן ובזבחים כל הראוי לבוא לאחר

זמן הרי הוא בלא תעשה דשחוטי חוץ ואין בו כרת קא משמע לן דאף לאו דשחוטי חוץ לית בי' אלא או"ב לחוד חולין בפנים אשמעינן דשחיטה שאינה ראוי' שמיה שחיטה דמקדשים בחוץ איכא למטעי ולומר כיון דגלי קרא בשחוטי חוץ דחייב עליה כרת והוה שחיטת מעליא ה"ה דתיהוי שחיטה לענין שאר דברים ג"כ ואף דלקמן ל.

שא"א אמר ה"ט דמתניתין לאו ר"ש היא מריש' דקדשי' בחוץ כפירש"י שם ש"מ איכא למטעי בהכי ומש"ה תנן חולין בפנים דשחיטה שאינה ראויה שמיה שחיטה ועיין ב"ק ע"ו ב' תוספ' ד"ה והלא עיקר יע"ש בשם מפרשים קדשים בפנים אשמעינן דלא לקי אלאו דמחוסר זמן כדמסיק לקמן דהכתוב נתקו לעשה ועיין בר"מ ז"ל ה"ש פי"ב הלכה ב' דהזכיר ח' חלוקות וז"ל לפיכך הראשון ששחט כחוץ והשני בעזרה או א' בעזרה והב' בחוץ בין שניהם חולין בין שניהם קדשים הרי ד' חלוקות וכתב בין שהיה א' חולין והב' קדשים הרי אינך ד' חלוקות שלא הוזכרו במשנה ועיין בפי' המשניות והתוספות לקמן דף פ' ד"ה הראשון חייב כרת יע"ש והלח"מ שכתב דרבינו נקיט ד' האחרונות היינו מה שהוזכר במתניתין אבל נקיט ד' חלוקות ראשונות שלא הוזכר במשנה והרואה יש לפרש איזה חידוש בכולהו בבי דמתני' ואין להאריך: ברש"י ד"ה הראשון חייב משום שחוטי חוץ ולא.

הב' שנאמר ואל פתח אוהל מועד כו' עיין בתוספות יו"ט במתני' שכתב דמלפני משכן ה' שמעינן לה יע"ש ורצה לומר כה"ג אמרינן שם בריש פרת חטאת דרובע ונרבע ואינך ממעטי מלפני משכן ה' וכדמסיק שם קי"ד א' דמאל פתח לא ממעט דהיה ראוי לבוא לאחר זמן יע"ש ברש"י והאי נמי ראוי לבוא קודם: גמרא ת"ר מניין לאו"ב שנוהג במוקדשין ת"ל כו' עיין ברשב"א דכתב דקושית הגמרא לר"ש דשחיטה שאינה ראוי' לא שמי' שחיטה וקדשים שחיטה שאינה ראוי' היא קמ"ל עכ"ל אפשר לומר דאשמעינן אף כל כמה דלא זריק דם לא משתרי אפ"ה אסור משום או"ב או דקרא אתא למלקות דוודאי שחיטת קדשים הוה ראוי דלא כר"א לקמן אלא דה"א דלא לקי עליה כיון דפסול הוא משום מחוסר זמן השני קמ"ל דנוהג בקדשים ולקי נמי משום או"ב והאי תנא סובר התראת ספק שמי' התראה ומש"ה לקי בקדשים משום או"ב ולפי זה הא דאמר שור הפסיק ענין ואימא בחולין אין כו' יקשה א"כ לכתבי' בעלמא דמ"ס אמרינן דאין נוהג כ"א בחולין דשחיטה שאין ראוי' ל"ש שחיטה ולזה י"ל מש"ה כתבו בקדשים דאם ראשון חולין וב' קדשים דחייב משום או"ב וקושית הגמ' מנלן כשראשון ג"כ קדשים דהוה שחיטה שאינה ראוי' דכל כמה דלא זריק דם ואדרבה מדכתיב שור הפסיק ענין דלא תימא דאקרא קמא קאי ואותו שהוא קדשים ובנו חולין לא תשחטו לכך כתי' שור הפסיק ענין דראשון חולין ושני קדשים חייב ועיין בתו' לקמן פ"ב ד"ה שחיטה שאינה ראויה ושם אבאר: בתו' ד"ה מניין לאו"ב שנוהג במוקדשין כו' דהא במחוסר זמן איכא עשה ול"ת ובלאו קרא לא דחי ליה עכ"ל מ"ש דמחוסר זמן הוה ל"ת ועשה הוא כפירש"י לקמן פ"א א' דהנח למחוסר זמן דנתקו לעשה אבל מ"ס איכא לאו ועשה ולנדר לא ירצו אבל התו' שם ד"ה הנח כתיב דהכתוב הוציאו מלאו דלא ירצו ולא הוה ביה אלא עשה לחוד וכן הוא דעת הר"מ ז"ל בהל' איסורי מזבח פ"ג ה"ח שכתב מחוסר זמן לא לקי דהוה לאו הבא מכלל עשה יע"ש ומ"מ לפי' התו' איכא עשה דמיום השמיני והלאה ולאו דאו"ב והוה עשה ול"ת.

ומ"מ דבריהם צ"ע דמה כתבו דאין עשה דוחה ל"ת ועשה הא עשה דפסח הוי כרת ודחי לאו דמחוסר זמן ועשה דידי' כדאמרינן פסחים נ"ט א' מחוסר כיפורים בע"פ דחי לעשה דהשלמה דאין בו כרת וכ"ת דשאני התם דליכא כ"א עשה משא"כ הכא דאיכא עשה ול"ת ולא דחי להו עשה דפסח דהכי אמרינן בשילוח הקן קמ"א א' תשלח לדבר מצוה ופריך בלא"ה אין עשה דוחה עשה ול"ת כגון שנטלה ע"מ לשלחה דלאו ליכא כ"א עשה ופריך מאי אולמי' דהאי עשה מהאי עשה ומשני גדול השלום אלמא דווקא שנטלה ע"מ לשלחה הא לא"ה לא אבל המעיין בזבחים ל"ב ב' בתו' ד"ה ר' יוחנן אמר ובל"ג ב' ד"ה לענין מלקות אתמר דוקא עשה דמצורע דגדול השלום ולא כרת דחי לעשה לחוד ולא עשה ול"ת אבל עשה שיש בו כרת דחי אף לעשה ולאו יע"ש וא"כ מאי קשיא להו דאשמעינן דאין נוהג בקדשים אף כה"ג ולמ"ש התוס' במנחות מ"ט ב' ד"ה העולה דהיכא דאיכא פסול לא שייך דחי' ומה"ט הוכיחו דשלמים שהביאו אחר תמיד של בין ערבים לא מיפסלי דאל"כ איך מחוסר כיפורים בע"פ מביא קרבנו יע"ש א"כ א"ש כאן דלא שייך דחי' בלא"ה דמחוסר זמן פסול הוא ולא שייך דעשה דחי לה.

ועיין לקמן פ' דאמר מחוסר זמן פסול וכרש"י שם וכן פסק הר"מ בפ"ג ה"ח מהל' אי' יע"ש ובלאו דהוה עשה ול"ת לא שייך דחי' והת"ח כתב דשאני קרבן דדאי אף עשה ול"ת כמו קרבן דדחי שבת דהוה עשה ול"ת ולא ידענא דהא בכולהו צריך לימודא ע"ז ולקמן בשילוח הקן דפריך לדבר מצוה מנין דאמר והא אין עשה דוחה עשה ול"ת והא קרבן דחי עשה ול"ת כמו קרבן מצורע עני שמביא חטאת עוף או קן יולדת אלא אף קרבן לא דחי ולדברי התוספות דאיצטריך שלא ידחה ל"ת עשה דפסח הא דפריך אימא בחולין אין במוקדשין לא א"כ ליכתבי' בעלמא דמצד הסברי' דעשה דחי בקרבן ואי לומר מה קדשים כלאים לא הא באמת דמסיק או לרבות כלאים א"כ וי"ו למה לי דנוהג במוקדשין דע"כ כן הוא דאם לא כן לכתבי' בעלמא ואם היינו אומרים דמש"ה כתביה כאן דנוהג בשאר קדשים דאית ביה עשה ולא בפסחדאית ביה כרת חדא דא"כ איך מרבינן זה מוי"ו דושור ועוד דהת"ח כתב דאיצטריך לתמיד ושאר דברים וזה י"ל דפריך מניין קאי לתמיד ושאר קרבנות וי"ו איצטריך לפסח אלא דלא משתמע כלל מוי"ו לרבויי פסח אלא דמוסיף על ענין ראשון לחוד ועדיין צ"ע ולריב"א חולין קמ"א תו' ד"ה לאו י"ל דכתיב' בקדשים דלא דחי ללאו ולא עלי' והבן: בא"ד ונראה דמעיקרא קשיא לי' שור הפסיק הענין דליכא למימר מש"ה הפסיק בזה.

דל"ת דווקא מוקדשין דא"כ לכתבי' בעלמא עכ"ל מהר"מ מלובלין ז"ל כתב דהא דאמר ואימא במוקדשין אין הוא דברי המקשה על תנא דברייתא דלא ידע פי' הברייתא ופריך אדרבה במוקדשין אין דכתיב גביה והמתרץ השיב לו שור הפסיק הענין ופריך א"כ בחולין אין כו' כקושית תנא דברייתא ומתרץ וי"ו כו' אבל מדברי הת"ח האי ואימא במוקדשין הכי הוא פי' על הברייתא וכאילו אמר מאי קאמר ה"ק מנין לאו"ב שנוהג בחולין אימא במוקדשין ולא בחולין דכתיב שור בקדשים ומשני שור הפסיק ענין ופריך תנא דברייתא עכשיו מנין לאו"ב שנוהג במוקדשין ומשני שנאמר כו' וי"ו מוסיף על ענין ראשון.

מפי' מהרש"א ז"ל הוצרכו לזה יע"ש וכוונתו דמשמע דעכשיו נתחדש להם זאת הקושיא דמה פריך ואימא בחולין אין במוקדשין לא מהיכא תיתי לומר כן אימא בשור איצטריך שלא תאמר במוקדשין אין וכתבו דע"כ להפסיק לגמרי דאל"כ לכתבי' בעלמא הא אי נמי וסבר' בחולין ולא במוקדשין נמי תפול זאת הקושי' מאי פריך שור יפסיק לגמרי אימא דל"ת דווקא במוקדשין וע"ז תי' דאי לפי' הא' הייתי אומר דע"כ שור הפסיק לגמרי דאל"כ אי מה קדשי' כלאים לא כדפריך בתר הכי אלא דשור הפסיק לגמרי ואי דלכתבי' בעלמא י"ל לשום דרשא משא"כ אי דפי' הוא על תנא דברייתא והא ידע מאי שפיר הוצרכו לומר דא"כ לכתבי' בעלמא והנה לפי מה דהוה סבירא להו בקושייתם דמצד הסברא בחולין אין במוקדשין לא א"כ הא דפריך שור הפסיק אימא בחולין אין אם כן לכתבי' בעלמא הוה אפשר לומר דפריך מש"ה כתבי' כאן מה קדשים כלאים לא כו' וי"א דהא בלא"ה אמר רבא כ"מ שנאמר שה אינו להוציא את הכלאים אלא דמש"ה כתבי' כאן למעט חי' ואי בלא"ה ממועט חי' כמ"ש התוס' ד"ה ועוד שם כתיב דא"כ שה למה לי יש לומר דאי לא הוה כתיב שה הייתי אומר כלאים נמי ולכך כתיב שה למעוטי כלאים ולעולם נילף שור שור משבת וחי' נמי ולכך כתיב אצל קדשים דחיה לאו וה"ה כלאים לא משא"כ לתנא דברייתא דידע מאו לרבות כלאים א"כ מאי פריך אימא בחולין אין א"כ למאי כתבי' אצל קדשים ע"ו כתבו התוס' אדרבה לפום סברא דהשתא איפכא מסתברא דכתבו אצל קדשים ע"כ בחולין דוקא דאל"כ ליכתביה בעלמא ויהי' משמע בין חולין וקדשי' ומדכתבו כאן ושור הפסיק ש"מ לגמרי הפסיק הענין אבל ממ"ש התוס' בלשונם דמשמע למעוטי מוקדשין דליכא למימר משום דל"ת מוקדשין דוקא הוא כפירוש מהרש"א ז"ל בד"ה ואין להאריך כאן: בא"ד צריך לומר לשום דרשא כתיב כאן כתב מהרש"א למעט חי' כמ"ש התוס' ד"ה ועוד שה כתיב והתו' הקשה הא משה ממעט לקמן כלאים יעוין שם ועיין מה שאכתוב בתוס' ד"ה ועוד שה כתיב ועיין מ"ש לעיל: ובד"ה ועוד שה כתיב כו' אלא דעדיפא מיני' פריך עכ"ל ויש להקשות הא בב"ק דף ע"ז ע"ב בתוס' גבי גניבה דכתיב כו' כתבו שם דמלתא דרבא לא אתמר אלא היכא דכתיב שה לחוד והתם נמי כתיב שור יע"ש וה"נ כתיב שור כו' ולא הוה לאקשויי אלא שור ושה כתיב דאי אתה יכול להוציא כלאים מביניהן ויש ליישב וע' שם ב"ק: בא"ד וא"ת אמאי לא גמרינן שור משבת וי"ל א"כ שה למה לי א"ל מה קדשים חי' לא עכ"ל לכאורה יאמר דאי גמרינן משבת שה ואו למה לי לא לכתוב אלא ושור אותו ואת בנו לא תשחטו דלרבוי כלאים נמי לא צריך דגמרינן שור שור משבת והתם מוזהר על כל בהמה ואף על הכלאים דכתיב וכל בהמת' וא"כ למה לי שה ואו תרווייהו ואף דאיכא היקשא אי מהקדשים כלאים לא הא קיימא לן ג"ש והיקשא ג"ש עדיפא וע' בהשולח מ"ד ב' ובזבחים ע' א' וביבמות נ"ט א' והנה יש להקשות באמת מנלן דאי לרבות כלאים והיקשא למעט חי' אימא להיפך דאו לרבות חי' והיקשא למעט כלאים ודוחק לומר דמסתבר יותר לרבות כלאים שבא ממין בהמה שקדשים באין ממנו ג"כ ולא חי' דליתא בקדשים כלל וי"ל דא"כ ליכתב' שור או כשב או עז כי יולד ואו אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד ואו לרבות חי' וע"כ או"ב נוהג אף בחולין דאל"כ חי' בקדשים ליכא והאיך משכחת ליה חיה אי אמו חי' הבן ג"כ חיה וכן להיפך ונהי שהא' בלבד צריך להיות קדשים תו לא משכחת ליה חי' כלל וממילא ידעינן דנוהג אף בחולין אלא ע"כ

דאו לרבות כלאים וה"א דאין נוהג אלא במוקדשין ר"ל שעל השני שהוא חייב משום או"ב לא יהי' אלא קדשים ואפ"ה נוהג בכלאים שראשון היה הבן בא מכלאים ושחט אמו אח"כ וחייב עלי' וכן להיפך דה"א הראשון קדשים דווקא וכמ"ש משא"כ אי או לרבות חי' ע"כ דנוהג בחולין דאי בקדשים חי' ליכא ואף למ"ד חוששין לזרע אב משכחת לי' שפיר שאמו קדשים ובנו חולין תחלה שאביו חי' זה אינו דא"כ הוה כלאים ואינו נוהג בכלאים ויש לעיין בזה אלא יש לומר דאו לרבות חי' היינו דבנו כל דהו משמע ולא צריך ריבויא דהא באמת כן הוא דבנו כ"ד וע"כ אמו חי' וה"ה בן חי' ולא משכחת קדשים גבי' וכמ"ש אף למ"ד חוששין כו' ועם זה יש ליישב הא דכתבי' קרא בענינ' דקדשים דאי הוה כתוב בעלמא הוה אמרינן או לרבות חי' ושה למעט כלאים מבנין אב דרבא להכי כתבי' בענינא דקדשים וע"כ או לרבות כלאים וממילא דחי' לא דומיא דקדשים וצ"ע: (ע"ב) גמרא א"ק או לרבות הכלאים ופירש"י ותפשוט מהכא תרתי קושייתם ר"ל קושי' א' אי מה קדשים כלאים לא ובנין אב דרבא דכתיב או רבויא לרבות כלאים וקשיא לי אכתי אימא לרבות שאמו תיישה ובנה כלאים ושחטה לה ולברה דחייב דכתיב או ואי לאו או ה"א דמה קדשים כלאים לא אף או"ב היינו השני שחייב עלה דידי הוא הבן צריך להיות ממין אחד לכך כתיב או לרבות הכלאים אבל אמו צריך להיות ממין א' מבנין אב דרבא כל מקום שנא' שה ואאמו קאי כו', דכלאים לא ואין לומר דהא דתניא או"ב נוהג בכלאים היינו בנה כלאים אבל אמה צריך להיות ממין א' דווקא וכנראה מדברי רש"י ע"א מן הכלאים רחל שילדה מן התייש ושחט לה ולברה ובריית דלקמן ע"ט ע"ב ת"ר או"ב נוהג בכלאי' מיירי נמי כה"ג שבנו כלאים זה לא ניתן להאמר כלל אף אמו כלאים חייב באו"ב ועוד דלקמן ע"ט ע"ב איתא לה פך להדי' תייש הבא על הצבי' וילדה בת ושחט בתה ובת בתה יע"ש וכן הטו' בסימן ט"ו כתב דאיסורא מיהא איתא ואמאי הא אמה כלאים ואם היינו אומרים דהא, דמקשה אי מה קדשים כלאים לא אאמו קא מקשה ובנו כל דהו משמע ואאמו פריך דכלאים לא דחוזר לענין ראשון שור ושה אקדשים ואמו הוא דפריך לא ליהוי כלאים הוה א"ש ובזה הוה ניחא הא דמסיק לקמן אמר רב חסדא היא תיישה ובנה צביה שחייב בנו כל דהו אמר רחמנא ואמאי לא ילפינן אי מה קדשים חי' לא אף בנו חי' לא אלא דהיקשא דקדשים לענין אמו הוא דמקשינן ולא לענין בנו אבל דברי רש"י ע"א ד"ה כלאים רחל שילדה מן התייש ושחטה לה ולברה משמע דקושית הגמרא על בנו דכלאים לא ובריית דלקמן בהכי מיירי בבנו דומיא דכוי יע"ש ועוד בדף פ' ע"ב בתו' ד"ה שחיטה שאינה ראוי' היא משמע דעיקר קרא דאו"ב נוהג בקדשים כשהשני הוא קדשים ומש"ה לא אמר התם אלא מראשון דהתורה גלה בשני דקדשים יע"ש והיה נראה לומר דאו לרבות כלאים היינו אמו דכתיב גבה או שה דהיינו אמו וה"ה לבנו כלאים ועיין מ"ש בתו' ד"ה או לרבות הכלאים יע"ש.

ומה שכתבנו דברייתא דלקמן דאו"ב נוהג בכלאים ובכוי איירי בבנו הוא לשיטת הר"מ ז"ל שיתבאר לקמן ע"ט ב' ופ' א' דמוקי במסקנא בתייש הבא על הצבי' וילדה ושחט לה ולברה דהיא צבי' ובנה שה איסורא מיהא איכא אבל פירש"י שם, אדרבה מיירי באמו כוי וה"ה כלאים כה"ג מיירי ומ"מ צ"ע דבאמת אמאי אמרינן לקמן בנו כל דהו ואמאי לא דומיא דקדשים דחי' לא כמ"ש התו' ד"ה ועוד שה כתיב וממילא שאף בנו שהוא השני צריך להיות בהמה כמו קדשים ועוד דמה שמשמע מדברי רש"י דמקשה כלאים

לא אבנו קשיא ליה מאי מקשה שה כתיב הא שה אאמו קאי ובנו כל דהו משמע כמו בחי' ולזה י"ל דהכי קשיא ליה אי מה קדשים כלאים לא ואף בנו לא ליהוי לי' כלאים ועוד אף דלא קשיא זה מ"מ אמו קשיא דלא ליהוי כלאים דשה כתיב ואמר רבא כו' שנאמר שה אינו להוציא את הכלאים כו': בתו' ד"ה או לרבות את הכלאים כו' דכלאים בקדשים ליכא עכ"ל הקשה מהר"ם שי"ף ז"ל דאמאי שהראשון חולין וב' קדשים עכ"ל ורצה לומר ומוקדשין היינו שהשני קדשים כמ"ש תו' פ' ע"ב יע"ש ולכאורה שהבן כלאים ושחט תחלה ואח"כ אמו שהיא קדשים וא"כ למה לי לא תשחטו לרבות בנו ואותו תיפוק ליה דאל"ה לא משכחת כלאים אבל אין צורך לזה דודאי נראה דאף אמו כלאים בנה מותר למזבח כדאיתא בפ' כל האסורין חמורה דף ל' ע"ב במשנה כל האסורין למזבח וולדותיהן מותרין ומשמע אף כלאים כן והת"ח בע"ז מ"ז כ' כלאים וולדותיהן מותרין למזבח וכן הוא בר"מ ז"ל בפ"ג מהל' איסורי מזבח חוץ מוולד נרבע שהיא וולדה נרבעו יע"ש וא"כ אשכוחי משכחת ליה שאמו כלאים ובנה קדשים וכשירים למזבח וכדכתיבנא ומה שכתבו התו' הכא מענינא דקרא ר"ל דאי למעט לא צריך דמשה ממעט או מהיקשא דקדשים ובב"ק דף ע"ז ע"ב דפריך אימא או לרבות בקדשים אף דלרבו' לאצריך דהא מהיקש' דאו"ב הוה יליף לה מוי"ו וילמד עליון מתחתון מ"מ אימא איפכא דאו דקדשי' לרבות ואו דאו"ב למעט אתיא ומשני כו' יע"ש התם ועיין מ"ש לקמן עוד: גמרא הניחא לרבנן דמייתר להו אותו היינו לפי המסקנא דלרבנן בנו מי שכרוך אחריו ואייתר אותו אבל בה"א לרבנן איצטריך אותו לומר דחד, משמע פי' אחד ולא שנים ולמעט זכרים שאין או"ב נוהג ק ולפ"ז הא דאמר לקמן ואם נפשך לומר אותו זכר משמע ה"ה דה"מ למימר דא"כ לחלק מנלן ואותו איצטריך לחלק לרבנן ומש"ה צריך לומר בנו מי שכרוך אחריו ואייתר אותו לחלק אלא דעדיפא מיניה קאמר דאותו א' ולא שנים נימא זכר דוקא כו' ולקמן אבאר: (דף ע"ט ע"א) גמרא ולחנניא כתיב אותו וכתיב בנו אמר שמואל הלכה כחנניא הנה יראה מפשט הסוגיא דחנניא ורבנן פליגי בפלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן דחנניא כר' יאש' לחלק לא צריך קרא ואותו מיותר ע"כ דנוהג בזכרים ובנו מי שכרוך אחריו דנוהג אף בנקיבות דאל"כ אותו למה לי וחכמים סברי אותו לחלק א"כ מסתבר לומר בנו מי שכרוך אחריו ואותו היינו מין שור ושה דקאי אאמו ועיין בת"ח שכתב כה"ג ומש"ה כתבו התוספות בד"ה עיין לי הנך כו' דהלכה כחנניא דרבא פ' השואל כר' יונתן סבירא לי' ואותו ע"כ לומר דנוהג בזכרים.

ותוספות הקשו בד"ה ולחנניא לשתוק מאותו ומוי"ו דבנו כו' וקושיא זאת תפול לרבנן לכתוב אותה ולא לכתוב וי"ו דבנו אלא שאין דרך המקרא כן וכל התורה בלשון זכר נאמרה ועיין בתוספות קידושין ע"ב וליתני שלשה ותירצו דלאו מיתורא דוי"ו דבנו קדריש כו' ועיין מ"ש לקמן מזה באורך: אבל שיטת הרי"ף ז"ל דהלכה כרבנן לא כחנניא דאין אותו ואת בנו נוהג בזכרים שכתב ומסתברא דליתא לדחנניא.

ונראה לומר דאפשר במסקנא בהיפך הוא דרבנן כר' יונתן סבירא להו דלחלק לא צריך קרא וע"כ אותו למעט א' ולא שנים שאין נוהג בין בזכרים ובין בנקיבות אלא שלא תאמר אותו זכר משמע כו' לכך כתיב דבנו לומר מי שכרוך אחריו דהשתא ע"כ בנקיבות ולא בזכרים דאי בין בזכרים ובנקיבות ל"ל אותו ולא ו' דבנו וז"ש ואם נפשך לו' אותו זכר משמע ולא אמר אותו לחלק צריך אלא דאדרבה חכמים כר"י סבירא להו דלחלק

לא צריך קרא כדכתיבנא אבל חנניא סובר כר' יאשי' דלחלק צריך קרא א"כ אותו צריך לחלק וממילא מפשטי' דקרא משמע אותו זכר ובנו מי שכרוך אחריו ונוהג בתרווייהו ואין לומר מנלן לחלק אימא אותו לומר דנוהג בזכרים כמו בנקיבות ולחלק מנלן וי"ל דא"כ לא לכתוב אותו ולא ו' דבנו וממילא ידעינן דנוהג בין בזכרים ובין בנקיבות כקושית התוספות ד"ה ולחנניא אלא ע"כ לחלק דלא בעי שור ושה ובנו ומש"ה פסק הרי"ף דלא כחנניא דרבא בפ' השואל כר' יונתן סבירא ליה כמ"ש התוספות ד"ה עייל לי ולדידי' אותו מיותר וע"כ כן הוא דלא לכתוב אותו ו' דבנו ג"כ אלא לומר א' ולא שנים ובנו מי שכרוך אחריו וע"כ בנקיבות ולא בזכרים ואותו דכל התורה בלשון זכר נאמרה ואמין קאי רצוני לומר אמין שור ושה ועיין ת"ח ואין לומר לחנניא מנלן אותו לחלק אימא עד דשחיט לשור ושה ויהי' ו' דושה ו' חיבור ואותו דנוהג בין בזכרים ובין בנקיבות ואי דלמה לי אותו וי"ו דבנו לחלק דל"ת עד דשחיט תרתי בנים י"ל כמ"ש מהרש"א ז"ל בגמרא לחנניא לחלק מנלן כו' ומיהו בנו אף כו' ובן נמי דחד משמע יע"ש וא"כ א"ש.

ומ"ש מהרש"א כדמוכח מדברי תוספ' לקמן היינו ובד"ה ולחנניא ואיני יודע היאך מוכח דאם ממ"ש התוספות דלא לכתוב אותו וי"ו דבנו והא צריך לחלק דלא תאמר תרתי בנים דוקא וזה אינו דמהיכא תיתי לומר כן כיון דסובר כר' יונתן לחלק לא צריך קרא ושור ושה כתיב בקרא דמשמע חדא מהיכא תיתי לומר דבנים תרתי דוקא שור ובנו ושה ובנו ובשלמ' אי אמרי' שור ושה דוק' תרווייהו אפשר דבעי נמי ג"כ בנו דכל אחד ואחד מה שאין כן לפי הא לא צריך קרא לחלק אבן כמ"ש וצ"ע בזה: והא דאמר הניחא לרבנן דמייתר להו אותו ומסיק חנניא כר' יונתן ורבנן כר' יאשי' היינו למאי דלא ידע מברייתי' דאם נפשך לומר כו' והיה סובר טעמייהו דרבנן דנוהג בנקיבות דילפי במ"מ משילוח הקן ואותו לחלק וחנניא סובר לחלק לא צריך קרא כו' ואותו דנוהג בזכרים ונקיבות במ"מ או מק"ו משילוח הקן אבל באמת דמסיק מברייתא דאם נפשך לומר אדרבה דחנניא כר' יאשי' ורבנן כר' יונתן והלכ' כרבנן וכמה שכתבנו לעיל: ודע שמה שכתבנו דרבנן כר' יונתן סבירא להו ואותו ע"כ א' ולא ב' דאי לומר אותו זכר ובנו נקיבה לא כתוב לא אותו ולא בנו ר"ל וי"ו יש לשדות בו נרגא דא"כ באמת למה אותו לא לכתוב אלא וי"ו דבנו שכרוך אחריו.

אבל תשוב ותתבונן לומר כי י"ל וי"ו דבנו שכרוך אחריו יש לפרש או שכרוך אחריו או זכר משמע בנו של אב ולא בנה של אמה השתא אי לא הוה כתיב אותו ה"א דלא ידעינן אי וי"ו שכרוך אחריו בנו דאב ואין לומר מסברא הייתי אומר בנו שכרוך אחריו דומיא דאם על הבנים כיון דליכא תו קולא או חומרא דמה לי אם נוהג בזכרי' לחוד או בנקיבות לחוד ואמרינן בנו מי שכרו אחריו ואין לומר דשקולים הם ויהי' נוהג בזכרים ובנקיבות דא"כ למה לי וי"ו ולכתוב בן ויהי' משמע בין זכרים ונקיבות דליכא למילף משילוח הקן דאיכ' למפרך כדפריך שכן לא עשה מזומן כשאינו מזומן אבל יש לומר דוודאי אם דכתיב בשילוח הקן אפשר דאורחא דאם להיות רובצת על הבנים וה"ה אב נמי חייב בשילוח הקן כמ"ש התו' ד"ה מה כשחייב כו' אלא דנאמ' דאם דרישא נמי מיותר הוא דהוה למכתב כי יקרא קן ציפור רובץ על הבצים כו' אלא דאי לא הוה כתיב כלל ה"א נילף ק"ו מאו"ב ומה או"ב שנוהג בין במזומן אין נוהג אלא בזכרים דבנו זכר

משמע בנו של אב שילוח הקן לא כ"ש לכך כתיב אם דאף בנקיבות נוהג ומש"ה צריך למכתב אותו דחד משמע וע"כ בנו כרוך אחריו דאי בנו של אב וזכר דווק' א"כ מאותו נפקא אלא ע"כ מי שכרוך אחריו והא ליכא למימר אותו זכר משמע ובנו כרוך דא"כ לא לכתוב כלל.

וע"כ אם דכתיב בשילוח הקן דווקא ולא אב דק"ו נמי איכא מאו"ב כדכתיבנא משא"כ לחנניא דאותו לחלק שפיר איצטריך אותו ואת בנו מי שכרוך אחריו דאי בנו של אב למה לי וי"ו מאותו משמעות נפקא אלא בין בזכרים בין בנקבות נוהג לחנניא. ואכתי קשיא אימא לחנניא נוהג בזכרים ולא בנקבות ואי דוי"ו למה לי הא מאותו נפקא י"ל דא"כ לא הוה ידעינן לחלק אלא לומר זכרים ולא נקיבות ולכך כתיב בנו לומר בנו של אב וע"כ אותו לחלק דשור או שה חייב וי"ל בהא פליגי חנניא ורבנן דלרבנן בנו משמע או בנו של אב למעט נקיבו' או בנו מי שכרוך אחריו הלכך איצטריך אותו א' ולא שנים דאי בנו לחוד ה"א בנו של זכר ואם דשילוח הקן אף אם דלא נילף מק"ו דאו"ב כמ"ש לעיל ומש"ה כתיב אותו ובנו כרוך אחריו ותרווייהו ליכא למימר דא"כ לא לכתוב אותו וי"ו כו' וחנניא סובר בנו כרוך אחריו וודאי משמע ואם ע"כ לחלק מאותו דאם לא כן לזכר לחוד לא לכתוב כלל אלא אותו לחלק וזכר ממילא משמע.

ובזה א"ש לישנא דברייתא דאמר ת"ל אותו א' ולא ב' מהיכן משמע לומר כן והא אותו צריך לחלק לרבנן ואדרבה פשטיה דקרא אותו זכר משמע אלא כמ"ש דלרבנן אותו מיותר לומר א' ולא ב' ואמר אותו זכר משמע וי"ו דבנו מי שכרוך אחריו וכר' יונתן סבירא להו לרבנן דחנניא. ואין להאריך יותר בסוגיא זו וקצת מ"ש הוא דרך פלפול וקצת אליבא דסוגין: או יאמר דוודאי בנו משמע יותר לומר בנו של אב ולא בנו של אם ואי הוה כתיב בנו לחוד הייתי אומר בנו מזכרים ולא הייתי לומד משילוח מ"מ ולכך כתיב אותו ולמה לי בנו לומר כרוך אחריו ותרווייהו צריכי ותרווייהו ליכא למימר דא"כ לא לכתוב כלל לא אותו ולא בנו משא"כ לחנניא דאותו לחלק ממילא משמע זכר מפשטיה דקרא ובנו שכרוך אחריו דיותר מסתבר לומר דקאי לגופא מלומר שלא תאטה אותו לזכר ולא ידעינן לחלק וכהנה רבות בש"ס זה נ"ל.

וראיתי להתב"ש בסימן ט"ו שכתב דמצד הסברא הייתי אומר דנוהג בנקיבות ולא בזכרי' דבהמה אין לו יחס עם אב יע"ש שהאריך ואיני יודע היאך יפרש הברייתא ודין הוא חייב כאן וחייב באם על הבנים למה לי והא מצד הסברא כן הוא גם מה דפריך שכן לא עשה מזומן כו' אכתי מצד הסברא ידעינן דנוהג בנקיבות ולא בזכרים ועוד מה זה שאמר ת"ל אותו א' ולא ב' והא אותו צריך לחלק ולפי מ"ש א"ש הכל על נכון: ובתו' ד"ה ולחנניא כתיב אותו וכתיב בנו וא"ת לשתוק מאותו ובנו וי"ל דלא מדכתיב בן קדריש עכ"ל ר"ל דוי"ו לאו לדרשא הוא דאתא דרך המקרא לדבר כן ומדלא הוקשה להם אלא לחנניא ולא לרבנן משמע דלדידהו א"ש ואף דגם לרבנן קשיא לכתוב אותה ובן דהשתא ידעינן לחלק מאותה ומשמע נמי נקיבה ולמה לי וי"ו דבנו י"ל דאי לא וי"ו הייתי אומר אותה דנוהג בנקיבות דווקא ולא הוה ידעינן לחלק לכך כתיב וי"ו והשתא מיותר אותו לחלק והא דלא כתב אותה י"ל דכל התורה בלשון זכר נאמרה.

ודע דהתב"ש בסי' ט"ו ס"ק ל"ג כתב דמסברא אית לן לומר דאין נוהג כ"א בנקיבות ולא בזכרים דאין אב לבהמה והביא ראיה מיבמות כ"ח דאין אב לעכו"ם וילפינן מבהמה והשתא א"ש קושית התו' דלשתוק מאותו ובנו יע"ש ואני אומר דאכתי תקש' לכתו' אותו ול"ל וי"ו דבנו ונקיבות ילפי' מק"ו דשלוח הקן שאין נוהג באין מזומן ואין נוהג בזכרים נוהג בנקיבות או"ב לא כ"ש והא דכתיב אותו זכר לומר אף זכר וכה"ג כתב הרא"ם פ' אמור הבכור שור הביאו דף פ"ב דנוהג באותו ואת בתה אף דבנו כתיב מק"ו דשילוח הקן דאף בתה כמו התם וכ"ש אותו דנימא כן דנוהג אף בנקיבות והא דכתיב אותו לומר אף בזכרים וכ"ש נקיבות ועיין מ"ש לקמן שם:גמרא מפשט פשיטא ליה לר"י או ספוקי מספקא ליה למאי נ"מ למשרי פרי עם האם כו' וה"ה דה"מ למימר לענין מלקות דאי וודאי אין חוששין לקי אם מנהיג סוס בר חמרא ואביו סוס עם סוס בר סוסיא ואביו חמור ואי ספוקא מספקא ליה אין לוקין דשמא חוששין כו' וכולה חד מינא ולסוף מסיק דספוקי מספקא ליה וה"ק הנולדין מן הסוס ואביהן דהאי ודהאי חמור שרי מ"נ כפירש"י והא דאמר אבל הנולדין מן הסוס והנולדין מן החמור דאסור ואמאי לא אשמעינן רבותא טפי דאף שאביהן בלבד אין שוות אף שאמותיהן שוות אסורין דמספקא לן ושמא חוששין י"ל דאי הוה אמר הכי ה"א דוודאי חוששין לזרע אב לכך אמר הנולדין מן הסוס וחמור ואביהן להיפך דאסורין זה עם זה ש"מ ספוקי מספקא ליה דלחנניא כל מיני פרידות אחת הן כשמואל דאמר הכין: ע"ש עבי קלי' בר חמרא ופירש"י ז"ל אמו היתה חמורה ונ"מ בסימנין הללו דאי א' עבי קלי וא' צניף קלי דאסורין זה עם ש דאין חוששין לזרע אב דאי כחנניא כל מיני פרידות אחת הן ועיין תו' ד"ה עייל לי הנך דדמיין להדדי ויש להקשות דלמא אביי כחנניא סובר ונתן סימן אי לא ידעינן אמותיהן מאן נינהו ואמר עבי קלי' בר חמרא ואי ידעינן אביו סוס ע"כ אמו חמורה ושרי להרביע עם מי שאביו חמור ואמו סוסיא דמיני פרידות אחת הן כו' משא"כ אי לא ידעינן אסור דלמא אמו סוסיא והוה כולו סוס ואסור עם מי שאביו חמור ואמו סוס דהוה מין אחר.

ואין קושיא למ"ש לקמן בסמוך דפרד ידוע וניכר הוא דהוה מן שני מינין דוקא מחמור וסוס יע"ש: אמר ליה ר"א לשמעיה כי מעיילת לי כודנייתא בריספק עייל לי הנך דדמיין להדדי אלמא אין חוששין ר"ל ספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע אב או לא כמ"ש התו' ד"ה עייל לי ואין להקשות אכתי מאי סימן איכא נהי שאמותיהן שוות אכתי דלמא אביו של זה חמור ושל זה סוס ואיכא כלאים ואי הוה אמרינן דוודאי אין חוששין הוה א"ש ואין לומר דאי שווין בסימנין הוה אמו ואביו מחד מין ז"א דהא כתב רש"ל שאמו חמורה היא אבל, מדברי הש"ך ז"ל בסי' רצ"ו ס"ק י"א למדתי פי' מרווח בשמעתין והוא דמין פרידות הן ידועות שבאו מסוס וחמור וניכרין הם ועיין ברש"י על, פסוק הוא מצא את הימים במדבר וכודנייתא הם פרידות כמ"ש רש"י לעל דף ז' ב' גבי ר' פנחס בן יאיר דאשכח כודנייתא בי רבי יע"ש דפירש"י פרידות ולכך אמר ר"א לשמעיה כי מעיילת לי כודנייתא בריספק עייל בהנך דדמיין להדדי ואז נדע שאמותיהן שוות וכיון שכן ע"כ בהכרח שאביהן ג"כ שווין המה ממין אחד דאל"כ הא פרידות הניכרין ידועין הם שבאו מחמור וסוס כו' ולכך וודאי שרי מ"נ דבכל א' יש שני צדדים ושרי אף לר' יהודא כדמסיק לעיל וזה שכתב הרשב"א ז"ל בחדושיו עלה דהך וז"ל דדמיין להדדי

דאז נודע דאביו ואמו של זה כשל זה רצה לומר דאמותיהן חמור ע"כ אביהן סוס וכן להיפך כמ"ש.

ועיין עוד בחדושי רשב"א דאי נאמר וודאי אין חוששין היינו דאמר סוס גמור מותר עם פרד שאמו סוס וכתב כודנייתא משמע שניהן פרידות ואין הכרע דוודאי אין חוששין אלא ספיקא הוה ואה"נ הא דאמר אין חוששין היינו ספיקא כמו ר"י וסיים שמואל זו דברי ר"י דאמר אין חוששין והיינו ספיקא זה תוכן דברי הרשב"א ז"ל בחדושיו יעוין שם היטב: ודע דאף לשיטת הר"מ ז"ל דכל ספיקא רחמנא שריא מדרבנן הוא דאסור כמו שכ' התב"ש בארוכה בפר"ח י"ד סי' ק"י ובחדושינו לעיל פ"ק יע"ש י"א ב' אין להקשות בהא דאמר סימנין דאורייתא דלמא לעולם מדרבנן והא דסמך אסימנין דהוה איסור דרבנן דמ"ה ספיקא שריא ואין אנו יודעין אי אמותיהן שוות מש"ה סמך עצמו אסימנין ויש ליישב ומ"מ קשיא אמאי לא שריא מכח ספק ספיקא שמא אמותיהן שוות וממילא אביהן שווין דפרד ידוע הוא, מחמור וסוס ואת"ל אין אמותיהן שוות מ"מ שמא חוששין לזרע אב וכל מיני פרידות אחת הן כחנניא ולחומרא הוא דאמר עיין לי דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן ואף אי נימא בס"ס אף בטרחא כל דהוא לא מבררינן מ"מ אי לא דמיין להדדי' ודאי דאין אמותיהן שווין אבל בדמיין להדדי הוה ס"ס ושריא מ"ה ואף מדר"י ומנלן לומר סימנין דאורייתא ואם היינו אומרים ספיקא דדינא לא חשיב ספק הוה א"ש אבל אם נאמר ספיקא דדינא ופלוגתא דרבוואתא חשיב שפיר ספיקא קשה ובי"ד סימן ק"י אבאר עוד אבאר לך כי יש מראשונים שאמרו דשלש מחלוקת כאן ת"ק דחנניא סובר ודאי אין חוששין לזרע אב והיינו ברייתא דיכול יהא נוהג בזכרי' וחנניא סובר ודאי חוששין ור"י ספוקי מספקא ליה אי חוששין וזה דעת הרז"ה ז"ל הביאו ג"כ הרשב"א בחדושיו ודעת ר"ת הביאו הרשב"א דת"ק דחנניא הוא ר"י ואין נוהג בזכרים למלקות אבל איסורא איכא ונראה לפרש דעת ר"ת דרבנן סברי בנו מי שכרוך אחריו דהיינו נקיבה ואותו מספקא להו אי צריך קרא לחלק או אין צריך קרא לחלק ובפלגתא דר"י ור' יאשיה ח"ק מסופק ולכך ספיקא הוה אי נוהג בזכרי' אי לא והרמב"ן ז"ל סובר דת"ק דחנניא ר"י הוא ובאו"ב ודאי אין חוששין דבנו מי שכרוך אחריו ובשאר דברים מסופק אי חוששין לזרע אב או לאו אי ילפינן מאו"ב דאין חוששין או לא ילפינן ות"ק הוא ר' יהודא דמסופק וכמ"ש בסמוך: בתו' ד"ה עייל לי הנך דדמיין וא"ת דמסקינן בשמעתין כו' עכ"ל מפני שיש כאן ענין עמוק ראיתי להאריך קצת והוא כי שיטת רש"י לק' קל"ב א' הביאו הר"ן שם ברי"ף ובפירש"י שלפני' לא ראי' אלא שהר"ן מביאו וז"ל דגם לרבנן אליבא דר' יוחנן פלוגתא דרבנן ור"א בצבי הבא על התיישה ורבנן אם שה לרבות וע"כ דחייב בכולהו מתנות דאל"כ בלא"ה שה ואפילו מקצת שה כיון דאמו תיישה וזובחי הזבח לחלק אתא ור"א זובחי הזבח לכדרבא דהדין עם הטבח ואם שה לחלק ומסופק שמא חוששין לזרע אב ושה אף מקצת שה לא אמרינן וע"כ פטור ממקצת ולפי זה קשה קושית התו' דלרבנן ע"כ דחוששין דאי אין חוששין קרא למה לי וקושיא שניה אי חוששין א"כ ע"כ באו"ב אותו לזכר ולחלק לא צריך קרא כר' יונתן א"כ למה לי זובחי הזבח לחלק לרבנן וזה יש ליישב דרש"י אפשר כסברת הרמב"ן ז"ל סובר הביאו הרשב"א והר"ן בשמעתין דת"ק דחנניא הוא ר' יהודא ובאו"ב מפשט פשיטא ליה דאין חוששין ובעלמא מסופק אי ילפינן מאו"ב או דלמא מדאיצטריך

באו"ב מכלל בעלמא חוששין יע"ש כן סובר רש"י ומש"ה כתב רש"י כפי' שהביא הר"ן משמו דאע"ג דמספקא אי חוששין לזרע אב או לא והיינו באו"ב אין חוששין מבנו מי שכרוך אחריו ובשאר מילי מספקא לן אי אין חוששין ואם שה לחלק וזובחי הזבח לדרבא שהדין עם הטבח או חוששין וזובחי הזבח לחלק ואם שה לרבות שחייב בכל המתנות ואין להקשות א"כ אימא דחוששין ואם שה לחלק וזובחי הזבח לדרב' י"ל דיותר מסתבר לומר מזובחי הזבח לחלק ולומר לדרבא הלכך אי חוששין אם שה לרבות כלאים שהוא כוי וזובחי הזבח לחלק ואי אין חוששין ע"כ לדרבא ורבנן פליג אסוגיא דאותו ואת בנו בכאן וסובר דאו"ב דרבנן אין חוששין ודאי ובצבי הבא על התיישה דרבנן מחייבין מלקות בשחט בתה ובת בתה דאמו כולה תיישה וא"ה שה מקצת שה במשמע ור"א חוששין מספק ושה מקצת שה לא אמרינן ובכיסוי תרווייהו מספקא להו ולכך אין שוחטין בי"ט ובמתנות כולהו מספקא להו ולרבנן ממ"נ אי אין חוששין ואם שה לחלק וזובחי הזבח ע"כ לדרבא אתא וחייב בכל המתנות ואי חוששין א"כ מסתבר יותר זובחי הזבח לחלק אתא ואם שה לרבות וע"כ בכל המתנות ור"א סובר זובחי הזבח ודאי לדרבא אתא ואם שה לחלק אתא ופטור מן המתנות אף ממקצת אבל התו' סוברים דודאי הך דכיסוי דכוי אין שוחטין בי"ט רבנן הוא ומספקא להו וכיון דמספקא להו בהא באו"ב נמי מספקא להו דהתו' בשיטת ר"ת קיימי שהביאו הרשב"א בשמעתין הבאתיו לעיל דת"ק דחנניא הוא ר"י ומסופק אי צריך קרא לחלק או אין צריך וא"כ הוקשה להם שפיר מאי קאמר התם לרבנן אם לרבות וזובחי הזבח לחלק והא לא צריך קרא לחלק וע"כ דצריך קרא לחלק תפשוט דאין או"ב נוהג אלא בנקיבות דאותו לחלק ואם לרבות בתייש הבא על הצביה כמ"ש אח"כ ותי' דרבנן מסופקין אי צריך לחלק וע"כ אם לרבות בתיש הבא על הצביה וזובחי הזבח לחלק או אין צריך לחלק ואם שה לרבו' דחייב בכלהו מתנות דאי לאו קרא ה"א חצי מתנות מצד האב וזובחי הזבח ע"כ לכדרבא אתא ואין להקשות אימא זובחי לכדרבא ואין חוששין לזרע אב ואם שה לחלק ופטור מכל המתנות לגמרי י"ל כמ"ש לרש"י ז"ל דודאי יותר מסתבר לומר דזובחי הזבח לחלק מלומר לדרבא ואם לרבות כוי משא"כ אי חוששין ואין צריך לחלק ומיותר זובחי הזבח ע"כ לדרבא כמ"ש לעיל ובתר הכי כתבו התו' דע"כ פלוגתיהו בתייש הבא על הצביה דאי בצבי הבא על תיישה א"כ מדצריך ריבויא ע"כ דחוששין וזה ג"כ קושית הר"ן בפ' הזרוע יע"ש ועוד משום דכתיב באו"ב אותו ולחלק לא צריך קרא כו' ולר"א לא הוה מצי לאקשויי אמאי פטור ממ"נ אי חוששין א"כ לחלק לא צריך ואם לרבות ואי אין חוששין כולה שה וי"ל מאי פטור פטור מכל המתנות אבל חייב בחצי ואף שהוא קצת דוחק מ"מ אפשר לומר כן והיינו דאי חוששין אתי קרא לרבויי בחצי דאי לאו קרא ה"א דפטור לגמרי דשה מקצת שה לא אמרינן א"ד אין חוששין כו' ולכך פטור ממקצת מתנות ולרבנן שה ואף מקצת שה וחייב בכל המתנות ממ"נ דאי חוששין וזובחי לכדרבא ואם לרבות וע"כ בכולהו ואין חוששין כולן שה ואם לחלק הוה אלא דהוקשה להם לרבנן דאמר אם לרבות ואמאי מספקא להו אם חוששין והוה למימר דרבנן זובחי ודאי לדרבא אתא אלא דמספקא להו אי צריך קרא לחלק או לאו ולכך פי'בע"א ולא היה הזמן מספיק ואי"ה בסימן ס"א בי"ד ולקמן פ' הזרוע אבאר: (ע"ב) גמרא כלאים הבא מן העז ורחל או"ב נוהג בו כוי אין או"ב נוהג בו כתב רש"י ז"ל דל"ג מן התייש ומן הצביה אין או"ב

נוהג ובו דא"כ מה קמ"ל רב חסדא והר"ן בחדושיו כתב דל"ת דר"א לא פליג בכוי קמ"ל עכ"ל והנה אם גרסינן ר"א אומר כלאים הבא מן העז כו' כוי אין או"ב נוהג בו שפיר קאמר רב חסדא דאיזהו כוי שנחלקו בו דליכא למימר בכוי בריה בפ"ע פליגי דת"ק סובר כוי בהמה הוא ור"א מספקא ליה אי מין חיה הוא דא"כ מאי קאמר כלאים הבא מן עז ורחל או"ב נוהג בו דמשמע לא מן העז וצביה ובתרתי פליגי בכוי ובצבי ותייש לזה אמר דאפושי מחלוקת לא נפשינן ועוד דא"כ הכי הוה לומר כלאים מן העז ורחל או"ב נוהג בו מן התייש וצבי וכוי אין או"ב נוהג בו וע"כ דכוי שנחלקו מן התייש וצביה אבל לגי' הספרים ר"א אומר מן העז ורחל או"ב נוהג בו מן התייש וצביה אין או"ב נוהג בו א"כ מנא ליה לרב חסדא דכוי מן התייש וצביה אימא דאה"נ דלא פליגי כ"א בתייש וצביה ות"ק דאמר כלאי' כולל בין עז ורחל ובין תיש וצביה ולא פליגי בכוי כלל כו': ע"ש גמ' והא אמר ר"ח הכל מודי' בהוא צבי' ובנה תיישה שפטור עכ"ל הר"מ ז"ל בהלכות שחיטה פ"י ה"ח כתב תייש שבא על הצביה וילדה אסור לשחוט צביה ובנה ויש בזה שלשה טעמים א' שהבן דומה לאביו תיש ויסברו העולם שאמו תיישה היתה ולטעם זה אם אין דומה במראה לאביו שרי וטעם ב' כתב התב"ש דגזרינן שלא ישחוט אב ובנו והפר"ח כתב הטעם משו' גזיר' בתה ובת בת' יע"ש בסי' ט"ז ולמדו מר"א דאמ' הכל מודי' שפטור משמע איסורא איכא והנה בהא דאמר לקמן בתייש הבא על הצביה ולאיסורא אם נאמר כפי' הרשב"א אליבא דר"מ דלאו בתה ובת בתה אלא כפשוטו דשחט לאמו ולבתה אם נא' כטע' פר"ח דאסו' משו' סרך בת' ובת בתה א"ש דא"נ בתה ובת בתה לר"א לאו איסור' דשה ואף מקצת לא אמרי' וליכ' למגזר ולרבנן אסו' משו' סרך בת' ובת בת' ואף דלשיט' הר"מ ז"ל ספיק' דאוריי' היכ' דליכ' לברורי מן התור' שריא כמ"ש לעיל והוא בפ"ט מהלכות טומאת מת ומדרבנן אסור א"כ הוה גזיר' לגזירה י"ל כבר כתבנו במקום אחר ולעיל ג"כ דשאני ספיקא דדינ' דאין אנו יודעין אי צריך קרא לחלק או לאו ולא אמרינן מ"ה שריא וכיון שכן שפיר איכא למיגזר וטעם התב"ש בסימן ט"ז ס"ק ל"ב דגזרי' שלא ישחו' האב ובנו א"כ ע"כ צריך לו' הא דמשני בתייש הבא על הצביה ולאיסורא היינו בתה ובת בת' דליכ' למימר: כפשוטו דבהא ר"א מודה דאסור דגזרינן אם אביו תייש דאיסורא מיהא איכא ולטעם מהרי"ן חביב וכפירוש התב"ש שהבן דומה לאביו אם כן לא יתכן זאת דאם כן אמאי פליגי בתיש וצביה ולאיסורא דהא ר"א נמי מודה דאיסורא מיהא איתא דאיכא למגזר ומ"ש התב"ש דאף אם תפרש כרש"י לא ידענא דע"כ כן דאי כפשוטו אמאי לא גזרינן אטו אביו ובנו דהוה ספיקא דאורייתא ולפי זה הא דאמר מעיקרא מדרבנן ספוקי מספקא ליה לר"מ מפשט פשיטא ליה לא צריך לומר כדמוקי מעיקרא בתולדה כן אלא בתייש הבא על הצביה ושחט לה ולבתה דע"כ לרבנן הוא דפליגי באיסורא ולא למלקות דלרבנן אסור משום דאיכא למגזר משום אביו או בת בתה ולר"א ליכא למגזר דאין חוששין כלל כו': ולפלוג בפלוגתא דחנניא ורבנן קשיא לי לשיטת הרמב"ן ז"ל שהבאתי לעיל אימא דרבנן דהכא כרבנן דחנניא סבירא להו דבנו מי שכרוך אחריו ומדאיצטריך באו"ב לומר בנו מי שכרוך אחריו ש"מ בעלמא חוששין לזרע אב ואפשר דאי משום הא מידי ספיקא לא נפקא והשתא בעי לאוקמיה פלוגתייהו לענין מלקות דלאיסורא אף בצביה ובנה הוה מצי לאוקמיה לדעת הר"מ ז"ל דאיסורא איכא וכמו שכתבתי בסמוך: ודע דהוה מצי

לאוקמיה פלוגתייהו דכ"ע לא אמרינן שה ואף מקצת שה ובצבי הבא על התיישה וילדה בת ובת ילדה בן דרבנן סברי אין חוששין לזרע אב והוה כולה שה ור"א סבר חוששין ושה מקצת שה לא אמרינן דהתוספות ד"ה ור"א כתבו דלא ניחא ליה למימר דפליגי בפלוגתא חדשה אכתי נוכל לומר דפליגי בפלוגתא חנניא ורבנן וכולי עלמא שה ואף מקצת שה לא אמרינן ומיהו באמת לא נוכל לפרש כן דא"כ קשיא הך דכיסוי הדם אבל בה"א היה יכול לומר כן ואפשר משום שמסיק לעיל דהלכתא כחנניא מש"ה אין ר"ל דרבנן דכאן דלא כחנניא ור"א כחנניא: והא ודאי הו"מ לומר דפליגי בכאן להודיעך כחו דר"א אף לאיסורא לית ליה דאי הוה פליגי בפלוגתא דחנניא ורבנן הייתי אומר דאיסורא מיהא איתא דספוקי מספקא ליה בעלמא אי חוששין מדאיצטריך באו"ב א"ד דיליף מיניה קמ"ל דאיסורא ליכא.

והנה מ"ש דבעלמא חוששין אף דכאן איירי באו גופא מ"מ נראה דוקא לענין שאין נוהג בזכרים הוא דגלי קרא אבל לענין צבי הבא על התיישה או להיפך אית לן לומר דחוששין ובאו"ב גופא ב"כ וכן משמע לכאורה מדברי הרמב"ן ז"ל שהביא הר"ן ברי"ף דחדוש הוא שחדשה תורה משמע דאין לך בו אלא חדושו ועוד שכתב דליכא כ"א ב' פלוגתא ת"ק דחנניא הוא ר' יהודא ובאו"ב אין חוששין ובשאר מספקא ליה וחנניא סובר באו"ב חוששין ויליף מיניה בעלמא והא איכא שלש מחלוקת רבנן ור"א דמסיק דכ"ע ספוקי מספקא להו אי חוששין ואיך פסק הרי"ף באו"ב לכ"ע אין חוששין ולזה היה נראה לומר דמש"ה פסק הרי"ף דאו"ב ודאי אין חוששין דסובר דאוקמא דר"פ ליתא אלא דפליגי בכוי אם הוא בריה בפ"ע או לאו כמו שאבאר לקמן בהא דאמר רב יהודא כוי בריה בפ"ע וליכא כ"א שני מחלוקת.

אבל עיינתי אח"כ בחדושי ריטב"א ז"ל שכתב ורבינו הגדול דחה דברי הרז"ה וסובר ת"ק דחנניא הוא ר' יהודא ורבנן ור"א כולהו ספוקי מספקא להו אי חוששין לזרע אב ובאו"ב דאין נוהג בזכרים חדוש הוא שחדשה תורה ולא ילפינן מיניה בעלמא ועוד דטעמא דלא הקפידה התורה אלא באם עם הבן שכרוך אחריה וחסה על הבן ולא אב עם הבן שאין מכיר את הבן דומיא דשילוח הקן אבל לענין שאר דברים אפשר דחוששין לזרע אב אבל לחנניא דבאו"ב נוהג בזכרים כ"ש בעלמא דחוששין לזרע אב עכ"ל וזה יורה הוראה גמורה למ"ש דאף דאין נוהג בזכרים אפ"ה אפשר באו"ב גופא בתייש הבא על הצבי' אפשר דחוששין לזרע אב והוה הבת מקצת שה ות"ק דחנניא ור"א ורבנן הכא סבירא להו וא"כ שפיר כתבינן לעיל דמאי פריך ולפלוג באו"ב דלמא התם אין חוששין דאין חס על הבן ולענין שה ואף מקצת שה שפיר חוששין לזרע אב אלא דמידי ספיקא לא נפקא ולר"א אה"נ דה"מ לומר דאשמעינן דאפי' ספק ליכא אלא דניחא לומר דאף לרבנן דהלכתא כוותייהו רבותא איכא כנ"ל: גמ' ומדרבנן מספקא להו מכלל דר"א מפשט פשיטא ליה והא דתניא כו' עכ"ל ר"ל דאי לאו כיסוי הדם אמרינן לרבנן ודאי חוששין ולר"א או ספוקי מספקא לי' או ודאי אין חוששין לא הוה קשיא הך דמתנות דמוקמינן בתייש הבא על הצביה לרבנן בחצי חייב ולר"א שמא אין חוששין והמע"ה משא"כ השתא קשי' והתו' ז"ל הקשה להם למה דמידק מכלל דר"א מפשט פשיטא ליה אפי' אי ר"א ג"כ מספקא ליה ורבנן מספקא להו קשיא מתנות דע"כ בצבי הבא על התיישה דאי להיפך א"כ מ"ט דרבנן וא"כ מ"ט דר"א דליחייב במחצה כל כמה דלא

ידעינן דפליגי בשה ואף מקצת שה גם הרשב"א בחדושיו הקשה כן והניח בתימא יע"ש
גם הת"ח כתב בזה: והנה יש אתי מקום ליישב זאת והא הלא כבר נודע ברייתא לקמן
דף קל"ב דמייתי רבנן אמר ר"י לרבות אם שה כו' והך ברייתא כרבנן דר"א פוטר בכוי
ובזה ודאי אי הוה אמרי' דר"א ורבנן מספקא להו הוה אמרינן דכ"ע שה ואף מקצת שה
לא אמרינן דהתו' ד"ה ור"א כתבו דלא מסתבר ליה לומר עכשיו דפליגי בפלוגתא חדשה
אם אמרינן שה ואף מקצת שה אבל הא ודאי דמצינו לומר דכ"ע שה ומקצת שה לא
אמרינן ומש"ה במתנות בצבי הבא על התיישה דלרבנן ספוקי מספקא להו ולכך כתיב
אם שה לרבות כאן מקצת שה ובעלמא לא אמרינן שה ואפי' מקצת שה ולר"א אם שה
לחלק כדמסיק בפ' הזרוע קל"ב א' ומש"ה פוטר דשמא חוששין ושה אף מקצת שה
מסברא לא אמרינן ובאו"ב דאמרי רבנן נוהג בכוי לאיסורא ותיש הבא על הצביה ואסור
משום גזירה אטו אב ובנו דשמא חוששין לזרע אב ונוהג בזכרים והוא כמו לשיטת הר"מ
ז"ל דצביה ובנה אסור מדרבנן דע"כ השתא דמסיק דלרבנן מספקא להו ע"כ פלוגתייהו
לאו למלקות אלא לאיסורא א"כ אימא דלאו באיסור תורה פליגי אלא פליגי באיסור
דרבנן וכדבעינן למימר לקמן ובכיסוי הדם מיירי ג"כ בתיש הבא על הצביה כמו או"ב
דהיכי ליעבד לשחוט ולא לכסי דלמא אין חוששין והוה כולה צבי לכסי דלמא חוששין
וצבי ומקצת צבי לא אמרינן ולכך דייק לן שפיר דלא הוה פלוגתא חדשה כלל דכ"ע שה
ואף מקצת שה לא אמרינן ובמתנות רבתה התורה אם שה ריבויא לחייב במתנות אבל
בעלמא שה משמע כולו שה ושאני התם דכתיב בהדיא אם שה דהיינו מקצת משא"כ
השתא דדייק דר"א מפשט פשיטא ליה דודאי אין חוששין לזרע אב דאי ספוקי מספקא
ליה במאי פליגי ר"א וחכמים הא גם לר"א אסור מדרבנן בתיש הבא על הצביה שמא
ישחוט אב עם בנו ולכך ודאי דמפשט פשיטא ליה דאין חוששין ואיסורא דרבנן נמי
ליכא דא"נ ישחוט אב עם הבן ליכא איסורא דאין חוששין ודאי לזרע אב ואין נוהג
בזכרים א"כ תקשי השתא בצבי הבא על התיישה במתנות לר"א דלית ליה דאם שה
לרבות אדרבה יחייב בכולהו מתנות דאין חוששין ודאי והוה כולו שה:ודע דאין להקשות
מאי קושיא דילמא בתיש הבא על הצביה ורבנן סברי אם שה לרבות כה"ג ור"א סובר
אם שה לחלק אי נאמר דאסיק הכי מריבויא דאם שה אבל נאמר כמ"ש הר"ן בשם רש"י
ז"ל בפ' הזרוע דאם לרבנן קאי בצבי הבא על התיישה והקשה הר"ן א"כ תפשוט
דחוששין ותי' הב"ח בסי' ס"א דהיא גופא מספקא לן לרבנן אי רבויא דאם שה לומר
דחוששין לזרע אב ואפ"ה ריבתה התורה דליחייב בכולהו מתנות או דאין חוששין אתי
אם שה כו' יע"ש משא"כ להיפך בתיש הבא על הצביה דאם שה לרבות דא"כ תפשוט
דודאי חוששין לזרע אב דמי איכא ספיקא קמי קוב"ה כמ"ש הר"ן שם בפ' הזרוע יע"ש
ופריך שפיר דע"כ אי מוקי פלוגתייהו בצבי הבא על התיישה צ"ל לרבנן מאי חייב חייב
בחצי מתנות ר"ל אם שה ואף מקצת שה לא אמרינן דהשתא איצטריך ריבויא דאם שה
לחצי מתנות או דאמר אף דאם לחלק חייב עכ"פ בחצי מתנות אבל התוספות לשיטתייהו
לעיל ד"ה עייל לי הנך דדמיין להדדי יע"ש היטב להמעיין שם בדבריהם הקשה להם
בכאן שפיר זהו מה שרצינו לבאר: (דף פ' ע"א) גמרא אמר רב פפא הלכך לענין או"ב
כו' הכלל בזה דרוצה לאוקמיה ההיא דכיסוי כר"א וכרבנן ולכך אומר כן דתרווייהו
מספקא להו ובאו"ב למלקות בצבי הבא על התיישה וילדה בת ובת ילדה בת ולאיסורא

ג"כ בת ילדה בת ולהר"מ ז"ל לאיסורא צביה ובנה ולטעמא דפר"ח בסי' ע"ז דליכא למגזר לר"א משום בתה ובת בתה דשה ומקצת שה לא אמרינן אבל למלקות מ"כ בת ילדה בת ואיידי כו' והתם ע"כ כן הוא דאל"כ ליקי נמי לילקי דבנו כל דהו משמע ולאיסורא אי מוקמינן כפשוטו לא הוה אלא איסור דרבנן וכי מוקמינן בת ילדה בת הוה איסור תורה דשמא חוששין והוה שה ובנה ואף להר"מ ז"ל דספיקא מ"ה שריא שאני ספק חסרון חכמה ר"ל ספיקא דדינא דמן התורה אסור ולטעם התב"ש אף לאיסורא ע"כ בת ילדה בת מן הצבי ולרבנן אסור מ"ה ולר"א שה ואף מקצת שה לא אמרינן ושמא ישחוט אביו הא צבי הוא אבל כפשוטו ליכא למימר דא"כ מ"ט דר"א דשריא הא איכא למיגזר שמא ישחוט עם אביו ואם נאמר כשיטת הרמב"ן הביאו הריטב"א הי' אפשר לומר ודאי כרבנן דחנניא דאין או"ב נוהג בזכרים מטעם שאין חס על הבן או חדוש הוא ואין לך בו אלא חדושו אבל לענין שאר קורבה גם לאו"ב מסופקין אי חוששין לזרע אב כגון תיש על הצביה או להיפך וא"כ איכא למימר לאיסורא בתיש על צביה ושחט לה ולברה ורבנן מסופקין אי נוהג בזכרים ואיכא למגזר שמא יקח אביו עם בנו ור"א מפשט פשיטא לי' דאין נוהג בזכרים אלא דזה דוחק והנכון כו' כמו שכתב מקודם בת ילדה בת לאיסורא ובי"ד אבאר: אמר רב יהודא כוי בריה בפ"ע היא ולא הכריעו בו חכמים אי מין בהמה או חי' ופירש"י ז"ל וכן התו' בד"ה כוי דאמתני' דכיסוי הדם קאי ולאו אפלוג ר"א דר"מ ורבנן אבל רבנן ור"א ודאי בכור הבא מכלאים מיירי מדאמר ר"א כלאים הבא מן העז ומן הרחל כו' כוי אין או"ב נוהג בו משמע דה"ק יש כלאים שנוהג בהן או"ב ויש שאין נוהג בהן הבא מן הצבי ותיש דאל"כ למה מזכיר כלל כלאים הבא מן העז ורחל כיון דלא פליג על חכמים בזה ועיין בת"ח לעיל שכתב קצת בע"א יע"ש ומ"מ התוס' ורש"י לאו בחדא שיטתא קיימא דרש"י סובר דרב יהודה מלתיה באנפי נפשה הוא והתוספות סוברים דרב יהודא לתרוצי הא דכיסוי הדם אתא דהתם ר' יוסי הוא דסובר כוי בריה בפ"ע ורבנן ור"א פליגי בפלוגתא דחנניה ורבנן רבנן סברי חוששין לזרע אב בתיש הבא על הצביה ובת ילדה בת ור"א סובר אין חוששין לזרע אב ובמתנות ג"כ בתיש הבא על הצביה דרבנן מחייבי בחצי מתנות דחוששין לזרע אב ור"א סובר אין חוששין והוה כולו צבי דהתם ג"כ קתני כי הך דאו"ב כלאים הבא מן העז ורחל כו' והך דכיסוי הדם ר' יוסי היא דאמר כוי בריה בפ"ע ולאו הבא מן תיש ורחל או צביה ולכך אין שוחטין אותו בי"ט אבל שיטת הר"מ ז"ל לענין שאר קושיות שיש בדבריו בפי"ג מה"ש אבאר בי"ד סי' ט"ז וסי' ס"א וסימן רצ"ז בס"ד באורך וכאן אין להאריך בזה בפירש"י בד"ה בתיש הבא על הצבייה לאיסורא ומלקות ליכא דאין התראה ואין מלקות בלא התראה עכ"ל הלשון דחוק דמשמע הטעם דהוה התראת ספק וז"א דאף למ"ד התראת ספק שמיה התראה אינו לוקה בכאן דאיך ילקה שמא אין חוששין לזרע אב והתראת ספק הוה היכא שודאי עבר על הלאו אלא בשעת התראה הוה ס' כי הך דנותר וכדומה ואין ענינו לכאן: גמ' הני עיזי דבאלא כשירות למזבח מדלא מני בהדי חיות עכ"ל יראה לי לפרש מקום הספק בעיזי דבאלא שאין דומין לעז סתם ושמא מין חי' הוא או שמא כיון דנקראים עזים ש"מ מינא דעז נינהו ולזה אמר מדלא אמר הכתוב בהדי חיות דמנה עשר מינין ותו לא וא"כ עזי דבאלא שאין דומות לא לעז סתם ולא למין חיות מסתבר לומר דמין עז היה כיון דנקראין עז משא"כ אי הוה עוד מיני חיות

יותר מן המוזכרים בפסוק אין הכרע מה שנקרא עז סתם דהוה מין עז דאין דומה לעז ישוב וה"א דמין חיה הם דאי מין בהמה ליכא כ"א שלשה מינין שור וכשב ועז המוזכרים בפסוק.

אלא הא דקשיא ליה אימא איל צבי פרט כל בהמה כלל כו' ומאי קושיא כיון דאיכא עוד מינים אימא מין בהמה הם י"ל דמ"מ ספיקא הוה אי מינא דחיה או מין דבהמה דמין עז לא הוה דאין דומה לעז סתם ודאי לאו מינא דעז נינהו אבל השתא דליכא כ"א עשר מינין אית לן לומר מינא דעז נינהו כיון דנקראין עז ופריך ודלמא מינא דזמר נינהו פי' הן עצמן הוה זמר הכתוב בתורה כיון דאנן לא בקיאין בהנך שלשה מינין אקו ותאו וזמר מלומר שהן מין עז דאין דומות להם לעז ישוב ועיין פירש"י ומהרש"א ז"ל והשתא לא קשיא מה שלא הקשו התוס' לעיל והא חזינן איל הבר דמין חיה הוא כמ"ש התוס' ד"ה זה איל הבר אף דנקרא איל בחירק דשם זה של בהמה הוא כבש בן י"ג חודש דנקראו אילים בתורה ואף דאין דומה למינים הללו המוזכרים בפסוק בחיות ונקרא י"ל ואפ"ה הוה מין ממינים המוזכרים אף אתה אל תתמה על עיזי דבאלא דה"א דזה תלוי בפלוגתא דר' יוסי ורבנן בשור הבור דרבנן סברי שור הבר מין בהמה הוא הנקרא שמו תורבלא והשתא ק"ו ומה תאו שמוזכר בקרא אצל חיות הוה מין בהמה הנקראין תורבלא כ"ש עיזי דבאלא דהוה מין עז דנקראין עז ולר' יוסי דאמר שור הבר מין חיה הוא דלא איכפת מה שנקרא בשם שור א"כ איל הבר דרשב"ג חשיב ליה חיה סובר כר' יוסי אבל לרבנן אה"נ דהוה מין בהמה כמו תאו כיון דנקרא תורבלא משא"כ להמקשה דפריך ע"כ ל"פ אלא דחשיב בהדי חיות משמע דאי לא הוה מוזכר בקרא ודאי הוה מין בהמה קשה שפיר והא איל הבר דנקרא בחירק וחשיב רשב"ג מין חיה ומיהו לפי מה דמשני א"ש דשמא מין דאקו או דתאו חיה איל הבר דהוה חיה ודאי דחשיב ליה אצל חיות ומ"מ קשה קצת דאמר עשר בהמות מנה הכתוב דמשמע דהוה עשר מינין ולרבנן לא הוה אלא ט' דתאו מין דשור הוה ויש ליישב והא דאמר עשר בהמות ותו לא לרבותא אמר כן השתא ומה תאו דכתיב בקרא אצל חיות הוה מין בהמה לרבנן כ"ש עיזי דבאלא דלא כתיב בקרא יותר מסתבר לומר דהוה מין בהמה מלומר דהוה מין חיה אף שאין דומין לעז סתם ועיין מהרש"א ותראה שכוונתו כמ"ש: ע"ש גמרא רבנן סברי מדמתרגמינן תורבלא מין בהמה הוה ור"י סובר מדחשיב אצל חיות ש"מ מינא דחיה הוה כן הוא סברת תלמודא דידן אבל בירושלמי איתא להיפך הביאו הפר"ח בסימן פ' ס"ק י"ג דמאן דמתרגם האי תורבלא סובר כר"י יע"ש ונראה דר"ל דלר"י דסובר שור הבר מין חיה סובר דתאו הוא תורבלא ולרבנן דסברי שור הבר מין בהמה הוה סוברים ע"כ תאו מין אחר הוא דתאו כ"ע סברי דהוה מין חיה מדחשיב אצל חיות ולפיכך כתב הר"מ ז"ל בפ"א מהל' מ"א ה"ח דעשר מינין הוה שלשה מין בהמה וז' מין חיה דתאו ודאי מין חיה הוה מדחשיב בהדי חיות יע"ש: (ע"ב) גמרא שני מתקבל בפנים הוא כרת נמי ליחייב מפירש"י יראה דה"ק שני נמי ליחייב כרת כמו הראשון אבל לא רצה לפרש מלת נמי אמלקו' דמלקות שפיר מיחייב אשני משום שחוטי חוץ אלא דכרת נמי ליחייב דמשמע ודאי סופג ה"מ בשני משום או"ב ולא משום מחוסר זמן דלקי לר"ש משום שחוטי חוץ אף שאין ראוי לבא כ"א לאחר זמן ומש"ה פי' דמלת נמי קאי אראשון ותרתי קא קשיא ליה ועיין תוס' ד"ה דכמה דלא ר"ק דם בסוף הדבור: קדשים בפנים כו' דכמה דלא זריק דם כו' עכ"ל

רש"י ז"ל סובר לר"ש אין או"ב נוהג בקדשים כלל לר' אושעיא ור"ש לא דריש ו' מוסיף על ענין ראשון דאיכא מ"ד בזבחים ג"כ דלא דריש ו וביבמות ס"ח ב' כמאן כר"ע דדריש ו' יע"ש דבקדשים לא משכחת ליה כלל דהוה שחיטה שאינה ראוי' דכמה דלא זריק דם לא משתרי בשר ואף מן השני קשיא דהוה שחיטה שאינה ראויה ואם בראשון חולין ועיין מהרש"א אמנם אפשר לומר דמן השני אין קושי' דגם ר"ש מודה דדריש ו' מוסיף כו' דנוהג בקדשים כשהשני קדשי' לענין איסור לחוד דנקרא מחוסר זמן ואסור לשחוט או"ב ביום א' כשהשני קדשים ומ"מ לענין מלקות אית לן לומר דלא לקי דלא הוה גזירת הכתוב אלא לענין איסור' ולא לענין מלקות ואף בשחוטי חוץ דלקי אף דהוה שחיטה שאינה ראויה ולא אמרינן די לן דליהוי גזירת הכתוב לענין איסורא ולא לענין מלקות י"ל מדחייבה התורה כרת עליה אית לן לומר גם לענין מלקות גלי קרא דהוה שחיטה בכך משא"כ באו"ב לענין מלקות ומש"ה משני אין קושיא דגלי קרא דליהוי שחיטה ראויה לענין או"ב לאיסורא דאסור לשחוטהב' כשהוא קדשים לא לענין מלקות דלית לן לחיוביה ומ"ה מחק לקמן גי' הספרים דאין מלקות באו"ב משום התראת ספק בקדשים דבלא"ה אין מלקות בקדשי' דהוה שחיטה שאינה ראויה לענין מלקות ומש"ה לא מצי נמי למידק מרישא דנוהג במוקדשין ולר"ש אין נוהג במוקדשין י"ל כשהראשון חולין והשני קדשים שפיר הוה גזירת, הכתוב לענין איסורא אף דכמה דלא זריק דם כו' אפ"ה הוה איסורא אלא מסיפא דייק חדא דסופג מ' אמאי לקי נימא לענין מלקות לא גילה קרא ואין לומר דלקי משום מחוסר זמן לר"ש בזבחים קי"ב ב' מלאו דלא תעשון כו' דשם לא הוזכר שחיטה ולקי אף באינה ראוי' ועיין תוס' ד"ה שחיטה ומהרש"א ומהר"מ מלובלין ז"ל יע"ש י"ל דמשמע לי' דכל הלאוין השנוין במשנה כאן אצל שני דהוה משום או"ב ועיין תוספות ד"ה דכמה בס"ה והבאתיו לעיל אלא דאפי' פסול לא ליהוי אבל התוספות לא ניחא להו בכ"ז כיון דגילה לענין איסורא ה"ה.

מלקות: (דף פא ע"א) גמרא הנח למחוסר זמן דהכתוב נתקו לעשה מיום הח' והלאה ירצה כו' מעיקרא לא פי' הר"מ ז"ל בהל' איסורי מזבח פ"ג ה"ח כתב וז"ל ומחוסר זמן אינו לוקה שאין בו אלא עשה לחוד והוא כפי' התוס' בשמעתין ד"ה הנח כו' דלא הוה בכלל לאו דלא ירצה יע"ש ומה שיש לעיין בענין לאו הניתק לעשה הא כבר הארכנו בכללים: ע"ש גמרא דהוה התראת ספק עיין במהרש"א לעיל דלא שייך כאן לומר גזירת הכתוב הוא יע"ש ולולא דבריהם הייתי אומר דלדידך שחיט' שאינ' ראויה שמיה שחיטה הא דכתביה בענינא דקדשים ג"כ היינו לומר דנוהג במוקדשין דל"ת יבוא עשה דפסח שיש בו כרת וידחה לעשה דמחוסר זמן וא"כ היינו דשני קדשים משא"כ לר"ש דסובר שחיטה שאינה ראויה ל"ש שחיטה איצטריך למכתב בקדשים לומר דנוהג במוקדשין דל"ת שחיטת קדשים שאינה ראויה היא דכמה דלא זריק דם כו' קמ"ל דהוה שחיטה ראויה לענין או"ב ומסתבר לומר דמרבי כשראשון קדשים ולא כשהשני קדשים דאיכא טעמא אחרינא נמי דהוה התראת ספק משא"כ בראשון שכבר נזרק דמו כו' אבל התוס' לעיל בהא דמנין שנוהג במוקדשין לא פירשו כן יע"ש וכמ"ש שם: ואזדא רבא לטעמיה ופירש"י דחשיב שחיטת קדשים שחיטה ראויה והתראת ספק כו' עכ"ל ועוד כ' שלמים ואח"כ חולין שנזרק דמן של ראשון אף דהא פשיטא הוא דהוה התראת ספק י"ל דה"א דלא הוה התראת ספק כדמסיק במרובה דף ע"ו א' בשוחט תמימים בפנים ונשפך הדם

דבשעת שחיטה הוה ראויה דכל העומד לזרוק כזרוק דמי קמ"ל דרבא לטעמיה דחשיב ליה כה"ג התראת ספק כמ"ש התוס' לעיל ד"ה כמה דלא זריק דם דהכא אסור לזרוק הדם משום מחוסר זמן לא אמרינן כזרוק דמי והוה שפיר התראת ספק ולפ"ז בשחט שלמים ואח"כ חולין אפשר לומר אף קודם זריקת ראשון לוקה אשחיטת שני דהוה התראת ודאי דכי נמי נשפך דם הראשון אח"כ מ"מ בשעת שחיטה הוה שחיטה ראויה דכל העומד לזרוק כזרוק דמי בשחיטת ראשון דלא אסור לזרוק דם הראשון והוה דומיא דאמרינן התם במרובה בשוחט תמימים בפנים ונשפך הדם דהוה שחיטה ראויה כיון דבשעת שחיטה הוה שחיטה ראויה לר"ש דאמר כל העומד לזרוק כזרוק דמי ואפשר דרש"י פי' אפי' אי אמרינן אפ"ה לא הוה שחיטה ראויה כשנשפך הדם ועיין ב"ק ע"ו ע"ב דתהי בה ר' אליעזר יע"ש וכ"ז לספרים דגרסי התראת ספק הוא אבל לשיטת רש"י ז"ל ה"ק ואזדא רבא לטעמיה דשחיטת קדשים הוה שחיטה ראויה דשחט שלמים ואח"כ חולין חייב אלמא שחיטת קדשים הוה שחיטה ראויה וחולין ואח"כ קדשים דפטור ופסול מיהא הוה משום מחוסר זמן ולא לקי או"ב דהוה אינה ראויה וגם על לאו דמחוסר זמן לא לקי ואף דרבא אליביה דר"ש אמרה ולר"ש לקי אלאו דמחוסר זמן אף בשחיטה שאינה ראויה כדמסיק בזבחים קי"ד ב' מ"מ רבא לא מיירי כאן כ"א בלאו דאו"ב ולא לקי דהוה שחיטה שאינה ראויה ועוד יש תירוצים אחרים בזבחים לר"ש ולא לקי אמחוסר זמן יע"ש: ובתו' ד"ה עולה לאו בת אכילה היא וא"ת עולה ואיסורים לר"ש היאך מקבלין טומאה ר"ל דבעי עכ"פ שיהא מותר בהנאה דאוכל שיכול להאכילו לאחרים ושעת הכושר לא הוה דבחיי' בהמה אין מקבלת טומאה או אמ"ה ואין צורך אלא כמ"ש מקודם: (ע"ב) משנה השוחט ונמצא' טריפ' לע"ז ופרת חטאת ושור הנסקל ם ועגלה ערופה ר"ש פוטר כו' כולהו איצטרכו דאי שוחט ונמצאת טריפה ה"א בהא פליגי רבנן עליה דעכ"פ שחיטה הוה לטהר מידי נבילה מש"ה הוה נמי שחיטה לענין או"ב משא"כ בשוחט לע"ז אף לריש לקיש דאמר ראשון לע"ז ושני לשלחנו אפ"ה ה"א דחכמים מודים דלא הוה שחיטה כלל דלא מהני מידי דמטמא ח"ע אף באוהל וטומאתה דאורייתא לחד דעה כמו שאבאר לקמן ואפ"ה סברי רבנן דהוה שחיטה וזה שכתב רש"י ד"ה הנוחר והמעקר דלא דמי לדלעיל דהתם שחיטה מעליא איכא וד"א גרם ליפסל ולא כתב דהתם עכ"פ מהני לטהר מידי נבילה וכאן לא מהני אלא דת"ע לא מהני ג"כ דטומאתה מ"ה לזה כתב ד"א גרס לפסול והשחיטה בעצמה נכונה היא משא"כ נוחר ומעקר דלא הוה שחיטה כלל ומודים רבנן ועיין פסחים דף ס"ג א' בפירש"י שם בשוחט לע"ז בשבת מאי תיקן יע"ש ולעיל דף יג ע"ב בתוספות ד"ה תקרובת.

ומ"מ יש לראות בשוחט לע"ז תיקן מיהא להוציאה מידי אמ"ה לב"נ אף בעודה מפרכסת ונוחר ומעקר לא תיקן כלל בעודה מפרכסת אלא דלר"א בר יעקב פי' כן ולר"י אשמעינן טובא אף בשוחט שני לע"ז דל"ת חייבי מלקות ומיתות שוגגין פטורין כר"ל דאמר הכין קמ"ל ושור הנסקל אשמעינן משנגמר דינו אף שחטו אסור באכילה ובהנאה ועיין ב"ק מ"ח ופרת חטאת ועגלה ערופה אינה משנה כ"ש דאי תנא לה לא הוה קשיא למה תנא: גמ' אמר ר"ל לא שנו אלא ראשון לע"ז אבל שני לע"ז לא דחייבי מיתות שוגגין פטורין ממלקות והא דפריך ליה ר' יוחנן זו אפילו תינוקת של בית רבן יודעין אותו אפשר לומר דחכמים היינו ר"מ ואשמעינן אף דסובר ר"מ לוקה ומשלם ואפ"ה מת ומלקות לית ליה

ועי' בכתובות וברש"י כאן ועיין מ"ש לקמן מ"ז: ואזדא לטעמייהו דכי אתא רב דימי כו' הנה בכתובות ל"ה א' פריך רבא מי איכא למ"ד חייבי מיתות שוגגין וממון דחייב כו' כ"פ מלקות וממון אפ"ה אפשר דאיתא נמי לפלוגתא דכאן דפליגי בתרתי במיתה ומלקות ומלקות וממון ולא הוה לטעמייהו דכ"ע מיתה וממון פטורים ומיתה ומלקות פליגי ר' יוחנן סובר דהא חייב בשוגג ור"ל סובר דילפינן ממיתה וממון מה התם לא חלקת בין שוגג למזיד לפוטרו ממון אף מיתה ומלקות פטור בשוגג והא דאמר לטעמיה הוא אליביה דרב דימי דאמר במיתה וממון נמי פליגי ור"ל קאמר שפיר דלר"י דחייב ה"ה מיתה ומלקות ור"ל מיתה ומלקות יליף ממיתה וממון דפטור ועיין תוס' ד"ה כיון דאלו כו' והר"מ ז"ל בפי"ב מהל' שחיטה פסק כר' יוחנן דחייבי מיתות שוגגין חייבין מלקות ופ' ח"י וי"ט מהל' סנהדרין כ' דלאו שניהן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו והיינו אף בלא אתרו ביה למיתה ובלאו אחר בהדי מיתה אי לא אתרו למיתה לוקה עליו ור"י ור"ל מוקי פלוגתא דר"י ור"ע במכ' ריש אלו הן הלוקין באתרו לקטלא דר"י סובר מיתה ומלקות עבדינן ור"ע סובר דפטור ותרוייהו כר"ע אלא דר"ל אף בשוגג פוטר דיליף מיתה ומלקות ממיתה וממון ור' יוחנן סובר דחייב בשוגג או יאמר דסברי כרבא התם באתרו לקטלא גם ר' ישמעאל מודה דפטור מן מלקות כ"פ בלא אמרו לקטלא וכ"ע התם סברי דלא כתנא דבי חזקיה דחייבי מיתות שוגגין וממון סבירא להו דחייב ממון אלא דפליגי בלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אי לוקה אבל ר"ל ור"י סוברים כתנא דבי חזקיה שהוא עיקר שהיה שונה ברייתות עי' בתוס' כתובות ל"ה יע"ש היטב ופליגי חייבי מיתות שוגגין ומלקות אי חייב או לא מר יליף ממיתה וממון ומר לא יליף ממיתה וממון: ודע דהא דאמר ר' יוחנן זו תינוקת של בית רבן יודעין אותו י"ל דאשמעינן ר"ל טובא דלא משכחת ליה אלא בשחט ראשון לע"ז דל"ת דאשכוחי משכחת לה בשחט שני לע"ז כגון דאמר בגמר זביחה עובדה רצוני לומר קודם גמר שחיטת רוב ב' סימנים דחייב ג"כ משום או"ב בתחלת שחיטה דכי אמרינן משום רשעה אחת אתה מחייבו ולא משום ב' רשעות שבאו שניהן בב"א ולא בזה אחר זה וזה מתבאר יפה בסוגיא דכתובות ל"א ב' בגונב חלבו של חבירו יע"ש וא"כ מתחלת שחיטה מיחייב מיד אאו"ב וחיוב סקילה לא בא עד גמר שחיטה אלא דר"ל לשיטתיה בפ"ב דף ל"א ב' דאינה לשחיטה אלא לבסוף והיכא דשחט מיעוט סימנין בחוץ לא מיחייב יע"ש וה"נ דכוותיה באו"ב קודם גמר שחיטה לא מיחייב ובסוף חיוב סקילה ומלקות באין כא' ופטור ור"י פליג התם ואמר ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אה"נ אלא דר"י רבותא אשמעינן אף בשחט בתחלת שחיטה לע"ז מיחייב פעמים כגון דאתרו ביה למלקות ולא לקטלא ופליגי אי חייבי מיתות שוגגין ומלקות חייבין ר"ל יליף ממיתה וממון מה התם לא חלקת אף באן לא חלקת ור"י לא יליף ומש"ה חייב לר"י בלא אתרו ביה: בתוספות ד"ה פרה מטמא כו' ומיהו יש לומר דלא מהניא אלא דלא צריך הכשר מים ושרץ עכ"ל עי' במרובה ע"ז ד"ה פרה שם פירשו יותר דבפ' טבול יום ק"ה איכא פלוגתא ר"מ אומר שעיר המשתלח מטמא מחיים ט"א וחכמים אומרים אין מטמא ודכ"ע כר' ישמעאל דכל שסופו לטמא טומאה חמורה א"צ הכשר מים ושרץ לטמא טומאה קלה דהיינו אוכלין ומשקין אלא דבעינן ראוי לקבלת טומא' ושעיר המשתלח אין ראוי מחיים לקבלת טומאה הלכך לר"ש פרה אי לאו דהיה לה ש"ה לא היה מטמא טומאת אוכליקדבעינן ראוי לקבלת טומאה ממקום

אחר כחכמים דפליגי על ר"מ ומהאי טעמא תניא בתוספתא ר"ש אומר פרים ושעירים הנשרפין אין מטמאין דאינן ראוין לקבלת טומאה ממקום אחר שלא היה ש"ה מעולם ועי' באורך בר"מ ז"ל הל' פרה אדומה פ"ה ה"ב וה"ו ובכ"מ שם ובפ"ג מהל' א"ה הלכה ג' ופ"ו הלכה ט"ו יע"ש ובמשנה י' פ"ה דזבים ובתי"ט יע"ש ובפ"ח דפרה בפי' הר"מ שם ובברכת הזבח בזבחים דף ק"ה ע"א יע"ש: בא"ד וגרסינן מטמא ולא מיטמא דלענין טומאה חמורה עצמה אין נ"מ ומפי' הקונ' נמי משמע כו' עכ"ל רצונם לומר דודאי פרה אדומה עצמה אין צורך שתקבל טומאה ממקום אחר כיון דאיקרי אוכל הואיל והיה ש"ה ודאי כל שסופו לטמא טומאה חמורה א"צ הכשר מים והכשר שרץ וע"ז סיימו דגם רש"י מודה דל"ג מיטמא דאי דגרסינן כך וקושית רש"י כפשוטו למה לי קבלת טומאה ממקום אחר הא כל שסופו כו' ונהי שצריך לומר הואיל והיה ש"ה מ"מ למה למימר מיטמא דא"כ לא מתרץ רש"י כלום שחיפוהו בצק מ"מ בלא קבלת טומאה ממקום אחר הפרה בעצמה טמאה ולא נ"מ במה דמיקרי אוכל אלא לענין להצטרף עם פחות מכביצה בצק ומיהו זה היינו יכולין לישב דכיון דע"כ נגע במקום אחר מש"ה אמר כן אלא דלשון רש"י לא משמע כך ומה שהקשה רש"י למה לי קבלת טומא' לאו מקבלת טומאה ממש קשיא ליה אלא דל"ל הואיל והיתה ש"ה דראוי לקבלת טומאה וע"ז תי' דאי לא היה חשיב אוכל לא הוה מצטרף עם פחות מכביצה בצק להיות כביצה בחיפוהו כו' ולכך אמר הואיל והיתה ש"ה ולכך מצטרף בבצק זה: (דף פב ע"א) גמרא ארשב"ל אומר היה ר"ש פרה נפדית ע"ג מערכתה אבל בפרים ושעירי' הנשרפין סובר ר"ש דאין מטמא טומאת אוכלין דלא היה להם ש"ה כדאיתא בתוספתא הביאו התו' ב"ק ע"ז והכ"מ בהל' פרה אדומה פ"ה יע"ש וה"ט דפרה קדשי בד"ה הוה ולא בעי' העמדה והערכה משא"כ קדשי מזבח דבעינן העמדה והערכה לר"ש בתרומה ועיין לקמן ריש פרק כיסוי הדם.

ועוד פרים ושעירים קדושת הגוף נינהו ואין להם פדייה עולמית אם לא כשנפסלו במומין ולא בע"א ומש"ה אין מטמאין טומאת אוכלין יע"ש: ובפרש"י ד"ה ואמר ריש לקיש כו' ואי קשיא למה לי קבלת טומאה כו' וי"ל שחפוהו בצק ומקבל האי בצק טומאה אם יגע בטומאה ואם לאו לא מקבל שאין נוגעין בנבילה עכ"ל האי דכריתות כ"א מפרש לה התם דלית כזית נבילה ומצטרף ליה בהדי בצק פחות מכביצה דאז אף אם הנבילה נגעה באוכלין לא הוה טמא דפחות מכזית וכי מצטרף עם בצק מטמאין אוכלין כביצה וכאן מפרש רש"י שחיפוהו בפחות מביצה בצק דאז אף אם היה בנבילה כזית לא הוה טמאין אוכלין שלא נגעו בנבילה גופא שחיפוהו בצק מכל צד וכאשר נקרא אוכל הנבילה כגון שחישב עליה לאכילה מצטרף הכזית עם הבצק והוה כביצה ומטמא אוכלין אחרים ומ"ש רש"י אם יגע הבצק בטומאה היינו ממקום אחר דאי מנבילה הא אין אוכל מקבל על עצמו טומאה פחות מביצה משא"כ ממקום אחר דמצטרף כזית נבילה עם הבצק ובין הכל כביצה וזה שסיים רש"י שאין נוגעין בנבילה אלא בבצק דמשמע דאי הוה נגעו בנבילה הוה טמאין דמיירי שיש כזית בנבילה כדכתיבנא.

ובזה אתיין דברי התוס' ב"ק ע"ז ד"ה פרה מטמאה טומאת אוכלין כהוגן אלא דהתו' כתבו שם דאף מכזית נבילה גופא מקבל הבצק טומא' על עצמו בכ"ש והיינו משום דמצטרף הכזית נביל' עמו והוה כביצה ומקבל טומאה מיני' ובי' יע"ש ורש"י סובר כמ"ש מקודם ועי' בתו' שם שהאריכו: ומה שכתב רש"י אף לטומאת עצמו צריך כביצה

כבר כתבנו לעיל דאין זה סתירה למ"ש פסחים ל"ג ב' דעל עצמו מקבל טומא' בכל שהוא דהכ' אליביה דר"ש קיימינן ואיהו סובר דכל האוכל לרבויי אף שאין מותר באכילה כמ"ש התו' לקמן פ"ה ע"א ד"ה ור"ש אשר יאכל כתיב ובכורות ט' ב' ובכמה מקומות וא"כ לדידיה לא מיותר כל לדרוש דעל עצמו בכ"ש אבל לרבנן דפליגי על ר"ש וסוברים אף שאסור בהנאה מקבל טומאה אייתר כל לדרוש דעל עצמו מקבל בכ"ש ובפסחים שם אבאר בעזה"י: ודע דהא דאמר פרה מטמא טומאת אוכלין וכתבו התו' דל"ג מיטמא דכיון שהי' לה ש"ה דסופו לטמא טומאה חמורה לא צריך הכשר מים ושרץ זה שיטת רש"י ז"ל והראב"ד בפ"ג מהל' שא"ה ה"ג אבל לדעת הר"מ שם וכמו שביאר שם הכ"מ דלא אמרינן כן אלא בדבר שסופו לטמא טומאה חמורה במגע בלבד לא פרה אדומה שאין מטמא כי אם מעסיקיה לחוד לא אדם אחר הנוגע מש"ה בעי הכשר שרץ ומים ממקום אחר א"ש דפרה מיטמאה דבעי הכשר שרץ ממקום אחר דוקא: מתני' שנים שלקחו פרה ובנה איזה שלקח ראשון ישחוט ראשון ואם קדם השני זכה ואמרינן בגמרא אמר רב יוסף לענין דינא תנן יראה לפרש דהכי קאמר דל"ת כי שנים שלקחו הראשון שוחט ולא השני דאין השני רשאי לשחוט אלא כשרוצה הראשון והודיע לו אבל בסתמא אסור לשני לשחוט דאסור להפסיד זכות של חבירו והא דתנן ואם קדם השני זכה היינו דאכיל בישרא אבל לכתחלה אין רשאי לעשות כן קא משמע לן דלא כן הוא דודאי מן הסתם רשאי הב' לשחוט קודם שמא אין הראש' רוצה לשחוט היום דבד פרקים המוזכרין לקמן צריך להודיע ואה"נ בד' פרקים אסור לשני לשחוט תחלה דאסור להפסיד זכותו של חבירו וראשון ודאי לשוחטה היום קנה אבל בשאר ימות השנה שוחט ואינו נמנע אלא לענין דינא תנן אם באו לדין איזה ישחוט ראשון אז השני אסור להפסיד זכותו של חבירו אבל לא בסתמא וכן יש לפרש דברי רש"י ז"ל ד"ה לענין דינא ועיין בחדושי רשב"א כאן ובי"ד סימן ט"ז אבאר עוד: מתני' שחטה ואח"כ שני בניה סופג שמונים שחטה אח"כ סופג מ' שחטה ואת בת בתה ובתה כו' סופג שמונים ופליג נמי ארישא כמ"ש התו' ד"ה סומכוס אומר וכפירש"י ע"ב ד"ה דאע"ג דגופין מחולקין ואף לטעם השני לקמן דטעם סומכוס משום גופין מחולקין איכא למימר דוקא אסיפ' פליג ובשלמא אי סובר אכל ב' זיתי חלב בהעלם א' חייב ב' ע"כ ארישא פליג אלא דבתוספתא הביאו רש"י פליג סומכוס אף אריש' וע"כ אי טעמא משום גופין מחולקין אפ"ה פליג ג"כ ארישא והיינו טעמא דברישא ג"כ מחולקין מיקרי וטעמא דסומכוס לאו משום שיש ב' לאוין או"ב ובנו ואותו אלא משום גופין מחולקין לחוד ובמתני' תנא רישא לריבותא דסומכוס אף שאין לאוין מחולקין דכולהו משום או"ב אפ"ה חיוב ב' משום גופין מחולקין וסיפא לרבותא דרבנן אף דאו"ב ובנו ואותו אפ"ה אין חייב אלא אחת ומ"ש רש"י ד"ה וסופג מ' דחד לאו וחד התראה וחד מעשה פרט שלשה דברים חד לאו ר"ל משום או"ב ולא בנו ואותו ג"כ פי' חד מעשה וחד התראה דאין כאן כ"א מעשה אחת ששחט בתה באיסור ומ"ש חד התראה לאו מימרא שאם הין ב' התראות על בנו ואותו ואו"ב היה מיחייב שתים דזה אינו דע"כ לא אמרינן נזיר שהיה שותה יין (וא"ל) אל תשתה אל תשתה דחייב ב' היינו בזא"ז רצוני לומר שהתרו בו ושתה רביעית ואח"כ התרו בו ושתה רביעית אבל אם בב"א שתה ב' רביעיות או אכל ב' זיתי חלב והתרו ב' התראות אינו חייב אלא אחת כו' וכ"ש כאן שאין כאן אלא שחיטת איסור אחד ועי'

בשבועות ובמכות ובנזיר מ"ב ע"ב תו' ד"ה נזיר וכאן ע"ב בשמעתין אלא שכתב כן לדיוקא הא אי הוה שני מעשיות אף בחדא התראה היה חייב ב' כגון שחט פרה ושני בניה סופג שמונים בהתראה אחת שהתרו בו מקודם וכן בשחט פרה ובתה ובת בתה שחייב שתים אף בחדא התראה שהתרו, בו מקודם שלא לשחוט או"ב ושחט בן ראשון ושני ושלישי חייב על כל אחת ואחת ובלבד שהראשון היה תוך כדי דבור של התראה דגופין מחולקין אמרינן גם בבהמות וכמו בהבא על אלמנת ראובן ושמעון ולוי דלוקה שלש בהתראה אחת כדמסיק בקדושין ע"ו ב' וכריתות ט"ו ט"ז בא על ה' נשים נדות לענין חטאת וה"ה לענין מלקות כן ועי' במ"ל הלכות איסורי ביאה פ"א ה"א שהביא בשם רבינו ישעיה אי אמרינן בבהמה גופין מחולקין וגם הביא דברי רש"י במכות דמשמע בגופין מחולקין בעינן התראה על כל אחת ואחת יע"ש והנה מ"ש כן הוא מ"ש התוספות במכות דף כ' ע"ב ד"ה לא צריכא שסך חמש אצבעותיו נשא עי' סם שמשיר השער וב"י כתב דף ד' והוא ט"ס וצ"ל כ' ושם כתבו דמרש"י משמע דאף בגופין מחולקין צריך התראה על כל אחת ואחת דאל"כ מצי למימר אישתלי והתוספות העלו שם כיון שהראשונה היה תוך כ"ד של התראה מיחייב יע"ש וכאן באו"ב לא שייך זה דאי שחטה ואח"כ ב' בניה משכחת בחדא התראה לשניהם ששניהם שחטו ב' בניה דהוה התראה לכל חד מנהון ושפיר הוה חייבין ב' מלקות והראשון יותר נכון דמשמע דומיא דסופג הארבעים בחדא התראה היה בסופג שמונים בחד גוונא מיירי שא' שחט שני בניה וחייב וכמ"ש מקודם ועי' בהל' שגגות פ"ד ה"ו ובמ"ל שם.

הכלל העולה הוא בין לענין חיוב מלקות בין לענין חטאת לענין הלכה כן הוא האוכל דברים רבים מלאוין חלוקין שהן שמות מחולקין כמו חזיר ונבילה ושרץ העוף ושרץ המים וכדומה חייב באכילה אחת ובהתראה אחת על כל אחת ואחת וכן באוכל אחד שיתקבצו בו איסורים רבים כמו פיגול ונותר וטמא וכדומה חייב על כזית א' כמה מלקות בהתראה אחת על כולן וכן גופין מחולקין באדם אבל גופין מחולקין בבהמה פסק הר"מ ז"ל בפ"ו מהל' שגגות האוכל פגול מה' זבחים אינו חייב אלא אחת הרי אף בבעלי חיים לא אמרינן גופין מחולקין ובאוכל ב' זיתי חלב בין בב"א ובין בזא"ז בהתראה אחת אינו חייב אלא אחת ב' התראות ובזא"ז והתרו בכל פעם שאכל חייב שתים לרבנן ועי' במ"ל פ"א מהא"ב פ"א הלכה א' ודע שאני נסתפקתי בהאדאלמנת ראובן ואלמנת שמעון ולוי דחייב בהתראה אחת אם אירע כה"ג בב"א על דרך שאבאר אי חייב ב' מלקיות כיון דגופין מחולקין או דלמא דוקא בזא"ז הוא דחייב והנראה דל"ש דאף בב"א חייב בגופין מחולקין ועי' היטב במכות כ' בתוספות ד"ה לא צריכא ולפ"ז הכא בשחט אמה ואח"כ שחט ב' בניה, בב"א כאותן ששנינו השוחט ב' ראשין כאחת או בשתי ידיו שחט בב"א דחייב שתים בהתראה אחת דגופין מחולקין אף בבהמה אמרינן וזה יוצדק ג"כ לרש"י שפי' במכות שם דלא מיחייב בזא"ז בהתראה אחת דהוה יותר מכדי דיבור ויכול לומר אישתלי וכאן לא שייך זה דהוה בב"א ותכ"ד להתראה וחייב שתים וזה שכתב רש"י דחד התראה וחד מעשה הוה ומיניה הא ב' בני' אף בחד התראה חייב ב' מלקות דגופין מחולקין או שחטה ובתה ובת בתה בב"א חייב ב' בחדא התראה אף דהוה חדא התראה כיון דהוה ב' מעשות רצוני לומר ב' גופין מחולקין: גמרא לא תשחטו הרי כאן שנים כו' עי' בתבואות שור סי' ט"ז מש"ש: (ע"ב) גמרא ואכתי מבעי לגופא חד אין תרי לא עכ"ל

הנה לפי' הא' של תוספות הא דכתיב בענינא דקדשים כגון שצריך לפסח דה"א אתי עשה דפסח וידחה ל"ת דלא תשחטו וכן כתב הת"ח באמת והבאתיו לעיל יע"ש א"כ לא צריך קרא דאין דוחה הא כ"מ שיכול לקיים שניהם אין עשה דוחה ל"ת וישחוט אחר הבן מי שלא שחט אב ודוחק לומר שכולן היו טמאין מלבד א' ששחט האם היום ועוד ע"י פשוטי כלי עץ יכולין לשחוט בסכין ארוכה ופשוטי כלי עץ גם דוחק לומר שלא היה בעזרה כ"א הוא לבד דפסח נשחט בשלש כתות של שלשים ב"א ואפשר דיעבד ש"ד או למאן דלית ליה כלי שרת של עץ ומאן דאית ליה סובר כר"ש שחיטה שאינה ראויה ל"ש שחיטה צריך קרא בקדשים דה"א שחיטה שאינה ראוי' דכמה דלא זריק דם או שני הוה שאינה ראוי': אמר ליה אביי לרב יוסף מ"ט דסומכוס הנה רש"י ז"ל הביא תוספתא דפליג סומכוס נמי ארישא והר"ן ז"ל ברי"ף כתב דטעמא דסומכוס הוא משום דב' שמות הוה ולא דמי לרישא דחד שם הוא עכ"ל הרי בהדיא דסובר דסומכוס לא פליג אלא אסיפא לחוד דהוה ב' שמות או"ב ובנו ואותו ולא ברישא וכבר תמה עליו הת"ח דבתוספתא תנא בהדיא דפליג ארישא ג"כ והנה היה נראה לומר דר"ן ז"ל סמך בזה אגמרא דכריתות ט"ו א' אמר ר' אליעזר ר"י בן נורי וסומכוס אמרו ד"א ומביא הסיפא דשחטה ואת בת בתה ואח"כ בתה וע"כ סומכוס ארישא לא פליג דאי פליג ארישא ג"כ בין שיהיה טעמא דידיה אוכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד חיוב ב' או משום גופין מחולקין ר"ל ע"י שני בהמות בא לו האיסור לכ"א בפ"ע איך אמר דר"י בן נורי אמר כסומכוס דהא ר"י אמר שם במתני' הבא על חמותו שהיא אם חמותו ואם.

חמיו חייב שלש וע'. פירש"י שם ופי' הרע"ב ואמאי לא אשמעינן רבותא טפי דהבא על אם חמותו שנשא ב' נשים וכל אחד בת בתה עד"מ לאה היו לה ב' בנות וכל א' יש לה בת ונשא יעקב ב' בת בתה ואח"כ בא על אם חמותו דחייב ב' דהוה מחולקין כמו כאן אלא דוקא חמותו ואם חמותו דהוה ב' שמות מיהת כמו כאן או"ב ובנו ואותן ות"ק פליג התם כמו הכ' דהוה הכל שם א' או"ב או חמותו וש"מ דהאי דתוספתא לאו דסמכא הוא דהא חזינן סתמא דתלמודא התם סובר דלא פליג סומכוס כ"א אסיפא ולא ארישא כדכתיבנא ומ"ש הר"ן דלא פליג ארישא היינו אי טעמא דסומכוס משום ב' שמות הוא דאיכא לחלק אבל אי טעמא דסומכוס אוכל ב' זיתי חלב בהעלם א' חייב ב' אין לחלק בין רישא לסיפא ובעיין לא אפשטה ומש"ה פי' הר"ן במתני' פי' מרווח יותר דדוחק לומר דפליג סומכוס ארישא ונטר עד דחשיב לכולא מלתא וכריתות דאמר אמרו ד"א משום דבעיין לא אפשטה אלא דקשיא אמאי אמר באיבעיא טעמא דסומכוס משום גופין מחולקין ולא אמר משים ב' שמות או"ב ובנו ואותו לא משום דגופין מחולקין הם ויש ליישב זאת וע' מ"ש לקטן עוד בגמרא: קא סבר סומכוס אוכל ב' זיתי חלב בהעלם א' חייב ב' והא דקפליג כאן להודיעך כחו דרבנן קשיא, אמאי לא אמר להודיעך כחו דסומכוס דאי הוה פליג באוכל ב' זיתי חלב ה"א התם הוא דחייב שיש בכ"א וא' איסור בפ"ע ל"ח בזא"ז אלא אף בב"א יש לחלק כל איסור כזית בפ"ע משא"כ כאן שאין האיסור בא אלא על בהמה אחת ששחט באחרונה ואין בה כדי לחלק לשני איסורין דכל עצמו של איסור אינו אלא בבהמה זו ה"א דאינו חייב אלא אחת קמ"ל אפ"ה חייב ב' דהוה כעין ב' זיתי חלב בהעלם א' וכ"ש אוכל ב' זיתי חלב בהעלם אחת דחייב ב' ואף באכילה בב"א דומיא דכאן דהיה ודאי בב"א כמ"ש לעיל בסמוך וע' מה שאכתוב בהא

אלא פשיט' בב"א ובהתראה אחת יע"ש לקמן: ע"ש הזורע כלאים, כלאים לוקה אילימא אחת פשיטא ועוד מה כלאים כלאים לכאורה דקשיא פשיטא דהא תנינא חדא זימנא נזיר שהיה שותה יין כל היום בהתראה אחת אין לוקה אלא אחת אלא דהוה להזכיר זה ועוד דמלת פשיטא לא יתיישב שפיר אלא פריך פשיטא דלוקה, ואי הא גופא בא לאשמעינן דאינו לוקה אלא אחת הא לא שמעינן זה מברייתא ואדרבה אי בעית למידק מברייתא ב' מלקיות הוא דאיכא למישמע מיניה דקתני כלאים כלאים וקאמר אלא פשיטא בב"א ובהתראה אחת נקיט הכי לומר לסומכוס אף בב"א ובהתראה אחת חייב ב' כמו במתני' אבל ברבנן בזא"ז ובהתראה א' או בב"א ב' התראות שהתרו בו ואמרו שתחייב על כל זריעה וזריעה אינו חייב אלא אחת וה"ה ב' זיתי חלב כה"ג לרבנן ובהא דב"א פירש"י בידו אחת חטה וחרצן ובידו הב' שעורה וחרצן וכתב מהרש"א דא"נ בב' ידיו חטה וחרצן חייב ב' לסומכוס משמע אבל בידו אחת ודאי דלא מיחייב והיינו טעמא בשלמא אוכל ב' זיתי חלב בהעלם א' אכילה אחת השיעורין מתחלקין דשיעורין הלמ"מ והוה ב' זיתים וחייב ב' משא"כ כמה גרעינים חטה וחרצן בידו א' כולה חדא זריעה הוה ואין חייב כ"א אחת ומיהו בחטה ושעורה וחרצן אפשר דאף בידו אחת חייב ב' מלקיות: מני אילימא רבנן דפליגי אסומכוס כו' אלא סומכוס עכ"ל קשיא לי דמשמע דלא מצינו שום תנא דחיוב בהעלם אחת אכל חדא וחדא כ"א סומכוס ואמאי לא הא מצינו פלוגתא דתנאי כריתות ט"ו א' דגרסינן התם ת"ר בא עליה וחזר ובא עליה חייב על כל אחת ואחת דברי ר"א וחכמים אינו חייב אלא אחת ומשמע ודאי דפליגי בהעלם אחת לענין חטאת או לענין מלקות בחדא התראה א"כ מצינו פלוגתא דתנאי בזה דהוה דומיא דאוכל ב' זיתי חלב בהעלם אחת ונימא הזורע כלאים כלאים ר"א הוא ובזא"ז על כל פנים ר"א מיחייב תרתי דאין לחלק בין מזיד למלקות ובין שוגג לחטאת כולהו חדא מלתא הוה כדאמר תלמודא כאן נימא סבר סומכוס אוכל ב' זיתי חלב בהעלם א' חייב ב' חטאות: לא לעולם רבנן ומלתא אגב אורחא קמ"ל דאיכא תרי גווני כלאים וכר' יאשיה ופירש"י לעולם ב' התראות כו' ואמרו מלתא אגב אורחא קמ"ל ירצה בזה כמ"ש התוס' ד"ה תניא דודאי אשמעינן בברייתא מה דתנן במתני' אלא דהוה למיתני בלשון המתני' נזיר שהיה שותה יין כו' ואמר אגב אורחא אשמעינן אחריתא דאיכא תרי גווני כלאים בתו' ד"ה ולאפוקי מדר' יאשיה דהא לר"י נמי לקי תרתי וכן מוכח בירושלמי עכ"ל כלל דברי התוס' דלר' יאשיה נמי חייב בב' מיני זרעים וכ"ה ליחייב תרתי והוכיחו כן דאל"כ אמאי לא אמר בהתראה אחת ובב"א דהוה שמות חלוקין וחייב תרתי אף לרבנן כמו מי שאכל בשר חזיר ונבילה בב"א וכדומה וה"נ כן ואשמעינן לאפוקי מדר' יאשיה דאמר אינו חייב אלא אחת בזרע חטה ושעורה וחרצן קמ"ל דלא אלא גם ר' יאשיה מודה דלקי תרתי ומאי קמ"ל אלא ודאי בחטה וחרצן ושעורה וחרצן בזא"ז וב' התראות ולפי' השני חטה וחרצן דהוא כ"ה ושעורה וחטה דהוא כלאי זרעים בזא"ז ולאפוקי מדר"י דאי בב"א גם ר"י מודה דחייב ב' מלקות ולפי' הב' א"ש דלא קאמר לאפוקי מדר' יהודא דאמר בכלאים זרעים בעי שלשה מינין ולאוקמי' הכל בכלאי זרעים הזורע כלאים כלאים חטה ושעורה ושעורה וכוסמת אלא דהכל חדא ולזה אמר בכלאי הכרם ולאפוקי מדר' יאשי' לחוד: ודע דמלשון התו' דכאן משמע.

שכל הוכחתם לא הוה אלא אי לר' יאשיה לוקה בב' מיני זרעים אי לאו אבל בג' מינין ודאי אין צורך להוכיח דהא כתיב שדך לא תזרע כלאים אלא דאפשר דליהוין שדה בלא כלאים כמו בכלאי הכרם ולזה כתבו דאינו כן דאל"כ אמאי לא מוקי בב"א ולאפוקי מדר' יאשיה אבל התוס' בקדושין דף ל"ט ע"א ד"ה לא קיי"ל כר' יאשיה כתבו דר"י אית ליה כלאי זרעים דאי לית ליה כלאי זרעים א"כ מאי קאמר למעוטי זרעים שבחו"ל והא אף בארץ לית ליה ומאי קושיא נימא בג' מינין אית ליה כלאי זרעים בא"י ולמעוטי ח"ל אלא דשם כתבו דשדה ודאי משמע אף בלא תבוא' אלא דמסופקין אי אית ליה כלאי זרעים או לאו והא דכתוב שדך לא תזרע איירי בהרכבת אילן לחוד כדמסיק התם בקדושין בהמתך לא תרביע ולזה כתבו דר' יאשיה מודה דפשטיה דקרא איירי בכלאי זרעים נמי דבר זריעה יע"ש ועיין מהרש"א.

והנה אם נאמר דר"י לית ליה כלל כלאי זרעים ושדך לא תזרע דהוה בר זריעה קאי נמי אכ"ה א"כ הוה תרי לאוי ולקי תרתי אכ"ה ומש"ה לא אמר בב"א ולאפוקי מדר' יאשיה דהא לדידיה נמי לקי ב' משום כלאי הכרס גופא ולעולם לית ליה כלל כלאי זרעי' ואף בג' מינין לא אלא דמירושלמי לא משמע כן דא"כ מאי קאמר לכתוב שדך ולא לכתוב כרמך איפכאמיבעי ליה לכתוב כרמך מפורש כ"ה אצל בהמתך לא תרביע כו' ויש לפרש דברי מהרש"א ז"ל דחטה ושעורה וחרצן הוה שלשה מינים לענין זרעים ואין להאריך: גמ' אלא פשיטא בב"א ובהתראה אחת מאן תנא ופירש"י דלא שמעינן לשום תנא שיאמר הכי אלא סומכוס עכ"ל הכא ודאי בב"א ממש דאי בזא"ז אכתי הוה התראת ספק אלא ב"א ממש ודאי דלא מצינו לשום תנא שיאמר הכין דר"א דכריתות ט"ו ע"א דאמר ה' בעילות בנדה אחת דחייב היינו בזא"ז ולא מצינו אלא סומכוס דאמר הכי אבל לעיל הזורע כלאים כלאים איכא למימר בהתראה אחת ובזא"ז ור"א הוא ואפשר דלא ניחא ליה לומר כר"א וזה שרש"י ז"ל לעיל לא פי' כלום וכאן פי' מאן תנא דלא מצינו לשום תנא שיאמר הכין אלא סומכוס וכדכתיבנא.

וענין אומרו מאן ת"ק משמע דר' יהודא סובר כרבנן דפליגי על סומכוס והא איהו נמי כסומכוס סובר מדתלה טעמא דאינו סופג אלא מ' דאין נוהג אלא באחת מהן תיפוק ליה בהתראה אחת אפילו אכל לתרווייהו של ימין ומיהו ז"א דהא ספוקי מספקא ליה אלא הא קשיא אף אי הוה נוהג בב' ירכים לא חייב כ"א אחת דהא בהתראה אחת ובב"א אכיל להו ולזה י"ל דר"י אומר אין סופג אלא מ' מתרי טעמא חדא דהתראה אחת הוא ועוד דאינו נוהג אלא באחת מהן ואף ב' התראות ובזא"ז לא היה לוקה כ"א א' לבד והא דנקיט מזה כזית ומזה כזי' דאי מירך א' לר"י אף א' אין לוקה לפום סברא דהשתא דספוקי מספקא לי' ובאמת איירי בב' התראות: (דף פג ע"א) גמרא ר' יהודה אומר בא הכתוב ליתן עשה אחר ל"ת ר"י אומר משום דהוה לאו שאין בו מעשה ופירש"י אלמא לר"י התראת ספק שמיה התראה דאל"ה תיפוק ליה משום התראת ספק ואף דאפשר דמש"ה אמר ר' יהודה טעמיה משום ניתק ולא משום התראת ספק בהשליך הנותר לים דהוה התראת ודאי דא"כ לא שייך ג"כ טעמא דניתק דהא ביטלו בידים לעשה דושרפת את הנותר באש ועיין תוס' שבועות ד' א': כתב הר"מ ז"ל בהל' פסולי המוקדשין פח"י ה"ט דאין לוקה דהוה ניתק ואף דכתוב גבי פסח ילפינן מיניה שאר קדשים כמ"ש המ"ל שם ותימה דאמאי שביק טעמא דהוה לאו שאין בו מעשה דכולל יותר דאם אכלו ארי או

נאבד חייב ומטעם לאו שאין בו מעשה אין לוקין דהא לא משכחת ליה שיהא בלאו זה מעשה עכ"ל.

הנה מ"ש דאם אכלו ארי או נאבד דחייב מטעמא דניתק שאין כאן ניתק לעשה אמת הוא שכן פסק הר"מ ז"ל בהל' סנהדרין פי"ו ה"ד ובפח"י מהל' אלו ה"ב בכ"מ בל"מ ובפי"ב מה"ש דפס כר' יוחנן דקיימו ולא קיימו והיינו שנתבטל העשה ממילא וכפי' אחרים של הר"ן בסוף פרק שילוח הקן ובהל' נערה בתולה יע"ש אבל מה שסיים דהא לא משכחת שיהא בלאו זה מעשה אפשר לומר אם זרק הנותר לים והתרו בו בשעת מעשה הוה לאו שיש בו מעשה דע"י מעשה, עבר הלאו ואף שמדברי התוס' שבועות דף ד' ע"א ד"ה אבל אוכל ולא אוכל יראה מדבריהם דהוה לאו שאין בו מעשה והיינו דמ"מ הלאו שעובר בהאיר השחר הוא מבלי מעשה או כיון דבשעה שזרק כו' או כיון דעיקר הלאו אין בו מעשה אף בעשה מעשה אין לוקין עליו כסברת ספר החינוך ועיין פי"ג, מהל' שאלה ושכירות יע"ש והר"מ ז"ל סובר אפשר דזה חשיב מעשה וא"כ לא הוה טעם זה כולל יותר מטעם זה ומ"מ קושית המ"ל קשה דעכ"פ טעם זה כולל יותר באכלו או נאבד חייב כו' ובחדושי א"א נר"ו בק"א שלי כתבתי ישוב לזה יע"ש היטב: ע"ש ת"ש אכל ב' גידים מב' ירכות כו' מ"ט דר"י דאמר ארבעים ותו לא אלא בב"א ובחדא התראה מאן ת"ק עכ"ל הנה אומרו מ"ט דר"י משום דמהאי ברייתא אסיקנא לקמן בפג"ה צ"א ע"א דר"י מפשט פשיטא ליה בשל ימין מדנקיט מב' בהמות וא"כ ודאי קשיא ליה להאי גרסא שמונים הוה ליה ללקות ולעיל ממתני' מזה כזית פירש"י ותו' הוא דמדלא פשיטנא ליה מלעיל דמפשט פשיטא ליה כו' יע"ש והאמר אלא לאו בב"א לאו דוקא אלא בזא"ז ובהתראה אחת כיון דמפשט ליה לר"י בשל ימין אבל לשיטת רש"י במכות כ' ע"ב שסך חמש אצבעותיו נשא ותו' ד"ה לא דלשיטת רש"י כל שהיו בזא"ז והתראה אחת לא לקי לשום תנא דא"ל אישתלי כל שאכילה שני' היתה לאחר כ"ד לאכילה ראשונה וע"ש היטב והתו' שכתבנו לעיל בד"ה אלא פשיטא בהתראה אחת וב"א פי' או בהתראה אחת אפילו בזא"ז לשיטתם במכות אבל לרש"י ליכא למ"ד דחייב בהתראה אחת זא"ז דמצי למימר אישתלי והא דאמר השתא התם גופין מחולקין הכא לא כ"ש עיין ר"מ מלובלין וגופין מחולקין ר"ל שהאיסור בא ע"י גופין מחולקין ששחט שני בניה ואח"כ אותה אבל הכא דאכל מבהמה שחוטה ב' גידין מב' בהמות לא הוה גופין מחולקין כיון דשחוטין הם עיין במ"ל פ"א מהאו"ב והבאתיו לעיל אלא דקשיא לי הא איכא תנאי בכריתות ט"ו ע"ב האוכל נותר מחמשה זבחים בהעלם אחת אי חייב על כ"א ואחד או לאו וא"כ אימא דת"ק דהכא, נמי הכי סבירא לי' ושאני שחט ב' בניה ואח"כ אותה דמ"מ לא הוה אלא חדא איסורא משא"כ הכ' ומ"ש מהרש"א אמאי לא נקיט ב' זיתים של ימין פלוגתייהו י"ל דרבותא דר"י אשמע' דאף דגופין מחולקין אפ"ה כיין דשחוטין הם אינו חייב אלא א' ומ"ש דנקיט משום ת"ק היינו דסבר כר' יהודה דאינו נוהג אלא בשל ימין לעולם ובג"ה הארכנו יע"ש: ברש"י ד"ה דלית ביה כזית ואית דמפרשי דלית כזית אלא בתרוייהו ואין נראה שיהא שני התראות מצטרפות כו' היינו ב"א עכ"ל לכאור' ב' התראות מצטרפות לר"י קשי' לי' דלא הוה לאיצטרופי חצי זית ראשון עם חצי זית ב' ב' התראות דהתראות מחלקו' ולא הוה ללקות אף מ' ועיין ברשב"א בחדושיו אבל מ"ש אח"כ דאי בב"א משמע דהתראות אין מחלקות ולא קשיא ליה אלא דאין נראה שיהיו

ב' התראות בזא"ז דמצטרפות כקושי' אח"כ אי כא"פ היינו ב"א ואי לאחר כא"פ לא מיצטרפי ואין לוקה לר"י אף מ' ומדברי רש"י יראה לכאורה דהא דאמרינן בנזיר שהי' שותה יין אל אשתה אל תשתה חייב על כ"א בשהה בין כוס לכוס רביעית הא לא"ה הוה כולהו חדא שתי' ואין לוקה אלא אחת אף בב' התראות וכבר תמה עליו הת"ח בזה דודאי התראות מחלקות אבל מדברי מהרש"א ז"ל יראה דגם רש"י מודה באוכל ב' זיתי חלב בב' התראות בזא"ז תוך כא"פ חייב ב' ויראה להגיה בדברי, מהרש"א כמו אוכל ב' זיתי חלב בב' העלמות בכא"פ דהעלמות מחלקות וה"ה התראות מחלקות ואף שיש ליישב דבריו בהעלם א' יותר נכון כמ"ש בב' העלמות וכוונת רש"י הוא דא"כ לר"י לא הוה בזא"ז אלא ב"א כיון דמשו' צירוף הוא דחייב ותלמוד' אמר בזא"ז משמ' לר"י נמי מיקרי זא"ז ומ"מ דחוק הוא דמ"מ מיקרי זא"ז דלא אכלו ב"א כ"א בזא"ז וב' התראות כדכתיבנא.

והמעיין במכות כ"ב וברש"י ותוס' ד"ה שסך חמש אצבעותיו נשא דלרש"י לא משכחת בקרח ה' קרחות זא"ז דא"כ התראה ראשונה לא קאי אקרחה שניה דמצי לומר אישתלי ה"ה כאן לר"י אי לא היה כ"א בין שניהם כזית ע"י צירוף לא היה לוקה מ' לר"מ דהתראה ראשונה לא קאי אחצי זית ב' דמצי לומר אישתלי וא"כ לא מצטרף חצי זית א' עם חצי זית ב' דלא הוה כ"א התראה בפ"ע י"ל דכולה חדא שיעורא הוה ומצטרף או שמזכירין לו התראה ראשונה בשעה שאכל חצי זית שני ועוד הכא שאני דנהי דמצי לומר אישתלי כשאכל פ"ש התראה ראשונה זה ודאי שזכור הוא שאכל חצי זית מקודם ומצטרף שפיר כמו התם בקרח ה' קרחות יע"ש ואי"ה עוד בכללים אבאר יותר משנה בד' פרקים בשנה צריך להודיעו אמה מכרתי כו' ופירש"י ז"ל על המוכר להודיעו ללוקח שמכר היום אמה שלא יבוא לידי איסור או"ב ומשמע נמי כל שלא הודיע המוכר א"צ לשאול ושוחט ואינו נמנע שאל"כ היה מודיעו ויש בכאן פירושי' רבים ואין הזמן גורם אכתוב בקיצור.

הפי' הא' הוא בד' פרקים המוזכרין אף במוכר סתם צריך להודיע ללוקח אמה מכרתי דסתמא שניה' לקחו לשחוט היום ואם לא הודיע א"צ לשאול ובתנאי ששניהם לקחו ערב הרגל דמסתמא שניהם היום ישחטו דר"י לפרש בא דאימתי כו' ומודה ר"י הלשון מגומגם למאן מודה ועיין תוס' והנראה שזה פירש"י ובשאר ימות השנה אין מודיע דאיכא ס"ס שמא הלוקח א' לאו לשחיטה זבין ואת"ל לשחיטה שמא לוקח שני לא ישחוט היום וכ"ש שאין הלוקח צריך לשאול דאיכא ספיקי טובא שמא אין לזו אם כלל וכו' ובד' פרקים על המוכר החיוב וממילא בשאר ימות השנה אם מכר ללוקח א' בפי' שישחוט היום צריך להודיע ללוקח ב' דליכא אלא חדא ספיקא שמא ישחוט ג"כ היום וספיקא דאורייתא לחומרא ואם לא הודיע שוחט כו' הפי' הב' יראה לי לפרש בשאר ימות השנה אף דמכר בפי' לשחוט א"צ להודיע ללוקח ב' דרובא לרדיא זבני והולכין באיסורא אחר הרוב ועיין בפ' המניח ושור שנגח יע"ש וכבר הקשה הרשב"א אמאי בלקחו שניהם מאדם אחד הדין עם הראשון הא המוכר מצי אמר אנא לרדיא זבין לך ותי' מה שתי' יע"ש וכאן לא שייך תירוצו משא"כ בד' פרקים, דרובא לשחיטה זבני מש"ה צריך המוכר להודיעו.

הפי' הג' הוא דבשאר ימות השנה אין המוכר מודיעו דרובא לרדיא זבני ועל הלוקח לשאול ואי קשיא אמאי הא רובא לרדיא זבני יש לומר חדא דלא אמרינן כן אלא בשור לא בפרה דדרכה לאכילה וכבר כתב האי סברא הרשב"א אהא דב' שלקחו פרה ובנה הדין עם הראשון אמאי נימא לרדי' זבין וי"ל דבפרה דרכה לאכילה ומ"מ היותר נכון בשאר ימות השנה רמיא חיובא על הלוקח לא על המוכר כי שמא ישכח המוכר שסובר לרדיא זבין אבל הלוקח צריך לשאול שהוא יודע שלוקח לשחוט ואף דאיכא ספיקי טובא מ"מ כל היכא דאיכא לברורי בקל מבררינן כמו רובאדאחר י"ח טריפות לא בדקינן דהוה טרחא ובדיקות הריאה דלא הוה טירח' בדקינן ועיין בחדושינו לעיל פ"ק י"א יע"ש ובי"ד סי' ק"י ובד' פרקים החיוב על המוכר כי ודאי שהלוקח לוקח לשחוט היום הראשון ושני מש"ה החיוב על המוכר לא על הלוקח ומש"ה בד"פ אם לא הודיעו שוחט ואינו נמנע שעל המוכר להודיעו ובשאר ימות השנה כו'.

הפי' הד' הוא דבין בד"פ ובשאר ימות השנה על המוכר להודיעו אם מכר האם או בת היום אלא שבד"פ אם לא הודיעו הוה מקח טעות דודאי לשחטה היום לקחה ובשאר ימות השנה צריך להודיעו לענין איסורא ואם לא הודיעו לא הוה מקח טעות דאמר לי' שחוט למחר או אנא לרדיא זבין לך וכמ"ש לעיל ולענין דינא תנן במתני' דבד"פ צריך להודיעו ואם לא הודיעו הוה מקח טעו' ומ"מ פי' זה דחוק דמשמע לענין איסורא תנן ומיהו הכל מודים דדינא הכין דבד"פ אם לא הודיעו הוה מקח טעות וה"ה במוכר האם לחתן והבת לכלה הוה מקח טעות אם לא הודיעו ובשאר ימות השנה מצי לומר שחוט למחר או א"נ לרדיא זבין לך דרובא לרדיא זבני ובי"ד סי' י"ז אבאר באורך בזה: ואלו הן כו' ר"י אומר אימתי שיש כו' דקדק ואמר ערב י"ט דוקא ששניהם עי"ט קנהו הא לא"ה אימר הראשין אתמול שחטה או שלא לצורך הרגל קנה רק לרדיא אם לא ששניהם קנו בעי"ט אז צריך להודיע לשני שמסתמא לצורך הרגל קנו ועל המוכר להודיע ולפ"ז אימתי דר"י לפרש הוא אלא דמיות' הוא דת"ק נמי ה"ק דוק' עי"ט הא לא"ה לא ואפשר דל"ת עי"ט על הלוקח ב' קאי ולכך אמר ר"י דגם הלוקח ראשון קנה בעי"ט הא לא"ה אין צריך להודיעו ללוקח שני אבל הר"מ ז"ל בפי' המשניות כתב וזה לשונו אימתי שיש לו ריוח ולא היה נחפז ללכת דאז אפשר לשחוט למחר אבל לא היה לו שהות ביום ונחפז אז ודאי ישחוט ג"כ היום ויש לפרש דבריו שמכר לראשון ודאי שישחוט היום ולכך כשרואה שהשני קנה בין השמשות ונחפז ללכת לביתו אז ישחוט היום וצריך להודיעו ולא בסתמא או דמתני' מיירי ששניהן לקחו ביה"ש ונחפזין ללכת דאז ישחטו היום ומש"ה צריך להודיעו לשני אבל הלח"מ בה"ש פי"ב הי"ד פי' דברי הר"מ ז"ל דאיירי ר"י בערב של ערב דהוא ב' ימים קודם דאז כשמכר לב' בין השמשות ונחפז ללכת אז וודאי היום שוחטה ועליו להודיעו ללוקח ב' ויראה לי לפרש ג"כ דבשאר ימות השנה אמרינן לרדיא זבין ובד"פ לא אמרינן כן אלא לשחוט ומדנחפז ללכת ודאי לשחוט היום וצריך להודיע לו ולפי' הא' שבר"מ ז"ל אפשר דר"י פליג את"ק דאלו ת"ק לא מפליג בין יש לו ריוח או לאו לעולם צריך להודיעו ואיהו אמר אף קנה עי"ט בהשכמה אין צריך להודיעו ומודה ר"י במוכר האם כו' צריך להודיעו אף שיש לו ריוח הדין כן ששניהם על יום אחד לקחו ועליו החיוב כו' ושפיר שייך מודה לת"ק ואף דאימתי לפרש הוא מ"מ היכא דמוכח דפליגי ע"כ לא כן הוא ויש עוד פי' רבים ואי"ה בי"ד אבארם:

ע"ש אמר ר"א אמר ר"י בד"פ הללו העמידו דבריהם על ד"ת דאר"י ד"ת מעות קונה כו' היינו לשיטתי' אבל ר"ל אמר משיכה מפורשת מן התורה ע"כ מפרש המשנה כתירוץ קמא שזיכה לו ע"י אחר: משנה יום אחד האמור באו"ב היום אחר הלילה היינו היום הולך אחר הלילה שלפניו לא כמו בקדשים דהלילה הולך אחר יום שלפניו כמו ק"ק דנאכלין ליום ולילה וכדומה אף בענינא דקדשים כתב דיליף ג"ש כו' מה שמקשין העולם למה לי שור להפסיק ענין בלא"ה ידעינן דאל"כ היאך משכחת היום אחר הלילה טעות הוא ולא ניתן לכתוב כלל ואין להאריך: גרסינן בת"כ הביאו הפוסקים ג"כ ברייתא ת"ר שור ולא חי' שיכול והלא דין הוא אם בהמה שאין במצות כיסוי נוהג או"ב כו' שה ולא עופות שיכול והלא דין הוא ומה אם בהמה שאין באם על הבנים עופות לכ"ש כו' ולכך האי ק"ו דאי מכיסוי חיה תוכיח ולכך עביד ק"ו מאם על הבנים ואי הוה כתיב חדא הוה מוקמינן במסתבר למעט חי' ולא עופות דאית במצו' כיסוי ושילוח ולכך נאמר תרווייהו ומדברי תוספות לעיל בריש פירקין יראה דהאי ברייתא אין הכל מסכימים בה שהרי בד"ה ועוד שה כתבו וז"ל הא דלא יליף שור שור משבת לרבות כל מילי דא"כ שה למה לי אלא למעט חי' ועוד מה קדשים חי' לא וא"כ למה לי לברייתא למעט חי' משור תיפוק לי בעניינא דקדשים כתיב ועוד איך מיעט משור חי' דמשמע תרווייהו מיותרין הא שור צריך להפסיק ענין דל"ת דוקא קדשים ולזה י"ל א"כ לכתבי' בעלמא ומדכתבי' בקדשים ש"מ שיהא שור ושה מיותר למעט חי' ועופות ומ"מ הלשון קשה ועוד לר"ש דצריך למכתב בענינא דקדשים דל"ת הוה שחיטה שאינה ראוי' שחיטת קדשים דכמה דלא זריק כו' וא"כ אין מיותר אלא שה לחוד ולמעט חיה ועופות ק"ו שהן במצות שילוח וליכא חי' תוכיח ולזה י"ל אפשר לר"ש מסברא ידעינן דשחיטת קדשים שחיטה ראוי' ועיין ב"ק ע"ז ובתוס' שם יע"ש היטב בזה: (ע"ב) רבי אומר יום אחד המיוחד טעון כרוז מכאן אמרו ד"פ בשנה המוכר בהמה כו' כתב הרשב"א בחדושיו ה"ג בפירושי ר"ח ז"ל מה יום המיוחד טעון כרוז כלומר טעון להודיע אמה מכרתי לשחוט ומה יום המיוחד היום הולך אחר הלילה אף כאן עכ"ל ויש איזה חסרון בדבריו ושוב מצאתי בר"ן ז"ל בחמש שיטות גי' רש"י יום המיוחד טעון כרוז אבל גי' ר"א מה יום המיוחד טעון כרוז כלומר שהיו תוקעין בע"ש להבטיל את העם ממלאכה אף כאן אמה מכרתי כו' ר"ל יום אחד קאי אשבת שהוא יום המיוחד ותרתי שמעת מהאי קרא ומג"ש יליף לה מימי בראשית ונרא' דאסמכתא הוא לא ג"ש גמורה ומצד הסברא צריך להודיעו בד"פ כיון שבודאי הלוקח היום שחט' ויש משום ל"ע לא תתן מכשול אם אינו מודיע ומ"מ אי לאו אסמכ' ה"א שעל הלוקח לחקור אחר זאת ואמר מה יום המיוחד טעון כרוז אין כאן על המוכר להזהיר את הלוקח: סליק פרק אותו ואת בנו כיסוי הדם פרק ששי כיסוי הדם נוהג בארץ ובח"ל כו' אבל לא במוקדשין כו' כל הני שלא לצורך ומשום חולין ומוקדשין נקיט לכולהו כפירש"י ז"ל ועיין מ"ש ריש פרק או"ב תוספות ד"ה או"ב דאיידי דתנן בפ' הזרוע בפני הבית יע"ש ועיין פרק שילוח הקן יע"ש.

ובחולין אבל לא במוקדשין פירש"י חטאת העוף ועולת העוף וכ"ש בדק הבית דכר"ש סתם לן תנא דלא הוה שחיטה בשחיטה שאינה ראויה לקמן אלא אף מלק עולת העוף וחטאת העוף דהוה שחיטה ראוי' אפ"ה אין בהן מצות כיסוי כדמסיק השתא דאתית להכי כו' יצא זה שמחוסר גרירה: ול' הר"מ ז"ל בה"ש פי"ד ה"ב א' קדשי מזבח וא' קדשי

ב"ה אין טעון כיסוי ואם עבר ושחטן אין חייב לכסות ומלת ואם עבר לכאור' מגומגם קצת דודאי קדשי מזבח שפיר קאמר דאין נוהג בקדשים דמחוסר שפיכה גרירה ואם עבר ושחטן פשיטא דאין צריך כיסוי דשחיטה שאינה ראויה לא שמיה שחיטה בכיסוי הדם כר"ש אלא אף מלק נמי כו' משא"כ קדשי ב"ה מאי אם עבר הא א"א אם לא שעבר ושחטן ואפשר דפרושי מפרש או דלא קאי כ"א אקדשי מזבח ולא אקדשי ב"ה דא"א בע"א: ונוהג בחי' ועוף כתבו התוספות למעט בהמה אתא ודאי דרך התנא לשנות אף מה דמפורש בקרא אלא דהוה למתני ונוהג בחיה ועוף לא בבהמה לזה כתבו דה"נ קאמר נוהג בחיה ועוף למעט בהמה אבל הריטב"א כתב ואף דכתיב בהדיא בקרא מ"מ נקיט לה למעט בהמה וע"ש ונוהג במזומן ובאינו מזומן פירש"י משום דמשילוח הקן דוקא שאין מזומן להכי נקיט הכ' אף במזומן והקשו התו' דא"כ בג"ה ואו"ב וכ"ה הוה ג"כ למיתני והר"ן ברי"ף כתב דא"כ הוה למתני בג"ה ובזרוע ובראשית הגז מזומן ואין מזומן ואיני יודע אמאי שבקי תוספות להנך והר"ן לאו"ב דקדשים: בתו' ד"ה מוקדשין מ"ט לא כו' וגבי כיסוי לא כתיב שחיטה אלא שפיכה עכ"ל משמע דאי הוה כתיב בכיסוי הדם שחיטה לא הוה מקשה אקדשי מזבח דאי במליקה ושחט כתיב ואי שחיטה הוה שחיטה שאינה ראויה וקיי"ל בכיסוי הדם כר"ש דשחיטה שאינה ראויה לא שמיה שחיטה וקשיא לי באו"ב דכתיב ושחט גבי ר"ל לא תשחטו ואפ"ה הקשו התו' לעיל דף פ"ב א' ד"ה עגלה ערופה דאמאי לא מוקי בעורף העגלה ולר"מ מיחייב דעריפה זו שחיטה כמו בשעיר המשתלח דדחייתו לצוק הוה או"ב ותי' דהשוחט משמע דרך שחיטה וזה לא שייך כאן וא"כ ודאי דקשיא שפיר מוקדשין מ"ש לא במולק חטאת או עולה דמליקתו זה שחיטתו וליבעי כיסוי והא דלא מתני' בקדשי מזבח ובשחט להו דהוה שחיטה שאינה ראויה דדוחק לומר כן דהא סתמא תנן ועוד דהא תנן לקמן דשחיטה שאינה ראויה ל"ש שחיט' ובשלמא אי בקדשי ב"ה אשמעינן טובא דבעי העמדה והערכה כדמסיק ר' סבר כר"ש בתרא וכר"מ בתרא: גמרא וליגרר' וליכסי מי לא תנן דם הניתז ושעל הסכין חייב לכסות עכ"ל והיינו ע"י גרירה כתב הרשב"א בח"ד דחייב לכסות משמע כיסוי גמור דאל"כ הוה לומר דם בניתז ושעל הסכין מכסה אבל בדברי רש"י ד"ה דם הניתז כתב וע"כ דם הסכין אינו מכסה אלא אם כן גוררו משמע דמפרש כב"ה הביאו התב"ש בסי' כ"ק ס"ק כ"ז דעל הסכין לא הוה כיסוי דלא מבטל ליה התם וע"כ צריך לגוררו יע"ש ולא היה כעת בידי ס' ב"ה לעיין בו וכפי הנראה יש להקשות מהא דפריך נהי למטה לא אפשר למעלה אפשר ומאי פרידכיון דא"א לבטל ע"ג המזבח דהוה כמוסיף אבנין תו לא הוה כיסוי כלל כמו דם שעל הסכין כו' והנה יש בכאן שלש פירושים ואבארם בקוצר הפי' הא' הוא מה שפי' הלח"מ בסוף פי"ד מה"ש אליבא דר"מ ז"ל וטור דברייתא דיונתן בן יוסף פליגי עם מתני' דם הניתז ושעל הסכין דלמתני' מחייבין לי' בגרירה וליונתן בן יוסף לא מחייבין לי' בגרירה ולכך שחט בהמה ואח"כ חי' או להיפך אין מחייבין אותו לגרור ולכסות דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו ומתני' סוברת ה"מ דיעבד אם לא בלל כשר אבל לכתחלה צריך לעשות המצוה כהלכתה ומתחלה פריך מיונתן בן יוסף עכ"פ ולסוף פריך לי' מהלכת' והכי קיי"ל כסתם משנה דבעי גרירא.

הפי' הב' הוא להיפך דברייתא ומתני' לא פליגי ומתני' ג"כ דמכסי ליה ע"ג הסכין דלא חייבוהו לגרור וליכסי והא דפריך מתחלה ממתני' אלמא דגריר היינו למאי דלא ידע מיצא זה שמחוסר שפיכה גרירה אבל למאי דמסיק אח"כ א"כ בדם הסכין ע"כ במקומו מכסה ליה ולא ס"ל להפי' זה מה שמחלקין התו' ד"ה יצא זה בין הא לדם קדשים ולפ"ז כ"ע סבירא להו הא דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבו והוה דיעבד דא"א בגרירה דאי כן לא יהא חייב כלל לכסות או כפשוטו דהוה דיעבד ואין בילה מעכבת בו כו' ולפ"ז במוקדשין דא"צ גרירה וכיסוי לאו משום דיצא זה שמחוסר גרירה אלא משום דכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו ובקדשים א"א בלא גריר' וזה אינו דיצא זה שמחוסר שפיכ' וגרירה ובדם הניתז ושעל הסכין שאני דהיה ראוי לבילה משא"כ מוקד' וזה דעת העיטור ור"מ בר נתן.

הפי' הג' הוא דעת תוספות ד"ה שחט חיה ואח"כ בהמה וד"ה יצא זה והוא דמתני' ובריייתא דם הניתז ושעל הסכין ל"פ ודם הסכין ודאי דגריר ומכסי ליה והיינו כיון דאפשר כן לעשות המצוה כהלכתא עבדינן והא דלא אמרינן יצא זה שמחוסר גרירה תי' התוספות דאי לא הוה על הסכין היה ראוי לכסות בלא גרירה ומה שהקשו התוס' בחי' ואח"כ בהמה או להיפך דליגרור וליכסי תי' הפוסקים דאיירי דא"א בגרירה או דנתערב יפה ובי"ד אבאר וכאן אין להאריך: וברש"י ד"ה קדשי מזבח חטאת עוף ומתני' ב"ה עכ"ל הא דנקיט חטאת העוף מלתא פסיקא נקיט ובעולה איכא פלוגת' לעיל רבא ור' יעקב אמרי פ"א ב' בהיא חולין ובנה עולה לרבא אכילת מזבח לא שמי' אכילה והוה שחיטה שאינה ראוי' ולר"י הוה אכילה יע"ש והא דמוקי בקדשי ב"ה ולא מוקי בעולה הוא לר"י דלרבא בעולה הוה מצי לאוקמיה דלא הוה שחיטה ראוי' והא דאמר הכא בקדשי בדק הבית הוה כאילו אמר אלא הכא כו' דהא הדר ממה דהוה אמר מעיקרא דאיירי בקדשי מזבח והא דלא אמר אלא משום דלא הוזכר שום אמורא אלא סתמא דתלמודא אמר כן משום הכי לא אמר אלא: (דף פד ע"א) ברש"י ד"ה ולפרקי' ויהיו מותרים באכילה והדר ליכסיי' עכ"ל היינו דלא כפי' התוספות דאף קודם פדייה מיהו חייב בכיסוי אלא לאחר פדיון ופריך דע"כ פדה לי' דאסור להפסיד קדשים מהשער לב"ה ויפדה ויכסה מדלא אמר סבר כל העומד לפדות לאו כפדוי דמי אלא דקשיא ליכסי אח"כ ומש"ה צריך לומר לענין העמדה והערכה כר"מ ושחיטה שאינה ראוי' כר"ש: גמ' השתא דאתיא להכי יצא זה שמחוסר שפיכה גרירה כתב הריטב"א בחדושיו ומאן דמוקי בקדשי ב"ה סובר דוקא פדיון דהוה מעשה גמור משא"כ גרירה לא הוה מעשה כ"כ ופדי' דוקא ע"י בקיאין יע"ש ולכאורה אפשר לומר דמאן דמוקי בקדשי ב"ה סובר בקדשי מזבח בעי כיסוי למעלה ואף דלא אפשר למטה כיון דלא כתיב עפר שלמטה בהדיא בקרא אלא מבי"ת דבעפר כו' נפקא הלכך לא בעינן קרא כדכתיב ובעי למעלה כיסוי אף שלמטה א"א כו': מר בר רב אשי אמר מה חיה שאינה קודש כו' אמר לי' יעקב מינאה לרבא אימא בהמה בכלל חיה לכיסוי עכ"ל הא דלא ניחא למר בר רב אשי יצא זה אפשר לומר דסובר דם שעל הסכין חייב לכסות ע"י גרירה דוקא כפשטא דמתני' חייב לכסות וא"כ ה"נ יצא זה כו' כפי' א מ א נתן והעיטור שהבאתיו לעיל ולא סובר כיונתן בן יוסף או דדוחק לו דפליג סתמא אסתמא דלקמן דם שעל הסכין חיוב לכסות יע"ש.

והא דאמר לי' יעקב מינא' לרבא אימא בהמה בכלל חיה לכיסוי אמה דסמוך לי' קאי אתי' דמר בר ר"א דאמר מה חי' אינה קודש פריך שפיר אבל לאינך תירוצים ע"כ בהמה לא בעי כיסוי דאל"כ למה לי כלל חיה או עוף בקרא לכתוב סתמא כי יצוד ושפך כו' אלא למעט בהמה אבל למר בר ר"א דאיצטריך חי למעט קדשים ואיצטריך נמי עוף דלא נימא חי' דווקא פריך שפיר אימא בהמה בכלל חי' לכיסוי אלא דמ"מ יש לראות דא"כ עוף למה לי אי לגופא הא ק"ו ומה חי' שאין באם על הבנים חייב בכיסוי עוף לכ"ש דכה"ג אמרינן בת"כ הביאו הפוסקים בי"ד סי' ט"ו שה ולא עופות והלא דין הוא אם בהמה שאין במצות כיסוי כו' ושאין באים על הבנים עוף לכ"ש והבאתיו לעיל ה"ה כאן לגופי' לא צריך אלא למעט בהמה אתא ודוחק לומר או"ב יוכיח ועוד דמה לאו"ב שאין נוהג בזכרים כמו בנקיבות תאמר בכיסוי הדם כו' גם יש לראות אי הוה כתיב שור בכיסוי הדם ילפי' שור משבת והתם קדשים לא דהא בחולין איירי שהזהיר הכתוב שלא לעשות בהן מלאכה בשבת ולזה י"ל כמ"ש התו' לעיל בריש או"ב ד"ה ועוד שה כתיב כיון דלא יליף בהמה טמאה לא יליף כו' ה"ה כאן: אמר לי' עליך א"ק על הארץ כו' עכ"ל לעיל דף ל"ז ע"ב בהא למשרי דמן דפסולי המוקדשין כתבו התוספות דה"מ לומר להך דהכא ולפי מ"ש בסמוך אפשר דסתם אליבא דתירוצא יצא זה כו' ולא צריך היקשא דכמים דבהמה אין טעון כיסוי דא"כ לכתוב סתמא אלא למעט בהמה: ודע דליכא למימר דמה חי' שאינה קודש למעט קדשים אחי ואי מיצא זה אימא בשעת היתר הבמות דלא שייך מוסיף אבנין ורשאי ליבטלי' שם ולהוסיף מה שירצה וה"א דבעי כיסוי קמ"ל מה תי' חדא כיון דבשעת בה"מ קיים א"א תו ידעינן דקדשים א"צ כיסוי כלל ואף בבהמה ועוד דאין עוף בבמה כלל ועיין בזבחים סוף זבחים יע"ש מזה: מה שכתב רש"י מה חי' סתמא אינה קודש הל' דחוק קצת ויש ליישב: גמרא חד למעוטי זוחלין וחד למעוטי מכונסין ופירש"י זוחלין שנתן למשקין במקום מדרון והמשיכוה למקוה דאי בכולה משקין תיפוק לי' דשאוב הוא אלא כה"ג דבמים שאובין כה"ג אם רבו מי מקוה עליהם כשירין ובמשקין מיעטה התורה אלא דא"כ הא דאמר חד למעט מכונסין לכאורה י"ל אי בכולו שאוב פשיטא דאף מים אסור ואי דה"ק מים מכונסין ע"י המשכה וטובל במקום המכונס באשבורן וזוחלין היינו שטובל בזוחלין המחוברין למקוה הא במקוה כשירה אין מטהר בזוחלין אף שהוא מחובר למקוה ועיין בר"מ הל' מקוואות ולעיל פ"ש ל"א ע"ב ברש"י ותוספות שם ואי דזוחלין היינו המשכה ומכונסין, שלא בידי אדם כמו יין הזב מענבים למקוה וכדומה ואין זה במשמע ואולי זוחלין שהמשיך למעיין ועיין י"ד סימן ר"א סעיף ט' יע"ש ולמאן דאית ליה כולו שאוב מ"ה שרי ומדרבנן אסור יש ליישב זה ואין להאריך: אמר רב נחמן כגון אנו לווים ואוכלין כו' וכתב הישי"ש בסי' ג' שעל זה אנו סומכין ומ"מ לא יפנק ויענג עצמו וזה שדרש רב עוירא ע"ב טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט יע"ש: (ע"ב) דריש רב עוירא טוב איש חונן פי' דאיש טוב קאי אתרוייהו וה"ק טוב איש שחונן לדלים וטוב להלוה ההוא שיכלכל דבריו במשפט בכדי חייו ולא שיעדן עצמו כמ"ש בשם הישי"ש: וברש"י ד"ה שודאי דוחה שבת דק"ו מצרעת יש לראות ברש"י בשבת קל"ב ובגמרא שם דמסיק דמק"ו לא אתיא יע"ש אלא או מהלכה או מביום אף בשבת ומיהו הא ודאי מהלכה לא הוה דנין ק"ו דאין דנין ק"ו מהלכה כדאיתא בשבת שם ודוכתי אחרי' אלא דהאי ק"ו יראה דלא מ"ה אלא מדרבנן

ואין מדברי רש"י ד"ה חייב לכסותו אי ע"י חילול דאוריי' קאמר דידחה שבת או אפשר דמדרבנן קאמר דנדחי' ולא מ"ה והעד כסוי שאין ודאה דוחה שבת א"ד שספק לא ידחה י"ט ואף בלא חילול תורה איירי דאין ספיקו דוחה י"ט: בתו' ד"ה כיסוי שאין ודאי דוחה שבת כו' אפי' הכינו מבע"י עכ"ל יראה לפרש דתוספות סוברי' דהא דאמר כיסוי שאין דוחה שבת היינו באפר כירה והכין לכל צורכו אפ"ה אין דוחה שבת והיינו ע"כ משום טורח ולא משו' מוקצה דאי לא"ה אלא בעפ' מוקצ' איירי או בע"א דא"כ מאי קאמ' לשמטי' לאמור' מיני' דלמא איירי ביש לו עפר מוכן מבע"י ועיין י"ד סי' כ"ח בב"י שם ובש"ע והנה ביצה דף ט' ע"א משמע לכאורה בגמרא דאף באפר כירה שייך גומא וכבר תמה שם בס' פ"י ועיין ברא"ש שם בביצה ולזה כתבו בשלמא אי אמרינן טעמא דכוי דאין ספיקו דוחה י"ט אף ביש לו עפר מוכן אפר כירה וטעמא משום חופר גומא א"ש הק"ו ומה כיסוי שאין ודאי דוחה שבת וטעמא לאו משום מוקצה וטורח אלא איסור דרבנן חופר גומא וא"צ אלא לעפרה מכ"ש שאין ספיקו דוחה י"ט אבל אי טעמא דאין ודאי דוחה שבת משום דאיסור מוקצה שלא הזמינו על הספק דאפר כירה דעתו על הודאי ואין דעתו על הספק יקשה ב' קושיות חדא דע"כ טעמא דאין ודאי דוחה שבת לא משום מוקצה דהא אף בהזמינו אין מכסין בשבת כדאמר לישמטי לאמורא מיניה משמע בכל ענין אין מכסין וא"כ לא שייך הק"ו דבשבת הוה ב' טעמים דאין מכסין משוה טורח ובי"ט הטעם משום מוקצה ועוד דא"כ בודאי הזמינו לא לידחי י"ט ר"ל היכא דהזמינו אפר כירה על הספק נמי יאסור מהאי ק"ו גופא כיסוי שאין ודאי דוחה שבת א"ד שספק לא ידחה י"ט ולהאי טעמא נמי דמפרש שלא להתיר חלבו קשה קושיא ראשונהדלא שייך הק"ו שפיר דהא דאין ודאי דוחה שבת הוה משום טורח ולא שייך גזירת התרת חלבו דהא בודאי חיה איירי וע"כ משום טורח ובי"ט בספק הוה טעמא משום התרת חלבו כו' וע"ז תיר' מה שתירצו ועיין מהרש"א ז"ל יעוין שם: גמ' והא דומיא דמילה קתני ירצה בזה דע"כ הכין הוא דאל"כ אלא שוחט שלא ברשות א"כ ליכא ק"ו בין מתחלת הק"ו ובין בסופו דהא דכיסוי אין ודאי דוחה שבת בשוחט שלא ברשות קאמר בספק שרשאי לשחוט ויכסה וכן למילה שודאי ברשות הוא אלא על כרחך ברשות איירו וע"ז הק"ו סובב והולך כו': (דף פה ע"א) גמרא ור"י לטעמיה הוא כפי' התוספות דלא גזר בנשים סומכות דלא לימא עביד עבודה בקדשים ה"ה כאן דלא גזר באשה כיון דבאיש שרי בי"ט ה"ה באשה: בהא דאמר ודלמא עבר ושחט פי' הריטב"א ז"ל בחדושיו משום דעביד איסורא קנסוה רבנן ולא ליכסי דעבדי היכרא יע"ש ואפשר עוד לומר דעבר ושחט והוה מומר לחלל שבת דשחיטתו אסורה והוה שחיטה שאינה ראוי' לענין כיסוי הדם דלא מכסה אלא דהתו' בפ"ק י"ד א' ד"ה השוחט בשבת כתבו דאף במזיד אין שחיטתו פסולה בפ"א יע"ש אבל לפי' הר"מ שם במשניות דכתב במזיד שחיטתו אסורה יע"ש א"ש כאן כפשוטו ומיהו לא יתכן זה דא"כ לא הוה ק"ו כלל דבשבת דאין דוחה שבת דהוה שחיטה שאינה ראויה ומה ענין זה לשוחט ספק בי"ט אלא כמ"ש הריטב"א דעבדוה רבנן היכרא: מתני' השוחט ונמצא טריפה פרט חמשה דברים במתניתן השוחט לע"ז אף דטומאתה מן התורה ואף באוהל ולא טיהרה השחיט' כלל מידי נבילה אפ"ה פליג כ"מ וחייב בכיסוי ודוקא נוחר ומעקר דפסולו בגופו דלא הוה שחיטה כלל משא"כ ע"ז דאחר גרם לה וחולין בפנים אשמעינן דר"ש סובר חולין בעזרה דאורייתא דל"ת

דרבנן כדמשמע לכאורה בקדושין נ"ז המקדש בחולין בעזרה ר"ש אומר מקודשת קמ"ל דהוה מדה והתם בשוחט ונמצא טריפה דאי הוה מדרבנן הוה שחיטה ראויה כדמשמע בדוכתי טובא וב"ק ע"ז מוקי שוחט בשבת כר"י הסנדלר ולא כר' יהודא ומיהו ז"א דלר' יהודא לאחרים מותר במ"ש כמבואר אלא דאמר ולמאן דאמר מעשה שבת דרבנן מ"ט דרבנן דפטרי אלמא בהדיא דאי מדרבנן שחיטה ראויה מיקרי וקדשים אן אשמעינן דל"ת מה חי' אינה קודש כלל אף עוף שאין קודש קמ"ל שאין קודש בפנים קאמר כמ"ש תוספות לעיל ד"ה מה חיה שאינה קודש וכ"ש לתירוצא קמא דקדשי ב"ה הוא דאין טעון כיסוי דאי קדשי מזבח טעון דמחוסר גריר' לא הוה מעשה כמעשה דפדיה כמש"ל בשם ריטב"א יע"ש א"ש טפי דה"ק קדשים בחוץ אין טעון כיסוי הא בפנים טעון כיסוי אלא דאין הכרע ממתני' דה"ק קדשים בחוץ נמי אין טעון כיסוי ור"מ מחייב הא בפנים כ"ע מודים דאין טעון כיסוי יצא זה כו' או מה חי' שאון קודש וחי' ועוף הנסקלין פירש"י שנרבעו ואיני יודע למה לא פי' שהמיתו את האדם כמבואר בכמה דוכתי וכן פסק הר"מ ז"ל בהל' נזקי ממון ד"א חי' ועוף נסקלין יע"ש פי' הא"ב ואפשר דמש"ה פי' שנרבעו דאתא מתני' לאשמעינן דוקא נגמר דינן לסקילה הוא דאם שחטו אח"כ לא הוה שחיטה ראוי' הא לא נגמר לא דל"ת מלא תאכל כל תועבה שתעבתי לך כו' קמ"ל מדאסר רחמנא נרבע לגבוה ועיין לקמן קט"ו א' ובתו' שם ד"ה חורש כו' ואי אסור עוף הנרבע לאדם מדרבנן אשמעינן דכיון דמן התורה הוה שחיטה ראויה צריך כיסוי בלא נגמר דינן לסקילה וכבר הובא מחלוקת בין הפוסקים אי שריא מדרבנן ודע שמה שפירש"י חיה ועוף הנסקלין שנרבעו לא מצאתי לימוד לזה אם שחטן לאחר שנגמר דינן לסקילה שיהא בשרן אסור שהרי בשור הנסקל שהמית את האדם צריך קרא ב"ק מ"א אי שחט לאחר שנגמר דינן שיהא בשרו אסור באכילה וא"כ בשאר הנסקלין מנלן ואפשר דמ"מ ילפינן שאר הנסקלין מיניה: הר"מ ז"ל פ"יד מה"ש ה"י כתב השוחט ונמצא טריפה או חולין בעזרה או חיה ועוף הנסקלים פטור מלכסות וכתב הכ"מ השמיט רבינו קדשים בחוץ דהוה משמע הא בפנים טעון כיסוי וז"א עכ"ל ויש לראות הא במתני' תנן לה וע"כ לא מיבעיא אמר ל"מ בפנים דפטור אלא אף בחוץ פטור דהוה שחיטה שאינה ראויה ולזה השמיטו ואינו נכון מ"מ הוה להזכיר כמו המשנה ועוד אמאי השמיט השוחט לע"ז השנוי במתני' ואפשר לדידיה לא צריך דכ"ש הוא ובמתני' אשמעינן דאפ"ה חייב ר"מ דל"ת דלא מהני שחיטה לטהר מידי נבילה וה"ה קדשים בחוץ יש לומר וליישב כן: וחכמים פוטרין ופירש"י אף דגבי כיסוי לא כתיב שחיטה אלא שפיכה ור"ל והיה ודאי למילף משחוטי חוץ דשחיטה שאינה ראוי' ליהוי שחיטה אפ"ה אשר יאכל כתיב הראוי לאכילה בעינן וטעון כיסוי ולא שחיטה אינה ראויה: בטור סי' כ"ח כתב וז"ל א"צ כיסוי אלא הראוי לאכילה לפיכך השוחט ונמצא טריפה או נתנבלה פטור ובש"ע סי' פ"ח סעיף י"ז כתב השוחט ונתנבלה או נמצא טריפה פטור הוה זו ואצ"ל זו ובש"ע א"ש טפי דהוה לא זו אף זו דפטור מלכסות ע"ש: גמ' אמר ר"ח ב"א אר"י ראה ר' דבריו של ר"מ כו' דבפ' או"ב שנאו לר"מ בלשון חכמים וכאן שנאו לדר"ש בלשון חכמי' וקאמר דנראין לו באו"ב כר"מ ובכיסוי כר"ש וכדמסיק אח"כ דמסתבר טעמי' דר"מ שם טעמיה כמו שאבאר אי"ה: גמרא מ"ט דר"מ באו"ב הנכון כזה דודאי ג"ש גמורה היא דאי גילוי מלתא היא דשחיטה הוה אף שאינה ראוי' מאי קאמר דנין חולין מחולין ועוד מאי נ"מ

זו שיבה זו ביאה לא שייך בגילוי מלתא כ"א בג"ש וע"כ דג"ש דכאן ידוע לתלמודא דנאמר בסיני דנגמר שחיטה האמור באו"ב ממקום אחר דיש כמה מיני ג"ש כמו שביארנו בכללים ומש"ה פריך לר"מ נגמור מטבוח טבח וכן לר"ש עד דאמר טעמיה למר כדאית לי' ולמר כדאית לי' וענין אומרו דנין חולין מחולין ור"מ אטו או"ב לא נוהג בקדשי' ירצה בזה כי ר"ש סובר כי סברא דנין חולין מחולין מכריע סברא דנין שחיט' משחיטה ור"מ יאמר כיון דאו"ב נוהג בקדשים כמו בחולין ובודאי אין סברא לחלק בין קדשים לחולין ואי בקדשים שחיטה שאינה ראוי' שמי' שחיטה ה"ה חולין וכן להיפך וא"כ איכא סברא לכאן דנין קדשי' מקדשי' דשחיטה שאינה ראויה שמי' שחיטה וה"ה חולין ואיכא סברא למילף חולין מחולין הדר איכ' סברא שחיטה משחיטה הוה למילף ומש"ה ראה ר' דבריו של ר"מ באו"ב ולר"ש קשיא הא אבל מדברי התוספות נראה דודאי איכא לפלוגי בין חולין לקדשים אי איכא סברא המכרחת לכך אבל בלי שום סברא אין לחלק בין קדשים לחולין כיון דחד שחיטה אתרווייהו קאי ועיין פסחים דף כ"ב ע"א ובתוס' שם גבי דם קדשים יע"ש וה"ה לענין או"ב ומש"ה הקשו בד"ה ואין דנין חולין מקדשים דבקדשים מיהא לר"ש נגמור משחוטי חוץ דהוה שחיטה ונאמר דנין חולין מחולין וקדשים מקדשים וזה תי' דעיקר קרא בחולין כתיב ולעיל דף פ' ע"ב ד"ה קדשים ביארו יותר דשור הפסיק הענין יע"ש ומש"ה אית לומר דאף קדשים הוה כמו חולין אלא דא"כ קשיא לר"מ מאי קאמר אטו או"ב מי לא נהיג בקדשים ומה בכך מ"מ נילף חולין מחולין ודוחק לומר דפליגי בהא דלר"מ עיקר קרא בקדשים כתיב הואיל וכתיב בענינא דקדשים ולר"ש שור הפסיק בחולין כתיב ולכאור' י"ל דא"ל דנין שחיטה משחיטה ועוד כיון דבקדשי' שחיטה שאינה ראוי' שמי' שחוטה ה"ה חולין לא תחלוק וביניהם ויש לעיין בזה לר"ש מל' התו' שכתבו מ"מ בקדשי' משמע הא בחולין אתי שפיר לר"ש: ור"ש עוף טמא מ"ש לאו בר אכילה טריפה נמי עכ"ל קשיא לי מ"מ הא לא דמיא דטמא לא מהני שחיטה דידיה לטהרו מידי נבילה דאין שחיטה בטמא ומש"ה לא הוה שחיטה משא"כ טריפה דמהני עכ"פ שחיטה לטהר מידי נבילה אימא דהוה שחיטה אף שאין ראוי לאכילה וי"ל: בתו' ד"ה דנין שחיטה משחיטה והתם טביחה מטביחה הוה למילף עכ"ל קושטא קאמרי דט"כ כתיב וא"נ הוה כתיב שחיטה הוה קושיא דסברא חולין מחולין מכריע סברא שחיטה משחיטה כמ"ש כאן בגמרא אלא דעדיפא מיניה הקשו ותי' דסברא דנין עבירה מעבירה מכריע הנך תרי סברות חולין מחולין וטביחה מטביחה ומש"ה חייב כו': בא"ד וא"ת לר"מ כו' וי"ל דניחא ליה למילף כו' איכא למדחי שראשון קדשים עכ"ל י"ל הא לעיל דף פ' ע"ב ד"ה שחיטה כתבו לר"ש הוה גזירת הכ' דשחיטת קדשים הוה שחיטה והיינו שהשני קדשים ומשמע דקרא איירי שהשני קדשים וי"ל לר"ש ה"ט דסובר מדכתבי' קרא בענין קדשים ולא כתבי' במקו' אחר והוה משמע בין חולין וקדשים דסתמא כתי' כקושי' התו' ריש או"ב ד"ה או"ב אלא לאשמעינן אף דשחיטה שאינה ראוי' ל"ש שחיטה אפ"ה נוהג בקדשי' ולענין זה גזירת הכתוב הוא ואי הוה כתיב במקום אחר לא הוה נוהג בקדשים דשחיטה שאינה ראוי' הוא דהוה מחוסר זמן ולא לקי עלי' אלא איסורא לבד איכא וע"כ כשהשני קדשים דאי הראשון מהיכא תיתי דלא נהיג ולכתבי' בעלמא ולר"מ הא דכתבי' כאן לשום דרשא נכתב כאן כמ"ש התו' ריש או"ב יע"ש ומש"ה דנוהג בקדשים כשהא' קדשים ומש"ה

לא מצינו למילף מהא ולכך צריך למילף שחיטה משחיטה ומ"מ לר"ש קשיא קושית התו': ובד"ה ור"ש אשר יאכל כתיב אבל אי לא אשר יאכל מטביח' לא גמר עכ"ל לפי מה דהוה ס"ד בקושייתם דאיכא למילף שפיכה מטביחה דהוה כמו שחיטה מטביחה א"כ יקשה מה טעם דרבי דשנאו ר"ש בלשון חכמים ולדר"ש באו"ב בל' חכמים ולזה י"ל דבכיסוי שנאו בלשון חכמים לר"ש דמסתבר טעמיה דנין חולין מחולין ואין דנין מקדשים שזה מכריע סברת שפיכה משפיכה כמו לעיל וכאן ליכא למימר אטו כיסוי הדם מי לא נוהג בקדשים דהא תנן ברוש פירקין דאין נוהג אחבקדשי מזבח ומש"ה שנאו לדר"ש בכיסוי בלשון חכמים אלא דא"כ הוה קשיא מ"ט דר"מ בכיסוי הדם לפום סברא וקושייתם אמאי לא יליף חולין מחולין כו' ועוד דנין טביחה מטביחה ר"ל טביחה דהיתרא מהיתר דכיסוי הדם דהיתרא הוא ומש"ה שנאו לדר"ש בל' חכמים ומ"מ קשיא מ"ט דר"מ אלא דע"כ ידוע לסתמא דתלמודא דלא נתקבל כלל ג"ש דשפיכה לר"ש וה"ה לר"מ נמי בהדיא נתקבל משחוטי חוץ ולא במסתמא נתקבל כמ"ש לעיל: ש (דף פו ע"א) גמרא מ"ש רישא ומ"ש סיפא לכאורה דהקשה אי סברי רובא מקולקלין או מחצה עם חזקה א"כ בסיפא יהא, שרי ואי רוב מתוקנין אם כן רישא אמאי פטור מלכסו' רובא וחזקה רובא עדיף ומשני דלמא אתי למיכל משחיטתן היינו דרובא או מחצה מקולקלין ואפ"ה בסיפא מחמרי ור"י לא מחמרי דאתי לידי קולא לאו דנבילה ופריך סיפא נמי לא לחמרו דאתי לידי קולא כו' והתו' הקשו דלמא רבנן סברי ספק הוא אי רוב מתוקנין או מקולקלין כמו שהוא האמת מש"ה בסיפא אסור לשחוט אחריהם דאי משום גזירה דלמא אתי למיכל משום הא לא עקרינן דבר מן התורה בקום ועשה דספיק' דאורייתא לחומרא מן התורה לשיטתם בכמה מקומות שא"כ ברישא יש כח לעקור דבר מ"ה בשב ואל תעשה ומאריכות לשון התוס' משמע דקשיא להו הכי בסי' איך יתירו לו לשחוט ולהכניס עצמו לספק דלמא אתי למיכל הא שם לא הוה אלא ספק אם יגע בספק איסור תורה וכאן ודאי ספק איסור תורה משא"כ ברישא החמירו שפיר בשב ואל תעשה ולפי זה אף ספיקא דאורייתא מדרבנן הוא אפ"ה שייך קושית התוס' וכדכתיבנא ותי' דסבירא להמקשה דאי הוה ספק השקול ודאי משום גזירה לא היה פטור מלכסות וע"כ רוב מעשיהן מקולקלים ובסיפא משום חומרא בעלמא ורישא לא החמירו דאייתי לידי קולא ופריך סיפא נמי כו' ויש לראות דמשמע דאי לאו האי קושיא הוה אתי שפיר ולתוספות לא הונח להם בזה עד שהקשה הר"ר שמואל מוורדין מ"ט דרבנן ואמאי לא משום חומר' החמירו לשחוט אחריהם אלא שאין טעם להחמיר דרבנן לא חיישי למיעוט והולכין אחר חזקה אף מדרבנן א"כ איך ס"ד דמקשה ואפשר בלא"ה דחי לה שפיר ומסיק דפליגי ארישא ומסופקין: ודע דבי"ד סי' ק"י ס"ח בהג"ה כתב דבר שיל"מ לא מהני ביה ס"ס והוא מגמרא דביצה ומשמע ה"ה רובא לא מהני בדשיל"מ דהא ס"ס הוה כמו רוב ועדיף מיניה כמ"ש הרשב"א בתשובה סימן ת"א א"כ מש"ה בסיפא רבנן סברי מחצה וחזקה הוה רובא ודשיל"מ או"ב דישחוט למחר ועי' סי' ט"ו יע"ש מש"ה אסור ור"מ סובר רובא מקולקלין עם חזקה הוה כמו מיעוטא דמיעוטא ולא חיישינן כה"ג משא"כ ברישא דפטור מלכסות דהוה רובא מחצה עם חזקה ור"מ סובר מיעוטא דמיעוטא כמאן דליתי' דמי ובי"ד סי' ק"ב אבאר: קסבר ר"מ רוב מקולקלים בס' אדוני אבי ברכת יוסף ואליהו רבה הנדפס בזאלקאווא תק"ו הקשה לימא פלגא ופלגא וחזקה מסייע לפלגא מקולקלין

והוה רובא ואי דחייש למיעוט הא לא מ"ה אלא מדרבנן ומשום דלמא אתי למיכל פטור מלכסות ומותר לשחוט אחריהן יע"ש ואי"ה בי"ד סי' ט"ו אבאר בזה באורך בעזה"י וע"ש מ"ש הש"ך ז"ל: ע"ש סמוך מיעוטא לחזקה ופירש"י בהמה בחי' בחזקת אמ"ה הוה כו' משמע דמחזקינן מאיסור לאיסור ונאמר דאיסור עשה דאין זבוח לא הוה לא מחיים ולא לאחר שמתה ועי' בשבוע' כ"ד א' בתו' שם שכתבו לריצב"א אין נראה שיהא איסור עשה ויש להעמיס פלוגתא זו בהא דפליגי ריש פ"ק אי לא בדק בסי' אי הוה נבילה או לאו מ"ס איסור עשה דאין זבוח הוה חזקה טובא ומ"ס לא הוה איסור עשה כ"א מאיסור לאיסור ומדרבנן הוא דמחזקינן מאיסור לאיסור ודי שנחמיר לאכילה לא לענין טומאה ופי' בשבע שיטות להרשב"א ז"ל ביבמות ל' ב' וכולן שהיו קידושין או גירושין בספק יע"ש: ובתו' ד"ה סיפא נמי כו' היינו כמ"ש בגמרא דרבנן ספוקי מספקא אי רוב מתוקנין או מקולקלין דאי רוב מתוקנין ודאי אמאי אינו סופג מ' ועוד דא"נ אתי למיכל שפיר עביד מ"ה אבל הר"ן בחמש שיטות כתב קשיא לי דאימא ברישא ישכח לעקור דבר מ"ה בשב ואל תעשה לא בקום ועשה וי"ל דודאי מ"ה מותר דרובא מקולקלין אלא לחומרא כו' יע"ש הרי משמע דבאמת טעמא דרבנן משום חומרא בעלמא לא כתוס' שמסופקין כמ"ש להר"ר שמואל מוורדון וכבר כתבנו לעיל מה שיש לעיין בדברי התוספות הללו יע"ש: ובד"ה מ"ט דר"מ וי"ל דרבנן מסופקין אי מקולקלין או מתוקנין ולא מהני חזקה סיימו ולא מהני חזקה דל"ת מ"ט הוה ספק השקול ולא אוקמי' אחזקה ולזה כתבו דרובא וחזקה חזקה כמאן דליתא דמי לא שיש לרוב עדיפו' מן חזקה בלבד ועם חזקה הוה ספק השקול ובאמת אין הכרע דאימא דמסופקין אי רובא מתוקנין או מחצה מקולקלין ועם חזקה הוה רוב מקולקלין והוה ספק השקול ואזלינן לחומרא וכמו שהקשה מהרש"א ז"ל.

גם מה שהוקשה להם דאי רוב מתוקנין יהא מותר כו' ואמאי הא מדרבנן אסור דסמוך מיעוטא לחזקה והוה פלגא ופלגא מדרבנן כמו שמבואר בכורות כ' ובתו' שם ולעיל י"א ע"ב יע"ש ועיקר קושייתם אמאי אינו סופג את הארבעים ואין להאריך בכאן עוד אבאר לך אי דנימא דרבנן מסופקין אי רובא מתוקנין או פלגא ופלגא הוה ס"ס שמא רוב מתוקנין ואת"ל פלגא ופלגא אכתי שמא שחטו יפה וס"ס נאמר דמהני במקום חזקה ואמאי אסור למיכל משחיטתו ואין סופג ארבעים וע"ס ק"י ובמ"ב שם: (ע"ב) גמרא הורה רבי כר"מ וכן פסק בסי' כ"ח וב"ח וש"ך כתבו דאין רשאי להחמיר דלמא אתי למיכל מיניה כתב התב"ש בחצירו שרי דלנקות הוא צריך ולא ידענא דהא לפי מה דס"ד ודאי משמע אף בחצירו אינו רשאי משום אשפה וי"ל באמת מדלא אמר ר"מ סובר פלגא ופלג' כקושי' א"א שהבאתיו לעיל אלא בחצירו מא"ל אבל לדס"ד לעיל משמע כמ"ש ונראה דהדין עמו שחט באשפה אינו רשאי להחמיר דלמא אתי למיכל ובחצר נמי לא ראוי להחמיר ולהצריך כיסוי ואם רוצה הרשות בידו ומש"ה ברישא לא פליגי אר"מ ואמרי אינו רשאי להחמיר ובס' בית ישראל מצאתי וז"ל מ"ש דאינו רשאי ז"א דבמתני' תנן פטור ואם רוצה הרשות בידו וכן מוכח סוגיא דגמרא ותוס' ודוק עכ"ל אם כוונתו למ"ש תוספות סיפא לענין שלא נאמר להטעין כיסוי משמע דאם עכ"פ רוצה להחמיר רשאי יש ליישב בדבר דמ"מ בחצירו רשאי ובאשפה אסור ונראה דסובר לר"מ ליכא למימר דלמא אתי למיכל דא"כ אינו רשאי י"ל ולא פטור בשלמא לרבנן שפיר מש"ה

לא פליגי ברישא דהם סבירא דאינו רשאי ג"כ ומש"ה לא אמר דר"מ פלגא ופלגא דא"כ אין רשאי מ"ל ואי לית ליה גזירה דלא אתי למיכל חייב לכסות ונתכוין למ"ש התו' ד"ה מ"ט דר"מ כו': (דף פז ע"א) מתני' מראה אדמומית שלא דיהה מראיהן כלל אלא עומד במראין כמה שכתבו התוס' והרציון אם יש כו' רואין אותו כאלו הוא מים ליין דאפשר לומר רואין אותו כאלו הוא מים לדם ואם היה היין ניכר בו פסול לזריקה קמ"ל דלא אלא רואין כו' וע"ש: (דף פח) גמרא במה מכסין ובמה אין מכסין עיין בי"ד סי' כ"ח ושם אבאר בזה באורך בעזה"י במה שיש לעיין בדבריהם שם ובש"ך: (דף פט ע"א) גמרא והתניא תקע יצא כו' עיין בר"ה במה שכתבו התו' שם ובמ"ש הרא"ש שם ובסוכה פרק לולב הגזול: סליק פרק כיסוי הדם: גיד הנשה פרק שביעי (ע"ב) גיד הנשה נוהג בארץ כו' בחולין ובמוקדשין.

הר"מ ז"ל בהלכות מ"א פ"ו כתב דנוהג בחולין ומוקדשין והשמיט הא דבפני הבית ועי' בלח"מ שם וא"כ משמע דחולין ומוקדשין הוה לצורך ולקמן אבאר: ע"ש במתני' וחלבו מותר היינו של גיד ולא סיומא דפלוגתא הוא אלא דכ"ע מודים דמ"ה שרי ואף מדרבנן אלא שישראל קדושים נהגו איסור ומש"ה תנן מותר דהיכא דאיכא איסור דרבנן לא שייך למיתני מותר אלא בדוחק.

ועיין לקמן הא דא"ש וחלבו מותר בחדושי רשב"א שם ועיין פי' המשניות לר"מ שפי' ג"כ חלבו מותר לד"ה ועין בפי' הר"ב במשניות שפי' לחד לישנא חלבו של שליל וע"כ סיומא דפלוגתא ור"מ היא ומה שהביאו לזה אבאר לקמן בהא דא"ש וחלבו מותר ועיין תי"ט שהקשה לרבא שפי' חלבו של שליל כו' לא ידענא אמאי לא קשיא ליה לרש"י שפי' ג"כ במתני' חלבו של שליל ובגמרא דא"ש חלבו מותר פי' הא דתנן במתני' יע"ש.

ועיין עוד מ"ש הר"מ בפי' המשניות דאין הלכה לא כר"א ולא כר"י בהא דנוהג בשליל ולכאורה הוא ט"ס וצריך להיות הלכה כר"מ דכן פסק בהלכות מ"א פ"ז דנוהג בשליל דהכי סתם במתני' כאן ונוהג בשליל דהוה ת"ק דאל"ה הוה למתני ונוהג בשליל דברי ר"מ כו' ובגמרא לקמן אמר שמואל וחלבו מותר אכתוב שיש ליישב הגירסא יע"ש גם מ"ש שם שליל הוא העובר הנמצא בבהמה קודם שלמותו לא ידענא דהא מסיק בבן ט' פליגי וי"ל: גמרא מוקדשין פשיט' הנה מלשון הר"מ בפי' המשניות דכתב ומ"ש מוקדשין אפי'עולה כו' משמע דר"ל מה דנקיט במתני' מוקדשין היינו אף עולה דכולה כליל קמ"ל אפ"ה אין מקריב ג"ה על המזבח אלא חולצו לתפוח וכמ"ש הר"מ בפ"ו מהלכו' מעה"ק יע"ש א"כ קשיא מה פריך פשיט' והא ודאי צריך למתני שהרי פליגי לקמן בגמ' רבי ורבנן אי חולצו או לאו וצריך לומר דקשיא לי' דדוחק לאוקמי' מתני' דלא כרבי סתם מתני' ר' היא ור' סובר לקמן מחוברין יעלו ואי פירשו הא אפי' דהיתר' ירדו כו' או דמשמע ליה למקשה דמתני' לענין איסור אכילה איירי דבהא אסיק כו' בהך פירקין ומ"ש הר"מ ז"ל אף במוקדשין של עולה אינו מפרש המשנה אלא דינא קאמר דגיד הנשה של עולה חולצו לתפוח כרבנן דאמרו הכין לקמן ועי' בר"מ הלכות מעה"ק פ"ו הלכה ד' ובלח"מ: וכ"ת יש בגידין בנ"ט כו' אלא קסבר אין בגטין בנותן טעם ובמוקדשין איסור גיד איכא מוקדשין ליכא עכ"ל הנה מכאן נראה בפי' דמאן דאית ליה אין בגידין בנ"ט לית לי' אלא איסור גיד ולא איסור אחר וכן מתחלת דברי המקשה

דאמר קסבר יש בגידין בנ"ט וקשיא להר"מ ז"ל שפסק אין בגידין בנ"ט ואפ"ה פסק שם האוכל ג"ה של נבילה חייב ב' דהוה כולל עי' בפ"ח מהלכות מ"א דלא כסתמ' דתלמודא כאן גם בפסחים כ"ב א' דפריך הניחא למ"ד יש בגידין בנ"ט יע"ש משמע לכאורה דלא כדבורו וכן לקמן ק' ב' וכ"ת קסבר ר"י אין בגידין בנ"ט ובטמאה איסור גיד איכא וטומאה ליכא מוכח דלא כדבריו יעו"ש והוה מצינו לומר דסבירא לר"מ ז"ל כיון דאחשביה רחמנא לאכילת גיד דחייב משום גיד ה"ה דחייב עליה משום אחר וסברא זו כבר כתבו אחרונים בתשובותיהם ומש"ה לר"ש דסובר ג"ה של טמאה אין חייב משום גיד דמי שבשרו מותר כו' ה"ה משום טמאה דפטור ומש"ה פוטר ר"ש לגמרי כיון דפטור משום גיד כ"ש משום טמאה דעץ הוא אבל היכא דחייב על גיד בטהור ה"ה דחייב על נבילה ודומה וההיא דפסחים אבאר במקומו אלא מההיא דכאן קשיא דאמר איסור מוקדשין ליכא וכן הא דלקמן לר' יהודא בטומאה איסור גיד איכא טומאה ליכא קשיא כמ"ש כאן: והנה יש ליישב מה דמקשה מכאן דהר"מ ז"ל סובר דאיסור הנאה הוה מוסיף כמ"ש בהלכות מ"א ועיין לח"מ פ"ט ה"ד וכ"כ הר"מ ז"ל בפי' המשניות לכריתות דף י"ד בפי' דאיסור הנאה דקדשים ודאי הוה איסור מוסיף אף דשאר איסור הנאה לא הוה מוסיף ולקמן בק"א א' האוכל ג"ה של נבילה נאריך בה בעזה"י וא"כ אפשר דה"ק הגמרא דודאי לפום סברא דהשתא דאיסור גיד משעה שנוצרה הבהמה וכדאמר אלא הכי בולדות קדשים דאיסור כו' וא"כ י"ל מהא דתנן לקמן ק' ע"ב דאין נוהג בטמאה וע"כ דלית ליה להאי תנא אף איסור ב"א דכן משמע ליה דטעמא דת"ק הוא משום דאין איסור חע"א ועי' תוס' ד"ה ואתי איסור מוקדשין כו' ועי' מהרש"א במ"ש בזה ודלא כמ"ש התו' ד"ה הכי בולדות כו' וא"כ כ"ש דלית ליה להך תנא כולל דמאן דלית לי' ב"א כ"ש כולל כמבואר ביבמות ל"ג ובשבועות כ"ג יע"ש אבל איסור מוסיף סובר המקשה דחמיר יותר מב"א וחייל שפיר אף מאן דלית ליה ב"א כמ"ש תוס' יבמות ל"ג א' ד"ה בר קפרא יע"ש ואף שהתו' לא ניחא להו שם בכך מ"מ רש"י ז"ל סובר שם כן כמו שיראה הרואה שם ועי' בחדושי רשב"א בשבע שיטות שכ' שם בפשיטות לרש"י מאן דלית ליה ב"א סובר אפשר מוסיף חייל יע"ש וא"כ ה"ק וכ"ת אין בגידין בנ"ט ירצה בזה דמאן דאית ליה אין בגידין בנ"ט סובר ג"ה אסור בהנאה כמ"ש בפסחים כ"ב א' יע"ש והיינו משום דלא שייך כשהותרה דואכלה כתיב משמע מידי דבר אכילה לא גיד שהוא עץ בעלמא או כמו שאבאר שם וא"כ אין איסור חע"א דמוקדשין כולל והאי תנא אף ב"א לית ליה כ"ש כולל ולזה פריך ליה ממתני' דירך כו' דיש בנ"ט וה"ה דה"מ להקשות מאינו נוהג בטמאה אלא דזה נשנית מקודם או יאמר להר"מ מאין נוהג בטמאה לא קשיא כלל דהתם משום דאין איסור חל ע"א אף בב"א להאי תנא ואף דאין בגידין בנ"ט אפ"ה חל עליו נבילה ושאר איסורין ונאמר אף היכ' דלית ביה איסור גיד חל שאר איסורין כיון דאתי ביה רחמנא לאכילת גיד ה"ה על שאר איסורין חייב ומתחלה נמי אמר שפיר וכ"ת יש בגידין בנ"ט ואתי איסור מוקדשין וחייל כיון דיש בנ"ט ג"ה מותר בהנאה כשהותרה נבילה כו' והוה קדשים איסור מוסיף ואף מאן דלית ליה ב"א אפשר דמודה במוסיף וקדשים איסור הנאה הוה מוסיף וכההיא דכריתות אקדשים מיגו דאיתוסף איסור הנאה כפי' הר"מ שם דהוה מוסיף ממש ולא כמ"ש התו' דהוה רק איסור חמור לקמן ק"א יע"ש ושפיר חל איסור מוקדשין אגיד

כמוסיף אף מאן דלא סובר איסור ב"א כמ"ש לעיל והדר אמר אלא קסבר אין בגידין בנ"ט מוקדם איסור גיד איכא דלא הות תו מוסיף דג"ה אסור בהנאה למאן דאית לי' אין בגידין בנ"ט והאי תנא ב"א לית ליה כדמוכח ממתני' דטמאה כ"ש כולל כדכתיבנא וטעם בטמאה דטמאה חל לאמ"ה ומוקדשין גיד חל לא מוקדשין בב"א ידוע הוא דב"א מאן דלית ליה חייל החמור ולא הקל וטמאה הוה חשוב יותר חמור דפשט איסור בכל הבהמה וג"ה לגבי מוקדשין דנוהג בחולין ג"כ ולזה פריך ליה ממתני' דירך שנתבשל בה ג"ה מוכח דיש בגידין בנותן טעם ע"כ: הן אמת שמ"ש דמש"ה לא פריך ליה מטמאה דאפשר אף דלא נוהג איסור ג"ה אפ"ה נוהג בו איסור אחר כיון דאחשביה לאכילת גיד אין סברא כלל דנהי דאחשביה רחמנא לאכילת גיד היכא דחייב אגיד חייב אאיסור אחר לא בע"א כמ"ש מקודם ומש"ה ר"ש פוטר לגמרי באוכל ג"ה של טמאה דעל אכילת גיד פטור דמי שבשרו מותר ומש"ה פטור אף על טמאה כיון דפטור אגיד אין לחייבו על טמאה וכן הר"מ ז"ל דפסק בהל' מ"א פ"ח ה"ה האוכל ג"ה מבהמ' טמאה פטור לפי שאינו נוהג אלא בבהמה שכולה מותרת ואינו דומה לאוכל משאר גופה לפי שאין הגידין בכלל בשר כמו שביארנו עכ"ל הני משמע טעמיה כר"ש דמי שבשרו מותר שכן כתב ואינו נוהג אלא בבהמה שכולה מותרת ומדפטר על טמאה ש"מ כל היכא דלא מיחייב על גיד אין לחייבו על טמאה וזה מפני שאין בגידין בנ"ט ונהי היכא דחייב על גיד חייב אשאר איסורין נמי לא היכא דפטור על ג"ה אלא ע"כ דהא דאמר וכ"ת אין בגידין בנ"ט ובמוקדשין איסור גיד לחודיה איכא דאין איסור חע"א וההיא דאין נוהג בטמאה ה"ה דהו"מ לאקשויי ממתני' דטמאה דע"כ מוכח דיש בנ"ט דאל"ה אין בו איסור טמא' כלל אלא דפריך מירך דהיא שנוי' קודם וכמ"ש התוס' ד"ה אלא קסבר: או יאמר דאף דאין בגידין בנ"ט אפ"ה שפיר הך דטמאה דאין בו איסור גיד דלא מצי חייל אטמאה דאי חייב משום גיד תו מיחייב משום טומאה דכן הוא כל היכא דמחייב משום גיד חייב משום אחר ושוב אין איסור חע"א אף ב"א הלכך גיד דקיל לגבי טמאה לא חייל איסור גיד והא דהוה גיד קיל לגבי טמאה דטמאה נוהג בכמה מינים וגיד אין נוהג אלא במין שיש לו כך ועיין תוס' ד"ה אחות אשה בפד"א יע"ש היטב ל"ג א' ואף שזה דוחק לכאורה אבל אבאר זאת דאף דאין איסור חע"א לאו למימרא דאיסור גיד אין בו אלא דאין לוקה שתים, כ"א אחת אבל מ"מ איסור גיד איכא ביה והא דאמרו בכל איסורין אין איסור חע"א היינו לחייבו ב' מלקיות או ב' חטאות ב"ש אבל איסורא מיהא רביע עלי' והמעיין בסוגיא דיבמות ל"ג ב' לחדא אוקימתא לקוברו בין רשעים גמורים אף דאין איסור חע"א אפ"ה ב' עבירות עבר אלא דאין חייב ב' חטאות יע"ש וה"ה כאן אין לוקה ב' מלקיות אבל מ"מ ב' איסורין מיהא הוה ולכך שפיר אין נוהג בטמאה כיון דאיסור גיד אית ביה דאסור לאכול משו' גיד עכ"פ ואחשביה לאכילה דידיה ה"ה לענין בהמה טמאה תו חייל עליו טמאה ולוק' משום טמאה ולא משום גיד דאין איסור חע"א בב"א וטמאה דחמור חייל ולא גיד לענין מלקות משא"כ לר"ש דאין איסור גיד כלל בטמאה מי שבשרו מותר הוא דנוהג איסור גיד ב' א"כ משום טומאה אין לוקה דלא אחשבי' כלל רחמנא לאכילת גיד בטמאה והבן זה: ודע שמ"ש הר"מ ז"ל בהלכות מ"א פ"ח ה"ה האוכל ג"ה של טמאה שפטור אף מטמאה שאין הגידין בכלל כמו שביארנו והיינו בפ"ד מהלכות אלו הי"ח לאו למימרא שאין הגידין בכלל בשר או מכלל נבילה דקרא שהרי בביאור

אמרו בגמרא דפסחים כ"ג א' למ"ד יש בגידין בנ"ט כשהותרה נבילה חלבה וגידה הותרה ה"ה לדידן דאין בגידין בנ"ט ממ"ש א' גידים הרכים דראוין לאכילה ודאי דהוה בכלל בשר ונבילה דקרא ועיין פר"ח י"ד סי' צ"ח דכתב גידין מיקרי בשר יע"ש היטב מירושלמי הנודר מבשר אסור בגידין ואכתבנו לקמן אי"ה גבי הא דמיבעיא ליה אי דעת תורה יע"ש וא"כ הר"מ ז"ל דסתם ואמר כל הגידין אין לוקה משום נבילה אם אכלו קשיא אמאי לא הוה בכלל נבילה דקרא והר"מ ז"ל הוציא זה מההיא דריש העור ורוטב וכמ"ש המ"מ שם בפ"ד יע"ש וא"כ משמע דלא הוה גיד בכלל נבילה דקרא ועיין בהלכות אבות הטומאה פ"א ה"ז ופ"ד מהלכות טומאת אוכלין וא"כ הר"מ ז"ל דכתב בפ"ח מהלכות מ"א שאין הגידין בכלל הבשר משמע איפכא דאף דאין בגידין בנ"ט היה ראוי לחייבו אי לאו דלא הוה בכלל בשר בהמה טמאה וצ"ע מפסחים פ"ג ומחולין ק"ב ב' דר' יהודה מיחייב שתים באוכל ג"ה של טמאה וכן ר"מ מיחייב באוכל ג"ה של נבילה שתים ואמאי הא לא הוה בכלל נבילה דקרא כלל ומ"ש משאר גידין דהתירא דלא הוה בכלל נבילה דקרא אם לא שנאמר דודאי אף גידים הראוין לאכילה אכילה על ידו הדחק מיקרי ומש"ה פטור באוכל גידים מבהמה טמאה או נבילה וטריפה דהוה שלא כדרך אכילה ואיסורא איכא או מן התורה או מדרבנן ועיין בהלכות יסודי התורה פ"הובמ"ל יע"ש וגיד הנשה שאני כיון דאחשביה רחמנא לאכיל' דידי' לענין גיד כו' ובין שיהיה בו טעם או אין בו טעם אמרינן כך דא"נ יש בו טעם אפ"ה לא הוה לחיוביה משום נבילה דהוה שלא כדרך אכילה דמ"ש משאר גידים דראוין לאכילה דכתב בפ"ד מהלכות אלו דפטור משום נבילה אלא ע"כ דאחשבה רחמנא לאכילה דידיה א"כ באין בו טעם נמי דינא הכי ומ"ש בפ"א שאינו כבשרו כמו שביארנו היינו לומר כיון דלא אחשביה לאכילת גיד בבהמה טמאה דמי שגידו אסור כו' פשיטא דאין בו איסור טומאה מכ"ש דגידים הראוין לאכילה כו' אלא דמה היא דפסחים קשיא וי"ל דה"ק מדכתיב לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה משמע שנתן לו בשלימותה והגיד בכלל אלא דואכלה משמע מידי דבר אכילה וא"כ אי ן בגידין בנ"ט לא קאי אגיד ומכל מקום קשה אמאי אינו מטמא טומאת נבילה ככל גידין הרכין כדמשמע בפ"א מא"ה ופ"ט מהלכות ט"א ש"מ דלא הוה בכלל נבילה דקרא והוא הדין דלא ליהוי בכלל בשר דקרא וצ"ע ליישב: ומה שקשה מהא דלקמן ק' ע"ב דאמר וכ"ת אין בגידין בנ"ט משמע דאי אין בגידין בנ"ט אינו חייב משום טמאה אבאר לקמן ע"א בתוס' ד"ה קדשים דאיסור כרת יע"ש וכל זה דלא כמ"ש התוספות דקדשים איסור חמור ומש"ה אל על גיד דהוה כרת כמו שאבאר בלשון התוס' ד"ה ואתי אלא דלפום סברא דהשתא הטעם דמוקדשין חל על גיד דהוה איסור מוסיף לשיטת הר"מ דאיסור הנאה דקדשים הוה איסור מוסיף כו' ואין להקשות הא לר"מ י"ל אף אי אין בגידין בנ"ט ג"ה שרי בהנאה שכן פסק הר"מ ז"ל דג"ה אין בו טעם ואפ"ה שרי בהנאה בפ"ח מהלכות מ"א יע"ש וכמ"ש המ"מ שם דהך סוגיא דפסחים דף כ"ב לרווחא דמלתא אתאמרא אבל באמת יש ק"ו מחלב ודם יע"ש וא"כ קשיא אמאי קאמר וכ"ת יש בגידין בנ"ט ואף אי אין בגידין בנ"ט אפ"ה אפשר דג"ה מותר בהנאה י"ל אה"נ אלא דקושטא קאמר דהאי תנא סובר יש בנ"ט ומיהו הא דאמר וכ"ת אין בנ"ט ודאי דכן הוא דאי יש בנ"ט ודאי הותר בהנאה כשהותרה נבילה ואי אין בהן טעם מצינו לומר דאסור בהנאה ור"ש הכי סבירא ומתני' רבי היא וסבר כר"ש בהא.

וה"ה דהוה מצי לשנויי דיש בהן טעם ואפ"ה אין איסור חע"א אף במוסיף דליכא למימר כמ"ש התוס' ד"ה איסור גיד דלא תחלוק האי סתמא אסתמא דהא לשיטת הר"מ ז"ל ע"כ חולק דאי אין בגידין בנ"ט דלית ליה כולל וסתמא דכריתות אית ליה כולל אלא כתירוצם שנית שכתבו דלא מצי למימר הכי דאכתי יקשה מוקדשין נוהג בגיד מ"ל ומש"ה לא אוקמיה בכך: או יאמר לתרץ באופן אחר והוא שנשים לב במה שמקשו התוס' בד"ה איסור גיד איכא דהוה למתני אין מוקדשין נוהג בגיד ולתרץ זאת נאמר דהתנא הוצרך לומר בלשון זה ג"ה נוהג במוקדשין לומר רק איסור גיד איכא במוקדשין ולא איסור אחר כלל לאשמעינן בזה דבר חידוש דהנה בקדשים יש בו שני איסורין רצוני לומר ב' לאין אחד לאו הכולל והוא שוה בכל הקדשים לאו דמעילה ואחד לאו פרטיי זר שאכל אימורי קדשים קלים או כהן שאכל עולה לפני זריקת דמים ועיין בר"מ הל' מעילה פ"א ובמ"ל שם וסיים המשנה למלך דלענין לאו דמעילה אי יש ביה שוה פרוטה אף דלית ביה כזית לוקה ולאו פרטיי אם יש כזית אף שאין בו שוה פרוטה ויש שם ט"ס בדפוס יעסניץ במ"ל וכן צ"ל אי יש שוה פרוטה ואין בו כזית לוקה על לאו הכולל דמעילה ולא על לאו פרטיי כצ"ל שם דהזיד במעילה באזהרה אין תלוי אם יש כזית אלא כל שיש שוה פרוטה לוקה יע"ש א"כ אשמעינן טובא במתני' איסור גיד לחוד נוהג במוקדשין לא שום איסור אחר ואפי' לאו הכללי דמעילה אין בו ובשלמא לאו פרטיי אין בו דאין איסור חע"א לשיטת הר"א ז"ל, דאף דאין בגידין בנ"ט אפ"ה מיחייב תרתי וע"כ טעמא דלא אל איסור על איסור לפום סברא דהשתא ומש"ה איסור גיד איכא מוקדשין ליכא אבל לאן דמעילה דחייב בפחות מכזית אי הוה ביה שוה פרוטה מיחייב וא"כ לפי מה שפסק הר"מ ז"ל בהלכות שבועות והוא ג"כ סברת התוס' שבועות כ"ג דאיסור חל על חצי שיעור אף דאין חל על עשה אפ"ה על חצי שיעור חייל דאין בו עשה אלא מריבוייא דכל חלב או מהלמ"מ יע"ש ד"ה דמוקי וכמו שהאריך בזה המ"ל בפ"א מהלכות חמץ ומצה יע"ש וא"כ אם אכל חצי זית מג"ה יהא חייב על לאו דמעילה אי יש בו פרוטה דאיסור חל על חצי שיעור ולא שייך אין איסור חע"א אפ"ה אמר דאין בו איסור מוקדשין כלל או דג"ה למאן דאית ליה חיוב על חצי זית ומיהו ז"א אלא כיון דאין בגידין בנ"ט פטור מלאו דמעילה דלא נהנה כלל אלא מזיק הוא ופטור כמבואר שלא נהנה מקדשים כלל ונהי דאחשביה רחמנא לאכילה דידיה למיהוי אכילה היכא דאכל כזית להתחייב משום אוכל אבל לא דליחייב על לאו דמעילה שהרי לא נהנה מקדשי השם כיון דאין בגיטין בנ"ט ומש"ה פטור על לאו פרטי דאכילה דאין איסור חע"א ועל לאו כדאמרן דלא נהנה ולאו כללי אין חייב וה"ה לאו פרטי דלא הוה אלא בכזית דאין איסור אע"א ושייך שפיר למיתני ג"ה נוהג במוקדשין ולא שום איסור אחר כמ"ש התוס' וריטב"א בחדושיו ואי הוה תני אין מוקדשין נוהג בגיד היה מקום לטעות ולומר דאיסור פרטיי הוא דאין נוהג בו ולאו כללי דמעילה נוהג בהן לכך תני בלשון זה לומר ג"ה נוהג ולא שום איסור אחר ואף לאו דמעילה דלא להנה הוא ומעילה לא חייב אלא בנהנה ועיין תי"ט ועיין תוס' ישינים בכריתות י"ד גבי יש אוכל אכילה אחת דהקשו אמאי חייב ומעל בנותר דהא לית ביה שוה פרוטה דאסור בהנאה ומ"ש מחמץ של הקדש בפסח ותי' דיא לחלק בין קדושא הגוף ובין קדושת דמים ובג"ה אי אסור בהנאה אפשר דלא חשיב אלא קדושת דמים כחטאת וכדומה ואף בעולה דכולה כליל אי אין עולה

למזבח ולית ביה משום מעילה ועיין פסחים ל"ב בהא דיליף חטא חטא מתרומה לרבנן אבל למאן דסובר הזיד במעילה באזהרה ודאי אף דלית ביה כ"א שוה פרוטה ולאו כזית מעל וכדמסיק הר"מ ז"ל בהל' מעילה וא"כ שפיר מצינו דחייל איסור מעילה אאיסור גיד דג"ה כזית בעין אף לרבנן דר"י לקמן בפירקין ולאפלוגי אלא אי אכלו כולו ולית ביה כזית דהוה ברי' לרבנן דהלכתא כותייהו אבל אי הי' שעל הכף יותר מזית בעינן שיאכל כזית יע"ש לקמן והשתא לא קשה קושית התוס' אמאי לא אמר יש בגידין בנ"ט ואפ"ה איסור גיד איכא מוקדשין ליכא דאין איסור חע"א דא"כ אין מוקדשין נוהג בגיד מ"ל דודאי איסור מעילה נוהג בו דאית ביה שוה פרוטה ולית כזית דחייל דודאי איסור מעילה נוהג בו דאית ביה שוה פרוטה ולית כזית דחייל על חצי שיעור משא"כ איו בגידין בנ"ט דאז לא נהנה ועוד דלית שוה פרוטה כיון דאסור בהנאה אי אין בגידין בנ"ט כמ"ש מקודם ובשם ת"י בכריתו' ולא מיחייב אלא משום לאו פרטיי דאכיל' בכזית דכתיב בכ"א בחטאות ואשמות ועולה ומש"ה נוהג איסור גיד לחודיה נוהג ולא איסור אחר.

ומתחלה אמר וכ"ת יש בגידין בנ"ט היינו מש"ה איסור חע"א דהוה מוסיף דג"ה שרי בהנאה וקדשים אסור בהנאה דכולל ליכא למימר דהא אף ב"א לא חייל מההיא דטמאה לקמן אלא מוסיף חמור יותר כמ"ש לעיל והדר אמר וכ"ת אין בגידין בנ"ט וע"כ ההיא דטמאה משום מי שגידו אסור ובשרו מותר וכר"ש והכא דאינו חל דאין איסור, חע"א ולאו כללי אין בו דלא נהנה הוא או דלא שייך מעילה בדבר שאסור בהנאה בקדושת דמים וכמ"ש התוס' ישינים בכריתות הבאתיו לעיל ופריך ממתני' דירך מוכח דיש בגידין בנ"ט וא"כ אין מוקדשין נוהג בגיד מ"ל דודאי איסור מעילה על חצי שיעור מצי חייל: עוד אבאר לך אף דסתם מתני' רבי היא כמ"ש לעיל דמש"ה פריך מוקדשין פשיט' כו' אפ"ה שפיר מצינו לומר דלאו כללי חל על חצי שיעור אף דר' סובר הזיד במעילה במיתה ויליף חטא חטא מתרומה ותרומה כזית בעינן אפ"ה היינו לענין מיתה ב"ש אבל לענין אזהרה וללקות עליו לא גרע מדברים שאינן ראוין לאכילה כלל דהוה כפרוטה ועיין פסחים ל"ב ע"ב ובתוס' שם ועוד דאיכא התם אוקמתא אחרינא יע"ש ובתו' שם ל"ב ע"א יע"ש ולקמן אבאר מה שיש לעיין עוד בכ"א: ובפירש"י בד"ה ונוהג בשליל בן ט' חי הנמצא בבהמה עכ"ל כמסקנא בגמרא לקמן צ"ב ב' אמר שמואל מחלוקת בבן ט' והלך ר"מ לשיטתיה אבל בן ח' חי או בן ט' מת גם ר"מ מודה דניתר בשחיטת אמו וגם הגיד דאיתרבי מכל בבהמה תאכלו ושם אבאר: ובד"ה וחלבו של שליל, כבר כתבנו דלפ"ז הוא סיומא דפלוגתא דר"י דלר"מ חלבו של שליל נמי מותר ויש לתמוה על התי"ט שתמה על פי' הר"ב ולא תמה על פירש"י דכאן שפי' חלבו של שליל דמשמע דפליגי ביה ר"מ ור"י ולקמן בגמרא בד"ה אמר שמואל פי' וחלבו דתנן במתני' ד"ה הוא אלמא לא סיומא דפלוגתא דר"מ ור"י הוא: ובד"ה ואין הטבחים כו' מפני שטורח לחטט אחריהן עכ"ל הוא טעם על ג"ה ור"א לשיטתיה ור"י לשיטתיה דסובר דאין צריך חטיטה וליכא טירחא ובחלב פליגי נמי כמבואר בגמרא לקמן דפריך חלב מאן דכר שמיה ומשני כו' ובחלב פליגי משום חומר איסורו שהוא בכרת ויש בו טורח קצת ועיין מ"ש בחדושינו לקמן בגמרא: ובד"ה איסור גיד נוהג משעה שנוצרה היינו משעה שנוצרה הבהמה דבהמה הוא לשון נקיבה בה"א הנקיבה והיינו לפום סברא דהשתא דקס"ד דמקשה דאיסור גיד משעת יצירה כדאמר אלא הני בוולדות קדשים עסקינן דבהדדי

אתיין ומיהו אפי' אי שהקדיש לאחר מיכן שיצא לאויר העולם ודאי דתקשה משום דאקדשי' פקע איסור גיד אלא דקושיא קאמר לפום סברא דהשתא איסור גיד משעה שנוצרה הבהמה היה סובר עד דאקשי ליה בתר הכין מהא דאמר ר' יוחנן לנפל שלא נקשרו אבריו בגידין יע"ש הדר ביה מזה ד"ה ישכו' בבשר וד"ה אם יש כו' שיערו בששים עפ"ח אי גיד ובשר ב' מינים הם וי"ל נ"ט מושבח בתבשיל דהך וע"כ הבין דמינו א"א למיקם אטעם לכן כתב ששים והבן: ובד"ה יש בגידין בנ"ט כו' ואשמעינן תרתי חדא דיש בנ"ט ואיסור חע"א עכ"ל ואין להקשות הא מסיפא דיש בנ"ט מורך שנתבשל כו' דאעפ"י כן שנה ג"כ ברישא דבר זה ועל סיפא אין קושיא למה למתני ירך שנתבשל אם יש בנ"ט דהא מכאן שמעינן דיש בנ"ט דאי לאו סיפא ה"א ה"ק גיד לחודיה נוהג במוקדשין דאין בגידין בנ"ט ומטמאה אין ראיה דהתם מי שגידו אסור הוה טעמא כמ"ש התוס' ולקמן במתני' דירך אכתוב עוד בע"א: ובד"ה מכלל דרישא לאן בשליל עסקינן כו' סיפא למה למתני' עכ"ל קשיא לי דהא ודאי הא דהוצרך לומר קסבר ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים משום דקתני סיפא דנוהג בשליל וא"כ אי איסור קדשים משעת יצירה תו לא שייך לומר ג"ה נוהג במוקדשין דפשיטא משום דאקדשי' פקע איסור גיד מיניה אבל אי לא הוה תני הסיפא דנוהג בשליל ה"א דמש"ה תנן דנוהג במוקדשין דקסבר האי תנא וולדות קדשים בהווייתן הם קדושים ובהדדי אתיין ומש"ה נוהג במוקדשין ולכך תני הסיפא דנוהג בשליל וע"כ ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים דאי לא"ה פשיטא משום דאקדשי' פקע איסור גיד מיניה דליכא למימר לעולם בהווייתן הן קדושים ואיצטריך לאשמעינן דנוהג במוקדשין דל"ת דאין נוהג דאיסור גיד אינו אלא עד שיולד ולית ליה איסור חע"א אף בב"א ולכך תנן דנוהג במוקדשין דהא מסיפא שמעינן לה דנוהג בשליל ולמה רישא דנוהג במוקדשין פשיטא כו' אלא ש"מ במעי אמן הן קדושים ואשמעינן האי תנא איסור חע"א בב"א ויש בגידין בנ"ט.

אבל בחדושי הרשב"א ז"ל כתב וז"ל דפריך דהוה לומר ור"י אמר אינו נוהג במוקדשין משום דאינו נוהג בשליל ואיסור מוקדשין קדים יע"ש ג"כ לא ידענא דאי לא הוה מהדר ומיתני ונוהג בשליל ה"א בהווייתן הן קדושים והא הוה ליה למימר דא"כ פליג ר"י ארישא וסובר דאינו נוהג במוקדשין ומשני דבר זה אה"נ דבמחלוקת היא שנויה ולאו ד"ה וע' בחדושי ריטב"א יע"ש.

ולקמן גבי הכא במבכרת עסקינן וולדותיהן בהוייתן קדושים אבאר עוד בעזה"י: ש ודע דהשתא הוה ס"ד דפליגי אי נוהג בשליל או לאו אפי' לא נשחט אמו כלל איירי וכן פי' הת"ח ז"ל דמש"ה פריך מר"י דקתני אינו נוהג בשליל כדי ליישב קושית התו' ד"ה והא מדקתני סיפ' כו' ולא ר"מ לשיטתי' ור"י לשיטתיה כדאמר שמואל צ"ב ב' יע"ש אבל במסקנא ודאי און שייכות כלל לזה פלוגתא דנוהג בשליל שנשחט' אמו איירי ופליגי אי ניתר מכל בבהמה תאכלו אבל אי לא נשחט' כ"ע מודים דנוהג בשליל כמ"ש שם בהא דולדות קדשים בהוייתן הם קדושים יע"ש ומה שכתבנו דהא דאמר ולדות קדשים במעי אמן קדושים דאי בהוייתן פשיטא דאיסור גיד קדים ולמה לי הרישא כיון דתנן סיפא דנוהג בשליל ואין לומר דה"א ולדות קדשים במעי אמן קדושים ולית ליה איסור ב"א לכך אשמעינן דבהויתן הן קדושי' דמסתמ' לא יחלוק אסתמא דכריתות דיש אוכל כו' דמוכח אף כולל חל כמ"ש התוס' ד"ה וכ"ת אלא ודאי במעי אמן קדושים ואשמעינן

רישא תרתי חדא במעי אמן הן קדושים ואגב אשמעינן דחייל איסור ב"א אף דכבר שמעינן ממתני' דכריתות וכן כתב רש"י לעיל וכ"ת דיש בגידין בנ"ט ואשמעי' דאיסור חל על איסור אף דממתני' דכריתות אשמעינן זה דקדשים הוא כולל וה"נ כן: עוד קשיא במה דפריך והא מדקתני סיפא נוהג בשליל מכלל דריש' לאו בשליל לפירוש הרשב"א בחדושיו דהכי פריך דהוה למתני ר"י אומר אינו נוהג במוקדשין ומשני דבר זה מחלוקת כו' ומאי קושיא אימא דגם ר"י סובר דנוהג במוקדשין דאיהו סובר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים ואיסור גיד ומוקדשין ב"א הו' ור"י אית לי' דחל בב"א ומה משני דבר זה מחלוק' ר"י ורבנן אימא דר"י מודה דנוהג במוקדשין וכדכתיבנא גמרא דבר זה מחלוק' ר"י ורבנן עי' בת"ח שכתב דהשתא סובר דלאו בשליל שנשחטה אמו מיירי אלא פליגי אי נוהג בשליל או עד שיצא לאויר העולם וזה דלא כר"א אמר ר"א לקמן והלכו לשיטתיה ולבסוף הדר מזה ועי' לקמן בחדושינו שם ועי' לקמן ק' ע"ב גבי ר"י אומר נוהג בטמאה מ"ש שם ועי' בחדושי רשב"א כ"א ובריטב"א שכתב דזה דלא כר"א אמר ר"א אבאר בתוס' ד"ה והא מדקתני סיפא ולקמן צ"ב אבאר באורך: בתו' ד"ה מוקדשין פשיטא כולהו נמי כו' עכ"ל דמצוה שאינה תלויה בארץ היא וכן בפני הבית פשיטא והמקשה ידע דהמוקדשין הוה לצורך ומש"ה שקיל וטרי במוקדשין ובד"ה ואתי איסור מוקדשין כו' דאינו נוהג בטמא כו' עכ"ל קשיא לי דודאי שנא ושנא דהתם גיד אטומאה לא הוה כולל ואילו הכי מוקדשין אגיד הוה כולל כההיא דברי דיש אוכל כו' ונהי דהתו' סוברים דאיסור הנאה לא הוה איסור מוסיף אלא איסור חמור כמבואר לקמן ק"א א' ד"ה איסור כולל מ"מ כולל הוה ואפשר לפי מה דס"ד השתא דאיסור גיד משעה שנוצרה הבהמה א"כ ע"כ לית ליה להאי תנא אפי' ב"א כ"ש כולל כמבואר ביבמות ל"ג ובשבועות כ"ג דמאן דלית ליה ב"א לית ליה כולל ומש"ה הוקשה להם שפיר ותירצו דקדשים איסור חמור דכרת חייל וה"ה המ"ל דקדשים איסור חמור בהנאה ואפשר אף מאן דלית לי' כולל באיסור חמור מודה ועיין ביבמות ל"ג ושבועות כ"ד א' ובחדושינו ח"א באורך ועיין בחדושי ריטב"א: ובד"ה אלא קסבר אין בגידין בנ"ט כו' ומה שמקשה ר"י כו' לא מסתבר למימר דאחרי, כן פקע עד כאן לשונו רצונם לומר דבשעה שנא' פסוק זה לא יאכלו ודאי אף על טמאה נאמר דהיתה מותרת לבני יעקב וקרינן ביה שפיר מי שגידו אסור ובשרו מותר ואף אח"כ כשנתנה תורה לא נשנית המצוה הזאת בסיני ואף שאח"כ ניטלה המצוה מבני צח ונתן לישראל אפ"ה נוהג בטמאה איסור גיד ועיין במ"ל הלכות מלכים ה"ז יע"ש אבל ודאי אי מטעם אין איסור חע"א אף דנאמר לבני יעקב כשנתנה תורה נתחדשה הלכה ואין איסור חע"א, ועיין בתורת חיים מ"ש בדף ק"ב ע"ב במתני' והלא מבני יעקב נאסר מ"ש ולא ידעתי כוונתו: ובד"ה איסור גיד איכא כו' וי"ל דאין נראה לו שתחלוק סתמא אסתמא עכ"ל ואף דע"כ פליג דהא תנן סיפא אינו נוהג בטמאה אלמא אף איסור ב"א לית ליה כמ"ש לעיל י"ל השתא דאמר אין בגידין בנ"ט וא"כ קשיא מתני' דאינו נוהג בטמאה וצריך לומר ע"כ התם מי שגידו אסור כו' וכר"ש וא"כ תו אית לן למימר דהך סתמא לא פליג אסתמא דכריתות ומש"ה לא ניחא ליה לאוקמיה בהכי ועוד תירצו דא"כ אין מוקדשין נוהג בגיד מ"ל וכבר כתבנו לשיטת הר"מ ז"ל לא קשי' דליתני אין מוקדשין: ודע דיש לומר מש"ה לא אוקמי' בהכי דאין איסור חע"א משום דמתני' ר"מ הוא ור"מ מחייב ב' באוכל ג"ה של נבילה ואי

דא"כ ע"כ נמי יש בגידין בנ"ט י"ל לשיטת הר"מ אין זה קושיא דאף דאין בנ"ט כיון דאחשביה רחמנא לאכילת גיד ה"ה לענין נבילה כמ"ש לעיל יע"ש אלא ה"ק וכ"ת אין בגידין בנ"ט ואיסור גיד איכא מוקדשין ליכא היינו לאו הכולל דמעילה אין בו דלא לקי דלאו נהנה הוא כיון דאין בנ"ט ועץ בעלמא הוא ואהכי לא גלי קרא דליחיב דלא הוה אלא מזיק או מטעם אחר שכתבתי לעיל בשם תו' דכריתות דלית ביה שוה פרוטה לא לקי אמעילה ושפיר אתיא כר"מ אבל התוס' לא נ"ל בכך דס"ל אין בגידין בנ"ט לא מיחייב אשאר איסורין דגיד גזירת הכתוב הוא דליחייב וכמ"ש הרשב"א הביאו הכ"מ בפ"ח ה"ו מהל' מ"א יע"ש וכבר כתבנו מה שיש ליישב: ובד"ה אם יש בנ"ט אסור תימא דלמא משום שמנו עכ"ל לכאורה דהתם ע"כ איירי באין בירך אלא גיד לחודי' וניטל שמנו ממנו מדתנן ירך שנתבשל אבל נצלה לא ואי ביש בו שומן מאי איריא בישול אף צלי נמי דמפעפע בכולו אף בצלי והתו' לקמן דף צ"ז ע"ב ד"ה שאני חלב הקשו הא במתני' איכא שומן הגיד ותירצו דאין שומן אוסר יותר מן הגיד ומנא להו זאת אימא דחדא קושיא פירוקא לחברתי' דהמקשה דפריך הכי היינו דע"כ מתני' מיירי דניטל השומן דאל"כ נצלה נמי וא"כ מוכח דיש בגידין בנ"ט אלא דהתוס' לא ניחא להו בכך דמשמע סתמא ירך שנתבשל ג"ה עם השומן ג"כ ועוד ממתני' אין ראיה דאימא שנתבשל היינו צלי כדכתיב ויבשלו את הפסח דהוה צלי וכמ"ש התו' לקמן צ"ו ע"ב ד"ה אבל נצלה כו' יע"ש: ודע דלמ"ד חנ"נ בשאר איסורין דלא כר"א ומש"ה נקיט שם אם יש בה בנ"ט, בירך גופא ואין שאר הקדירה מצטרף לבטל ועיין שם בתוספות ד"ה אם ובראי"ש שם ונאמר דאיסור דבוק לא אמרינן באיסור דרבנן אלא באיסור תורה דוקא וכמ"ש פר"ח בי"ד סי' צ"ב ס"ק י"ז דבאיסור דרבנן לא אמרינן חנ"נ דהוה גזירה לגזירה ועיין ט"ז סי' צ' וצ"א גבי כחל יע"ש א"כ מקשה שפיר מדאיצטריך התם בירך גופא ששים כמ"ש שם אם יש בה בנ"ט ע"כ משום גיד גופא דהוה איסור תורה לא משום שומן שלו דהוה דרבנן וא"כ ע"כ דיש בגידין בנ"ט ובחדושינו לי"ד אבאר בסי' צ"ב על ראיי' פר"ח מדברי הר"מ ז"ל והתו' כאן כתבו דבריה' כרבינו אפרי' דלא אמרינן בשאר איסורים חנ"נ או בלא ניער הקדיר' מיירי לקמן ועיין בתוס' שם ד"ה אם יש כו': עוד אבאר לך שיש לתרץ קושית התוספות בע"א והוא דתנן התם כיצד משערין כבשר בלפת והיינו ששים וכמו שכתבו התוס' לקמן צ"ז ב' ד"ה כל איסורין שבתורה יע"ש ולא אמר בטעמא דקפילא אמר מאה ודוחק לומר דמתניתין מיירי בליכא קפילא אלא ע"כ משום גיד עצמו צריך לשער בששים דהוה מין במינו עם בשר וליכא למיקם אטעמא ומש"ה צריך ששים משא"כ אי משום שומן הגיד הא בישרא עם תרבא הוה מין באינו מינו ושומן עם חלב הוה מין באינו ש"מ דעם בשר הוה באינו מינו כמבואר בי"ד סימן צ"ח בש"ך וט"ז ופר"ח ובית לחם יהודא יע"ש אלא ע"כ דיש בגידין בנ"ט ומש"ה צריך ששים ולקמן גבי אר"נ גיד בס' נאריך בה בעזה"י ועי' בפי' הר"מ ירך שנתבשלו שם אבאר: בא"ד דאין להחמיר ולאסור כו' עכ"ל אכתי איכא לאקשויי דלמא לעולם אין בהם טעם בגיד עצמו והתם משום קנוקנות דיש בהן טעם צריך ס' ואפשר המקשה פריך אליבא דהלכתא דאין איסורן אלא מדרבנן כדאמר אביי לקמן כותי' דעולא מסתברא כפסק השאלתות א"כ ג"כ אין להחמיר יותר מגיד עצמו.

ומה שהקשו התוספות מעצמות וגידין ישרפו לי"ז ומוקי בשמנו תי' בחדושי רשב"א דהתם אף הגיד עצמו ישרף אם הותיר בגרירת שמנו ומש"ה שפיר תנן התם שישרפו משא"כ הכ' דאין איסור אלא משום שומן וצ"ל דהתם משום שמוש נותר צריך לשרוף גם הגיד עצמו יע"ש ובד"ה ולדות קדשי' כו' וי"ל דהא דשרי ר"מ כשנשחטה האם עכ"ל ר"ל הא ודאי דגיד חל משעה שנוצרה ואפ"ה בן ח' או ט' מת ניתר הגיד בשחיטת אמו מגזירת הכתוב כל בבהמה תאכלו וכן כתב הרא"ש כה"ג בפ' בהמה המקשה ע"ה לר' יוחנן דחלב בגמר חדשים הוה חלב אפ"ה ניתר בשחיטת האם יע"ש ובקושייתם הוה ס"ד דמש"ה בן ח' מותר דלא מיקרי גיד כלל ולא ניתר בשחיטת אמו אלא מה שהותר באמו גופא כקושי' הרא"ש שם בפ' בהמה המקשה ואל תתמה יע"ש אבל הריטב"א ז"ל בחדושיו כתב דהאי אוקמתא דלא כר"א אמר ר"א יע"ש דהוא סובר דלא הותר בולד אלא מה שהותר באמו וא"כ בן ח' חי או בן ט' דמותר דבעינן חדשים דגרמי והיינו בן ט' לר"מ ולר"י בן ט' ניתר בשחיטת אמו דלידה גרמי ועיין בהמקשה ברש"י במתני' מצא כו': וראיתי להרשב"א בחדושיו שכתב ג"כ דהא דלא כר"א אמר ר"א לקמן והיינו כמ"ש לריטב"א ז"ל ותו כתב דרבותינו בעלי התוספות כתבו דהא דאמר והלכו לשיטתם אחלב קאי כו' ותוכן דבריו דבהא שייך לשיטתן דלר"מ דלא ניתר בשחיטת האם דלבהמה מעליא הוה דחדשים גרמי ולא איתרבי מכל בבהמה תאכלו (ועיין פירש"י לעיל דף ע"ד מצא בה בן ח' כו' והבאתיו לעיל בסמוך) וקרינן בי' וזבחת מבקרך כו' ה"ה דקרינן כל חלב שור וכשב ועוד וכו' ולר"י דחדשים לא גרמו ה"ה לענין חלב ור"ל לאו משום גזירת הכתוב כפי' הרא"ש בפ' בהמה המקשה אלא דלא מיקרי במעי אמו חלב כלל ותו אף לאחר שיצא לאויר העולם ג"כ מותר כשנשחטה אמו כמו שאבאר לקמן אי"ה וכתב עוד הרשב"א אבל בגיד לא הלכו לשיטתן אלא טעמא דר"י משום כל בבהמה תאכלו עכ"ל ר"ל משום גזירת הכתוב כל בבהמה תאכלו וכפי' הרא"ש ז"ל ולא ידענא דמ"מ אמאי לא קאי אגיד נמי דהלכו לשיטתן דלר"מ דאינו ניתר ה"ה גיד דאסור ולר"י דניתר ה"ה גיד מכל בבהמה תאכלו ושפיר הוה לשיטתן ומה בכך דבחלב הוה הטעם דלא מיקרי חלב במעי אמו שרי לר"י כמו גיד דשרי לר"י אף דחל במעי אמו דלא כתיב שור מגזירת הכתוב כל בבהמ' ה"ה חלב ג"כ.

ומ"ש דרבותינו בעלי התוספות כתבו בתוספות שלפנינו לא מצאתיו ואי משום מ"ש כאן דגיד במעי אמו נמי אסור דלא כתיב ביה שור דחלב כתיב ביה שור כו' מ"מ לא כתבו התוספות דהא דאמר ר"א והלכו לשיטתן לא קאי אגיד ואדרבה לקמן צ"ב ב' כתבו ד"ה ואמר ר"א דאחלב ואגיד קאי יע"ש בזה עוד ראיתי להרשב"א מחדושיו שכתב כאן וז"ל אבל קשה א"כ מה קאמר דבר זה מחלוקת והא ר"י בשליל שנשחטה אמו איירי בשלמא לתי' ראשון לא חשו לאהדורי ולאוקמי' פירוקא דהוה דלא כהלכתא דר"א אמר ר"א כו' עכ"ל הנה משמע לתי' ראשון נמי הוה אפשר לומר דסיפא בשליל שנשחטה אמו כו' ואמאי הא לתי' ראשון א"ש דר"מ ור"י הלכו לשיטתן בגיד נמי לר"מ חדשים גרמי ולר"י אויר העולם גרמי אבל במעי אמן לא כן הוא לר"א אמר ר"א והך סוגיא פליג אר"א אמר ר"א כמ"ש רשב"א בתי' ראשון וסובר דלר"מ נוהג משעת יצירה וא"כ אפילו בבן שמונה חי לר"מ לא ניתר בשחיטת אמו אלא מה שהותר באמו ודיו לולד שיהא כאמו כקושית הרא"ש בהמקשה והבאתיו לעיל יע"ש וא"כ שפיר אמר והא

מדקתני סיפא כו' ומשני דבר זה מחלוקת ר"י ורבנן ולא קשה קושית הרשב"א והוא קושית התוספות ד"ה והא מדקתני כו' דע"כ לר"י אינו חל עד שיצאו לאויר העולם וי"ל דרשב"א כתב כן על קושי' הב דמאי קושי' והא מדקתני סיפא ור"ל כפירש"י ולמה לי סיפא והא מרישא שמעינן דנוהג בשליל אימא דאשמעינן דנוהג בשליל אף שנשחטה האם דה"א שיהא ניתר בשחיטת אמו מכל בבהמה תאכלו לכך אשמעינן דיו לולד שיהא כאמו כו' או דרבי סתם כאן כר"מ דבן ט' אין ניתר בשחיטת אמו כמו שאבאר לקמן בכוונת הרשב"א ועיין צ"ב תו כתב הרשב"א וי"ל כיון דניתר בשחיטת אמו א"כ אף דנוהג בשליל כ"ז שלא נשחטה האם מ"מ כיון דאפשר לבוא לידי היתר ע"י שחיטה מיקרי קדשים קדים והביא ראי' מר"י סוף פרקין תליש חלב בעלמא לר"י כיון דאפשר בשחיט' כולהו בהדדי מיקרי ולקמן אבאר מזה.

ויש לתמוה דא"כ מה קאמר והא דבר זה מחלוקת ר"י ורבנן והא לרמב"ן סימן א' ניתר בשחיטת אמו והגיד ג"כ כר"א אמר ר"א לקמן ואגיד נמי קאי וא"כ ודאי קדשים קדים דהגיד אפשר לבוא לידי היתר בשחיטה כ"ז שהוא בן ח' עד שיהא בן ט' וא"כ לר"מ נמי מוקדשין קדים כמ"ש: אבל הנראה לי בדברי קדשו ובזה יתיישב מה שהקשיתי לעיל דכתיב דבגיד לא הלכו לשיטתן ואמאי כו' אלא דזה שכתב הרשב"א ורבותינו בעלי התו' כו' הוא שיטה אחרת דהא דאמר ר"א אמר ר"א מחלוקת א ט' חי והלכו לשיטתן בחלב פליגי אבל בן ח' ודאי לר"מ מותר דלאו חלב מיקרי דהא כתיב שור וכשב והא לא חדשים ולא אוירא איכא וכמו שאמר בהמקשה ע"ו ע"א יע"ש אבל בגיד ודאי אף בן ח' נמי חל הגיד דמשעה שנוצר ובא על הכף גיד מיקרי דלא כתיב שוע ולפום סברא דהשתא משעה שנוצרה הבהמה למאי דלא ידע מההיא דנזיר וא"כ בגיד בבן ח' נמי פליגי דלר"מ אסור ולית ליה גזירת הכתוב מכל בבהמה תאכלו ולר"י שרי מגזירת הכתוב וא"כ בגיד ודאי דלא הוה ר"מ לשיטתיה ור"י לשיטתיה דנהי דר"י לשיטתיה מ"מ ר"מ לאו לשיטתיה דהא אפי' בן ח' דניתר בשחיטה לר"מ אפ"ה הגיד אסור לר"מ כמ"ש ומנא תימרא ממתני' שהרי לעיל סתם דבן ט' ניתר בשחיטת אמו דר"מ ור"י הלכה כר"י ואיך סתם כאן דנוהג בשליל ועוד דהתם סתם בלשון חכמים ואפ"ה לא אמר כאן דברי ר"מ אלא סתם כת"ק ש"מ דלאו הא בהא תליא א"כ שפיר כתב במתק לשונו דבגיד לאו לשיטתו הלך ר"מ כו' ובזה נמי דאמר דבר זה מחלוק' ר"מ ור"י כו' כיון דאפשר לבוא לידי היתר ע"י שחיט' מוקדשין מיקרי קדים משא"כ לר"מ דלית ליה היתר ע"י, שחיטה אפילו בן שמונה חי ושפיר בהדדי אתיין כו' ופריך שפיר מהא מדתנן בסיפא ונוהג בשליל וכפירוש הרשב"א דהוה לומר ר"י אומר אינו נוהג במוקדשין דאי כפירש"י למה לי הסיפא הא טובא אשמעינן דלא נימא דניתר בשחיטת האם ומיהו ז"א דא"כ מוקדשין קדים זהו מה שרצינו לבאר והנראה, בכוונת דברי קדשו: בא"ד ומיהו קשה כו' אבל בן שמונה לכ"ע לא מיקרי חלב כו' וי"ל דשור וכשב כתיב משא"כ גיד עכ"ל כבר כתבנו שזה שכתב הרשב"א ורבותינו בעלי התוספות פירשו דאר"א אר"א אחלב קאי אינו דברי התוספות שלפנינו אלא שיטה אחרת דלדברי התוספות נהי דגיד חל משעת יצירת הבהמה או משעה שבא על הכף או עד שיתקשה הפילו בן שמונה ניתר בשחיטת אמו והגיד ג"כ מגזירת הכתוב כל בבהמה תאכלו ואילו לשיטת הרשב"א בגיד בן שמונה אינו ניתר לר"מ ולאו הא בהא תליא כו' כמו שהארכנו בזה בסמוך ומ"ש התוספות דחלב

בן שמונה לא מיקרי חלב לכ"ע אף דללשון ראשון שם בהמקשה פליגי בחלב בן שמונה היינו היכא שיצא לאויר העולם דאמר דלידה מיהת בעינן כמבואר שם ע"ד א' וכתבו א"נ ניחא למפרך מנזיר וסברי השתא דגיד וחלב שווין המה ועיין מ"ש בתוספות ד"ה והא ובתוספות הכ' במבכר': ובד"ה והא מדקתני סיפא כו' תימא מאי פריך והא סיפא בשליל שנשחטה אמו כו' עיין בת"ח דהכי ס"ד ובלא נשחטה ופליגי אי חל איסור גיד במעי אמו או לאו.

והתוספות כתבו דהא חלב של בן ט' חי לרבי יוחנן חלבו כחלב בהמה ואפ"ה כיון שנשחטה אמו שרי רצונם לומר דל"ת דסברת המקשה הוא דכיון דחל גיד במעי אמו לא שייך להתיר מכל בבהמה תאכלו דדיו לוולד שיהא כאמו אלא ע"כ טעמא דר"י דבמעי אמו אין חל איסור גיד עד שיצא לאויר העולם ומש"ה ניתר בשחיטת אמו דכולה בשר היתר הוא ואף שיצא אח"כ לאויר העולם חי כבישרא בדיקולא דמיא כמו שאבאר לקמן אמר שמואל יע"ש באורך ויהיה קושית המקשה והא מדקתני סיפא ירצה בזה דהוה למיתני ר"י אומר אינו נוהג במוקדשין כפי' הרשב"א בחדושיו ומשני דבר זה מחלוקת ר"י ורבנן דלר"י אין נוהג במוקדשין דלא אתי חייל אגיד ולר"מ דחייל במעי אמן איסור גיד והא דאר"א אר"א דהלכו לשיטתן לאו לר"מ לשיטתי' אלא ר"י לשיטתיה ולר"מ בלא"ה אינו ניתר דאפילו בן שמונה דניתר בשחיטת אמו אפ"ה גיד אסור דדיו לוולד שיהא כאמו ולית ליה גזירת הכתוב ולזה כתבו התוספות דליכא למימר הכין דלא תקשי מר"א אר"א דנפרש הלכו לשיטתן ר"י בלבד וכה"ג צריך לומר לשיטת ר"מ ז"ל בהלכות מ"א פ"ח וכמ"ש המ"מ יע"ש דהא חזינן דלר' יוחנן בתלש חלב מבן תשעה חי דהוה כחלב בהמה ואפ"ה ניתר בשחיטת אמו מגזירת הכתוב כו' דכל בבהמה תאכלו אליביה דרבי יהודא שם א"כ מנלן לומר דבר זה מחלוקת ר"י ורבנן הוה לאפושיפלוגתא מה שלא נזכר בדבריהם אלא מכח הכרח דקתני ונוהג במוקדשין ועל כרחך כרבי מאיר דר"י ודאי לא דאיהו סובר איסור גיד אינו עד שילד וע"כ ר"מ הוא וסובר איסור גיד משעת יצירה ומנא לך זה אימא כן ר"מ ור"י סבירא להו דגיד משעת יצירה לפום סברא דהשתא או מט' חדשים דגרמי ור"י מתיר מגזירת הכתוב מכל בבהמה תאכלו ור"מ לשיטתיה והשתא לא קשיא והא מדקתני סיפא בין לפי' הרשב"א דר"י הוה לאפלוגי ולומר אין נוהג במוקדשין דהא כ"ע מודים ברישא גם לפי' רש"י דלמה לי הסיפ' והא איצטריך טובא למסתם דאינו ניתר בשחיטת אמו דה"א אף דנוהג בשליל אפ"ה ניתר בשחיטת אמו מכל בבהמה כר"י להכי סתם כר"מ דאינו ניתר בשחיטת אמו והדר ביה מה דסתם בהמקשה או כמו שאבאר לקמן במימרא דשמואל באורך זה הנראה לי בכונת דבריהם במ"ש דתלש מבן ט' חי דחשיב חל בהמה: אמנם כן התו' בהמקשה ע"ה ד"ה לדברי המתיר לא כתבו כן אלא לר"י נמי דאמר חדשים גרמי מ"מ אויר העולם בעינן נהי אויר דלידה לא בעינן אויר העולם בעינן לר' יוחנן יע"ש היטב וכן בדף צ' א' בד"ה הכ' במבכרת כתבו בהדיא לר' יוחנן נמי אין איסור חלב חל עד שיולד יע"ש וא"כ אין ראיה דלעולם סברת המקשה הוא דאי גיד חל במעי אמו ודאי אין סברא שיהא ניתר בשחיטת אמו דיו לולד שיהא כאמו והא דשרי חלבו לר"מ היינו משום דבמעי אמו בשר היתר הוא ולאו חלב הוא וניתר בשחיטת אמו ואף לאחר שיצא לאויר העולם לא מיתסר ואף דליכא למימר כבישרא בדיקולא דמיא דמה בכך הא לא בעינן אלא אויר עולם לא

אויר דלידה דהא לר"י תלש חלב מבן ט' חי והוציאו לאויר עולם אסור הא לא קשיא מ"מ כיון דניתר במעי אמו ולאו מגזירת הכתוב אלא דבשר היתר הוא במעי אמו תו לא מסתבר לאסור אח"כ כמו שאבאר לקמן במימרא דשמואל בדברי הרא"ש דפ' בהמה המקשה א"כ שפיר אמר דבר זה מחלוקת ר"י ורבנן דלר"י דניתר בשחיטת אמו ע"כ דבמעי בהמה לא גיד מיקרי דאל"כ דיו לולד שיהא כאמו גם בחלב ה"ט דכ"ז שלא יצא לאויר העולם לאו חלב מיקרי וניתר בשחיטת אמו ותו לא מיתסר אף לאחר שיצא לאויר העולם וא"כ גיד דאינו נוהג במעי אמו לא חייל אמוקדשין ולר"מ ע"כ סבירא ליה דנוהג במעי אמו ומש"ה נוהג במוקדשין דבהדדי אתי וחיילי תרווייהו כן נראה לי ליישב סוגי' הגמרא דכאן ולקמן במימרא דשמואל נאריך בה בעזה"י כי יש בו שיטות עמוקות וכאן לא כתבתי אלא להיות פתח לסוגיות הבאות לפנינו בעזה"י ועיין בר"מ פ"ח מהמ"א ומ"מ מ"ש שם: (דף צ' ע"א) גמרא מאן שמעת ליה האי סברא ר"י והא מתני' דלא כר"י דקתני נוהג בירך ימין ובירך שמאל עכ"ל י"ל הא קיי"ל לקמן אכלו ואין בו כזית לוקה עיין צ"ו ע"א במתני' והא דבעינן כזית אם לא אכלו כל מה שעל כף אבל אם אכלו כולו מה שעל כף אף דלא הוה כזית לוקה משום בריה וכבר כתבנו לעיל דאיסור חל על חצי שיעור וכן פסק הר"מ ז"ל בהל' שבועות ה"ז פ"ה ובכ"מ שם ובתו' שבועות כ"ג ד"ה דמוקי וא"כ אשמעינן תנא דמתני' דפעמים ג"ה נוהג במוקדשין ואשמעינן דאיסור חל על חצי שיעור כמו דאשמעינן זה בשבועות ועיין במ"ל בפ"ה מה"ש יע"ש וכ"ת דמקשה לא הוה למתני בסתם ג"ה נוהג במוקדשין דהא לר' יהודא בעינן כזית כמבואר לקמן צ"ו שם והוה לאפלוגי ולומר אין נוהג והכא לא שייך לומר דבר זה מחלוקת ר"י ורבנן הא לא תנן אח"כ דבר מזה וכיון דנזכר ר"י במתני' ופליג אשאר דברי' הוה לאפלוגי אריישא זה אינו דהא לפום סברא דהשתא לר"י פשיטא דנוהג במוקדשין שכן איסורו נוהג בבני נח וכדאמר.

ועוד דאין זה קושיא מה דלא פליג ר"י אריישא דהא נמי לא פליג אירך ימין ושמאל אף שהוזכר ר"י במתני' ופליג אשאר דברים והרשב"א שפי' לעיל והא מדקתני סיפא ונוהג בשליל דהוה לר"י לפלוגי אריישא הא סיים שם הרשב"א למה לאהדורי פלוגתייהו בשליל הוה לאפלוגי אריישא דאין נוהג במוקדשין וממילא הוה ידעינן פלוגתא בשליל יע"ש ומיהו בהא דלעיל והא מדקתני סיפא שייך שפיר לפרש כיון דר"י פליג בשליל הוה ליה לכלול ולומר ר"י אומר אינו נוהג בשליל ולא במוקדשין דחד טעמא הוא וכאן לא שייך דבר זה כדכתיבנא: ודע לפי מה שנראה מדברי הר"מ ז"ל בפי' המשנה לקמן דאינו נוהג בטמאה דאף לחכמים יעקב נצטוה על ג"ה אלא שאין עושין היום במצות השם ליעקב אלא שנאמר לנו בסיני כו' וכן מבואר מדבריו בהל' מלכים פ"ז דיעקב נצטוה על ג"ה ולקמן במשנה דאין נוהג בטמאה אכתוב שם וא"כ לפי דבריו ע"כ ה"ק ר"י והלא מבני יעקב נאסר ולא שייך דרשא דמי שגידה אסור דהא עדיין בהמה טמאה מותר' וחכמים השיבו לא כי בסיני נאמר ושפיר שייך דרשא דמי שגידו כו' ועכ"פ גם חכמים מודים דיעקב נצטוה על ג"ה דמעשה בדידיה הוה ואם כן שפיר ראוי לחול איסור גיד דחמור שנוהג בב"נ אף לר"מ וז"א דלר"מ לית איסור חמור אלא כולל ומוסיף וב"א וכההיא דנבילה לקמן ועיין כריתות י"ד יש אוכל יע"ש ובגמרא דמוקי לה בכולל דוקא ומאן דלית ליה איסור חע"א אפילו בחמור על קל לית ליה והכין הלכתא שהרי א"א

ונעשית חמותו דבשריפה אפ"ה לא חייל אם לא בכולל ועיין תוספות יבמות ל"ב ב' יע"ש וא"כ שפיר פריך מאן שמעת ליה ר"מ הא ר"מ אף בחמור על קל אין חייל ולא חל גיד אמוקדשין ולפי זה הא דאמרו חכמים לקמן לר"י בסיני נאמר ולדבריו דר"י קאמרי לדידן אף חמור על קל לית לן ואף אי נאמר לבני יעקב אלא לדידך דאמרת חמור על קל חיל אפ"ה בסיני נאמר ושפיר שייך דרשא דר"ש מי שגידו אסור כו' ובשרו כו' וע"ש בתוספות ק' ב' בד"ה וב"נ ואהכי מקשה מאן שמעת האי סברא ר"ל דחמור על קל חייל כו' אבל רש"י שפיר' מאן שמעת האי סברא דנוהג בב"נ משמ' דלר"מ גיד הנשה אין נוהג בב"נ וכפשטא דמתני' התם לקמן ודלא כר"מ ז"ל: מה שכתב מהרש"א ז"ל דה"מ להקשות דהא האי תנא סובר אין נוהג בטמאה בסיפא עכ"ל היינו לשיטת רש"י ז"ל א"כ תנא דכאן דסובר בסיפ' אין נוהג בטמאה ע"כ דאין איסור חע"א דליכא למימר מי שגידו אסור כו' אפ"ה ע"כ ג"כ מטעם דבסיני נאמר כאומרו לו כו' וא"כ לא נצטו' יעקב על ג"ה וא"כ אין מוקדשין נוהג בגיד דלא הוה חמור איסור גיד דאינו נוהג בב"נ אבל לשיטת הר"מ ז"ל אפשר דאמרו לו בסיני נאמר ושייך שפיר מי שגידו אסור כו' ואע"פ כן נצטוה יעקב על ג"ה כמ"ש בהל' מלכים ובפי' המשניות יע"ש וא"כ שפיר איסורו נוהג בבני נח וע"ז פריך אימור דשמעת ליה בטמאה דאיסור לאו בקדשים מי שמעת ליה דחייל עליו גיד: בפירש"י ד"ה בטמאה דנוהג בשליל עכ"ל כתב מהרש"א קושטא קאמר ומיהו אף אי נוהג בשליל כו' אפ"ה טומאה קדים כר"י דנפל שלא כו' עכ"ל הנה הא דלעיל אפשר לומר ע"כ לא אמרינן לנפל שלא נקשרו אבריו בגידין אלא לר"מ וכפרש"י וכמו שהביאו התו' ד"ה אלמא דמתחל' הגיד אינו על הכף ואינו אסור אלא כשיתקשר על הכף והיינו לרבנן לקמן צ"ו א' אבל לר"י לקמן דאית ליה דרשא דעל הכף דכי אית ביה כמה זיתים יע"ש ואה"נ דלר"י אף מה שאינו על הכף אסור כמבואר שם הירך דכולא ירך ועל הכף דכי אית כמה זיתים ואכל חד מיחייב וא"כ לר"י אף שאינו על הכף קודם שיתקשר חייב אפשר לדידיה דלדידי' כף לאו דוקא ולדרשא הוא דאתא כו' וא"כ.

לשיטת רש"י וכמ"ש תוס' מיחייב משעת יצירה לר"י לכך כתב רש"י לר"י ודאי טומאה קדים דאינו נוהג בשליל כו' אמנם ז"א דבהדיא אמרינן לקמן ק' ע"ב ופריך מיני' לר"י מהא דר"י דנפל שלא נקשרו אבריו הרי אף לר"י אינו חייב באמת עד שיתקשר על הכף כו' וזה שסיים מהרש"א ז"ל כדמשמע לקמן בפירקין וכונתו להא דלקמן ק' וכמ"ש כאן וסובר רש"י ז"ל דבאמת אינו נוהג בשליל לר"י אף בלא נשחטה אמו והא דאמר לקמן ה"מ בטהורה דחוי קמדחי לה ולקמן במימרא דשמואל אבאר באורך בזה בעז"ה ומשום הכי כתב מהרש"א ז"ל קושטא קאמר אף לפי האמת בתו' ד"ה אלמא איסור מוקדשין קדים אומר ר"ת כו' עי' בחדושינו לקמן דף צ"ו ע"א בפלוגתא דר"י ורבנן באכלו ואין כזית שם אבאר לה דנ"מ לדינא בין פירש"י לתוס': בא"ד ואע"ג דהשתא רוצה לומר דגיד לא חייל אמוקדשין אאמ"ה דלא חמור חייל עכ"ל מ"ש דהשתא כוונתם במסקנא דכן הוא האמת דאין גיד חייל על מוקדשין למ"ד במעי אמן הן קדושים דליכא לא כולל ולא מוסיף אלא לפי מה דהוה ס"ד דגיד משעה שנוצרה הבהמה לא הוה קשי' להו איך חייל אאמ"ה דב"א הוא משא"כ השתא דמסיק לנפל שלא כו' דאין איסור גיד משעת יצירה הוקשה להם שפיר איך משכחת כלל איסור גיד על אמ"ה אף בבהמות חולין וע"ז

תי' דעיקר קושית המקשה דעל מוקדשין לא חייל דחמור הוא וכן בקושיא ראשונה סמוך על קושיא זו אימור דאמר כו' ועל אמ"ה מצי חייל דלא חמור כמוקדשין כן פשוט שהוא כוונתם.

ויש לתמוה דהא טעמא דר"י דגיד נוהג וחלה על טמאה שכן איסורו בב"נ וזה לא שייך באמ"ה דגם אמ"ה נוהג בב"נ ואדרבה חמור איסורו מן ג"ה דאילו ג"ה לא היה נוהג כ"א בבני יעקב לא לכל ב"נ גם לאחר מ"ת נאמרה המצוה לישראל כמבואר ואילו אמ"ה נאמרה ונשנית וגם עתה וקודם מ"ת לכל ב"נ נאסר ואיך יחול גיד על אמ"ה דקדים משעת יצירה ועוד, דהתינח לר"י דנוהג ב"נ אבל לחכמים דבסיני נאמר קשה ועוד איכא מ"ד דאף ב"א לית ליה ועיין יבמות יע"ש מא"ל בזה: והנה אם נאמר מ"ש התו' בדבריהם אמ"ה הוא שגרות לישנא ולא דוקאאמ"ה אלא בשר מן החי דכפי הנראה הגיד אינו אמ"ה אלא בשר מן החי דאמ"ה היינו בשר גידים ועצם היה נראה להתיר בסי' אלו דמ"ש על אבר מן החי דלא חמור במוקדשין חייל היינו לר"י דאמר לב"נ נאמר ובשר מן החי אינו נוהג בב"נ אי נאמר כר' יוחנן לקמן ק"ב ב' דבשר מן החי נפיק ליה מבשר בשדה טריפה לא מאבר מן החי מלא תאכל הנפש ואם כן ודאי בן נח לא הוזהר על בשר מן החי כמו שכתב הכסף משנה בהל' מלכים פ"ז שהקשה דברי הר"מ אהדדי דפסק דבן נח לא מוזהר על בשר מן החי וכר"י כו' יע"ש א"כ שפיר כתבו לר' יהודא איסור גיד חייל על בשר מן החי שכן איסורו נוהג בב"נ וחכמים דאמרו בסיני נאמר אפשר דהם ר"ש דאמר מי שגידו אסור כו' כנראה לכאורה ור"ש לית ליה יש בנ"ט וא"כ הקושיא מעיקרא ליתא היאך יחול גיד אאמ"ה דאין בנ"ט ולא חייב כ"א אגיד דעץ הוא וגזירת הכתוב הוא ולא הוקשה להם אלא לר' יהודא דאית ליה יש בנ"ט דחייב בטמא' שתים יע"ש ותי' אמ"ה דלא חמיר כמוקדשין מצי חייל, איסור גיד עליו וכאמור אבל קשה דהא ר"מ נמי אית ליה יש בגידין בנ"ט כמבואר לקמן ק"א האוכל ג"ה של נבילה חייב שתים וע"כ יש בנ"ט דהא התוספות מיאנו בפי' הר"מ ז"ל כמבואר לעיל ור"מ לית ליה איסור חע"א אם לא בא' מג' דרכים כולל ומוסיף וב"א עיין כריתות י"ד: ואין לומר דקושית התו' לא הוה אלא לר"י ולר"מ לא קשיא מידי דאיך יחול איסור גיד על אמ"ה דהוה מוסיף שניתוסף איסור למזבח וכמ"ד לקמן מחוברין לא יעלו ואף בבהמה חולין דהוה מוסיף אלו הקדשי' היה ראוי לגבוה ועכשיו איסור גיד כמו שאבאר לקמן אי"ה בהא דף ק"א ע"א כתבו התוספות דאף בחולין הוה מוסיף יע"ש והיינו אם היה מקדשה לאמו כו' והוה הולד ג"כ קודש דא"כ לר' יהודא נמי ל"ק דאיהו נמי ע"כ סובר מחוברין לא יעלו כמ"ש התו' לקמן ק"א א' ד"ה מאן האי תנא יע"ש דלר"י מחוברין לא יעלו אלא דזה לא ניתן להאמר כלל דהתורה בסתם אסרה ואף בבעל מום או חיה דאין ראוין לקדשים וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה תיקשי לאינך נמי.

וגם אין לומר דלר"י קשיא שפיר דאמר אכלו ואין בו כזית פטור היאך יחול איסור גיד על אמ"ה משא"כ לרבנן דפליגי לקמן על ר"י צ"ו א' דאכלו ואין בו כזית חייב דברי' הוה לגבי דידיה אבל משום אמ"ה צריך שיהא בו כזית כמו שאבאר שם לקמן בעזה"י וא"כ שפיר מצי חייל חצי זית על אמ"ה דאיסור חל על חצי שיעו' כמ"ש לעיל באורך אלא דזה דוחק דהתינח אם אין בכף כזית אבל אם יש כזית דצריך לאוכלו כולו אף לרבנן איך יחול על אמ"ה ואולי משום הכי כתבו עוד תירוצים אחרים ולא הונח להם

בתי' זה משום הנך קושיות ודע שמ"ש דבגיד אפשר דאין בו אמ"ה אלא בשר מן החי עיין בחדושינו לקמן צ"א א' באוכל ב' גידין מב' ירכות ושם נאריך בה בעזה"י ועיין בר"מ הלכות מ"א פ"ח אף שכתב שם דהלשון וטחול וכוליא שאין בו עצם נמי מיקרי, אמ"ה אפ"ה אפשר גיד לא מיקרי אמ"ה דלאו מיוחד הוא להיותו אבר ועוד אפשר דעושה חליפין והמ"מ כתב בעי' שיאכל בשר גידים ועצמות כברייתו ולא לישתמיט לומר בג"ה לחוד דהוה אמ"ה: בא"ד ועוד דא"א לחול בע"א עיין במהרש"א ור"ל דלכאור' מצי לומר דאיסור גיד יחול לאחר שחיטה וכתבו התו' דבעינן מחיים דומיא דיעקב כמ"ש ד"ה קדשים דאיסור כרת כו' וגזירת הכתוב דחייל על אמ"ה לזה כתב מהרש"א דהתו' בכאן לא אסקי אדעתיה הא דלקמן אלא דסברא הוא דכי אסרה תורה מחיים נמי וגזירת הכתוב הא דיחול איסור גיד אאמ"ה עוד כתבו התו' דאמ"ה אינו עד לאחר שיולד הוא ר"י לקמן דף ק"ג בסוף הפרק יע"ש ואיכא מ"ד בהמה בחייה לאו לאברים עומדת ושם אבאר בפירש"י ד"ה אלא הכא במבכרת כו' ממה נפשך אי נוהג בשליל כו' ואי אין נוהג בשליל עכ"ל לכאורה יאמר דפ' כן דלא נימא דבר זה מחלוקת ר"י ורבנן וכתב דלא צריך לזה אלא דבר זה מוסכם אליבא דכ"ע דלר"י נמי דאינו נוהג בשליל נמי נוהג במוקדשין דבהדדי אתיין אלא דא"כ בהא דאמר ואבע"א ולדות קדשים בהוייתן הוה קדושים לא פי' כן כי הכ' ממ"נ אלא סתם וכתב בד"ה ואבע"א כו' כתב דנוהג בשליל ואיסור גיד קדים ולא כתב ממ"נ ודוחק לומר דסמך עצמו אמ"ש מקודם לזה כמבכר' אבל הנרא' לי בזה דהוקשה לו למה לי רישא דנוהג במוקדשין והא מדתנן סיפא דנוהג בשליל פשיטא דאיסור קדים הוא גיד ותו לא פקע ופשיטא כמ"ש לעיל ומש"ה פי' דה"ק דבר זה דנוהג במוקדשין כ"ע מודי' ואף ר"י דא"נ דאין נוהג בשליל אפ"ה ב"א הוא ושפיר חיילי בהדדי ואף דרישא לאו ר"י הוא כדמקשה לעיל מ"מ לא פריך אלא דליהוי ר"י ולא ר"מ זה ודאי קושיא אבל לומר דרבי שנאה לרישא אליבא דכ"ע זה אין קושיא וכהנה רבות בש"ס וא"כ א"ש דבולדות קדשים בהוייתן הן קדושים לא הוצרך לפרש ממ"נ כי הכי דא"ל גם לר"מ צריך הרישא דה"א ולדות קדשים במעי אמן קדושים ותו לא אתי איסור גיד וחייל לפי מה דמסיק מהא דנפל כו' אמוקדשין קמ"ל בהוייתן קדושים ובהדדי אתו וחיילי תרווייהו ואף לר"מ איצטריך הרישא ולא נצטריך לומר דאליבא דכ"ע שנאה הריש' משא"כ במבכרת דליכא שום רבותא פי' דרבי אליב' דכ"ע שנאה לרישא וה"ק דבר זה דנוהג במוקדשין כ"ע מודים בו ובשלמא לעיל למאי דלא אסיק הא דר' יוחנן לנפל כו' קשה למה לי הרישא הא מסיפ' שמעינן דנוהג בשליל ופשיטא דתו לא פקע איסור גיד ואי לאשמעינן דל"ת במעי אמן הן קדושים ואין איסור חל אף בב"א דמסתמא לא יחלוק הך סתמא אסתמא דכריתות ולהכי אמר במעי אמן הן קדושים והיא גופא אשמעינן איסור ב"א אף דממתני' דכריתות שמעינן לה דרך התנא לסתם בכמה מקומות ד"א כמ"ש לעיל רש"י גופא ד"ה וכ"ת אשמעינן יש בנ"ט ואשמעינן איסור חע"א דהיינו כולל אף דממתני' דכריתות שמעינן לה כו' משא"כ השתא דאסיק הא דר' יוחנן לנפל שלא נקשרו כו' שפיר איצטריך הרישא כו': ודע דלכאורה אין ראיה כלל מסיפא דנוהג במוקדשין דלעולם אימא לך דאין נוהג בשליל לכך ק"ל דאיסור ב"א וחיילי תרווייהו בהדדי ומסיפ' אין ראי' דנוהג בשליל דאיירי שנשחטה אמו

ויצא בן ט' חי לאויר העולם לר"מ דטעון שחיטה והוה בהמה מעלייא לר"מ דכה"ג כתב הרא"ש בפ' בהמה המקשה דף ע"ה.

ע"א בחלב לר"ל דאמר חלבו כחלב חיה אפילו הכי כשיצא לאויר העולם אין אוסר ר"מ חלב של שליל ע"ש ועיין מ"ש בתו' ד"ה הכא במבכרת יע"ש וא"כ אין ראיה כלל מסיפא ומש"ה צריך רישא לומר תרווייהו בהדדי חיילי יש לומר דרש"י סובר דהא דתנן ונוהג בשליל היינו אף במעי אמו אם מת לאחר שחיטה ולא יצא לאויר העולם אפ"ה נוהג.

גם מהרש"א ז"ל בתוספות ד"ה הכ' במבכרת כתב דשמעתין לא משמע כרא"ש ובתו' אבאר. ועוד דרש"י סובר דאי אין נוהג אלא לאחר שיצא לאויר העולם א"כ קשה מכדי מתני' רבי היא כמ"ש לעיל דמש"ה פריך מוקדשין פשיטא דאל"ה אימא דאשמעינן אף בעולה למזבח נוהג יע"ש א"כ רבי דאמר בהמקשה דשנאו לר"י בל' חכמים דבן ט' ניתר בשחיטת אמו ואיך סתם כאן כת"ק דנוהג בשליל כיון דבמעי אמו הכל מותר ולא מסתבר לאסור כשיצא לאויר העולם דבשרא בדיקולא דמיא ולא מסתבר לאמר אגיד אח"כ כן הוא סברת רש"י ז"ל דהוא לשיטתיה בפרק בהמה המקשה במתני' ע"ד א' דר"מ דאמר בן ט' אין ניתר בשחיטת אמו דחדשים לחוד גרמי לא כפירוש הרא"ש שם משום דאי אוירא בעינן ודאי משתרי בשחיטת אמו ואף שיצא אח"כ לאויר העולם בישר' בדיקולא הוא ולא מסתבר לאסור אח"כ וכמו שנאריך בה בעזה"י לקמן במימר' דשמואל ומש"ה קשי' ל"ל רישא אלא דרבי אליבא דכ"ע שנאה וכדכתיבנא: בתו' ד"ה והא מתני' דלא כר"י ה"מ לומר כו' היינו דהוה להקשות ממתני' גופא ולא מברייתא דלקמן דר"י אומר אינו נוהג אלא באחת וע"ז כתבו דמ"מ נ"ל למפרך מרישא גופא ובד"ה קדשים דאיסור כרת מי שמעת ליה משמע בשלמים ולאחר זריקה עכ"ל מדהקשו בשלמים ולאחר זריקה דלא הוה קושיא כ"כ ואפשר דמלתא דפשיטא הוא דמאחר דליכא איסור אחר פשיטא דיחול איסור גיד ונאמר להיפך דסברא פשוטה היא דאף דלא חל מחיים אפ"ה חל לאחר שחיטה וצ"ל דקשיא להו דאשמעינן דאיסור גיד מיתלא וקאי כדאיתא ביבמות דפריך נשא חי וא"כ מת תתיב' יבומי ומשני מתלי תלוי וקאי יע"ש בד"א וה"נ כן אשמעינן ומש"ה הוקשה להם שפיר ומ"מ מדלא הוקשה להם בפשיטות דאימ' דגיד נוהג במוקדשין בחטאות ואשמות בק"ק דמותרים הן לכהנים ולזרים אסורי' לאחר זריקה עיין בר"מ הלכות סנהדרין פי"ט בלאוין שלוקין עליה' וא"כ שפיר אשמעינן ג"ה נוהג במוקדשין דמוקדשין קדים ואח"כ לאחר זריקה חייל איסור גיד אזרים מיגו דאיתוסף איסור גיד לכהנים איתוסף נמי לזרים וחייב שתים דשפיר הוה טפי להקשות כן דאשמעינן חידוש זה דחייל אמוסיף כו' ומדלא הקשו כן אית ללמוד מדבריהם דבר מחודש דלא אמרינן איסור מוסיף אלא מיד כשנתוסף איסור השני ובא לעולם חל על אדם אחד מה שלא נאסרה מעולם אותה החתיכה לזה האיש או שפיר אמרינן מיגו דאהני איסור השני לאסור על אותו האדם אהני נמי על זה שכבר נאסר' עליו מחמת איסור הראשון לחייב ב' משא"כ כאן דאיסור גיד מיד שחל דהיינו במעי אמו או לאחר שיצא לאויר העולם אין לו מקום לחול על שום אדם דבלא"ה אסורה הבהמה לכ"א משים קדשים ואף לכהנים קודם זריקה ולאחר זריק' דחייל לכהנים משום דאזיל איסור הראשון מה שאין כן בישראל באיסור הראשון קיימא ולא אמרינן כה"ג מוסיף והבן זה.

ועיין בחדושינו בחלק א' הנדפס בזאלקווא שם הארכנו בפרטי איסור כולל ומוסיף וב"א ועין בכללים כאן מה שכתבנו בזה ובמסכת כריתות י"ד וט"ו במשנה יש בא ביאה אחת יע"ש ובר"מ הלכות שגגות יע"ש היטב: בא"ד וי"ל כיון דמחיים לא חל כו' דומיא דיעקב עכ"ל בזה יש ליתן טעם הא דלקמן ק"א ב' דאמרו חכמים בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו ושם בברייתא אמר כדי לידע מאיזה טעם נאסר יע"ש והלא כמה וכמה מצות שלא ניתן בהם טעם ולא נתגלו טעמן בתורה ומ"ש מצוה זו אלא כדי לידע מאיזה טעם דומיא דיעקב דוקא שיחול מחיים ולכך לא נכתבה במקומה.

הראויה לה ומש"ה הר"מ דפסק דאין בגידין בנ"ט ואפ"ה פסק האוכל ג"ה של נבילה שחייב שתים דכיון דפסק כחכמים בסיני נאמר ולא נכתב כאן אלא לידע כו' דומיא דיעקב שיחול מחיים כמו וולדות קדשים דהר"מ פסק במעי אמן קדושים בהל' תמורה כמו שאבאר לקמן אי"ה וא"כ אי ס"ד דאין בו שום איסור אחר אלא גיד דעץ בעלמא הוא אין שום חידוש ילפינן מיניה במה דכתיב אצל יעקב דאי שיחול דוקא מחיים מה"ת שלא יחול מחיים הא שום איסור לא שייך גביה ולא שייך אין איסור חל על איסור ולא משכחת כלל שלא יחול עד לאחר שחיטה אלא שמע מינה כיון דחשביה רחמנא לאכילת גיד הוא הדין לענין שאר איסורין דליהוי אכילה חשובה משא"כ לר"י דאמר במקומו נאמר לב"נ א"כ אי הוה סבירא ליה אין בגידין בנ"ט לא הוה שום איסור אחר כ"א גיד לחודיה דגזירת הכתוב דליכא שום הוכחה מדכתבי' אצל יעקב דהא במקום הראוי כתיב דלבני יעקב נאמר ושפיר אמר לקמן וכ"ת קסבר ר"י אין בגידין בנ"ט ואיסור גיד איכ' איסור טומאה ליכא ע' דף ק"א ב' דליכא הוכחה משא"כ לרבנן דבסיני לאמר יש הוכחה וכדכתיבנא ועמ"ש לקמן בהא דר"ש דף ק"ב כן נראה ליישב דברי הר"מ ז"ל דרך דרוש ועיין לקמן: בא"ד וי"ל דלא נאסר אלא לבני יעקב וא"נ לכל העולם כו' עכ"ל הוא ב' תירוצים ולתי' הא' שכתבו דקודם מ"ת לא נאמר אלא לבני יעקב ק"ק הלשון דאמר בסנהדרין נ"ט א' ואנו אין לנו אלא ג"ה ואליביה דר"י דלא דמי כלל להא דמצוה שנאמרה ולא נשנית יע"ש: בא"ד וא"ת נימ' מיגו דאיתוסף איסור גיד לגבוה איתוסף נמי להדיוט וי"ל איכא מ"ד מחוברין יעלו עכ"ל למאי דמוקי בולדות קדשים ע"כ בחטאת או שלמים הנאכלין מיירי דאי עול' זכר הוא דהוה וגם אם אמר על בהמה שלמי' ולד' עול' לא אמר כלום כמבואר במס' תמורה ובר"מ ה' תמורה ואי בקדשים, הנאכלין ודאי לא שייך איתוסף איסור לגבוה דכל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו כו' אבל משכחת ליה שפיר דאם הקדיש וולד בהמה מעובר' והיא חולין וולדה עולה כר' יוחנן דקיי"ל כוותיה לא כבר פדא בתמור' ו' יע"ש ועיין בר"מ פ"ד ה"א מהל' תמורה ובהל' מעה"ק פי"א ה"ח ומיהו למאי דמסיק בתמורה בבהמה תמימה כ"ע מודים א"ש אף לבר פדא.

ודע שמ"ש היא שלמים וולדה עולה לא אמר כלום היינו בהקדיש בהמה שלא היתה מעוברת והקדיש הבהמה ממילא כשנתעברה אח"כ הולד קדוש ממילא בקדושת האם והך מתני' דתמורה כ"ה א' מיירי בבהמה מעוברת ומש"ה אם הקדים קדושת הוולד אז לר"י קדוש היא שלמים ולדה עולה יע"ש בפירש"י.

אבל לא כשנתעברה אח"כ דאין אדם מקדיש דשלב"ל ואף הקדים קדושת הולד לאם לאו כלום הוא והולד קדוש ממילא בקדושת האם וזה ברור והא דלא מקשה בדף יו"ד שם לבר פדא מהך מתניתין דכיצד מערימין כ"ה היא שלמים ולדה עולה למאי דס"ד דב"פ פליג אף בתמימה י"ל דאין הולד קרוש עד שיצא לאויר העולם היינו בהיא חולין ולא בהיא קדוש וע"ש דף יו"ד תוספות ד"ה ואזדא ואין כאן מקומו להאריך ובד"ה הכא במבכרת עסקינן דבהדדי אתי וא"ת לר"י כו' וי"ל דאיסור גיד וחלב עד שיצא לאויר העולם עכ"ל מה שפירשו בהדדי אתיין ולא ניחא להו כפשוטו כפירש"י דגיד קדים דא"כ פשיטא דתו לא קדים ולא ניחא לומר דרישא לכ"ע שנאה וכמ"ש בפירש"י ז"ל ולזה הקשו לר' יוחנן דאמר חלב חדשים גרמי כו' כ"ש גיד דלא כתב שור ותי' דלר' יוחנן נהי דאויר לידה לא בעינן אויר העולם בעינן והביאו ראיה מתלש חלב כו' וזה דלא כמו שכתבו בד"ה הכ' בולדות קדשים עסקינן יע"ש ועי' בהמקשה ע"ו ובתוס' ד"ה לדברי המחיר ומהרש"א ז"ל כתב דנוהג בשליל אין ראי' כמ"ש הרא"ש בפרק בהמה המקשה עכ"ל הרא"ש שכתב כן אחלב יע"ש וה"ה אגיד נמי מצי למימר כן ומ"ש מהרש"א דשמעתין לא משמע כמ"ש הרא"ש לכאור' לא ידענא מהיכן משמע ליה ז"ל כן דאי משום הא דמקשה והא מדקתני סיפא נוהג בשליל ודאי קושיא חזקה הוא כיון דנוהג במעי אמו דשמעינן דבר זה מרישא למה לי הסיפא כלל ויש ליישב דבריו: גמ' ואבע"א ולדות קדשים בהויתן הן קדושים קשיא לי אמאי צריך לדחוק ולאוקמיה דלא כהלכתא דהא קיי"ל במעי אמן הן קדושים כמו שפסק הר"מ ז"ל בהל' תמורה פ"ז יע"ש ואמאי לא בפשיטות טפי דהקדיש בהמה מעוברת בן ח' או מ' דקדושה חלה על העוברין לכ"ע בבהמה תמימה אף לבר פדא בתמורה י' יע"ש ונהי דאיסור גיד אינו חל משעת יצירה מ"מ חייל לאחר מכן במעי אמו וכמתני' דנוהג בשליל כפירש"י דלא כפי' הרא"ש בהמקשה והבאתיו בסמוך ואשמעינן תנא דמתני' דקדושה חלה על העוברין אפ"ה גיד קדים דחייל אלא נראה מכאן ראיה שאין שום איסור נוהג במעי אמו עד שיצא לאויר העולם וכמ"ש התו' ד"ה הכא במבכרת עסקינן וכפי' הרא"ש בהמקשה בהא דחלב וה"ה במתני' דנוהג בשליל דאל"ה לוקמיה מתני' בהקדיש עובר ולאשמעינן דקדושה חלה על עוברין וגיד נוהג בשליל וחייל שפיר ומיהו יש ליישב זאת לשיטת רש"י דמסיפא שמעינן דנוהג בשליל ומ"מ קשיא דלמא אשמעינן דקדושה חלה על העוברין וי"ל דלא שייך לאשמעינן הכי לענין גיד: ע"ש גמרא אמר רב חייא בר יוסף כו' ור"י אמר א' קדשים הנאכלין וא' שאין נאכלין אישור גיד נוהג בהן עכ"ל הנה ר' יוחנן דאמר דנוהג להלקותו יש לראות מה"ת לחלק בין קדשים הנאכלין לאין נאכלין עד שהוצרך להשמיענו זה דאין חילוק ואם נאמר דה"ק קדשים הנאכלין ודאי נוהג במבכרת או בהוייתן הן קדושים וחיילו תרווייהו בהדדי כמ"ש התוס' ד"ה הכ' במבכרת דלר"י איסור גיד עד שיצא לאויר העולם וכ"ש חלב כו' אלא אפי' קדשים שאין נאכלין אשכוחי משכחת ליה דנוהג במוקדשין ר"ל תרווייהו בהדי הדדי חיילי ואף דעול' זכר הוא מ"מ קדוש' חלה על העוברין ור' יוחנן כשמעתי' ואף לבר פדא בתמימה חייל קדושה כמ"ש לעיל בסמוך דא"כ איך תלוי זה בקדשים שאין נאכלין הא בקדשים הנאכלין נמי אשכוחי משכחת לי' באשם שהוא דוקא זכר דגיד נוהג במוקדשין דחיילי תרווייהו בהדדי.

והרצון בזה דאמר ר' יוחנן א' קדשים הנאכלין וא' שאין נאכלין גיד נוהג בהן דהיינו דשייך לומר הל' גיד נוהג דחייל על מוקדשין אז דחייל בהדדי נמי שפיר למיתני גיד נוהג בהן משא"כ אי גיד קדם לא שייך למתני גיד נוהג במוקדשין ועי' בחידוש ריטב"א שפי' הא דתני גיד נוהג במוקדשין משום דגיד ועל מוקדשין שכתב במבכרת וקסבר אינו נוהג בשליל וחיילי תרוייהו בהדדי וכן בולדות קדשים בהוייתן קדושים ואינו נוהג בשליל וכוונתו דאי נוהג בשליל לא שייך למתני גיד נוהג במוקדשין דמשמע דגיד חל על מוקדשין ומיהו בב"א שפיר שייך למתני כן דחל על מוקדשים וכן כתב בהא דולדות קדשים במעי אמן הן קדושים ושפיר שייך לומר נוהג במוקדשין דחייל עמו ביחד ע' תוס' ד"ה הכא במבכרת וקמ"ל דלא מבטל איסור קדשים החמור איסור גיד הקל מלחול עמו אפשר שמפני זה כתבו התוספות דבהדדי אתיין דאי מפני שגיד קדים לא שייך למיתני גיד נוהג במוקדשין אף דאשמעינן טובא מ"מ לא שייך לומר כן דהלשון משמע שגיד חל על מוקדשין וכדכתיבנא וכתב כן לתרץ קושית הרשב"א שהקשה אהא דאמר הכ' במבכרת דא"כ תהדר הקושי' לדוכתיה מוקדשין נוהג בגיד דהא גיד קדים וי"ל דאשמעינן תנא אף בשאר קדשים אין נוהג במבכרת נוהג כו' והריטב"א לא ניחא ליה בכך דמשמע הלשון דגיד חל על מוקדשין מדפריש גם בתי' האחרון ולדות קדשים בהוייתן הם קדושים ג"כ דאינו נוהג בשליל והא ודאי משום דהל' משמע כך בשלמא במבכרת אפשר לומר דקשיא לי' לריטב"א מאי קמ"ל דלא ניחא לי' לומר דאשמעי' פעמים דנוהג במוקדשין במבכרת וכי התנא כי רוכלא ליחש' וליזל באיזה מוקדשין נוהג ואל תתמה עליו במה שפי' דאינו נוהג בשליל והא רישא ר"מ הוא דנוהג בשליל י"ל דהריטב"א סובר דגם לר"מ אינו נוהג עד שיצא לאויר העולם וכמ"ש התוס' ונוהג בשליל לאחר שיצא לאויר העולם וההיא דלעיל מדקתני סיפא אין לחוש כיון דלא קאי הכי במסקנא ובמסקנא הדר ביה ממה דהוה אמר.

והדרן למילתא קמייתא דר' יוחנן דאמר א' קדשים הנאכלין וא' שאין נאכלין איסור גיד נוהג בהן ומה"ת לחלק ומאי אתא לאשמעינן ואי לומר דאשכוחי משכחת לה דגיד חל על מוקדשין דקדושה חלה על העוברין זה היה יכול להשמיענו בשאר דוכתין דהקדושה חלה על העוברין והאיך תלוי זה כאן: ואין לומר דר"י טובא אשמעינן בהא דא' קדשים הנאכלין ואחד שאין הנאכלין דה"א דוקא קדשים שאין נאכלין איסור גיד חייל בהקדיש מעוברת אם זכר עולה דחייל איסור גיד ביציאה לאויר העולם ואין לומר אין איסור חע"א י"ל דהוה מוסיף מיגו דאיתוסף איסורא למזבח חייל למי להדיוט ואם אכל לוקה שתים אחת משום עולה ואחת אשום גיד דר' יוחנן אפשר דסובר מחוברין לא יעלו כרבנן דפליגי עליה דרבי והכין הלכתא כמו שאבאר לקמן חדא דר"פ אמר זל"פ כאן להלקותו וצאן להעלותו משמע דגם ר"יברבי ס"ל לקמן דיעלו ועוד דא"כ איפכ' הוה ליה לומר א' קדשים שאין נאכלין וא' הנאכלין דהוה לא זו אף זו ולא זו ואצ"ל זו כו': והנה אם נאמר דלא כסברת התוספות ד"ה קדשים דאיסור כרת שכתבו כיון דמחיים לא חייל אף לאחר שחיטה לא חייל אלא דמילתא תלוי כמו אחות אשה וחייל לאחר שחיטה גם הר"מ ז"ל בהל' מ"א לא כתב כלל מזה ואילו הוה סבירא ליה הכין לא הוה שתיק מיניה מלפרושי אלא דחל לאחר שחיטה בהסתלק האיסור האחר ממנו וא"כ א"ש דל"מ קדשים הנאכלין אף דמוקדשין קדים וגיד עד שיצא לאויר העולם אפ"ה חייל לאחר שחיטה

דליכא תו איסור אחר וחל בשלמים לזרים ובחטאת ואשמות לכהנים אלא אפי' קדשי שאין נאכלין איסור גיד נוהג בהן או משום דהוה מוסיף לגבוה דמחוברין לא יעלו ולרב פפא דאמר ולא פליגי אם נאמר דל"פ כלל אפ"ה איסור גיד נוהג בהן אם נאמר דר' יוחנן חלב חדשים לחוד גרמי ולא בעי כלל אויר העולם כמ"ש התוספות ד"ה וכ"ת אלא כפי' הרא"ש בפ' בהמה המקשה ע"ה א' כמו שאבאר לקמן במימרא דשמואל וחלבו מותר לד"ה יע"ש בדף צ"ג ב' וה"ה וכ"ש גיד דלא כתב ביה שור וכשב והך דר' יוחנן בתלש חלב אבאר לקמן אי"ה דמשם אין ראי' א"כ א"ש דגיד נוהג בהן דקדום משנתקשר על הכף ולאחר מיכן הקדיש העובר דקדושה חלה על העובר ודע שאף שכתבנו להר"מ לית לי' סברת התוספות דאף דלא חל מחיים אפ"ה חייל לאחר שחיטה אפ"ה א"ש מה שכתבנו לעיל דמש"ה כתבה התורה גיד אצל בני יעקב להודיע מאיזה טעם נאסר דל"ת דלא חל כלל מחיים דאין איסור חע"א אמ"ה כקושית התוספות או אף למ"ד בהמה בחיי' לאו לאברים עומדת מ"מ אינו חל על איסור עשה דשאינו זבוח כו' דהוה עשה גמורה ואין איסור חל עליו ואף דחל על חצי שיעור שאני התם דלית ביה איסור עשה אלא איסורא לחוד מריבויא דכל חלב כו' או מהלמ"מ משא"כ עשה דאינו זבוח וכמ"ש התוס' שבועות כ"ג ד"ה דמוקי יע"ש ולקמן בס"פ אבאר באורך בעזה"י וקמ"ל דאפ"ה חייל מחיים דומיא דיעקב דלא כמ"ש מהרש"א דבלא"ה אין סברא לומר שלא אסור אלא לאחר שחיטה כו' וא"כ שפיר מוכח דאף דאין בנ"ט אפ"ה כיון דאחשביה רחמנא לאכילת גיד ה"ה לענין שאר איסורין וחייב ב' דאל"כ למאי הלכתא כתבי' רחמנא אצל בני יעקב כיון דליכא בי' איסור אחר כ"א איסור גיד וע' מ"ש בריש הפרק יע"ש: ע"ש גמרא רנב"י אמר להעלותו פליגי והיינו מחוברין ובפלוגתא דר' ורבנן לקמן אבל בפירשו כ"ע מודים דאסור להעלותו בפ"ע דלרבי לא עדיף מפירשו דהיתרא דירדו ולרבנן אף מחוברין דאיסורא אסורין כפירש"י לקמן ממשקה ישראל.

ועי' פירש"י ד"ה רנב"י יע"ש וקשיא לי דאם כן לימא מר הלכה כר' ומר לימא הלכה כחכמים ולא שייך שיחלוקו אמוראי בפלוגתא דתנאים וכה"ג הקשה הרא"ש ז"ל בפ' בהמה המקשה לשיטת הר"מ ז"ל לפי דעתו שמפרש דברי הר"מ דר"י ור"ל פליגי בפלוגתא דר"מ ור"י יע"ש דהוה לומר הלכה כר"ש או כר"י וה"נ כאן ועוד היאך תלוי פלוגתא זו בכאן בזבחים הוה להו לאפלוגי דשם מקומו וכאן בהאי פירקא לא עסיק אלא באכילת גיד להדיוט ולפי מ"ש לעיל א"ש דשייך בהאי פירקא למאן דאוסר גיד להעלותו למזבח א"כ בהקדיש עובר קודם ט' חדשים ואיסור גיד לא חייל קודם ט' חדשים כמו בחלב ואין חילוק בין חלב לגיד כמו שאבאר במימרא דשמואל אפ"ה אתי גיד וחייל אמוקדשין דהוי מוסיף למזבח ומאן דאמר מחוברין יעלו לא מצי חייל איסור גיד אמוקדשין דקדים אף דגיד נוהג במעי אמו ולא הוה מוסיף כו' והא דאמר להעלות פליגי היינו דעיקר פלוגתא להעלותו וממילא דנ"מ לענין איסור אכילת הדיוט וכדכתיבנא והיינו דלא אמר מר הלכה כמר כו' דאשמעינן טובא גם להדיוט וכמ"ש ועיין מ"ש בהא דלקמן פירשו לא יעלו: עוד אבאר לך למ"ד מחוברין יעלו ליכא איסור מוסיף אם נטל נמי הגיד מן הירך וחלצו דלא יעלו לכ"ע אפ"ה לאו משום איסור גיד נגעו ביה אלא פי' דהתירא לא יעלו א"כ לאו מוסיף הוא דרבי מוקי לקרא דהבשר ודם בפי' דהתירא ועמ"ש בהא פי' לא יעלה: והנה ראיתי להמ"מ בהלכות מ"א ה"א פ"ח על מ"ש רבינו

דג"ה נוהג בחולין ומוקדשין א' קדשים הנאכלין וא' שאין נאכלין כתב דרבינו פוסק כר' יוחנן דאמר א' קדשים כו' והלח"מ בפ"ו מהלכות מעה"ק הלכה ד' שכתב על דברי המגיד משנה הללו דקשה דהא להלקותו כ"ע מודים דנוהג ותי' משום דרבינו פוסק כאן בהלכות מעה"ק דאסור להעלותו וא"כ ע"כ מפרש כרנב"י דלהעלותו פליגי ולכך מפרש שם דכר' יוחנן פוסק עכ"ל הנך רואה כמה יש מהדוחק שהרי הר"מ ז"ל בהלכות מ"א לא נחית אלא לאשמעינן שיש מלקות באכילת גיד וכן כתב הלח"מ בפ' וא"כ לא היה להמגיד משנה שם להזכיר כלל דברי ר' יוחנן ורנב"י כיון שדבר זה מוסכם אליבא דכ"ע ולפי מ"ש י"ל דברי המ"מ על נכון דהוה קשי' לי' לאיזה צורך כתב הר"מ ז"ל א' קדשים כו' ומה"ת לחלק בינייהו אלא דאשמעינן אף היכא דאיסור מוקדשין קדים שהקדיש עובר במעי אמו דקדושה חלה על העוברין קודם ט' חדשים אפ"ה אתי גיד וחייל עלייהו ל"מ בקדשים הנאכלין דאשכוחי משכחת לאחר שחיטה אלא אף בקדשים שאין נאכלין דלעולם אית בי' איסור מוקדשין אפ"ה חייל גיד דהוה מוסיף לשיטת הר"מ ז"ל בהלכות מעה"ק דמחוברין לא יעלו וכבר א כתבנו לעיל דהר"מ לא סובר כתו' דבעינן שיחול מחיים כו' ולזה כתב המ"מ דרבינו פוסק כר' יוחנן ואליבא דרנב"י וכדכתיבנא דאמר להעלותו פליגי ה"ה דנ"מ לענין להלקותו וכמ"ש בסמוך ואין להקשו' איך יתיישב אליבא דרב פפא דאמר ל"פ כאן להקטיר וכאן להלקותו משמע להעלותו אפי' ר' יוחנן מודה דשרי וא"כ לאיזה צורך אמר ר"י קדשים הנאכלין כו' וי"ל דר"מ סובר דלר"פ ה"ק איסור גיד נוהג בהן בקדשים שאין נאכלין משום דאיסורו נוהג בב"נ ולא סבירא ליה הא דפרכינן אימור דשמעת ליה כו' ומשא"כ להר"מ ז"ל דאיהו פסק בהלכות איסורי ביאה פי"ז ה"ח כלל גדול בידינו שאין איסור חע"א אם לא בא' מג' דרכים ושלל כל איסורין אף בחמור על קל שאין חייל מש"ה ע"כ כר' יוחנן סובר אף דאיהו פסק בהל' מלכים דיעקב נצטווה על ג"ה אם לא באיסור, מוסיף לגבוה כמ"ש לעיל ועיין פי"ד מהל' מ"א הח"י כתב כן דאין אי' חל אם לא בא' מג' דרכים ועי' מ"ש לקמן: שוב ראיתי שיש ליישב בפשיטות טפי לרב פפא דאמר ול"פ כאן להלקותו כאן להעלותו ל"ק דמאי רבותא דאחד קדשים הנאכלין כו' לענין להלקותו י"ל דאשמעינן דאפ"ה חייל גיד על מוקדשין דאיכא לישנא לקמן בדף ק"ג בפלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש דמייתי איסור טריפה וחייל אאמ"ה ופירש"י לר' יוחנן חייל דסובר איסור חע"א וטריפה על אמ"ה ליכא לא כולל ולא מוסיף וא"כ ר"פ נמי יסבור הכי דאף קל על חמור חייל דהא טריפה אאמ"ה קל על חמור דאמ"ה נוהג בבני נח משא"כ הר"מ ז"ל דלית ליה איסור חע"א לאיזה צורך כתב א' קדשים הנאכלין אלא כמ"ש, דמש"ה חייל דהוה איסור מוסיף דפסק כר' יוחנן דלהעלותו אסור ועי' מ"ש לקמן דף ק"ג ע"א כי שם אאריך בעז"ה: ובפירש"י ד"ה להעלותו למזבח אין איסור גיד נוהג בהן דלא כתיב ולא יאכל המזבח עכ"ל עי' במהרש"א ז"ל שכתב לר"פ ולא פליגי סובר דגם תנאי דלקמן ל"פ עכ"ל ורצה לומר דגם רבנן סברי דמחובר מותר להעלותו ג"ה ולא איצטריך ריבויא למחוברין דאסור דמי כתיב לא יאכל המזבח ומשקה ישראל לית להו אלא היכא דוקא דשייך בכל הקרבן ולא באבר מיוחד וחלב ודם יוכיחו ולית להו הא דאמרינן אליבא דרנב"י ורבנן מצותן בכך ועי' בפירוש הריטב"א ז"ל מ"ש לרבי דאמר מחוברין יעלו לא קשי' ממשקה ישראל דהיכא בכל הקרבן איסורא אמרינן כן יע"ש ה"ה לרב פפא סובר דכ"ע במחוברין יעלו

וקרא ממשקה ישראל לכולו קרבן שאסור ופלוגתא דר' ורבנן ר' מוקי לקרא דהבשר ודם בפירשו ורבנן מוקי בפוקעין ומחוברין דאיסורא שווין למחוברין דהיתרא אלא דר' מוקי קרא ע"ז ולרבנן לא צריך קרא על זה דמסברא דע"י זה דמותר וא"כ ה"ה פירשו דאיסורא נמי שרי לרבנן כמו פירשו דהיתרא דיעלו קרא דבשר ודם מוקי רבנן בפוקעין כו' ולפי זה א"ש טפי הא, דאמר א"ד ול"פ כאן להעלותו כאן לחלצו דהני תרי לישני פליגי אהדדי דלל"ק כאן להעלותו אינו נוהג אפי' בפ"ע שרי וכרבנן דפליגי עליה דר' דאין חילוק בין מחוברין לפירשו וה"ה אפילו דאיסורא פי' יעלו וכאן להלקותו וכפירש"י מי כתיב לא יאכל המזבח ומשקה ישראל לא שייך אלא היכא שפשט איסורא בכל הקרבן וכמ"ש הריטב"א בקדושיו וחלב ודם יוכיחו הא דאמרינן מצותן בכך ולישנא בתרא אמר כאן להעלותו בפ"ע אסור ומ"ד אינו נוהג במחוברין דאין צריך לחלצו אלא דקשיא למאן קאמר לה אי לרבנן אי מחוברין יעלו ה"ה פירשו כיון דמוקי לקרא דהבשר ודם בפוקעין כדתניא להדי' בבריית' ואי לרבי דמחוברין יעלו ופירשו לא יעלו א"כ מאי איריא גיד דאיסור' דהיתרא נמי פירשו לא יעלו ומה נוהג דאמר דמשמע משום איסור גיד אם לא שנאמר דללישנא בתרא מרבינן לרבנן מוהקטיר הכהן הכל מחוברין דאיסורא ופירשו דהיתרא וסברי דשקולין הם מחוברין דאיסורא ופירשו דהיתרא אבל לא פירשו דאיסורא ופליגי שפיר הני תרי לישני לדינא וכדכתיבנא ועי' תו' ד"ה פירשו ירדו יע"ש, אמנם המעיין בפירש"י ד"ה רנב"י ולישנא קמא כו' משמע דהני תרי לישני ל"פ יע"ש היטב וא"כ לפ"ז מה שכתבנו לעיל דלא מסתברלומר שיחלוקו תנאים ואמוראים בחדא פלוגתא י"ל כיון דלא נחלקו בפי' דהא לר"פ כ"ע סברי מחוברין יעלו לכך הוצרכו לפלוג ר"י ורב חייא בר יוסף אליב' דרנב"י.

אבל המגיד משנה אינו סובר כן אלא ודאי תנאי דפליגי במחוברין דאיסורא פליגי דכל זמן דלית ריבויא לא מסתבר למימר דשרי וא"כ לרבנן כיון דלא אייתרו קראי להכי ודאי איסור ג"ה אף במחובר וא"כ שפיר כתב דהר"מ ז"ל פסק כר' יוחנן וכמ"ש לעיל יע"ש. ורב פפא דאמר ולא פליגי היינו דכ"ע סברי מחוברין דאיסורא יעלו דהלכתא כרבי סובר כמ"ש לקמן אי"ה ולא פליגי כאן להעלותו אינו נוהג ולהלקותו נוהג אלא דקשה לל"ב מה שהקשיתי דא"כ לרבי מאי איריא פירשו דאיסורא אף דהיתרא נמי לא יעלו מדקאמר יכול יחלוף גידים ועצמות כולו היתר נינהו ואפ"ה פירשו לא יעלו ולרבנן מחוברין דאיסורא אסור לפום סברא דהשתא דפליגי תנאי בהכי.

ואפשר לומר דל"ב סובר דכ"ע ר' יוחנן ורב חייא בר יוסף סברי בברייתא דלקמן ע"ב ושל עולה מעלהו כר' וסברי מעלהו להקטרה לא כדרב"י לקמן משום הקריבהו נא לפחתך כו' וא"כ סברי דוקא במחובר דריבה קרא מוהקטיר הכהן כו' וה"ה פירשו דהיתרא דשקולין ומיעוטא לפירשו דאיסורא או דלא צריך קרא דמה"ת לרבות וקרא לפוקעין אלא דאם כן מנלן גם רבנן סברי כן: ע"ש רב נחמן בר יצחק אמר להעלותו פליגי ירצה בזה לרבנן דסברי דקרא דבשר ודם לפוקעין וקרא דוהקטיר הכהן כו' לפירשו א"כ מחוברין דאיסורא לית לן לרבויי וממילא אסור ממשקה ישראל ולרבי פירשו דהיתרא ממעטי' מהבשר ודם והקטיר הכהן הכל ע"כ למחוברין דאיסורא דלהתירא לא צריך קרא כדמסיק מידי דהוה אערישא של עולה וע"כ לאיסורא ומשקה ישראל היכא דכל הקרבן אסור ולא אגיד מידי דהוה אחלב ודם ומיהו ריבוי' צריך לזה

ולא מסברא ולכך אמר דפליגי תנאי: (ע"ב) גמרא ג"ה של עולה חולצו לתפוח כו' ומקשה ליה מבריית' ולמאי דכתיבנא לעיל הוה מצי לתרוצי תנאי היא ובריייתא דמעלהו אתי' כרבי: וראיתי להר"מ ז"ל בהל' מעה"ק פ"ו ה"ד שכתב דגיד הנשה של עולה חולצו לתפוח והיינו כרבנן דרבי אליבא דרנב"י וכפירוש מהרש"א ז"ל והקשה הלחם משנה קושיא חזקה וזה לשונו כיון דרבינו פסק כרבי שכן כתב ואם פירשו לא יעלו כו' ואם כן רבינו מזכה שטרא לבי תרי עד כאן לשונו והיא קושיא עצומה דא"כ קרא דהקטיר הכהן הכל המזבחה ל"ל דלמחוברין דהיתרא לא צריך קרא מידי דהוה ארישיה של עולה דהעלו וכדמסיק כאן בגמרא: ומה שנראה לי בהתרת קשר זה הוא נשים לב על מ"ש מהרש"א ז"ל בתו' ד"ה קדשים דאיסור כרת שהוקשה להם דה"ה איסור מוסיף והקשה מהרש"א לפום סברא דהשתא שרי גיד קדשים לאכילת הדיוט ה"ה לגבוה שרי ולית ביה ממשקה ישראל יע"ש ואבאר כוונתו דהתו' הוקשה להם אמאי לא מוקי מתני' בעולה דקדשים חל במעי אמן שהקדיש עובר אם זכר עולה קודם שנקשרו אבריו בגידיו אם אין איסור גיד נוהג עד שיצא לאויר העולם דחייל גיד אח"כ דהוה מוסיף לגבוה איתוסף נמי להדיוט דאי בשאר קדשים הנאכלין ודאי ליכא איסור מוסיף כל שממנו לאישים הרי בבל תקטירו ושאר בשר ג"כ אסור להעלותו וע"ז הק' מהרש"א ז"ל כיון דבקדשים הנאכלין כה"ג לא חייל אי' גיד דאין אי' חע"א ואף לאחר שחיטה כס' התו' שם דבעינן שיחול מחיים דווקא ה"א דלא חל לגבוה היכ' דקדי' קדשים כמו בעולה אף דמוסיף הוה מ"מ ממשקה ישראל מיקרי דבקדשים קלים או חטא' ואשמו' מותר הגיד לזרים ולכהני' והביא ראי' ממליקת העוף כיון דשרי בחטאת לכהן יע"ש וא"כ הר"מ ז"ל י"ל ולומר דקרא דהקטיר הכל המזבחה מוקי בכה"ג שהקדיש עובר במעי אמו לעולה קודם שנתקשרו אבריו או קודם ט' דחדשים גרמי לאיסור גיד וא"כ בכה"ג בבהמת קדשים קלים או חטאות ואשמות הוה שרי לאכילת הדיוט מרבינן להיתרא דמיקרי ממשקה ישראל ומיהו ריבויא צריך על זה דמליקה שאני שא"א בע"א כמ"ש מהרש"א ז"ל והר"מ ז"ל שכתב ג"ה של עולה חולצו לתפוח מיירי בגוונא דקדים איסור גיד שהקדיש אח"כ ביצא לאויר העולם דלאכילת הדיוט בשלמים כה"ג הוה אסור ה"ה לגבוה לא מרבינן ליה דממשקה ישראל כתיב ביה.

והנה לא נעלם ממני מה שיש להקשות דא"כ אמאי לא אמרינן לרבי כך דריבויא דהקטיר הכהן אתא לכה"ג דמוקדשין קדים כו' ונראה משום דרנב"י אמר להעלותו פליגי ורב חייא בר יוסף סובר דמותר להעלותו משמע בסתם דמותר להעלותו וע"כ כרבי דמוקי הכל המזבחה לכל מחוברין דאיסורא דיעלו דסובר רב חייא בר יוסף דאיסור חע"א וא"כ אין חילוק אבל הר"ם ז"ל דסובר אין איסור חע"א מוקי ריבויא דוהקטיר הכהן הכל כה"ג דכתיבנא.

ומיהו למ"ש לעיל בדברי מ"מ דלהר"מ ז"ל אינו, סובר כס' התוספות אלא אימת דחייל הגיד חל אף לאחר שחיטה דלא בעינן שיחול מחיים דווקא א"כ קשיא דליכא לאוקמיה קרא דהקטיר להכי לאכילת הדיוט דשרי דהא לא שרי דאימת קודם שזרק אסור ולאחר שזרק חייל דמתלא תלוי ולא הותר לישראל וע"כ קרא למחוברין דאיסורא ע"ש גמרא מתני' דלא כר"י כו' איבעיא להו דעת תורה או דעת נוטה המשך לשון אבעיא דאי אמרינן ספוקי מספקא ליה ומספק אסורין תרווייהו אפשר דמתניתין ר"י הוא ר"ל דלא פליג

ארישא דלאיסורא קאמר דתרווייהו אסורין אבל אי מפשט פשיטא ליה ע"כ פליג והא דמיבעיא ליה נ"מ ללקות אי מפשט פשיטא לוקה אימין וכן לאיסורא דשמאל שרי ואי ספק תרווייהו אסורין ואין לוקה כ"א באכל לתרווייהו בב"א וכמו דמסיק באחת מהן אין לוקה אף (דף צא ע"א) גמרא רב אשי לא נצרכא אלא לשומן של גיד עיין בר"מ פ"י מהל' ק"פ הי"א ובכ"מ דאף שצולה הפסח עם הגיד דאין בגידין בנ"ט לדעתו ז"ל ושמנו של גיד אין בו איסור דרב' אלא ישראל קדושים נהגו בו איסור ובפסח לא נהגו מ"מ בשעת אכילה מוציא אח"כ משום ישראל קדושים אלא בצלי' לא נהגו לחלצו וכדמשמע הכי בגמרא דאשמנו קאמר דישרפו לי"ז ואיני יודע אמאי לא אמר דגידין האסורין מדרבנן לכ"ע משום חלב כדאמר לקמן צ"ג והר"מ ז"ל פסק להלכה בפ"ח הי"א מהל' מ"א וכתב שם בפרקין הלכה ט"ו יראה לי שכל אלו החוטין הם מדרבנן ועי' מ"מ שם ואף שכתב זאת מ"ה מכל חלב דאיתרבי כמו חצי שיעור מ"מ רש"י פירש להדיא לקמן דלא הוה כ"א מדרבנן ואמאי לא אוקמי בהנך גידין דישרפו לי"ו ואתיא ככ"ע אף לר' יהודא משא"כ דמסיק לשמנו של גיד לא אתיא אלא כר"מ דלר"י אף מנהגא ליכא כמבואר לקמן צ"ב ב' ומהא ליכא קושיא לרש"י ז"ל דאיהו סובר גוממו עם השופי דלקמן אשומן נמי קאי ואף לר"י א"כ אתיא כר"י ומ"ש התו' ד"ה ר"א אמר לשיטתם כתבו כן דר"י אפילו מנהגא ליכא בשומן של גיד יע"ש.

עוד דע לך דחוטין והקרומי' האסורין מדרבנן מנקין אותן קודם צלי' ודוקא שומן דאף איסור דרבנן לית ביה אלא מנהגא הוא דמסירין אח"כ בשעת צליה ר"ל בשעת אכילה כדמסיק כאן ל"צ אלא לשמנו כו' דישרפו לי"ו וי"ל נהי דהגיד עצמו אין בו טעם מ"מ קנוקנות שבו יש טעם כמ"ש הטור להדיא בסי' ס"ה ובש"ע ס"ט דקנוקנות יש טעם והן איסורין מדרבנן לא מנהגא דהנוטל ג"ה צריך לחטט אחריו מדרבנן א"כ מ"ש חוטין וקרומי' האסור מדרבנן חסירין קודם צליה וג"ה משום קנוקנות דג"כ איסורין מדרבנן לא משום מנהגא כמו שאבאר לקמן אי"ה בצ"ב ב' אלא ע"כ לומר לדעת הר"מ ז"ל א קנוקנות אין בהם טעם אלא עץ בעלמא הוא כמו שאאריך לקמן אי"ה גבי פלוגתא דרב ועולא צ"ב ב' ואח"כ מה שנרשם בש"ע סי' ס"ה ס"ט דקנוקנות יש בהן טעם דעת הרמב"ם כפי הנראה דא"כ דעת הר"מ: ובפירש"י ד"ה מזה כזית ומזה כזית ומדנקיט מזה כזית ולא נקיט ב' זיתים מב' גידין כו' ש"מ בב' התראות עכ"ל מיאנו בפי' התו' ד"ה אא"ב כו' דמש"ה לא מוקי בהתראה אחת וב"א דא"כ תפשוט בעיא דאו"ב ולא ידענא אמאי לא ניחא כפי' התו' דכפי הנראה הכין הלכתא ולית מאן דפליג עליה דאכל ב' זיתי חלב בהתראה אחת אין לוקה אלא חדא כסתם מתני' דנזיר שהי' שות' יין כו' ומ"ש מדנקיט כו' הא באו"ב פ"ב ע"ב אדרבה רוצה לפשוט מהא דב' זיתי חלב בהעלם א' לוקה ב' ורוצה לאוקמי' בהתראה א' יעו"ש אלמ' דהא לאו דוק' הוא מדלא תני אכל מב' גידין כו': ע"ש גמרא מ"ש אכל מב' גידין מב' ירכות ומב' בהמות כו' עכ"ל כאן לא קתני כדלעיל מזה כזית ומזה כזית ואדרבה משמע בהתראה אחת מיירי לפי פירש"י לעיל ד"ה מזה כזית כו' א"כ אימא דבהתרא' אחת קמיירי ואפ"ה קפריך מ"ט דר"י דאמר אינו לוקה אלא מ' עד שהוצרך לאוקמי' בדלית בי' כזית אלא ש"מ דפשיטא ליה להש"ס דבהתראה אחת ליכא מאן דסובר דחייב שתים וכדדחי לה לעיל דף פ"ב ע"ב יע"ש א"כ קשה על מה שפירש"י ד"ה מזה כזית ודע עוד דלישנא מב' ירכות הוא מיותר קצת דהכי

הוה לי' לומר אכל שני גידין משני בהמות לפי מה דס"ד דשתיהם של ימין איירי אבל אי הוה מיירי בא' של ימין וא' של שמאל הוה א"ש דנקיט משני ירכות ולקמן אבאר בעזה"י: והנה הפר"ח י"ד סי' נ"ח כתב דמסתבר' דגיד עם בשר הוה אין במינו ובשר מיקרי והביא ראיה לזה יע"ש והנה יש להביא ראיה מכאן דגיד בכלל בשר הוא.

עוד ראיתי להזכיר מ"ש הר"מ ז"ל בהלכות מלכים פ"ז דב"נ מצווה על בשר מן החי ותמה הכל שם דהא לר' יוחנן דאמר לקמן ק"ב ב' דבשר מהחי מבשר בשדה נפקא וכן נח ודאי דאין מצווהעל טריפה ובלח"מ תי' בזה וכבר קדמו הר"מ ז"ל עצמו בזה התי' מביאו הרשב"א בחדושיו לקמן ק"ב ב' יע"ש ומכאן בסוגין יש ראיה גם לזה דבן נח מצווה על בשר מהחי כמו שאבאר בעזה"י: דע כי המ"ל בהלכות איסורי ביאה פ"א ה"א כתב דין מחוד' עד מאוד וז"ל בקיצור דבהתראה אחת באשה א' אין מחייבי על כל ביאה וביאה (וה"ה בכל איסורין שבתורה אם אכל שני זיתי חלב בהעלם א' אינו חייב אלא אחת ובמזיד אינו לוקה אלא א' כסתם מתני' דנזיר שהיה שותה יין אינו חייב אלא א' בהתראה א') אבל ב' עריות לוקה בהתראה אחת ב' דהוה גופין מחולקין והביא ראיה מקדושין ע"ו ב' אלמנת ראובן ואלמנת שמעון כו' וכ"כ רבינו ישעי' האחרון ז"ל וכתב עוד חידושא דבבהמתו שחוטין לא אמרינן גופין מחולקין אבל בחיים הן גופין מחולקין דאם רבע ה' בהמות בהעלם א' חייב ה' וכן אם תלש חלב מה' בהמות חייב על כ"א וא' ועיין תו' זבחים ע"ז א', ד"ה הפיגול שסוברין אף בשחוטה גופין מחולקין דלא כרש"י שסובר אף בעלי חיים בידם לא אמרינן גופין מחולקין עכ"ל הנה רבינו ישעיה ז"ל אשמעי' חידושא ל"מ רבע ה' בהמות דחייב כמו ה' נשים נדות אלא אפילו תלש חלב או אמ"ה מב' בהמות חייב על כ"א וא' בהתראה אחת ואף בשחוטין סבירא ליה דלא אמרינן גופין מחולקין מ"מ בתלש חלב או אמ"ה מחיין חיוב ב' וזה פשוט ודע שמה שנראה מתוספות זבחים ע"ז דאף בשחוטין אמרינן גופין מחולקין לא ידענא היאך יאמר זאת דא"כ מה פשוט ליה דר"י מפשט פשיטא ליה אימא דמספקא ליה ואכל מב' גידין מב' ירכות משמע טפי מירך ימין ושמאל והא דנקיט מב' בהמות דמיירי בהתראה אחת ולכך לת"ק לוקה שתים דהוה גופין מחולקין ולר"י אינו לוקה אלא אחת דאין נוהג אלא באחת מהן ולא נצטרך לדחוקי ולומר דמיירי בלית ליה כזית אלא דאית כזית לפום סברא דהשתא דספוקי מספקא ליה ואינו נוהג אלא באחת אלא ש"מ בשחוטין לא אמרינן גופין מחולקין כס' רבינו ישעיה ז"ל וכן מתבאר בס"פ או"ב דקבעי למפשט מהך בריי' דאיכא מ"ד בהתראה אחת מיחייב שתים ואמר השתא ומה התם גופין מחולקין הכא לא כ"ש הרי בביאור בשחוטין לא אמרינן גופין מחולקין והא דאמר השתא התם גופין מחולקין י"ל שבא מכח ב' בהמות יע"ש: אמנם כן לפי סברת רבינו ישעיה ז"ל בתלש חלב או אמ"ה מב' בהמות אמרינן בחיין דגופין מחולקין אכתי יקשה מנלן למפשט דר"י מפשט פשיטא ליה אימא דספוקי מספקא לי' והכ' בתלש ב' גידין של ימין ושמאל מב' בהמות בעלי חיים דהשתא הוה גופין מחולקין ולת"ק מחייב תרתי בהתראה אחת ולר"י אין לוקה אלא ארבעים דהכי שפיר טפי מדקתני מב' ירכות דהוא מיותר גם לא נצטרך לומר דלית בי' כזית ומנלן למפשט לר"י דאמר והדעת מכרעת משמע דספוקי מספק ליה.

ואין להקשות א"כ אמאי לא מיחייב כ"א פ' ולא יותר משום אמ"ה ג"כ כיון דמיירי בחיין לא בשחוטין י"ל או דסביר' לי' לת"ק אי בגידין בנ"ט ומש"ה לא מיחייב כ"א

אגיד לחוד או באכלו ואין בו כזית דאגיד מיחייב משום ברי' ואמ"ה צריך שיהא כזית דלא הוה כברי' כמו שאבאר לקמן בס"פ מלתא בטעמא ומש"ה, לוקה פ' ותו לא או דת"ק סובר אין איסור חע"א ובהמה בחיי' לאו לאברים עומדת או דלית ליה ב"א או מוסיף דאמ"ה על גיד הוה מוסיף לבני נח כו' ועיין תוספות כ' ע"א ד"ה אלמא איסור מוקדשין יע"ש ונאמר דהאי ת"ק לאו ר"מ הוא אלא תנא אחר אף דסתם בר פלוגתי' דר"י הוא ר"מ כנראה מפירש"י ורשב"א בחדושיו דהך ת"ק לאו ר"מ הוא כמו שאבאר לקמן בעזה"י אלא דכל השלשה תירוצים איכא לתרוצי לת"ק משא"כ לר"י דסובר אכלו ואין בו כזית אין לוקה דבעינן כזית אף לענין איסור גיד וסובר דיש בגידין בנ"ט האוכל ג"ה של בהמה טמאה חיוב שתים (ק' ע"ב) וזאת אפילו לשיטת הר"מ ז"ל וכמ"ש לעיל דף נ' ע"א תוספות ד"ה קדשים דאיסור כרת ומדסובר גיד חל על טמאה שכן איסורו נוהג בבני נח כ"ש דאית לי' איסור מוסיף או ב"א דהא גיד ודאי השתא לא נאסר לב"נ וגם קודם מ"ת לבני יעקב לחוד נאסר לחד תי' של התוספות לעיל צ' ע"א יע"ש דהא לדידן לית לן איסור, חמור, כה"ג אף שנוהג בבני נח ואילו מוסיף או ב"א אית לן וא"כ לר' יהוד' וודאי קשה אמאי לוקה מ' פ' הוה ללקוח וכדכתיבנ' משים אמ"ה ג"כ.

ועכ"פ שמעינן מהא דגיד הוה בכלל בשר דאי לא"ה לא נכלל כלל בלאו דלא שמעינן מהא דגיד הוה בכלל בשר דאי לא"ה לא נכלל כלל בלאו דלא תאכל הנפש עם הבשר דכה"ג כתב הרשב"א ז"ל לקמן דחלב מיקרי בשר מדחייב על חלב משום אמ"ה וכמו שאבאר לקמן בס"פ בהא דתלש חלב כו' וגם מוכח מכאן דבן נח מצווה על בשר מן החי דכפי הנראה גיד לאו משום לתא דאמ"ה אלא משום בשר מן החי שהרי כתב הר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ה ה"ב דאינו חייב על אמ"ה עד שאכל בשר גידים ועצמות אלמא גידין לחוד לא מיקרי אמ"ה וסתמא כתב דאין לחלק בין שאר גידין לג"ה ועיין מ"ש צ' ע"א תוספות ד"ה אלא איסור מוקדשין יע"ש וא"כ אכתי דלמא באכל ב' גידין מב' בהמות חיין ואי דא"כ לילקי משום אמ"ה ר"ל משום בשר מן החי הא אין איסור חע"א דבשר מן החי אין נוהג בב"נ אלא ש"מ דנוהג כו': אבל לאחר העיון ליתא דלא מוכח דבשר מהחי נוהג בב"נ והא דלא מוקי באכל מב' בהמות חיין דהוה גופין מחולקין ולר"י אין לוקה אלא מ' דאין איסור חע"א י"ל דהא לפום סברא השתא דר"י ספוקי מספקא לי' א"כ ע"כ באכל מב' ירכות ימין ושמאל ואינו נוהג אלא באחת מהן וליחייב תרתי א' משום גוד וא' משום אמ"ה דלא שייך איסור תע"א דהא חדא דהיתרא הוה דאין נוהג אלא ב"א ולחול אמ"ה אהא דאין בו איסור גיד אלא ש"מ מפשט פשיטא ליה ואדרבה נאמר להיפך דגיד לאו בכלל בשר הוא או דאין נוהג בבני נח בשר מן החי דאל"כ יקשה לוקמי באוכל מב' בהמות חיין דהוה גופין מחולקין ואכל מזה חצי זית ומזה חצי זית בהתראה אחת ובב"א דלת"ק סופג שמונים משום גיד ואמ"ה לא דאין בנ"ט או כאינך חי' דאין איסור חע"א ולר' יהודא לוקה משום אמ"ה לחוד מ' דאיסור חע"א והוה בין שניהם כזית ומש"ה לוקה על אמ"ה לחוד לא על ג"ה על דאכלו ואין בו כזית אין לוקה לר"י אלא ש"מ דגיד לאו בכלל בשר הוה וא"כ לר"י אמאי לוקה מ' לא לילקי כלל או דבשר מן החי אינו לוקה משום דאינו נוהג בבני נח ולא הוה מוסיף ואין איסור חע"א ואדרבה הוה קל על חמור דגיד קודם מ"ת הוה אסור עכ"פ לבני יעקב ובשר מן החי לא נאסר כלל לב"נ אלא לאחר מ"ת ומש"ה אינו לוקה אלא ארבעי' ותו לא אלא ש"מ דגיד

לאו בכלל בשר הוא או דאין נוהג בשר מהחי לב"נ ואין איסור חע"א וכמ"ש והשתא משום אמ"ה לא הוה ללקות כלל דעל אותו שיש איסור גיד אין איסור חע"א ועל השני ליכא כ"א חצי זית ולית ביה שיעורא אלא ש"מ דמפשט פשיטא לר"י, ובשחוטין אמרי כו' הן אמת לפירש"י לא יועיל כ"ז דאיהו פי' לעיל סוף פרק או"ב פ"ב א' ד"ה דלית בי' כזית אלא בחדא מינייהו או בקמא או בבתרא ולא פירש דלית ביה כזית אלא ע"י צירוף בין שניהם כפירוש הרשב"א ז"ל בחדושיו שם בפרקין יע"ש וא"כ אכתי קשה לוקמי' באוכל ימין ושמאל וספוקי מספקא לר"י באיזה מהן נוהג ואין לוקה אלא מ' דעל אותו גיד שאכל כזית לוקה ממ"נ אי משום גיד ואי אין בו גיד מיחייב משום אמ"ה ועל השני אין לוקה דלית ביה כזית וא"כ אמאי לא אוקמי' בהכי ולת"ק סופג פ' משום גיד ולא משום אמ"ה וכהנך תירוצם שכתבנו לעיל אליבי' דת"ק ומיהו רש"י ז"ל לשיטתי' דסובר דלא אמרינן גופין מחולקין בבהמות אף בחיין ואף באלמנת ראובן ושמעון סובר בהתראה א' אין לוקה כ"א אחת כמ"ש המ"ל בהלכות א"ב פ"א ה"א משמו ועי' במכות דף ד' בתו' ד"ה לא יע"ש ומש"ה שפיר פשיט לי' דמפשט פשיטא בשל ימין אבל לרבינו ישעיה ז"ל קשה: ויש ליישב זאת דסבירא לי' לסתמא דתלמודא דהאי בר פלוגתי' בהך בריי' אכל ב' גידין מב' בהמות ר"מ היא דסתם בר פלוגת' דר"י ר"מ הוא בכל דוכתין ור"מ אית ליה לקמן ק"א ע"א האוכל ג"ה של נבילה חייב ב' אלמא אית ליה יש בגידין בנ"ט או כמ"ש במקום אחר דיש הוכחה מדכתבה רחמנא אצל בני יעקב להודיע מאיזה טעם נאסר ש"מ דנוהג בשאר איסורין ג"כ וסובר ג"כ איסור כולל נבילה על גיד הנשה ומכל שכן דאית לי' מוסיף כדמוכח סוגיא דיבמות ל"ג ושבועות כ"ד יע"ש וא"כ אמאי אין לוקה אלא שמונים לילקי יותר הוה ללקות משום אמ"ה ג"כ אלא בשחוטיו מיירי ולא הוה גופין מחולקין וכס' רבינו ישעי' ז"ל ושפיר פשוט דמפשט לי' לר"י וש"מ גיד בכלל בשר הוא ונוהג בשר מן החי בבני נח ומש"ה אי הוה מיירי שאכל ב"ג מב' בהמות חיין יותר הוה ללקות כמ"ש עוד אבאר לך שרש"י ד פ"ג ע"א בד"ה מב' ירכות כתב וז"ל ות"ק דהכ' סובר כר"י דאינו נוהג אלא באחת מהן עכ"ל סובר הוא ז"ל דנקיט מב' ירכות מב' בהמות לק"ק גופא צריך דסובר כר"י דע"כ לאו ר"מ הוא דסובר נוהג בב' ירכים חדא דמתני' כוותי' אתיא ועוד מדתנן ונוהג בשליל דהוא דברי ר"מ בברייתא לקמן צ"ב ב' וא"כ ירך ימין ושמאל נמי ר"מ הוא ועוד באוכל ג"ה של נבילה ע"כ באכל אחת מהן איירי דאי שתיהן פשיטא גם לרבנן יקשה ומיהו מהך דלקמן יש לדחות כמו שאבאר שם בעה"י וגם א"א נר"ו בספרו נקרא ברכת יוסף כתב שאין משם ראי' וכמו שאכתוב שם ק"א א' משמו יע"ש אבל מתני' דר"מ הוא מוכח דנוהג לר"מ בתרוויהו וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה וי"ל דרש"י ז"ל לשיטתיה וסובר בהתראה אחת לא אמרינן גופין מחולקין ואם כן לא קשיא מידימהא וכמ"ש ועיין בחדושינו לקמן ועי' בחדושי רשב"א ובחי' ריטב"א כאן פי' דלר"י איצטריך לא לת"ק וכפירש"י כאן ד"ה ולר"י כו' ולא כמו שפירש באו"ב דגם לת"ק ועי' ת"ח כאן: ע"ש גמרא ואי מפשט פשיטא כו' כתב הרשב"א לאו למימרא דאי מספקא לי' א"ש הא פשיטא קשיא אמאי לקי כלל כו' ולפי מ"ש יש ליישב זאת דאי ספוקי מספקא לי' אפשר דמיירי באכל ב' גידין מימין מבהמות חיין דר"י אומר לוקה אחת ממ"נ משום גיד או אמ"ה תרתי לא לקי דאין איסור חע"א דגיד הוה בשר מן החי ואין נוהג בבני נח דלא נצטוו על בשר מן החי והוה קל על חמור

לשיטת ר"י לקמן ות"ק סובר איסור חע"א ויש ליישב ג"כ בע"א גם מה שכתבנו לעיל באוכל ב' חצאי זיתים ועל אותו שיש בו איסור גיד אין חל אמ"ה יש לראות דאיסור חל על חצי שיעור ויצטרף בין שניהם כזית אלא דלאו כ"ע אית להו הך סברא דאיסור חל על חצי שיעור או יש ליישב בע"א ועי' בתו' שבועות כ"ג וכ"ד שצידדו בזה אי איסור חל על חצי שיעור או לאו יע"ש: ובתו' ד"ה כמאן דאמר כו' וי"ל כו' א"נ פרע להן ביה"ש היינו נחירה דבן נח נצטווה על נחירה עכ"ל לא מצאתיו בשום מקום שיהיו בני נח מצווין על נחירה גם לא חשיב בז' מצות דידהו בפ"ד מיתות ואדרבה שם בפירקין כתבו התו' אהא דאדה"ר לא הותר לו בשר לאכול היינו להמית אבל מתה מאלי' שריא וכ"ש לאחר שהותר להם בשר כירק עשב כו' פשיטא דהותר בשר לב"נ בכל ענין זולת אמ"ה גם ממה שאמר בפ' השוחט ל"ב בן נח דבנחירה תליא מלתא לאו למימרא דבעי נחירה בסימן דווקא דא"כ הדרא קושיא לדוכתיה מ"ש ישראל בחותך מן מפרכסת דשרי דבשחי' תליא מלתא ה"ה בן נח בנחירה תליא מלתא ולישתרי מיד אלא ש"מ ב"נ לא מצווה על נחירה ואמ"ה לא הותר כ"א במיתה וע"ל דף כ' תו' ד"ה לא אמרן למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה נחירה בעי אפשר לומר דהא ישראל נצטוו ע"כ וראי' נבילת עוף טהור היאך משכחת לי' ולא ב"נ.

שוב ראיתי לרשב"א ז"ל בחדושיו וא"ת דלמא שנהגו כך כמו בשחיטה וי"ל והכן היינו ג"ה ופרע ביה"ש היינו נחירה שיראה להם שאין אמ"ה יע"ש א"ש טפי דלאו דנצטוו על הנחירה אלא על אמ"ה ונראה להם בשר שאין אמ"ה ושמא דרכם היה בנחירה שבקל מתה הבהמה בכך ודברי תו' יש ליישב בכך: ובד"ה מכאן לת"ח שלא יצא יחידי בלילה והא דאמרינן בפסחים לעולם יכנס כו' מיירי ברחוק מן העיר כו' עכ"ל וכאן דאמר ת"ח אייר בעיר דליכא לסטים ופחתים ואפ"ה ת"ח אל יצא כו' ואין להקשות היאך יליף מהתם דכל אדם יצא בכי טוב והא אחי יוסף ת"ח היו וצדיקים היו י"ל דהתם היו י"א ולא שייך מזיקין וע"כ מפני הפחתי' וא"כ הוא הדין כל אדם והתו' דנקטו כאן מפני הלסטים והמכשלות ובריש פסחים לא כתבו אלא מפני הפחתים לחוד עיין במהרש"א שם: (ע"ב) בתוספות בד"ה מהכ' וישכם אברהם כו' והיה לו להקדים ולהתפלל על סדום עכ"ל הנה בכאן תי' קושית מהרש"א פסחים ד' ע"א בתוס' ד"ה שנאמר דהקשה מהרש"א ז"ל היאך מוכח מקרא זה דאין מקדימין טפי מצפרא הא התם לאו מצוה הוה ואיך מוכח דת"ח אל יצא יחידי בלילה ואפילו בעקידה שהיה מצוה יע"ש ולפמ"ש כאן לא קשה דאברהם הלך להתפלל על סדום שלא יהפך א"כ וודאי מה דהוה מקדים בלילה הוה מצוה טפי ולא שייך כאן לומר דאין זריזות אלא מצפרא דכל שעתא זמני' להתפלל עליהם אלא ת"ח אינו רשאי לצאת יחידי בלילה ולא רצה ששום אדם ילך עמו שם וע"ש בפסחים: (דף צב ע"ב) גמרא בעי ר' ירמי' אית לעוף ועגיל מהו תיקו ופסקו הפוסקים לחומרא ככל ספיקא דאורייתא לחומר' ועיין חדושי רשב"א ז"ל שהקשה מ"ש מתפילין דבתר ימין ושמאל דידי' אזלינן כו' ותי' דומיא דיעקב ובניו שיש להם כף יע"ש ואפשר מש"ה כתבה רחמנא אצל יעקב: ע"ש אמר שמואל וחלבו מותר לד"ה ופירש"י חלבו דתנן במתני' כו' ובמשנה פי' וחלבו של שליל מותר אלמא דסיומא דפלוגתא הוא ודברי ר"י הם וכבר כתבנו במתני' מזה יע"ש: ובתוספות ד"ה וחלבו של שליל כו' וי"ל דלא מיקרי חלב כיון שאין בעומד והקריב עכ"ל רצה לומר דלעיל בפ' בהמה המקשה דף

ע"ה מבי' תורת כהנים מה חלב האמו' באשם מוצא מכלל שליל שאין אשם נקיבה אף כל מוצא מכלל שליל וא"כ לא איקרי חלב של שליל חלב להקרבה וא"כ לפי מה דס"ד דחלב של שליל מש"ה מותר דלא מיקרי חלב ג"כ לענין אכילת הדיוט דהכי כתיב כי כל אוכל חלב אשר יקריבו כו' ועיין תוס' ד"ה אמר אביי כוותי' יע"ש ואף דכתי' בעונש ה"ה דאימעט נמי מאיסורא דכל דם לא תאכלו דהא חלב הדפנות אימעט מהאי קרא כי כל אוכל חלב מן הבהמ' אשר יקריבו וגילוי מלתא הוא דהוה אבל קשה דהא חלב בעלי מומין נמי אינו ראוי להקרבה ואפ"ה חייבין עליו ולא ממעט אלא חלב דפנות שאין כמוהו קרב משא"כ חלב של בעלי מומין שכמוהו קרב א"כ ה"ה חלב שליל נמי שכמוהו קרב אי לא נשחטה אמו ואפשר דלא חש לאהדורי ולהקשות כיון דלא קאי הכ' אלא חלב דגיד וד"ה: וראיתי להתורת חיים שכתב וז"ל אי נמי דלגבי חלב כתיב שור וכשב ולא מקרי שור עד שנולד כו' דכתיב שור או כשב או עז כי יולד וכן כתב הראב"ן בספר רב האי עכ"ל הנה דבריו לא זכיתי להבין דמה בכך דגם התוס' מודים דלא מיקרי שור עד שיצא וכמה פעמים כתבו ריש פרקין שיש לחלק בין גיד לחלב אלא דהוה קשיא להו דלר"מ לא מהני שחיטה לבן ט' חי וא"כ לאחר שיצא לאויר העולם בהמה מעלייתא הוה ומהיכא תיתי לומר דלאו חלב גמור הוא ואין לומר דמיירי בבן ט' לאחר שחיטה ולא יצא אח"כ חי לאויר העולם דלגבי חלב ליכא אויר דליד' ולגבי גיד איסורא איכ' דחדשי' גרמי אבל חלב בעינן אויר דלידה דלא כר' יוחנן בפ' בהמה המקשה דאמר בחלב חדשים גרמי אלא כר"ל דאמר שם דאויר דלידה בעינן מ"מ איך אמר וחלבו מותר והא אסור משום נבילה אם לא שנימא דלאחר שחיטה שחט הוולד במעי אמו דחלבו מותר דאויר דלידה בעינן וגיד אסור דלא הותר מכל בבהמה תאכלו אלא בשחיטת עצמו ובגיד לא כתיב שור וכשב גביה וחדשים לחוד הוא דגרמי ואסור ודוחק ועיין מה שאכתוב לקמן באורך: והנה ראיתי לבאר ולהאריך בסוגיא זו כי עמוקה היא וצריכה עיונא רבה ודקדוק גדול לכן ראיתי לבאר ויש בה ד' שיטות ואבארם אחת אל אחת בעזה"י: השיטה הא' היא שיטת רבינו אפרים ז"ל תלמיד הרי"ף ז"ל דפסק דחלבו וגיד של שליל אסורין והביא ראי' מפרק בהמה המקשה ע"ה דר' יוחנן דאמר חדשים גרמי וקיי"ל ר"י ור"ל הלכה כר"י ולכך פסק דטעון שחיטה בן ט' חי דאף שלא הפריס ע"ג קרקע ג"כ דר' יוחנן כר"מ והלכה כרבנן עיין ברשב"א שהביא הא דר"א.

ואבאר כי דעתו ז"ל הא דפליגי ר"מ ור"י בבהמה המקשה ע"ד א' דלר"מ בן ט' אינו ניתר דחדשים גרמי וקרינן ביה וזבחת מבקרך כו' ואינו ניתר כ"א בן ח' חי בשחיטת אמו דלא מיקרי בקר כלל וניתר מכל בבהמה תאכלו דהוה כאבר ממנה וכפירש"י שם במתני' דלר"מ סובר חדשים גרמי ור"י סובר אוירא גורם ולכך בן ט' ניתר בשחיטת אמו ואף שיצא אח"כ חי לאויר העולם דבישרא בדיקולא הוא או דלא מסתבר שיאסור אח"כ ור' יוחנן ור"ל פליגי בפלוגתא דתנאי ר"י ור"מ ר' יוחנן סובר כר"מ דחדשים גרמי ור"ל כר"י דאוירא בעינן והלכה כר"י לגבי ר"ל ולפ"ז הא דסתם רבי במתני' דג"ה נוהג בשליל למסתם כר"מ הוא דסתם וממילא הלכה כר"מ ואף דסתם בהמקשה כר' יהודא דניתר בשחיטת אמו מ"מ סתמא בתרא עדיף והלכה כר"מ אף דשנאו לדר"י בלשון חכמים: והר"א ז"ל בהשגותיו על הר"מ בהל' מ"א פ"ז ה"ג על מ"ש הר"מ דחלבו של שליל אסור כר"מ כתב אין זה כדברי הרב (רצה לומר הרי"ף רבו דרבו דאיהו פסק

בהמקשה חלבו של שליל מותר יע"ש כר' יהודא וכמו שנאריך בה לקמן בעזה"י) אלא כדברי הרב ר"א עכ"ל הוה חשד את האדון בדבר שאין בו דאיך יאמר דפסק כרבינו אפרים דהא טעמיה דר"א דר' יוחנן כר"מ והוא ז"ל להדיא בן ט' חי ניתר ובהפריס ע"ג קרקע הוא דטעון שחיטה כמ"ש בפ"ה מהל' מ"א הי"ד דבן ט' חי אם לא הפריס ע"ג קרקע ניתר בשחיטת אמו יע"ש וכר' יהודא דאמר הכין בפ' בהמה המקשה ועיין מ"ש לקמן בשיטת הר"מ ז"ל יע"ש: והנה לפי שיטה זו יש להקשות ד' קושיות הקושיא האחת איך שייך שיפלגו אמוראים בפלוגתא דתנאי והוה להו לומר מר הלכה כמר ומר הלכה כמר וכה"ג הקשה הרא"ש ז"ל בהמקשה לשיטת הר"מ ז"ל כמו שאבאר לקמן.

הקושיא השניה יש לי להקשות דא"כ מה הקשה ר' יוחנן לריש לקיש מברייתא דת"כ מה חלב האמור באשם מוצא מכלל שליל לדידך דאמרת אוירא גרם ולאו חלב הוא ואמאי לא משני דברייתא כר"מ אתיא וזה אפשר לתרץ דניחא ליה לר"ל לומר דברייתא כר' יהודא אתיא דסתם ספרא ר"י הוא וכמ"ש הקרבן אהרן בהקדמ' דרב אליבא דר"י ואליבא דר"ע יע"ש ואמר טעמא דידי מהתם ורצה בזה דר' יהודה דסובר אוירא גרם מדמיעטה התורה חלב שליל להקרבה דלאו חלב הוא דאוירא דלילה בעינן ואף שיצא חי אח"כ לאויר העולם כבישרא בדיקולא דמיא כו' דשחיטת אמו מתיר ולא קרינן בו שור או כשב או עז כי יולד ולאיכא דאמרי איתבי' ר"ל לר"י ור"י מתרץ ליה אף דסתם ספרא ר"י אפ"ה רוצה לתרץ אליבא דכ"ע.

הקושיא השלישית יש לי להקשות איך יתכן זאת דברייתא דת"כ כר"מ אתיא א"כ רישא דברייתא דקתני יכול לא יהא בעונש ואזהרה וכמו שהביא התוספות שם ד"ה מה חלב וב' כליות כו' משום דמרבינן ליה מכל בבהמה תאכלוא"כ וודאי אתיא כר' יהודא ומאי קשיא לי' לר' יוחנן ולא"ד לר"ל והא ע"כ ר' יהודא הוא וטעמיה דידיה מהכא הוה.

הקושיא הד' דקשיא ר' יוחנן דידיה אדידיה דאיהו אמר בס"פ לקמן ק"ג א' תלש חלב מן החי מן הטריפה חייב שלש דאיסור חלב לאחר שיולד יע"ש משמע בהדיא דאף לר' יוחנן איסור חלב עד שיצא לאויר העולם ונהי אויר דלידה לא בעינן מ"מ אויר העולם מיהא בעינן וכמ"ש בתוספות בהמקשה עי' ד"ה לדברי המתיר וכאן בפירקין צ' ע"א ד"ה הכא במבכרת ובכריתות ס"פ דם שחיטה בתוספות יע"ש.

ואין לומר כמ"ש הרשב"א בריש פרקין דאף דחל במעי אמו אפ"ה כיון דאית היתר ע"י שחיטת אמו לא מיקרי איסור קבעו ולא הוה אלא איסור ב"א אף דחדשים גרמי כו' דהא לשיטת ר"א ר' יוחנן פסק כר"מ דבן ט' אינו ניתר בשחיטת אמו וכמ"ש לעיל משמו וזאת הקושיא יש ליישב קצת ובי"ד אבאר בעזה"י: השיטה הב' הוא שיטת הרשב"א ורבותינו הצרפתים וג"כ שיטת הרא"ש ז"ל אלא שיש קצת חילוק ביניהם כמו שאבאר לקמן בעזה"י.

ולשיטה זו הסכימו רובן ככולם נ"ל הנה הרשב"א ז"ל בחדושיו כתב בפרקין דר' יוחנן ור"ל פליגי לאו בפלוגתא דר"מ ור"י אלא ר"י כר' יהודא נמי סובר דחדשים לחוד גרמי ואפ"ה ניתר בשחיטת אמו דאתרבי מכל בבהמה תאכלו וה"ה חלבו נמי איתרבי מכל בבהמה תאכלו ותדע דהא גיד וודאי לר' יהודא חדשי' גרמי ואפ"ה איתרבי מכל בבהמה תאכלו ועוד דרבי יוחנן גופא אית לי' לקמן (ק"ב א') שנטרפה שם יציאת רובה דחלב

לא חייל עד שיצא לאויר העולם עכ"ל ואבאר דע כי דעתו ז"ל לר' יהודא נמי חדשים גרמי למיקרי שור וזבחת מבקרך כו' ואפילו הכי ניתר בשחיטת אמו בן ט' מגזרת הכתוב מכל בבהמה כו' וא"כ ר' יוחנן דאמר תלש חלב כו' דחדשים לחוד גרמי ומיהו בהניח תוך הבהמה החלב וודאי ניתר אף החלב כר"י דאמר מכל בבהמה ואף החלב כו' אם שחטה לאמו וכתב ע"ז דל"ת דחוי הוא דקמדחינא שהרי ג"ה וודאי חרשים גרמי דלא כתיב גבי' שור או כשב ואפ"ה מתיר ר' יהודא בנשחטה אמו ש"מ מגזירת הכתוב כל בבהמה תאכלו לא כדעת רבינו אפרים ז"ל וכתב עוד דהא ר' יוחנן גופא דאמר לא חייל חלב עד שיצא לאויר העולם יש לפרשו בב' פנים או דה"ק וע"כ כיון דבמעי אמו נישתרי בשחיטת אמו תו מיקרי איסור בת אחת כמ"ש כאן בריש פירקין והבאתיו לעיל או דכתב כשיטת התוספות דאיסור חלב לר' יוחנן נמי לא חייל עד שיצא לאויר העולם ונהי דאויר דלידה לא בעינן אויר העולם בעינן ולפ"ז לא צריכנא לומר דבחלב מגזיר' הכתוב הוא אלא כיון דבמעי אמו לא חלב מיקרי דאויר העולם מיהת בעינן מישתרי בשחיטת אמו כשאר בשר דהיתרא ואף שיצא אח"כ לאויר העולם תו לא מסתבר לאסור אח"כ כיון שהותר מקודם ועמ"ש לקמן בלשון הרא"ש: וכתב הרשב"א ז"ל דקשיא מה מקשה ר"ל לר"י מחלב ושתי הכליות לדידך ליקרב כיון דכבשר הוא דנשחטה אמו י"ל לדידי לאו חלב הוא אלא לדידך דחלב הוא אלא דמישתריא מכל בבהמה וחדשים גרמי ליקרב עכ"ל ירצה בזה בשלמא לדידי דחדשים ולידה בעינן וכ"ז שלא יצא חי.

לאויר העולם לאו חלב הוא דשור וכשב כתיב מש"ה מיעטה רחמנא אלא לדידך דמשתרי מכל בבהמה מגזירת הכתוב אבל חלב מיקרי דאי תלש מבן ט' והוציא לאויר העולם חייב אמאי מיעטה קרא. ויש להקשות ללשון ראשון כמוהו דפריך ר' יוחנן לריש לקיש בשלמא לדידי היינו דאיצטריך למעוטי והא לדידיה נמי לא צריך קרא למעוטי דבשר הוא וניתר בשחיטת אמו ולתרץ ג"כ כמ"ש הרשב"א ז"ל ויש להקשות מ"מ כיון דמיעטה רחמנא חלב שליל בודאי אף שיצא חי לאויר העולם מיעטו רחמנא דהא מה חלב וב' כליות האמורות באשם מוצא מכלל שליל לגמרי שלא יצויר בו כלל שליל שאין אשם נקיבה אף כל מוצא מכלל שליל שאין קרוב כלל אף שיצא אח"כ חי לאויר העולם אין קרב וזה וודאי חלב הוא אף לריש לקיש דאויר דלידה הוה וא"כ מה מקשה ר"י לר"ל למה לי קרא הא צריך למעט אף שיצא אח"כ חי והפריס ע"ג קרקע אין קרב וצריך לומר דה"ק לדידך דאויר דלידה בעינן דשור או כשב כתיב וכשנשחטה אמו הוה תו כבישרא בדיקולא וכשיצא אח"כ לאויר העולם לאו אויר דלידה הוה אלא אויר העולם ולדידך אויר העולם לאו כלום הוא ולמה לי קרא אמנם זה דוחק יחשב כיון דרהיט ואזיל שה מעליא הוא וקרינן ביה שור או כשב או עז כי יולד והא דאמרינן לעיל בהמקשה דף ע"ד ב' דאין פודין בבן פקועה פטר חמור דיליף שה שה מפסח ואף באיבעיא ה"א משום דבישרא בדיקולא הוא מ"מ לפי המסקנא מג"ש ממעטינן וע"ל שם בחדושי רשב"א משמע דמג"ש הוא דמעטינן דאין פודין ומ"מ יש לדחוק וליישב דהוה כשחוט ולא הוה אויר דלידה אלא כשיצא חי דהא איכא מאן דאמר בהמקשה הלך לבית הקברות נטמא וכל זה לדוחק יחשב דהא הלכתא התם כחכמים דהתם דכל שהוא חי אינו מטמא ועי' בר"מ הלכות ש"א פ"ב יע"ש וא"כ דוחק לומר דלא הוה אמוראי דלא כהלכתא.

ולשיטה זו א"ש דלא תלוי פלוגתא זו בפלוגתא דר"מ ור"י וא"ש הא דאמר ר' יוחנן בס"פ תלש חלב דחייל עד שיצא לאויר העולם או דאויר העולם מיהת בעינן או דבמעי אמו מישתרי במעי אמו וכיון דיש היתר לאיסורו מיקרי איסור ב"א כמ"ש הרשב"א בריש פירקין כאן יע"ש וא"ש רישא דברייתא דת"כ יכול לא יהא בעונש ואזהרה דניתר בשחיטת אמו וסתם ספרא ר' יהודא היא ועיין לקמן מ"ש בזה וזה לשון הרא"ש ז"ל בהמקשה ר' יוחנן אמר חלבו כחלב בהמה ואפילו כר' יהודא דשרי (רצה לומר חלב שליל) היינו כשנשחטה אמו ור"ל דשרי אפילו לר"מ דאסר היינו כשיצא חי לאויר העולם דלא כפירש"י במתני' דחדשים גרמי דא"כ כשיצא מת שרי בן ט' והלא צריך לידע אי קודם שחיטה אי לאחר שחיטה מת אלא דוקא שיצא לאויר העולם ואל תתמה לר' יוחנן דאמר חדשים גרמי ונקרא חלב בגמר חדשים וניתר בשחיטת אמו (ר"ל חלב של שליל אליבא דר' יהודא) דיו לוולד שיהא כאמו וי"ל מגזירת הכתוב מכל בבהמה תאכלו עכ"ל הנה דעתו ז"ל דר"מ נמי מצי סבר כר"ל דאוירא דלידה בעינן ואפ"ה בן ט' חי אינו ניתר בשחיטת אמו כיון דיצא אח"כ חי לאויר העולם קרינן ביה וזבחת מבקרך כו' אף דבמעי אמו הוה כבישרא בדיקולא ולא כא' מאבריה ובן ט' מת ניתר בשחיטת אמו אף שמת לאחר שחיטה כ"ז שלא יצא לאויר העולם חי מישתריא בשחיטת אמו ולא קרינן ביה וזבחת מבקרך ומ"מ כיון שיצא אח"כ לאויר העולם חי נאסור דקרינן ביה וזבחת ולא קרינן ביה בישרא בדיקולא ולר' יהודה כיון דניתר, בשחיטת אמו תו לא מסתבר לאסור אח"כ כשיצא חי או דבשרא בדיקולא הוא וע"ז הקשה בשלמא לריש לקיש לא קשיא היאך ניתר חלב בשחיטת אמו דיו לוולד שיהא כאמו כיון דחדשים לא גרמי ונשאר בשר בשר הוה וניתר בשחיטת אמו ואף שיצא אח"כ חי דאויר העולם לא מסתבר לאסור אח"כ אלא לר' יוחנן דחדשים לחוד גרמי ואף שלא יצא לאויר העולם א"כ לר' יהודא נהי דמישתרי מכל בבהמה מגזירת הכתוב מכל מקום מה"ת שיהני שחיטת אמו לוולד יותר מלאמה ותירץ דמכל בבהמה מרבינן הכל ואף חלב ולכאורה נראה דעתו של הרא"ש ז"ל דלא סבירא ליה כס' התוספות שכתבו כמה פעמים דאויר דלידה לא בעינן אלא אויר העולם בעינן וכן כתבו להדיא בכריתות ס"פ דם שחיטה ד"ה וולדות דא"כ לא קשיא גם לר' יוחנן כיון דבמעי אמו לאו חלב מיקרי.

הוה כשאר בשר ומישתרי' מכל בבהמה תאכלו כמו לר"ל דלא קשיא ליה להרא"ש וניחא ליה ה"נ לר' יוחנן דאף כשיצא אח"כ לא מסתבר לאסור אח"כ אלא ש"מ דרא"ש סובר לר"י לא בעי' אויר העולם כלל וחדשים לחוד גרמי ומודינא דאי הניחו במעי אמו החלב ונשחטה הבהמה דמותר מגזירת הכתוב כל בבהמה תאכלו ואהא קשיא ליה דמ"מ דיו לוולד שיהא כאמו ותי' דמרבינן מכל בבהמה אף החלב.

ואין לומר דלעולם סבירא ליה לרא"ש ז"ל כשיטת רבותינו הצרפתים דלר"י נהי דאומר דלידה לא בעינן מ"מ אויר העולם בעינן תלש חלב והוציאו בעינן דאויר העולם מיהא בעינן וא"ש דאמר ר"י בס"פ תלש חלב דאיסור ב"א הוא יע"ש וכמ"ש התוס' כמה פעמים ואפ"ה לא קשיא לריש לקיש דאמר אויר דלידה בעינן כיון דנשחטה אמו הוה כשחוט ועומד וליכא אויר דלידה אלא אויר העולם ולא מיקרי חלב כלל משא"כ לר' יוחנן דאמר אויר העולם סגי א"כ דיו לוולד שיהא כאמו וכיון שהוציאו אח"כ לאויר העולם מההיא שעתא ליתסר דחלב מיקרי ואף לר' יהודא דאמר בן ט' ניתר בשחיטת

אמו היינו דבמעי אמו לא מקרי בקר וצאן ולאחר שנשחטה אמו אף שיצא חי לאויר העולם כשחוט דמי דהא הרא"ש ז"ל כתב שם לעיל מיניה דהלכתא כרב אשי דפודין בבן פקועה בן ט' ח' שניתר בשחיטת אמו אלמא כיון דרהיט ואזיל שה מעליא הוא ה"נ וזבחת מבקרך ומצאנך קרינן ביה ואפ"ה כיון דניתר בשחיטת אמו תו לא, מסתבר לאסור אח"כ לריש לקיש ה"נ ג"כ א יוחנן אלא ש"מ סבירא ליה לרא"ש ז"ל דלר"י לא בעינן אויר העולם כלל ובמעי אמו מיקרי חלב דחדשים לחוד גמרי ליה ומודינא שאם הניחו החלב במעי הבהמה ונשחטה אמו שהותר בשחיטת אמו וע"ז הוקשה לו לרא"ש שפיר לר"י דאמר חדשים לחוד גרמי ונהי דלר' יהודא בן ט' ניתר בשחיטת אמו מ"מ דיו לוולד שיהא כאמו ותי' דמרבינן מכל בבהמה מגזירת הכתוב אף חלב ועמ"ש לקמן השיטה הג' הוא שיטת הר"א ז"ל בהלכות מ"א פ"ז ה"ג דבן ט' חי שניתר בשחיטת אמו כר' יהודה וכסתם מתניתין דהמקשה ע"ד דשנאו בלשון חכמי' אפ"ה פסק כר"מ בהא דחלבו וגידו אסורין כר"מ ואין ניתר בשחיטת אמו וכתב המ"מ טעמו של הר"מ ז"ל כיון דחזינן דרבי סתם בפירקין כאן דנוהגבשליל מדלא תני ר"מ אומר כו' דהלכה כת"ק וה"ה חלב דחדא פלוגתא הוא בברייתא ר"מ ור"י והא דאמר והלך לשיטתו ר"ל ר' יהודא ועוד דר' יוחנן אמר חדשים גרמי ואילו הוה ניתר בשחיטת אמו לא היה אומר ר"י חדשים גרמי ע"ש היטב במ"מ ובלח"מ.

ואבאר דע כי סברת הר"מ ז"ל הוא כך דכ"ע ר"י ור"ל סבירא להו כר"י דמתניתין דבן פקועה ניתר בשחיטת אמו בן ט' חי ואף דחדשים גרמי לר' יוחנן מ"מ כיון דכתיב בהדיא בקרא כל בבהמה תאכלו ועוד לפי מה דאמרי' בהמקש' בהמה בבהמה לא מכל כו' א"ש טפי דאף דנקרא בהמה התירו הכתוב ואף אי מכל אין לחלק דקרא סתמא כתיב לא כפירש"י שתלה פלוגתתן או חדשים גרמי במתני' יע"ש ור"י ור"ל פליגי בחלב בן ט' חי בין שנשחטה אמו ולא תלש החלב כלל מן העובר והניחו שם ומכ"ש בהוציאו לאויר העולם לר' יוחנן אין ניתר בשחיטת האם כיון דחדשים גרמי ומיקרי חלב במעי אמו דיו לוולד שיהא כאמו כקושית הרא"ש בהמקשה ומה"ת שיהני שחיטה לחלב של שליל כיון דבמעי אמו חלב מיקרי ור"ל סובר אף בהוציאו החלב לאויר העולם פטור דאוירה דלידה בעינן וכ"ש בהניח במעי אמו ונשחטה הבהמה דניתר החלב דבשר בעלמא הוא ושפיר ניתר דבמעי אמו לא מיקרי חלב כלל ואף שיצא אח"כ חי לאויר העולם כשחוט דמי וליכא אויר דלידה אלא אויר העולם ולאו חלב מיקרי וזה אינו דהא הר"מ ז"ל פסק בהלכות בכורים פי"ב פודין בבן פקועה וכרב אשי דאמר הכי דרהיט ואזיל שה מעליא הוא ומסתמא הנך אמוראי ג"כ סבירא להו הכי אלא דלא מסתבר למיסר אח"כ כיון שבמעי אמו שפיר הותר.

והשתא א"ש לל"ק הא דמקשה ר' יוחנן לריש לקיש מברייתא דת"כ דוודאי ברייתא ר' יהודה היא דברישא דקתני יכול לא יהא בעונש ואזהרה דניתר בשחיטת אמו כו' אבל מה דאמר דאינו ראוי להקרבה דמה חלב וב' כליות כו' מוצא מכלל שליל יקשה דמאי קשיא ליה לר' יוחנן דאיהו נמי מודה דלר' יהודא ניתר בשחיטת אמו אף דחדשים גרמי ליה לר' יוחנן זה לא הוה אלא לר"מ ולא לר' יהודה וא"כ איך יתיישב הא ברייתא דלמה לי מיעוטא דחלב וב' כליות לר' יהודא בשלמא בלא רישא דברייתא הייתי אומר דמקשה מסתמא אתיא ברייתא אליבא דהלכתא ופריך לר"ל לדידך דאמרת החלב ניתר בשחיטת

אמו למה לי קרא למעוטי ומשני טעמא דידי מהכא אבל כיון דברישא דברייתא תני יכול לא יהא בעונש ואזהרה כו' קשה ועיין לקמן: והנה הרא"ש ז"ל כתב דר"מ פוסק דחלבו וגיד אסור כו' וסובר דר"י ור"ל פליגי בפלוגתת דר"מ ור"י ולא נהירא דא"כ לימא מר הלכה כמר כו' עכ"ל לאו למימרא דפליגי בפלוגתא דר"מ ור"י בבהמה המקשה אי ניתר בשחיטת אמו שהרי הר"מ פסק להדיא דניתר בשחיטת אמו אלא רצה לומר דפליגי בפלוגתא דר"מ ור"י לענין חלבו וגידו דר' יוחנן כר"מ ור"ל כר' יהודא וא"כ קשה טובא מה שהקשיתי בסמוך מה פריך מברייתא דת"כ הא רישא דברייתא וודאי כר' יהודא: אמנם נראה לי דיש לחקור כיון דאמר ר"א אמר ר"א דהלך ר"מ לשיטתיה משמע דהא בהא תליא ומאן דמתיר בן ט' חי בשחיטת אמו ה"ה חלבו ואין לומר דר"י הוא דהלך לשיטתיה דוודאי אי הוה סבירא ליה דאין ניתר בשחיטת אמו לא היה מקום לומר דהחלב מותר אלא דסבירא ליה דניתר בשחיטת אמו כו' אבל ר"מ לאו לשיטתיה דא"נ הוה סובר דניתר בשחיטת אמו אפ"ה החלב אסור דיו לוולד שיהא כאמו כקושית הרא"ש ז"ל ואין להקשות מנא ליה להר"מ לומר דר"מ לאו לשיט' ולאפושי פלוגתא מה שלא נזכר בדבריהם וכיון דמצינו לר' יהודא דאמר חלבו מותר אנן נפסוק כוותי' ונאמר דר"מ לא פליג עליו אלא דהלך לשיטתיה כו' דאין ניתר אבל לדידן דניתר ה"ה החלב י"ל דר"מ ז"ל ראה דרבי סתם במתניתין נוהג בשליל כר"מ ולעיל בהמקשה סתם כר' יהודא דניתר בשחיטת אמו וא"כ סתרי תרי סתמא אהדדי אלא וודאי דרבי סובר דנהי דמישתרי בשחיטת אמו מה"ת שהגיד יהא ניתר בשחיטת אמו דיו לאותו ולד שיהא כאמו ה"ה לחלב נמי דינו הכי דהלכתא כר' יוחנן לגבי ריש לקיש דחלב נמי חדשים גרמי אף דכתיב שור וכשב ה"ה דלא בעינן אויר העולם כלל וא"כ תו אין לחלק בין גיד הנשה לחלב כלל בשום חילוק וכיון דרבי סתם במתני' דג"ה אין ניתר בשחיט' אמו ה"ה חלב אין ניתר בשחיט' אמו דמ"ש ובע"כ צריכין אנו לומר הא דאמר ר"א אמר ר"א והלך לשיטתיה ר"י הוא דהלך לשיטתיה ולא ר"מ דלאו הא בהא תליא דמה"ת שיהא חלב וגיד מותר דיו לוולד שיהא כאמו כקושית הרא"ש וא"נ הוה סובר דניתר בשחיטת מו אפ"ה אין חלב וגיד שרי דמה"ת לומר גזירת הכתוב הוא והשתא בין ר"י ור"ל כ"ע סבירא להו כר"י דבן ט' חי ניתר בשחיטת אמו אלא דפליגי אי חלב חדשים גרמי או אוירא דלידה בעינן ולריש לקיש לר' יהודא דסבר חלבו מותר דבמעי אמו הוא בשר ולאו חלב איקרי וניתר בלא גזירת הכתוב הוא ולר' יוחנן צריך לומר דלר' יהודא דחלב דניתר מגזירת הכתוב הוא ולית הלכתא כוותיה דהא רבינו הקדוש סתם במתני' דג"ה נוהג בשליל ה"ה חלב כיון דחלב חדשים גרמי כמו בגיד א"כ אין לחלק וכדכתיבנא.

ועיין מה שאכתוב לקמן בשיטת הרי"ף ז"ל יע"ש ובי"ד אבאר עוד באורך מזה: והשתא אתי שפיר דלריש לקיש דאמר אויר דלידה בעינן וא"כ לר' יהודא דאמר חלבו מותר לאו מגזירת הכתוב הוא אלא דבמעי אמו בשר הוא ומיהו בגידו סובר ריש לקיש דחדשים לחוד גרמי דיש לחלק בין חלב לגיד דבחלב כתיב שור ולא מיקרי שור עד שיצא לאויר העולם דכתיב שור או כשב או עז כי יולד אבל גיד דלא כתיב ביה שור ואפ"ה סובר ר' יהודא דג"כ מותר וע"כ מגזרת הכתוב וא"כ רבי דסתם במתני' דג"ה נוהג בשליל ולא נקיט חלב ג"כ אלא דבחלב מותר בוודאי כיון דסתם בהמקשה דניתר בשחיטת אמו ובגיד סתם כר"מ דמה"ת לישתרי דיו לוולד שיהא כאמו דבגיד כיון דלא

כתיב שור חדשים גרמו כמו שחילקו התוס' כמה פעמים וכמ"ש הראב"ן והביאו הת"ח ז"ל כאן בשמעתין וא"כ א"ש דר' יוחנן הקשה לריש לקיש מת"כ מה חלב כו' דרישא ודאי דכר' יהודא אתיא דקתני דניתר בשחיטת אמו ולא יהא בעונש ואזהרה החלב משום גזירת הכתוב אבל יהא בעמוד והקרב כמ"ש הרשב"א ז"ל דנהי דניתר מגזרת הכתוב מ"מ חלב מיקרי אלא לדידך דאמרת דבמעי אמו לאו חלב מיקרי ור' יהודא דמתיר לאו משום גזירת הכתוב הוא ולא מיקרי חלב כלל למה לי קרא למעוטי דאינו בעמוד והקרב.

אבל אכתי יקשה הא איצטריך ליצא אח"כ חי והפריס ע"ג קרקע דהא ודאי להר"מ ז"ל דפסק דפודין בבן פקועה דהוה שה מעליא דרהיט ואזיל א"כ חלב מיקרי ויש לומר דסברת ר' יוחנן הוא דלריש לקיש דאמר במעי אמו לאו חלב הוא וניתר בשחיטת אמו תו לא מסתבר שנקרא חלב אח"כ ושפיר לא איצטריך למעוטי דאין בעמוד והקרב ועוד כיון דמדינא שרי החלב לאכול וודאי אינו בעמוד והקרב משא"כ לר' יוחנן דמדינא אסור החלב אלא דגזירת הכתוב ה"א מה דגלי גלי אבל יהא בעמוד והקרב ומשום כך איצטריך קרא למעוטי כן נ"ל ליישב שיט' הר"מ ז"ל בזה: ובזה אתי שפיר דלא הקשו לימא ר' יוחנן הלכה כר"מ ור"ל כר"י דכ"ע סברי כר' יהודא וכדכתיבנא אלא דלר' יוחנן ר"מ דמתיר מגזירת הכתוב הוא ולריש לקיש בגיד צריך לומר גזירת הכתוב ולא בחלב ומש"ה סתם לן רבי במתני' בגיד דאסור דלא סבירא ליה גזירת הכתוב ודיו לוולד שיהא כאמו אבל בחלב לא סתם כן דאוירא בעינן דשור כתיב וכיון דניתר בשחיטתו תו אף החלב מותר והר"מ ז"ל דפסק דחלב אסור דאיהו פסק כר' יוחנן דחדשים גרמי ומש"ה אין לחלק בין ג"ה לחלב וכיון דסתם רבינו הקדוש במתניתין דג"ה אסור בשליל ה"ה חלב דאין לחלק כלל וכמ"ש ולא שייך פלוגתא דר' יוחנן ור"ל לפלוגת' דר"מ ור"י ולא קשיא קושית הרא"ש לומר מר הלכה כר' יהודא וכדכתיבנא: ודע שאף שכתבנו להר"מ ז"ל לר' יוחנן לא בעינן לא אויר לידה ואף לא אויר העולם אפ"ה כתב תלש חלב והוציאו דאי הניחו בתוך הבהמה ניתר בשחיטת אמו כמ"ש הכ"מ להדיא שם ובי"ד סי' ס"ה בב"י יע"ש דשאני תלש והניחו בבהמה דהוה בכלל כל בבהמה תאכלו יע"ש ויש ליתן טעם לחלק בין תלשו והניחו שם ובין שחט להאם דאינו ניתר חלבו של שליל בשלמא תלש והניחו בפנים ניתר מכל בבהמה דמשמע כל מה שנמצא בבהמה מותר אבל לא תלשו לא ניתר הולד אלא משום דכתיב בבהמה תאכלו א"כ לא ניתר הולד אלא משום דהוה כאלו נשחט הוולד דד' סימנים אכשיר ביה רחמנא א"כ בודאי לא הותר אלא מה שדרך להיות ניתר בשחיטה הבשר לא החלב ומכל בבהמה לית לרבויי דהולד בהמה בפני עצמה הוא ולא מרבינן מכל אלא מן בהמה בבהמה עיין בפרק המקשה שם משא"כ כשתלש חלב והניחו שם דניתר מדרשא דכל שפיר זהו מה שרצינו לבאר בשיטת הר"מ ז"ל: אבל זאת יש להקשות לפי שיטה זו דר"י אדר' יוחנן דאמר לקמן בס"פ דחלב לא חייל עד שיצא לאויר העולם ולפי מה שביארנו לשיטת הר"מ ז"ל אף אויר העולם לא בעינן ואין לומר כיון דבמעי אמו יש היתר לאיסורו בשחיטה לא איקבע איסורא ושפיר הוה איסור ב"א וכמ"ש הרשב"א בריש פירקין כאן דז"א דהא הר"מ ז"ל סובר אף דניתר בשחיטת אמו חלב אין לו היתר כלל אף במעי אמו אמנם יש לומר דר' יוחנן סובר דאין הלכה כסתם משנה בכאן דסתם רבי דנוהג בשליל אלא הלכה כר' יהודא דר"מ ור"י הל' כר"י דאמר חלבו וגיד מותר ואף דר' יוחנן אמר בכ"מ הלכה כסתם משנה

נאמר כמ"ש הרשב"א ז"ל כאן במימרא דשמואל על מה שאמר ר' יוחנן חלבו כחלב בהמה דאמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן ויש מהן שאמר אין הלכה כסתם משנה יע"ש והכי נמי נימא לשיטת הר"מ ז"ל דההי' דס"פ דאמר דחלב לא חייל עד שיצאלאויר העולם היינו דאית ליה היתר בשחיטה לא איקבע איסורא ושפיר הוה איסור ב"א כמ"ש הרשב"א בריש פירקין ופסק ר' יוחנן כר' יהודה בהמקשה דאמר אמר ר' יוחנן יישר דד' סימנין אכשר בי' רחמנא יע"ש משא"כ הר"מ ז"ל דפסק כסתם משנה דגידו נוהג בשליל בבן ט' חי ה"ה חלב ועיין ס"פ ונאריך שם: שיטה הד' הוא שיטת הרי"ף ז"ל וכפי מה שמפרש הרשב"א בחדושיו אליבי' דגידו של שליל אסור וחלבו בן ט' ניתר בשחיטת אמו והביאו ראי' מדכתב הרי"ף בפ' בהמה המקשה דדמו וחלבו מותר ולא הביא, הא דגידו מותר ש"מ דגיד אסור ועוד דהביא מתני' דג"ה בסתם ולא פי' הלכתא כמי ש"מ דהלכה כת"ק עכ"ל והנה לפי שיטה זו סובר הרי"ף ז"ל דאף דהלכה כר' יוחנן דחדשים גרמי מ"מ אויר דאויר דלידה לא בעינן מ"מ לא מיקרי חלב שור עד שיוציאו לאויר העולם וניתר בשחיטת אמו אבל גידו נוהג אף במעי אמו וגזירת הכתוב לית ליה דנימא דניתר מכל בבהמה תאכלו והיינו דסתם רבי במתני' דגידו אסור ולא חלב דהא דתנן וחלבו מותר ד"ה הוא ולא סיומא דפלוגתא דר"מ ור"י הוא אלא כשמואל כו' ומש"ה חלב שרי דבמעי אמו בשר הוא ומישתרי בשחיטת אמו לא מגזירת הכתוב או יאמר דרי"ף סובר דר' יוחנן סובר הא דסתם רבי במתני' ונוהג בשליל ה"ה חלבו דמאי שנא דחדשים לחוד גרמי ולית ליה דמתרבי מן כל בבהמה כו' וריש לקיש דאפי' אויר דלידה בעינן ורבי לא סתם אלא בג"ה לא בחלב ולר' יוחנן הא דתנן וחלבו מותר בחלב שליל וע"כ דת"ק נמי פליג אחלב דאל"כ מאן דכר שמיה חלב כמו דמקשה לקמן אהא דחכמים אומרים נאמנין עליו ועל החלב יע"ש ועיין בתי"ט במשנה דריש פירקין יע"ש ופסק הרי"ף ז"ל כריש לקיש דבחלב חדשים ואויר' בעינן דכתיב חלב שור ולא מיקרי שור עד שיולד כדכתיב שור או כשב או עז כי יולד ודרשו שור בן יומו קרוי שור ולא קודם לכן משא"כ ג"ה וודאי חדשים גרמי ומש"ה סתם רבי בגיד כת"ק ולא בחלב דהא דתניא וחלבו מותר חלבו של גיד לא של חלב לא סתם רבי בחלב כר"מ אלא כר' יהודא דמותר דבהא לא הוה גזירת הכתוב ואף דר' יוחנן ור"ל הלכה כר' יוחנן בר מתלת מ"מ כיון דשמואל אמר וחלבו מותר לד"ה ואמתני' קאי כפירש"י מש"ה פסק כן ודווקא היכא דלא פליגי שאר אמוראים כ"א הם לחודי' הוא דהלכה כר' יוחנן משא"כ כאן דשמואל פסק כריש לקיש מש"ה פסק הרי"ף כן וכדכתיבנא גם מדאמר, ר"א אר"א מחלוקת בבן ט' חי והלך ר"מ לשיטתיה ור"י לשיטתי' ואמאי דלמא ר"מ כרבי סובר ואף אי הוה ניתר בשחיטת אמו לא ניתר החלב דלית ליה גזירת הכתוב דיו לוולד שיהא כאמו כקושית הרא"ש בהמקשה אלא ע"כ דבחלב סובר כריש לקיש דאויר דליד' בעינן וא"כ ע"כ ר"מ לשיטתי' דלא בעי שחיטה בן ח' אבל בן ט' בעי שחיטה דאי הוה ניתר בשחיטת אמו וודאי אף החלב מותר מקרא דכל כו' בלא גזירת הכתוב דבמעי אמו בשר הוא ור"א אר"א דהלך ר"מ לשיטתי' אחלב ולא אגיד ומש"ה פסק הרי"ף ז"ל כן דגידו אינו ניתר בשחיטת אמו וחלב ניתר בבן ט' חי בשחיטת אמו ועיין בחדושי הרשב"א ז"ל שכתב ג"כ דר"א אר"א לא קאי במה שאמר דהלך לשיטתי' אחלב ולא אגיד ולקמן אבאר בעזה"י ולפי שיטה זו א"ש הא דאמר ר' יוחנן ס"פ דאיסור חלב לא חייל עד שיצא לאויר

העולם וא"ש נמי הא דאמר בפ' בהמה המקשה וכן אמר ר' יוחנן יישר דד' סימנין אכשר ביה רחמנא.

ולשיטת רבינו אפרים צריך לומר הא דאמר ר"י יישר היינו אליבא דר' יהודא דאית ליה דניתר בשחיטת אמו ה"ה בשחיטת עצמו דד סימנין אכשר בי' רחמנא אבל הוא סובר דבן ט' אינו ניתר בשחיטת אמו וכר' מאיר לשיטת רבינו אפרים: וההיא דתורת כהנים דמקשה ר"י לר"ל לל"ק וללל"ב איפכא א"ש נמי בשלמא לדידי חלב מיקרי וניתר מגזירת הכתוב אלא לדידך דסברת אוירא דלידה בעינן מא"ל כו' וכן להיפך ומיהו אם נאמר דלר' יוחנן אויר העולם מיהת בעינן וכמ"ש לעיל לא יתכן זאת וצריך לומר לדידי כשיצא לאויר העולם חלב מיקרי אלא לדידך דאמרת אויר דלידה בעינן הוה כבישרא בדיקולא ולית ליה כיון דרהיט ואזיל כו' וכבר הארכנו בזה יע"ש: ומעתה אכתוב מה שנוגע קצת לדינא הנה בי"ד סי' כ"ד ס"ב פסק דחלבו וגידו של בן ט' חי ניתר בשחיטת אמו וכדעת הרא"ש ורשב"א ורבותינו הצרפתים ואעפ"י שהביא דעת הי"א הר"מ ז"ל דחלבו וגידו אסור הלא ידוע דרכו לפסוק כדעה ראשונה אם לא שכתב י"א וי"א או בדאורייתא לחומרא ובדרבנן ספק להקל אבל כאן שכתב דעה ראשונה בסתם הלכה כן ורמ"א לא הגיה כאן כלום ולקמן סי' ס"ה כתב דנהגו להחמיר כסברי' אחרונה דגידו אסור ועיין פר"ח דבחלב כתיב שור ובגיד לא כתיב יע"ש.

ואף דפסקינן כר' יוחנן דחדשים גרמי מ"מ אויר העולם בעינן ובמעי אמו לא מיקרי חלב כלל ומש"ה ניתר בשחיטת אמו משא"כ בגיד דחדשים לחוד גרמי ולית לן גזירת הכתוב וזה כשיטת הרי"ף ז"ל וכמ"ש הרשב"א משמו והיינו דרבי סתם במתני' בגיד ולא בחלב וכדכתיבנא. והנה בש"ע בסי' ס"ה כתב דגיד נוהג בשליל אם שלמו לו חדשיו אבל בן ח' חי או בן ט' מת מותר אף דלא כתיב ביה שור מ"מ חדשים בעינן דאל"ה אין שם גיד עליו אלא בשר וניתר בשחיטת אמו ואף דלפי מה דס"ד בריש פרקין דאיסור גיד משעה שנוצרה הא דחי לה וכיון שכן אין חייל עד שיהא בן ט' חדשים.

ומנא אמינא לה מדאמר ר"א אר"א מחלוקת בבן ט' חי והלך ר"מ לשיטתיה ור"י לשיטתי' משמע בבן ח' חי כ"ע מודי' דניתר בשחיטת אמו ואמאי נימא דאיסור גיד משעה שיתקשרו אבריו בגידין א"כ אימא דר"מ כרבי סבירא ליה דאף דניתר בשחיטת אמו אפ"ה סתם לן דנוהג בשליל דלית ליה גזירת הכתוב אלא ש"מ דגיד נמי חדשים בעינן דאי אינו בן ט' לא מיקרי אלא בשר ולא גיד וניתר בן ח' חי בשחיטת אמו לר"מ והא דאמר והלך ר"מ לשיטתיה אחלב קאי אבל בגיד א"נ סובר דבן ט' ניתר בשחיטת אמו אפ"ה גיד אסור כרבי במתני' ומיהו וודאי גיד ושליל חד דינא אית להו ומש"ה כתב בש"ע אם שלמו חדשיו אסור אבל בן ח' ניתר הגיד כמו השליל עצמה וכמה שכתבנו בסמוך וכיון שנתבאר ונתברר באורך וברוחב שיטת כ"א וא' מד' שיטות בעזה"י מעתה אתחיל מיד בפי' מימרא דשמואל דאמר וחלבו מותר ד"ה: אמר שמואל וחלבו מותר לד"ה ופירש"י דחלבו דתנן במתני' ד"ה הוא ובמתני' לא פי' כ שפירש וחלבו של שליל כו' א"כ ודאי דסיומא דפלוגתא הוא ר"מ ר"י והרע"ב בפי' המשניות כתב וחלבו של שליל ויש מי שפירש חלבו שומן של ק והתי"ט הקשה עליו למה ליה לדחוקי לומר חלבו של שליל ולאו כ"ע הוא ועוד חלב מאן דכר שמי' עכ"ל והנה אפשר לומר דרע"ב

ראה דר"מ ז"ל פוסק דחלב נמי אסור והוה קשי' ליה נהי דסתם רבי במתני' בג"ה דנוהג דלא כתיב שור משא"כ חלב נהי דאויר דלידה לא בעינן מ"מ אויר העולם בעינן דכתיב ביה שור וכדפסקינן באמת להלכה כמו שסתם רמ"א בסי' ס"ד דלא הגי' על הב"י כלום ובסי' ס"ה כתב דנהגו להחמיר והיינו כמ"ש אלא ש"מ דר"מ סובר דהא דתניא וחלבו מותר סיומא דפלוגתא דר"מ ור"י הוא וא"כ א חלב מאן דכר שמי' כמו שמקשה בהא דחכמים אומרים אין נאמנין עליו ועל החלב וצריך לשנויי ג"כ וחלבו אסור ונוהג בשליל ור' יהודא אומר אינו נוהג בשליל וחלבו מותר וסתם התנא בגיד וחלב דנוהגים או משום דלא בעינן אויר העולם כלל אף דבעינן אויר העולם מ"מ כשיוצא אחר כך לאויר העולם אח"כ מיקרי חלב ואסור ואל תתמה ע"ז דאיך יאסור אח"כ דהא מצינו כה"ג לר' מאיר לשיטת רבותינו הצרפתים שהביא הרשב"א בהמקשה ע"ד ע"א דלר"מ נמי אוירא גורם ולא חדשים ומש"ה בן ט' מת מותר אף שמת לאחר שחיטה כיון שלא יצא לאויר העולם חי ושמע מינה לר"מ דאסור היינו לאחר שיצא לאויר העולם וה"ה חלב דנימא הכי: או יאמר על דרך שכתב הב"ח בסי' ס"ד הביאו הש"ך שם ס"ק למ"ד שכתב שם בשם ראיה דלהר"מ חלבו אסור מדרבנן ותמה עליו הש"ך דבפג"ה איתא להדיא דמן התורה אסור אלא דהר"מ קאי אחלבו דגיד עד כאן לשונו: הנה מה שכתב הש"ך דבגמרא מוכח דלר"מ מן התורה אסור הוא מר"א אר"א דאמר הלכו לשיטתן ודאי לר"מ מן התורה לא מהני שחיטת אמו ובהמה מעליא הוא.

ואני תמה עד מאוד מאין הרגלים לומר דלר"מ לא אסור אלא מדרבנן כיון דאין שא בשחיטת אמו פשיטא דבהמה מעליא הוה ואי משום דאינו קרב לא קרינן בי' כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו לה' כבר כתבתי דליתא דהא חלב בעלי מומין חייב כרת דכמותו ראוי להקריב וה"נ כן ואף דהוה ס"ד הכי כבר דחי לה ומכל מקום נראה לומר דסתם רבי במתני' דגיד נוהג בשליל היינו כמ"ש הב"ח ז"ל מדרבנן דרבי דסתם בהמקשה דניתר כר' יהודא דניתר בשחיטת אמו א"כ ודאי מן התורה מותר לפי סברת הפוסקים דסברי הכי וכדי שלא תקשה סתמא אסתמא מצינו לומר דמדרבנן אסור ואף דבשרו מותר ולא גזרינן מ"מ חלב דאיסור כרת גזרינן אטו חלב דעלמא ואף בלא הפריס עג"ק אסור ומש"ה סתם ר' דחלב אסור כאן ומיהו הא אין לומר דמתני' מיירי בהפריס עג"ק דא"כ מ"ט דר' יהודא דאמר אינו נוהג בשליל כו' דהא איהו סבר דהפריס ע"ג קרקע טעון שחיטה מדרבנן כדמסיק בפ' בהמה המקשה ע"ד א' יע"ש וא"כ רבי בלא הפריס ע"ג קרקע אייריי ואסור מדרבנן במתני' גיד וה"ה חלבו דאסור מדרבנן דחמיר איסורו שכן כרת ובגיד דליכא כרת חמיר איסורי' שכן נוהג קודם מ"ת לבני יעקב כשיטת הר"מ ז"ל בהל' מלכים פ"ט דאף לחכמים נצטוה יעקב על ג"ה יע"ש או דאפ"ה גזרינןבגידו אטו שאר בהמה אף דלא גזרינן בבשרו אפ"ה בגיד אסור דגזרינן וא"כ ע"כ הא דתנן וחלבו מותר סיומא דפלוגתא הוא ור"י הוא דאי ר"מ הוא ומודה ביה וחלבו של גיד קאמר הא מ"מ איכא איסורא מדרבנן דישראל קדושים נהגו בו איסור ואין לומר דמן התורה מותר הא גיד של שליל נמי מותר מ"ה לרבי דפסק בהמקשה כר' יהודא דניתר בשחיטת אמו ואפ"ה סתם דנוהג בשליל מדרבנן אלא סיומא דר' יהוד' היא וא"כ ניחא לי' להרע"ב לפרש חלבו של שליל גופא ופליגי ר"י ור"מ דהיינו ת"ק דמתניתין והא דאמר שמואל וחלבו מותר לד"ה לא קאי אמתני' כלל כ"א אלא אדברי ר"מ ור"י

קאי דפליגי בחלב וגיד לשיטתייהו ולר"מ גיד אסור מן התורה וקאמר דחלבו של גיד לד"ה מותר מן התורה.

הן אמת שהר"מ בפי' המשניות פי' דחלבו דמתני' שומן הגיד וכבר מצינו כמה פעמים שחזר בחיבורו ממה שכתב בפי' המשניות ומיהו לפי תירוץ השני שכתבתי לא חזר בו כמ"ש: ע"ש והא מפלג פליגי ביה דתניא כו' ואמר ר"א אר"א מחלוקת בבן ט' חי והלך ר"מ לשיטתי' ור"י לשיטתיה. כולם הקשו דלמה ליה להביא הא דאמר רבי אליעזר אר"א וגם התוספות בד"ה ואמר ר"א הוקשה להם זה והיה נראה לומר דבלא ר"א אר"א הייתי אומר דרבינו הקדוש שסתם במתני' לענין גיד ולא לענין חלב לומר וחלבו וגידו נוהג בשליל כמו בברייתא אלא דמתני' מיירי בן ח' חי או בן ט' מת דבהא סתם בגיד דאסור דחל משע' שנתקשרו אבריו בגידין כמשמעות הגמרא דר"פ דמתחלה היה סבור משמע שנוצרה הבהמה ופריך ליה מר' יוחנן דאמר לנפל שלא נקשרו הא משנקשרו אסור דלא כתיב ביה שור כמו בחלב דמש"ה בחלב בעינן חדשים דווקא אף לר' יוחנן בפ' המקשה לא"ד והכי הלכתא כמו שפסק הר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ז ועיין במ"מ שם דכתיב שור כו' משא"כ בגידו ולית לי' לרבי דמשתרי מגזירת הכתוב כל בבהמה דיו לוולד שיהא כאמו משא"כ חלב בן ח' וודאי ניתר בשחיטת אמו דבשר בעלמא הוא כ"ז שלא כלו לו חדשיו אף לר' יוחנן בעינן חדשים מש"ה לא סתם רבי בחלבו של בן ח' דאסור ומש"ה מייתי הא דאר"א אר"א מחלוקת בבן ט' חי אבל בן ח' ניתר בשחיטת אמו משמע נמי אגיד קאי נמי דניתר בשחיטת אמו דבעינן נמי חדשים בגיד או דאית למימר דאיתרבי מכל בבהמה תאכלו ומדאמר נמי דהלכו לשיטתן משמ' דר"מ נמי לשיטתיה אזיל דוודאי ר"א אר"א אית ליה דאי ניתר הוולד בשחיטת אמו ה"ה חלבו וגידו ורבי דסתם במתני' דנוהג בשליל הדר ביה מסתמא דפ' המקשה כשיטת רבינו אפרים ז"ל וא"כ פריך שפיר לשמואל דאי בבן ח' או ט' מת כ"ע מודים דאף גיד אינו נוהג בו ואי בבן ט' חי כ"ע מודים דאסור אפילו חלבו וכמ"ש לעיל בסמוך בזה: הן אמת שמצינו לומר דוודאי רבינו הקדוש שסתם בפ' המקשה כר"י דבן ח' ניתר בשחיטת אמו וכאן בפירקין סתם דנוהג בשליל ל"ק סתמי אהדדי דרבי אית ליה דיו לוולד שיהא כאמו כקושי' הרא"ש בפ' בהמה המקשה והא דאמר ר"א אמר ר"א מחלוקת בבן ט' חי והלך ר"מ לשיטתי' דוקא לשיטתי' דמדקא כייל גיד וחלב בהדדי ואמר נוהג בשליל וחלבו אסור וחלב וודאי דווקא בן ט' אסור ולא בן ח' דאין שם חלב עליו כלל וכל"ב סובר ר"א והכין הלכתא כמו שפסק הר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ז יע"ש וודאי דניתר בלא גזירת הכתוב מן כל בבהמה תאכלו דבשר הוא ודווקא בן ט' הוא דחלבו וגידו אסור וחד דינא אית להו אבל בן ח' וודאי חלב שרי וגיד אסור דלא כתב ביה שור אלא וודאי בין ר"מ ור"י כ"ע סבירא להו אי הוולד ניתר בשחיטת אמו ה"ה חלב וגידו דמן כל בבהמה תאכלו משמע כל מה שבבהמה אף החלב והגיד אלא דבבן ט' הלכו לשיטתם דלר"מ אין ניתר בשחיטת אמו ולר"י דניתר ה"ה חלב וגיד דשרי ומש"ה אמר דהלך ר"מ לשיטתי' דווקא משא"כ רבי במת' מש"ה לא נקיט ונוהג בשליל חלבו אסור דלאו כי הדדי נינהו דבגיד אף בן ח' חי נמי גיד אסור דלית ליה גזירת הכתוב כל כו' כן סובר רבי אבל חלב בן ח' חי וודאי דניתר בשחיטת אמו דבשר הוא וניתר כשאר הוולד בשחיטת אמו ולא היה גזירת הכתוב ובן ט' הוא דאסור ומש"ה לא נקיט רבי במתני' חלב כמו בברייתי' וכל זה

נוכל לומר הא לשיטת הרי"ף ז"ל דמש"ה פסק דגיד אסור חלב מותר אלא דקשה א"כ אמאי פסק בש"ע סי' ס"ה ס"ז דנהגו להחמיר כסברא אחרונה והיינו דווקא בשלמו לו חדשיו דעלה קאי ואמאי אפילו בן ח' לאחר שנתקשרו אבריו בגידין אסור כמ"ש ואי דאמר ר"א אר"א מחלוקת ק ט' משמע אבל בן ח' לכ"ע שרי היינו לר"י ולר"מ מדכייל בהדדי אבל לרבי דסתם במתני' דנוהג בשליל אג"ה ולא אחלב משמע דאף בן ח' אסור ובי"ד אבאר באורך: עוד ראיתי להזכיר בכאן מ"ש רמ"א בסי' ס"ד ס"ב בהג"ה הושיט ידו כו' וחלב נפל אסור אם הפילה הבהמה וכתב הט"ז דאיסור חלב אין בו יע"ש והש"ך בס"ק ה' כתב וז"ל כך משמע מדברי המ"מ דאף דאין בו כרת מ"מ איסור חלב יש בו ע"ז הנה תירץ בזה קושית הט"ז ור"ל דהמ"מ כתב דהוה תרי לישני בגמרא בפרק בהמה המקשה וא"א להעניש כרת אלא בראיה ברורה עכ"ל ור"ל כיון דהוה ספק לא כתב הר"מ דחייב כרת וגם מלקות ליכא לחייבי' מספיק' אבל איסור וודאי יש מספק דשמא הלכה כל"ק דאויר לחוד מהני ומפני זה כתב בהגהת רמ"א דאם הטילה נפל אסור משום חלב ועי' פר"ח סי' ס"ד יע"ש והנה מהא דאר"א אר"מ מחלוקת בן ט' אבל בן ח' גם ר"מ מודה מדכייל בהדדי גיד וחלב משמע דחד דינא אית להו וכדכתיבנא ובחלב וודאי בן ח' מותר דלא מיקרי חלב שור דחדשים בעינן ואם איתא דהלכה כלישנא קמא דחדשי' לאו דווקא אלא אוירא לחוד מהני אימא דפליגו אף בחלב בן ח' ואף דבמעי אמו וודאי בשר הוא ואין שם חלב עליו כלל ואוירא מיהת בעינן מ"מ הא מצינו ג"כ לר"מ דבן ט' חי אינו ניתר בשחיטת האם ולשי' רבותינו הצרפתי' שהביא הרשב"א ז"ל בפ' בהמה המקשה דבמעי אמו אף שחי לאחר שחיטה מותר לר"מ ולא אסור אלא כשיצא אח"כ חי לאויר העולם ואף שלא הפריס ע"ג קרקע כמבואר שם דאם מת לאחר שחיטה מותר ובלבד שלא יצא לאויר העולם וה"נ דכותיה אלא ש"מ דלית הלכתא כלישנא קמא אלא כל"ב דחדשים בעינן וא"כ בן ח' בודאי לכ"ע ניתר בשחיטת אמו וליכא ספק כלל ומותר משום חלב כן הוא סברת ט"ז ז"ל ולכך תמה על הגה"ת רמ"א שכתב שאסור משום חלב דלא כמ"מ שכתב דספק הוא והמעיין בלשון הר"מ ז"ל יראה דאין בו אלא איסור נבילה ולא איסור (חלב) שכ"כ בפ"ז מהל' מ"א ה"א שכ' אבל שאר בהמה וחיה חלבן כבשרן וכן נפל של שלשה מיני בהמה חלבן כבשרן ולוקה משום נבילה מדכתב וכן משמע דשוה לחיה וכן מדכתב חלבו כבשרו דאין בו שום איסור חלב דאלו היה בו ספק איסור חלב לא היה כותב חלבו כבשרו אלא ודאי משמע מדבריו דאף ספק ליכא דהלכה כל"ב דכל היכא דלא כלו חדשיו לאו כלום הוא ובחדושינו לי"ד אבאר ועי' ב"י בסי' ס"ד שכתב איכא תרי לישני והכי קיי"ל ר"ל כל"ב יע"ש: ובתוס' ד"ה ואמר ר"א אר"א כו' דהלכו לשיטתם משמע דאכולהו קאי ועוד אי אגיד לחודיה קאי הול"ל מילתיה אמתני' עכ"ל כתבו זאת לפי שיטתם לקמן דבחלב דגיד מותר לר' יהודא לגמרי וגוממו אגיד עצמו קאי יע"ש ד"ה גוממו כו' וא"כ אי חלבו דקתני בברייתא קאי אחלבו דגיד לא הוה ר"י לשיטתיה דנהי דר"מ לשיטתיה אבל לר"י אף שמנו דגיד דעלמא מותר אבל לשיטת רש"י לקמן ד"ה גוממו שפי' דלר"י חלב דגיד עצמו אסור מדרבנן א"כ אכתי תקשה אימא דחלבו דקתני בברייתא אחלב דגיד קאי ור"מ לשיטתי' ור"י לשיטתיה דגיד מותר ה"ה וכ"ש שומן ותי' התוספות דאי אגיד לחודי' קאי הול"ל מלתא אמתני' לא יתכן לפירש"י דהא קאי אכולהו מילתא בין אגיד ובין אחלב ולכך אמר מלתא אברייתא: הן

אמת דמצינו לומר שמ"ש התוספות דאי אגיד הול"ל מילתא אמתני' תקשה דא"נ אמר אכולהו אכתי הוה למימר מילתא אמתני' אגיד והוה ידעינן נמי דה"ה אחלב דהלכו לשיטתן ולשיטת התוס' ניחא דאשמעינן טובא במ"ש דבריו על ברייתא דאי הוה אמר אמתני' ה"א דברייתא דקתני חלבו היינו דגיד אבל של שליל ר"מ מודה דאינו בעמוד והקרב דמה חלב ושתי הכליות באשם מוצא מכלל דשליל ה"ה דשרי באכילה כמ"ש התוס' ד"ה אילימא לכך אמר אברייתא דבחלב נמי דהלכו לשיטתן והיינו ע"כ חלב שליל ולפרש"י נמי אפשר לומר דאמר דבריו אברייתא דה"א דבחלב שליל פליגי אבל ר"י לאו לשיטתיה דא"נ הוה ס"ל דאין ניתר בשחיטת אמו אפ"ה חלבו מותר דאינו בעמוד והקרב ור"מ לית ליה הך סברא ולכך אמר דר"י נמי לשיטתי' אבל מהאי טעמא דאינו בעמוד והקרב, היה ראוי לחייב דכמותו קרב כו' כמו חלב בעלי מומין מה שאין כן אי איירי בחלב של גיד אכתי אמאי לא אמר אמתני' ר"א דבריו דה"ה לחלב של גיד דודאי הכי הוא למאן דאוסר בגיד ה"ה חלב שלו ולמאן דמתיר גידו כ"ש שמנו אלא ודאי בחלב של שליל פליגי ומיהו אפשר לומר מש"ה אמר אברייתא דל"ת שומן של גיד משום לתא דחלב גזרו בי' קמ"ל דלא אלא משום לתא דגיד גזרו ביה שלא יהא נראה כאוכל גיד עצמו כמ"ש רש"י ד"ה גוממו וכמ"ש בס' בית ישראל סי' ס"ה בשם ס' יראים דלא משום לתא דחלב ועי' באחרונים ומרדכי פ' ג"ה ובי"ד אכתוב מזה: גמרא אלא חלבו דגיד והא מפלג פליגי ביה מודה שמואל דמדרבנן אסור כו' וישראל קדושים נהגו בו איסור עכ"ל לפירש"י ד"ה גוממו עם השופי דשומן של גיד עצמו כ"ע מודים דאסור מדרבנן הא דאמר והא מפלג פליגי ר"ל דפליגי ע"כ לא פליגי אלא חלב של קנוקנות וקנוקנות גופייהו דלר"מ אסור מדרבנן ולר"י שרי אבל חלב הגיד הגבוה עצמו כ"ע מודים דאסור מדרבנן והלשון דחוק כמ"ש התוס'ד"ה גוממו כו' ואפשר לומר דל"ת דחלבו דאמר מותר היינו של קנוקנות מותר לכ"ע ולכך אמר והא מפלג פליגי נמי בחלב של קנוקנות וכי משני מודה שמואל מדרבנן אסור ה"ה דקאי וחלבו מותר לד"ה ע"כ אחלב הגבוה של גיד עצמו דאי אחלב של קנוקנות הא קנוקנות גופייהו מ"ה שרי מדרבנן אסורין כמו שיתבאר לקמן דף צ"ו ע"א בעובדא דבר פיולי דשיירי לדר"מ מדרבנן כמ"ש רש"י שם דלר"מ מדרבנן הוא דבעי חטיטה יע"ש אלא ע"כ אחלב הגבוה של גיד עצמו: כתב הריטב"א בחדושיו קשיא לי איך אמר וחלבו מותר הא אסור מדרבנן וי"ל משום דאיסורו מתחלה לא הי' מדרבנן אלא משום שישראל קדושי' נהגו בו איסור מש"ה תנן מותר אבל במרדכי משמע דמנהג קדושים הוה איסור דרבנן יע"ש בריש ג"ה ועי' בחדושי רשב"א שכתב ד"ה פסקה וז"ל נמצא בגיד שלשה דינין חלוקין הגיד מן התורה וחטיטה מדרבנן ושומנו מהנהגת קדושים ועי' ב"י סי' ס"ה ובבית ישראל יע"ש ובש"ע סי' ס"ה כתב ג"כ ג' דינין הגיד מ"ה וחטיטה דרבנן ושומן מנהג קדושים: ובתוספות ד"ה גוממו כו' אבל הלשון קשה עיין בחדושינו לקמן בר פיולי ושם נאריך: גמ' ג"ה מחטט אחריו ושמנו מותר עיין בחדושי רשב"א אף דחטיטה דגיד לא הוה אלא מדרבנן מ"מ שמנו דידי' לא הוה מדרבנן אלא מנהג קדושים יע"ש היטב והוא כמ"ש הריטב"א ז"ל דבדרבנן לא שייך למתני מותר אבל במנהג שייך למיתני שפיר לשון מותר ועי' לעיל בסמוך: ובתוס' ד"ה עולא אמר כו' אבל גיד לכ"ע עץ הוא מכ"ל הנה פלוגתא רב ועולא יש לפרש בג' אופנים הא דפליגי פלוגתא דתנאי לקמן דף צ"ט ב' אי

יש בגידין בנ"ט או לאו ולכ"ע גיד עצמו אין בו טעם וקנוקנות יש בו טעם דבחוש איך יכול לפלוג אי יש בו טעם או לאו אלא דפליגי למ"ד יש בהן טעם לקנוקנות אסרה תורה ולא הגיד ומ"ד אין בהם טעם ואפ"ה אסרה תורה ולא קנוקנות כו' אלא דלפ"ז יקשה לימא מר הלכה כמ"ד יש בנ"ט ומר לימא הל' כמ"ד אין בנ"ט ואיך שייך שיפלגו אמוראים במחלוקת תנאים או יאמר דכ"ע הגיד עצמו אין בו טעם ותנאי דלקמן בקנוקנות פליגי אי יש בהן טעם ורב סבר כמ"ד יש טעם בקנוקנות ומסתברא דבגיד עצמו אין בו איסור כיון דמצינו לומר דהא דאסרה תורה קנוקנות דיש בהן טעם לא הגיד עצמו ועולא סבר אין בהן טעם אף בקנוקנות א"כ אפשר הא דאסרה תורה דוקא גיד עצמו ולא קנוקנות או דאין לחלק בין גיד ובין קנוקנות אסורין תרוייהו דקנוקנות נמי הוה בכלל ואביי הוא דאמר כוותיה דעול' מסתבר' דגיד אמר רחמנא ולא קנוקנות ור"ל דאיהו סבירא ליה כעולא אבל לא מטעמיה דעולא אפשר דסובר דגם קנוקנות אסורין אלא דאין לחלק דבין גיד ובין קנוקנות אין בהן טעם ואביי אמר א יש בקנוקנות טעם אפ"ה גיד אמר רחמנא ולא קנוקנות ומעולא אין ראי' כמ"ש והשתא לא קשה לימא מר הלכה כמר דאי מהתם ה"א אף למ"ד יש בהן טעם אפ"ה גופו של גיד נמי אסור דקרא סתמא כתיב קמ"ל רב דלא אסרה תורה כו'.

הפי' השלישי הוא פי' התוס' כאן דרב יעמיד פלוגתא בקנוקנות אי יש בהן טעם אבל בגיד סובר דכ"ע אין בו טעם ופוסק כמ"ד דיש בהן טעם דאי לאו אין לחלק בין גיד ובין קנוקנות ועולא סובר דכ"ע קנוקנות מותר וכאביי דגיד אמר רחמנא ולא קנוקנות ובגיד הוא דפליגי ופוסק כמ"ד אין בהן טעם כמ"ש תוס' ד"ה עולא מדאמר עץ הוא.

ומדברי הרשב"א יש לפרש דעולא סובר כמ"ד יש בהן טעם והא דאמר עץ הוא לדברי רב אמר כן יע"ש והיינו אפילו היה בקנוקנות טעם ובגיד לאו אפ"ה גיד אסרה תורה ולא קנוקנות והנה לפי' הא' הסכי' הרשב"א בחדושיו ותקשה א"כ הא דאמר לקמן צ"ט ב' ההיא דאתא לקמיה דר' חנינא ואהדריה ר"י בר זבינא היכי מיירי אי בגיד עצמו לכ"ע אין בו טעם ואי קנוקנות לכ"ע יש בהן טעם ואסרי מדרבנן לכ"ע חוץ מר' יהודא דשרי להו עכ"ל לשיטתיה כתב כן דהוא סובר דקנוקנות אף לעולא דאינו אסור מ"ה מ"מ מדרבנן אסור והביא ראיה מבר פיולי לקמן דאחד חות ביה טפי ובב"ר הני פקוקלתא אסירי ועי' ב"י סי' ס"ד וכן הביא משאלתות יע"ש אבל לשיטת התו' כאן שכתבו דעולא יעמיד כל הני פלוגתות בגיד עצמו ור"ל גם פלוגתא דר"מ ור"י בחטיטה הוא בגיד עצמו ולא בקנוקנות דאפילו איסור דרבנן ליכא וכמ"ש ד"ה כוותיה כו' משאלתות דכתב דאסירי מדרבנן משמע לעולא אף מדרבנן שרי וע"כ פלוגתא דר"מ ור' בגיד עצמו פליגי והיינו דשייך חטיטה בגיד עצמו מה שהוא חוץ לירך דאי מה שעל הירך לר"י כולו אסור מ"ה ואבאר לקמן הבר פיולי יע"ש וא"כ איכא למימר הא דאהדר ר' יהודא בר זבינא ואמר אימא ליה יש בגידין בנ"ט בקנוקנות מיירי ואיהו אמר דאין בנ"ט דלא אסרה תורה אלא גיד וקנקנות אפילו מדרבנן שרי וכעולא וכדכתיבנא וראיתי להריטב"א בחדושיו שכתב אהא דרב אמר לא אסרה תורה אלא קנוקנות שהפי' הנכון דתרווייהו סבירא להו כמ"ד אין בנ"ט ורב סבר מסתברא קנוקנות אסרה תורה כי למה יאסור הגיד דעץ הוא ועולא סובר עץ הוא והתורה חייבה עליו עכ"ל והוא פי' הד' בהך סוגיא שהוא ז"ל סובר דלקמן בגיד עצמו פליגי אבל קנוקנות לכ"ע יש בהן טעם ור' ישמעאל בנו

של ריב"ב דאמר אין בגידין בנ"ט אפשר דסבר כרב דלא אסרה תורה אלא קנוקנות כו' אלא דקשיא דא"כ מה קאמר לקמן מתני' דלא כהאי תנא ואמאי דלמא מתני' בקנוקנות מיירי' דיש בהן טעם ומש"ה משערי' בבשר בלפת ואי דגיד סתמא תנן הא בתורה נמי כתוב סתמא גיד ואמרינן שזה שאסרה תורה ה"ה מתני' ואפשר דאביי דאמר כותיה דעולא מסתברא וא"כ הקנוקנות אין בכלל גיד וא"כ מתני' נמי משום גיד הוא דצריך ס' וע"כ מתני' דלא כו': בתוס' ד"ה כותיה דעולא כו' ובשאלתות כו' משמע דעולא אפילו מדרבנן שרי לא ידענא היאך מוכח משאלתו' דלעולא מדרבנן שרי דלמא פרושי, קמפרש לה אף דאמר אביי כותיה דעולא מסתברא והכין הלכתא אפילו הכי לא תטעה לומר דמדרבנן שרי אלא מדרבנן מיהת אסור, ומלשון אסרינן ליכא למידק וכן משמע מחדושי רשב"א שכתב דעולא נמי מדרבנן אסור וכן כתב ר"י משבח"א משמע דלא פליג עליה וע"ל: ודע דבב"ר שהביא הרשב"א וריטב"א ז"ל כתב האי פקוקלתא שרי וישראל קדושים נהגו איסור וכן בשאלתות שהביא רשב"א כ' מסתברא מדרבנן אסור וישראל קדושי' נהגו בו איסור כשמנו של גיד הרי מדכתי' כשמנו משמע ודאי דאין בו אלא מנהג קדושי' וכדמשמע בב"ר וא"כ קשיא הא דקתני בבריית' ג"ה מחטט אחריו ושמנו מותר ואוקימנא כר"מ ומותר היינו מ"ה וחטיט' נמי הוה מדרבנן ומותר הוה מ"ה והרשב"א ז"ל הקש' זה ותי' דחטיט' הוה מתקנת חכמים ושמנו לא הוה אלא ממנהג קדושים וכאן כתב דפקוקלת' הוא מנהג קדושי' והוא קנוקנות דהוא חטיטה דר"מ אלא ע"כ דחטיטה לאו בקנוקנות מיירי אלא בגיד עצמו או מה שהוא חוץ לירך או מה שמתפשט לשרשים קטני' ובההיא איסור' דרבנן אית ביה ובקנוקנות אפילו איסור דרבנן ליכא אלא מנהג קדושים הוא: ולפ"ז הא דבש"ע סי' ס"ה ס"ח דשומן מדרבנן מהנהגת קדושים וקנוקנות מתקנת חכמים מפרש כפירש"י בב"ר בפ' וישלח לפקוקלתא היינו שומן הקנוקנות וכן פי' המתנות כהונה ועיין בית ישראל סי' ס"ה יע"ש היטב וא"כ שפיר אמר דחטיטה דר"מ היינו קנוקנות וכמו שאבאר בסוגיא דלקמן בבר פיולי דהוה מדרבנן ושומן קנוקנות מהנהגת הקדושים וזה מוכרח בברייתא דג"ה מחטט אחריו בכ"מ שהוא ושמנו מותר והיינו כמ"ש הרשב"א דחטיט' מדרבנן ושמנו ממנהג כו' ומיהו הרשב"א מפרש בחטיטת הגיד עצמו ובש"ע מפרש דאקנוקנות קאי וכדכתיבנא: וברש"י בד"ה אסורין מדרבנן ואין חייבין כרת ה"ה מלקות ואיסור תורה אין בו אלא מדרבנן אבל הר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ז הי"ו כתב דאפשר מ"ה אסורין מריבויא דכל חלב וכל דם והוא כמו חצי שיעור דאסורין ואין לוקין עליהם יע"ש: בתוס' ד"ה כותי' דר"א מסתברא וצריך ליתן טעם מ"ש זה מזה עכ"ל והרשב"א נתן טעם דחלב שבתוך הכליות נאסר אף דכתיב את החלב אשר עליהן דלא צריך לרבויא חלב שבתוך הכליו' כיון דכליות גופא קריבין למזבח ה"ה חלב שבתוכן ולכך איצטריך למכתב אף חלב שעליהן קרב ויש שם קצת גמגום בדבריו במ"ש חלב שבתוך הכסלי' אי איתא דאסור כיון דלא סלקא לגבוה כו' יע"ש: (דף צג ע"א) בא"ד ולפי זה היה לן לאסור לובן כוליא שהוא קרב עם הכוליא עכ"ל הנה לעיל בא"ט אמרינן דבעינן תותב קרום ונקלף זהו חלב וסובר ר"א ממיץ דשני מינים יש בחלב א' כל שהוא תותב קרום אף שאין קרב למזבח אסור וה"ה חלב שאין תותב כיון שקרב למזבח סובר דאסור דחלב דפנות אי הוה קרב הוה נאסר וע"ז כתבו התוס' דיש לסתור מכאן דבריו, דא"כ לובן כוליא דקרב היה ראוי לאסור ותירצו

דממעט ליה קרא דעל הכליות כו' אלא דלא ידענא דקארי להו מאי קארי דהא בהדיא אמרינן כאן דלובן כוליא מש"ה שרי דעל הכליות אמר רחמנא אלמא אי הוה קרב חלב הכליות ודאי הוה אסור לובן כוליא ואיפכא משמע מכאן אף דאין תותב קרום מ"מ אי קרב אסור משום חלב מדכתיב כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו כו' ויש ליישב זאת דמשמע להו דלובן שבתו' הכוליא קרב למזבח מדכתיב ואת שתי הכליות משמע בשלימותן הם קריבי' ומ"ש בגמר' דעל הכליו' אמר רחמנא ה"ק דמדכתב על הכליות אלמא על הכליות מיקרי חלב אבל חלב שבתוך הכליות אין הוכחה דמיקרי חלב בשלמא אי הוה כתיב ואת החלב שבתוך הכליות הוי משמע שבתוך הכליות מיקרי חלב והוה אסור מכל חלב לא תאכלו משא"כ השתאדכתיב על הכליות אין במשמע הזה דמה שבתוך הכליות מיקרי חלב ונהי שהוא קרב למזבח אין אסור משום חלב והשתא הוקשה להם שפיר כיון שקרב על המזבח ממילא אסור משום חלב דכתיב כי כל אוכל חלב מן הבהמה כו' דה"נ חלב היותרת אסור מה"ט אלמא אף דלא כתיב בקרא חלב היותרת ואהא תירצו דאפשר דמיעטה רחמנא בהדיא דלובן כוליא או דאינו קרב למזבח או דלא מיקרי חלב לענין איסור מדכתיב אשר עליהן ומלת עליהן מיותר דלכתוב ואת שתי הכליות ואת החלב ואשר על הכסלים כו' ש"מ דבא לומר דבתוך כליות לא מיקרי חלב או דאין קרב וכל זה לשיטת ר"א ממיץ ומ"מ הוקש' להם דחלב האליה ליתשר דנהי חלב סתמא לא מיקרי מ"מ שקרב על גבי המזבח אלא ש"מ תרתי בעינן תותב קרום וקרב למזבח ולהכי חלב דפנות אף שהוא דומה לחלב ואפשר תותב קרום מ"מ כיון דאין קרב לאו חלב מיקרי דלהכי אהני קרא כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו שכמותו קרב ע"ג המזבח אבל חלב החצי' ולובן כוליא לא הוה תותב קרום ולהכי אף שקרב למזבח לאו בתורת חלב אלא אגב הכליות קרבי והכין הוא ודאי שיטתם ז"ל דאף למאי דמסיק על הכליות אמר רחמנא ולא שבתוך כליות לאו לומר שאין קרב למזבח כיון דכתיב ואת שתי הכליות הרי חלב שבתוכן במשמע אלא דה"ק דלא משמע מקרא שיהא חלב בתוך הכליות מיקרי חלב דחלב אשר עליהן כתיב ולא בתוך הכליות דליהוי מיקרי חלב דאי הוה כתיב בקרא ואת החלב שבתוך הכליות אף דלא תותב קרום הוה חייבין כרת דהא חלב האליה דלא הוה תוחב קרום כמ"ש התו' כאן אפ"ה פריך בכ"ה דליתסר דמצינו בקרא דמיקרי חלב ומשני חלב סתמ' לא איקרי כנ"ל בכוונת דבריהם.

ומיהו הא דאמר חלב שהבשר חופה אותו מותר שעל הכסלים אמר רחמנא ולא בתוך הכסלים היינו דאינו קרב למזבח דמיעטיה קרא ממשמעיתיה על הכסלים ממילא משמע ולא בתוך הכסלים וכיון שאין קרב למזבח אף שתותב קרום שרי וכן כתב הרשב"א בחדושיו בפירוש דחלב שבתוך הכסלים אף שתותב קרום הוא.

ולפי ר"א ממיץ צריך לומר דהבשר שחופה אותו לא הוה החלב תותב קרום ולהכי איצטריך לטעמא דאין קרב למזבח כו': שם גמרא ר"י אמר כו' בהמה בחייה פירוקא מיפרקא ר' יוחנן ודאי כשמואל סובר מה שבתוך הכסלים שרי ואפילו הכי ממרטט ליה לובן כוליא כתב הרשב"א ז"ל ממדות חסידות הוה או דיש לחלק בין לובן כוליא חלב שהבשר חופה אותו.

ולדברי התו' שכתבו דלובן כוליא לא הוה תותב קרום וכמ"ש וא"כ דר"י דאסור ליה אמאי וצ"ל ממדות חסידות: ובתו' ד"ה חתכיה ומלחיה אף לקדירה ש"ד כו' אלא לצלי ואפ"ה אסור דלא חתכיה והא דאמר לקמן כו' עכ"ל מלשון אפילו דייקי התו' דלצלי נמי בעי חתיכה דאי לצלי לא בעי כלום ה"א הא דאמר חוטי היד אסורין לקדירה הו"ל לומר חתיכה ומלחיה מותר לקדירה כיון דעד השתא נמי לקדירה מיירי אלא ש"מ דלצלי נמי בעינן חתיכה ומיהו ודאי בחתיכה לחוד סגי והא דאמר חתכיה ומלחיה לאו משום חוטי היד אלא דכל בשר לקדירה צריך מליחה ולצלי לא בעי דנורא מישב שייב ומש"ה עיקר התיקון הוא חתיכה וא"ש לשון אפי' וכן לקמן באומצ' דאסמיק א"ש לשון אפילו דלצלי נמי מליחה לא בעי כלל צלי דעלמא אבל חתיכ' בעי ועי' ברשב"א דהוא הקש' מאומצא דאסמיק לחוד אלמא איכא מידי דלצלי לא בעי חתיכה ולקדירה בעי וה"ה הכא נמי אית לומר כן ומלשון אפילו אין ראיה דהתם נמי אפילו קאמר והתם משמע דבלא חתיכה שרי לצלי דהא סתמא אמר שפדי' בשפודא מישב שייב משמע אף בלא חתיכה וא"כ לשון אפילו לאו דוקא ה"ה הכא כן הוא כונתו להמעיין שם אבל התו' לא הקשו מאומצא דאסמיק דיש לחלק בין אומצא דאסמיק דלא צריך חתיכה דהוה דם אברים שלא פירש דשרי משא"כ חוטי היד דכנוס בתוכו וכמ"ש הרשב"א ז"ל ושאר פוסקים מש"ה בעינן חתיכה ומש"ה הוקשה להם מוכן ביעי ומזרקי דהוא ג"כ גידי הצוואר ואפ"ה פירש"י בלא חתיכה ומליחה ואף שרש"י פי' לענין אומצא דאסמיק הא קאמר וכן במעי ומזרקי א"כ משמע דשווין המה לגמרי ולכך כתבו התו' דלאו למימרא דלא בעינן חתיכה ומליחה כלל אלא מליחה א"צ ככל צלי דעלמא אבל חתיכה בעינן ומיהו מאומצא דאסמיק לחוד היו יכולין להקשות לפירש"י מאי אפילו אלא דמכל מקום מצינו לומר דהדין דין אמת דלצלי נמי בעינן חתיכה בחוטי יד ובאומצא דאסמיק שאני וכדכתיבנא: בא"ד ודוחק לומר דהתם מיירי במיזרקי בפ"ע ואם היינו אומרים נן כן כו' עכ"ל ר"ל דאפשר לקיים פירש"י שם ולצלי לא בעינן חתיכה ולשון דוקא ואפ"ה מצינו לומר סברא דהדין דין אמת בכאן דחוטי היד צריך חתיכה לצלי דחוטי היד דכאן מיירי שהן בתוך הבשר שאין מקום לדם לצאת משא"כ כשהם במזרקי שנטלן מן הבשר שהדם יוצא ממקום החתך ר"ל ממקום שחתך הגידין מן הבשר שם יוצא הדם ונורא מישב שייב ובחדושי רשב"א כתב דיש לחלק בין היכא שמופשטין מן הבשר ופניהם אצל האש דאז יש כח להפליט מהן כל הדם יע"ש מ"ש מזה: בא"ד היה קשה לר"ת שהיה אומר שמותר לבשל כבד אחר מליחה כו' שיטת ר"ת ז"ל אבאר לקמן ק"י ב' בשמעתא כבדא מה אתון בי' וע"ש בתו' ד"ה כבדא דהא דאיבעיא כבדא כו' היינו בלא מליחה דאפשר דם הכבד שרי כו' יע"ש והביא ראיה דכל דבר שמותר בצלי מותר לקדירה ע"י מליחה דמליח כרותח דצלי ומדנתן כה"ג שיעור למליחה כו' ועי' ב"י סי' ס"ט והא הכי חזינן דלקדירה בעינן חתיכה ולצלי לא בעינן חתיכה ובי"ד אבאר מזה בעזה"י: גמרא ריש מעיא באמתא בעי גדירה רש"י פי' דקין היוצא מן הקיבה כו' אבל יש פי' אחר הביאו הפוסקים וע' סי' ס"ו ובפר"ח יע"ש ובי"ד אבאר: (ע"ב) גמרא וכן מזרקי ופירש"י ז"ל גידי הצואר ווורידין כו' עכ"ל ואף דקי"ל בפרק השוחט כר' יהודא דבעינן חתיכה בשעת שחיטה דוקא ולא אח"כ והכא אמר חתכי' ומלחי' משמע אף אחר כך ש"ד וי"ל דמיירי בבהמה דמנתחה א"א וכדאמר ר"ח בפרק השוחט תו לא צריך היינו בשעת שחיטה אבל אח"כ צריך חתיכ' כדאמר

הכא חתכי' ומלחי' דלצלי נמי בעינן חתיכה כפי' התו' לעיל ד"ה חתכי' יע"ש אבל אי הוה אמרינן דלקדירה בעינן חתיכה אבל לצלי לא בעינן דתו דלא מהני דבהמה דמנתחה א"א אין צריך כלל לא בשעת שחיטה ולא אח"כ ובעוף דצולהו כאחד לא מהני אח"כ חתיכה ודוקא בשעת שחיטה כדאמר לעיל דחיים אתי דמא כו' וכי בעינן חתיכה בוורידין לאחר שחיטה ומהני לקדירה ואף בבהמה דמנתחה א"א אפ"ה צריך לחתוך הוורידין הוה א"ש הא דאמר לעיל ר"ח לא אמר ר"י אלא בעוף הואיל וצולהו כולו כאחד הזכיר צלי משום דבהמה תו לא צריך היינו צלי אבל לקדירה צריך אח"כ חתיכת ווריד‍ין אף דמנתחה א"א דסתמא אמר וכן מיזרקי דבעינן לקדיר' חתיכה ומליחה כמו אומצא דאסמיק ועיין בפ' השוחט כי שם מקומו והארכנו בו ובי"ד סימן כ"ב באריך בעזה"י: ובתו' ד"ה נאמנין עליו ועל החלב בסתם חלב איירי עכ"ל התוס' לשיטתם שכתבו לעיל לר' יהודה חלבו של גיד מותר אף מדרבנן ד"ה גוממו ע"כ בחלב דעלמא פליגי ולא הוה דומיא דג"ה דהתם הלכו לשיטתן דלר"מ דבעי חטיטה והוה טירחא ומש"ה אין נאמנין ולר' יהודה דלא בעי חטיטה נאמנין ובחלב פליגי בסברא דר"מ סובר כיון דבכרת וקצת טרחא אין נאמנין ולר' יהודא אעפ"כ נאמנין אבל לשיטת רש"י שפיר דלר' יהודה איסור דרבנן איכא בגיד שמנו של גיד הגבוה איסור דרבנן איכא כמו שפי' ד"ה גוממו א"ש דבתרווייהו הלכו לשיטתן דחלב היינו חלב של גיד וחזרו נמי לומר נאמנין קאי אחלב נמי דמעיקר' סברי כר"מ דבעינן חטיטה בשומן נמי דהוה טירחא ומש"ה לא מהימני ולבסוף חזרו כר"י ולית טירחא ומהימני משא"כ לתו' וכמ"ש בד"ה חזרו לומר נאמנין וכן נמי דקאמר אסיפא דקאי נמי על חלבו של גיד דמתחלה סברי כר"י ולית טרחא ונאמנין ולסוף סברי כר"מ ואיכא טירחא ולסוף דאנשויה לדר"י נאמנין אף דאית טירחא וקשיא לי אמאי כיון דהלכו לשיטתן ולר"מ אין נאמנין כיון דהוה טירחא וי"ל דודאי רבינו הקדוש סתם לקמן במתני' הנוטל גיד הנשה צריך שיטול כולו והיינו כר"מ דבעי חטיטה וכמו שאבאר שם ואפ"ה פסק כאן דנאמני' דשנאו בלשון חכמים ש"מ אף דהלכה כר"מ דבעי חטיטה אפ"ה ישראל קדושים ויש להם נאמנות ע"ז ומחטטין בכ"מ שהוא וה"ק דתלתא זמנים הוה, מתחלה הוה סברי כר"י דנאמנין ולסוף אמרו כר"מ דאין נאמן ואח"כ פסקו דנאמנין ואמר לכתחלה היו פוסקין כר"י דנאמנין בלא בעי חטיטה ואח"כ הורו כר"מ ואף דהלכתא כרבי דנאמנין אף שיש טירחא מ"מ קצתם היו מקילין שזוכרין המנהג מקדם דלא היה מחטט ומקילין ולסוף דאנשיוה לדר"י והסכימו כולן דבעי חטיטה מהימני כרבי: ע"ש ועל החלב מאן דכר שמיה ה"ק אין נאמנין עליו ועל החלב וחכ"א נאמנין עליו ועל החלב עכ"ל הנה בודאי דפליגי ת"ק וחכמים בחלב ג"כ כמ"ש התוס' ד"ה נאמנין וד"ה חזרו וד"ה מאן דכר שמיה אבל ראיתי לריטב"א בחדושיו שכתב וז"ל חלב מאן דכר שמיה מאי שייכיה הכי לאורויי בדין חלב דעלמא שאינו משמנו של גיד דהא ודאי הכי משמע לישניה דעל החלב מפרקינן ה"ק נאמנין עליו כשם שנאמנין על החלב לד"ה דלאו משום חשש שלא היו רוצין להטריח בניקור שלו דהא בחלב וחוטין איכא טירחא טפי ומהימני אלא משום דסברי כר"י ואילו בחלב ליכא למיחש ומהימני לד"ה עכ"ל העתקתיו אות באות ולא ידענא להולמו אם לא שגירס' אחרת היה לו דבחלב לכ"ע מהימני, ומ"ש דחלב משמע חלב דעלמאר"ל דאי אחלב דגיד הוה לומר חלב דעלמא כמ"ש התו' ד"ה נאמנין ומשני דה"ק דר"מ דהוא ת"ק דמתני' אמר דאין נאמנין

דבימיו היו רגילין במנהגא דר' יהודא דלא בעי חטיטה ור"מ סובר בעי חטיטה ולכך לא מהימני וחכמים היינו ר' יהודא וה"ק כמו בחלב נאמנין דישראל קדושים ומחטטי ה"נ בגיד נאמנין דא"צ חטיטה ומהימן דאי מקילין בחטיטה שפיר עבדי דלא בעי חטיטה ורבי שסתם דהלכה כחכמים דנאמנין היינו בתר דאנשויה לדר"י והוחזקו כ"ע כר"מ דבעי חטיטה ומש"ה נאמנין כמו בחלב דבעי חטיטה ואפ"ה נאמנין כמ"ש הריטב"א והבאתיו בסמוך ה"ה ג"ה ומחטטין בכ"מ שהוא ועיין י"ד סי' ס"ה ובמתני' מ"ש שם יע"ש, מ"ש מזה ובת"ח כתב עלה דהך מדלא אמר חסורי מחסרא ש"מ אן מגיה המשנה כיון דר"מ אמר אין נאמנין על גיד כ"ש חלב דאיכא טירחא וחמיר איסורא ורבנן הוצרכו לומר דנאמנין אף על החלב יע"ש זה יוצדק למ"ש הריטב"א דבחלב איכא טפי טירחא, מגיד הוה כ"ש דחמיר איסורי' ג"כ משא"כ לתוס' דכתבו בחלב לא הוה טירחא כמו בגיד יע"ש: משנה שולח אדם ירך לנכרי וג"ה בתוכו מפני שמקומו ניכר עכ"ל נקיט שולח ולא אמר מוכר י"ל בג' פנים או דאשמעינן דג"ה מותר בהנאה כדמסיק פסחים כ"ב ע"ב מהך מתני' וכמ"ש התוס' לקמן צ"ט דעכו"ם אין נותן מעות יותר בשביל הגיד שיש בו יע"ש וא"כ אי הוה תנן מוכר לא הוה ידעינן דמותר בהנאה ולכך תנן שולח דגוי מתכבד יותר כשהוא שלם כמ"ש התו' שם ד"ה והלכתא ודוקא מתנה ולא במכר דאין הגוי נותן מעות יותר בשביל הגיד כמו שאבאר שם דבמכר אפילו שלימה מותר למכור אף אי אסור בהנאה או דאשמעינן שולח ירך דמסתמא הוא בביתו אפ"ה דוקא שלימה אבל חתוכה לא גזירה שמא יתננה לו בפני ישראל חבירו משא"כ אי הוה תנן מוכר דמסתמא הוא באטליז כמו שנאמר לקמן בברייתא מפני ב' דברים אין מוכרין ועיין ברש"י לקמן ע"ב דפשיטא דחתוכה אסור דמצוין שם הרבה ישראלים דישראל יקנה ממנה שיראה ישראל שהירך מבהמה כשירה ויאכל עם ג"ה כסבור שניטל גידה או דאשמעינן אף במתנה איכא גניבת דעת וכתי' הג' שאמר בגמרא דל"ת דוקא במכר שייך גניבת דעת ולא במתנה וכבר יש מי שסובר כן קמ"ל דלא ועמ"ש לקמן בגמרא שם: ומה שכתבנו דוקא במתנה הכותי מתכבד כשהיא שלימה לא מכר אף שלימה שרי אף אי ג"ה אסור בהנאה כן משמע מדרישה סי' ס"ה ס"ק י"ח וז"ל ויש אוסרין בהנאה מ"מ מותר למכור ירך לנכרי דאין נותן מעות יותר בשביל הגיד אלא על דבר שיש בו טעם אבל לשלוח מתנה אסור כשהוא שלימה תוספות עכ"ל הרי בהדיא דוקא במתנה ולא במכר אף כשהוא שלם אין נותן יותר מעות ועמ"ש דף צ"ט ע"ב: (דף צד ע"א) גמרא חתוכה נמי לישדר ליה, ופירש"י ז"ל דירך שלימה משמע ולא ידענא אמאי לא כפשוטו דתנן מפני שמקומו ניכר שוב מצאתי להרשב"א ז"ל שכתב כן בפי' על דברי רש"י ורש"י אפשר דסובר מפני שמקומו ניכר אין ראיה דאימא אפילו חתוכה שרי לשלוח דניכר בקל ויוכל להכיר אם ניטל הגיד או לאו ודוחק: וראיתי להת"ח שכתב פירש"י ירך שלימה משמע דאל"כ הוה לומר שולח בשר לעכו"ם ומיהו קשה דלמא אגב אורחא קמ"ל כו' ועוד נראה לפרש דע"כ דיוקא אתי לאשמעי' דאל"כ לא שמעינן בישראל אלא ודאי הא דשלימה מותר מלתא דפשיטא הוא ולדיוקא צריך ואפילו עכו"ם עכ"ל הנה לפי דעתי ז"ל מקומו ניכר אין ראיה וקא דאיק ליה מדתנן לגוי ולא לישראל ומזה נמי אין ראיה דאשמעינן טובא דג"ה מותר בהנאה כדמסיק בפסחים ואילו לישראל לא מוכח דישלי' הגיד אלא אף לגוי דיאכל הגיד או ימכור אפ"ה שרי לשלוח דג"ה מותר בהנאה וא"כ

אין ראיה ואין לומר דאי הוה תנן לישראל נמי מוכח דג"ה מותר בהנאה דמתכבד טפי כשהוא שלימה כמ"ש התו' לקמן צ"ט ע"ב והבאתיו דא"כ אכתי לא מוכח חתוכה לא דרבותא אשמעינן אף שלימה דמתכבד הגוי יותר אפ"ה שרי דג"ה מותר בהנאה ומיהו ז"א דא"כ ליתני בישראל אלא לדיוקא איצטריך חתוכה לא ועוד דאי הוה תנן חתוכה נמי הוה מוכח, דגיד הנשה שקי בהנאה דבמכר אין הגוי נותן מעות יותר בשביל הגיד אבל במתנה ודאי מחזיק לו טובה גם על הגיד עוד נראה לומר דודאי האי תנא סובר יש בגידין בנ"ט דסיפא דמתני' ירך שנתבשל וכדאמר ר"פ כו' וכיון שכן אף במכר אי הוה אסור בהנאה הוה אסור למכור דגוי נותן מעות טפי בשביל הגיד דע"כ לא כתבו התוס' לקמן דגוי אין נותן מעות יותר אל למ"ד אין בהן טעם וכמ"ש דאין נותן אל על דבר שיש בו טעם משא"כ למ"ד יש בהן טעם ולפי זה מ"ש לעיל דהכי תנן שולח דאשמעינן דשרי בהנאה אבל במכר אי הוה תנן לא שמעינן דשרי בהנאה וז"א כיון דהאי תנא סובר יש בהן טעם וזאת יש ליישב דממכר אין ראיה דאימא דמוכר חוץ מדמי איסור שבו דשרי בכל איסורין ועיין בפרט זה בפר"ח א"ח סי' תס"ז ס"ק י' בתרנגולת עם חטה וכ"ש כאן ומתכבדו לא שייך במכר משא"כ במתנה וכמ"ש: שם אלא במקום שמכריזין והיום לא הכריזו כפירש"י שלימה נמי לא לישדר עכ"ל קשיא לי לפום סברא דהשתא דלא הוה ידע חתוכא דכותי מידע ידיע הוה ליה להקשות איפכא בין שלימה וחתוכא לישדר ליה דלא אתי ישראל למיזבן ולמיכל בלי ניקור שיסבור שגוי חתיך ליה ולא ישראל וחתוכא אמאי לא לישדר וצריך לומר דמ"מ משום קלי הדעת שאין מדקדקין וסוברים שישראל חתיך ליה וניקר להירך מש"ה חתוכא לא לישדר ועיין בחדושי רשב"א ז"ל מ"ש כאן בזה: הא דאמרי' בכולא סוגין מקום שמכריזין או אין מכריזין הוא כן דמן הסתם מותר למכור בשר מן הנכרים במקום שרוב טבחים ישראל דנבילות וטריפות לא שכיחי ואזלי' בתר רוב' אלא דא"כ היו מפסידין הטריפות דתו לא היו רשאין למכור לכותי שמא יקח ישראל ממנו דאזלינן בתר רובא ולכך נהגו במקו' א' שבאותו יום שהיה טריפ' הכריזו ובאותו היום לא היו לוקחין מהן אף שמדינא, שרי ובמקום א' לא הכריזו ונהגו שלא ליקח בשר מעכו"ם אף דמדינא שרי כדי שלא יפסידו נבילו' וטריפות שלהן דאם היו לוקחין מעכו"ם לא היו רשאין למכור לעכו"ם וכדכתיבנא וכל זה אף לרב דאמר לקמן בשר שנתעלם מן העין אסור מ"מ נמצא ביד נכרי מותר כמו דמסי' לקמן יע"ש ועי' ריטב"א ז"ל ובתו' לקמן צ"ה ד"ה ובנמצא דהם כדברי הריטב"א ומשני ואבע"א במקום שאין מכריזין ה"ה במקום שמכריזין והכריזו כמ"ש חדא מינייהו נקיט כאן בזה: ע"ש ואבע"א במקום שאין מכריזין גזירה שמא יתננה בפני ישראל אחר ואבע"א דגניב לדעתיה עכ"ל רצה לומר במקום שאין מכריזין וחיתוכא דגוי אין ניכר אפ"ה שלימה משדד דליכא למיגזר מידי דאי נותן לו בפני ישראל הא קחזי ליה שאין מנוקר ואף שאח"כ חתך ליה גוי ידע הוא דגוי חתיך ליה ואי אין נותן בפני ישראל לא מזבין מיניה דבמקום שאין מכריזין הוא ואבעית אימא במקום שאין מכריזין ולא גזרינן שמא יתננה בפני ישראל אחר אלא דגניב לדעתי' וכפירש"י ז"ל דלישראל אוהבו שנוטל הגיד עד שהוא ראוי לעצמו כו' והא דמשני שמא יתננו בפני ישראל ולא משני דאיירי בנותן לו בפני ישראל דשולח ירך לכותי משמע מביתו דשם אין רואין ומש"ה אמר גזירה וכמ"ש במתני' והנה לפי תי' אמצעי דאיירי כאן מכריזין נקיט גוי לרבותא דאפ"ה

חתוכה לא דאף דלא אתי למיזבן שמא יתננה בפני ישראל ולתי' ראשון נמי אשמעינן רבותא דאף לכותי שלימה לישדר דחיתוכ' דגוי מידע ידיע ולא חיישינן דחתיך לי' הנכרי וכסבור ישראל שניטל גידה ולתי' הג' דגניב לדעתיה פשיטא דלא שייך זה בישראל דבישראל טעמא אחרינא איכא דיאכל הגיד בלי ניקור ואפילו גוי דליכא למיחש למידי ובמקום שאין מכריזין דלא אתי למיזבן מיניה אפ"ה חתוכא לא דגניב לדעתיה.

ומפ' הריטב"א ז"ל דיפה כוון רש"י דודאי איכא גניבת דעת דאי לאו שהוא אוהבו למה היה ליטול הגיד טפי היה לשלוח כשהוא שלימה שיהנה הגוי משומן וגיד כו' אלא שהוא אוהבו ביותר ותקנו עד שיהא ראוי לעצמו ונתן להנכרי יע"ש: גמרא יהבא ליה במר דשחוטה ואיקפד כו' הא דלא מביא ראיה מברייתא לקמן דתנא בהדיא א' מפני שמתעהו תי' הריטב"א ז"ל בחדושיו דה"א במכר שייך גניבת דעת שנותן דמים לכך מייתי ראי' משמואל דאף במתנה שייך גניבת דעת עכ"ל וקשיא לי דאכתי מהנך ברייתות לקמן דתניא ר"מ אומר אל יסרהב ברייתות טובא דמייתי תלמודא הוה לאתויי ואין קושיא דישראל שאני ומש"ה מברייתא דאין מוכרין דנותן דמים מש"ה מבי משמואל: ובתו' ד"ה טריפה כו' ויתננה בפני ישראל אחר וי"ל וכו' ליכא למיחש שמא יקנה ממנו ישראל דיחוש דלגנוב דעתו אמר כן עכ"ל ולא ניחא להו לומר דלהך תירוצא דגניב לדעתיה לית ליה נזירה שמא יתננה בפני ישראל וכמ"ש לעיל וכן כתב הרשב"א בחדושיו דלהך תירוצא לא ס"ל גזירה כו' וא"כ שפיר מייתי ראיה משמואל דאסור לגנוב דעת הבריות דמ"מ קשיא להו דאמאי לא דחי וכי מכללא מאי דמשום שמא יתננה בפני ישראל כו' ויותר נראה לומר דהתוס' סברי דהנך ג' תירוצים לא פליגי אהדדי דה"ק אבע"א במקום שמכריזין ואפ"ה שלימה לישדר דחיתוכא דכותי מידע ידיע ואבע"א דחצי נמי איירי במקום שאין מכריזין וגזירה שמא יתננה בפני ישראל מש"ה חיתוכא לא ואבע"א דגניב לדעתיה והוה אי כמו נמי ורצה לומר בלאו טעמא דשמא יתננה נמי אסור בחיתוכא דגניב לדעתיה כשמואל והוקשה להם שפיר היכי מייתי ראי' משמואל שמא משום דאסור לגנוב דעת איקפד ותרצו דאי מותר לגנוב ליכא למיחש שמא יתננה בפני ישראל דישראל יאחר דלגנוב דעתו אומר כן ואי קשיאדא"כ מה קאמר ואבע"א במקום שאין מכריזין ושמא יתננה בפני ישראל והא ישראל סובר דלגנוב דעתו אומר כן ועיקר תירוצא הוה דגניבת דעת אסור וגזירה שמא יתננה בפני ישראל אחר א"כ הול"ל הכין גזירה כו' ואסור לגנוב כו' וי"ל דגזירה שמא יתננה לו בפני ישראל אחר ואותו ישראל יודע שכשירה היא שראה שישראל זה שחט אותה ונמצאת כשירה ולכך גזרינן משא"כ בשמואל דבאמת טריפה היתה ויחוש ישראל דלגנוב דעתו ואומר כן שהוא כשר אי גניבת דעת מותר אלא דאסור: עוד אבאר לך לתירוץ ראשון במקום שמכריזין ולתי' ב' משום גזירה א"כ דוקא בירך מבהמה כשירה אסור לשלוח לכותי שיקח ישראל ויסבור שניטל גידה אבל בהמה טריפה מותר לשלוח לו חיתוכא שלא יקנה ישראל ממנו ולית לן בה אבל להתיר' הג' משום גניבת דעת אף טריפה לא לישדר בחתוכ' ומיהו שלימה משדר ליה בסתם אם נאמר בסתם איהו דקמטעי אנפשיה משום דהגוי בעצמו יאמר אפשר דטריפה הוא וליכא גניבת דעת אבל חיתוכא יאמר הגוי למה טרח ונטל גיד והלא טוב היה שיהנה מגידה ושמנה וע"כ יסבור שכשירה ואוהבו ביותר ותיקן שיהא ראוי לעצמו ובשלימה איהו דקמטעי אנפשיה כמו שאבאר לקמן אי"ה.

ובזה נמי א"ש דאיכא מרבוותא דסברי דגניבת דעת לא שייך אלא בנבילות וטריפות דהם בחזקת מסוכני' ואינם בריאים ורוצה הגוי בכשירה יותר ולא בניטל גידה דמה אהני ליה לכותי שהוא ראוי עד לעצמו ועיין ברשב"א וריטב"א ז"ל יע"ש ועיין בת"ח וכדבעינן למימר לקמן אפ"ה א"ש דגניבה לדעתי' ובטריפה מיירי ושפיר איכא גניבת דעת וכדכתיבנא ודוחק לומר דמתני' בטריפה מיירי ולא בכשירה גם הגמרא דגניב לדעתיה היה לפרש: והנראה בזה דאף דאמרינן במכר אין מוכרין נבילות וטריפות לכותי דהם אינם בריאים ומסוכנים אבל בכשירה שסובר בניטל גידה ליכא גניבת דעת התם ה"ט דמה מהני ליה לכותי שטורח עד שיהא ראוי לעצמו ועוד שהכותי יאמר לישראל חבירו מיקרו ואם לא איתרמי ליה למכור לישראל מוכר לגוי אבל במתנה שייך שפיר גניבת דעת אף בכשירה אם הכותי סובר שניטל גידה והוא לא נטל וכפירש"י ד"ה משום כו': שם תנו רבנן שולח אדם ירך לחבירו שלימה כו' הא ברייתא צריכה עיונא ודקדוקא רבה וכבר האריכו הם ז"ל בכוונ' זאת הברייתא ולא הי' הזמן גורם ואי"ה בי"ד אאריך וכאן אכתוב בקיצור הנה אמר שולח ירך לחבירו ובעכו"ם כו' דוקא מביתו דליכא למיגזר משום רואין ובמוכר באיטליז אין מוכרין שמא וראה ישראל חבירו דבאיטליז מצוין הרבה ישראלים וכפירש"י ע"ב ויסבור שכשירה מכר לו דאסור לגנוב דעת וא"כ ודאי כשירה היא דאל"כ הוה להודיעו שטריפה היא כשיטת רש"י ז"ל לקמן ע"ב דאף בסתם איכא גניבת דעת ולשיטת התוספות ד"ה אמר אביי דוקא במפרש שייך גניבת דעת וחיישינן נמי שמא ימכרנו לישראל העומד אצלו בשעה שמוכר הישראל לעכו"ם.

והדר תני סיפא מפני ב' דברים אין נותנין דינר ליקח א' מפני האנסין וא' שמוכרין נבילות ר"ל שמוכרין לו בתורת טריפה דליכא גניבת דעת וזה לפי המסקנא דרב אשי לקמן ונקיט סיפא אין מוכרין נבילות וטריפות ולא נקיט ירך גופא דעסיק בה וליתני דאין מוכרין ירך חתוכה לעכו"ם באיטליז אף במקום שאין מכריזין דמצוין ישראלים שם ויקח ישראל ממנו ואם נאמר דלא שייך גניבת דעת אלא בנבילות דוקא ולא גיד הנשה דמה אהני ליה שראוי לעצמו כיון דלכותי שרי גיד א"ש דנקיט נבילות וטריפות מפני ב' דברים א' שמתעהו נקיט לה ואם נאמר דבגיד נמי שייך גניבת דעת אפ"ה י"ל דוקא במתנה שייך זה דאי לא היה אוהבו הי שולח לו שלם דמתכבד בה טפי כמ"ש הריטב"א והבאתיו לעיל על מ"ש רש"י ד"ה ואבע"א דגניב לדעתיה אבל במוכר באיטליז לא שייך זה דמימר אמר העכו"ם הישראל מנקר הבשר משום ישראל וכי מיתרמי ליה עכו"ם מזבין ליה וליכא גניבת דעת ומש"ה נקיט נבילות וטריפות ולאינך שינויא לקמן דמצעתא במקום שמכריזין והיום אירע אונס שלא הכריזו צ"ל הא דתני ברישא שולח ובמצעתא סובר ב' פנים או במתנה ליכא גנ"ד ומש"ה שרי חיתוכ' לשלוח לו ולא במכר וסיפא דוקא במכר איכא גניבת דעת או דמש"ה נקט שולח לאשמעינן דג"ה שרי בהנאה וז"א דהא מדנקיט לישראל שלימה.

שמעינן דנ"ה מותר בהנאה וא"כ למאן דסבירא ליה במתנה נמי שייך גניבת דעת וע"כ רישא או בהודיעו לו לעכו"ם דניטל גידה או דבגיד לא שייך גניבת דעת וכדכתיבנא לעיל דמה אהני ליה לנכרי שנטל גידה ודוקא נבלות וטריפות דהם בחזקת חולים מקפיד עכו"ם ולא בניקור א"כ קשה מ"ש רישא דנקט שולח וסיפא מוכר ורישא י"ל דנקיט רבותא אף במתנה דיש גניבת דעת בחתוכה אפ"ה שרי דלא אהני ליה בגיד שניקרה עד

שראוי לעצמו דבמוכר לא הוה שמעינן זה כמ"ש לעיל דמימר אמר שניקרה בשביל ישראל אלא סיפא קשיא אמאי לא תני מפני ב' דברים אין נותנין להם טריפות א' שמתעהו וא' שימכרנו לישראל אחר ואפשר דאשמעינן אף במכר שייך גניבת דעת דיש מקום לומר דוקא במתנה הוא דשייך ועיין יו"ד סי' ס"ה ושם אאריך בה בעזה"י: ובפירש"י ד"ה אין מוכרין טריפ' לעכו"ם בסתם אא"כ הודיעו במקום שאין מכריזין כו' עכ"ל מ"ש בסתם הוא דעתו ז"ל בשמעתין דאף בסתם איכא גניבת דעת ומה שפירש במקום שאין מכריזין לכאורה הוא אוקמתא דר"א דאמר מצעתא נמי באין מכריזין איירי ובמוכר באיטליז אסור שמא יראה ישראל חבירו דהרבה ישראל מצוין באיטליז ולא ישמע מהטבח שהוא טריפה ויקח ממנו ואף דבמקום שאין מכריזין הוא ע"כ יאמר הישראל דכשירה היא דאי טריפה היאך גניב לדעתי' דאסור אלא כשירה היא ויקח ממנו אמנם מ"ש דהכי מוקי לקמן קשה דמשמע דוקא כה"ג מיתוקמא והלא במקום שמכריזין ואירע אונס פשיטא דמיתוקמא טפי דאין מוכרין להם נבילות שמא ימכרנו לישראל אחר ונראה דפשטא דברייתא משמע דוקא בסתם אסור הא בהודיעו שרי מדכייל בהדדי א' שמתעהו וא' שימכרנו לישראל אחר וגניבת דעת בסתם הוא דאיכא וה"ה שמא יחזור וימכרנו דוקא בסתם הא בהודיעו שרי וע"כ במקום שאין מכריזין או במכריזין והיום הכריזו דאי באירע אונס א"כ אף בהודיעו אסור למכור טריפות שמא יקח ממנו ישראל שלא היה באיטליז ולא שמע כלל מזה ולכך פירש"י ז"ל מה דפשטא דלישנא משמע כדרכו בכל המקומות ומיהו לאביי ורבא ע"כ במקום שמכריזין והיום אירע אונס שלא הכריזו כדלקמן בשמעתין.

אבל אין לטעות ולומר שמ"ש רש"י במקום שאין מכריזין הוא פי' על דבריו הראשונים שכתב דאם הודיעו שרי דתו ליכא גניבת דעת ועל זה כתב דבמקום שאין מכריזין או במקום שמכריזין והיום הכריזו דמי ביקש זאת מידו עד שהוצרך לפרש כן ועוד דלישנא דהכי מיתוקמא לקמן אינו משמע כן ועל כן נראה לי לפרש כמ"ש בסמוך: (ע"ב) גמרא אמר מר בעכו"ם בין חתוכה ושלימה א"צ שיטול ג"ה כו' חתוכא אמאי לישדר כו' עכ"ל כפי הנראה מסתימת דברי המקשה דלא סבירא ליה הך תירוצא דגניב לדעתיה דבמתנה לא שייך גניבת דעת רק במכר כדתנן בברייתא א' מפני שמתעהו כו' וההיא דשמואל כדדחי לעיל אמאי תשהה איסורא או כפירש"י לעיל דפייסי' למברא תן לו בשכרו ולא בחנם נתנה לו ומש"ה איקפד דלא כמ"ש הריטב"א ז"ל בחדושיו דהא דמייתי משמואל ולא מברייתא דאיכא למימר שאני מכר כו' וא"כ ההיא דשמואל פייסי' בחנם מיירי וא"כ פריך שפיר חתיכה דלמא אתי למיזבן מיניה ישראל חבירו שהרי רבינו קדיש אומר כן במתני' שלימה אין חתוכה לא אלמא חיישינן שמא יקח ישראל ויאכלנו בלא ניקור משום קלי הדעת הוא דחיישינן כמ"ש הרשב"א בחדושיו ובי"ד סי' ס"ה אכתוב מזה משא"כ לתירוצא דגניב לדעתי' איכא למימר דלעולם לא חיישינן שמא יקח ישראל חבירו ממנו ויאכלנו בלא ניקור דיסבור שלא השלים הניקור ודוקא לישראל חבירו אסור לשלוח ירך חיתוכ' דיסבור שניקר מכל וכל דאל"כ הוה ליה להודיעו כיון שיוצא מתחת ידו חתוכה משא"כ בנכרי לא שייך זה דיסבור חבירו שלא השלים הניקור כיון שמוכר לעכו"ם מה בכך ולפ"ז איירי כולי סוגיא במקום שמכריזין ולא הכריזו ומצעתא איירי שלא הכריזו דאירע אונס ומש"ה אין מוכרין ורישא אף שלא אירע אונס או שאירע

אונס שרי ומיהו סיפא ע"כ איירי במקום שמכריזין והכריזו דמוכרין בהודעה דליכא למיחש שמא יקח ממנו ישראל אחר כמה שכתבנו לעיל בסמוך יע"ש: ובפירש"י ד"ה גזירת שמא ימכרנו בפני ישראל אחר וזה הרואה לא שמע מן הטבח שטריפה עכ"ל ר"ל דע"כ יסבור שכשירה היא דאל"כ איך מוכר לו בסתם לשיטתיה דאף בסתם אסור לגנוב דעת כמ"ש לעיל: ובד"ה אינהו דקמטעי אנפשייהו דלא שיילי אם כשירה או טריפה עכ"ל צ"ע דהא לעיל ד"ה אין מוכרין טריפה לעכו"ם בסתם אא"כ הודיעו שהוא טריפה וכאן כתב להיפך דוקא במפרש אסור דאיכא גניבת דעת אבל בסתם לא ומה שמקשה מהא דאמרינן אינהו קמטעי אנפשי' דמשמע ודאי בסתם שרי לגנוב דעת הבריות אבאר בי"ד באורך: (דף צה ע"א) גמרא אמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור וכתבו התוספות ד"ה אמר רב דחומרא בעלמא הוא והיינו ברוב טבחי ישראל דמדינא שרי דאזלינן בתר רובא אלא דחיישינן שמא הביא עורב ממקום אחר ורובא דעלמא נבילות וטריפות הוה ובודאי במניח בשר בביתו ומניח במקום שהניחו ומצאו כן בודאי חומרא בעלמא הוא דמהיכא תיתי לחוש לעורב דלא מחזקינן איסוראואפילו לא מצאו במקום שהניח אפשר א' מבני הבית לקח ונתנו לשם ושכחו אלא אף במצאו בשוק משמע דחומרא בעלמא הוא ומש"ה אמרינן בב"מ דר"ח מצא גדי שחוט בין טבחי כו' והתירו לו דלית ליה הא דרב כו' וצריך טעם למה כיון דהלכתא כר' חנינא בבא בתרא גבי נפול במס' ביצה בזימן שחורים דרוב וקרוב הלך אחר הרוב מן התורה הכי נמי כיון דמצאו באשפה שבשוק או בשוק לחודי' הוה לן למיחוש לרובא דעלמא ולמיסר מספיקא ועיין פר"ח סימן ס"ג שהאריך בדינים אט ואפשר דחששא דעורב הוא חששא רחוקה ומש"ה לא הוה אלא חומרא בעלמא ומש"ה בההיא מתני' דשקלים חתיכות מותרת ללוי אף משום בשר שנמ"ה דלא חייש לבשר שנמ"ה אף כה"ג דלא חיישינן לעורב כלל וכמ"ש: שם נמצא ביד עכו"ם שאני ואין לאסור הבשר שמא העכו"ם העלים ממנו פ"א עיניו דבשר שנמ"ה הוה חומרא בעלמא ודי לנו בודאי נתעלם ולא בספק אזלינן לקולא: (ע"ב) גמרא חזיא חיותא דתליה לא הוה מעלים רב עיני' מיניה וכתבו התוס' דמכאן אין לדקדק דרב סובר כו' דאפשר רוב טבחי נכרים הוה משמע מלשונם אף בהמה שלימה נמי חייש רב לבשר שנמ"ה ואף דלא שייך למיחש לעורב מ"מ לא פלוג חז"ל אסרו כך"ע אלא דאין ראיה מכאן דלמא רוב טבחי נכרים הוה ומש"ה לא עלים כו': כתב הריטב"א ז"ל דבשר הנמצא במגר' היהודי' דשרי ף שרוב העיר עכו"ם אף למ"ד רוב וקרוב הלך אחר הרוב דוקא היכא דשכיח ולעולם תולין במצוי והביא ראי' ממעות הנמצא לפני סוחרי בהמה דאזלינן בתר בתר' ולפי דבריו הא דרוב וקרוב הלך אחר הרוב שהרוב מצוין נמי כאן ועיר גדולה וקטנה נמי בשניהם מצויין ועיין ב"ב ואי"ה בי"ד ס"ג אבאר ועיין פר"ח ותבואת שור: ובפירש"י ד"ה אתלת קרנייתא לכל חתיכה ג' קרנות ומשום שלא יגנבו בו בני בית עכ"ל ולא רצה לפרש משום בשר שנמ"ה היה עושה כן שלא יצטרך לשומרו תמיד דס"ל לרש"י דלית הלכתא כרב אלא בשר שנמ"ה שרי כמ"ש לקמן ד"ה רב הונא כו' ומש"ה פי' כן ובכ"מ פ"ג פי' בע"א כשהיה שולח בשר לביתו ע"י גוי היה עושה סימן שלא יחליף העכו"ם בבשר נבילה יע"ש: ע"ש בעי מיניה רב הונא מרב מחרוזין מהו ופירש"י יע"ש ומהכ' ליכא למפשט דרב סובר בשר שנמ"ה דברוב טבחי ישראל הוא דשרי וכאן אפשר ברוב טבחי נכרים איירי ובעי מיניה אי חרוזים הוה סי' מפשיט ליה

דהוה סימן בחרוזין: ההיא עובדא דתליא חיותא לפי' התוס' דליכא למידק דרב סובר בשר שנמ"ה אסור דמיירי ברוב טבחי עכו"ם וחיישינן שמא יחליפו וקשיא לי וכי חיישינן להכי דהא הנכרי יהא נתפס כגנב ולא חיישינן שילך לבית ישראל ונהי ברוב טבחי עכו"ם בשר הנמצא ביד עכו"ם אסור אבל בשר שמניח בביתו ליכא למיחש כ"א לעורבים וכדתנן המניח נכרי בחנותו דוקא בעי' שיהא בישראל יוצא ונכנס לא בהניח עכו"ם לחוץ דיהא נתפס כגנב כמבואר בי"ד הל' יין נסך יע"ש ואין לומר סתם יינם דרבנן הקילו ביה מ"מ לא חיישינן בכ"מ לכך אף באיסור תורה וראיתי להריטב"א שכתב ג"כ עובדא דחיותא ברוב זבחי עכו"ם הוה ולא הרגיש בזה כלום אבל הת"ח כ' וז"ל דהיה מתיירא דבהדי דאתיא כ"ע לאפיה שלא יחליפוהו הנכרי' או דמתיירא שיצאו כולם ויהיו טרודים ולא יהא העכו"ם נתפס כגנב כו': (דף צו ע"א) גמרא השתא דשמענא להא שמעתתא ש"מ טביעת עינא עדיפא עכ"ל כתב הריטב"א ז"ל קשיא לי והיכא שמעינן דעדיף דלמא שווין הם ותי' דקים להון דכל היכא דט"ע וסימנים מהני ט"ע עדיף ונ"מ אי אתי תרי חד אמר סימני' וחד ט"ע נותנין לט"ע עכ"ל ורצה לומר דודאי מסברא אית לומר דט"ע מהדרינן ועדיף יותר מסימנים אלא דהוה קשיא לי' דהא מהדרינן אבידה בסי' ולא בט"ע אלמא ע"כ סימנים עדיפא אבל השתא דשמע דט"ע והני תו אית לומר כסברא החיצונה דעדיף מסימנים או דר"ל דקים לן דידוע לסתמא דתלמודא היכא דט"ע מהני עדיף מסימנים והא דלא מהדרינן בט"ע אבדתא ובסימני' מהדרינן צריך לתרץ כמ"ש הוא ז"ל דחיישינן שמשקר לומר שהוא שלו אבל באיסורא סמכינן בט"ע דהתורה האמינה יע"ש אבל התוס' בד"ה ולא מהדרינן דלעולם לא מהני טביעת עין אלא לצורבא דרבנן ולא לע"ה והא דסומא מותר באשתו דרגיל אצלה ביותר והוה ט"ע גמור אבל ט"ע כל דהו אין נאמן אלא צורבא דרבנן ובאבידה אף לת"ח לא מהדרינן אלא בט"ע גמור וקאמר דה"א דסימני עדיפא מט"ע כל דהו וקפשיט לי' מהכא דלא דט"ע כל דהו נמי שפיר דמי ומסתברא דעדיף וכמ"ש לעיל ובתו' ד"ה פלניא דהאי סימני' כו' שמא בעלה היה חי דלא תימא ממ"נ חייב מיתה לכך כתבו דשמא עכשיו בעלה מת וקדושין דהני לאו קידושין הוה דשמא היה בעלה חי בשעה שקידש אמנם מ"ש התו' דניסת בע"א אין ממיתין אותה וכן אם ניסת עפ"י סימנין דבר נפלא הוא אצלי ולא מצאתיו לשום אחד מהפוסקים שיאמר כן ולכאורה נראה דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואמרו בע"א מת או בסימנין דקדושין ראשון לאו כלום הוה וממיתין אותה שפיר וצ"ע ובמקום אחר אבאר משנה האוכל מג"ה כזית לוקה אשמעינן בזה דל"ת כיון דטעמא דבריה דלוקה בפחות מכזית כיון דכתיב לא תאכל שרץ העוף וכדומה משמע בין קטן ובין גדול וה"א דבעינן שיאכל כולו כמ"ש התוספות ע"ב ד"ה ור"י דמה"ט בלאו דשרצים דלא כתיב בהו אכילה שיאכל כל הברי' דוקא יע"ש משא"כ היכא דכתיב אכילה בא קרא לאורויי שאם אכל כזית שלא אכל כל הברי' שיהא חייב ואי לא אכל כזית ואכל כל הבריה חייב דהכי משמע קרא לא תאכל בין גדול וקטן ולקמן אבאר: ע"ש אכל מזה כזית ומזה כזית סופג פ' ר"י אומר אינו סופג אלא מ' הא דלא נקיט סתמא אכל מזה ומזה כו' ומאי איריא דנקיט בכאן כזית י"ל דאי הוה תנא סתמא ה"א שאכל משניהם כזית ולת"ק לוקה פ' דהוה ברי' ור"י לשיטתיה דסובר בברייתא לקמן דאכלו ואין בו כזית פטור ופליג בסיפא וה"ה ארישא אלא דנטר עד דסיימי רבנן למילתיה ופליג ולעולם

אימא דר"י מיחייב בימין ושמאל ואף דפליג בהדיא בברייתא ואמר אין נוהג אלא באחת אשמעי' במתני' גם כן דשנוי' מקודם והיא הדין בבריית' אשמעינן מה דתנן במתני' עיין פ"ק ולהכי נקיט מזה כזית ואפ"ה לר"י אין סופג אלא מ' דאין נוהג אלא באחת מהן והא דאמר לעיל צ"ב מתני' דלא כר"י והביא ברייתא ולא הביא מתני' דכאן משום דברייתא מפורש יותר ועוד משום איבעי' דעת תורה הביא ברייתא והדעת מכרעת בשלימין: גמרא בר פיולי הוה קאי קמיה דשמואל כו' דאורי לך כר"י אורי לך כו' מאי דשקילו בר פיולי דאורייתא עכ"ל ראיתי להאריך כאן ואומר שיש בכאן ג' פירושים כמ"ש: הפי' הא' הוא פי' הריטב"א ז"ל דהא דאמר ר"מ דבעי חטיטה הוה א התורה וכן כתב לעיל צ"ב ב' פלוגתא דר"מ ור"י כתב להדיא כן דלר"מ הוה חטיטה מ"ה ושם לא ביאר טעמו והוכחתו מנ"ל זאת וכאן כתב כדמוכח מתניתא עכ"ל ור"ל דקתני התם ג"ה מחטט אחריו בכ"מ שהוא ושמנו מותר ואם איתא דחטיטה דרבנן איך אמר ושמנו מותר הא שמנו ג"כ אסור מדרבנן כדתניא ישראל קדושים נהגו איסור אלא ש"מ חטיטה מ"ה וקאמר שמנו מ"ה שרי הן אמת שיש להקשות אדידיה אדידיה דלעיל צ"ב ב' כתב הא דאמר שמואל וחלבו מותר לד"ה וכדמסיק דאחלבו של גיד קאי וכתב וקשה איך אמר מותר במאי דאסור מדרבנן ותי' משום דתחלתו לא היה מתקנת חכמים אלא ממנהג קדושים מש"ה פסיק ותני הכי יע"ש א"כ מש"ה תנן ושמנו מותר דלא הוה איסור דרבנן אלא מנהג קדושים וכן כתב הרשב"א ז"ל דשלשה דינין בגיד דאורייתא ודרבנן ומנהג קדושים ומש"ה תני מותר יע"ש וצריך לומר דמ"מ לא ניחא ליה להריטב"א ז"ל בהכי כיון דמנהג קדושים הוא ממילא תו אסור מדרב' והעובר עליו חייב מיתה כמ"ש המרדכי ריש ג"ה אלא דתקנת חכמים הוא שהם נמנו וגמרו על דבר מהדברים ואמרו שאסור משום סייג אבל שמנו של גיד לא ירדו למנין כלל לגזור עליו אלא שישראל קדושים החמירו על עצמן בדבר זה וכיון שהנהיגו כך תו הוה ליה מד"ס וכן יש לפרש דברי הריטב"א מדברי המרדכי ריש ג"ה יע"ש וא"כ שפיר הוקשה לו איך קתני ושמנו מותר ע"כ העלה דחטיטה לר"מ הוה מ"ה ולדבריו קשה קושית התוס' במאי פליגי ר"מ ור"י דלר"מ הוה חטיטה מ"ה יע"ש ד"ה מכלל.

והנה אם נאמר דחטיטה הוא קנוקנות כפשטא דברייתא דר"מ דאמר מחטט היינו קנוקנות אפ"ה תפול זאת הקושיא דר"מ סובר גיד גופא נמי אסור כדתניא מחטט אחריו ונהי דנא' דסובר עץ בעלמא הוא ואפ"ה חייבי' רחמנא ומנלן למיסר קנוקנות ובשלמא פלוגתא דרב ועולא דרב סובר עץ הוא ולא חייבה תורה אלא קנוקנות משא"כ לר"מ וכמ"ש דלרבי מאיר א"ל כל הגיד אסור מיהא מדרבנן וחטיט' הוה דאורייתא דהיינו קנוקנות דעלייהו כתיב לא יאכלו ג"ה דא"כ לר"י דסובר חטיטה לית לי' בקנוקנות וגיד גופו אסור מ"ה וסובר דלאו עץ בעלמא הוא כדמוכח לקמן האוכל ג"ה מבהמה טמאה חייב שתים ש"מ דיש בהן טעם א"כ מה קאמר מה דשקל בר פיולי דאורייתא לר"מ דהא שקיל דרבנן ג"כ לר"מ דהא גיד הגבוה לר"מ מדרבנן הוה אלא ע"כ לר"מ גיד וחטיטה הוה מ"ה ויקשה מנא ליה זאת דמסבר' יש לומר גיד אסר' תורה ולא קנוקנות ורב דסובר עץ הוא משא"כ לר"מ: ויש לפרש דלעולם ר"מ ור"י פליגי בקנוקנות אי הוה מ"ה או דרבנן והלך ר"מ לשיטתיה דר"מ אה"נ דסובר עץ בעלמא הוא וחייבי' התורה עליו דלא מסתבר לומר הא דכתיב לא יאכלו דקאי אקנוקנותלחוד אלא דאגיד נמי קאי ויש לי

הוכחה דע"כ קנוקנו' ג"כ אסורין דאל"כ למאי הלכתא כתבי' רחמנא בבני יעקב לכתוב בסיני דהא ר"מ הוא חכמים דלקמן ק"א ב' אמרו לו בסיני נאמר אלא כדי לידע מאיזה טעם נאסר ונ"מ כמ"ש התוספות ריש פרקין צ' א' ד"ה קדשים דבעינן שיחול מקיים כו' וא"כ קשה הא ליכא שום איסור בג"ה כ"א איסור גיד דאין בו טעם אלא ש"מ דגם קנוקנות אסורין מ"ה ויש בהן טעם וחל עלייהו איסור מוקדשין מקודם ומש"ה כתבי' רחמנא אצל בני יעקב וע"כ מוכח דחטיטה מ"ה הוה ומה שאמר ר"מ לקמן מאוכל ג"ה של נבילה חייב ב' היינו קנוקנות דגיד גופא אין בו טעם וכדכתיבנא: ואי קשיא אי פלוגתא דר"מ ור"י בחטיטה היינו קנוקנות דלא כמ"ש התוספות לעיל צ"ב ד"ה עולא אמר דלרב פלוגתא דר"מ ור"י בקנוקנו' גופא בחטיט' ולעולא בגיד עצמו יע"ש אלא דלר"מ ור"י בקנוקנות הוא דפליגי דלר"מ חטיטה מן התורה והיינו קנוקנות ולר"י אפילו איסור דרבנן אין בהן א"כ אמאי אמר ר"י לקמן האוכל ג"ה של נבילה אין חייב ב' דאין איסור חע"א והא ע"כ דאכל לגיד וקנוקנות דאי קנוקנות לחוד לא אסור מ"ה אלא גיד וגיד לחודי' ליכא למימר דא"כ לר"מ אמאי חייב ב' דאין בגיד גופא טעם כמ"ש אלא ע"כ דאכל לשתיהן גיד וקנוקנות וא"כ לחכמים דהוא ר"י אמאי אין חייב אלא אחת וליחייב אקנוקנות משום נבילה דבהן לא חייל איסור גיד דמדחייב בג"ה של עולה שתים ע"כ דאכל לתרווייהו.

אדרבה משם נאמר ראיה לפירוש זה מדאמר התם מאן האי תנא ומסיק ר' יוסי הגלילי הוא ולא ר' יהודא ככל סתם בר פלוגתי' דר"מ שהוא ר"י וכבר מקשין כן העולם ואילו למ"ש כאן ניחא דאי ר' יהודא ע"כ שאכל לשתיהן גיד וקנוקנות וליחייב אקנוקנות משום נבילה אלא ר' יוסי וסובר כר"מ דאקנוקנות וגיד דמיחייב משום ג"ה וא"ש.

ומיהו אין ראי' דאכתי לוקמי' ר' יהודא הוא ואכל גיד הגבוה כזית ובקנוקנות לא הוו כזית ור"מ לשיטתי' אכלו ואין בו כזית חייב ולר' יהודא אקנוקנות ליכא לחייב משום נבילה דלא היה כזית ואגיד אין איסור חע"א ולר"מ מיחייב אקנוקנות שתים דהגיד עץ הוא וכדכתיבנא: אבל קשה דהא ר"מ ע"כ כר' יהודא סבירא ליה דכל הירך אסור ולא מה שעל הכף כמו שהוכיחו התוספות ד"ה מכלל כו' דהא רב ששת אמר דשקל בר פיולי דאורייתא דר"מ וע"כ שנטל כל הירך דאילו לר"י כל הירך אסור ולר"מ מדרבנן הוא דאסור חוץ לכף היאך אמר שנטל דאורייתא דר"מ והא דרבנן ג"כ שקל וא"כ לר"מ ע"כ בעינן כזית באכילת גיד כיון דכר' יהודא סבירא ליה שכל הירך אסור וע"כ אכילה דכתיב ביה לומר דבעינן כזית כמו לר' יהודא דאי לומר דארבעה וחמשה זיתים הא מעל כף הירך נפק' וכדמסיק ע"ב ודוחק לומר דמתני' דאכלו ואין בו כזית לאו ר"מ הוא ולקמן אבאר עוד מזה בעזה"י בפירש"י יעוין שם: אשר ע"כ נראה לומר בדברי הריטב"א ז"ל דר"מ סובר דקנוקנות נמי בכלל גיד הוה דסתמא כתיב לא יאכלו בני ישראל ג"ה ור"י סובר גיד אסרה תורה ולא קנוקנו' והא דאמר עולא עץ הוא והתורה חייבה עליו סובר ה"ה קנוקנות חייב אלא דלא מסתבר לי' לומר דלא הוה גיד הגבוה בכלל גיד דלא יאכלו כו' ואביי הוא דאמר כוותי' דעולא כו' איהו סבירא ליה כן ולא עולא וכמ"ש לעיל ועי' מ"ש בתו' ד"ה מכלל כו': וכתב הריטב"א ז"ל כאן דבר פיולי כולי' שקיל אלא דשייר שמנו לרש"י ז"ל דלא שקיל אלא שעל השופי ולתוס' לא שקיל כלום וקאמר חות ביה טפי דלישקול שמנו עכ"ל יע"ש ואבאר הנה דעתו ז"ל כמ"ש

מקודם דלר"מ חטיטה מ"ה וא"כ מה דקאמר דשקל דאוריית' דר"מ כל הגיד ובחטיטה ושייר שמנו לרש"י מן הקנוקנות ולתו' מכל הגיד וקאמר חות ביה טפי ור"מ כר"י סבירא ליה דכל הירך אסור מ"ה דהא דאורייתא קאמר דשקיל ואף דסתמא קאמר דשקיל דאורייתא מכל מקום ע"כ לר"מ נמי קאמר דה"ק דשקיל דאורייתא ושייר דרבנן לר"מ אלא דלפ"ז יקשה ב' קושיות גדולות הא' דאורי לי' כמאן אורי לי' דבר פיולי שקל הגיד ובחטיטה דהוה דאורייתא לדעתו ז"ל לר"מ והא לר' יהודא חטיטה בגיד לית ליה ולמה שקיל הגיד ובחטיטה ושייר שמנו דהוה דלא כמאן ומיהו בזה איכא לומר דלר"י נמי חטיטה בגיד הוה מדרבנן ופליגי לר"מ מן התורה ולר"י מדרבנן והא דתנן במתני' ר"י אומר כדי לקיים מצות נטילה מדאורייתא קאמר וכבר כתב הרשב"א בחדושיו כן וז"ל דל"ל ר"מ אית ליה דרבנן בגיד א"כ היכא אמר ר"י אומר כדי לקיים מצות נטילה היינו דאורייתא ודרבנן הא ת"ק נמי אמר כן דצריך לקיים ביה דאורייתא ודרבנן והוה להו לפרושי שיעורא עד כמה ואי ת"ק ור"י פליגי בדאורייתא פליגי הא כ"ע מודים דחטיטת גיד הוה דרבנן אלא ע"כ דר"י לית ליה דרבנן בגיד כלל וה"ק ת"ק צריך שיטול כולו מדרבנן ור"י אומר כדי לקיים מצות נטיל' היינו דאוריית' ודרבנן לית ליה עכ"ל וא"כ הריטב"א לשיטתי' דלר"מ כולו גיד וחטיטה הוה דאורייתא ות"ק דמתני' נמי סבר כר"מ דחטיטה מ"ה וה"ק ת"ק הנוטל ג"ה צריך שיטול כולו מ"ה ובגיד לחודיה מיירי ולא בשמנו דהכי משמע לישנא הנוטל ג"ה דשומן לא הוה בכלל גיד כמ"ש התו' ר"פ אהא דפריך והתנן ירך שנתבשל כו' ור"י אומר כדי לקיים מצות נטילה הוה דאורייתא ולפ"ז לר"י נמי אית ליה דרבנן בגיד כן נוכל לומר לפי' זה ונאמר דריטב"א נמי סובר כן וא"כ הא דתניא לעיל צ"ב ב' ג"ה מחטט אחריו בכ"מ שהוא וחותך שמנו מעיקרו ור"י אומר גוממו עם השופי בדאורייתא פליגי דר"י לית ליה חטיטה מ"ה אלא מדרבנן וגוממו היינו גיד לחודיה ולא שומן הגבוה דלא כפירש"י ז"ל שם.

אלא דקשה דהא קתני וחותך שמנו מעיקרו והיינו ודאי מדרבנן גם לר"מ דישראל קדושים נהגו איסור וא"כ ר"י ע"כ חטיטה אפילו מדרבנן לית ליה כלל ואמנם יש ליישב קצת דר"מ אמר מחטט אחריו מ"ה קאמר וחותך שמנו מעיקרו מדרבנן דודאי לא הוה שומן בכלל גיד וכדמסיק נמי לקמן מאי דשייר דרבנן לר"מ והיינו שומן וכפירוש הריטב"א ז"ל והבאתיו לעיל ור' יהודא פליג עליה במן התורה דא"צ בגיד גופא אלא גוממו עם השופי וחטיטה ושומן הוה מדרבנן והא דפריך מאן שמעת ליה דאית ליה חטיטה ר"מ וקתני שמנו מותר והא כר"י נמי מצי אתיא דאית ליה חטיטה מדרבנן יש לומר דריטב"א לשיטתיה דאי כר"י אתיא איך תני ושמנו מותר והא חטיטה מדרבנן, ושומן הגבוה הוה דרבנן לפי' רש"י ואיך תני ושמנו מותר משמע כל השומן מותר דלא סבירא ליה להריטב"א ז"ל תקנת חכמים לחוד והנהגת קדושי' לחוד כמ"ש לעיל דהא הוכחה דידיה דלרבי מאיר הוה חטיטה מן התורה ממתניתא בתרייתא דהתם וכדכתיבנא שם: והשתא הנך תלתא ברייתות דתניא לעיל צ"ב ב' חדא פלוגתא דר"מ ור"י בחטיטה וחדא שמנו מותר וישראל קדושים נהגו איסור ובתרייתא ג"ה מחטט אחריו ושומן מותר כולהו צריכי וכמו שאבאר בעזה"י והנה הריטב"א לעיל צ"ב ב' כתב וז"ל תלת ברייתא כר"מ וצריכי כולהו דאי בתרייתא לחוד ה"א דמותר לגמרי קתני מצעתא דהוה הנהגת קדושים וה"א היכא דלא נהוג לא מיתסר ולכך תני רישא וחתך שמנו לומר דבכ"מ

מיתסר עכ"ל ואכתי קשה למה לי סיפא דשמנו מותר מ"ה הא תנא מצעתא ושמנו מותר וישראל קדושים כו' וכן להיפך למה לי מצעתא דהא מרישא שמעינן וחותך שומן מעיקרו וע"כ דרבנן דאי מ"ה הא תני סיפא מחטט ושמנו מותר מ"ה וי"ל בתרייתא איצטריך לאשמעינן דחטיטה הוה מ"ה כהוכחת הריטב"א ז"ל דתניא דשמנו מותר מ"ה ע"כ חטיטה מ"ה הוה אלא מצעתא קשיא למה לי ולפירש"י ז"ל א"ש דמצעתא לאו ר"מ הוא אלא ר' יהודא קאמר ליה ושמנו של גיד הגבוה מדרבנן אסור וסיפא ר"מ אבל שיטת התוספות ע"כ כולהו כר"מ אתיין וא"כ למה לי מצעתא.

ויש ליישב זאת דאשמעינן דשומן של כל הגיד מותר מ"ה דאי מבריית' בתריית' ה"א דקאי אחטיטה דקתני מחטט אחריו ושמנו מותר ה"א דקאי אשומן של קנוקנות קמ"ל דכל השומן מותר מ"ה ועיין עוד בחדושי רשב"א לעיל צ"ב ב' דמשמע דגירסתו היה בגמרא דאורייתא לר"מ ושייר דרבנן לר"מ יע"ש ולקמן אבאר עוד מזה בעזה"י והך ברייתא קמייתא איצטריך טובא לאשמעינן פלוגתא דר"מ ור"י וחותך שומן מעיקרו נמי צריך או כמ"ש ריטב"א דבכ"מ אסור או כמ"ש דלר"י חטיטה מדרבנן לית ליה: הפירוש הב' הוא פירש"י ז"ל דשומן הגיד עצמו לר"י הוה דרבנן ופליגי בקנוקנות דהיינו חטיטה דלר"מ הוה דרבנן כמ"ש כאן ד"ה דשייר דרבנן לדר"מ דחטיטה הוה דרבנן והנה יש לראות דע"כ שקל בר פיולי גם השומן הגבוה דאל"כ דאורי ליה כמאן אורי ליה וא"כ יש להקשות בהא דאמר דשקיל דאוריי' דר"מ והא שקיל נמי דרבנן וצריך (לומ') דלא, מיירי כ"א בגיד עצמו ולא בשומן כלל וה"ק דמה דשקיל בר פיולי דאורייתא וסתמא אמר בין לר"מ ובין לר"י דר"מ נמי כר"י סבירא ליה דכל הירך אסור כמ"ש התו' ד"ה מכלל דשיירי כו' יע"ש ושייר חטיטה בגיד דהוה דרבנן לר"מ ובתחלה היה רוצה לומר דשייר דרבנן לדר"י והיינו שומן הגיד עצמו דאסור גם לדר"י והקשה לו דאורי כמאן והוצרך לומר דשייר דרבנן דר"מ והיינו חטיטה דאי שומן קנוקנות א"כ מה קאמר דשקיל דאורייתא והא דרבנן נמי שקיל שומן הגיד עצמו אלא דלא מיירי כלל ושקיל ושייר בגיד מיירי דחטיטה הוה דרבנן: הן אמת שרש"י ז"ל כתב במתניתין ד"ה שיטול כולו שיחטט אחריו וסתם מתני' רבי מאיר היא עכ"ל הנה משמע דמתניתין רבי מאיר היא כדאמרינן בעלמא סתם משנה רבי מאיר היא ואיך יתכן זאת דהא ע"כ מתני' דלא כר"מ דלר"מ כל הירך אסור מ"ה כדמוכח מעובדא דבר פיולי דשקיל דאורייתא דר"מ וכיון שכן ע"כ כר"י סבירא ליה דאכלוואין בו כזית פטור דהא אכילה כתיב ביה דליכא למימר דאי אית ביה דו"ה זיתים מאשר על הירך נפקא כדמסיק ע"ב דמה"ט מסיק כתנאי למלתיה דשמואל דמאן דאית ליה אכלו ואין בו כזית חייב סובר לא אסרה תורה, אלא שעל הירך בלבד וא"כ מתני' דתנן אכלו ואין בו כזית חייב לאו ר"מ היא ואיך כ' רש"י דמתני' ר"מ אם לא שנאמר דרש"י סובר דהגי' היא כמו שכתובה לפנינו דמאי דשקיל בר פיולי דאורייתא סתם ולא לר"מ ומאי דשייר דרבנן לר"מ ור"ל דבר פיולי שקיל דאורייתא לשיטתי' דאורי ליה כר' יהודה דכל הירך אסור ושייר חטיטה דהוה רבנן לדר"מ כמ"ש רש"י ז"ל דחטיטה לא הוה לר' מאיר אלא מדרבנן ולא מן התורה ועיין מ"ש לקמן בגמ' ע"ב: ודע דרב ששת דאמר מה דשקיל בר פיולי דאורייתא ומה דשייר דרבנן תרתי אשמעינן וכה"ג כתב הרשב"א ז"ל בחדושיו וע"ש ואני אפרש לפי דרכנו דאם נאמר כמ"ש רב ששת מקודם דשקיל דאורייתא לר"י אשמעינן דלר"י כל הירך

הוה דאורייתא דל"ת מה שעל הכף הוה דאורייתא וכל הירך הוה דרבנן וחטיטה בקנוקנות לית ליה כלל אף מדרבנן לכך אשמעינן דכל מה דשקיל בר פיולי הוה דאור' לר"י דכל הירך אסור מ"ה ואשמעינן כרב פפא דאמר כתנאי ואשמעינן דטעמא דר' יהודא דאמר כזית הוא משום דכל הירך אסור דבברייתא לא הוזכר טעם פלוגתתן אלא ר"פ מסיק לה הכי וה"ה רב ששת אשמעינן זה ואשמעינן נמי דשייר דרבנן לר"י ופריך דאורי כמאן אורי ומשני דאורי כו' ור"ל לר"י ג"כ כפי מה דאורי לי' לבר פיולי כו' ושיירי לדרבנן דר"מ דהוה חטיטה ואי אמרי' דאוריית' לר"מ אשמעינן כל הירך לר"מ אסור מ"ה וחטיטה הוה דרבנן לאפוקי מפי' הריטב"א ז"ל דחטיטה דרבנן לא קאי אשומן כו' אלא דיש להקשות א"כ מאי אלא דאמר רב ששת דמשמע דהדר ביה ממה דאמר בתחלת דבריו ואמאי הא לא הדר ביה כלל דמה דשקיל בר פיולי דאורייתא והיינו ע"כ לר"י דאי לר"מ שקיל גם דרבנן דלא אסרה תורה אלא מה שעל הכף בלבד דסתם מתני' ר"מ וקתני אכלו ואין בו כזית חייב וע"כ לא אסרה תורה אלא שעל הכף לבד וכדמסיק ר"פ כתנאי כו' יע"ש אלא דלא תידוק מיני' דשייר דרבנן לר"י אלא דשייר דלר"מ.

ומאי אלא שייך כיון דלא הדר כלל מדבריו הראשונים ועוד מנלן למידק כלל מכלל דשייר דרבנן דר"י דלמא לא שייר כלל בשומן הגיד עצמו ומה דאמר דשקיל בר פיולי דאורייתא לר"י חדא אשמעינן דכל הירך הוה לר"י דאורייתא וכר"פ לקמן כתנאי דהא בברייתא לא הוזכר טעם פלוגתתן דאכלו ואין בו כזית וסתמא דתלמודא הוא דמסיק לקמן מ"ט דרבנן כו' ור"י אכילה כו' ומכ"ש לעיל ולא מיירי כלל בשומן של הגיד הנשה אלא בגיד עצמו ומנא ליה למידק מכלל: אבל לבי אומר לי דרש"י ז"ל גירסא אחרת היה לו בגמ' וזה תוארה אמר רב ששת מה דשקיל בר פיולי דאורייתא לר"י ושייר דרבנן לר"י ופריך דאורי לי' כמאן כו' ומשני אלא אמר רב ששת מה דשקיל בר פיולי דאורייתא ושייר דרבנן לר"מ ולר"י שרי מדרבנן וכיון שכן א"ש דודאי רב ששת תרתי אשמעינן דכל הירך הוה דאורייתא לר"י ומש"ה לשיטתיה אכלו ואין בו כזית פטור כו' באכילה כתיב ביה דאית ביה דו"ה זיתים לא צריך דמאשר על כף הירך נפקא כדלקמן בשמעתין ואשמעינן דאיכא דרבנן לר"י כגון שומן הגיד עצמו לשיטת רש"י דבי' קיימי' ופריך דאורי כמאן ומשני אלא מה דשקיל בר פיולי דאורייתא במוקדם לר"נ ורצה לומר דבר פיולי לפי מה דאורי לי' שקיל דאורייתא ושייר דרבנן לדר"מ ותרתי שמעת מיני' ג"כ דלר"י כל הירך אסור מ"ה וחטיטה לר"מ לא הוה אלא דרבנן ובשומן של גיד לא מיירי כלל בכאן וזה שאמר ולר"י אף מדרבנן שרי והיינו חטיטה דלית לי' לר"י כלל חטיטה דהכין הוא ודאי דכיון דלר"מ לא הוה חטיטה אלא דרבנן ע"כ לר"י כלל לא.

ואף מדרבנן שרי לר"י: ומנא אמינא שיש לגרוס כך מתורתו של הריטב"א ז"ל למדתי כן שכתב בסוגיא דלעיל צ"ב ב' וז"ל ומיהו קשה דבעובדא דבר פיולי אמרינן אמר רב ששת מאי דשקיל בר פיולי דאורייתא לר"י ומאי דשייר שייר דרבנן ומאי שיורא איכא לר"י (ר"ל לשיטת התוס' דשומן הגיד עצמו שרי לר"י וחטיטה לית ליה כלל לר"י אף מדרבנן) כו' וי"ל דרב ששת בטעותא הוי אמרי לה דס"ד דלר"י איכא איסורא דרבנן ודחי לה ולא קיימי במסקנא ויש גורסין שם מכלל דשייר דרבנן לר"י כו' כלומר ובאתמהא פריך ליה דלר"י לית ליה כלל דרבנן ותדע מן הקושיא הוא דאל"כ כמאן אורי ליה עכ"ל הרי בהדיא דיש שני גרסאות להמעיין והמבין בריטב"א ז"ל ונאמר דגירסת

רש"י ז"ל כגירסא הראשונה וא"ש טפי דהדר ביה ממה דאמר דשייר דרבנן לדר"י דהיינו שומן הגיד עצמו אלא דשייר דרבנן לדר"מ דהיינו חטיטה ובשומן לא איירי כלל ומה דשקיל בר פיולי דאורייתא היינו לר"י כדמעיקרא דאי לר"מ דרבנן נמי שקיל דלדידיה לא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד ומה דשייר דרבנן לר"מ ואשמעינן תרתי וכדכתיבנ': והנה לפי פי' רש"י ז"ל הך ברייתא מצעתא לעיל מצי אתיא כר"י ג"כ דשמנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור ואשומן של גיד עצמו קאי ואיצטרכו כולהו כמ"ש לעיל בדברי הריטב"א והך מתני' אתיא כר"מ.

ומיהו כל הגיד שחוץ לכף נמי אסור לר"מ מדרבנן דלא מסתברא דגרע מקנוקנות לר"מ דבעי חטיטה וה"ה כל גיד הירך דבעי חטיטה ומה דשייר חטיטה היינו דרבנן. והנה כל מה שכתבנו חטיטה הוא בקנוקנ' אל תטעה לומר דוקא בקנוקנות דמצינו חטיטה בגיד עצמו כמו שאבאר בתו' ד"ה מכלל אלא דריהטא דלישנא וסוגיא דשמעתא משמע טפי על קנוקנות לכך כתבו חטיטה על קנוקנו' וכמ"ש לקמן הפירוש השלישי הוא שיטת רבותינו הצרפתים וז"ל דלר"י לית ליה דרבנן בגיד כלל דשומן מגיד הגבוה מישרא שרי לר"י וגוממו עם השופי אגיד לחודיה קאי כמ"ש שם בצ"ב ב' ד"ה גוממו והגירסא כמו שהוא כתובה לפנינו מכלל דשייר דרבנן לדר"י אלא דאורי ליה כמאן אורי ליה ומשני אלא דאורייתא ומאי דשייר דרבנן לדר"מ ואפשר שהגי' בהדיא אלא מה דשקיל בר פיולי דאוריי' ושייר דרבנן דר"מ דאי לדר"י אפי מדרבנן משרי שרי (ובמהר"ם מלובלין משמע דהגירסא היה דאי לר"י אף מדרבנן לא שייר יע"ש ויתבאר בסמוך בתו' מכלל דשייר לדר"י) ובתחלה אמר דשקל דאורייתא דר"י ופריך דאורי כמאן מכלל דשייר דרבנן לדר"י דאי לא מה אשמעינן דלא ניחא לתו' לומר דאשמעינן רב ששת, דלר"מ כל הירך אסור מ"ה דזה מלתא דפשיטא הוא לדידהו אלא ע"כ דאשמעינן דשייר דרבנן לדר"י ובאתמהא פריך לה והא ר דרבן לית ליה בגיד וכעין מ"ש הריטב"א לעיל צ"ב ב' והבאתיו לעיל דאי לא כמאן אורי לי' אלא מאי דשקיל בר פיולי דאור' לר"מ ואשמעי' דלר"מ כל הירך אף מה שחוץ לכף היה מ"ה ושייר דרבנן אשמעי' דחטיט' לר"מ לא הוה אלא מדרבנן לר"מ וכמ"ש רש"י דלא כריטב"א דחטיטה הוה דאוריית' לר"מ והבאתיו לעיל ולפי זה ע"כ מצעתא דתניא ושמנו מותר ר"מ היא דאי ר"י מישרי שרי ולית ביה איסור דרבנן כלל ולא ידענא למה לי ברייתא בתרייתא כלל וכדמקשינן לעיל או מצעתא למה לי ואין לומר דבתרייתא אשמעינן ואף שומן ליכא ביה אלא הנהגת קדושים דהא בהדיא תנא ליה בברייתא וישראל קדושים נהגו בו איסור אם לא דנימא איפכא דהיכא דלא נהוג לא אחמור וע"ל צ"ב תו' ד"ה גוממו כו' ואשמעינן זה דקתני בעי חטיטה ושמנו מותר ולית לן לאפלוגי בין תקנת חכמי' להנהגת קדושים וע"כ מיירי במקום דלא אחמור ומצעתא נמי צריכי דאי בתרייתא לחוד ה"א מותר לגמרי ואי דהוה ידעינן מרישא וחותך שמנו מעיקרו כו' מ"מ לא הוה אמרינן דהנהגת קדושים יש בו ואף דהוה קשיא חטיטה דרבנן ולכך אשמעינן בהדיא הנהגת קדושים והיכא דלא אחמו' שרי ומיהו לדינא קיי"ל שומן הגיד בכ"מ אסור ועיין בי"ד סימן ס"ה יע"ש ואי"ה בחדושינו אבאר והנה לענין דינא קיי"ל מה שעל הכף קוה ודאי מן התורה ומה שחוץ לכף הר"מ ז"ל, פסק להדיא דהוה דרבנן בפ"ח מהלכות מ"א יע"ש והטור והש"ע סתמו דבריה' ולא מצאתי שום גילוי בדבריהם דמשמע מלשונם קצת דכל הירך אסור מ"ה וזה תימא

דהא הרא"ש ז"ל כתב מימרא דשמואל דלא אסרה, תורה אלא מה שעל הכף בלבד וקיימא לן כוותיה וכתב עוד ר"מ ור"י פליגי ואמרי דכל הגיד אסור מדאורייתא ופליגי בחטיטה יע"ש, והוא כפי' התו' כאן כידוע דרכו בכל מקום להסכים עם התו' ז"ל וא"כ קשה מדוע לא ביארו הטו' וש"ע דבריהם במה שחוץ לכף אי מ"ה אסור או דרבנן כשמואל.

והנה לשיטת התו' לית ליה לשמואל דלא אסרה תורה אלא מה שעל הכף דשמואל לדבריו דת"ק קאמר כן והרא"ש ז"ל סובר דשמואל לדינא אמר דלא אסרה תורה אלא מה שעל הכף ורב ששת הוא דלית ליה דשמואל אמר מה דשקל בר פיולי דאו' לר"מ אבל לשמואל אה"נ דנטל מקצת דרבנן לרבי מאיר ושייר חטיטה דהוה דרבנן או דסבירא ליה חטיטה לר"מ דרבנן ושומן הגיד לר"י הוה נמי דרבנן וכפירש"י לעיל גוממו עם השופי והגירס' כמו גירסת רש"י ז"ל מה דשקיל בר פיולי דאורייתא לר"י ושייר דרבנן ופריך דאורי ליה כו' אלא מה דשקיל בר פיולי דאורייתא ר"ל כמו מעיקרא דאורייתא לר"י ושייר דרבנן לר"מ ובשומן לא איירי כלל ומש"ה פוסק כשמואל דגם רב ששת לא פליג אשמואל ולא אסרה תורה אלא מה שעל הכף לבד ונאמר דהרא"ש לא סביר' ליה כתו' דר"מ דמחמיר בחטיטה מסתמא כר"י סבירא ליה דכל הירך אסור מ"ה אלא דאפ"ה לא אסור אלא מה שעל הכף בלבד ומה דאמר רב ששת מה דשקל בר פיולי דאורייתא היינו לר"יוכמ"ש דגירסתו כגי' רש"י ז"ל והמבין יבין: וא"כ לדינא צ"ע אי מה שחוץ לכף אסור מן התורה או מדרבנן ואף לכאורה אין נ"מ בזה לדידן דלענין איסור מה נ"מ אי מ"ה או מדרבנן ואי נשפך ולא ידעינן אם היה ס' נגדו הא אין בגידין בנ"ט ואי שנתערב מה שחוץ לכף בין גידין אחרים דבריה לא בטיל אף אי הוה דרבנן כמבואר בסימן ק"א ועוד כשאינו שלם לא הוה בריה ואי דספק אי נפל גיד בין גידים כשרים אף אי הוה דאורייתא ספיקו לקול' דהא דבריה לאי בטל לא הוה אלא מדרבנן וספיקו כה"ג להקל כמו שאבאר אי"ה בחדושינו לי"ד מ"מ קשה הא כתבו דשומן וקנוקנות לא הוה אלא דרבנן וגם דקדקו וכתבו דשומן לא הוה אלא מנהג קדושים ואמאי לא פירשו במה שחוץ לכף מה דינו גם בפנימי וחיצון פירשו דבריהם בפנימי, אסור מ"ה וחיצון מדבריהם ואמאי סתמו במה שחוץ לכף: ועוד דנ"מ טובא לענין דינא אי הוה מה שעל הכף לבד דאורייתא או שעל כל הירך דאי שעל הכף לבד הוה דאורייתא א"כ מה שעל הכף לחודיה הוה בריה ואף אי נחתך השאר ונתערב מה שעל הכף בשאר גידין אין בטל באלף דבריה הוה דהא באכלו מה שעל הכף לבד ואין בו כזית לוקה שהרי רבינו אומר כן בפרק ח' מהלכות מ"א ה"ב שאם אכל מה שעל הכף לחוד ואין בו כזית לוקה דהוה בריה וכיון שכן לא בטל באלף דהא טעמא דבריה דאין בטילה באלף הוא מטעם דחשיב דאין צריך כזית ואף בכ"ש כמ"ש הפוסקי' ז"ל ועיין בסימן ק' בי"ד בט"ז שם ואי אמרינן דכל הירך אסור א"כ ודאי בטילה לר"י דבעינן כזית דוקא ומאי חשיבותא ואפילו אי נימא דלאו הא בהא תליא אלא דבריה אינה בטילה גזירת חכמים דחשיב בריה בפ"ע מ"מ לא הוה בריה אלא בנתערב כל הגיד שעל הירך דודאי הכין הוא למ"ד שכל הירך אסור לא הוה בריה אלא כל הגיד כולו ועי' פר"ח סי' ס"ב שכתב אמ"ה מיקרי בריה דלא הוה אלא באבר זה וכן ג"ה יע"ש ולקמן אבאר זה בעזה"י: ובתו' ד"ה מכלל דשייר דרבנן לדר"י לכאורה משמע דר"י נמי אית ליה דאורייתא ודרבנן

ולר"מ הוה דאורייתא כ"כ שאוסר ר"י כדאמר בסמוך שקיל דאורייתא לר"מ ולר"י דרבנן נמי לא שייר עכ"ל נראה כונתם מדאמר מכלל דשייר דרבנן לר"י ופריך דאורי ליה כמאן אורי ליה ולא פריך והא ר"י דרבנן לית לי' אלא ש"מ דאית ליה ולפי' ע"כ שלש מחלוקת דלת"ק לא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד ור"י דכל הירך אסור מ"ה ולר"מ אף חטיטה הוה דאוריית' דהא אמר דשקל דאוריית' לר"מ ולר"י אף דרבנן לא שייר וע"כ מה דהוה לר"י דרבנן הוה לר"מ דאורייתא וכתבו דזה אינו דא"כ הוה מחלוקת גדולה ושלש מחלוקת בדבר ועוד במאי פליגי ר"מ ור"י כו' וכבר כתבנו מזה לעיל באורך יע"ש ועיין במהרש"א ז"ל ובמהר"מ מלובלין כתב וז"ל ובספרי' שלנו אין הגירסא כך ולא נשמע ממנו כ"כ שיהא לר"י דרבנן עכ"ל ור"ל דהתו' דייקי ממה דאמר דלר"י מדרבנן לא שייר כו' וכפי מ"ש ראייתם מדלא פריך דר"י לית ליה כלל דרבנן ועיין בחדושי רשב"א והתו' שכתבו דלר"י דרבנן לא שייר לאו דגי' כך אלא דהאמת קאמרי דאי דאית ליה לר"י דרבנן ע"כ דלא שייר דרבנן לר"י ובהכרח מה דקאמר דשקל דאורייתא ע"כ לר"מ דהא לר"י דרבנן נמי שקיל או דגי' הוה מה דשקיל בר פיולי דאורייתא לר"מ כו' או דא"כ מה דאשמעינן רב ששת דשקיל דאורייתא דר"י כמ"ש לעיל באורך לפי גרסתם דגרסי מכלל דשייר כו' ולא כגי' הריטב"א ז"ל מה דשקיל בר פיולי דאורייתא לר"י ושייר דרבנן לר"י והיא גי' רש"י ז"ל ועמ"ש לקמן מזה בעזה"י:
בא"ה וא"ת מנלן בשקל בר פיולי דאורייתא לר"מ דלמא ר"מ לא אסרה תורה אלא שעל הכף וליכא כ"א ב' מחלוקת מהרש"א ומהר"מ שניהם לד"א נתכונו דקשיא להו מנא ליה לרב ששת דשקל בר פיולי הוה דאורייתא לר"מ יע"ש והנה הלשון לא משמע כך ועוד דמ"ש וליכא אלא שני מחלוקת פירושו וליכא נמי כו' והנה יש לפרש כונת התו' ז"ל דמנלן רצונם לומר דהקשו לעצמן מנא להו דר"מ אוסר מה שאוסר ר"י מ"ה אימא דלר"מ לא הוה מ"ה אלא מה שעל הכף בלבד וסתם מתני' ר"מ הוא וכמ"ש לעיל ומה דקאמר דשקיל בר פיולי דאורייתא סתמא קאמר כגי' ספרים שלפנינו ואימא דה"ק דשקיל בר פיולי דאורייתא והיינו כפי מה דאורי ליה וכר"י כו' ושייר דרבנן דר"מ ולר"י לא שייר כלל ור"ל דאה"נ דאית ליה דאורייתא ודרבנן בשומן הגיד ומתחלה אמר דשקיל בר פיולי דאורייתא לר"י ושייר דרבנן היינו השומן וכפי' רש"י ז"ל דשומן של גיד עצמו אסור מדרבנן ופריך דאורי כמאן אורי ליה אלא דשקיל בר פיולי דאוריית' לר"י ג"כ דסתמא אמר כגי' הספרי' שלפנינו ושייר דר"א ובשומן לא איירי כלל אלא בגיד עצמו כמ"ש לעיל ומנלן דזאת הגי' שלפנינו מכלל א"ש דלמא הגי' כרש"י וכמ"ש הריטב"א מה דשקיל בר פיולי דאורייתא לר"י ושייר דרבנן ואהא פריך דאורי כו' ואהא כתבו דלא מסתבר לומר כך וע"כ גם לר"מ הוה דאורייתא מה שחוץ לכף ומיהו מזה אין סתירה לומר דשומן לא הוה אלא לר"י מדרבנן דאפשר דהוה לר"י מדרבנן וכמ"ש:
ונראה דיש לפרש דה"ק דודאי מה דאמר רב ששת מה דשקיל בר פיולי דאורייתא אשמעינן בזה דבר חדש דאי לא הוה למימר דשייר דרבנן.

כו' וכמ"ש הרשב"א ז"ל בחדושיו יע"ש היטב והבאתיו לעיל אלא דע"כ דאשמעי' דהוה דאורייתא ומש"ה פריך ליה מכלל דשיירי' דרבנן לר"י דאי לאשמעינן דשקיל דאוריית' לר"י זה פשיטא דהא ר"י אוסר כל הירך אלא לדיוקא איצטריך דשייר דרבנן לר"י וע"ז הוקשה להם מנלן לסתמא דתלמודא לדייק הכי דלמא אשמעינן רב ששת דשקיל בר

פיולי דאורייתא לר"י למידק מיניה הא לר"מ שקיל גם דרבנן דלר"מ לא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד כו' והוא ודאי נטל כל מה שעל הירך ומנא לן דאיכ' כלל דרבנן לר"י לאתמהא דאורי כמאן אורי ומתוך כך אנו מוכרחין לומר דהגי' היא אמר רב ששת מה דשקל בר פיולי דאורייתא לר"י ושייר דרבנן לר"י וכגי' רש"י וכמ"ש הריטב"א ופריך דשייר דרבנן לר"י דאורי כמאן אורי ומשני דשקל דאוריית' בסתם כמו שהגרסא לפנינו ואעפ"י כן הפשט כמקודם דלר"י שקיל דאורייתא ולא לר"מ דלדידיה אף דרבנן שקיל דלא אסרה תורה אלא מה שעל הירך ושייר דרבנן לר"מ היינו חטיטה ומשומן לא אירי כלל השתא אלא בגיד עצמו מה דשקיל בר פיולי דאורייתא שקל בגיד עצמו ושייר דרבנן לר"מ ואשמעינן תרתי חדא דוקא לר"י שקיל דאורייתא ולר"מ קצת דרבנן נמי שקיל והיינו מה שהוא חוץ לכף ושייר חטיטה דלא הוה אלא דרבנן דהשת' נמי לא הוה אלא, שני מחלוקת דת"ק דר"י בברייתא ור"מ סבירא להו דלא אסרה תורה אלא מה שעל הכף בלבד ושאר הירך עם החטיטה הוה דרבנן ור"י סובר דכל הירך הוה דאורייתא ושומן הגיד עצמו הוה דרבנן וחטיטה לית ליה ועל זה כתבו דמסתברא דר"מ כיון דמחמיר בחטיטה ה"ה דסובר כר"י שכל הירך אסור מן התורה וע"כ מה דשקל דאורייתא לר"מ ג"כ אשמעינן דהוה דאורייתא והגי' שלפנינו אמת הוא מכלל דשיירי לדרבנן דר"י דאי לא מה אשמעינן ועוד דלישנא לא א"ש דקאמר דאורייתא לר"י והא שקיל נמי דאורייתא דר"מ דר' מאיר נמי סבירא ליה דכל הירך אסור מן התורה אלא ש"מ לדיוקי' אתא דמה דשקיל בר פיולי דאורייתא לר"י הוא דשקיל הא דרבנן דר"י שייר ופריך דאורי כמאן אורי ליה אלא מה דשקל בר פיולי דאורייתא ואי הגירסא בסתם תו לא צריכנא למידי ותלמודא הוא דמסיים דוודאי שייר דרבנן דרבי מאיר דהא אמר ליה חות טפי ואי הגי' דאורייתא לר"מ והא ודאי גם דאורייתא לר"י שקיל אלא דשייר דרבנן דר"מ ואפשר דאשמעינן נמי דכל הירך אסור גם לר"מ מ"ה ומיהו הול"ל בין לר"מ ולר"י אלא דאשמעינן דרבנן דר"מ שייר: ובד"ה צריך שיטול כולו לענין חטיטה סתם כר"מ ולענין נאמנין סתם כו' עכ"ל כבר כתבנו לעיל מזה דרבי סובר אף דיש טירחא אפ"ה נאמנין ולאו הא בהא תליא ור"מ ור"י אפשר לשיטתיה או כלישנא בתרא שם בפוסקים דנאמנין עליו ועל החלב דר"מ סובר דאין נאמנין דהיו מקילין בחטיטת גיד כר"י אבל לבתר דאנשיוה הלכה כר"י דנאמנין עליו וראה שכתבו שסתם לענין חטיטה כר"מ דלא כפירש"י ז"ל דסתם מתניתין ר"מ היא דלשיטתייהו מתני' לאו ר"מ היא דהא ר"מ סובר כל הירך אסור וא"כ אכלו ואין בו כזית פטור וכמ"ש לעיל וכמו שאבאר לקמן בעזה"י אלא מתני' רבי היא ובחטיטה סבר כר"מ ובאכלו ואין בו כזית סובר כת"ק דר"י וכדכתיבנא לעיל: שם גמרא אכלו ואין בו כזית חייב ר' יהודא אומר עד שיהא בו כזית ראיתי להקדים בכאן כמה עיקרים הצריכות לזאת הסוגיא ולסוגיות הבאות לפנינו בעזה"י בסוף הפרק ק"ב וק"ג ע"ב לענין אמ"ה.

דע דכל מקום דכתיב לאו במאכלות אסורות או איסור עשה כגון לאו הבא מכלל עשה דהוה עשה וכתיב בי' אכילה אינו לוקה ואינו עובר בעשה עד דאכל כזית בכדי אכילת פרס דמצטרף בכ"מ לבד מאבר מן החי דלא מצטרף כמו שיתבאר בסוף הפרק בעזה"י וזה דוקא בדבר שאין בריה אבל בריה אמרינן בכמה מקומות שאון צריך שיעור ואביא קצת מהמקומות בתלמוד דמוזכר כן הנה במכות י"ג א' במתני' האוכל נמלה כ"ש שחייב

אמרו לו מפני שהיא כברייתה ובגמרא שם י"ז א' ורבנן ברית נשמה שאני ויתבאר לקמן עוד אמר רבא שם י"ז ב' ריסק ט' נמלים ואחד חי כו' חמש משום בריה הרי דבריה חייב בכ"ש כמו שיתבאר קקמן ובשבועות כ"א ב' פיסקא היכן מצינו שאוכל כ"ש שחייב ולא והרי נמלה בריה שאני כו' הרי דמצינו בהדיא דבריה לא בעינן שיהא בו כזית גם מצינו דין דבריה דהוה דבר חשוב ולא בטל בס' וי"א דאפילו באלף לא בטיל דשאר אסורין מין באינו מינו בטל בס' דלית ביה טעמא ואף אם ממשות של איסור שם ובריה לאבטל ובכמה דוכתי אמרינן הכי ואביא מהם קצת אמרו בהך פרקין לקמן ק' א' גיד שנתבשל בין הגידים כו' וליבטיל ברובא בריה שאני ובירושלמי דתרומות פי' על מתני' דדג טמא כו' קאמר הורה ר"י כרבנן בעכבר א' באלף כו' וי"ג בתתק"ס ועי' ב"י בי"ד סי' ק' יע"ש הרי דבריה אינה בטילה נמצינו למידין דבריה יש לה חשיבות יותר מכל מ"א בשני דברים א' שא"צ שיאכל כזית וא' שאין לה ביטול אפילו באלף והנה הר"ן ז"ל בסוף פרק ג"ה אהא דאמרי' בריה שאני התנה והטיל בה שלשה תנאים ואז יהא לה דין בריה והנני מבארם בעז"ה כ"א על מקומו ועל מצבו ומעמדו: התנאי הא' הוא שיהא איסורה מגופה כמו גיד וכיוצא בזה הוא דהוה לה דין בריה ומש"ה אמרינן לקמן ס"פ אכל צפור טהורה בחייה בכ"ש במיתתה בכזית טמאה במיתתה בכ"ש והיינו טעמא דצפור טהורה שד"א גרם לה לפסול ולא הוה איסורה מגופא (רצה לומר בשעה שנולד אלא לאחר מיכן) וא"ש הך דזבחים ר"פ התערובת דב"ח חשיבי ולא אמר בריה חשיב דכיון דאין איסורו מגופו אלא לאחר שנגח ונעשה שור הנסקל וכן בחטאות המתות יע"ש (ודע עוד דיש דברים שנוצר באיסורא ואפ"ה לא הוה בריה להתחייב עליה בכ"ש כגון וולדות קדשים במעי אמן הן קדושים וכדומה שאין איסורו באלו מגופו אלא מצד אחר ודוקא שרצים ועוף טמא וכיוצא בהן הוא דחשיבי ברי' ועי' לקמן): התנאי הב' שיהא ברית נשמ' כמו צפור טמא וג"ה וכיוצא בו לאפוקי חטה אחת כברייתה כדאמרינן במכות ורבנן ברית נשמה שאני (ואינו סובר כפירש"י ותוספות שם דרבנן לדבריו דר"ש קאמרי אלא אינהו נמי ברית נשמה בעינן ג"ה שאני דהוה ברית נשמה מתחלה אף שאין בו עכשיו ומש"ה לא קשיא אף מחטה אחת של כלאי הכרם דאיסורה מגופה דלא הוה ברית נשמה ומש"ה לא חשיבא בריה) ומיהו חלב כיון דאינו מקובץ במקום א' כעין בריה אלא מפוזר לא הוה בריה וזהו תנאי שני: התנאי הג' דוקא שיהא שלם הוא דאמרינן דהוה בריה ולא כשנתרסק ממנו דלא הוה בריה והכין אמרינן במכות ריסק ט' נמלים ואחד חי (וכפירוש התוספות דחי ר"ל שלם דאם הוה נתרסק לא הוה בריה ועיין בנזיר דף כ"ג יע"ש) הנה נשלמו הג' תנאים שהתנה הר"ן ז"ל ואילו תנאי הד' דבעינן כל שאילו יחלוק אין שמו עליו לא התנה וסבירא ליה אף שאילו יחלוק אין מפסיד את שמו אפ"ה הוה בריה ובתנאי שיהא שלם דאל"כ לא הוה קשיא ליה מחלב דלא הוה בריה כיון דאילו יחלוק שמו עליו ומיקרי חלב מש"ה לא הוה בריה אלא דלא ר"ל כן ועי' בריטב"א ק' א' דחלב אילו יחלוק שמו עליו לא הוה בריה בשם רבינו יצחק וכן הרשב"א בחדושיו שם כ"כ ואילו הר"ן אינו סובר כן וכדכתיבנא והתוספות במכות י"ז א' ד"ה ורבנן ברית נשמה דנבילה מש"ה לא הוה בריה דאין אובדת שמה יע"ש ודעת התוספות כאן ובמכות אבאר בשמעתין לקמן אי"ה באורך: ודע דכל מה שהוא חשיב בריה לענין שא"צ כזית ה"ה וכ"ש דחשיב ברי' לענין דאינה בטילה וכל מה דלא חשב

בריה וצריך כזית ה"ה דבטילה בס' ושווין המה והא הר"ן ז"ל התנה ג' תנאים לענין ביטול כמו שהם לענין מלקות כמבואר ובש"ע סי' ק' התנה הג' של הר"ן ז"ל והתנאי הד' של ר"י ז"ל שאילו יחלוק כו' לענין ביטול ובאיסור והיתר הארוך לרבינו יונה שער כ"ה כלל ב' כתב נמצא שאין קרוי בריה עד שיהא בו שלשה דברים בריה ונשמה ונוצר באיסורו ושיחלוק ושאין שמו עליו כו' עכ"ל והו' של ונשמה צ"ל ברית נשמה ונוצר באיסורו ואין שמו עליו כשיחלק ועי' בשערי דור' סי' מ"א יע"ש ובמבוא שערים דשווין המה זה עם זה: והנה בטעמא דהא מלתא דברי' א"צ כזית למלקות ואינה בטילה באלף ונשתנה דינו מכל מ"א דבעינן כזית ובטל בס' ראיתי להתבונן בו הנה התוס' ז"ל בשמעתין ד"ה מ"ט נתנו טעם לזה דכיון דכתיב לא יאכל שרץ העוף וכיוצא בו משמע בין גדול ובין קטן וכונתו אבאר לפי ששרץ לא מיקרי אלא כשהוא שלם וכן עוף טמא וכיוצא בו וכיון שכן ע"כ אף בכ"ש חייבה תורה דמדלא חייבה תורה אלא בשאכלו כולו ושלם ש"מ דאף בכ"ש והא דכתיב אכילה לומר דבמקצתו מיהא מיחייב בכזית משא"כ חלב ונבילה דאף מקצתו מהן מיקרי חלב ונבילה וכמ"ש התוספות מכות י"ו א' והבאתיו לעיל א"כ אן ראייה דבאוכל כולו שיהא חייב בכ"ש אלא בכזית דוקא וזה לשון הרא"ש ז"ל בשמעתין דכל הני מיקרו בריה אבל נבילה וחלב אפילו חתיכה איקרי כו' אבל הני קאמר רחמנא לא תאכל אותן בין קטן ובין גדול כי על שלמותן נקראין כן וכן מוכח בשבועות דטעמה הוה כאילו פירשה התורה יע"ש הרי כמ"ש מדכתב שעל שלמותן נקראין כן ורצה לומר מדכתיב לא יאכל שרץ העוף או שרץ הארץ דמשמע דוקא שלם והיינו בכ"ש דחתוכה ממנו אינו נקרא שרץ וכן ג"ה וכיוצא בו ולענין ביטול דאמרו חכמים דאינה בטילה דהוה מדרבנן ולא מן התורה כתב הט"ז דסתמא כתיב לא יאכל אותם בין קטן ובין גדול מש"ה החמירו חכמים כו' מ"ש דסתמא כתיב יש לגמגם קצת דהטעם הוה כאלו פירשה התורה וכמ"ש לעיל מדכתיב שרץ והוא שלם דווקא ש"מ במשהו ואכילה אי אכל מקצתו מינ' שחייב בכזית ממנו ויש ליישב דאכתי אימא דהקפידה התורה אתרתי שיהא שלם וכזית ועל כרחך כתב דודאי כיון דכתיב שרץ דהוא בריה שלימה משמע בין קטן ובין גדול כמות שהוא דלא יאכל הבריה משא"כ נבילה דקאי על חתיכה א' ושפיר בעינן כזית ויפה כיון ומ"ש ז"ל כיון דיש לו חשיבות מ"ה בכ"ש מש"ה החמירו חז"ל כן כתב הריטב"א ז"ל בחדושיו ק' א' ופרקין בריה שאני פי' כמו שחשיב לענין מלקות בכ"ש כך חשיב לענין ביטול יע"ש וכן כתב באו"ה ורבינו יונה שער כ"ה כלל ב' וז"ל ומאחר שהוא שלם ויש בו מלקות בכ"ש החשיבוהו חכמים ג"כ יע"ש והן דברי הט"ז ז"ל בעצם: ואני תמה על עצמי דא"כ באמ"ה דקיימא לן שהוא חשיב בריה שהרי כליל להו הטור וש"ע בסימן ק' בהדי אינך ברי' ואמאי לא בטיל ומה חשיבות יש לו דאמ"ה צריך שיהא בו כזית דווקא כדאמר רב סוף פרקין וכן פסק הר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ה וכמו שאבאר לקמן באורך בעזה"י וא"כ אמאי אינה בטילה אם נתערב אמ"ה ולא הוה חה"ל בששים והנה מ"ש הטור והש"ע דאמ"ה הוה בריה כן כתב הרא"ש דהוה בריה ולמדו מג"ה דהוה בריה כיון דהוה בו בריית נשמה ונוצר באיסורו ושיחלוק ושאין שמו עליו ה"ה אמ"ה נמי אלא דקשיא כמ"ש דבשלמא גיד ואינך דיש להם חשיבות בכ"ש ה"ה לענין ביטול משא"כ אמ"ה איזה חשיבות יש לו דלא בטיל והא צפור טהורה בחיי' בכ"ש נמי משהו בשר כו' ומיהו הא לא קשיא לי ר' שמעון דאית

ליה כל איסורין שבתורה בכל שהוא למכות אמאי הן בטילין בס' לדידיה הא ל"ק דבשלמא לדידן דכל איסורין בכזית וברי' נשתנה דינו בכ"ש אחשבו' רבנן ג"כ לענין ביטול משא"כ לר"ש דכל איסורין בכ"ש איזה חשיבות יש להם ובטילין בס' ועוד דלר"ש דאמר כ"ש למכות ע"כ גזירת הכתוב הוא ולא מטעם חשיבות מידי דהוה אכזית לדידן דבטל בס' אף שחייב מלקות ומידי דהוה אכעדשה בשרצים שחייב מלקות ואפ"ה בטלו בס' ואף דבשאר דברים בעינן כזית ובשרצים המבדילין (היינו שמונה שרצים האמורין בתורה) בכעדשה, אפ"ה גזירת הכתוב הוא בכך ועיין באו"ה שער כ"ה כלל ב' שכתב להדיא שרצים המבדילין בטילין בס' ועיין בסי' ק"ד בהגהות רמ"א וט"ז וש"ך יע"ש והנה לפי דברי הג"ה והנמשכים אחריו דבשרצים המבדילין אינן בטילין בס' יע"ש קשיא לר"ש מה שהקשינו דאמאי כל איסורין שבתורה בטילין בס' דמסתמא לא פליג הא דאמרו בכ"מ דבטל בס' ואף שיש לומר דשאני שרצים המבדילין דחשיבי משאר איסורין משא"כ לר"ש דכל איסורין שוין מ"מ למ"ש הש"ך וט"ז לא יתיישב ועמ"ש לקמן.

בזה גם לר"ש אפשר דגם בריה בטילה בס' דליכא חשיבות משאר איסורין ועמ"ש לקמן: ובישוב הקושיא שהקשינו אמאי חשיב אמ"ה בריה י"ל דחזינן דבשר גידים ועצמות מצטרפין לכזית ובשאר איסורין בעינן כזית בשר דווקא ואין גידים ועצמות מצטרפין ובאמ"ה גופא אם פירש הבשר ושינה מברייתה אינו חייב אלא משום בשר מן החי ואינו חיוב אלא בכזית בשר דוקא א"כ כיון דהקפידה התורה שיהא כברייתה דוקא ושמצטרף גידים ועצמות גם במשהו בשר נתנו חז"ל חשיבות דאינה בטילה באלף.

ודע דאכתי איכא לאקשויי דהא אם נחתך קצת אבר מאבר שלם דלא הוה בריה ובטלו כמ"ש הרא"ש להדיא דף ק' ע"א דאיבד שמו וכן הסכים בש"ע ז' וכמוסכם מכל הפוסקים ואמאי הא אי חתך מקצת האבר ויש בו משהו בשר עם גידים ועצמות חייב וא"כ ע"כ הא דהחמיר התורה באמ"ה לאו משום בריה הוא דהא בנחתך א"א לשנים נמי לוקה על מקצתו ומיהו לשיטת התוספות כאן בשמעתין ד"ה אכילה כתיב ביה דכתבו דאינו לוקה עד שיאכלו כולו שלם שכתבו והיינו דלר"ל לא מצינו כו' יע"ש בס"ה א"ש דוודאי אמ"ה חשיב ברי' מדחזינן באוכל שלם חייב במשהו בשר ובאוכל מקצתו ממנו אינו חייב ש"מ דבריה הוא ולהכי אחשביה רחמנא ומשום הכי אחשבי' רבנן לענין ביטול כמו שכתבתי לעיל מה שאין כן לשיטתם באבר מן העוף טמא אפילו כולו שלם לא הוה בריה ובטל כמבואר בכל הפוסקים וכמ"ש התוספות ר"פ התערובת ויתבאר לקמן אי"ה ועי' סי' ס"ב וק' וק"ד בפר"ח ועי' במ"מ וכ"מ בהל' מ"א פ"ב ופ"ד ופי"ו דהא דאמרינן האברים אין להם שיעור לענין טומאה איתמר ובשרצים המבדילין וכמו שיתבאר לקמן והיינו טעמא דאבר דעוף טמא נהי דחשיב בריה מ"מ אין לו חשיבות כלל דמי אמרה תורה לא יאכל בשר מעוף טמא לא תאכל שרץ כתיב דמשמע כולו שהוא שלם בכ"ש ואבר ממנו בכזית משא"כ באמ"ה דהקפידה תורהואמרה לא תאכל הנפש בעוד שהנפש עם הבשר ועיין פרישה סימן ס"ב והוה שפיר בריה אבל לשיטת הר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ד דאמ"ה אם חתך מקצת ממנו חייב במשהו בשר א"כ אבר דעוף טמא נמי יהא בריה ולא ליבטל אף באלף ואי דשאני אמ"ה דאשמעינן קרא דאף במשהו בשר חייב א"כ מקצתו נמי לא יהא בטיל מה"ט ויש ליישב זאת דנאמר דאכתי בעינן בריה שאובד שמו

כשיחלוק ואחשביה רחמנא והלכך באמ"ה הכי הוא דהוה דאחשבי' דבמשהו בשר ויש לו חשיבות דהוה בריה שלימה בפ"ע משא"כ אבר דעוף טמא לא מצינו חשיבות ועוד נאמר דאמ"ה מיקרי בריה כיון דהקפידה תורה שיהא כברייתה ואם פירש מקצת הבשר אינו לוקה משום אמ"ה אלא משום בשר מהחי וכזית הלכך אמרינן שפיר כיון שבאה האזהרה על אבר מיוחד אמרינן כשהוא שלם מיקרי בריה דאם יחלוק אין שמו עליו משא"כ באבר ועוף טמא דלא בא אזהרה על אבר מיוחד כלל וזה כוונת פר"ח י"ד סי' ס"ב ס"ק ג' יעוין שם ומש"ה אבר עוף טמא לא מיקרי בריה דאם יחלוק שמו עליו דכמו שהוא שלם חתיכת עוף טמא מיקרי ה"ה במקצת ממנו דלאו משום איסור אבר קאתינן עלה משא"כ באמ"ה דמשום איסור אבר קאתינן עלי' ואין שמו עלי' כשיחלוק ועיין עוד לקמן מה שאכתוב בזה באופן אחר יע"ש: הן אמת למ"ש הריטב"א והט"ז והוא מאו"ה שכ"ה כ"ב דטעם בריה דלא בטילה הוא משום דאחשבי' רחמנא ליחייב בכ"ש וכמ"ש לעיל א"כ לא הוה מקשין התוספות ד"ה מ"ט לר"ש תרומה אמאי בטילה בק"א והא הוה בריה דחטה אחת כול' ומאי קושיא והא טעמא דבריה דאחשבי' רחמנא להתחיב בכ"ש מלקות ולר"ש.

אין זה חשיבות דהא איהו לשאר איסורין שוה לר"ש דכל שהוא למכות ואין לבריה שום חשיבות משאר איסורין ודין הוא דליבטל בריה כמו שאר איסורין ויש ליישב דנאמר קושית התו' הוא למ"ד במכות י"ו א' דלא אמר ר"ש כ"ש למכות אלא בחטה דהוה בריה ולא בכל איסורין והוקשה להם שפיר א"כ תרומה אמאי עולה באחד ומאה דבלא"ה צריך לפרש כן כמו שאבאר בתוס' ואין סתירה לדבריהם: אבל עוד אחת אני אביא ראיה דהר"ן והמחבר בש"ע לא ס"ל הך טעמא דבריה משום דחייב עלי' בכ"ש דא"כ תקשי לר"נ שהתנה תנאי א' שיהא ברייתי נשמה שלא תקשי מאוכל חטה וגם ש"ה והא וודאי התם לא לקי בכ"ש דמי כתיב התם לא תאכל חטה דטעמא דבריה דהוה כמפרש בין קטן ובין גדול וכדכתיבנא לעיל והכ' לא כתיב כן וכמ"ש התוס' להדיא כאן בשמעתין ור"פ התערובת ומכות י"ז א' יע"ש ואינו לוקה אלא בכזית ואין לה חשיבות כלל ומש"ה בטילה ולמה ליה להתנות תנאי דלא הוה בריה כ"א ברייתי נשמה אלא וודאי דר"ן ז"ל אינו סובר כמ"ש דהוה כמפרש בין קטן ובין גדול אלא דבריה יש לה חשיבות דבריה הוה ומש"ה מחייב מלקות בכ"ש וה"ה לענין ביטול דאין בטילה ומש"ה הוקשה להם מ"ש חטה של טבל ושל כלאים הוה איסורו מגופו ומש"ה הוצרך להטיל תנאי שיהא ברייתי נשמה אף שאין עכשיו.

וראיתי לרש"י במסכת שבועות כ"א ב' עלה דהך דמפרש נמי כבריה דמי שכתב דבריה מ"ט משום חשיבות מפרש נמי הא אחשבוה איהו עכ"ל הרי דלא כמ"ש התו' כאן ור"פ התערובת דהוה כמפרש בין קטן וגדול דאל"כ הוה ליה לפרש כמ"ש התו' כאן ובריש התערובת אלא טעמא דבריה דחייב משום חשיבות שיש לו וה"ה לענין ביטול דאין בטילה משום חשיבות שיש לה א"כ יקשה מחטה של כ"ה דנוצר באיסורו אותן שגדלו אח"כ ועיין בפ' כ"ה קי"ו ובתו' שם ומש"ה הוצרך לג' תנאים ועיין בתו' ריש תערובת שכתבו דבריה שאמרה תורה בין קטן וגדול וכן אמ"ה וכונתם במשהו בשר גידים ועצמות דודאי אמ"ה בעינן כזית דוקא דאכילה כתיב ביה ואינו חייב עד שיאכל כולו לשיטתם ע"כ כמש"ל ועיין ד"ה ור"י אכילה כתיב ביה: עוד יש לחקור חקירה אחת

וגדולה היא אלי במ"ש בסי' ק' בדיני בריה שיהא ד' תנאים שיהא ברייה נשמה שלא תקשה מחטה של כ"ה ונוצר באיסורו שלא תקשה מש"ה ושיחלוק אין שמו עליו דל"ק מחלב (ולית ליה סברת הר"ן דחלב אינו במקום א' מקובץ אלא במקומות הרבה) ושיהא שלם מהא דמכות ריסק ט' נמלים ואחד חי ולמה ליה ד' תנאים בג' סגי כיון דהתנה שיחלוק אין שמו עליו תו ל"ק מנבילה ושור הנסקל כמ"ש הרא"ש לקמן ק' א' דחתיכה נמי מיקרי נבילה וש"ה כתיב לא יאכל בשרו וא"כ כיון שהזכיר תנאי שיחלוק ואין שמו עליו לא הוה להזכיר דנוצר באיסורו והטור לא התנה אלא תנאי א' שיחלוק ואין שמו עליו מיקרי בריה ותו לא דסובר כמו שכתבו התוספות והרא"ש ז"ל דעיקר טעמא דבריה משום דהוה כמפרש בין קטן ובין גדול ורבנן דאמרי ברייה נשמה שאני לרבי שמעון קאמרי הכי ולדידהו אף בלאו הכי דמי כתיב לא תאכל חטה וא"כ בתנאי שיחלוק ואין שמו עליו סגי אבל הר"ן והש"ע סברי דרבנן לעצמם אמרי כן ומש"ה הצריך הר"ן ג"ת אבל לש"ע קשה כמ"ש וצ"ל דנבילה נמי מיקרי בריה דלא תאכלו כל נבילה בין קטן וגדול משמע דנבילה מיקרי כשהיא שלימה ולא כשהיא חתוכה דהא בפסחים כ"ב א' יליף היתר הנאה בג"ה ובחלב משום כשהותר נבילה חלבה וגידה הותרה ויעשה למלאכה לטומאה וטהרה ואי דחתיכה מיקרי נבילה אין ראיה ודאי דכשהותרה חלבה וגידה הותרה אלא נראה דנבילה שלימה מיקרי ולא חתיכה וא"ש דכתיב לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתננה הרי נבילה שלימה משמע ומפורש היתר הנאה בקרא והא דפריך הניחא למ"ד יש בנ"ט יש לישבו בקל ואבארו בפסחים א"י השם וא"כ ודאי היה ראוי להתחייב כשהיא שלימה וכן לענין ביטול ומש"ה התנה דלא מיקרי בריה אלא כשנוצר באיסורו ולית ליה טעמא דבין קטן ובין גדול הזהירה תורה אלא טעמא דבריה דחייב בכ"ש דחשיב הוא מדהוצרך ליתן טעם על טבל וכ"ה שאין ברייה נשמה וכמ"ש לעיל אלא דחשיב הוא דהוה בריה וחייב בכ"ש וה"ה לענין ביטול והוצרך לטעמא דנוצר באיסורו לענין נבילה וש"ה ואל יקשה לך מאבר מן הטמאים דהתם אין איסורו משום אבר ומה לי אבר או מקצתו דכלהו מיקרי חתיכת עוף טמא וכמ"ש לעיל ועמ"ש סוף פרק': נסתפקתי בדבר שהוא בריה ונוצר באיסורו ואינו אסור אלא מדרבנן אי הוה בריה לענין ביטול או לאו אי אמרינן כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תיקון אלא אין ביטול או, לאו ומה דמספקא לן הוא דכאן בהג"ה לא הגיה כלום ולעל סימן ק"א הגיה דחה"ל אף דלא הוה אלא מדרבנן אין בטילה ולגבי בריה לא כתב כלום אי אסור מדרבנן או בטל או לאו ונ"מ טובא בגיד החיצון דאינו אסור אלא מדרבנן אם נתערב בגידין אחרים דאינו בטל דהוה בריה ומיהו בגיד הפנימי אין נ"מ דאי נתערב כל הגיד הוה בריה משום אותן הד' אצבעות שעל הכף ואי נחתך מקצתו מה שחוץ לכף ונתערב אף אי הוה בריה בדרבנן כיון שנחתך תו לא הוה בריה ועיין מה שאכתוב לקמן והנה אם נאמר דטעם דבריה לא בטיל דאחשביה רחמנא דלקי עליה בכ"ש באיסור דרבנן לא שייך זה משא"כ לטעם השני לעיל דבריה יש לה חשיבות בפני עצמו ומש"ה אינה בטילה א"כ ה"ה באיסור דרבנן או דל"מ דוקא באיסור תורה: והנה מה שהקשינו לעיל אהא דהתנה בש"ע שיהא נוצר באיסורו לאפוקי נבילה וש"ה תיפוק ליה דאילו יחלוק שמו עליו וכמ"ש הרא"ש דף ק' והיה אפשר לומר דהמחבר לשיטתיה שכתב לאפוקי חטה דאינה ברייה נשמה כמ"ש הר"ן וא"כ ע"כ סובר דטעמא דבריה לאו משום דאמרה תורה בין

קטן ובין גדול כמ"ש התוס' בשמעתין דמי כתיב לא תאכל חטה אלא ע"כ טעמא דבריה דחשיב הוא ולכך אין לה ביטול וקשיא ליה מטבל וכו' ולכך קשיא ליה מנבילה וש"ה אמאי בטילין כשנתערבו והא הוה בריה כשנתערב צפור טהורה שלימה כו' וה"ה אן מלקות אמאי לא יתחייב מלקות בכ"ש ואהא חי' דאין נוצר באיסורו אלא דא"כ קשיא אמאי באמ"ה הוה בריה ובעוף טמא לא הוה בריה כיון דנוצר באיסורו וכל שאילו יחלוק אין שמו עליו וכ"ת לענין עוף טמא לא מיקרי בריה ה"ה לענין נבילה לא מיקרי בריה מה שהוא שלם דחתיכה נמי מיקרי נבילה כמ"ש לעיל וע"כ צ"ל כמ"ש לעיל דאמ"ה כיון שבא אזהרה מיוחדת עליו הוה כבריה וכמ"ש הפר"ח בסימן ס"ב וגבי נבילה הוה כאילו כתיב אזהרה בתורה על כולה כשהיא שלימה כמש"ל: זאת תורת העולה מדברינו דחילוק יש בין אמ"ה ובין אבר עוף טמא דאמ"ה לא מיבעיא לשיטת התוס' דאינו חייב אלא כשיאכל אותו שלם ובמשהו בשר חייב וודאי דהוה בריה וכדכתיבנא משא"כ באבר עוף טמא דאינו חייב אלא בכזית ממנו דלא יאכל שרץ העוף כתיב כשהוא שלם בכל שהו ולא במקצת ממנו אלא אפילו לשיטת הר"מ ז"ל בפ"ה מהלכות מ"א דאמ"ה אם חתך מקצתו ממנו חייב בכזית עם גידים כו' אפ"ה ק דהקפידה תורה שיהא כברייתה דאם הפריש בשר ממנו דאינו חייב אלא משום בשר מן החי וכזית בשר דווקא א"כ הוה בריה ואף אי נאמר דלא תאכל הנפש עם הבשר קאי ג"כ אמקצת אבר אפ"ה קרוי בריה שבא אזהרה מיוחדת על אבר אחד לומר שחייב עליו ואיסורו דידיה משום אמ"ה דהא כשפירש בשר ממנו תו לא מיקרי אבר ובעינן כברייתו ומש"ה כי איכא אבר שלם מיקרי בריה דאילו יחלוק אין שמו עליו הרצון בזה דאיסורא דידיה משום אמ"ה ואילו יחלוק כו' משא"כ באבר דעוף טמא דאיסור דידיה לא מיקרי אבר עוף טמא אלא איסור עוף טמא ומש"ה לא מיקרי ברי' אף כשהוא אבר שלם דנהי דאם יחלוק אובד שמו שאין שם אבר עליו מ"מ איסורא דידיה מה לי כשהוא אבר שלם מיקרי חתיכת עוף טמא או כשיחלוק ג"כ מיקריחתיכת עוף טמא וכבר ביארנו זה לעיל בארוכה והשתא פש גבן לברורי הספק שנסתפקנו בתחלה באיסור דרבנן אי חשוב בריה או לאו ונ"מ בגיד החיצון שנתערב כולו או אבר המדולדל בבהמה ונשחטה הבהמה דהוה אמ"ה מדרבנן אי הוה בריה או לאו ואף אי נאמר דטעם חשיבות בריה דלוקין עליו בכ"ש אפ"ה איכא לספוקי דכל דתיקון רבנן ומכ"ש לטעם השני שכתבנו לעיל יש לספק והנה מדברי או"ה כלל כ"ה דין ג' וד' יש ללמוד ממנו דבאיסור דרבנן לא הוה בריה שהרי כתב וז"ל אמר שמואל שני גידין הן כו' וכתב הרמב"ם דג"ה לא חשיב בריה לעבור עליו בכ"ש אלא שעל הכף אבל העליון והפנימי שחוץ לכף אינו אלא מד"ס ואינו חייב אלא בכזית (ר"ל מכת מרדות מדרבנן) והלכך אף אי לא נתערב אלא ד' אצבעות מה שעל הכף אינו בטיל דאל"כ לא תמצא ג"ה שלם בבהמה א' וירך דקה שלא והא בו כזית אבל חתיכה משאר הגיד שאינם בכ"ש אלא בכזית שלוקין.

עליהן מכת מרדות בטל מידי דהוה אכזית שנתרסק עכ"ל העתקתיו מפני. שכמה הלכת' גברתי איכא למשמע מיניה חדא דמשמע מדבריו שכל גיד החיצון.

אפילו שלם לא הוה בריה שכך כתיב דלא הוה בריה רק שעל הכף ועוד שכתב וכן. שאר גידים שאין בכ"ש לא.

חשיב בריה ועוד דלמאי הלכתא כתב דברי הר"מ ז"ל דגיד החיצון שאינו אלא מדרבנן ואינו חייב אלא בכזית דנ"מ כמו שכתבתי ומיהו ואין ראיה דאיהו לשיטתי' שסובר טעם ברי' שלוקה בכ"ש ומש"ה החמירו חכמי' כמשמעות לשונו כאן דמה"ט כתב דלא הוה בריה דהוה בכזית משא"כ אי נאמר טעמא דבריה חשיב הוא ובלאו טעמא דלוקה בכ"ש אינה בטלה אכתי איכא לספוקי בהך מלתא ועיין לקמן מזה.

עוד איכא למשמע מיניה שעל הכף אף אי נחתך השאר ממנו הוה בריה כיון דאין איסורו אלא מה שעל הכף מיקרי בריה ואובד שמו כשיחלוק אותו מקצת שעל הכף יע"ש ולפ"ז לכ' יהודא דסובר דכולה ירך משמע ודאי דלא מיקרי ברי' אלא כשכל הגיד כולו שלם וא"כ הא דפריך ור"י אמאי לא מיחייב בכ"ש תיפוק ליה דאילו יחלוק אין.

שמו עליו ולא חשיב בריה ואי דקשיא כשאוכל כל הגיד כולו אמאי לא מיחייב בכ"ש דר"י אמר סתם אינו חייב אלא בכזית משמע אף כשאכל כל הגיד שעל הירך ואמאי לא מיחייב בכ"ש ומאי קושיא הא, כשאכל כל הגיד שעל הירך לא משכחת שלא יהא בו כזית כמ"ש או"ה והבאתיו בסמוך במ"ש דאל"כ לא תמצא ג"ה שלם שלא יהא בו כזית וכוונתו מבואר דע"כ א נחתך מקצת שעל הכף לחוד הוה בריה כו' וא"כ קשיא מ"ש ויש ליישב ועיין מה שאכתוב עוד בגמרא לקמן בעזה"י באורך מזה: עוד לאלקי מילין כמה שנסתפקנו אי באיסור דרבנן חשיב בריה אי לא הנה מתורתו של כהן הגדול יש ללמוד דחשיב בריה שהרי הרב אומר כן בסי' פ"ו על מ"ש המחבר ביצת נבילה וטריפה אסורה ונתערבה באלף אסורה וכתב דקאי נמי אביצת נבלה והקשה אמאי לא בטל ועל הטור ל"ק דאיהו בשיטת התו' קיימי.

אף דלא הוה בריית נשמה הוה בריה עכ"ל ור"ל כמ"ש התו' כאן בשמעתין ד"ה מ"ט דחטה לאו משום דאינה בריית נשמה וכן הרא"ש כתב כן א"כ משמע וודאי אף באיסור דרבנן בריה אינה בטילה, שהרי ביצת נבילה לא הוה אלא מדרבנן כמבואר ואפ"ה חשיב בריה וה"ה כל גיד החיצון ואבר המדולדל ונשחטה הבהמה אם נתערב אין בטילין דהוה בריה ועל הרב בהג"ה יש להקשות אמאי בחה"ל כתב אף באיסור דרבנן וכאן לא הגיה כלום הן אמת שיש לתמוה על מ"ש הש"ך ז"ל דהטור סובר ביצה הוה בריה אף דלא הוה בריית נשמה דא"כ קשיא הא דריש ביצה דאינה בטילה הניחא למ"ד את שדרכו למנות שנינו כו' והא אף למ"ד כל שדרכו למנות אפילו הכי אין בטילה דהוה בריה לשיטת התו' והטור אלא וודאי דביצת טריפה לא הוה בריה דלא מיקרו בריה אלא כשתחלת ברייתה כך טריפה אינה יולדת וה"ה לביצת נבילה כמ"ש דלאו דווקא נוצר באיסורו דהיינו לידה אלא דומיא דנמלה שלא היה לה היתר וש"ה מעולם משא"כ ביצה וכדכתיבנא ועוד דאי אכל ביצת טריפה אינו לוקה אלא בכזית ולא בכ"ש דמי כתיב לא תאכל ביצת טריפה לא תאכל טריפה כתיב והיינו בכזית וא"כ לא הוה ברי' כמו חטה של כ"ה כמ"ש התוספות כאן ועיין מ"ש הר"מ בהל' מ"א אי לוקין על ביצת טמאים וטריפה יע"ש בפ"ב וג' יע"ש ואי"ה במקום אחר אבאר סוף דבר שדברי הש"ך ז"ל צ"ע ובדבר דרבנן נראה להקל באמ"ה דרבנן באבר המדולדל ונשחטה הבהמה ובגיד החיצון כולו דבטילן וזה שהרב א הגיה כלום בדיני בריה וגם מה שהקשיתי לעיל אמאי לא הזכירו הטור והמחבר דלא אסרה תורה אלא שעל הכף לבד בסו' ס"ה דנ"מ לענין ברי'

הנה ראיתי להרב בהג"ה שכתב בסי' ק' דעיקר הגיד אינו אלא שעל הכף לבד יע"ש ומ"מ על הטור והמחבר קשה גם על רמ"א בסי' ס"ה ששם מקומו לא כתב מזה וראיתי להפר"ח סי' ס"ה כתב דמסתימת לשון המחבר משמע דכל הירך הוה מ"ה וא"כ קשה איך יתכן זאת שהרי פסק לקמן בסי' ק' דג"ה מיקרי ברי' וטעמא דברי' שלוקין עליו בכ"ש ואי כל הירך אסור אינו לוקה אלא בכזית למאן דסבירא ל'י כל הירך אסור כדבעינן למימר לקמן בשמעתין דלר"י הכין הוא ואם נאמר דטעמא דברי' דאין בטל משום חשיבות הוא ולאו משום הא דכ"ש וה"ה מה שלוקין על ברי' בכ"ש הוא משום חשיבות וכמשמעות לשון רש"י בשבועות כ"א ב' הוה א"ש הא דפסק הש"ע דג"ה הוה בריה וע' מ"ש עוד לקמן מזה: וכיון שבררנו כל דיני בריה באורך וברוחב וסלקנו כל הקושיות והספיקות, בעז"ה מעתה אתחיל בפי' הלכה הזאת ואומר: גמרא פסקא אכלו ואין בו כזית חייב מ"ט בריה הוא כו' ת"ק דמתני' סובר דלא אסרה תור' אלא שעל כף בלבד כמבואר כאן דלר"י דכל הירך אסור אינו לוקה אלא בכזית וכמו דמסיק ע"ב דהא בהא תליא וכיון שכן יש לתמוה על מ"ש התוספות ד"ה מכלל דלר"מ דמחמיר בחטי' לא מסתבר דמיקל בכל הגיד שחוץ לכף כו' והא רבינו הקדוש סתם במתני' כר"מ דבעי חטיטה ואפ"ה סתם דאוכלו ואין בו כזית חייב ואיך זכה שטרא לבי תרי שהוא מן הנמנע דמאן דסובר צריך חטיטה סובר שכל הירך אסור מ"ה וע"כ דאין לוקה אלא בכזית וכמו דמסיק תנאי הוא ואף שכתבנו דכתבו התו' דסתם כר"מ ולאו ר"מ היא מ"מ הא מאן דמחמיר בחטיטה סובר כל הירך שאסור מ"ה ואין לומר דמש"כ התו' דלר"מ דמחמיר בחטיטה סובר כל הירך אסור מ"ה הוא מדחזינן דר"מ אמר לעיל בברייתא צ"ב ב' ג"ה מחטט אחריו בכ"מ שהוא והיה די לומר ג"ה מחטט אחריו אלא לומר בכ"מ שהוא בעי חטיטה ואף מה שחוץ לכף בעי חטיטה וע"כ סובר כל הירך אסור מ"ה דאל"ה לא היה צריך מה שחוץ לכף חטיטה דהוה גזירה לגזירה ועיין בס' בית ישראל סי' ס"ה שכתב כה"ג בשומן של גיד דדבר שהוא דרבנן ל"ש ביה חטיטה אלא ע"כ ר"מ סובר דכל הירך אסור מ"ה ובמתני' סתם, דבעי חטיטה מה שעל הכף ור"י לית ליה חטיטה כלל אלא דקשיא מה שהקשו התו' דשמואל אשמואל דלמא מה שאמר שמואל חות טפי מה שעל הכף אמר כת"ק דמתני' ולא דסבר כר"מ וצ"ע: ובתו' דה מ"ט דרבא בריה הוא דאמ"ה ועוף טמא חשיבא להו בריה עד כאן לשונו לקמן לא משמע כלל דאמ"ה מיקרי בריה דהא דקתני כל שהוא היינו משהו בשר וגידים ועצמות וכתב דאמר אמ"ה צריך שיהא כזית אלא שכתבו כן ולמדו דבר זה מג"ה דחשיב בריה ה"ה אמ"ה וכבר, הארכנו לעיל והתוספות לשיטתם ע"ב ד"ה ור"י דאינו חייב אלא באוכל כל האבר ואף לר"מ כתבתי ישוב: ועוד אפשר לפרש דראייתם מהא דלקמן גופא דאמ"ה חשיב בריה מדמקשה מאכל צפור טהורה בחייה בכ"ש וס"ד דכ"ש חייב וה"ה אמ"ה דהוה ס"ד בכ"ש ומאין הרגלים לומר כן והא אכילה כתיב ביה והוה בכזית אלא ש"מ דאמ"ה הוה בריה ולקמן דמסיק דאינו חייב אלא משהו בשר וגידים ועצמות דאינו חייב אלא שיאכל כל האבר ואכילה כתיב ביה ולכך בעינן כזית כמו שכתבו התוספות, ע"ב יע"ש ובחדושינו לקמן אבאר מזה אבל רש"י לקמן ק"ב ב' אהא דאמר רב אמ"ה צריך שיהא כזית פי' מדל"ת מדחלקיה הכתוב מבשר מן החי יע"ש משמע דסובר אמ"ה לא הוה בריה דאל"כ הוה לפרש דל"ת בריה הוא וחייב בכ"ש ומה שיש לחלק בין אמ"ה לג"ה הלא יש די והותר

במ"ש לעיל וע' עוד מ"ש ע"ב בד"ה ור' יהודא אכילה כתיב ביה באורך בזה בא"ד וא"ת דתנן באלו הן הלוקין כו' והשתא קשה כו' עכ"ל תרתי קאמרי חדא דרבנן לא ס"ל דתליא בבריית נשמה ועוד אמאי לא קאמרי רבנן מי כתיב לא תאכל טעמא דמפרש כו' אבל הר"ן ז"ל והריטב"א ורשב"א ואחרים פי' דשאני חטה דלא היה בריית נשמה כלל משא"כ ג"ה ואמ"ה דבחיים היו להם בריית נשמה ועי' במכו' י"ז א' בתו' שם מ"ש בזה ולקמן אבאר: בא"ד וא"א לר"ש דחשיב חטה בריה היאך תרומה עולה בק"א וכ"ת דנוצר באיסורו כו' קשה כלאים עכ"ל הנה בקושייתם י"ל ב' קושיות דלוקין בכל שהוא לר"ש למכו' אין לבריה שום חשיבות על שאר איסור ודין הוא לבטל כשאר איסורין וקושיא הב' דלמא ר"ש לדברי רבנן קאמר לדידי לא ס"ל החילוק דבריה אלא לדידכו אודי לי מיהת דחטה נמי חשיב בריה ושניהם מתורצים במה שנאמר דקושית התוספות למ"ד במכות י"ז א' דלא אמר ר"ש אלא בטבל דהוה בריה ובשאר איסורין בעינן כזית הוקשה להם שפיר דא"נ לר"ש תרומה היאך עולה בק"א דהוהבריה דלית ליה טעמא דמפרש אלא דא"כ קשיא מ"ש בתירוצם וכ"ת דג"ה נוצר באיסורו משא"כ תרומה עד שימרח והלא טעמ' דר"ש בטבל דחטה חשיב בריה והלא טבל אין נוצר באיסורו דאינו אסור אלא עד שימרח ורואה פני הבית וקשה טובא ואם נאמר דר"ש לדברי רבנן אמר אודו לי דחטה חשיב בריה והקשה להם אחטה של כ"ה דליחייב בכ"ש ולא אטבל דא"כ תקשי מה שהקשינו לעיל בסמוך אימא לר"ש לא ס"ל כלל דין דבריה אלא לדברי רבנן קאמר ואה"נ דמקשה אטבל ואתרומה וצ"ע ויתר הדברים מה שיש לדקדק בכאן ובמכות ר"פ התערובת הלא הארכנו לעיל ועי' ברשב"א וריטב"א ור"ן וי"ד סי' ס"ב וס"ז וק' וק"א וק"ד וק"ה וק"ו וק"י בביאור דברים אלו ובחדושינו לי"ד אבאר בעזה"י: (ע"ב) ור"י אכילה כתיב ביה כו' ההיא דאית ביה דו"ה זיתים כו' ור"י מאשר על כף הירך עכ"ל לכאורה מצינו לפרש דה"ק ור"י מ"ט דבריה הוא ליחייב בכ"ש ומשני אכילה כתיב ביה למימרא דבעינן כזית ולית ליה טעמא דבריה כלל ואכילה דקאמר ר"ל דאי לא הוה כתיב אכילה הוה מיחיב בכ"ש אף דנחתך ממנו קצת גיד דלא הוה בריה ורבנן אכילה דאית ביה דו"ה זיתים דל"ת דאינו חייב עד שיאכל כל הגיד דוקא כמ"ש התוספות ד"ה מ"ט דבשרצים דלא כתיב אכילה אינו חייב עד שיאכלו כולם כמו שאבאר שם ולעולם היכא דאכל כל הגיד חייב בכ"ש דבריה שאני ופריך ור"י ר"ל מנלן דאי אכל מקצתו שחייב אימא עד דאכל כולו בשלמא לרבנן ע"כ מדכתביה קרא אכילה בכזית ש"מ אפילו במקצתו חייב דאי אף כ"ש משא"כ לר"י דאף כולו בעינן כזית אימא תרתי בעינן כולו וכזית ומשני מאשר על כף הירך נפקא ורבנן למה לי על כף הירך לא אסרה תורה אלא שעל הכף בלבד אבל רש"י ז"ל פירש בד"ה ור"י ההוא לא צריך דמעל כף נפקא הרי דרש"י סובר דה"פ ור"י וודאי בריה שאני אלא דכתיב אכילה ע"כ בכזית ורבנן באית ביה דו"ה זיתים דל"ת שיאכל כל הגיד מעל כף נפקא לשיטתיה שכל הירך אסור וקשיא לי דהא אכילה ודאי דאיצטריך דאי מאשר על כף ה"א דמחייב בכ"ש אף באכל מקצת הגיד כיון דלא הוה כתיב כלל לשון אכילה בשלמא בלא פירש"י הייתי אומר דע"כ אינו חייב עד שיאכל כזית ואף באוכל כל הגיד דאי אכילה קאי לאוכל מקצת דבעינן כזית ושלם בכ"ש מיחייב משום בריה אם כן אשר על כף הירך למה לי כיון דכל הירך אסור אלא ע"כ דאינו חייב אלא בכזית וה"א דבעינן תרתי כל הגיד וכזית ולכך

כתיב אשר על כף הירך דבמקצתו מחייב כן היה נראה לפרש אלא שרש"י מיאן בזה דלישנא דמאשר על הירך נפקא משמע כפירושו וקשה מה שהקשינו וצ"ל דרש"י סובר אף אי לא הוה כתיב אכילה אינו לוקה אלא בכזית דשיעורין הלמ"מ הוא וחצי שיעור אסור מ"ה ועי' באורך במ"ל הלכות חמץ ומצה פ"א יע"ש מ"ש בשם ר"א מזרחי ואני עתיד לבאר דבר זה בתו' ד"ה ור"י מ"ט וכיון שכן למה הוציא בלשון אכילה בשלמא בכל איסורין שבתורה ל"ק דהאמת הוא דבעינן כזית ולכך הוציא הכתוב בלשון אכילה משא"כ כאן דקרא אבריה קאי כדאמר הכתוב לא יאכלו בני ישראל את ג"ה משמע בין קטן ובין גדול ולמה הוציא בלשון אכילה ואי דבמקצתו אין חייב עד שיאכל כזית זה ידעינן מהלמ"מ כמ"ש בסמוך אלא ש"מ אף באכל כולו אינו אלא בכזית: שם בגמרא ור"י הירך דכולה ירך עכ"ל הנה לר"י מצינו לומר דגיד החיצון אסור מ"ה דלא דריש הירך כולה ירך שפשט איסורו לאפוקי חיצון דלא ועי' דף צ"א א' בתוס' ד"ה ר"א אמר שכתבו לכאורה לר"י דחיצון אסור מן התורה יע"ש מ"ש שם.

ודע דרש"י כתב לעיל צ"א א' אהא דפנימי אסרה תורה ולא חיצון כתב בד"ה ואין חייבין עליו דאינו אלא בתוך הכף עכ"ל וכ"כ בהגה' מיימוני משמו של רש"י ז"ל דחיצון מותר דמובלע בבשר ובתוך הכף הוא ולא על הכף יע"ש וא"כ יש להקשות והא הכא מהירך דרש"י שפשט איסורו בכולו ירך לאפוקי חיצון דלא וי"ל דאי לאו על הירך ה"א דכולה אסור ועל הכף לאפוקי חיצון דלא קמ"ל ומ"מ קשה ל"ל לרש"י לפרש חיצון דלא דבתוך הכף הוא והא מהירך נפקא דחיצון לא אסור וי"ל דרש"י דרשא פשוטא נקיט מעל הכף וכדומה רבות: ובתו' ד"ה ור"י אכילה כתיב וא"ת והרי נמלה כו' וי"ל דאכילה דהתם צריך כו' עכ"ל בתחלה עלה על דעתם לפרש כפשוטו וכמ"ש בגמרא דלר"י כיון דכתיב אכילה הוה בכזית ואשר על כף דאי אית דו"ה זיתים והוקשה להם מ"מ ליהוי ברי' וליחייב בכ"ש כמו נמלה ואכילה היכא דלא אכיל לכולה ותירצו דשאני כאן דא"כ למה הוציא בלשון אכילה דמעל כף נפקא כמ"ש בגמרא או להיפך ל"ל על כף יעי' בריטב"א מ"ש בזה: בא"ד וא"ת באלו הן הלוקין ריסק ט' נמלים וא' חי כו' וי"ל דודאי אלאו דשרצים כו' אלא יש לאו בשרצים דלא כתיב בהו אכילה ולא לקי אלא בחי משום בריה עכ"ל ראיתי להאריך בכאן קצת מפני שהוא עיקר הגדול בדיני מ"א והוא דתו' סוברים כפירש"י שם במכות דנמלה הוא שרץ הארץ ואמרינן התם אכל פוטיתא לוקה ד' נמלה לוקה חמש שלש לאוין נאמרו בשרץ הארץ בפרשת שמיני כמבואר שם וכל השרץ השורץ על הארץ כו' לא תאכלום כי שקץ הם ובסוף הפ' נאמר ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ על הארץ ושני לאוין בסתם שרצים אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ על הארץ ולא תטמאו כו' דכולל בין שרץ המים ובין שרץ הארץ הרי חמש לאוין בשרץ הארץ וקאמר דט' נמלים מרוסקין ואחד שלם ובכולן כזית לוקה חמש על השלם משום בריה וא' על כולן משום נבילה דבנבילה בעינן כזית דאילו יחלוק שמו עליו ולא הוה בריה כמ"ש לעיל והוקשה להם ל"ל א' חי כיון דהוה כזית לקי ה' דאכילה כתיב ביה דאי אית דו"ה זיתים ואכל מקצת לוקה בכזית ותירצו דשלשה לאוין האסורין בקרא בלא לשון אכילה ב' בסתם שרצי' וא' בשרץ הארץ ולא תטמאו את נפשותיכם והיא לא לקי אלא שלם דוקא ובין קטן וגדול ולא במקצת כיון דלא כתיב גביה אכילה: וכתבו עוד דלמה לי חי ותי' דהיינו שלם אבל המעיין ברש"י

מכות י"ו ב' ד"ה נמלה ז"ל בולע נמלה חיה הואיל ובריה לוקה בכ"ש כו' וכן ד"ה משום כזית נבילה כשבולעו הוא מה משמע שר"ל חי ממש דלא כמ"ש התוספות כאן ובמכות שם ד"ה ריסק כו' דלא הוה בריה אלא כשבולעו חי כו' ולא מת ומש"ה פוטיתא שהוא שרץ גדול לא פי' כלום ובנמלה שהוא בריה ואין בו כזית פי' חי כו' וכן ריסק ט' וא' חי הוצרך לומר כשבלעו הוא מת דלא חי שלם דא"כ לא הוה בריה וצריך ליישב הא דלקמן טמאה במיתתה בכ"ש וכן כאן דגיד הוה בריה ואף שאין בו עכשיו ברית נשמה אעפ"כ חשיב בריה: והנה שיטת הר"מ ז"ל בהא דנמלה ופוטיתא לא כשיטת רש"י ותו' לשם הלא המה בכתובים בי"ד שרשים והשגות הרמב"ן ומגלת אסתר באורך ולפי מה שהניח רבינו ז"ל בשורש הב' דאף אי אמרה תורה לא יאכל שרץ העוף אלף פעמים אין לוקה אלא אחת וכן חמש לאוין בדם אין לוקה אלא אחת וסובר כ"מ דאמרינן לעבור בב' לאוין אינו ל"פ אלא לעונש יתירא אם לא שיאמרו בביאור שלוקה פ' ומש"ה פי' פוטיתא מין מורכב מתכונת ופעולות משונות משרץ המים ושרץ הארץ ועוף ומין המינין הנבראים בפירות לוקה ארבע היתה יתר ע"ז מן המין שפרין ורבין וזה פי' נמלה לוקה חמש ואם מין עוף לוקה שש וכן כתב בביאור בפ"ב מהל' מ"א וע"ש מ"מ וכ"מ ולח"מ: וכתב הר"מ ז"ל שם בהלכה כ"ה מימות רבא בר רב הונא ריסק נמלות והביא אחת שלמה וצרפו ונעשו בין הכל כזית לוקה שש חמש משום הנמלה האחת וא' משום כזית מנבילת הטמאים עכ"ל מ"ש ואחת שלימה הוא כדעת התו' דחי לאו דוקא אלא שלם אלא דלא כתיב כלישנא דגמרא דלקי חמש משום בריה אלא סתם דבריו וכתב חמש משום הנמלה האחת ולא ידעתי למה.

וכתב בלח"מ וז"ל והתוספות הקשו כו' ורבינו אין זה קושיא שמפרש הנמלה השלימה היא מפעולות מורכבות והט' אינם אלא משרץ הארץ דאי לא היתה שלימה היאך יצרף זה עם זה ואינו חייב יע"ש וכתב עוד והכ"מ הביא פירוש תוספות על דברי רבינו יע"ש הנה הקשה על הכ"מ ב' קושיות א' דהביא דברי' תו' לכאן ולרבינו א"צ לזה דמפרש הנמלה אחת מפעולות מורכבות כו' גם מ"ש הכ"מ דנבילה היינו לאו דבשר שרץ טמא הקשה דהא תו ליכא שום לאו יע"ש היטב דהכ"מ דחק לתרץ מ"ש רבינו לאו דנבילה דאין איסור חע"א כמו שהקשו התו' שם ד"ה ריסק ותי' דהכא אתיא כמ"ד איסור חע"א ורבינו סובר אין איסור חע"א ומפרש לאו דנבילה בשר שרץ והוקשה להלח"מ מה לאו איכא כו' ועיין בפ"ד מהל' אלו ה"ב במ"מ ואין לומר דמיירי כאן נמלה אחת שמורכבת מה' מינין חוץ משרץ הארץ וכיוצא בו והט' הם ממין שרץ הארץ דלוקה שש חמש משום בריה דנמלה אחת דא"כ היאך לקי משום שרץ הארץ והא לית כזית כ"א ע"י צירוף נמלה השלימה ונמלה הזאת אין בה ממין שרץ הארץ כ"א ע"י שרץ המים ועוף וממין הנבראים בפירו' ופרה ורבה ומין עוף טמא ואיך יצטרף לט' לכזית משום שרץ על הארץ והא קיי"ל בכל התורה דאין היתר מצטרף לאיסור וה"ה איסור לאיסור חוץ מנזיר כמבואר בר"מ ז"ל בהל' אלו בכמה דוכתי ובהל' נזיר יע"ש ואיך שיהיה מימרא דרבא כר"י דלא כחל"כ דאמר לוקה משום נבילה או דסובר איסור חע"א או דסובר היתר מצטרף לאיסור ואיך פסקה הר"מ ז"ל להל' מאחר דאינו סובר כן: ודע שמ"ש הלח"מ דרבינו מפרש שהנמלה א' הוא מבנין מורכב ולא כתב דאפשר דרבינו יפרש כן כו' שהרי אין הכרע בדברי הר"מ דמצינו לומר דמפרש כפירושהתוספות דריסק תשעה וא' חי

הוא ממין א' רצוני לומר דכל היו"ד הן ממין מורכב וחייב חמש משום בריה וא' משום לאו דנבילה אבל דבריו מיוסדין על אדני פז דע"כ לשיטת רבינו ליכא לפרושי כ"א כפי' הלח"מ דנמלה א' הוא מתכונות ופעולות שונות והט' אינם כן דאל"כ יקשה קושית התו' דכאן ד"ה ור"י ובמכות ד"ה ריסק שהקשו ל"ל וא' חי כיון דאיכא כזית לקי ואף דלא הוה בריה ותי' דאיכא לאוי דשרצים דלא כתיב בהו אכילה ובעי' שיהא שלם וזה התי' לא יוצדק לשי' הר"מ ז"ל שהרי כתב בהי"כ וז"ל האוכל משרץ המים כזית לוקה שנאמר ולא תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ.

ומ"ש בדפוס יעסניץ על הארץ הוא ט"ס דלא כן ועוד דהא כתב הר"מ וכולל שרץ המים וארץ יע"ש במ"מ הרי דכתב בשרץ המים דאזהרתי' מהאי קרא דאל תשקצו את נפשותיכם כתב דלוקה מ"ה בכזית ובמאי איירי אי אכל שלם אף כ"ש חייב משום בריה כמ"ש ב"ה כ"א יע"ש ואי דאכל מקצת או מרוסק דלא הוה ברי' אין לוקה אף בכזית לשיטת התו' דשרץ משמע כשהוא שלם ולא כתיב ביה אכילה אלא דס"ל ז"ל דאפ"ה חייב אם אכל במקצת בכזית והא דבעינן כזית ולא סגי בכ"ש משום דלשון הקרא משמע כשהוא שלם או דאין אכילה בפחות מכזית כמ"ש לעיל דהלמ"מ דאין לוקה אלא על כזית ואיך שיהיה קשה ל"ל וא' חי תיפוק ליה דהוה כזית אלא ע"כ דרבינו מפרש דנמלה הא' הוא מפעולות מורכבות והט' הן ממין א' ולכך בעינן שלם וחייב משום ברי' דאל"כ איך יצטרפו זה עם זה וחייב חמש משום ברי' ואחת משום לאו דנבילה כו' כמ"ש כאן: עוד אבאר לך לשיטת הר"מ א"ש הא דקאמר לקי חמש משום בריה דהנך ה' לאוין אינן אלא בנמלה האחת רצוני לומר דהנמלה א' היתה מורכבת מחמשה מינין חוץ משרץ הארץ וכדומה והט' היו משרץ הארץ דהשתא בודאי כל ה' לאוין אינן אלא משום נמלה א' משום ברי' וא' משום נבילה וכפי' התו' במכות נבילה ממש דאיסור חע"א דאי משום שרץ הארץ לית בהו כזית אבל לפי' התו' לא צריך לומר חמש משום בריה אלא שלש לחוד דלא כתיב בהו לשון אכילה צריך משום בריה וב' לאוין דכתיב אכילה ודאי לקי ע"י צירוף וא"נ הוה א' מרוסק חייב כיון דבין הכל כזית אלא משום דבעי לומר וא' חי משום ג' לאוין קאמר חמש משום בריה ואחד משום נבילה דבעינן כזית דלא הוה בריה כמ"ש לעיל באורך.

ובין לפי' התו' ובין להר"מ יקשה אמאי לא אמר לוקה שבע אם היתה הנמלה מורכבת משש מינין משרץ המים ומארץ ומעוף ופרה ורבה ממין פירות ועוף טמא דלוקה שש משום בריה וא' משום לאו נבילה למאי דס"ל כאן דאיסור חע"א ולפי התוס' יקשה בצירע' שהוא שרץ העוף דאית בה שש לאוין חמש שרץ הארץ וא' משום עוף לוקה שבע שש משום בריה וא' משום נבילה: וראיתי להתו' שם במכות ד"ה ריסק שהקשו איך יחול איסור נבילה כו' כתבו בזה הלשון אבל קשה איך יצרף אותו שלם לכזית נבילה ואיך חע"א מדכתבו אותו השלם ועל הט' שריסק אין קושיא איך חל עליהם אי' נבילה וגם מ"ש איך יחול עליו משמע על הט' אין קושיא וטעם בעי ויש ליישב זאת דמתחלה כתבו דכל הנמלים ממין א' הם והוקשה להם איך יחול איסור נבילה על השלם דעל הט' איכא לתרוצי דמיירי שאינן ממין א' דהנמלה א' ממין שרץ הארץ דלוקה חמש כשיטת רש"י והט' ממין שרץ עוף או איפכא וא"כ אין קושיא איך יחול איסור נבילה על הט' דאין בהם שום איסור דשרצים דלית בהן כזית והחי שמצרף אליהם אין מאותו

המין של הט' שרצים ואיסור חל על חצי שיעור כמ"ש כמה פעמים ולא הוקשה להם אלא על החי איך יחול איסור נבילה ותי' דאיסור חע"א וניחא להו לאוקמיה בכולן ממין א' וה"ה המ"ל דסובר היתר מצטרף לאיסור וכ"ש איסור לאי' ושפיר מצינו לאוקמיה כמ"ש לעיל ובדף ק"ב וק"ג נאריך בה: ודע דאף אי נאמר דנקיט וא' חי לומר אף שאי היה מרוסק לא היה משלים לכזית כיון כמו שהוא עתה משלים שפיר דמי כמו שכתבו התוספות שם ד"ה ואפילו יע"ש אפילו הכי לא אתי שפיר מה דקאמר חמש משום בריה ואפשר דנקיט חי לרבותא כמ"ש וכיון שכן אמר אגב אורחא דחייב ה' מל נמלה א' גם כן ובזה אפשר ליישב דברי הכ"מ שהביא דברי התוספות על פירוש רבינו די"ל דרבינו מפרש כפירוש התוספות דכולם מורכבים מפעולת ותכונת שונות כו' וא' חי לרבותא כיון דעכשיו כזית אף אי הוה מרוסק לא הוה כזית חייב והתוספות לא ניחא להו בכך שכתבו התם דט' נמלים דאיכא טובא בודאי ד"א משלים ואף אי הוה מרוסק יע"ש: עוד לאלקי מילין אם נאמר כשיטת הר"מ דמינין מורכבין ונאמר כשיטת התו' גם כן דהך לאו דלא כתיב בהו אכילה מיחייב עלי' בכ"ש והלמ"מ על חצי שיעור ועיין במ"ל כאורך בהל' חמץ ומצה פ"א יע"ש ומיהו לאו מטעם התוספות דאינהו סברי דאינו חייב אלא שיאכל אותן שלימי' דוקא דאינהו לשיטתייהו שכתבו טעמא דבריה חייב בכ"ש דשרץ הארץ משמע כשהוא שלם וסתמא כתיב בין קטן ובין גדול דמה"ט צריך תנאי שיחלוק ואין שמו עליו וכמו שביארנו לעיל באורך א"כ לא מיחייב אלא כשהוא שלם אבל אם נאמר טעמא דברי' לאו משום דמפרש הוא אלא כמ"ש רש"י ז"ל בשבועות כ"א דבריה כיון דחשיב הוא לוקה בכ"ש ולאו משום דמפרש קרא בהדיא וא"כ מן הראוי דחייב אהנך שלשה לאוין דלא כתיב בהו אכילה בכ"ש אף שאכל מקצת מהן ומה דאמרינן כאן ורבנן איצטריך לדו"ה זיתים הכ' שאני דכתיב על כף הירך דמשמע כולו או כמ"ש לעיל דמש"ה קאמר כן דל"ת דאכילה כזית דמשמע דוקא כזית דההיא מיירי באכל מקצת ור"י כו' ואם נאמר כן יש לי לפרש בההיא דמכות פי' מחודש בעזה"י כמו שאבאר: והוא דהכ' מיירי דנמלה האחת היא מורכבת מה' מינין וחייב ה' מלקות עלי' והט' נמלים מורכבין מד' מינים חוץ משרץ המים שאין בהן מורכב דהשתא ודאי אף אי הוה א' מרוסק נמי הוה חייב חמש ד' לאוין דאית בהו כזית ולאו דשרץ המים הוא הלאו החמישי, שיש בנמלה אחת לוקה עלי' בכ"ש ואהזרתי' דידה מאל תשקצו את נפשותיכם דלא כתיב אכילה גבי' לוקה בכ"ש אף דלא הוה בריה כמ"ש אלא דנקיט וא' חי לרבותא אף אי הוה מרוסק לא היה כזית אפ"ה לע"ע משלים הד' או יאמר דנקיט לכונה אחרת וא' חי ר"ל שלם דאלו היה מרוסק ונתערב בט' נמלים שאין בהן שרץ המים וכדומה לא היה משום שרץ המים דאיסורין מבטלין זא"ז יבש ביבש חד בתרי בטל ולא הוה אלא ד' לאוין מד' מיני' מורכבי' דהוה רובא ובטל בהן הנמלה האחד ומש"ה אמר וא' שלם דניכר הוא ואינו בטל ושפיר לוקה חמש משום נמלה אחת ולאו דוקא חמש אלא חד מיניה ע"כ חמשה לאוין כמ"ש לעיל באורך וע' מ"ש לקמן ומנא אמינא לה מהא דאמר ר"ל בזבחים דף ע"ח הפיגול והנותר והטמא שבללן פטור א"א שלא ירבה על חבירו יע"ש וה"נ כאן דט' הנמלים הן רוב מבטל בטל הנמלה הא' ובתר הכי קאמר ואף שנים והוא ירצה בזה דאף ב' והוא צריך שיהא אותו נמלה שלם דאל"כ בטל הוא ובזה מתורץ מה שהקשו התוספות לשם וא"ת פשיטא וי"ל דקמ"ל הא א' וא' אפי' אינו שלם חייב

חמש מלקות משום אותו נמלה ע"י צירוף דמלקות א' מחום שרץ המים ואף כ"ש דלא כתיב אכילה ואף שאינו שלם והד' מלקיות עם השני ע"י צירוף כזית ומחייב אאינך ד' לאוי דכתיב בהו לשון אכילה ואף דרבא אמר שנים והוא והוא אית לי' בזבחי' טעם כעיקר מ"ה דאותיב לר"ל בזבחים מ"מ כאן אפשר בטעמי' שווין ועוד דהא כתב רש"י לקמן צ"ח ע"ב דרבא לית ליה טעם כעיקר וגם ר"י לית ליה טעם כעיקר וכמו שאבאר שם דל"ק מההיא דזבחים א"כ א"ש טפי דרבא בשם ר' יוחנן תרווייהו לשיטתיה דטעם כעיקר לאו דאורייתא קאמר שפיר שנים והוא הוא דבעינן שיהא שלם הא א' וא' אף שאין שלם חייב חמש דליכא רוב ולא בטל וקאמר בתר הכי רב יוסף אמר אף א' והוא ול"פ הא ברברבי הא בזוטר פי' דאי א' גדול כב' צריך שיהא א' שלם דאל"כ בטל ברובא דלאו דוקא שנים אלא א' גדול כב' בטל ברוב כנ"ל לפרש הסוגיא לפע"ד.

והא דמקשה ור' יהודא כו' משום דבגיד משמע שיאכל כולו דכתיב על כף הירך כו' ולהכי בעינן אשר על כף כו': בא"ד וא"ת הא אמרינן בס"פ כו' וי"ל דאינו חייב עד שיאכל אבר שלם כו' עכ"ל כבר כתבנו לעיל קצת מזה דלשיט' הר"מ בפ"ה מהל' מ"א דאם חתך מקצת אבר עם גידים ועצמות כברייתו חייב משום אמ"ה ויתבאר ס"פ באורך בעזה"י א"כ הדרא קושית התוספות לדוכתיה דאי אמ"ה חשיב בריה אמאי צריך כזית נימא דאכילה דכתיב ביה דאי אית ד"וה זיתים חייב בכזית וכולו בכ"ש חייב כדין ברי' ולפי הנראה דר"מ ז"ל סובר דבריה לא הוה אלא דומיא דנמלה שנוצר באיסורו ולית היתר לאיסורו ומש"ה חשיב וחייב בכ"ש ולאו משום דכמפרש דמי בפירוש התוספות לעיל ד"ה מ"ט אלא כפירש"י בשבועות כ"א והבאתיו לעיל א"כ אמ"ה כיון דאפשר להיות היתר לאיסורו ע"י שחיטה לא הוה נוצר באיסורו ולא הוה בריה ומש"ה א"ש נמי דר' יהודא סובר דג"ה לא הוה בריה ואינו חייב אלא בכזית ולא קשיא מה שהקשו התוספות מ"ש מנמלה ושאר שרצים דר"י לשיטתיה דג"ה ניתר בשחיטת אמו בר"פ דאינו נוהג בשליל ומש"ה לא הוה נוצר באיסורו דומי' דאמ"ה דלא הוה ברי' מה"ט ות"ק סובר דנוהג בשליל ואף בן ח' נמי משעה שנוצר הגיד שיתקשר עם האבר דמאותה שעה שנוצר הוה אין היתר לאיסורו ומ"ש בש"ע סי' ס"ה דג"ה אם כלוחדשיו אסור משמע הא בן ח' מותר כבר כתבתי לעיל דאין מוכרח כ"כ לשיטת הר"מ אלא משעה שנוצר הגיד אסור די לולד שיהא כאמו יע"ש באורך כי כן הוא שיטת הר"מ ז"ל בהא מימרא דשמואל והא דחלב מותר בבן ח' בשחיטת אמו דלא מיקרי חלב דכתיב שור וכשב ועז ובעינן חדשים משא"כ ג"ה דלא כתיב שור גביה ואסור משעה שנוצר והוה בריה לת"ק ור"י לשיטתיה דניתר בשחיטת אמו ולא הוה בריה והא דאמר ור"י יש לפרש כפשוטו מנא ליה במקצת שחייב יע"ש מ"ש בזה: ועתה ראיתי ומצאתי לדברי ראיה דלשיטת הר"מ ג"ה אסור אף שלא כלו חדשיו מהא דכתב או"ה כלל כ"א דין ג' וז"ל וכתב עוד הרמב"ם והמרדכי בשם ראב"י ג"ה אסור בשליל אף שחלבו מותר מ"מ הגיד אסור דכתיב על כף הירך סתמא וכתב עוד הרמב"ם כו' והא דחלבו מותר כשלא כלו חדשיו כו' עכ"ל מדכתב הני תרתי משמע דעתו לפסוק כר"מ ז"ל דבחלב אסור כשכלו חדשיו וא"כ הוא דכתב וג"ה אסור אף שחלבו מותר ע"כ בלא כלו חדשיו אפ"ה ג"ה אסור ליה כמ"ש ובחדושינו לי"ד אבאר וא"כ שפיר יש לנו לומר כן והא דאמר שמואל והלך ר"מ לשיטתיה יש לפרשן בב' פנים ע"ל באורך אם כן ר"י לשיטתיה לא

הוה ג"ה בריה דלא נוצר באיסור דיש היתר מגזירת הכתוב: ודע דהתוספות לעיל דף צ' ד"ה אלמא כתבו אומר ר"ת דמתחלה הכל בשר ואח"כ נעשה גיד ולפ"ז נוצר באיסורו מיקרי ג"ה אם נאמר מה שיש לו היתר בשחיטה אפ"ה מיקרי נוצר באיסורו אבל בשם רש"י כתבו דמתחלה אינו על הכף כו' ולפ"ז לא מיקרי נוצר באיסורו דמתחלה היתר הוא ומיהו לר' יהודא לא יועיל זה דאיהו סובר אף אינו על הכף ואף גיד החיצון אסור כמ"ש התו' צ"א ד"ה ר"א יע"ש ומיקרי נוצר באיסורו ומ"ש התוספות כן בשם רש"י הוא קשה ממ"ש רש"י לקמן ק' ע"ב משמע דהגיד אח"כ נוצר ולא ידעתי מקומו איה ואיך שיהיה מצינו לומר דמש"ה לא הוה ג"ה ברי' לר"י כיון דיש היתר לאיסורו ע"י שחיטה במעי אמו לא מיקרי נוצר באיסורו כמ"ש כאן: זאת ועוד אחרת אני אומר דע"כ לא אמרינן דאמ"ה הוה בריה אלא אי בהמה בחי' לאברים עומדת מיקרי נוצר באיסורו משא"כ להר"מ ז"ל דפסק בפ"ה מהל' מ"א דלאו לאברים עומדת ומה"ט פטר רבי לקמן ס"פ באכל צפור כו' דלא מיחייב משום אמ"ה עד שיתלש אבר מן הבהמה א"כ יראה דלא חשיב בריה דאינו נוצר באיסורו מיקרי ואף דאיכא עשה דאין זבוח מ"מ לא משום אמ"ה ועשה דאין זבוח מש"ה לא מיקרי בריה דלא קאי על אבר מיוחד ועוד דשמו עליו וגם אין מיקרי בריית נשמה דבחיי' לאו לאברים עומדת ולאחר שיתלש לאו בריית נשמה אית בה ומש"ה לא הוה בריה: משנה ירך שנתבשל בה ג"ה אם יש בה בנ"ט הר"ז אסורה הנה אומרו ירך שלימה משמע כמו שכתב רש"י לעיל במתניתן שולח אדם ירך לגוי יאמר בזה בב' פנים או דאשמעינן דבעינן ס' בירך עצמו דהוה איסור דבוק ואין הקדיר' מצטרף ועי' כאן הג"א ובי"ד סי' צ"א וע"ב ובדוכתי טובא ומש"ה אמר ירך שנתבשל דאי אמר גיד שנתבשל עם בשר ה"א אף שמונח עליו הגיד בעינן ס' בחתיכה וז"א ולכך אמר ירך לשלול דבר זה ומיהו אפי' חתיכה אלא שהגיד אין מנוקר ממנו הדין כן ולא הוה ממש כההיא דשולח כו' אי יאמר ירך שלמה ואין מנוקר כלל ויש שומן גיד אפ"ה דוקא נתבשל ולא בצלי דחלב הגיד אין מפעפע כמ"ש התו' ד"ה שאני ולזה אמר ירך שלימה דודאי לא ניקרו ממנו כלל וכלל אפ"ה אין אוסר בנצלה וע' מה שאכתוב עוד לקמן בזה: והנה רבי אשמעינן תרתי חדא דיש בגידין בנ"ט ועוד אשמעינן דבה לחוד משערינן כמ"ש בסמוך משום איסור דבוק ואם נאמר בכל הקדירה משערינן אשמעינן דוקא נתבשל אבל נצלה די בקליפה או בנטילה כמ"ש התוס' ד"ה עד שמגיע ושמואל אשמעינן דל"ת נתבשל היינו נצלה כדכתיב ויבשלו כו' קמ"ל דלשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד וממתני' דר"פ דאי לאו הך ה"א כה"א לעיל גיד לבדו נוהג במוקדשין: לשון הר"מ ז"ל בפי' הוא קשה ההבנה ואבארנו בס"ד והוא כי הוא ז"ל סובר דמה שאמר כיצד משערין כבשר בלפת רוצה לומר בנתינת טעם ממש אם יש בה טעם הר"ז אסור לא כמ"ש התוספות לקמן צ"ו ד"ה כל דבשר בלפת הוה ששים אלא שיעורו דגיד בנתינת טעם אי יבחן החיך טעם הגיד בבשר דאל"כ הו"ל בששים אלא ודאי נ"ט ממש קאמר ואף דנ"ט דסיפא דהוה מין במינו גיד בגיד והוה בס' מ"מ סתמא קאמר אם יש בנ"ט אבל ברישא דאמר כיצד משערין משמע שבא לומר במה שיבחן החיך ומ"ש כיצד משערין הוא לומר דוקא טעם ממש כמו שבשר נותן בלפת ומורגש אסור אבל קצת טעם לאו טעם חשוב הוא אם יאמר דודאי בקר בלפת שיעורו עד"מ כשלשים בו וה"ה גיד הנשה עם בשר וכשיאמר קפילא ארמאה דלית ביה טעם לא סמכינן עליו אנא

אם יש יותר משלשים ואיך שיהיה סובר דנתינת טעם דרישא הוא מה שיבחן החיך ור"נ דאמר גיד בס' בליכ' קפילא כמו שאבאר שם וא"כ, לפ"ז סובר הר"מ ז"ל דגיד עם בשר מין באינו מינו הוה מדסובר טעם ממש וחלב עם בשר או שומן עם בשר הוה לדעתו מין במינו וכבר יש מי שסובר כן דחלב עם בשר הוה מין במינו לענין טעמא עי' בפר"ח סי' צ"ח שכתב בשם רלב"ח בתשובה סי' פ"ח שהרמב"ן והר"ן שווין בדבר דהוי מין במינו ונאמר כמ"ש הראב"ן הביאו הש"ך והפר"ח בתשובה סי' ב' ובסוף עכו"ם דחלב ובשר מין במינו כפשוטו דטעמן שוה אף בלא בשר שעמו ומעתה אבאר פירושו וזה שכתב דע שעיקר בידינו אין בגידין בנ"ט אלא השומן שלו כו' הוא האמת להלכה דאין בנ"ט אלא בשומן ובקנוקנות לדידן ומ"ש אסורה אם נתבשלה עם שאינה מינו ר"ל עם ג"ה כו' הוא ענין בפ"ע ומפרש המשנה כן במה שאמר בנ"ט והוא מה שיבחן החיך כמ"ש בסמוך מדאמר כיצד משערין ולא אמר בס' ש"מ דנתבשל עם הגיד לבדו וניקר השומן ממנו ולא ס"ל ירך שלימה משמע או לגבי שומן יש ס' ונגד שניהם אין ס' ואמר דבחינת הגיד הוא במה שיתן טעם בירך בבחינת החיך וכתב אבל אם נתבשל הירך עם שומן הגיד דהו' מין במינו לדעתו ז"ל כמ"ש הרלב"ח בתשובה סי' פ"ח והר"ן והר"מ שווין בדבר דחלב עם בשר שווין בטעמא משערינן בא' וששים וכתב עוד וכן הדין בשמנונית נבילה כו' דעיקר בידינו מין במינו בס' וכתב עוד וכבר נתבאר לך כי מה שאמר למעלה ירך שנתבשל בג"ה נבדקת בנ"ט נדחה ואינה נבדקת אלא בס' בשמנונית הגיד וירצה בזה דאחר שהניח העיקרים האלו דמין במינו בס' ואינו בנ"ט והקדים דחלב עם בשר הוה מין במינו א"כ זאת המשנה שאמרה דירך שנתבשל בנ"ט הוא נ"ט ממש ולא בס' כדכתיבנא בודאי אינה הלכה דהא לדידן אין בגידין בנ"ט ובמאי איירי אי בגיד עצמו א"צ כלום ואי בשומן הגיד הוה מין במינו וצריך ס"א אלא דאינה הלכה ומתני' כמ"ד יש בנ"ט ובזה א"ש מה שהקשו התוספות ר"פ דדייק מכאן דיש בנ"ט דלמא משום שמנו ואם נאמר דשומן עם בשר הוה מין במינו ע"כ בגיד גופא איירי בנ"ט ומיהו התוס' לשיטתם שכתבו לקמן דבשר בלפת הוה ס' והוקשה להם שפיר עוד מוכח מכאן כשם שאין בגיד עצמו טעם ה"ה קנוקנות אין בהן טעם לשיטת הר"מ ז"ל וכבר דברנו מזה לעיל דלא כמ"ש בש"ע סי' ס"ה דבקנוקנות יש טעם דא"כ אכתי מצינו לאוקמיה מתני' כהל' בקנוקנות דהוה מין באין מינו: ועיין בס' בית לחם יהודא סי' מ"ח ס"ק ה' שכתב ונ"ל להלכה כמ"ש הב"ח דספיקא נקטינן לחומרא וה"ה בשר הגיד עם בשר אחר הוה מין באינו מינו אבל בשר עם שמנונית דג"ה מין במינו הוא עכ"ל הנה לא כתב מבטן מי יצא הדברים האלה ואם מעצמן אמרו ונ"ל מדברי הר"מ דכאן יש להוכיח ק ובזה עלו דברי הר"מ כהוגן וכפי הנראה דבית לחם יהודא מחלק בין חלב ושומן לבין שמנונית הגיד וזה לא ידענא מניין לו אם חלב ובשר שומן שני מינים הן ה"ה שומן הגיד ועי' מ"ש לקמן בעזה"י וראיתי להפר"ח בסימן צ"ח שכתב מדברי הר"מ משמע חלב ובשר ב' מינין הם והביאו ראיה ממ"ש בפט"ו מהל' מ"א חלב הכליות שנפל לחלב האלי' מין במינו ולא כ' עם בשר ש"מ דאינו מינו מיקרי יע"ש ואפשר דחדא מינייהו נקיט דמ"ש אח"כ ק שומן הגיד עם בשר בס' משמע דשומן ובשר מיקרי מין במינו וה"ה חלב ובשר דחלב ושומן מוסכם מכל הפוסקים דהוה מין במינו ודוחק לחלק בין שומן הגיד דהוה בכלל בשר ולא שומן אחר וכנראה מדברי בל"י דזה מנלן וכדכתיבנא לעיל ואני אומר

ממ"ש כאן בפי' המש' וכן הדין בשמנונית נבילה ודג טמא וחלב בעצמו הכל בס"א יראה דהוה מין במינו דאבשר קאי שכתב נתבשל הבשר עם שמנונית הגיד או חלב כו' משמע בודאי כך ומ"ש הפר"ח על הרלב"ח שלא העמיק העיון בענינים האלו לא ידעתי על מה: ודע עוד בדברי הר"מ ז"ל א"א לפרש דקורא מין במינו מה דשוה בשמי' אף דחלוקין בטעמן דהא הר"מ ז"ל כתב באותו הפרק דמין במינו שא"א לעמוד על טעמו שיעורו בס"א הרי בודאי דסובר כמ"ש הש"ך והפר"ח אחרון דמין במינו מה דשוה בטעמא ולא בשמי' וממנה אין לזוז: כתב הפר"ח בסי' צ"ח ומסתברא לי דגיד ובשר מין במינו וראיה מפסחים כשהותרה נבילה אלמא גיד בכלל בשר ואף דלמאי דקיי"ל אין בנ"ט משמע התם דלא הוה בכלל בשר ליתא דלרווחא דמלתא אתמר ההיא סוגי' וכמ"ש הט"ז ועוד הביא ראיה מירושלמי הביאו הב"י בסי' רי"ז הנודר מן הבשר אסור בגידין עכ"ל הנה מ"ש דגיד ובשר מין במינו אף שאין בגידין בנ"ט אין נ"מ דהא אין אוסר בפליטתו ואי אקנוקנות קאי או שאר גידין של איסור של נבילה וכדומה דא"כ איך כתב דלמ"ד אין בנ"ט משמע התם דלא הוה בכלל בשר משמע דקאי אג"ה שאין בנ"טוצריך לומר לענין דנתערב גופו של גיד ונמחה דאי הוה מין במינו בטל ברוב ואי לא צריך ס' אלא דזה ליתא חדא דהא הפר"ח כתב בסי' ק' דג"ה אף נמחה גופו בטל ברוב דא"א לבוא לידי נתינת טעם דאין בו טעם ואף בלח א"צ ס' דלא גזרו בו וכפי הנראה אף באינו מינו הדין כן כיון דאין נותן טעם הוה כמו יבש ביבש ותו דהא כתיב בסי' צ"ח לענין מין במינו אזלינן בתר טעמא ולא בתר שמי' ומאי נ"מ אי מיקרי מין במינו ויש ליישב בדוחק ומיהו נראה דקאי לגיד של ת"ע דאסור בכ"ש דכל דבר הבא מת"ע אוסר בכ"ש ודוקא במינו כמו שכתב ונבאר בחדושינו לי"ד ובהא ודאי אזלינן בתר שמי' דכל מה שהוא למעלה מס' אזלינן בתר שמי' ונ"מ שפיר אי הוה מין במינו או לאו אמנם מ"ש דמין בשר הוא אין ראיה אלא לענין שמי' ולא לענין טעמא וכדכתיבנא וא"כ בקנוקנות דיש בהן טעם או בשאר גידין דאיסורא של נבילה צ"ע לדינא אי מיקרי מין במינו לענין טעמא עם בשר וכפי הנראה מפי הר"מ במשניות ירך כו' דמין באינו מינו מיקרי וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה ובי"ד אבאר גם דברי הפר"ח במה שכתב ואף למאי דקיי"ל אין בנ"ט לא הוה בכלל בשר ירעו קדקוד ולא ידענא להולמם דודאי הוי בכלל בשר ענין שמי' דהוה מין במינו בת"ע כמ"ש הירושלמי הנודר כו' אלא דלא הוה בכלל נבילה דקרא דאיך יחול איסור נבילה עליו ואין בו טעם ובשלמא לענין גיד עץ הוא דלא כר"מ ז"ל ואולי הוא מפרש להר"מ ז"ל שסובר דחייב משום נבילה אף דאין בגיד בנ"ט ומפרש גמרא דפסחים דאי אין בגיד בנ"ט לא הוה בכלל בשר ומ"ש דהמ"מ אמר לרווחא דמלתא אתמר המ"מ כתב כן אג"ה שמותר בהנאה אבל מה שיאמר בסוגיא דבר שאינו כן אינו נכון וע' בי"ד ושם אבאר בעזה"י וע' מ"ש לקמן בדף ק' ע"א מזה יעו"ש באורך: ובתוספות ד"ה אם יש בנ"ט כו' ולפי' ר"א א"ש עכ"ל פי' ר"א הוא לקמן והביאו הפוסקים דבריו דס"ל דוקא בשר, בחלב אמרינן חנ"נ לא בשאר איסורין דא"צ אלא נגד האיסור לבד ולישנא דא"ש לא ידענא דמשמע דלישנא דמתניתין דאמר אם יש בה כו' קשיא להו והא ודאי דבה קאי אירך וה"ק אם יש בירך בנ"ט שהגיד נתן בה טעם ואה"נ דנ"ט קאי נמי אכ"ק אבל אין לפרש דבה קאי אירך ובנ"ט קאמר דאם יש בירך ליתן טעם בשאר הקדירה אסורה כל הקדירה דחנ"נ בשאר איסורין לדעת מי שסובר

כן ובאיסור דבוק צריך לשער נגד כל החתיכה כמבואר בפוסקים דלא הוזכר כלל במתני' משאר הקדירה והרי זו אסורה משמע דקאי אירך ולא אקדירה ועוד דאפי' נימא דחתיכה עצמה חוזרת להיות היתר אם יש ס' בהיתר כמבואר בש"ע י"ד סי' צ"ב דלא כמ"ש בסי' ק"ו יע"ש מ"מ לא הוזכר דבר במתני' משאר הקדירה וכמ"ש אלא דבה קאי אירך ונ"ט קאי אגיד דאי אגיד הוה ליה לומר אם יש בו בנ"ט כמ"ש בסיפא בזמן שמכירו בנ"ט ואגיד קאי וע' לקמן: ובד"ה אבל נצלה קולף כו' דמשעת מליחה נאסר כו' ובלא מליחה א"א עכ"ל וה"ה דקשיא לרבינא צ"ז ב' הנהו אטמתא דאסור כולן דמליח כרותח דמבושל ודאי קשיא דנאסר משעת מליחה ובתירוצם יתיישב זאת דרבינא מוקי למתני' בצלי וקרי בישול ע"ש ויבשלו את הפסח ועי' בחדושי רשב"א שכתב כן.

והריטב"א כתב שי"א דאפשר בלא מליחה דחלטי ליה ברותחין (דין חליטה ע' לקמן פכ"ה וה"ה בחלא אמר התם דשרי יע"ש) ואפשר לפרש לרבינא בישול ממש ובלא מליחה ואי דקשיא תיפוק משום דם י"ל בכל הקדירה ס' יש נגד החתיכה דאז החתיכה מותרת ממ"נ מה דנפיק הוה בטל ומה דלא נפיק הוה דם שלא פירש ושרי משא"כ בגיד דצריך ס' בירך עצמה דאל"ה אסור אף שיש ס' בקדירה מטעם איסור דבוק שמא חתיכה בולעת יותר במהרה משאר חתיכות כמבואר בסי' ע"ב גבי לב וע' בשאר דוכתין טובין ועוד אף אי אמרינן בשאר איסורין אין חנ"נ אפ"ה נ"מ דאסורה משום ג"ה וכמה נ"מ יש בזה אלא דמתני' לא מיירי אלא לענין איסור הירך ומ"מ יש לפרש כמ"ש דיש ס' בקדירה נגד החתיכה כו' ואי משום דם שרי הירך ומשום ג"ה צריך ס' בירך עצמה למאן דסבר חנ"נ בשאר איסורין ועי' סי' ס"ט סי"א ובד"ה אפי' מריש אזנו שרחוק כו' ומה שנהגו שמולחין בשר ומניחין בגיגית ופעמים חציה בתוך ציר וחותכין כו' עכ"ל אי הפי' שמולחין ומניחין בגיגית מנוקבת לא ידענא אמאי יאסור מה שבתוך הציר דכלי מנוקב אין שייך בו כבוש כמבואר בי"ד סי' ע' בסופו בט"ז ובפ"ח מ"ש שם ואי בכלי שאינו מנוקב קשה הלשון שמניחין והא אסור לכתחלה לעשות כן למלוח בכשא"מ ומה שתוך הציר יפסידו וכאמור ולשון הרא"ש ומה שנהגו כשמולחין ע"ג עצים והציר זב ע"ג עצים ותחת העצים פעמים מוצאין חתיכה מונחת חציה בתוך ציר עכ"ל הוא נכון וגם לשון התוס' י"ל כן שמניחין עצים בגיגית לזוב הציר שם ופעמים נפלה החתיכה מתוך הציר וה"ה אי נפלה ע"ג קרקע לתוך הציר נאסר עי' בסי' ע' יע"ש: בא"ד כיון דלא אפשר לאיסור להתפשט א לציר שרי דלא אמרינן חנ"נ אלא כשהאיסור תתפשט בכל חתיכה דומיא דטפת חלב עכ"ל.

ראיתי לבאר בכאן קצת ענין חתיכה נעשית נבילה. הנה בב"ח קיי"ל חנ"נ מן התורה כיון שכ"א היתר בפ"ע ושניהם יחד הם גוף איסור ולכך אם נפל טפת חלב על חתיכה ונתנה בה טעם כשנפלה החתיכה לקדירה אחרת צריך ס' נגד כל החתיכה ולא נגד הטפה זהו בב"ח ובשאר איסורין יש מי שסובר דלא אמרינן חנ"נ ויש מי שסובר דגזרינן משום לתא דבשר בחלב ולפ"ז נאמר נהי דגזרינן מ"מ דוק' היכא שאיסור בעצמו צריך לילך לשם שנפלה החתיכה לקדירה ע"י רוטב יצא הטפה ההוא ואף שאין בטפת כח לאסור כולן דיש ס' נגדה אפ"ה רואין כאלו כל החתיכה דם או שאר איסור שבלעה ואין ס' נגד החתיכה משא"כ אי הוה ידעינן ודאי שאין הטפה ההיא יוצאת ואף שהחתיכה נותנת טעם באחרת אפ"ה מותר אף דאפשר לסוחטו אסור בב"ח מ"מ בשאר איסורין לא גזרינן

כולי האי ואמרינן מאחר שבטעם ההוא שנותנת החתיכה לאחרות נסחט ממנו האיסור שאין יוצא מחתיכה לחתיכה עד"מ טפת איסור שנופלת על חתיכה שמינה בלא רוטב שאוסרת כל החתיכה כולה דמפעפע כמבואר בשמעתין ובפוסקים ואח"כ נגעה חתיכה זו באחרת בלא רוטב חתיכה השניה מותר דאין האיסור הבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב כמבואר בסי' ק"ה ודוכתי טובא דאיסור הבלוע אם הוא בעצמו כחוש יוצא בלא רוטב ואף דחנ"נ כיון שא"א לבא טעם לחתיכה השנית כ"א מחתיכה לא מאיסור קיי"ל בשאר איסורין אפשר לסוחטו מותר והפוסקים נתנו טעם אחר דאין הנאסר חמור יותר מן האוסר בשאר איסורין וכל שאין האיסור יכול לילך לשם אין נאסר חבירו והכלל העול' דחנ"נ לא נ"מ אלא דצריך אח"כ לשער נגד כל החתיכה ואף שיש ס' נגד הטפה ואין בו כח לאסור זהו מפני מיעוטו ואילו הי' בו יותר הי' בו כח לאסור אז אוסר כל הקדירה ולא בע"א ויש להשוות טעם זה עם מ"ש מקודם ונאמר דחד' טעמא הוא ובי"ד אבאר באורך וא"כ מה שחוץ לציר שרי מג' טעמים א' שדם נסחט בודאי מן הטעם היוצא אל חוץ לציר דדם אין מפעפע למעלה וא' דלא יהא הנאסר חמור מן האוסר וא' דלא אמרינן חנ"נ אלא דרואין כאלו כל החתיכה דם או שאר איסור שבלע ודם אינו מפעפע למעלה והרוצה עושה מהג' טעם אחד דמש"ה אין הנאסר יותר כו' ורואין כאלו כולו דם מטעמא דכתיבנא דלא גזרו אפשר לסוחטו בשאר איסורין כיון דהוא מדרבנן ודוקא בב"ח שהוא מ"ה אסור וע' בר"ן ס"פ כל הבשר ומה"ט שרי בדבר שאין אוסר אלא כ"ק דנימ' דקליפה נעשה נבילה וכן יאסור כולו אלא כיון שאין האיסור יכול לילך יותר שרי וכן מלח שיש טעם בבשר אפ"ה כיון דדם לא נכנס בבשר דמשקל מיני' דמשרק שריק או אגב דטריד למפלט דם וציר לא בלע דם מש"ה אין הנאסר יותר מן האוסר: אבל מ"ש התוס' אלא במקום שהאיסור מתפשט בכל החתיכה דומיא דטפת חלב הנה מ"ש שמתפשט בכל החתיכה ר"ל בחתיכות אחרות אמנם מ"ש דומיא דטפת חלב לא ידענא להולמו וצריך לומר דס"ל בב"ח גופא אף דהוא גוף איסור כמ"ש הר"ן בספכ"ה יע"ש אפ"ה דווקא שהטפת חלב בעצמה יכול לילך לחתיכות אחרות אז צריך ס' נגד כל החתיכה אבל כשאחרות אין מקבלין טעם אלא מן החתיכה לא מן טפת חלב מותרין כגון בלא רוטב וחלב לא היה דבר שומן עיין בי"ד סי' ק"ה שיש מי שסובר כן ושם באריך אין החתיכות אסורות ועיין ברא"ש כאן שכתב כגון טפת חלב שנפלה על החתיכה שטעם הטפה מתפשט לכל החתיכות משמע מדבריו כן דאי לא הוה הטפה מתפשטת בכל החתיכות האחרות היה מותר אף בב"ח וטעמא בעי כיון דבב"ח אפשר לסוחטו אסור דנעשו גוף האיסור מן התורה אמאי מותר: אמנם ראיתי כי הם סבירא להו כמ"ש המרדכי בשמעתא דטפת חלב הביאו אחרונים דברי' בסי' ק"ה בט"ז וש"ך דבב"ח נמי בעינן שהאיסור יכול לילך בעצמו ומה שיש להקשות מהא דטפת חלב אבאר בפכ"ה בעזה"י ודע דמדברי הרא"ש כאן נראה בפירוש כן וא"כ גם דברי הטור בסי' ק"ה יש לפרש כן דמ"ש בב"ח היינו גבינה עם בשר וע"ש באחרונים מזה: עוד אבאר לך כי מ"ש התוספות דם אינו מפעפע למעלה דמשרק שריק ואף אי יש שומן בבשר שבתוך הציר כו' יראה סתירה בדבריהם כי מ"ש דם אינו מפעפע דמשרק משמע הא אי הוה ציר או שאר דברים אף שהן כחושין בטבען כמו דם אפ"ה היה ראוי לאסור דמפעפע למעלה ואח"כ כתבו ואפי' היה שומן בתוך הציר משמע דבר כחוש אינו מפעפע הבשר

עצמו שנעשה נבילה וזאת הסברא עיקר דמליחה כצלי ובצלי אינו מפעפע בדבר כחוש ודי בקליפה או בנטילה עכ"פ וה"ה מליחה וצ"ל לכאורה דמ"ה דם אינומפעפע למעלה לרווחא דמלתא כתבו כן ובחדושינו לי"ד סי' ס"ט וע' אבאר בזה עוד כל הצורך: ומה שכתבו התו' בשם ר"א ממיץ ז"ל דלא נ"נ דלא נאסר כל החתיכ' אלא מקצת החתיכ' ר"ל היכ' שנאסר כ"ק או כ"נ זאת הסברא הביאו הפוסקים וע' ש"ך סי' כ"ב ולסברא זו א"ש מ"ש בד"ה אם יש בנ"ט דבגיד לחודיה משערינן משום דנאסר כ"ק לא אמרינן חנ"נ אלא דהתו' לא ניחא להו בזה החילוק ולכך כתבו שם דבכדי קליפה שסביבות הגיד משערינן בס' יע"ש: (דף צז ע"א) גמרא ובחלב אסור כו' הא דלא מקשה דרב הונא אדר"י בלא הא דשמואל עיין בת"ח די"ל בין הראש למעלה או למטה (ועיין תו' ד"ה אפילו מריש אזנו) משא"כ השתא דאמר חלב דמפעפע אין לחלק בין הראש למעלה כו'.

אבל אין לומר בלא שמואל לא היה יכול להקשות דר"ה אדר"י דאימא דמיירי דיש ס' נגד החלב מש"ה קולף ואוכל עד שמגיע לחלב ממש ואף קליפה לא בעי משא"כ לשמואל דאית ליה בע"ז ע"ג ופסחים כ"ט ב' דמין בימינו לר"י לא בטיל ופסק כוותיה קשה שפיר דע"כ שמואל דאמר קולף לית ליה דרב הונא דאל"כ איך יחלוק על עובדא דר' יוחנן אבל ז"א דא"כ מה קושיא מרבה בב"ח אר"י דהם לשיטתייהו וסברי כל איסורין שבתורה בס' ועיין בע"ז ופסחי' ולקמן ק' ע"א ומש"ה אמר קולף ועמ"ש בתו' ד"ה ההיא כחוש הו' יע"ש: ובתוספות ד"ה שאני חלב וא"ת במתני' איכא שומן הגיד כו' דירך שלימה משמע ודאי אית בה שומן הגיד ותי' ר"ת דשומן הגיד אינו מפעפע ר"ל אף הוא שמן ויש פוסקים כתבו דשאני שומן הגיד דרבנן וע' בריטב"א ורשב"א ז"ל וע"ש ומ"ש התו' וצ"ל דרבינא סובר יש בגידין בנ"ט ר"ל לפירוש ר"מ לא יתכן מה דאסר רבינא אטמהת' דאמלח' בגיד' דנשיא דאין בנ"ט ואי משו' שומן הא כשהגיד אין אוסר גם השומן מות' ודוחק לומר דרבינו יסבור יש בנ"ט וגם ר"א בר רב דאמר מאי דעתך מליח כרותח כו' משמע דאי הוה כרותח דמבושל הוה נאסר ודוחק לומר דכל הני סוברים דלא כהלכת' דאי' בנ"ט אבל לפי' ר"ת דשומן הגיד טבעו אינו מפעפע א"ש דרבינא סבר מליח כרותח דמבושל ומש"ה אוסר השומן דמוליך בכולו הטעם: ובד"ה ההיא כחוש הוה מפרש ר"ת דחלב כחוש אין מפעפע כו' ובטל בס' עכ"ל עיין ברשב"א וריטב"א וברי"ן בשם הרא"ה ז"ל דבמליחה וה"ה בצלי לא שייך ס' דשמא במקום א' מתכנס האיסור ביותר משא"כ ברוטב דמוליך הטעם ויש שהורו בצלי נמי שייך ס' וזה שכ' כאן ב' התירוצים: ובד"ה כוליא בחלבה הוה ונראה שצריך להסיר כ"ק כו' וי"ל דאינו אסור אלא מדרבנן עכ"ל מ"ש דצריך כ"ק מפני הקרום גופא והא דסגי בכ"ק דהחלב קרומי' כחוש הוא ואין מפעפע ומ"ש דחלב קרומים מדרבנן הוא סוברים כי מ"ש ר"י ממרטט ליה לא הוה אלא מדרבנן ועמש"ל ולפי מ"ש כאן דכל שאינו אסור אלא מדרבנן שלא מפעפע בכולו בצלי ומליחה הא תירוץ ת"י ג"כ למ"ש התוס' ד"ה שאני שהוקשה להם משומן הגיד י"ל דלא הוה אלא דרבנן ובסי' ק"ה אבאר: ובפירש"י ליטעמי' קפילא נחתום עכו"ם ואשמעינן דמותר לסמוך עליו לפי תומו עכ"ל אבל מדברי התוס' ד"ה סמכינן אקפילא משמע אומן מבשל וע' בת"ח ומ"ש רש"י לפי תומו משמע דוקא במסל"ת מהימן ולא בע"א ולא ס"ל דאומן לא משקר כו' ובמסל"ת נאמן וצ"ל מה דנקיט קפילא דגוי אחר אינו מבחין ושמא יש בו טעם ואינו מרגיש ולכך בעינן קפילא ולפי' התו' דמיירי במודיעו לו ומשום דאומן

אינו משקר א"כ בכל גוי נמי יוכל להבחין ולהרגיש וה"ה כהן בתרומה נותנין לכ"א להבחין ולפירש"י דוקא קפילא ישראל ובאיסור קפילא גוי ובמסל"ת ולקמן גבי כל איסורין שבתורה בששים אבאר מזה בעזה"י באורך: גמר' קדירה שבישל בה בשר לא יבשל חלב תרומה לא יבשל חולין עכ"ל כתב הריטב"א מכאן דקדק מורי הרא"ה ז"ל דוקא בת יומא ולא באינה בת יומא דוקא באיסורא בלעה גזרינן בע"ז אטו בת יומא ולא בהיתרא בלעה דאל"כ פשיטא דלא יבשל בה חלב והביא ראיה משמואל פסחים למ"ד א' קדירות לאחר הפסח שרי והריטב"א כתב שדן לפניו דשמואל לטעמיה דלאחר הפסח מטעם קנס כר"ש וכאן לא שייך זה יע"ש.

ואנן פסקינן דאף היתרא בלע אסור לכתחלה באין בת ימא דגזרינן אטו בת יומא וע' בר"ן פרק כ"ה גבי דגים שעלו בקערה של שר לשמואל ס"ל טעם ראשון נמי שרי ואף דגים שקיבלו טעם מן הבשר ע"י עירוי או שנגעו חמין זה בזה שרי אח"כ בכותח והך דקדירה ע"י האור שאני יע"ש וא"כ צריך טובא לשמואל אלא דלא קיימא לן כשמואל גם הך פירושא דחה שם הר"ן ז"ל יע"ש: והנה אומרו לא יבשל בה חלב ואם בישל בנ"ט אשמעינן דבב"ח גם כן בנ"ט דבב"ח דבחלב איסורי הנאה נינהו בכ"ש או דל"ת שכ"א היתר בפ"ע לא ליבטלו כמו בכלאים ועי"ד הלכות כלאי בגדים וש"ך שם ואשמעי' דדרך בישול אסרה תורה ועד דיהיב טעמא ועמ"ש בפכ"ה ק"ט א' ולהכי אשמעינן דין זה בבב"ח וכמ"ש עוד אמר תרומה לא יבשל חולין ואם בישל בנ"ט אשמעינן דל"ת בק"א קמ"ל דמין במינו ולא באינו מינו כדבעינן למימר לקמן ועי' בחדושי הרשב"א שם גבי גריסין שנתבשלו עם עדשים ושם אבאר או דנקיט תרומה לאשמעינן דומיא דבב"ח אף שהקדירה רחוצה יפה אפ"ה לא יבשל חלב דהקדירה מפליט מה שבתוכה ה"ה תרומה אף שרחוצה יפה ואין בה לכלוך לא יבשל חולין דה"א תרומה א"צ אלא לרחוץ הקדירה יפה כמ"ש הר"מ ז"ל בהלכות תרומה פט"ו הי"ט והרא"ש ז"ל השיג עליו ואמר דצריך הגעלה ובתשובתו לחכמי לוניל הביא הכ"מ ראי' ממתני' דתרומות המערה מכד לכד יע"ש.

ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים במ"ש לחכמי לוניל ממתני' דסוף תרומות דק"ו הדברים ומה יין ושמן הנשאר בדפני הכד אינו מדמע כו' ק"ו לקדירה שנבלע תרומה בחרסיה היעלה על דעת שיצא וידמע שזה הנבלע בחרסיה אין בו ממש ולא הוא כעין התרומה אלא מים שנתבשלו בה הן נבלעים בקדירה ואין לאותו היוצא טעם יע"ש והתשובה ההיא תבהיל כל שומעיה דודאי דבר שנתבשל ע"י רוטב הוא נבלע בדופני הקדירה וצריך לשער נגד כל הקדירה דלא ידעינן כמה בלע ואמאי נאמר דמים נבלעו בקדירה ולא תרומה גם מ"ש ראיה ממערה לכד דנוטף שלשה טיפין לא ידענא היאך שייך זה לקדירה שבישל בה בשר ולקדירה שבישל בה תרומה דהוא בנותן טעם כמבואר כאן בגמרא ואין ענין לשם: עוד אני תמוה הלא בירושלמי במס' תרומות פי"א הביאו הר"ש משנה א' המערה מכד והביאו הטור בסימן קכ"ב וז"ל הירושלמי תני ר' חלפתא בן שאול קדירה שבישל בה תרומה מגעילו ג"פ ודיו ובכ"ח מיירי ותרומה דרבנן ומזה למדו קצת הפוסקים והביאו הט"ז בסימן קכ"ב דבדרבנן אף כ"ח די בהגעלה הרי אף בתרומה דרבנן עכ"פ הגעלה מיהא בעינן ואיך כתב הוא ז"ל דדי ברחיצה בצונן.

ומה אעשה שהרי הר"א ז"ל השיגו מן תלמוד בבלי מסוגיא דזבחים צ"ז ב' דמשמע להדיא דבתרומה בעי הגעלה ומיהו שם יש לדחוק וליישב הסוגיא אבל מירושלמי שהבאתי קשה להר"מ ז"ל: וראיתי לרבינו הגדול בספרו פני יהושע בחדושיו למסכת פסחים למ"ד א' שכתב שם עלה דקדירות בפסח שכתבו התוספות ד"ה לישהינהו עד אחר הפסח דחמץ בקדירה הוה משהו כתב דנראה ליה בעיקר כוונת דבריהם דאיסור חמץ כחוש בטבעו אין נבלע בקדירה אלא משהו דעיקר בליעת כלים מבשר ולפת או מדברים חריפים ויותר יתכן למ"ש הר"מ בהלכות תרומות פט"ו בקדירה שבישל תרומה ומתשובתו לחכמי לוניל נראה שנתכוין למ"ש עכ"ל מ"ש לומר דכוונת התו' כך הוא לא ידענא דהרי כתבו דאין רגילין להשתמש בהן הרבה ביחד ואף הוא ז"ל הרגיש בזה קצת וכתב שהלשון דחוק ואני אומר דא"א לסבול זה הדוחק אף במוט ברזל בתוס' ז"ל גם מה שרצה לומר דכוונת הר"מ ז"ל כן הוא דבדבר כחוש כמו תרומה מחמשת המינין אי נכנס בגוף הקדירה אכתי לא ידענא דהא הר"מ מסתם לה סתומי ואפילו בישל בה פירות חמוצים אפ"ה די ברחיצת צונן.

ומנלן לחלק כלל בין דברים כחושים בטבעם או לאו ובראייתו ממערה מכד אינו מכיר כלל: גם מ"ש שם דלא אמרינן אין מבטלין איסור אלא כשאיסור' בלע ולא היתרא בלע כמו חמץ לפני הפסח לא ידענא דא"כ יהא מותר לבשל בשר בקדירה שבישל בה כזית חלב וימלא אח"כ בשר שיהא ס' ואף לאחר מעל"ע דהוה תרתי לטיבותא נט"ל ומשהו ולא שמענו זאת מעולם מי שיאמר כן: עוד זאת אבאר לך בההיא דנוטף ג' טיפין וא"צ יותר עיין בתי"ט שם שכתב דאף יש יותר טיפין בכלי מ"מ בטל הוא ולא הוה מבטל דאין כוונתו לכך יראה מדבריו דמיירי שהיה שמן או יין בכד וכן הוא בר"מ ז"ל הלכו' תרומות פי"א הט"ו ופי' המשני' כתב שעירה כד שיש בו שמן של תרומה אבל ב"ב פ"ז ב' מוקי להאי מתני' במודד חמשים וה"נ הוא תרומה שא"צ לקנח כו' ועיין בתו' שם ד"ה הרכינ' ואין כאן מקומו להאריך בז' ובמ"ל פי"א מהלכות תרומות יע"ש ובפט"ו מהלכות תרומות ובתשובתו לחכמי לוניל: ודע דמ"ש הריטב"א ז"ל בשם הרא"ה דיש לחלק בין היתרא בלע דנט"ל מותר והביא ראיה משמואל דפסחים דלאחר הפסח שרי יש לתמוה נהי שהרא"ה סובר דאי נט"ל אסור אף כה"ג לא הוה שרינן קדירות אחר הפסח אף דסבירא ליה לשמואל כר"ש דמ"מ חמץ שעבר עליו הפסח מדרבנן אסור ואף דלא עבר בב"י שהיה בלוע בקדירה לא פלוג חכמים וכל חמץ אסור לאחר הפסח שהרי הר"מ ז"ל בהלכות חמץ ומצה כתב אפילו היה אנוס או שוגגאסור לאחר הפסח ועיין במ"מ שם דר"ש הואיל ויש חמץ דשייך בי' ב"י קנס אף שוגג ולא ממעטינן אלא של גוי דמותר לאחר הפסח וא"כ קשיא ליה שפיר היאך שרי לאחר הפסח והא אין מבטלין אף איסור דרבנן ועיין בתו' שם ד"ה לישה' אחר הפסח ודייק שפיר דהיתרא בלע לא גזרי' אטו בת יומא וא"ש לרב דפריך וליעבד שלא במינן ול"ק קושית התו' לשם דאין מבטלין דמקשה אי רב ס"ל נט"ל שרי והכא אפילו לכתחלה שר' ועמ"ש לקמן דל"ק דאם כן במינן נמי יע"ש אבל מ"מ קשה דהא בהדיא אמרינן שם בגמרא שמואל לטעמיה דאמר להנהו דמזבני כנדי כו' ואי לא דרשינא כר"ש הרי בהדיא דטעמא דידיה כר"ש דקנסה קנים וכי קניס כו ובקדירה לא שייך קנס ועמ"א ופר"ח סי' תנ"א וכדדחי הריטב"א דבריו: וכדי ליישב זאת אין לומר דמש"ה אמר דרשינא כר"ש היינו כר"ש בסוף ע"ז דנט"ל

שרי יע"ש דזה דוחק הוה לתלמודא לפרש ועוד דלישנא בתרא דרב הוה לא א"ש והנראה לי דהרא"ה סובר הא דשרינן נט"ל היינו משהו ובטל במיעוטו אבל דברים האסורין במשהו לא שייך נט"ל ומה"ט חמץ בפסח נט"ל אסור ועיין סי' תמ"ז ובפר"ח שם דעת הרשב"א בכ"ש לא שייך נט"ל ומש"ה אמר דריש כר"ש דאי כר"י דלאחר הפסח מ"ה א"כ במינו דהוה במשהו לשמואל בכל איסורין ודאי דלא מהני נט"ל כיון שאיסורו במשהו ולכך דריש כר"ש וכי קניס בעיני' אבל ע"י תערובת לא קניס אף במינו לא קניס ושאני משאר איסורין דרבנן דלר"י ולמאן דסובר כוותיה דמין במינו לא בטל ה"ה כדרבנן דכל דתקון כעין דאורייתא תקון כמו שאבאר לקמן דף צ"ט אוקי רב אמורא יע"ש דהכא מטעם קנס לחוד וכי קניס כו' ואף בלא ביטול ששים שרי לחד דעה עי' בא"ח סי' תמ"ז וא"כ שפיר כתב הרא"ה ז"ל דהיאך שרי לכתחלה לבטל איסור דרבנן דאף דמטעם קנס מה הועילו חכמים בתקנתן עיין בתוס' שם ד"ה לישהנהי אלא ש"מ דנט"ל בהיתרא בלע שרי אף לכתחלה ומיהו תוך הפסח אסור דאז במינו במשהו ולא שייך נט"ל במשהו כמ"ש בסמוך בשם הרשב"א ז"ל ולפי זה גם לרב א"ש דפריך וליעבד שלא במינו כו' דהוה בששים ונט"ל שרי כה"ג אף לכתחילה אי סבירא ליה לרב נט"ל שרי דיעבד ועיין ברש"י ד"ה אמר רב יע"ש ומ"ש הריטב"א ואפשר דלית בה כדי לאסור דהוא פליטתה בפחות מס' ובתוך הפסח אסור דהוה במשהו לא ידעתי לפרשו אם לא שנאמר דמדחו לה לדברי הרא"ה דמש"ה שרי לשמואל דהוה תרתי לטיבותא משהו ונט"ל כמ"ש התו' שם ד"ה לישהנהו ואף לשמואל דבמינו במשהו מ"מ קיי"ל כר"ש דע"י תערובת או בס' או אף ברוב הובאו שני הדעות בב"ח סי' תמ"ז וז"ש דפסח אסור ר"ל במינו דבמין במינו במשהו בפסח גופא משא"כ לאחר הפסח וכאמור ושיש לנו אריכות דברים בהך דפסחים ובחדושינו למסכת פסחים אבאר ובהלכות פסח אבאר בעזה"י: ובתו' ד"ה אבל בשר בחלב כו' אין קל לשער מה שבלוע בקדירה א"כ דומיא דתרומה דטעים לה כהן עכ"ל ר"ל ממתני' דירך ל"ק דנ"ט בס' דהוה מין במינו לשיטתם דגיד בבשר הוה מין במינו וכבשר בלפת הוה שיעורו בס' כמ"ש ע"ב ד"ה כל איסורא אבל ממתני' דטפת חלב ובע"ז דהוה מין באינו מינו ולא קתני כיצד משערין קשה דליפרך מאן טעים לה ואהא תירצו דודאי היכא דקתני בנותן טעם איכא למימר שיעורו בס' דקים להוא ביותר מס' אין נותן טעם אלא דקשיא ליה לרבא דא"א לשער מה שבלוע בקדירה דמנא ידעינן וצריך לשער נגד כל הקדירה וזה א"א דליכא ס' בתבשיל נגד כל הקדירה כמבואר בסי' ס"ג בב"י ובאחרונים וכמ"ש הרא"ש הביאו הטור בסי' תנ"ב בא"ח אלא ע"כ ע"י טעימת קפילא א"נ דומיא דתרומה דנ"ט דידיה ע"י טעימת קפילא כהן דמצי למיטעם דהיתרא הוא ולא בס' ה"ה בב"ח נמי ע"י טעימה ופריך מאן טעים לי' ומשני דסמכינן אטעימת קפילא כו': שם גמרא אמר רבא אמור רבנן בטעמא ואמור רבנן בס' ואמור רבנן בקפילא.

עכ"ל.

ראיתי לבאר בכאן קצת דיני קפילא והנך ג' ענינים דאמר רבא והנה יש ד' שיטות בדין קפילא: שיטה הא' הוא שיטת רש"י ז"ל ומביאו הטור בסימן צ"ח דתרתי בעינן במין באינו מינו ששים וטעימת קפילא ואף אי ליכא טעמא בעינן ס' ואף אי איכא ס' בעינן למטעמיה והיכא דנימא קפילא סמכינן אס' או במין במינו סמכינן אס' לחוד כן דעת

רש"י ז"ל ואבאר: והנה רש"י לקמן דצ"ח ד"ה בששים היכא דבדקיני' ולא יהיב טעמא בעינן ס' ומשמע שם דתרתי בעינן וראייתו מהא דאמר צ"ט א' גריסין שנתבשלו עם עדשין כו' אין בנ"ט כו' בששים אלמא דבעינן למטעמיה דוקא כהן וס' למר ומאה למר יע"ש ומדאמר נמי אמר ר"ח משום ריב"ל משום בר קפרא כל איסורין בס' היינו דבעינן נמי כ' דתרתי בעינן וא"כ הא דכילכית באלפס ס' הוה ואר"י ליטעמיה קפילא דתרתי בעינן ולפ"ז ה"פ מימרא דרבא אמור רבנן בטעמא ר"ל דבעינן נמי טעמא ואמור רבנן בקפילא וס' ואמור רבנן בס' לחוד סגי ופרש"י דלא ליסתרי אהדדי דמין באינו מינו דהיתרא דטעים כהן וס' ודאיסורא בקפילא וס' והיכא דליכא קפילא או מין במינו די בס' לחוד ולא אמרינן דמעכב טעימת קפילא ומיהו כי איכא קמן צריך טעימת קפילא וראיה מהא דגריסין לתוך עדשים אין בנ"ט לפירש"י דטעים כהן ואפ"ה מאה למר ולמר בס' ובזה א"ש דברי רבא מין במינו דליכא למיקם אטעמא די בס' ול"ת דוקא מין במינו דמ"ה חד בתרי בטל אלא דמדרבנן בעינן ס' בלח ומש"ה די בס' משא"כ באינו מינו דמ"ה אסור בטעמא ה"א דלא מהני ס' קמ"ל כל היכא דאיכא ס' אין בנ"ט מסתמא כדילפינן בזרוע בשלה לקמן ומיהו כי איכא לקמן קפילא ארמאה צריך טעימא ומבררינן דיעבד שרי בלא טעימה: ודע דלשיטה זו יקשה קושית התו' בד"ה אבל בב"ח דאמאי לא קשיא לרבא ממתני' דבב"ח ומע"ז דיין במים דהנך ב' תירוצים לא שייכים לשיטת רש"י ז"ל לדידיה דתרתי בעינן ששים וטעימה א"כ מה קא קשיא ליה על מתניתא דקדירה שבישל בה בשר, דהיא תוספות בחולין היה לו להקשות ממתני' דטפת חלב ומע"ז דאי לא קשיא ליה דאימא אה"נ דבס' לחוד סגי ולא בעינן למיטעמיה ומאי דקתני בנ"ט היינו שיעורא דס' כמו במתני' דירך כו' א"כ מאי קשי' ליה מתוספתא דקדירה שבישל בה כו' דאי דהתם אינו יכול לשער בקל דלמא משערינן נגד כל הקדירה בס' דאי דליכא בתבשיל ס' נגד כל הקדירה כו' הא לשיטת רש"י ז"ל דביה אנו קיימין דתרתי בעינן ס' וטעימ' א"כ באמת צ"ל דבעינן ס' נגד כל הקדירה וטעימה וצ"ל דאית בתבשיל ס' נגד הקדירה בנחושתו דק ורחב כמ"ש האחרונים בסי' צ"ב וצ"ג וצ"ח בפרישה וש"ך ואימ' דס' לחוד סגי בלא טעימה כלל ותירוצם שנית לא יתיישב שפיר ג"כ דא"נ דומיא דתרומה קתני לה והא ע"כ גם ס' בעינן לפירש"י ז"ל וא"כ אימא דס' לחודיה סגי ובנ"ט היינו ס' דק"ל לחז"ל דאין נ"ט יותר מס' וה"ה בב"ח בס' סגי בשלמא אי אמרינן דסגי בטעימה לחוד הוקשה לו שפיר דודאי בתרומה בטעימ' לחוד סגי דהא אפשר למטעם כהן ומסתמא בחד גוונא מיירי ההיא דבב"ח ופריך מאן טעים ליה אבל לשיטת רש"י ז"ל באמת תרתי בעינן וממ"נ אי ידוע לו לרבא דתרתי בעינן תקשי ליה מתני' דטפת חלב וע"ז לא מתוס' דקדירה ואי לא א"כ אימא דאמת הוא דסגי בס' וה"ה בתרומה וטעימה לא מעלה כלל: ודוחק לומר דרבא הוא סבירא ליה בוודאי דשיעורא דס' לחוד סגי אלא דכל היכא דאפשר לברורי מבררינן ולא סמכינן אס' וצריך טעימה ומש"ה מטפת חלב וע"ז דליכא למיטעמי' לפי מה דלא ידע מר"י דסמכינן אקפילא ארמאה והיינו להחמיר דאי איכא ס' ואמר דאית ביה טעמא אסור ביותר מס' וכמו שאבאר לקמן בעזה"י והוה כליכא לברורי וסגי בס' לחוד אבל בקדירה שבישל בשר קשיא ליה דהא דומיא דתרומה תנא והתם אף דאיכא ס' בעינן טעימת כהן אפשר לברורי דהיתרא הוא ובכה"ג לא סמכינן אשיעורא דס' לחוד ודומיא דהכי תנן בבב"ח ופריך מאן טעים ליה אבל השתא דשמע לדר"י

דסמכינן אקפילא ארמאה כי ההיא דכילכית באלפס דהוה ס' אמר לטעמי' קפילא וכי יהיב טעמא אסור ביותר מס' ומיקרי אפשר לברורי ל"ק ול"מ מהא דתוספת' אלא דמ"מ נהי שכתבנו בתי' מרווח לדוחק יחשב דאכתי יקשה מה שהקשינו דאיך ימצא ס' נגד הקדירה כולה ואף דכתבנו פעמים שיש ס' בנחושתו דק לא יתיישב שפיר ועמ"ש בשיטת הרמב"ן: הן אמת דמצינו לומר דרש"י סובר הא דבעינן תרתי ס' וטעימת קפילא או דהיתרא בטעימת ישראל כההיא דתרומה וכדומה וכדלקמן צ"ע א' גריסין לתוך עדשים הוא דטעימא בעינן דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן ומה"ט היכא דליכא קפילא שרי וסמכינן אס' לחוד סגי וס' מיהא בעינן אף דטעים ליה ולית טעמא דסמכו חז"ל שיעורא דס' מקרא דזרוע בשילה וכדי שלא יבא כ"א להקל ולומר דבטעימה סגי ודבר זה לכל מסור ויקילו בו וה"ה בקפילא ארמאה דיש לחוש לכך החמירו מדרבנן ואמרו דבעי ס' או דקים להו דבציר מס' ודאי יהיב טעמא ולא משגיחין ביה במאי דאמר דלית טעמא ושקורי קמשקר אף בהיתרא ומש"ה בעינן ס' אלא דכל זה היכא דנפל כזית חלב לבשר וכדומה משא"כ אי נפל חתיכה של נבילה לאינו מינו דהוה הפסד גדול אי משערינן בכל החתיכה דלא ידעינן כמה נפיק מיני' בזה סמכינן אטעימת קפילא דאית ליה לומר דאין בו טעם ושרי ואמרינן מסתמא אית ביה ג"כ ס' נגד הפליטה ולא שקורי קא משקר וה"ה בקדירה שבישל בה בשר ואח"כ חלב דאי משערין בשיעורא דששים יפסיד התבשיל דאין ס' נגד כל הקדירה מש"ה כי טעים ליה ולית ביהטעמא אמרינן מסתמא אית ביה ס' נגד הפליטה ומש"ה לא יהיב טעמא ונאמר דרש"י סובר כהרמב"ן שהביאו הטור בסימן צ"ח וכמו שאבאר לקמן אי"ה ומש"ה לא הוה מצי להקשות מטפת חלב וע"ז דהתם ודאי בס' משערינן ואה"נ דסגי בס' לחוד כיון דא"א לברר דבר זה למאי דלא ידע מר"י דסמכינן אקפילא והוה כמו לדידן היכא דליכא קפילא דשרי כו' מה שאין כן בהך דתרומה דוודאי ע"כ בטעימה דאי בס' ליכא ס' נגד כל הקדירה ומסתמא דטעים לי' כהן דהיתרא הוא ואמרינן דאית ביה ששים נגד הפליטה ודומיא דהכי בב"ח לא מחמרינן וסגי בטעימה והוקשה לו שפיר מאן טעים ליה והונח לו במה דאמר ר"י דסמכינן אקפילא ה"נ סמכינן כו' והשת' דאתינא להכי וודאי דתרתי בעינן דכל היכא דאיכא לברורי מבררינן כיון דאפשר בקפילא דסמכינן עלי' וכר"י ולפי זה הא דאמר לקמן גריסין עם עדשים אין בנ"ט כו' בעינן עכ"פ ששים והיינו דטעים כהן ואמר לית בי' טעמא ואפ"ה בעינן ס' הוא בשנימוחו גוף הגריסין בעדשים ויש שם ממשו של איסור בעין אלא שנימוחו וכדבעינן למימר לקמן מש"ה צריך ס' נגד כל האיסור דהיינו נגד כל הגריסין של תרומה וגם טעימה ובההיא דכילכית באלפס או בנימוח גוף איסור בעינן ס' וטעימת קפילא או שהסירו משם וליכא אלא טעמא ואתי שייליה לר"י ואמר ליטעמי' קפילא ארמאה דבכה"ג סמכינן אטעימ' לחוד וכדכתיבנ': אמנם המעיין לקמן צ"ט ע"א ברש"י ד"ה אין בהן בנ"ט וכו' בעינן ק"א היכא דאיסורא בעין כגון חטין בחיטין או דבר שלא נתבשל דליתי' לאיסורא בעיני' ופירשו התוס' שם דבריהם אין בנ"ט ר"ל דליתא לאיסורא בעיני' היינו שהסיר הגריסין וע"ז הוקשה להם דא"כ ברישא אמאי נקיט שאור של חיטין שנפל לתוך עיסה של חיטין יע"ש ולפ"ז צריך לומר לשיטת רש"י דבעינן מאה או ס' נגד כל החתיכ' דלא ידעינן כמה נפיק מיניה וטעימ' ג"כ בעינן כדתנן התם

אין בהן בנ"ט וכפירושו דטעים ליה כהן דלא כפירוש התוס' ד"ה אלא לאו במאה וס' יע"ש.

אבל לולא דבריהם הקדושים והטהורים הייתי אומר דרש"י סובר כי בעינן מאה וששים בשגוף האיסור שם ולא צמחה אלא שנתערב כמו חיטין וכדומה הוא דבעינן ס' ומאה אבל היכא שנימוחו גוף הגריסין אף שהם שם לא החמירו חכמים דהא דתרומה צריך א' ומאה מין במינו הוא מדרבנן וכמו שיתבאר לקמן אי"ה וכה"ג לא החמירו חכמים ואמרו דבטל בס' או מאה וז"ש כגון חיטין בחיטין או כל דבר שלא נתבשל רצה לומר שלא נימוח אבל נתבשל ונימוח כגון עדשים כו' לא החמירו חכמים ודי בס' וטעימה מיהת בעינן אבל בקדירה וכדומה לא החמירו לשער נגד כל החתיכה או נגד כל הקדירה ובטעימה לחוד סגי וכדכתיבנא: ובזה א"ש מה דהקשה הרשב"א ז"ל בחדושיו כאן בשמעתין וז"ל דסמכינן אקפילא משמע להקל וכן הריטב"א והרא"ש ז"ל כולם הקשו דסמכינן משמע להקל ועיין בטי"ד סימן צ"ח ובפרישה יע"ש וכפי מ"ש א"ש דסמכינן נמי להקל אקפילא ארמאה כמו בחתיכה וקדירה וכדומה אי טעים ואמר דלית טעמא שרי או דמסתמא אית ביה ששים או דלא החמירו חכמים בזה ועיין מ"ש לקמן בשיטת הרמב"ן ז"ל ועיין לעיל מה שכתבתי שם בזה: השיטה הב' הוא שיטת הרמב"ן ז"ל הביאו הטור בסימן צ"ח דאי נפל חתיכה לתוך קדירה ומכירין איסור א בה אלא טעמא סמכינן אקפילא אעפ"י שאין ס' נגד כל החתיכה אבל כשגוף האיסור נתערב צריך ס' ולא מהני טעימת קפילא ובס' לחודיה סגי ולא צריך לחזור אחר קפילא יע"ש ואבאר כי הוא ז"ל סובר דס' מדרבנן בעינן ואסמכיה אקרא דזרוע בשילה ולא מהני טעימה או דלא יבואו להקל ולומר דלית ביה טעמא אף דיהיה בו טעם או דשקורי קמשקר דכל זמן דליכא ס' ודאי יהיב טעמא ומיהו בחתיכה שנפלה ואי טעים ואמר דלית ביה טעמא אמרינן דלא שקורי משקר אלא מסתמא יש ששים נגד הפליטה וה"ה בקדירה שבישל בשר לא יבשל חלב ואם בישל בטעימה לחוד סגי וכמ"ש לעיל וגם לא החמירו בה ולהצריך ס' נגד כל החתיכה שלא יבואו להקל ואוקמי' אדין טעמא דכל דליכא טעם בטל הוא ועיין בריטב"א בחדושיו כ"א ולפי זה ההיא דגריסין לתוך עדשים יקשה לשיטתיה ז"ל דאין בהן בנ"ט אעפ"י שאין בהם א' ומאה וס' מיהא בעינן במאי מיירי אי בסילק הגריסין אפילו ס' לא ליבעי אלא טעימ' לחוד ואי בגוף האיסו' שם טעימה למה לי וי"ל דמיירי בסילק הגריסין מתוך עדשים וה"ק אין בהם באחד ומאה אלא ס' ר"ל נגד הפליטה כיון דלית ביה טעמא מסתמא אית ביה ס' אלמא בס' סגי ומשני שאין בו א' ומאה אלא מאה למאן דסובר שיעורא כמאה ובציר מהני יהיב טעמא ומש"ה כי לית ביה טעמא שרי דמסתמא אית בי' מאה אבל הוא דוחק וא"א לפרש כן להמעיין לקמן ויש ליישב בע"א דה"ק אין בהם בנ"ט ר"ל דלא ידעינן אי אית ביה טעמא שרי בס' או אין בהם בנ"ט היינו שיעורא דס' ורישא מיירי דטעמי' ויש בהן טעם וסיפא לאו דוקא דטעמי' כהן אלא מן הסתם אמרינן דלית ביה טעמא כיון דאית ס' ועדיין צ"ע להמעיין בריטב"א ועיין מ"ש לעיל בשי' רש"י והנה לפי שיטה זו הך דר"י בכילכית או דהיה נימוח גוף האיסור ולא היו יודעין כמה היה אי דסלקינהו גוף האיסו' ומסתמא סומכין אקפילא דמסתמא אית ס' נגד הפליטה והא דאמר רבא מריש קשיא לי היינו משום דבדבר הבלוע בקדירה משערינן נגד הבלוע

דאל"כ אין תבשיל שיהא ס' נגד כל הקדירה וקשיא ליה דוקא אתוספתא דקדירה שבישל כו' מאן טעים ליה וכמ"ש לעיל.

ולפי זה הא דאמר רבא אמור רבנן בטעמא היינו כי הך דקדירה שא"א לשער נגד כל הקדירה או בחתיכה שנפלה אי טעמי' ולא יהיב טעמא תלינן דיש ס' נגד הפליטה ואמר רבנן בקפילא דאיסורא ואמר רבנן בששים במין במינו או היכא דליכא קפילא רצה לומר בחתיכת בשר נבילה לחתיכת היתר וא"א למיקם אטעמי' צריך לשער ס' נגד כל החתיכה ואין שייך כאן טעימת קפילא או באינו מינו וליכא קפילא צריך ס' נגד כל החתיכה וה"ה דהמ"ל אמור רבנן בקפילא כגון חתיכה שסלקוהו מהקדירה ואמור רבנן בס' שנמחה גוף האיסור ולכך צריך ס' ולא בעינן טעימת קפילא ועיין בטור, סימן צ"ח שכתב והרמב"ן חולק כו' אם נאמר דרש"י סובר בכל ענין צריך ס' אף בטעמא לבד שסילק גוף האיסור אפ"ה צריך ס' נגד כל החתיכה וכנראה ממה שפירש בההיא דגריסין וכמ"ש התו' שם א"ש דהרמב"ן חילק בין ממשו של איסור ובין נמחה גופו כו' ובתרתי פליג על רש"י ז"ל דלרש"י לא משכחת קפילא בלא ששים או ששים בלא קפילא היכא דאיכא קפילא ובאינו מינו לא משכחת כלל ולהרמב"ן אשכוחי משכחת ליה טעמא לחוד בפליטת האיסור דאין משערין בכל החתיכה בששים וששים לחוד סגי בכל האיסורין כשנוכל לשער שיעורא דששים ואם נאמר דרש"י מודה לסברת הרמב"ן וכמ"ש לעיל בשיטת רש"י וההיא דגריסין לתוך עדשים בנמחה שם גופו של איסור ומש"ה סגי בששים ולא בעינן אחד ומאה דכי בעינן מאה וא' בגופו קיים ולא בנמחה שם האיסור דהוא נקרא ליתיה בעיניה לשיטת רש"י ז"ל בטעם כעיקר שאמר ר' יוחנן במס' עבודה זרה דף ס"ז ע"ב הוא בנמחה גוף האיסור דהוה טעמו ולא ממשו כמבואר שם שנמחה החלב יע"ש דליתיה בעיניה מיקרי ועי' פר"ח א"ח סי' תמ"ב וכבר נתבאר זה בפרי מגדים בי"ד באורך סי' צ"ח לומר שמ"ש הטור והרמב"ן חילק ר"ל דלרש"י לעולם בעינן תרתי ששים וטעימה דנהי נמי בחתיכה שנפל לקדירה בטעימת קפילא סגי היינו דאנו אומרין מסתמא יש ס' נגד הפליטה כו' הא אי ידעינן בודאי דלית ביה ששים הוה אמרינן דשקורי משקר ולהרמב"ן יש חילוק דפעמים בעינן תרתי ס' וטעימה על דרך שאמר בקדירה שבישל בה בשר כו' או בקדירה שנפל חתיכה וסלקוהו אבל היכא דידעינן בכמות שיעורא דששים לא בעינן קפילא ובס' לחודיה סגי: שיטה הג' הוא שיטת ר"י בעל התוספות וכן הוא שיטת ומסקנת הרא"ש ז"ל דבחד סגי או בטעימת קפילא או בששים סגי וההיא דכילכית לא היה בו ס' ואמר דסגי בקפילא ואמר רבא אמור רבנן בטעמא דהיתרא אף דלית ששים ודאיסורא בקפילא ומין במינו דליכא טעמא או דאיסורא וליכא קפילא בס' סגי וההיא דגריסין לתוך עדשים אין בהן בנותן טעם ר"ל דלא ידעינן אי יש בהן טעם שרי בס' או במאה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ועי' עוד לקמן השיטה הד' היא שיטת הרמב"ם ז"ל בהל' מ"א פט"ו והביאו הב"י בסי' צ"ח דמין באינו מינו לעולם בעינן קפילא ולא סגי בס' ואי טעים קפילא ולית טעמא אף בפחות מס' שרי ואי יהיב טעמא אף טפי מס' אסור (וזה מוסכם אליבא דכ"ע דאי יהיב טעמא באלף לא בטל כמו שאבאר לקמן בעזה"י) ושיעורא דששים אינו אלא במין במינו או היכא דליכא קפילא אז סמכינן אשיעורא דס' ולפ"ז הך דכילכית באלפס ושיילי' לר"י בין באית ששים ובין לית ששים בעינן קפילא וסמכינן אקפילא אף לקולא היכא דליכא

ששים ואמר רבא אמור רבנן בטעמא לחוד דהיתרא וה"ה דאיסורא בקפילא ומין במינו בס' או היכא דליכא קפילא אלא דגריסין לתוך עדשים במאי עסקי' ובמאי מיירי אי טעים ליה כהן ודאי דלא בעינן שיעורא דס' ומאי קאמר אלא בס' ואי מן הסתם דצא טעים כהן וה"ק אין בהן בנ"ט דלא ידעינן אי יש בהן טעמא אכתי אמאי מישתרי בס' והא לעול' בעינן טעימה ובהתירא ודאי דמצי למטעם כהן ודוחק גדול לומר דמיירי דליכא כהן ולקמן אבאר זה שם.

ובי"ד אבאר עוד והנה אחרי רואי בסוגיין דשמעתין ראיתי כי מ"ש לשיטת רש"י מוכרח הוא דאלת"ה יקשה מ"שרש"י ד"ה ליטעמי' קפילא נחתום עכו"ם ואשמעינן דמותר לסמוך עליו במסל"ת ולא יודיעו לו הרי בבירור דלהיתרא סמכינן עליה דאי להחמיר פשיטא דלא יהא דמשקר מחמירין ואי אומר דלית טעמא נהי דאינו נאמן כיון דאיכא ששים היכא דליכא קפילא לגמרי נמי שרי אלא ש"מ בקדירה שבישל בשר או בחתיכה וסלקוה דאי אמר לית ביה טעמא אף דליכא ס' נגד הקדירה שרי וסמכינן אקפילא להקל כמ"ש לעיל דמסתמא אית טעמא נגד הפליטה: ע"ש קפילא כבר כתבנו לעיל מזה והנה ראיתי להזכיר בכאן כי יש לומר בא' מג' פנים או דמסל"ת נאמן ולא בעינן קפילא ואורחא דמלתא נקיט קפילא או שכל הטועם קפילא מיקרי וה"ה גוי דעלמא או קפילא דוקא דאומן לא משקר וגוי דעלמא מסיח לפ"ת מהימן או דאינו נאמן כלל אלא בעדות אשה מסל"ת נאמן או דתרתי בעינן קפילא ומסל"ת דגוי שאינו אומן אינו מבחין ומרגיש הטעם ומסל"ת דלא משקר ולא אמרינן כיון דאומן לא מרעא חזקה ועי' פר"ח סי' ס"ט שהאריך בדין עכו"ם מסל"ת ושאני הכ' דאפשר לברר הדבר מיד ע"י טעי' לא משקר ושכן כתב הריב"ש בתשובה סימן קל"ב יע"ש משמע מדבריו שם דטעמא דאף במסל"ת חיישינן דלמא משקר יע"ש.

ובזה א"ש מה דכתב הב"י בסי' צ"ח מדברי הרא"ש אין הכרע אי בעינן דוקא אומן והרי לכאורה יש הכרע דאל"כ קפילא למה לי כיון דמיירי במסל"ת ואין לומר דתרתי בעינן דאומן ומסל"ת דאומן לא מרעא נפשיה ומסל"ת ג"כ הא מסל"ת לא מהני דלמא משקר וכמ"ש הריב"ש בתשובה דא"כ מנלן דבעינן מסל"ת ואימ' דאומן לחוד מהני ואדרבה במודיעו זהיר טפי כמ"ש הר"ן ומביאו הב"י ועי' בריטב"א ז"ל אלא דאיכא למימר אורחא דמלתא נקיט קפילא דלהר"מ ז"ל צריך לומר כן דאיהו סובר דעכו"ם אף במודיעו שרי כמו שהביא הב"י שם דאורחא דמלתא נקיט קפילא או ע"ש הטעימה ולהרא"ש נאמר תירוץ ראשון דקפילא הוא שם דבר לאומן נחתום ואורחא דמלתא נקיט והפרישה לא כתב כן דאל"כ למה מזכיר הרא"ש כלל בדבריו נחתום כו' ואין מזה הכרע ומ"ש הפרישה דאין סברא שיחלוק הרא"ש על התו' אם לא היכא שמפורש יש להקשות והא ע"כ פליג בהדדי דלשיטת התו' באומן לחוד סגי דמרתית בלא מסל"ת כדמשמע מסתימת דבריהם ועי' בר"ן וברשב"א וריטב"א ואילו להרא"ש בעינן מסל"ת דוקא ונהי דנאמר מה דמצינו דפליג פליג אבל במה דלא מצינו ליה נאמר דסובר כתוספות אכתי קשה והא ע"כ פליגי אהדדי דלשיטת התו' אף אינו אומן שרי דלא בעינן אלא טעם הנרגש לכל בני אדם מדכתבו דטעמא דלא משקר ואילו להרא"ש נאמר אף במל"ת דוקא קפילא משום דסתם בני אדם אין מרגישין ובהכרח פליג התו' וצ"ע ובי"ד אכתוב בזה באורך בעזה"י ולענין אי סמכינן בזמן הזה בטעימת ישראל צנון בסכין של בשר וכדומה

דהיתרא ואי בעינן קפילא דוקא עי' בש"ך ופר"ח ובל"ח בסי' צ"ח יע"ש: ובתוספות ד"ה אמר רבא אמור רבנן כו' במשהו כרב כו' עכ"ל מדאמר במשהו כרב ולא אמר במשהו סתם הייתי אומר לאו מטעמיה דרב אלא משום חומרא דחמץ כרת ולא בדילי מיניה כל השנה משא"כ אי הגירסא כרב משמע מטעמיה דרב הוא דפסק כן ורב גזר שלא במינו אטו מינו ובמינו במשהו ועי' פסחים למ"ד בתו' ד"ה אמר רבא ושם אבאר: בא"ד תדע דהא רבא אית ליה הכי במין במינו בס' ור"א היה אומר כו' עכ"ל הנה הש"ך בי"ד סימן צ"ח מסיק להלכה דכל שבטל בס' אזלינן בתר טעמא ולא בתר שמיה דאי אין טעמם שוין אף דשוה בשמי' טעם כעיקר מ"ה והוה מין באינו מינו ואי טעמם שוה אף דלא שוה בשמיה מ"ה חד בתרי בטל ואף בלח ומדרבנן צריך ס' בלח ונ"מ בספק הולכין להקל ככל ספק דרבנן וכן הסכים הפר"ח אחריו דלא כהרב בהג"ה שם דאזלינן בתר שמיה ורבא דאמר בע"ז דאזלינן בתר שמיה הוא לענין יין נסך דבכ"ש וה"ה טבל הוא דאזלינן בתר שמיה אליבא דר' יהודה דם הפר ודם השעיר דלא בטל דאזלינן בתר שמיה ואביי משום דשוין בטעמן יע"ש באורך והא דכתבו התו' כאן דמין במינו היינו ששוין בשמיה אף כאן אמרו לענין ס' מ"מ לרבא דאמר לענין ביטול דברים האסורין במשהו הוה אין במינו מה דשוה בשמי' א"כ ל"ל להזכיר כאן מין ומינו ואינו מינו הכי הוה למימר אמור רבנן בטעמא דהיתרא ודאיסורא בקפילא והיכא דליכא למיקם אטעמיה בס' אלא ש"מ דרבא מין ומינו ואינו מינו מה שאצלו קרוי מינו ואינו מינו מה דשוה בשמי' אלא דמסתמא כל מה ששוה בשמי' שוה בטעמא ג"כ ומה דאין שוה בשמי' אין שוה בטעמ' וע' בש"ך סי' ק"ט יע"ש ובשאר דוכתי מש"ה הזכיר מין ומינו ואינו מינו לאשמעינן דמין במינו מ"ה בטל ברוב ומדרבנן בעינן ס' דגזרינן אטו שאינו מינו וע' בס' בית ישראל בסי' צ"ח שכתב מדברי התו' דפג"ה מוכח כדברי הרב בהג"ה ואני תמה עד מאוד מדברי התו' דכאן לא די שאינו מוכח אלא איפכא מוכח מדברי התו' להמעיין בדבריהם ועי' ש"ך סי' צ"ח שהביא דברי התו' אלו ובחדושינו לי"ד סי' צ"ח אבאר באורך ליישב דעת רמ"א ז"ל: והנה אם נאמר דהא דאמר ר' יהודא מין במינו לא בטל היינו דוקא כשיש ממשות של איסור אבל לא בפליטת איסור דומי' דם הפר ושעיר וכמ"ש הרשב"א בחדושיו צ"ח ע"ב ד"ה אמר אביי לא נצרכא אלא לר"י יע"ש הן אמת שמדברי רב לקמן צ"ט א' דאוקי אמורא דמיירי בפליטה מוכח אף כה"ג אר"י מין במינו לא בטיל ואפשר דשמואל פליג עליה דמשמע בכנישתא דמעון לרבי יוחנן דאתיא כשמואל ואם נאמר דתרבא עם בשרא הוה מין במינו קשיא לשמואל וכמ"ש לעיל וכמ"ש הרשב"א בחדושיו שם בהא דאמר אביי לא נצרכא אלא לר"י יע"ש ונאמר דרבא אית ליה כשמואל דלר' יהודא מין במינו לא הוה אלא כשגוף האיסור נמחה ונבלל הוא דלא בטל דומיא דם הפר כו' משא"כ טעמא בטל וא"כ ר"ש דכאן מיירי בפליטת איסור דומיא דתרומה דלית ביה אלא פליטת הקדירה מש"ה במין במינו אף דשוה בשמי' וטעמא אפ"ה בטל בס' כיון דליכא אלא פליטת איסור לחוד אלא שדוחק לומר דרבא פליג עם רב ושמואל בהא דלר"י מין במינו כו' מה שלא הוזכר בפירוש בתלמוד ולקמן צ"ט אבאר דברי הרשב"א גבי אביי: ושיש לנו דרך אחרת בזה וה"ק רבא מין במינו הרצון שנתבשל בשר נבילה עם בשר שחיטה דהוה מין במינו אף לרבא דאזיל בתר שמיה כמ"ש הפר"ח בסי' צ"ח דלא כש"ך או בשר כשר וטריפה דהוה לכ"ע מין במינו

לא פליג הש"ך בזה דנבילה דמטמאה הוא הוה כאינו מינו כו' ומשה"ק מין במינו דליכא למיקם אטעמא דידיה שנפלט ממנו הלכך שיעורא דידי' בששים ונאמר כמ"ש הרשב"א בחדושיו לקמן גבי אמר אביי לא נצרכא אלא דרוטב עם בשר הוה מין באינו מינו אלא דהתם אליבא דאביי ואיהו אזיל בתר טעמא הוה מין במינו משא"כ לרבא דאזיל בתר שמי' בע"ז כו' ואמר בשמעתין דמין במינו דליכא למיקם אטעמ' והאי רוטב מיקרי וכמ"ש הרשב"א שם דרוטב עם בשר הוה אינו מינו ומש"ה שיעורא דידיה בששים כמ"ש: בתו' ד"ה סמכינן אקפילא אע"ג דעכו"ם הוא כיון דאומן לא מרעא אומנתיה עכ"ל כבר כתבנו לעיל מזה יע"ש אמנם נראה דהתוספות לשיטתייהו מוכרחין לומר כך דאי כפירש"י דמיירי במסל"ת וקפילא או דאורחא דמילתא או דסתם גוי אין מרגיש ומבחין הטעם א"כ יקשה קושית הש"ך בסימן צ"ח דקיי"ל בהגוזל בתרא חוץ מעדות אשה אין גוי מסל"ת נאמן בדאורייתא ורש"י לשיטתיה שסובר טעם כעיקר מדרבנן ומ"ה חד בתרי בטל כמ"ש רבא לקמן צ"ח דהוא מרא דשמעתין סובר שם טעם כעיקר מדרבנן וגם ר' יוחנן וכבר כתבנו לעיל מזה אלא מה דכתבו התו' כאן דבריהם ולא לעיל מזה בהא דאמרינן כילכית באלפס ואתו שיילי' לר' יוחנן ואמר ליטעמי' קפילא כו' משום דהת' הוה ציר דגים דהוה דרבנן כדאמר לקמן צ"ט ב' שאני ציר דגי דזיע' בעלמ' כו' דהוה דרבנן מש"ה מצינו לומר קפילא מסל"ת נאמן בדרבנן בכל איסורין משא"כ בשר בחלב דהוה מ"ה הוקשה להם שפיר ולכך הוכרחו לומר דאומן לא מרעא כו' הן אמת שראיתי להש"ך ז"ל בסי' ק"ז ס"ק א' דהא דציר דגים טמאין מדרבנן במליחה ולא בבישול יע"ש א"כ כילכית באילפס נמי מ"ה ואמאי לא כתבו דבריהם לעיל דקפילא לא מרעא חזקתי' אמנם כן יש לעיין בהא דינא דאי איתא דע"י בישול הוה כממשו של איסור יותר מע"י מליחה א"כ תקשה מנלן לרבות בפכ"ה קי"ב א' ובעור ורוטב קכ"ט הטמאים לאסור צירן ורוטבן בבהמה טמאה ושרצים מנלן לרבות כולהו דציר היינו ע"י מליחה ורוטב ע"י בישול כמ"ש הרשב"א לשם והא לאו שקולים הן למ"ש הש"ך דליתרבי כולהו מן הטמאים והראי' שהביא משערי דורא בסימן כ' דע"י מכבש היה דאורייתא לא מצאתיו שם אלא כתב בהג"ה המתחלת שם והרמב"ם כתב ציר דגי' במאתים ושמעתי לפרש במכבש דאז יוצא עיקר הלחלוחית כו' ואין ראי' דאף דהוה דרבנן כיון שכבשן במכבש הציר חזק ונותן טעם עד מאתים וע' בר"מ הל' מ"א פ"ג ופט"ו יע"ש היטב ובי"ד אכתוב מזה: או יאמר דלעיל מצינו לומר דלחומרא בעינן קפילא וס' צריך ג"כ כסברת רש"י ז"ל כמ"ש לעיל ומש"ה לא קשיא דלמא משקר דהוה כמאן דליתא לפנינו קפילא די בששים ולחומרא אי אמר דאית ביה טעמא אסור ביותר מס' משא"כ השתא דאמר סמכינן ומשמע לקולא סמכינן וכמ"ש הרא"ש ז"ל והר"ן וע' ב"י סימן צ"ח מש"ה הוכרחו לומר אומן לא מרעא כו' וכבר כתבנו לעיל מה שיש לעיין בדברי תוספות הללו יע"ש: (ע"ב) גמרא דהיתרא בטעמא דאיסורא בקפילא מדלא אמרקפילא ארמא' ואמר נמי דהיתרא בטעמ' משמע דבתרומ' טעים לה כהן אף שאינו קפילא ובאיסו' דוק' קפיל' דלא משקר ועיקר החילוק בין דאיסור' והיתר' דהיתרא כל אדם ואיסורא כיון דאסור לישראל למיטעם דטעימה אסור באיסורי תורה מדרבנן כמו שכתבנו בחדושינו ליורה דעה ובאיסור דרבנן צמח צדק כתב דמותר לישראל לטעום דהוה גזירה לגזירה יע"ש בסימן מ"ז ועיין יורה דעה סימן צ"ב וק"ח יע"ש ומש"ה קפילא דוקא: והנה בחדושינו

לי"ד סימן צ"ח נסתפקתי בהא דכתב הש"ך שם ביבש באינו מינו באיסור דרבנן חד בתרי בטל דהוה גזירה לגזירה ונסתפקתי במ"ב בלח באיסור דרבנן אי בעי' ס' או לא דהוי ג"כ גזירה לגזירה דמ"ה מין במינו בלח חד בתרי בטל כמ"ש הרא"ש בהך דחה"ל דביבש חד בתרי בטל ובלח בעינן ס' אטו.

שאינו מינו והיינו קודם שנודע התערובות יע"ש ומכאן ראיה דאף בדרבנן במין במינו בלח בעינן ס' לפי גירסת הרי"ף ז"ל מין במינו כגון שמנונית ג"ה הביאו הרשב"א ז"ל בחדושיו והריטב"א ג"כ יע"ש והרי שמנונית ג"ה אינו אלא מדרבנן ואפ"ה בעינן במינו בס' ודע דליכא למידק מכאן דתרבא עם בישרא הוה מין במינו דאימא דשמנונית ג"ה עם שומן כשר מיירי אבל הריטב"א כתב בפירוש שמנונית גיד עם בשר וה"ה חלב עם בשר יע"ש.

ומכל מקום לפי זה היה מקום לכאורה להקשות על מ"ש בשם צ"צ בדבר שאין אסור אלא מדרבנן שרי לטעומי ישראל ומש"ה התיר לטעום בורית לאומן המבשל אותו וכאן לא משמע כך דאמר מין במינו שמנוני' ג"ה משמע דומיא דהכא באינו מינו שומן שנפל ג"ה לאינו מינו בקפילא ארמאה והלא ישראל נמי מצי למטעם ועוד דאי בישראל א"צ קפילא דלא משקר כמ"ש לעיל וברי"ף הגירסא מין במינו שומן ג"ה א"נ בשאינו מינו כו' יע"ש א"כ משמע דבאיסור דרבנן אסור לטעו' ישראל ועוד דאי באיסור דרבנן שרי לטועמו ישראל הוה למימר בשמנוני' גיד גופא מין במינו בס' ובאינו מינו בס' ואיסור תורה בקפילא אלא נראה דבאיסור דרבנן אסור לטועמו אבל נראה דאין מכאן סתירה לדבריו דטעימת אומן המבשל בורית לא הוה כטעימת איסורין דצריך טעימה גדולה להבחין החיך ואפשר שצריך שיאכל ממנו קצת והא דאמר ליטעמי' קפילא לאו דוקא אלא צריך שיאכל ומש"ה צריך קפילא ארמאה ומיהו המעיין בר"מ הל' מ"א פט"ו וב"י סי' צ"ח כתבו טועמו סתם ולא כתבו דצריך אכילה שוב מצאתי לטורי זהב בסימן צ"ח שכתב בעינן אכילה דווקא ועיין פר"ח מ"ב ובתב"ש: ע"ש גמרא הני אטמתא דאמלחא בג"ה בי ר"ג מאי דעתך מליח כרותח כו' עכ"ל מכאן מוכח כמ"ש התוספות לעיל א' ד"ה שאני חלב יע"ש דאי הוה אמרינן דמתני' דירך מיירי שניטל שומן הגיד או שיש ס' נגד השומן ומש"ה אמר שמואל ל"ש אלא נתבשל אבל נצלה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד משום איסורא דגיד ולגבי שומן הוה ס' דא"כ מה קשיא מאי דעתך דלמא רבינא סובר יש בגידין בנ"ט ומש"ה אוסר בכאן משום שומן ואף דאין הגיד יכול להתפשט בכל הירך חלב מפעפע ורב אחא דשרי סובר אין בנ"ט ואין הגיד אוסר בפליטה ומש"ה לא החמירו בשומן אלא כמ"ש התו' לעיל: גמרא וכ"ת מאי כרותח דמבושל כו' ולא קשיא משמואל דאמר ל"ש אלא נתבשל ותיפוק ליה משעת מליחה נאסר כל הירך וקשיא מתניתן כבר כתבנו במתני' ובגמרא דרבינא מוקי למתני' בחלט כחלא או ברותחין ודע לפי מ"ש הראב"ד ז"ל בסוף איסור משהו שלו הביאו הרשב"א ז"ל בחדושיו דף צ"ג דלצלי נמי בעינן מליחה אלא דלא בעינן שהי' במלחו יע"ש א"כ קשה הא דאמר וכ"ת כרותח דמבושל אכתי קשה משמואל דאמר ל"ש אלא נתבשל אבל נצלה קולף עד שמגיע לגיד והא מליח כרותח דמבושל וליתסר כולה ומיהו י"ל לצלי לא בעינן כ"כ שיהא נאכל מחמת מלחו אלא מעט אפשר סגי ומש"ה קולף עד שמגיע לגיד דמליח שנאכל במולחו אינו מפליט כ"כ ובי"ד סימן ע"ג אבאר מזה בעזה"י ויש לתרץ עוד בענין אחר ושם

אכתוב בזה: בפירש"י ד"ה במאי דבלעה קדירה אם ראינו שנפל שם קודם שנתמעט ואין משערין לאחר שנתבשל לכמות שנפל שם ואין בהיתר בו ששים אומדים כמה בלעה הקדירה היתר דמסתמא כו' עכ"ל הנה מלשון זה משמע דידעינן שיעורא דאיסור וראינו כשנפל שם והיתר לא ידעינן כמה היה בעת נפילתו ועכשיו אי משערין האיסור כמו שנצמטק כשעת נפילתו וההיתר כמו שהוא עכשיו ולית בהיתר ס' נגד האיסור כמו שהיה מתחלה ומיהו עכשיו יש ס' אמרינן דמשערין באומד יפה כמה דרך להבליע בקדירה בזמן זה ואם כן היה ששים בהיתר נגד האיסור ואזלינן בתרי' אלא דא"כ יש לתמוה טובא מאי קושיא אטו דהתירא בלע דאיסורא לא בלע והא אנן משערין האיסור לכמות שנפל שם והיתר משערין באומד יפה כמה בלעה הקדירה ממנו ויש ששים ואה"נ דמשערין כמו שנפל אם יש ס' והנה י"ל בפירש"י ז"ל דהא דכתב וכיון דאיפלגו לישני ואיסורא דאורייתא אזלינן לחומרא משמע דר"ל דאזלינן לחומרא כל"ב ומשערין וודאי כה"ג באומד יפה ולומר דמסתמא היה בהיתר ג"כ יותר ונצטמק בזה הזמן.

או יאמר דמיירי כשראינו האיסור והיתר בעת שנפל האיסור והי' ס' נגדו אלא כעת נצטמק האיסור והיתר יחדיו ולית ס' אי משערין האיסור כמות שנפל וצריך אומד הדעת לזה שמא מן היתר נשרף וכלה ומן האיסור בלוע בדופני הקדירה ולית כאן ס' ולכך אמר דמשערין באומד יפה ג"כ בהיתר מה דאזיל לאיבוד ומה דבלוע בדופני הקדירה ועיין בר"מ הל' מ"א פט"ו ובפר"ח סימן צ' יע"ש היטב א"כ הא דסיים ועיקר הדבר כמות שהוא לפנינו משערין כו' דאיסורא בלע דהיתרא לא בלע כו' לאו למימרא דאין הלכה כל"ב אלא דבא לומר לדינא עיקר הדבר דמשערין כמו שבא לפנינו ולא אמרינן דנשער בהיתר כמו שנפל האיסור והאיסור כמו שהוא עכשיו דז"א דאיסורא ג"כ בלע ומיהו אית ליה לפנינו ס' בהיתר נגד האיסור נראה מדבריו דאף בשעה שנפל היה ס' אפ"ה אסור ובעינן שיהא עתה ס' יע"ש: אבל הרשב"א בחדושיו צריך לומר דגירסא אחרת היה לו ברש"י ז"ל שכתב דר"ל במה דבלעה קדירה היינו שאיסור לא ראינו בעת שנפל והיתר ראינו בשעה שנפל ועכשיו כשבא לפנינו ליכא עכשיו ס' בהיתר נגד האיסור אמרינן דמצטרף היתר הבלוע בדופני קדירה ויש ס' נגד האיסור שהוא מצטמק לפנינו ומיני' אם ראינו היתר והאיסור בשעה שנפל והיה ס' ועכשיו אין ס' פשיטא דמשערין מה שבלוע בדופני קדירה כו' וכמו שהיה בתחלה משערין וכתב רש"י בתחלה לדחות לישנא קמא ואח"כ כתב לדחות גם ל"ב מההיא דר"א לקמן דהיתר' בלע דאיסורא לא בלע והילכך אם לא ראינו האיסור בשעה שנפל ועכשיו אין בהיתר ס' נגדו כמו שהוא עתה משערין דלא מצטרף מה שנחסר מן היתר דמסתמא גם מן האיסור נחסר ונצטמק וא"כ לא היה ס' בשעה שנפל שם אבל אם ראינו בשעה שנפל והיה ס' ועכשיו אין בהן ס' וודאי לפי גירסא זו שרי ולגירסת רש"י שלפנינו אסור וכמ"ש לעיל בסמוך: עוד כת' הרשב"א על מ"ש רש"י וכיון דאיכא איסורא דאורייתא אזלינן לחומרא כתיב ותמיהא לי מאי איסורא דאורייתא דהא מן התורה חד בתרי בטל עכ"ל ר"ל לשיטת רש"י ז"ל לקמן כ"ח ב' דפסיק טעם כעיקר מדרבנן ומ"ה חד בתרי בטל באינו מינו שפיר הקשה דמאי איסור תורה איכא כיון דעכ"פ איכא רובא דהיתרא אף באינו מינו אבל אין לומר דקשיא לי' לרשב"א אף לשיטתי' דסובר מין באינו מינו מ"ה דטעם כעיקר מ"ה כמו שיתבאר לקמן צ"ח ב' אי"ה ואפ"ה קשיא ליה דע"כ במינו איירי דאי באינו

מינו ותיפוק ליה דליטעמי' אי יהיב טעמא או לא ולמה לן לאכנוסי בספק ולשער באומד יפה כמה בלעה קדירה אבל ז"א דלמא דליכא קפילא וצריך שיעורא דס' אלא כדכתיבנא וע' ברשב"א וריטב"א שפי' הא דא"ד בקדירה עצמה לחומרא דר"ל במה שבקדירה משערינן ולא בבלוע ואידך לישנא מיקל ורש"י ז"ל אינו סובר כן אלא בקדירה עצמה בחרסי' יע"ש: ובתוס' ד"ה איכא דאמרי בקדירה עצמה כו' דליתיה לאיסורא בעיניה כו' עכ"ל עיין במהר"מ מלובלין ויראה מפירושו דה"ק דלא ידעינן כמה נבלע מכזית חלב והאיסור אינו בעין לפנינו ואח"כ בישלו בזאת הקדירה היתר אמרינן מה שנבלע בדופני הקדירה נתבטל בדופני הקדיר' חלב נתבטל בדופני הקדירה ונראה אף אי נבלע כל כזית חלב בדופני הקדירה דינא הכי ולמ"ד במאי דבלעה קדירה היינו דאם נבלע היתר מרובה בקדירה ואח"כ נבלע כזית חלב אמרי' דנתבטל הכזית בהיתר הבלוע יע"ש היטב והנה היה נראה לומר ללישנא קמא אמרינן הכי דמשערין היתר הבלוע בדופני הקדירה שהיה מזמן רב נגד חלב הבלוע בה וא"כ אח"כ כשנתבשלו אח"כ היתר שרי ול"ב אמר דבמאי דבלעה קדירה כפירש"י ז"ל ובחדושינו לי"ד אכתוב בזה בעזה"י בסי' צ"ט ועיין בפר"ח שם: גמרא אר"נ גיד בס' ואין גיד מן המנין כתבו ז"ל דר"נ בשומן של גיד איירי דאין בגידין בנ"ט ודע דהר"מ ז"ל בהל' מ"א פט"ו הי"ז כתב גיד בס' ואינו מן המנין והחמירו בו בס"א מפני שברי' הוא והוסיפו בשיעורו יע"ש ורצה לומר דהוא סובר דכל איסורין של דבריהם שיעורן בנ"ט והוא וראי' מכחל דאמר לקמן כחל מן המנין ושומן הגיד אף שהוא מדבריהם אפ"ה בעינן ס"א דליהוי היכר בגיד גופא שאם נתערב שאין בטל דבריה הוה ומש"ה הוסיפו בשומן בס"א אבל שאר פיסקים סברי דאיסור בס"א בעינן וכחל שאני דהיא בפ"ע שרי ומש"ה מצטרף למנין וכן דעת רש"י ז"ל בד"ת ואין גיד מן המנין שכתב וכחלכולו היתר וכן דעת הרשב"א ועיין בר"ן כאן: ביצה בס"א ואין ביצה מן המנין ופירש"י ז"ל ביצה עוף טמא כו' הוא בה"א אבל לפי המסקנא דמסיק ביצה שיש בה אפרוח ל"ש עוף טמא או טהור וכמ"ש רש"י להדיא לקמן צ"ט ע"א ד"ה אפרוח שהבשר נ"ט ל"ש טהורה או טמאה יע"ש אלא בה"א גופא לא ידענא למה דווקא טמא ולא של נבילה וטריפה דבעינן ס"א לבטל ודוחק לומר דלאו דווקא עוף טמא אלא ה"ה נבילה וטריפה וכדומה וחדא מיניי' נקיט ועיין מ"ש לקמן בהא הן אמת דלכאורה מצינו לומר דרש"י בדווקא נקיט עוף טמא דהנה בטעמא דהא מלתא דביצה בס' והוא דהוה כשאר איסורין דבעינן כן ומדפריך למימרא דיהבה טעמא והא אמרי אינשי כו' ומאי קושיא והא דלמא לבטולי איהו גופא במנין ס"א וכמאן דאמר ביצה בטי"ל ועיין ריש ביצה ובטור סימן פ"ו וס"ו וצ"ו וק"י ובאחרונים שם ועיין בחדושי רשב"א כאן ובריטב"א יע"ש אלא דמיירי ביצת עוף טמא דליכא למימר לבטולי איהו גופא דביצת טמא ראשה א' כד וא' חד דניכר בין שאר ביצים ולא שייך לבטולי ועיין פרישה פ"ו וצ"ח יע"ש אלא דמ"מ מנא לי' להקשות אימא דמיירי ביצת טריפה לבטולי איהו גופא ועוד לוקמי' ביצים טרופות בקערה דבעי ס"א לבטולי איהו גופא ועיין מ"ש בסמוך ומיהו זאת יש ליישב כפי מ"ש הרשב"א בחדושיו אהא דאמר הב"ע ביצה שיש אפרוח כתב ולא מצי לאוקמי' לבטולי היא גופא דברובא סגי ביבש ועוד דליכא למימר דאיירי בטרופה דומיא דגיד וכחל שהן איסורין חשובין בעין ועיין מ"ש לקמן ואין לומר דפירש כן לשיטתיה דמין במינו לא בטל ולכך פירש ביצת עוף טמא דליתא דכל מין ביצים אחת

הן ועיין באחרוני' ובית לחם יהודא בסימן כ"ח ס"ק ה' יע"ש וכיון שכן צ"ל דמיירי באינו מינו או דפליטתה עם ביצים הוה מין באין מינו וכן כתב הרשב"א והבאתיו לעיל דרוטב עם בשר היה מין באינו מינו ועיין מה שאכתוב בהא דביצה בס"א והיא יע"ש ובי"ד סימן צ"ח בזה: והנה רב נחמן דפרט הני שלשה גיד וכחל וביצה היה נראה לומר דגיד דוקא נקיט דלא יהיב טעמא כולי האי סגי בס"א אבל שאר איסורין משערין כבצל וקפליט דהיה שיעורא יותר מס' וכמ"ש תוספות ד"ה כל וכחל אף דיהיב טעמא בכל איסורין מ"מ חלב שחוטה מדרבנן הקילו בו סגי בס' עם הוא וביצה דלא יהבה כולי האי טעמא הוה כמו גיד דדי בס"א ונאמר דר"נ כר"י סבירא ליה דכל איסורין בבצל וקפליט משערין ולמאי דמשני ביצת אפרוח י"ל דביצה שיש בה אפרוח נמי איסורו מדרבנן ולא מ"ה או שהתחיל להתרקם בה אפרוח גמור כ"ז שלא יצא לאויר העולם לית ביה איסור תורה כמ"ש בא"ט ס"ג ע"ב מדרבנן וקרא אסמכתא ועיין בפר"ח סי' פ"ו ס"ק כ"א וב' ולקמן אבאר באורך מזה ומש"ה מקלינן ביה דאיסור דרבנן הוא ודי בס' ומש"ה פרט ר"נ ג' דברים אלו ועיין תו' ד"ה ביצה ובמ"ש: ובתוס' ד"ה כל איסורין כו' דגיד לא יהיב טעמא כו' פליג רבא אר"י עכ"ל אבל ר"נ לא פליג ארבא דר"נ סובר כרבא דכל איסורין בס"א וגיד צריך ליה לאשמעינן דמה דאמר במתני' כבשר בלפת הוא שיעור' דס' או לאשמעינן אף דאין בנ"ט אפ"ה שומן הגיד אוסר בס"א דלא כסברת ריב"ש ע"א ד"ה שאני ובר"פ ד"ה אם יע"ש וכחל דכולהו היתר די בס' וביצה אשמעינן למאי דס"ד דלא תימא מיא הוא ובאמת אשמעינן דאיכא ביצה שאוסרת ביש אפרוח כמ"ש תו' ד"ה ביצה ועמ"ש שם בזה: ובד"ה אלא מעתה כו' וי"ל דהיה ידוע להם אם יוצא כולו או מקצתו ועוד מספיקא לא היה אוסר קדירה דאחרת דס' דרבנן להקל עכ"ל לא ידענא דהא אמרינן בהדיא דבידיה משערין דאי במה דנפיק לא ידעינן כו' אלמא משום ספיקא משערינן בכולי' ומאי פריך נפל לקדירה אחרת כו' ובי"ד סימן צ' אכתוב בזה ומ"ש ספק דרבנן להקל כבר כתבו הרשב"א ושאר פוסקים דלא שייך בכאן ס' להקל בדבר שהוא לפנינו וא"א לעמוד על שיעורו הוה ספק מחמת חסרון ידיעה ולא מיקרי ספק אף בדרבנן יעוין שם: ובד"ה ביצה בס' ואין ביצה מן המנין כו' אלא דאיצטריך משום דאיכא ביצה טמא דלא אסרה עכ"ל כבר כתבנו לעיל דר"ל דר"נ אמר פעמים שיש לאשכוחי בביצה דצריך ס"א בביצה שיש אפרוח ולפי ה"א אשמעינן דלא הוה כמיא בעלמא וקשיא לי דאמאי לא דרב נחמן אשמעינן טובא דביצה בטילה בס"א עם היא עצמה דלקמן צ"ח ב' מסקינן ביצה צריכה ס"א והיא דהיינו ס"ב ור"נ פליג עלי' דאמר די' בס"א ביצה שיש בה אפרוח כו' ופליג ודאי אהא דאמר ר' חלבו אמר רב הונא ביצה בס"א והיא מותרת ור"נ אמר בס' והיא מותרת ואם כן קשיא כמ"ש דטובא אשמעינן רב נחמן: והנה יש לישב זאת סבירא להו לתו' דר"נ לא פליג על ר"ח אמר רב הינא לקמן מדלא אמר לקמן ולית הלכתא כר"נ אלא כרב הונא אלא ר"נ מיירי ביצה שנפלה לתבשיל אחר לא שנתערב עם ביצים אחרים ומש"ה די בס' והיא דהוה ס"א ולקמן דבעינן ס"א והיא שנפלה לביצים אחרים ומטעמא שכתב הרא"ש ושאר פוסקים דיש ביצים גדולים וקטנים מש"ה הוסיפו בשיעורא עוד אחת ולא חילקו חכמים בדבר משא"כ אם נפל לתבשיל די בס"א עם הביצה וע' פרישה ובאחרונים סי' פ"ו ולזה שפיר כתבו דלאו דווקא ביצה וה"ה שאר איסורין אלא נקיט ביצה דפעמים משכחת ביצה שיש אפרוח או דם וכדבעינן למימר

לקמן כן וע' מ"ש בתוס' ד"ה ואבע"א ואיבעיא להו יע"ש: (דף צח ע"א) רש"י ד"ה אפרוח שהבשר נותן טעם ל"ש כשירה ול"ש טמאה דנבילה הוא עכ"ל משמע בהדיא דאפרוח שלא יצא לאויר העולם אסור מ"ה משום נבילה ואף אם שחטו דלא שייך ביה שחיטה כלל והא דאמרינן בא"ט ס"ג ע"ב מדרבנן וקרא אסמכתא בהא דביצת עוף טהור שריקמה היינו שהתחיל להתרקם וניכר צורת העוף קצת ומש"ה ליכא איסורא לא משום דם ולא משום נבילה אבל כשנגמר העוף בתוך הביצה אסור משום נבילה ועיין בחדושי הרשב"א בפא"ט שם כתב בשם בעל התרומות כמ"ש כאן והוא ז"ל חלק עליו ואמר דאינו אלא מדרבנן ועיין פר"ח סי' פ"ו ס"ק כ"א כתב כמ"ש דאם נגמר כולו אסור משום נבילה יע"ש: ע"ש גמרא השתא דלית בה אפרוח אסורה דאית בה מיבעיא עכ"ל הנה אם נאמר דביצה שיש בה אפרוח אינו אסור מ"ה עד שיצא לאויר העולם וכדעת הרשב"א הבאתיו בסמוך י"ל ומאי קושיא אימא ברישא אשמעינן דבנ"ט דלא תימא מיא בעלמא הוא ובסיפא אשמעינן אף דאיסורא דרבנן הוא ביצה טהורה שיש בה אפרוח אפ"ה שיעורו בנ"ט דלא כמה דסבר מר בר ר"א דשיעורי בתלתין זיתא דהיה סובר חצי שיעור מותר מ"ה כו' אלא ש"מ ביצה שיש בה אפרוח אסור מ"ה ויש חילוק בין התחיל להתרקם וכאן קתני וכן ביצה שיש בה אפרוח דמשמע שנגמר כולו כו' ולהכי פריך שפיר ודע דנ"ט דקתני היינו שיעורא דס' דומיא דרישא ביצים טמאים ששלקן עם ביצים טהורים דהוה מין במינו פירושו נ"ט בס' ה"ה נ"ט דסיפא אית לן לומר כן ובליכא קפילא דאל"כ בטעמא ממש דהוה א"מ: גמ' סבר רב אשי לשיעורי' במאי דבלע דיקולא כו' הנה הני רבנן דאמרו אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע פליגי אהא דאמרינן לעיל א"ד במאי דבלעה קדירה יע"ש ואם נאמר דההיא דלעיל שראינו האיסור כשנפל ואמרינן דמשערין במה דבלעה קדירה ר"ל דלא נשער האיסור כמו שנפל והיתר כמו שהוא עכשיו אלא משערין הכל כמו שנפל הן איסור והיתר לא פליגי הנך רבנן עלי' ועמ"ש שם ברש"י יע"ש: ובתו' ד"ה דנפל בדיקולא דבישרא בערוך חיברו בהדיא היא ניימא וקולתי' שפיל (ריש סנ"ה) כו' עכ"ל ר"ל דהתו' לא ניחא להו לומר דנפל ליורה גדולה כו' אלא דנפל לדיקולא הוא הל' שעשוי מחריות של דקל והוכיחו מכאן שיטתם שכתבו לעיל וכמה דוכתי דמין במינו בטל בס' ונלמד מכאן דמיירי שנפל כזית חלב על בשר שבסל במליחה וחלב הוא שמן ומפעפע בכולן ואוסר במליחה עד ס' כדמסיק לעיל על מה שאמר שמואל ל"ש אלא נתבשל כו' וסבר מר בר ר"א לשער במה דבלע דיקולא רוצה לומר במה דבלע הסל מן היתר ג"כ ומשערין באומד יפה הלכך מסייע מה שבדיקולא לבטל הכזית חלב ואמרו רבנן אטו דהיתרא בלע דאיסורא נמי בלע רוצה לומר מדם וא"כ אין בו כח לבטל החלב אלא דקשה הא אין מליחה לכלים להפליט ועוד דמה בכך הא אסורין מבטלין זא"ז ועיין ברשב"א וריטב"א מ"ש כאן דמש"ה לא רצה רש"י לפרש דיקולא סל ובמליחה דרש"י לשיטתיה דמין במינו במשהו וחלב עם בישרא הוה מין במינו יע"ש ואיני יודע היאך אפשר לפרש כן דא"כ מה קאמר מה דבלע דיקולא וכמ"ש: ע"ש ההיא פלגא דזיתא כו' מר בר ר"א היה סבור דמידי דרבנן די בשלשים והיה סבור דחצי שיעור מותר מ"ה ולכך שיער בל' ואמר ליה אבוה דגם בדרבנן צריך ששים והכי קיי"ל ועוד דחצי שיעור אסור מה"ת וא"ל תרי טעמי להודיע דבדרבנן צריך ס' ועוד דקיי"ל כר' יוחנן דחצי שיעור אסור מ"ה ונ"מ בספיקו דהולכין להחמיר או

דאמר ליה דכאן צריך ס"א כשיטת הר"מ ז"ל דבדרבנן די בס' והבאתיו לעיל כמו כחל ומש"ה א"ל כן: וברש"י ד"ה סבר לשעורי כו' והאיסור כמו שהוא מצומק לפנינו עכ"ד היינו דלא נודע האיסור בשעה שנפל והיתר היה ידוע בשעה שנפל והיה רוצה רב אשי לשער האיסור כמו שהוא עכשיו ולהוסיף במה דב"ע קדירה ולבטולי ליה בשיעורא דס' ואמרו ליה רבנן דגם האיסור היה יותר ונצטמק עכשיו ועמש"ל ובחדושי ריטב"א ופר"ח סי' צ"ח וסי' ג': בד"ה לא תזלזל כו' דחצי שיעור אסור מכל חלב כו' ויש עוד טעם אחרדחזי לאיצטרופי או מהל"מ ועיין במ"ל בהלכות חמץ ומצה ובמקום אחר נאריך בה בעזה"י בזה: גמ' אתמר אמר ר"ח אמר ר"ה ביצה בס"א והיא מותרת עכ"ל בטעמא דהא מלתא דביצה נשתנה מכל האיסורין וצריך ס"א והיא כתב הרא"ש ז"ל הטעם דיש ביצים גדולים וקטנים הוסיפו בשיעורא אחת וכן דעת הרמב"ן והרשב"א בחדושיו כאן ולפ"ז אף בטרופה צריך ס"ב ודווקא שנתבשלה עם מינה עם ביצים אחרות ולא בשאינה מינה דסגי בס"א והר"מ ז"ל בפט"ו מהלכות מ"א נתן טעם לדבר דביצה שיש בה אפרוח הוה בריה מש"ה הוסיפו עוד אחת משום בריה ולדידיה דוקא כשהיא שלימה ולא נתרסק האפרוח ולא בטרופה ואף באינה מינה בעי' ס"א והיא משום ברי' וע' בי"ד סי' פ"ז וק"ז וק"י ובאחרונים שם והנה לפי דעת הרא"ש וסייעתיה לא פליג ר"ח אר"ה ארב נחמן לעיל דאמר ביצה בס"א סגי דמיירי באינה מינה וכאן במינה אבל להר"מ ז"ל ע"כ דפליגי דהא משני לעיל ביצה שיש בה אפרוח ובריה הוה ואפ"ה סגי בס"א וש"מ דפליגי אהדדי ומדלא משני לעיל הב"ע ביצה שיש בה דם דנותנת טעם כמ"ש התו' ד"ה ביצת אפרוח דהשתא לא הוה פליגי אהדדי ולמעט במחלוקת עדיף טפי ש"מ לכאורה דאם נמצא בה דם נמי צריך ס"ב לדעת הר"מ ז"ל דהוה בריה משום דמתהווה מיניה אפרוח כמ"ש הב"י בסימן ק"י אלא דנסתפק בדבר ומכאן היה נראה להכריח כן וכדכתיבנא א"נ כמ"ש הש"ך בסי' פ"ו דלהר"ם הטעם דביצה הוה בריה לא משום האפרוח כמ"ש לקמן א"כ א"ש טפי דע"כ פליגי אהדדי וכבר כתבנו לעיל בשם הריטב"א והרשב"א דמדאמר גיד בס' וכחל פי' בדבר חשוב ובעין ה"ה ביצה נמי שלימה ואינה טרופה ומש"ה פריך והא אמרי אינשי כמיא דביעי בעלמא כו' ולא מוקי בטרופה: ודע דהש"ך ז"ל בסי' פ"ז דביצה הוה בריה לדעת הר"מ ז"ל ואף בלא אפרוח (מ"ש הר"מ ביצה שיש בה אפרוח צ"ל לדעת הש"ך דאי אין בה אפרוח מיא בעלמא הוא ונ"מ בנקובה או בקלופה או דאית בה דם כמ"ש הש"ך שם ועמ"ש לקמן).

וכתב שכן דעת התו' והרא"ש בפג"ה וכדעת הרשב"א בשם הראב"ד שם יע"ש הנה מ"ש דעת התו' בג"ה דביצה הוה בריה לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דנהי דהתו' בדף צ"ו ד"ה מ"ט כתבו דעיקר הו' כל שאילו יחלוק ואין שמו עליו הוה בריה ולא בעינן בריית נשמה דוקא וכן כתבו במכות י"ז א' ד"ה ור"ש וכן כתב הרא"ש ז"ל בדף צ"ו כסברת התו' אפ"ה לא הוה ביצה בריה דהא ביצת טריפה אם אכל כשהיא שלימה ולית בה כזית אינו לוקה דמי כתיב לא תאכל ביצת טריפה לא תאכל טריפה כתיב ובוודאי בעינן כזית וכיון שכן לא הוה בריה לענין ביטול כמו חטה של טבל וה"ה שהרי הקשו שם ד"ה מ"ט בסוף הדבור וז"ל וא"ת לר"ש דחשיב חטה ברי' אמאי כלאים בטילין במאתים משמע דלרבנן א"ש דטעמא דבריה הוה כמפרש בין קטן וגדול ומש"ה חטה של טבל או כ"ה דלא כתיב לא תאכל חטה כו' לא מיחייב עד דאיכא כזית ומש"ה לא

הוה בריה וטבל בטל בס"א דסבירא להו הא דבריה אין בטילה שנתנה תורה חשיבות להתחייב בכ"ש וכמ"ש האו"ה בכלל כ"ח הביאו הט"ז בי"ד בסימן ק' יע"ש וכבר נתבאר זה לעיל באורך דף צ"ו ע"א תו' ד"ה מ"ט דרבנן כו' וא"כ לרבנן ל"ק להו דמש"ה חטה של טבל וכ"ה בטילה דלא מיחייב אלא בכזית אף דאילו יחלוק אין שמו עליו אם כן יש לתמוה דודאי ביצה לא מיחייב אלא בכזית וביצת שאר עופות הקטנים מכזית לא מיחייב עליה בכ"ש אף שאכלו שלם ואמאי הוה בריה לתו' ורא"ש: והנה יש ליישב זאת ונאמר דביצת טריפה לא הוה בריה וכ"ש ביצת נבילה דאינה אסורה אלא מדרבנן ולא נוצר באיסורו דבטילה בס' לדעה זו דברי' משום דמחייב בכ"ש הוא דחשיבא אבל ביצת עוף טמא ודאי מסתבר דחיי' עלי' בכ"ש מדדרשינן בא"ט דף ס"ד ואת בת היענה אמר חזקיה וכי בת יש לה ליענה אלא זו ביצתה יע"ש וכיון שכן הוה כמפרש בין קטן וגדול דמחיי' אביצה טמאה בכ"ש א"כ שפיר אין בטילה היא גופא דהוה בריה לדעת התוס' דלא תליא בבריית נשמה אלא כל שאילו יחלוק אין שמו עליו וטעמא דמפרש וכן הסכים הרא"ש ז"ל שם יע"ש ואם נאמר כדעת הר"מ ז"ל דמשום בריה הוסיפו בפליטתה עוד אחת ובעי' ס"ב ה"ה ביצה טמאה בלא אפרוח שיש בה דם או בנקובה וקלופה צריך ס"ב לבטל פליטתה מפני היכר שלא יבואו לבטל היא גופא בס"א כשאר איסורין שבתורה ולפי זה מ"ש הר"מ ז"ל בפט"ו מהלכות אלו הי"ט ביצה שיש בה אפרוח בביצה כשירה מיירי אלא דיש בה אפרוח מש"ה בעינן ס"ב ובאין אפרוח אף שהיא נקובה או קלופה לא חשיבה בריה ביצת טריפה והדר כתב אבל ביצי עוף טמא עם ביצי טהור אין אסור דהוה, מיא בעלמא ולא הזכיר בכאן ביצי טריפה ואחר כן כתב דאם טרף או שנתערב ביצי עוף טמא וביצי טריפה שיעורן בס' ויראה דאו או קאמר ביצי טמא שנשברו ועדיין הן בקליפתן וכמ"ש הרשב"א בחדושיו שם והביאו הכ"מ יע"ש או ביצת טריפה עם אחרות ירצה בזה שהיא שלימה אלא שנקובה או קלופה דאכתי מיקרי ברי' כנראה מדברי הש"ך בסי' פ"ו ס"ק י"ז אפ"ה שיעורן בס' אף דנותנת טעם ור"ל בס' והיא כלשון שאמר ריב"ל כל האיסורין שבתורה בששים והיינו ששים והוא אלא דוחק לומר דאו או קתני דהא בחדא גונא קתני וכללי' ואמר דביצי עוף טמא שווין לביצה טריפה וגם סתימת הש"ך לא משמע לחלק כלל בין ביצי עוף טמא לביצה טריפה: עוד אני אומר דבדברי הר"מ ז"ל ואי דכתיב בת היענה הוה כמאן, דמפרש בין קטן ובין גדול שהרי הר"מ בהלכות אלו פ"ג ה"ו כתב דיראה לו דביצי עוף טמא אין לוקין עליו דאתי מריבויא, דקרא ועיין במ"מ וא"כ לדידיה אין חילוק בין טמאה לטריפה ואם נאמר דהר"מ סובר דחטה חשיב בריה לענין ביטול אף דלא חשיב לענין, מלקות בכ"ש דמשום חשיבות דבריה הוא אמרו חכמים דאין בטל הוה א"ש אלא דא"כ תיקשי אמאי טבל וכ"ה בטילין בס"א ואם נאמר דביצה לא חשיב בריה וכמ"ש לעיל א"ש הא דפריש הר"מ ואמר דאו שנתערבה ביצה טמאה או טריפה ור"ל כשם שטריפה לא הוה בריה דמבטל בס' ה"ה טמאה ועיין בכ"מ שם דלהר"מ אף יבש ביבש ומין במינו צריך ס' כדעת הראב"ד שיתבאר לקמן הן אמת שזה שכתבנו לשיטת התוספות דביצי עוף טמא לוקה מ"ה אמת הוא ודעתם ז"ל בפא"ט ס"ד א' בד"ה שאם רוקמה שכל היוצא מן הטמא לוקה עלי' מן התורה דלא כשיטת הר"מ בפ"ג ה"ו דאין לוקה והבאתיו לעיל ועיין במ"מ שם אלא דקשיא לי דא"כ מה מקשין שם התוספות דלמה לי בת היענה דכל היוצא מטמא

טמא ומאי קושיא דאי מהתם לא הוה לקי עלי' אלא בכזית ככל שאר איסורין שבתורה לכך פרט הכתוב ואת בת היענה בין קטן ובין גדול דליחייב ביצת טמאים בכ"ש דילפינן כולהו מבת היענה יע"ש בתוס' ואין לומר דקשיא להו לישנא מנין לביצת טמאה שאסורה דמשמע לענין איסור בעיקרא והוקשה להם שפיר למה לי תיפוק ליה דכל היוצא מטמא טמא אלא דא"א לפרש כן בדבריהם שכתבו ואין לומר כו' דאין הלשון והא ודאי איצטריך לענין מלקות והרואה שם בדברי תוספות יראה דאי אפשר לפרש כלל כן בדברי התוספות שם יעוין שם: עוד אבאר לך דאם נאמר כמה שכתבנו לא תיקשי מהא דריש ביצה ספיקא אסורה ונתערבה באלף אין בטילי' ומקשי ואמאי ליבטל ומאי קושיא דבריה הוא אלא דביצה טריפה לא חשיבא בריה כמ"ש ואין לומר לוקמי' בספק טמאה די"ל דא"א להתערב דראשה א' כד וא' חד ובטמא שניהם כדין ועי' פרישה סי' צ"ח ס"ק כ"ח ולקמן אכתוב שאין נראה כן מדברי שאר פוסקים בזה ודע דבהא יש ליישב מ"ש רש"י לעיל בהא דאמר רב נחמן ביצה בס' כו' ופירש"י ביצת עוף טמא והקשינו לעיל מ"ש עוף טמא דנקיט יותר מביצת טריפה ונבילה לשיטתיה דאף באיסורין דרבנן בעינן ס"א מדפירש כחל בס' דכולה היתר משמע שאר איסור דרבנן כו' ונראה ליישב שבא ליישב קו' התוספות בד"ה ביצה דאמאי נקיט ביצה טפי מכל איסורין בשלמא גיד או דיש בנ"ט או דשומן מיהא אוסר דלא כסברת ריב"ם בר"פ ולעיל צ"ז ע"א משא"כ ביצה ולכך אמר ביצת עוף טמא ולאפוקי מר' חלבו דאמר ס"ב בעינן וכטעם הר"מ ז"ל דבריה הוא הוסיפו עוד אחת בשיעורא וזה שייך דוקא בעוף טמא מקרא דבת היענה דהוה כמאן דמפרש בין קטן ובין גדול הוה בריה ומש"ה הוסיפו בפליטתה ס"ב אבל ביצה טריפה לא הוה בריה לא בעינן ס"ב ובמסקנא דמסיק ביצה שיש בה אפרוח נמי א"ש דאפרוחי מיקרי בריה ולר"ח אר"ה בעינן ס"ב ורב הונא פליג ואמר די בס"א אמנם לפי מה שהעליתי לעיל צ"ו א' תו' ד"ה מה טעם דרבנן בריה הוא לשיטת רש"י ז"ל הא דבריה הוא טעמא דחשיב בריה בפ"ע בשבועות כ"א ע"ב אם כן קשה מ"ש עוף טמא: עוד לאלקי מילין במה שכתבנו לעיל דלהר"מ בעינן ס"ב משום בריה ולהרא"ש משום דיש ביצים גדולים וקטנים ראיתי לבאר בכאן דבר אחד בשערי דורא סימן ס"ג וזה לשונו שם והא דקרי ליה ביצה בס' ואין ביצה מן המנין היינו ביצה שיש בה אפרוח אבל אין בה אפרוח ביצי עוף טמא שנתבשלו עם טהורה א"צ שיעור דמיא נינהו ובסימן ס"ד כתב כללא הוא דביצי עוף טמא או עוף טהור שיש בה אפרוח הכל אסור עד ששים עכ"ל ובהגהו"ת כתב וזה לשונו יראה דלא פליגי אהדדי ש"ד אאשר"י דנקיט בששים כי לישנא הרגיל בתלמוד נקטי' וכתב רש"ל שם באו"ה שלו ותימא לי הלא תלמוד ערוך הוא בפג"ה ודאי לא פליגי והר"י לא בא אלא, ליתן להתלמוד טעם עכ"ל וירצה בזה דמהיכי תיסק אדעתי' דהשערי' פליג ארא"ש במה שנתן טעם דביצה בעינן ס"ב דיש גדוליסוקטנים דמה ענין זה לזה והכי הוה למהרא"י למימרא דלא פליג שערי' אהא דר"ח אמר ר"ה ביצה בס"א והוא דנקיט לישנא הרגיל בתלמוד ובאמת תימא רבתי על מהרא"י ז"ל בהגהותיו שם בזה וראיתי בס' אחד נדפס מחדש נקרא מקום שמואל שכתב בסי' פ"ו שכתב בזה דברים שאין להם שחר כלל ואיני מטריח א"ע להשיב עליהם בחנם דהא לא נקטו השערים בדבריהם אלא ביצת אפרוח כו' ואדרבה אית לן לומר איפכא דהשערים אהר"מ ז"ל פליגי וכהרא"ש סבירא ליה דמש"ה כת' דבס"א סגי שנתבשלה

בתבשיל אחר לא עם ביצי אחרות מש"ה די בס"א ואילו להר"מ ז"ל אין די לתרץ בכך דביצה שיש בה אפרוח הוה בריה אלא גם לטעם הרא"ש קשה ממ"ש בסי' ס"ד וכללא הכי הוא דביצי עוף טמא כו' שנתבשלו עם ביצים אחרים הרי בהדיא דסיים שם דסגי בס' וזה דלא כרא"ש ולא כר"מ ז"ל והדרא קושיא לדוכתיה היאך תלוי זה במה שפירש הרא"ש דברי התלמוד והכי הוה למהרא"י לכתוב והא דאמר ביצה בס"ב לישנא הרגיל כו' ועיין במבוא שערים שם ובס' נ"א וסי' מ"ג מה שכתב בדינים אלו יעוין שם היטב והנה יש לפרש לכאורה דברי השערים דלא פליגי אמה דאמרינן בשם ר"ח דביצה בעינן והיא והוא כת' דס"א סגי שזה הוא כדברי רב נחמן דסגי בס' והיא די"ל דודאי טעמא דביצה דבעינן ס"ב ולא סגי בס"א כשאר האיסורין מפני חשיבותיה דבריה היא כמ"ש הר"מ ז"ל בפ' ט"ו מהלכות מ"א אלא דסובר דבריה לא הוה אלא ביצ' עוף טמא דלוקה עלי' בכ"ש מקרא דבת היענה מש"ה הוסיפו בשיעורא ור' חלבו בהכי מיירי במ"ש ביצה בעינן ס"א והיא כמ"ש רש"י אליבא דרב נחמן וכמ"ש לעיל אבל ביצה שיש בה אפרוח לא מקרי בריה לא מיבעיא ביצה טהורה דלא מיקרי בריה דהא עכשיו מת האפרוח בבישול ונבילה הוא דהוה כמ"ש רש"י ד"ה אפרוח כו' ונבילה לא מיקרי בריה כמ"ש לעיל באורך וכדלקמן בס"פ צפור טהורה במיתתה בכזית יע"ש וכיון שכן ה"ה לבטל פליטתה סגי בס"א ולא הוסיפו בשיעורא אילו היה חי דזה מנלן משא"כ ביצה טמאה דפליטתה בס"ב אטו הוא גופא דלא יבואו להתיר כשנתערבה היא גופא ועשו היכר בשיעורא בס"ב ולפי זה הוה א"ש הא דכתבו השערים בסימן ס"ג דביצה שיש בה אפרוח דסגי בס' והיא אלא שמ"ש בסימן ס"ד דבין ביצי עוף טהור או עוף טמא שיש בה אפרוח סגי בס' והיא קשה ויש לומר דהוא בהקדם עיקר א' דהר"ם ז"ל כתב ביצה שיש בה אפרוח והיא טמאה לוקה עליה משום שרץ העוף עיין בפ"ג מהל' מ"א ה"ח והרשב"א כתב שאין לוקה עד שיצא לאויר העולם ועיין במ"מ שם ובחדושי הרשב"א פא"ט כתב כן להדיא דכ"ז שלא יצא ביצה עוף טמא שיש בה אפרוח אין בו לאו כו' ולפי זה יש לנו לומר דאף איסור תורה ליכא כ"ז שלא יצא לאויר העולם כמו בטהורה דכ"ז שלא יצא אפרוח ליכא כ"א איסור דרבנן לשיטת הרשב"א בא"ט דף ס"ג ד"ה ולענין פלוגתא דראב"י ורבנן שתמה על בעל התרומה במה שאוסר מ"ה קודם שיצא לאויר העולם יע"ש ועיין פר"ח סימן פ"ו ס"ק כ"א שהביא גם דבריו שבתורת הבית הארוך כ"ז שלא יצא לאויר העולם לא מיקרי עוף ולא אסור משום נבילה ולא סבירא ליה החילוק, בין התחיל להתרקם ובין גמר כולו יע"ש באורך ולפ"ז לשיטת הרשב"א ז"ל אומר אני דביצה טמאה שיש בה אפרוח גרועה מאילו לא היה בה אפרוח דאילו לא היה בה אפרוח מילקי לקי עלי' מקרא דבת היענה כמ"ש דלא כשיטת הר"מ ז"ל שכתב דאינו לוקה דאתי מריבויא אלא כשי' התו' והרשב"א ושאר פוסקים דלקי עליה ואפי' בכ"ש ואילו התחילה להתרקם או נוצר גוף העוף דעפרא בעלמא הוה ולית ביה איסור תורה אלא מדבריהם כמו ביצה טהורה שיש בה אפרוח דלדעתו ז"ל לית ביה איסור תורה דגובלא בעלמא הוה כמ"ש בת"ה ובמשמרת הבית הביאו הפר"ח בסימן פ"ו יע"ש ואיסור דרבנן רק הוא וה"ה ביצת טמא שיש בה אפרוח לא הוה אלא איסור דרבנן דלא כר"מ וסובר שיש חילוק בין שרץ לעוף טמא עיין במ"מ בפ"ג ה"ח וכיון שכן לא מיקרי בריה ביצה טמא שיש בה אפרוח דמה שבתוכו גובלא הוא והוה עפרא בעלמא ולפי זה מצינו לומר

שמ"ש השערים בסי' ס"ד וכללא הכי הוא דביצת עוף טמא או של טהור שיש בה אפרוח מלת אפרוח אתרווייהו קאי בין לביצת עוף טמא או עוף טהור ומשום שנמצא בה אפרוח לא הוה בריה דמה שבתוכו גובלא ועפרא בעלמא הוא ומש"ה סגי בששים והיא וזה שסיים בין שנתבשל עם בצים אחרים או שאר תבשיל סגי בששים של היתר מה שא"כ אם לא נמצא בה אפרוח בביצת טמאה צריך ס"ב כר' חלבו אמר ר"ה סוף דבר הכל נשמע לשיטת הרשב"א מצינו לומר כ"ז שלא יצא לאויר העולם לא נבילה ולא משום עוף טמא אית ביה ודוקא ביצת השרץ הוא דהוה משום שרץ הארץ וא"כ ביצה שיש בה אפרוח לית ביה איסור תורה אלא דרבנן ולא הוה בריה דביצה אינה שלימה דמה שבתוך הביצה הוה גובלא ודי בס"א משא"כ ביצה טמאה ונקובה צריך ס"ב כר"ח בשם ר"ה ולכאורה ע"כ פליגי השערים אהרא"ש ז"ל שנתן טעם אחר אלא טעם הוה משום בריה הוסיפו עוד אחת ומיהו פליג אהר"מ ז"ל ביש בה אפרוח ולכך כתב מהרא"י דלא פליג אהרא"ש ומ"ש דאף בנתבשלו עם ביצים אחרות די בס"א לישנא הרגיל נקיט ולפי זה מצינו לומר מה דאמר השערים בסימן ס"ד דביצי עוף טמא היינו באין בה אפרוח מיירי וסגי בס"ב ולישנא דרגיל נקיט וזה שסיים בין בקליפתה ובלא קליפתן דפוסק כר"ת ז"ל דלא ומיא בעלמא הוה וגיעולי ביצים היינו שהכה כו' וכן פסק בהת' ועיין בטור ובש"ע סי' פ"ו אלא שמה שכתב שם בשערים ור"ת אומר דמן הדין ביצי עוף טהור כו' וסד"א אף ביצי עוף טמא מותרין דחידוש הוא דאתי מחי ולכך צריך בת היענה כו' והוא לקוח מתוספות א"ט דף ס"ד ד"ה שאם ריקמה יע"ש ולא ידעתי מה ענין זה למ"ש שם לפנינו: אבל אם נאמר דמה שכתב השערים ביצה בס"א היינו כרב נחמן דאמר הכין ביצה בס' ואין ביצה מן המנין דלא כר' חלבו כמו שאבאר לקמן אי"ה א"כ יש ליישב דברי הש"ד דמתרץ דיבורי' דלא תקשי מנלן דפליג רב נחמן עם ר"ח אר"ה דלמא ר"ה מיירי ביצה טמאה דהוה בריה כמ"ש לעיל מקרא דבת היענ' נפקא למלקות ותדע דלמלקו' דאי לאיסורא לא צריך קרא כל היוצא מטמא טמא אלא ש"מ למלקי עלי' אתי קרא ומהא דכל היוצא מטמא אין בו מלקות כשיטת הר"מ ז"ל בזה בפ"ג ה"ח מהל' מ"א יע"ש מריבויא דא' כו' דלא כנראה מדברי תוס' בא"ט ס"ד ד"ה שאם ריקמה משמע כל היוצא מטמא מלקי נמי לקי ועיין במ"מ שם ומ"מ ביצי עוף טמא לוקה מקרא דבת היענה דהוה כמפורש טפי ולא מדרשא או דלאיסורא לא צריך וע"כ למלקות אתיא א"כ א"ש דהוה ברי' ומש"ה צריך ס"ב לבטל פליטתה משא"כ ביצה טריפ' או שיש דם או אפרוח אם נאמר דגובלא הוא ואפרוח מביצה טהורה לא מיקרי ברי' דנבילה הוא ולא בעינן ס"ב דהוא גופא כמו שהוא עכשיו מתבטל הוא דלא מיקרי בריה דנבילה לא מיקרי בריה כמ"ש לעיל או כסברת הרשב"א בת"ה ובמשמרת הבי' דכל זמן שלא יצא לאויר העולם לית ביה איסור תורה כלל וכבר התבאר זה לעיל א"כ רב נחמן דאמר ביצה בס' והיא מיירי ביצה טריפה וקלופה לשיטת רש"י או לר"ת באינה קלופה או דם ואפרוח דלא הוה בריה ומש"ה די בס' והיא ולכך כתב דר"ת בא לתרץ זאת דקרא דבת היענה ודאי צריך דלא תימא דחידוש הוא דטהורה נמי אמ"ה ושריא וה"א אף טמאה לכך צריך קרא דבת היענה וכיון שכן ודאי לוקין על ביצה טמאה כסברת הר"מ בפ"ג ה"ח דאתי מריבויא ולאסורא צריך קרא דמדפסקיה לקרא בתרתי תיבות ועיין בא"ט ואין לוקין על דבר שבא מריבויא כיון שצריך לגופה לאיסורא ועיין במ"מ שם וכיון שכן אין לחלק בין

ביצה טמאה לטריפה אם יש אפרוח וע"כ רב נחמן פליג אר' חלבו אמר רב הונא ולית לי' טעמו של הרא"ש ז"ל דמשום קטנים וגדולים הוסיפו בשיעורא עוד אחת דאל"כ לא פליג ר"נ עם ר"ח דהוא מיירי בתבשיל כו' ומש"ה פסק כרב נחמן לגבי ר"ח דהוא אתמר לגבי הלכות פסוקות גיד וכחל כו' דהלכתא נינהו ה"ה בס' ואין מן המנין הלכתא נינהו מש"ה פסק כן השערים לולא שמהרא"י בהג"ה לא כתב כן דלא פליג ארא"ש ז"ל: וראיתי למבוא שערים בסימן ס"ג על הגהות שכתב דמ"ש מהרא"י דלא פליג על סברת הרא"ש רצונו לומר דה"א דפליג על פסק הרא"ש ז"ל בג"ה שפסק כר"ח דביצה בס"ב ולכך לא תלה הדבר בתלמוד ערוך כקושית רש"ל דמצינו לומר דהשערים פסקו כרב נחמן יע"ש ובזה סרה מהר קושית הרש"ל ז"ל ומהרש"ל לא ניחא ליה כ"כ דמשמע ליה דהא דר"ח הלכה פסוקה היא ולא פליג עליה כלל שום מ"ד לכך הוקשה לו שפיר: ודע שמ"ש למעלה דביצי טמאה בין טהורות מינכר בי"ד אאריך בו כיון דאמר דאיכ' דעורב' דמי לדיונה אלא שהר"ן בא"ט כתב דמ"מ במראה הם ניכרים יע"ש ומדברי הראב"ד והרשב"א נראה שמתערבים וא"א להכיר שם ביו"ד יבואר: ובתו' ד"ה ואיבעיא להו בששים ואחת כו' וא"ת לקמן אמר כל איסורין שבתורה משמע בין כולם ס"א עכ"ל הש"ך ז"ל בסימן פ"ו כתב מדברי התוספות דכאן מוכח דסבירא להו כהר"מ ז"ל דטעמא דביצה משום בריה דאל"כ מאי קושיא דלמא ריב"ל מיירי שנתבשל עם תבשיל סגי בס"א משא"כ עם ביצים אחרות בעינן ס"ב יע"ש ול"נ משום הא לא איריא מדאמר סתמא כל איסורין שבתורה וגם יליף מזרוע בשילה אלמא דמין במינו די בס"א וקשיא להו שפיר והא איכא ביצה עם מיניה דצריכה ס"ג וכן כתב הריטב"א אמר ריב"לכל איסורין שבתורה בס' בין במינו ובין שלא במינו וכן כתב רש"י מדכייל ואמר סתמא עכ"ל הרי כמ"ש ושפיר מקשין והא איכא ביצה בין ביצים אחרות דבעי ס"ב והוצרכו לתרץ דהתם משמיה דבר קפרא אמר והכא משמיה דנפשיה ומש"ה מיבעיא ליה אי בס"א בהדי דידה כו' ולעולם דסברי כשיטת הרא"ש דטעמא משום גדולים וקטנים ודוקא עם ביצים אחרים ואין לומר דע"כ ריב"ל דאמר כל איסורין ע"כ באינו מינו קאמר ומ"ה צריך ס' דטעם כעיקר מ"ה לשיטת התו' דאל"כ אלא במין במינו נמי קאמר א"כ איך כללא כייל הא איכ' תרומ' במינו ק"א וערלה וכ"ה במאתים אלא ע"כ דאין למידין מן הכללות ואף במקום שנאמר חוץ וא"כ מאי קושיא מביצה אלא ע"כ התוס' סבירא להו דריב"ל באינו מינו מיירי ומ"ה קאמר דבעינן ס' דתרומה וערלה וכ"ה כולם מ"ה בס' ואף מדרבנן במינו דוקא בשלמא לשיטת רש"י ז"ל שפיר כ' דאיירי במינו והא דלא קשיא והאיכא ערלה וכ"ה דמיירי בפליטה לבטל בס' משא"כ לשיטת התו' לקמן צ"ח א' ד"ה אין בהן דחילקו בע"א שם בין מינו לאינו מינו קשה אבל המעיין שם נהפוך הוא דלשיטת רש"י שם כל היכא דאיתי' לאיסורא בעיניה אין חילוק בתרומה בין מינו לאינו מינו ובעינן ק"א וכי ליתא לאיסורא בעיני' אלא פליטה לחוד אז יש החילוק במינו צריך ק"א ובאינו מינו ס' ולתוס' יש לומר דכי איתי' לאיסורא בעיני' יש חילוק בין מינו לאינו מינו ובפליטה אפי' מינו די בס' כיון דליכא גוף האיסור בעין ולקמן אבאר וא"כ אין מכאן ראיה דתוס' סברי כשיטת הר"מ ז"ל: עוד אודיע לך במה שנתן הר"מ ז"ל טעם דביצה צריך ס"ב לבטל פליטתה משו' בריה דלא יבואו לבטל היא גופ' כך בס"א דבריה הוא והיינו ביש בה אפרוח ולשיטת הש"ך אף באין בה כלל אם היא נקובה הוה

בריה וצריך ס"א לבטל פליטתה והנה לבעל השערי' שסובר דביצ' הוה דבר שבמנין ואפי' באלף לא בטיל עיין מ"א ונ"א וע"א באורך שם א"כ הא דכתב מבוא שערים על הגהות בסימן ס"ג וז"ל וי"ל דבעל השערים לא בעט בדברי הר"מ ז"ל במ"ש א' ביצי עוף טמא או טהור שנמצא אפרוח הא כדאיתא והא כדאיתא ביצה שיש בה אפרוח בעינן ס"ב וביצה טמא די בס"א יע"ש וקשה הא ביצה עוף טמא הוא דבר שבמנין דאינה בטילה כמו שפסק השערים בסי' מ"ב וע"א ביצת טריפה וה"ה ביצה עוף טמא וא"כ ליבעי ס"ב בפליטתה שלא יבואו לבטל היא גופא אם נתערבה באחרות ואם היינו אומרים דביצה טמאה ליכא לערובי בשאר ביצים דמינכר דראשה א' כד כו' הוה א"ש וכמ"ש לעיל בשם הר"ן דגם במראה יש להכיר בין ביצה טמאה אבל אם נאמר דאיכא דעורבא דדמי ליונה כמ"ש בא"ט קשה וי"ל דלא החמירו חכמים והוסיפו בשיעורא אלא בריה ולא בשאר דברים שאינם מתבטלים דאלת"ה תקשה הא דקיי"ל חה"ל דאינה בטילה יהא צריך ס"ב לבטל פליטתה משום היכר שלא יבואו לבטל היא גופא וזה לא שמענו אלא דלא אמרו אלא בברי' ולא בשאר דברים ובזה א"ש הכל על נכון וכדכתיבנא לעיל בסמוך דמש"ה די ביצה טמא בס"א: ומזה יצא לנו דין חדש לשיטת הר"מ ז"ל דטעמא דביצה דבעינן ס"ב משום היכר שלא יבואו לבטל היא גופא א"כ בכל דבר שהוא בריה ודינה דאין בטילה עולמית צריך ס"ב לבטל פליטתה משום היכר כמו צפור טהורה וטמאה ואמ"ה דהוה בריה דצריך ס"ב בזה דמ"ש מביצה והא דאמר ר"ח דיני' בביצה או דאשמעינן אף דבמיתתה לא הוה בריה הצפור או אפרוח אפ"ה חשיב בריה או לומר אף דלא יצא לאויר העול' חשיב בריה להתחייב עליה דלא כרשב"א בא"ט דכת' כ"ז שלא יצא איסורא דרבנן הוה זהו מה שרצינו לבאר בענינים האלו ושמור זה: בפירש"י ד"ה ושניהם לא למדוה אלא מזרוע בשילה כו' דהא הכא איכא למימר שלא במינו הוה יהיב טעמא ואפ"ה רבנן אחמור ואמרו טעמא לא בטל עכ"ל יראה מדברי רש"י בכאן דשיעורא דס' לאו דבס' ודאי אין נותן טעם אלא דפעמים דיש ס' ואפ"ה נ"ט ומש"ה לשיטתיה בעינן תרתי באינו מינו קפילא וס' כמ"ש בדבור הקדום ד"ה בס' היכא דבדקיני כו' וכבר כתבנו מזה לעיל באורך גבי מימרא דרבא אמור רבנן יע"ש וא"כ היה לנו לומר כמו בזרוע בשילה סגי בס' ה"ה באינו מינו סגי בס' ואף דיהיב טעמא הוה לן למישרי ואנן תרתי בעינן קפילא וס' לזה כתב דמ"מ מדרבנן אסור והוא דטעם כעיקר לרש"י הוה מדרבנן בע"ב ד"ה לטעם כעיקר כו' והריטב"א ז"ל הקשה דא"כ היכי ילפינן מין באינו מינו למשרי בס' או מאה דאפשר דיהיב טעמא והתם הוה במינו עכ"ל ורצה לומר אף דרש"י סובר אה"נ תרתי בעינן ששים וטעימת קפילא מ"מ היכא דליכא קפילא סמכינן אס' לחוד דלמא יהיב טעמא וטעמא לא בטיל מדרבנן ואין לומר דהוי ספיקא דרבנן ולהקל הא ספק מחמת חסרון ידיעה לא הוה ספק אף בדרבנן כיון דאילו היה קפילא היה יכול להבחין מה בכך דטעם כעיקר דרבנן ולייישב זאת נאמר דרש"י סובר כל היכא דאיכא ס' או מאה למר עפ"י רוב ליכא טעם ולכך כל היכא דליכא קפילא סמכינן ארובא והיכא דאיכא קפילא כל היכא דאיכא לברורי מבררינן דומה לזה בריש הכל שוחטין שרוב מצויין מומחין הן ואפ"ה אי איתא לפנינו שואלין אותו יע"ש אלא דקשיא לרש"י דהתם לא בעינן כלל טעימה והכא בעינן ותי' התם הוה מין במינו וא"א למיקם אטעמיה משא"כ באינו מינו וצ"ע ליישב דברי רש"י: (ע"ב) רש"י ד"ה אין

בשילה אלא שלימה לא נתפרש באיזה לשון פירש ריטב"א באיזה לשון קורא לשלי' בשילה: ובתוספות ד"ה מ"ס מחתך כו' לא הוה מ"ס לל"ק כל"ב כו' ר"ל דל"ק הוה מ"ס ת"ק ומ"ס היינו ר"ש וללל"ב מ"ס היינו ר"ש דאיהו.

דאמר בהדי איל מבטל לה ומ"ס ת"ק דבקדירה אחרת מבטל לה ולפי' תו' מ"ס לל"ק ר"ש דמחתך לה והדר מבשל לה דלא קאמר אלא שמבשל עם האיל ולא שלימה ות"ק סבר כשהוא מחובר עם האיל ול"ב מ"ס היינו ר"ש בהדי איל מבשל ומ"ס ת"ק בקדירה אחרת וכתבו לל"ב ת"ק דאמר שלי' היינו שלא יחתכנו הזרוע לכמה חתיכות כמו לפירש"י לל"ק כן ועי' ברשב"א וריטב"א בזה: גמרא ומי ילפינן מיניה והא תנן זהו היתר הבא מכלל איסור כו' במהר"ם מלובלין כתב שיש מקשין בלא זה הוה להקשות למאי דקיי"ל כל איסורין בששים והא תניא זהו היתר כו' דמשמע שאר איסורין אין בטילין וי"ל דהייתי אומר כתי' אביי או כרבא וסמך עצמו אקושיא שניה אי הכי למאה וששים ניגמור דהיה סובר דקולא גמרינן מיניה עד שהוצרך לתרץ דחומרא גמרינן משא"כ אי לא הוה ילפינן מזרוע בשילה לא הוה קשיא לי' ול"מ מאי זהו היתר הבא מכלל איסור: וברש"י אלא לר' יהודא כו' אבל מין באינו מינו ילפינן מיניה לבטולי בששים או מאה למר עכ"ל סובר אף לר"י נמי א"ש ושניהם לא למדוה כו' לענין שא"ט ומ"ש לעיל ע"א ד"ה בששים היכא דבדקיני' ולא יהיב טעמא אי נמי מין במינו לרבנן דפליגי אר"י כתב כן ועל מ"ש בד"ה דמדאורייתא יע"ש: ובד"ה חידוש הוא דלכתחלה היתר לבטל האיסור עכ"ל סובר דאין מבטלין איסור הוא מ"ה וכן דעת הראב"ד הביאו הרשב"א וריטב"א ועמ"ש תו' ד"ה לאו למעוטי ועי' בס' מקום שמואל ולקמן אבאר: ובד"ה מדאורייתא ברובא בטיל כלומר אי לאו מהאי גמרינן ומשוינן ביטול טעם כשאר בטולי דאורייתא וברובא הוה לן לבטולי כדכתי' אחרי רבים להטות עכ"ל מדכתב כלומר וגם מדכת' דהוה למשרי מאחרי רבים משמע באמת אינו כך דמה צריך ששים וסובר דאביי דתירץ לא צריכא לר"י הרצון דזהו היתר למעוטי שאר איסורין דלא בטיל מין במינו וכי גמרינן מזרוע בשילה לאינו מינו ילפינן וכמ"ש ד"ה אלא לר"י כו' דבאינו מינו ילפינן מאה או ששים למר וא"כ הוקשה לו מאי קאמר דמדאורייתא בטל והא טעם כעיקר מ"ה ונהי דרש"י פסק לקמן טעם כעיקר מדרבנן זהו לרבא וכמו שאבאר שם בד"ה לטעם אבל לאביי דהוא מרא דשמעתין דאיהו סובר בפכ"ה ק"ט דטעם כעיקר מ"ה יע"ש ולהכי הוצרך לפרש דה"ק דמדאורייתא אי לאו דילפינן מכאן הוה לבטולי ברובא מכאן אנו למידין דטעם כעיקר מ"ה וא"כ חומרא גמרינן מיני' דבעינן ששים ומאה אלא דקשיא טובא דהא אביי אמר לקמן בכ"ה דטעם כעיקר מבשר בחלב יליף ולא מזרוע בשילה ועוד יקשה היאך מצינו למילף קולא מאיל נזיר דחדוש הוא דהיתר לבטל האיסור וכיון דאשמעינן טעם כעיקר מבב"ח דאינו בטל ברובא מנא לן לומר בששים ומאה מאיל נזיר אף אם נדחוק ולומר דאביי ודאי סובר טעמו ולא ממשו דאורייתא אלא מיהת הא דיליף לקמן מבב"ח הדר ביה לבתר דשמע מרבא דדחי ליה דרך בישול אסרה תורה ולעולם טעם כעיקר מ"ה יליף מאיל נזיר דבעינן ס' או מאה למר קשיא טובא מנלן למילף דבעינן ס' או מאה אימא אה"נ דאי איכא רוב בטל ומה איכפת לן דבזרוע יש ששים או מאה ועוד דהתם הוה מין במינו ואו דבטל מ"ה חד בתרי או דאין לו ביטול עולמות ומנלן למילף באינו מינו דבטל בששים ועי' תו' ד"ה לחומרא

סוף דבר אני אומר שלכאורה דברי רש"י צ"ע ולא זכיתי להבין אותם: ואחר העיון אני אומר שיש ליישב קצת ולהתיר הקשרים האלו והוא בהקדם הקדמה אחת מ"ש הר"ב ז"ל בהג"ה סי' צ"ח ס"ב דלענין מין במינו אזלינן בתר שמי' ולא בתר טעמא אם הוא שוה בטעמא ולא בשמי' כו' והנה הש"ך ז"ל השיגו ואחריו הפר"ח הסכים דודאי טעם כעיקר מ"ה והנה אם נאמר אה"נ דודאי כל שנפגם הטעם אסור מ"ה אלא היכ' דשוה בטעמאולא בשמי' י"ל מ"ה אסור דלא שרינן מין במינו ברובא אלא דשווין בשמי' דאחרי רבים בסנה' כתי' דכולן שוין ממש הא כל שאינו בשמי' שוה הוה א"מ ונאמר עוד דרוטב לגבי בשר הוה אינו מינו כמ"ש הרשב"א בשמעתין וא"כ ילפינן מזרוע בשילה דרוטב הנפלט מן הזרוע ונבלע באיל הוה א"מ ובטל בששים או מאה וילפינן מדכתיב ולקח הכהן את הזרוע בשילה מן האיל ומלת מן האיל מיותר דאי לאשמעינן דבשיל בהדי איל לכתוב ולקח הזרוע מן השלמים אלא דבא לומר דבעינן שיהא הזרוע עם האיל בשלימות בזמן שנקרא איל דאז יש ששים או מאה למר משא"כ כשהוא מחותך דאז אין ששים נגד הזרוע אסור וכיון שכן ילפינן מיניה לשאר איסורין ג"כ היכא דאין שוין בשמיהו ומיניה ה"ה היכא דאין שווין בטעמא ילפינן מיניה כמ"ש או דמסתמא כל שאין שווין בטעמא אין שווין בשמיה ג"כ כמ"ש הש"ך בסי' ק"ט ס"ק ז' דכל שחלוקין בשמן כו' וה"ה אפשר איפכ' לזה כתב רש"י ז"ל מדאורייתא ברובא בטיל כלומר אי לאו מהא גמרינן הוה ליה לבטולי ברובא ועכשיו ילפינן מזרוע בשילה דבעינן ששים דוקא מדכתיב מן האיל משמע כשהוא שלם הוא דמותר דאיכא ששים ותו ליכא לאקשויי דחדוש הוא ואיך ילפינן מיניה קולא בעלמא דליהוי בטל בששים דהא אי לא ילפינן מכאן לא ידעינן דמין באינו מינו לא בטל מרוב וכיון דמכאן אנו למידין תו לית לן לאחמורי אלא במה שהחמירו תורה בכאן דבששים מיהא בטיל וזה ברור למבין אלא דקשיא דאביי הוא דאמר הכין ואיהו סבירא לי' בעבודה זרה דאזלינן בתר טעמיה ולא בתר שמא גבי חמרא חדתא ועינביה וכיון שכן הוה רוטב עם בשר מין במינו לדעתו ואיך ילפינן מיניה באינו מינו ועוד דמין במינו לר"י באלף לא בטל ולרבנן ברובא וצריך לומר דאביי מתרץ כן אליבא דריב"ל דיליף מזרוע בשילה וריב"ל סובר בתר שמיה אזלינן והוה רוטב עם בשר מין בא"מ ואביי אה"נ דלא סבירא ליה הא דאיהו בתר טעמא אזיל ועי' בחדושי הרשב"א בשמעתין ולקמן אבאר באורך הא דרוטב עם בשר ואין להקשות א"כ מה קאמר אביי לא נצרכא אלא לר"י דאמר מין במינו לא בטל קמ"ל דהכי בטל קמ"ל דהכי בטל מין במינו מה ניהו דהא רוטב עם בשר הוה מין בא"מ ורשב"א הקשה קושיא זו ותי' דאביי אזיל לשיטתיה דאזיל בתר טעמא לשיטת רש"י ע"כ אביי אליבא דריב"ל משני ואית ליה דאזלינן בין בתר שמיה ובין בתר טעמא דגילוי מלתא בעלמא הוה כיון דכל שחלוקין בשמן בעינן ששים מן איל נזיר דמשמע כשהוא שלם ואחרי רבים בשוין ממש ה"ה בחלוקין בטעמן נמי בעינן ששים ומהכא ילפינן או מסתמא כל שחלוקין בטעמן חלוקין בשמן כמ"ש לעיל א"כ מאי חידושא הכי דבטל והא הוה מין באינו מינו גם לר' יהודא ומאי זה היתר הבא מכלל איסור דאמר בברייתא י"ל לענין גוף האיל שמתער' חתיכות דקות מן הזרוע ונפרך דהו"ל מין במינו לזרים וזהו חידושא לר"י וכן צריך לומר לדברי הרשב"א ז"ל שם בחדושיו דרוצה לפרש נגד גוף האיל וע"כ כוונתו כמ"ש שנפרך קצת מן הזרוע בבישול ומותר אלא דהוקשה לו דהוה יבש

ביבש ור' יהודה מודה ביבש דחד בב' בטיל דע"כ לא פליג ארבנן אלא בבלול כההיא דדם הפר כו' דהא ר' מאיר נמי סובר מעלין המדמע בא' ומאה במינו דאי בא"מ בששים סגי יע"ש היטב כל זה לשיטתיה אבל לשיטת רש"י לקמן צ"ט ע"א ד"ה אין בהן בנ"ט שפיר' בהדיא דמש"ה בטל בס' דליתא לאיסורא בעיני' הא איתא בעיני' לא בטל אף באינו מינו עד דאיכ' ק"א דהא גריסין לתוך עדשים א"מ ועיין תו' ד"ה אין בהן ונ"ט והרשב"א בשיטת התו' קיימי יע"ש ולפ"ז מצינו לומר לשיטת רש"י זהו היתר הבא מכלל איסור הוא מין במינו לר"י שנפרך מן הזרוע לחתיכות דקות ואף דיבש ביבש לא בטל באלף וההיא דתנן ר"י אומר מעלין המדמע בק"א בא"מ דבשאר איסורין בס' או ק' ובתרומה ק"א דאיתי' לאיסור' בעיניה וכמו גריסין דאיתי' בעיניה צריך ק"א כו' ומ"מ ילפינן מיניה מין בא"מ רוטב הזרוע עם האיל ולזה בעינן הזרוע מן האיל שיהא בשלימות שקרוי איל דאז יש ששים ולא כשחתך מקצת מן האיל דאסור לבשולי בהדי זרוע ולא אסמכת' הוא כמ"ש התו' ד"ה לחומרא אלא דרשא גמורה היא או יאמר דרש"י יסבור דמין במינו רוטב הזרוע עם רוטב האיל והרשב"א דחה זה דמשמע דקאי לגוף האיל דבטל בששים ורש"י יסבור כן לפי האמת דזהו היתר קאי לרוטב האיל שיש בו רוטב הזרוע וכגון שאין מים בקדירה כ"כ וכמ"ש הרשב"א (דאל"ה הוה ליה מין וא"מ וסלק את מינו כמי שאינו ועיין מ"ש לקמן בעזה"י) כן נראה ליישב ומי שלבו רחבה יתרץ בע"א והלע"ד כתבתי: ובד"ה לא למעוטי שאר איסורין כו' וי"ל דזהו היתר משמע מכלל דבר האסור לאכילה עכ"ל ר"ל דקשיא לי' דלמא זהו חידושא דכאן מותר לבטל איסור לכתחלה ותי' דזה היתר משמע בדיעבד קאמר זהו היתר מכלל איסור דבשאר איסורין אפי' דיעבד אסור ופריך שפיר ועיין בחדושי הרשב"א וריטב"א שכתבו דאי מותר מן התורה לבטל האיסור וכאן חדושא דמצוה לבשל עם האיל ובשאר איסורין רשות אם כן הא דקאמר זהו היתר ע"כ לאשמעינן דבשאר איסורין אינו בטל דאי דכאן מצוה ובשאר איסורין רשות מאי אתי לאשמעינן בזה יע"ש משמע מכאן דתו' סברי דאסור לבטל איסור מ"ה: ובתו' ד"ה מאן דאמר בס' כו' דהכא מין במינו עכ"ל ר"ל דלאו דרשה גמורה הוא לשיטתם דטעם כעיקר מ"ה דמ"מ הא כאן מין ומינו דודאי ברובא בטל או יאמר דלאו דרשא למילף מיניה טעם כעיקר בא"מ דליהוי דאורייתא והיינו מדכתיב הזרוע מן האיל וכמ"ש בפירש"י דהא בעינן ששים או מאה למר דהא הכי מין ומינו הוה והראשון נראה יותר בזה: ובד"ה מאי חזית כו' אע"ג דלחומרא מקשינן עכ"ל ועיין ברשב"א שהקשה בשם הרמב"ן ז"ל דמנא לן לר"י דמין במינו באלף לא בטל דלמ' בששים בטל דהא דם הפר אין ששים נגד דם השעיר ותירץ אי ילפינן מזרוע בשילה הוה קולא יע"ש ולפ"ז לא קשה קושית התוספות דהא דפריך ליגמר מהאי פי' ליגמר מיהת בששים בטל כמו זרוע בשלה ודם הפר דליכא ששים וכן פירש הרשב"א וריטב"א ומשני חדוש הוא ועי' מ"ש לקמן צ"ט ע"א בהא דפריך ומאי חזית ליגמר מהך כו': ובד"ה לחומרא גמרינן וא"ת תינח במינו בא"מ דהוה מ"ה דטעם כעקר מ"ה עכ"ל התו' ז"ל סברי דהא דאמר זהו לר"י דאמר דעלמא לא בטל והכא בטל מין במינו וריב"ל דיליף מין במינו דבטל לרבנן דהלכתא כוותיהו לשיטתם לעיל והוקשה להם דתני הא דאמר מדאורייתא ברובא בטל במינו בא"מ דטעם כעיקר מ"ה ממשרת בפסחים ומנלן למילף מזרוע בשילה דהוה בששים וע"ז תירץ דמה דאמר לחומרא גמרינן היינו במינו

דאסמכוה מקרא מדרבנן בעינן ששים ובאינו מינו קים להו ביותר מששים לא יהיב טעמא וזה דלא כפי' רש"י בד"ה מדאורייתא וכמ"ש שם עוד תירצו דהא דאמרינן לחומרא ילפינן קאי נמי אאינו מינו דזימנין פוסק הטעם בפחות מששים ומדרבנן בעינן ששים ואסמכוה אקרא דזרוע בשילה דבמינו וכ"ש באינו מינו בעינן ששים דוקא וזה חומרא הוא ד"ה ולכאורה משמע מכאן דששים מיהא בעינן אף דלא יהיב טעמא וזה סותר למ"ש התוס' ע"א ד"ה כל דכי לא יהיב טעמ' לא בעינן ס' וצ"ל דאי טעמיה קפילא ואמר דלית טעמא לא בעינן ס' ואי ליכא בעינן ס' ואף בדבר שמסתמא פוסק ב"נ או ב"מ החמירו וזה חומרא: גמ' רבא אמר לא נצרכא אלא לטעם כעיקר דבקדשי' אסור והכי שרי עכ"ל הנה שיטת רש"י ז"ל דבקדשים אסור בכל שהוא מקרא דאשר יגע בבשרה יקדש אפי' נגע בה מינה אפ"ה יקדש אלמא אפי' מין במינו דלא יהיב טעמא דברובא בטל והכי לא בטל ה"ה באינו מינו נמי דקרא סתמא כתיב והכא בזרוע בשילה שרי בששים או מאה למ"ד כן וחולין ודאי דחד בתרי בטיל לרבא דלית ליה טעם כעיקר כדמוכח ההיא דפכ"ה ק"ט דדחי רבא לאביי ואמר דרך בישול אסרה תורה ולעולם טעם כעיקר דרבנן וא"כ א"ש כפשוטו אטו אנן לקולא גמרינן לחומרא גמרינן דמ"ה ברובא בטיל בין במינו בין באינו מינו ולא נצטרך לפ' כמו לאביי וכדכתיבנ' שם אלא דהא דאמר רש"י ולית ליה לרבא טעם כעיקר כדמפרש מדאורייתא ברובא בטל והא מכאן אין הוכחה דהא לאביי ודאי טעם כעיקר מ"ה וצריכין לפרש כמ"ש לעיל, דרוטב עם בשר הוה א"מ אם כן פשיטא דלרבא שיש לפרש כן דהא איהו בתר שמיה אזיל בעבודה זרה בחמרא חדתא והבאתיו לעיל ובתוספות ד"ה לא נצרכא אלא לטעם.

כעיקר והכי שרי דפעמים שהזרוע מגולה עכ"ל ור"ל דלא מבלבל הרוטב הטעם בכולו וליכא ששים ואפי' רוב ליכא דמין במינו דנהי דששים לא בעינן מ"מ בעינן רובא כדכתיב אחרי רבים להטות. ומדברי התוספות שמעינן דמין במינו אף דלא בלע כ"א טעם לחוד וליכא ממשו של איסור אפ"ה כיון דטעם כעיקר בעינן רובא לבטלו ובאינו מינו כיון שנרגש הטעם לא שייך ביטול באיסור ידוע ומש"ה בעינן ששים נגדו והא דכתבו פעמים שהזרוע מגולה ומקצת מן האיל היינו לומר שחתך האיל לחתיכות והזרוע והחתיכה המחוברת בו כולה לחוץ לרוטב דאז אינו מוליך הטעם בכולה דאי מקצת החתיכה בתוך הרוטב הא כתבו התו' לעיל צ"ו ב' ד"ה אם יש בה בנ"ט ועיין בפכ"ה ק"ח בתו' שם דמבלבל כה"ג יע"ש והא דקאמר אין בשילה אלא שלימה היינו דזרוע מחוברת עם מקצת האיל או דרבא אליבא דר"ש קאמר שנתבשל עם האיל כו' אלא דקשיא אם כן הא דאסמכוה מאה וששים הא כאן לית ששי' או מאה שוב ראיתי לריטב"א שכתב בכל ענין שרי התורה בין שיש ששים או עם מקצת האיל כו' וכיוצדברוב פעמים הוה ששים אסמכוה אקרא דבעי ששים אף במינו ובא"מ כבר כתבו התו' דקבלה בידם דעד ששים פוסק הטעם יע"ש בד"ה לחומרא גמרינן מינה יע"ש: ויתר דברי התוספות דכאן ודע"ז ס"ז ע"ב ודברי רש"י הלא המה כתובים בפרי חדש א"ח סימן תמ"ב וכבר קבעתי פלפול עצום בפריי פרי מגדים ביורה דעה סי' צ"ח באורך בעזה"י: (דף צט ע"א) בפירש"י ד"ה לא נצרכה אלא למקום חתך דבעלמא אסור הוציא עובר ידו וכגון אבר המדולדל עד כאן לשונו מה שכתב עובר שהוציא ידו מקום חתך אסור הכי איתא בהמקשה ס"ח ע"ב אלא דקשיא דהתם לאו משום דכל היכא שהאבר אסור מקום חתך

אסור דהא בהחזרה קודם שחיטה אבר אסור ומקום חתך מותר לרב יהודה אמר רב דהלכתא כוותיה אלמא חזינן היכא שאבר אסור מקום חתך מותר וכי לא החזירה אסור דלאו בהמה בבהמה הוה אלא עומד על שפת בית הרחם כמ"ש רש"י שם ד"ה לעולם יע"ש וא"כ מאי זהו היתר הבא מכלל כו' וליכא למימר דרבינא דהכא כר"י דהתם סבירא ליה דאם החזירה אבר עצמו שרי ולא החזירה אבר אסור ומקום חתך נמי דאה"נ דלא בהמה בבהמה הוא כמ"ש רש"י לרב ה"א לר"י דמאי שנא גם מ"ש ואבר המדולדל דאסור כדאמרינן בהמקשה אמת דאמרינן התם ע"ד א' דאבר ובשר המדולדל אסור ופסקו הפוסקים דמקום חתך אסור וע' ברשב"א א"ט נ"ו ועי' בסימן ס"ב יע"ש אלא דקשיא דהתם אין בו מצוה אלא מצות פירש מדרבנן ומאי ראי' מייתי לכאן דהוה מ"ה ואפשר דקאמר התם אסור משום דכל דתקון רבנן כעין דאוריית' תיקון וכפי' הר"מ שם דמ"ה אסור אבר המדולדל אבל רש"י פי' שם דמדרבנן ועי' בהל' מ"א פ"ה: ובתו' ד"ה גלי רחמנא גבי חטאתכם ואף שיש חצי זית בעין משמנונית הזרוע על חתיכת האיל שחוץ לרוטב עכ"ל מ"ש דשמנונית הוא בעין הכי הוא דהיתר מצטרף לאיסור כשהוא בעין וניכר וטעם כעיקר הוא שנבלע בו ונתן בו טעם ועי' בתו' אלו עוברין גבי זעירי אמר שאור בל תקטירו ובפ' ג' מינין יע"ש אבל מ"ש על חתיכ' האיל שחוץ לרוטב לא ידעתי לפרשו כיון דמדין היתר מצטרף לאיסור קאתינן עליה שהוא שמנונית בעין מה איכפת לן אם הוא בתוך הרוטב או לאו דבעין אינו בטל ולא שייך ביה דרוטב מבלבל בכולו דבעין הוא ואין לומר דדרך הוא כשהוא בתוך הרוטב נמס השומן ואינו בעין דאמאי לא דהוא בעין תוך הרוטב ג"כ עוד קשיא לי דלמה למימר זהו היתר מכלל איסור להיתר מצטרף לאיסור ואמאי לא לחצי שיעור גופא דקיי"ל כר"י, דחצי שיעור אסור מ"ה והכא התיר הכתוב אף שיש חצי זית שומן בעין דלא בטל כיון דניכר הוא לא שייך ביטול וזהו חידושא עוד קשיא לי ק דבכל ענין התיר הכתוב נימא דהתיר אף בשיש זית שלם שומן על האיל ואפשר בכהאי גוונא לא התיר דשיעור שלם הוא אבל שאר קושיות צ"ע: ובד"ה לא נצרכא אלא למקום חתך כגון הוציא עובר ידו לחוץ כו' דהא לא אשכחן בזרוע בשילה יותר עכ"ל התוס' לא נקטו בדבריהם אלא עובר שהוציא ידו דמשמע זהו היתר מכלל איסור מ"ה קאמר ואבר המדולדל מדרבנן הוא דאסור וכ"ש מקום חתך שלו ועוד דאין ראיה דתוס' סבירא להו באבר המדולדל א"צ להסיר מקום החתך ועי' בסימן נ"ה וס"ב ובאחרונים יע"ש ולהכי נקטו עובר כו' רבינא אפשר כר' יוחנן בהמקשה סבירא ליה בהחזירו אבר עצמו מותר ולא החזירו אבר אסור וה"ה מקום חתך ולאו מטעמיה דרש"י שם דלאו בהמה בבהמה הוא אלא משום קרא דפרסה החזיר אכל ופרסות החזיר אכול עיין בהמקשה וחד למקום חתך וחד למשרי אבר גופא דאי לא היה כתיב אלא חדא הייתי מוקים לי' למקום חתך ואבר עצמו אסור והשתא דכתיבי תרי קראי אמרינן חדא לדיוקא אתי פרסה החזיר אכול מקום חתך ואי לא החזיר אף מקום חתך אסור ומש"ה אמרינן זהו היתר מכלל איסור זה כוונת התו' באמרם מדאיצטריך קרא כו' ולר"י דאי לרב הא מצינו אבר אסור ומקום חתך שרי בהחזיר את ידו וע"כ טעמ' דלאו בהמה בבהמ' קרינן משא"כ לר' יוחנן ומה שכתבו התוס' דלא מצינו קרא בזרוע בשילה יותר משאר קדשים ראיתי בתורת חיים שכתב דכל מדות חכמים מצומצמין הם ואי מקום חתך אסור ליכא ס' נגד הזרוע ואמאי איל שרי עכ"ל לא ידענא

והא בזרוע בשילה מן התורה חד בתרי בטיל דמין במינו הוא וקרא אסמכתא בעלמא הוא דרבנן שיעורו בששים משום דאשכחן בזרוע דהוה ששים כמ"ש התו' ד"ה מ"ד בששים ובד"ה לחומרא ודוחק ומר דמדרבנן אמר זהו היתר מכלל איסור דבשאר איסורין החמירו חכמים במקום חתך וכאן לא החמירו דא"א להחמיר דלא יהא ששים ומצוה מ"ה לבשלה עם האיל חדא דזהו היתר משמי' מ"ה האמר ומהכ' הוכיח הראב"ד ז"ל דאין מבטלין איסור לכתחילה מן התורה יעוין שם ועוד דבהדיא כתב הת"ח דאי לאו מקום חתך דזרוע בשילה שריא רחמנ' משמע דמן התורה הוה הדין לאסור מהך דעובר שהוציא ידו לחוץ וכמ"ש לפי' התו' ז"ל הן אמת שיש ליישב דבריו כמו שאבאר ונאמר דהא דשיערו חכמים דיש באיל ששים או מאה למר נגד הזרוע היינו עם הרוטב שמבשלין בו האיל דהיינו מים בשיעור הראוי לאיל המבשלין בו ואל תתמה על זה שהרי הרב אומר כן בחדושי הרשב"א ז"ל וז"ל עלה דהך דאמרינן מ"ס בהדי עצמות ותמיהא לי הא מיניה גמרינן אמאי לא בעינן טפי דהא מיא בקדירה דמבשל לי' ושמא יש לומר דהא דאמרינן בששים או בק' היינו עם שיעור המים ועיין בריטב"א וכיון שכן וודאי זרוע עם המים הוה מין בא"מ ואי ס"ד דמקום החתך אסור מן האיל ליכא שיעור ששים מן המים כפי שיעור הראוי ליתן מים לבשל האיל והם היו יודעים זה וכמ"ש התו' והרשב"א ז"ל דכל מדות חכמים מצומצמין המה כמה שכתב התורת חיים יע"ש: ודע שזה שכתבנו דע"כ מקום החתך שרי דאל"ה היאך שרי המים שמבשלים בה זרוע דליכא, ששים נגד הזרוע והוה מין ואינו מינו דבעי מ"ה ס' דיהיב טעמא מסתמא עד ששים במחלוקת שנויה דבר זה שהרי הרשב"א ז"ל בכה"ג חשיב ליה איסור דרבנן במין ומינו וד"א שכת' בתורת הבית הארוך ק"ב והביאו הטור והש"ע בסימן צ"ח ס"ב דאם נשפך כה"ג אזלינן לקולא דאמרינן סלק שאינו מינו ומינו רבה עליו ומבטלו ואף להתיר שאינו מינו אמר וכן כתב הפר"ח דלא כש"ך דע"כ לא התיר הרשב"א אלא מינו יע"ש וא"כ ליכא למימר הכי דאימא מקום החתך אסור והא דשרי המים שמתבשלין האיל יש לומר דוודאי רוב איכא מן האיל לן מקום החתך נגד הזרוע וסלק את שאינו מינו כאילו אינו ומינו רבה עליו אבל יש מי שחולק שם וכן הסכים הש"ך והפר"ח א"כ א"ש דמדלא אסר רחמנא הרוטב ש"מ מקום חתך שרי ויש שיעור ששים עם המים ליתן כפי השיעור בקדירה הראוי להתבשל בו את האיל וכפי מ"ש הרשב"א ז"ל בחדושיו הבאתיו לעיל בסמוך יע"ש באורך: והנה לפ"ז יש לנו לומר הא דאמרינן ושניהם למדוה מזרוע בשילה היינו דחזינן שמבשל זרוע עם האיל ומים והזרוע נותן טעם במים ולא אמרינן דאסור לזרים דהוה א"מ אלא ש"מ ששים או מאה למר ודרשא גמורה היא לא אסמכתא כמ"ש התו' ד"ה מ"ד כו' גם מה שפירש"י ד"ה דמדאוריית' כלומר כו' אי לאו דגמרינן מזרוע בשילה א"ש כפשוטו דמהכי יליף דמין בא"מ בטעמא שרינן כי איכא ששים ומאה למר ומיהו מהכא ילפינן נמי טעם כעיקר מדכתיב מן האיל משמע כשהוא שלם ולא שיבשל הזרוע עם מקצת האיל דאז נאסר המים דהוה א"מ דאורייתא וכיון דמכאן ילפינן טעם כעיקר אית למימר דבששים או מאה סגי ולא שייך לאקשויי חידוש הוא דהא לא שמעינן טעם כעיקר אלא מכאן ודיו לבא מן הדין להיות כנדון ואביי דאמר בכ"ה טעמו ולא ממשו דאורייתא מב"ח גמרינן למה דאקשי' ליה רבא הדר ביה ועיקר ילפותא מכאן דלא הדר ביה לגמרי וטעם כעיקר מ"ה וכבר כתבנו מזה לעיל יע"ש והא

דאמר זה והיתר מכלל איסור לר"י דמין במינו לא בטיל כו' והכ' בטל אף אם נאמר סלק
את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו כמו שאמר רבא לקמן ק' א' הכא לית
במים לחודייהו לבטל הזרוע אלא עם האיל תו הוה מין ומינו מהו חידושא וסבירא ליה
לרש"י ז"ל דמין ומינו וד"א לא אמרינן סלק שאינו מינו ומינו רבה עליו אלא כמ"ש
האחרונים טעמא מיהא הוה באינו מינו ומש"ה בעינן דוקא שיהא האיל שלם דאי איכא
ששים או מאה איל עם המים מש"ה מותרין המים שנתבשל בהן הזרוע וכדכתיבנא אבל
התוס' סוברים כשיטת הרשב"א דסלק שאינו מינו ומינו רבה ומבטלו וא"כ כיון דטעם
כעיקר מ"ה ן שיהיה מגיעולי עכו"ם או מזרוע בשילה קשה דהא מינו רבה עליו ומבטלו
ובריבוי' לחוך סגי ולכך כתבו דקבלה בידם דעד ס' פוסק הטעם ואסמכוה אקרא במינו
ששים ובאינו מיגו מכח קבלתם שרי: עוד כתב הת"ח דהכא ליכא למילף מעובר שהוציא
ידו דמקום חתך אסור דחדוש הוא ואיכא למפרך מה לזרוע בשילה שהותר לבטל איסור
לכתחלה עכ"ל ואני אומר תינח לל"ק אבל לל"ב לת"ק דאין שלימה אלא שלא יבשלנו
בחתיכה אבל בקדירה אחרת מבשל לה א"כ ליכא חידושא בזרוע בשילה יותר משאר
איסורין ויקשה אמאי לא אמרינן דמקום חתך אסור ואין לומר דאה"נ דלא לישתמיט
תנא ולומר דמקום חתך דזרוע בשילה אסור ומיהו יש לומר דת"ק כרב יהודה אמר רב
נחמן סבירא ליה בהמקשה דאבר עצמו אסור בהחזירו ואפ"ה כי החזירו מקום חתך שרי
וע"כ משום דאי לאו החזירו לאו בהמה בבהמה הוא וכמה שכתב רש"י ז"ל והבאתיו
לעיל יע"ש ואם כן אתי שפיר הכל וכמה שכתבנו זאת תורת העולה מדברינו כמ"ש כאן
איכא למימר וליישב מהשהביאו הפוסקים בשם הראב"ד הביאו הב"י בסימן ק"ט יע"ש
היטב והנה יש לנו לומר שיטה אחרת בזה והוא דרבא אמר אמור רבנן בטעמא ואמור
בקפילא ואמור בששים מן התורה הוא דומיא דאינו מינו דהוה מ"ה דטעם כעיקר מ"ה
ויש לומר דאה"נ דרבא סבירא ליה כר' יהודא דיליף מדם הפר דאין מבטלין זא"ז ולא
סבירא ליה כרבנן עולין שאני כו' וא"כ גמרינן מזרוע בשילה בהדי איל מבשל ליה
והיאך נאכל לזרים אלא ש"מ דביש ששים שרי כקושית הרשב"א ז"ל בזרוע בשילה
ותי' לקולא לא גמרינן יש לומר דרבא ל"ל דלאו חידוש הוא וזה היתר כשיטתי' ל נצרכה
לטעם כעיקר כמ"ש תוס' ד"ה רבא דלאו דווקא קדשים הזה חולין ומיהו זה לא יתכן
דאכתי הוה חידוש דפעמים לא הוה ששים כמ"ש התו' לשם אלא נאמר כרבינא דמקום
החתך שרי הכא וה"ה בכל איסורין חוץ מעובר שהוציא ידו וא"כ זרוע לאו חידוש הוא
דמ"ה מבטלין איסור לכתחלה ולמ"ה אוקמי' רבינא במקום חתך וילפינן, שפיר מין
במינן דלבטלי' בששים כזרוע בשילה ורבינא מש"ה לא ניחא ליה בהך דלעיל דא"כ
ליגמר מיני' ולית ליה חידושא וכדכתיבנא ורבינא בתרא הוא והלכה כוותי' כו' ובי"ד
סימן ק"ט אאריך ומיהו מדרבנן קיי"ל דבמינו ששים: גמרא והתנן למה אמרו כל המחמץ
והמדמע והמתבל להקל ולהחמיר כו' קודם בואי לבאר זאת הסוגיא אקדים לך עיקר א
והוא דכל איסורין שבתורה רובם בס"א ויש מהם בששים ויש מהם בס"ב ויש מהם
בק"א ובר"א ויש מהם אף באלף לא בטל כיצד כל איסורין מדרבנן בנ"ט של היתר
לשיטת הר"מ בפט"ו מהל' מ"א וראייתו מכחל אבל אנן קיי"ל דוקא כחל שכולו היתר
וכפירש"י בההיא דכחל מן המנין ומיהו בחתיכה שנתבשלה בלא מליחה דצריך ששים
נגד כל החתיכה דעת הפר"ח דמצטרפת החתיכה עצמה שכולה היתר ובי"ד אכתוב בזה

בסי' ס"ט בעזה"י ושאר איסורין בששים של היתר וביצה בס"א של היתר והוא ביש בה אפרוח דהוה בריה ולדעת הש"ך בסימן פ"ו אף בכל ביצה בנקובה או קלופה ולפ"ז כל דבר שהוא בריה צריך ס"ב של היתר לבטל פליטתה לדעת הר"מ ז"ל בפט"ו בהל' מ"א דטעמא דביצה דהוסיפו בשיעורא משום בריה וזה חידוש הוא בעיני דא"כ אמאי הוזכר ביצה ולא שאר דברים שהם בריה דצריך ס"א של, היתר ואפשר דביצה איצטריך ליה אי לדעת הש"ך דביצה מיקרי בריה ואי ביש בה אפרוח נמי דל"ת כ"ז שלא יצא לאויר העולם אינו אסור אלא מדרבנן כשיטת הרשב"א בת"ה ובחולין בא"ט ועיין בר"ן פא"ט לכך אשמעינן דהוה בריה.

ויש מהן בק' של היתר תרומה דק"א עם דידה ויש בר' ערלה וכ"ש דצריכין מאתים לבטל ויש מהן באלף לא בטל כמו בריה וחה"ל ודברים העשוים לטעמים ודשיל"מ וכדומה ויין נסך וחמב"פ ובעל חיים וז' דברים השנוין במשנה פ"ג דערלה הביאם הר"מ בהל' מ"א פט"ו וה"ה לדידן דבר שבמנין ועיין ביורה דעה סי' ק"י: והנה בשיעורין שהם עד ששים אין חילוק במינו או שלא במינו בלק דבעינן ששים אלא דבא"מ הוה מ"ה לדידן דטעם כעיקר מ"ה ומינו חד בתרי בטל מ"ה וביבש יש חילוק במינו אפי' מדרבנן א"צ ששים דא"נ יבשלם לא הוה אלא איסור דרבנן ובאינו מינו צריך ששים דלמא יבשלם ויתן טעם חוץ דעת רש"י והראב"ד וקצת פוסקים במינו ביבש צריך ששים ושכן דעת הר"מ בפט"ו מהל' אלו ועיין בכסף משנה בהלכה כ' יע"ש היטב ובאיסורין דפליטתן בס"א של היתר ג"כ אין חילוק בין מינו לאינו מינו כמו בריה ולדעת הרא"ש דטעמא דביצה דבעינן ס"א מפני שיש גדולים וקטנים לא שייך האי דינא אלא במינו ולא באינו מינו ועיין סי' ס"ו וצ"ו יע"ש והדברים האסורין למעלה מס"א של היתר כולן אינן מ"ה אלא מדבריהם כמבואר בר"מ ז"ל פט"ו וט"ז וי"ז מהל' מ"א זה מוסכם, מכל הפוסקים וגם בדבר דמתבל ומחמץ ולטעמיה עביד דאוסר עד אלף זה משום דנרגש טעמו ר"ל במ"ה אסור דטעם כעיקר מ"ה ומיהו מחמץ דאוסר עד אלף אף אם אינו נ"ט משום דפעולת השאור ניכר בו הוא מדרבנן ועיין בר"מ פ"ב דערלה יע"ש וכמ"ש בעל פר"ח בי"ד סי' צ"ח יע"ש ודאי נראה דהוה מדרבנן ואפשר דמ"מ הוה מ"ה כיון דניכר הוא לא שייך ביטול כמו טעם כעיקר דנרגש לא שייך ביטול אבל ק"א ור"א ובריה כולן הם מדרבנן לבד מחמץ ומתבל ולטעמים כמו מלח ועיין פר"ח סימן צ"ח וסימן ק' ס"ק ג' יע"ש דהם אפשר מ"ה דלא כמשמע מתוספות ב"מ ו' א' ד"ה קפץ דבריה לא בטל מן התורה יע"ש וכ"כ מהרי"ל בתשובה סי' ע"ו יע"ש דליתא.

אלא מדרבנן הוה. ומיהו במתבל וכן דבר דלטעמי' עביד דלא בטיל כ' הפר"ח בסי' ק' משמע דמתבל דלא בטל לא הוה אלא מדרבנן דטעם חשוב הוה טעם וטעם קלישתא לא חשוב טעם ובסימן צ"ח נראה כמסתפק בדבר ומחמץ אי אמרינן דפעולתו ניכר אפשר דהוה מ"ה ובי"ד אבאר ושם בסימן צ"ח בט"ז וש"ך ס"ק כ"ט דהיינו מדרבנן וצ"ל דטעם קלישתא לאו טעם הוא ומש"ה סיים האו"ה כלל כ"ה דמותר לסמוך אעכו"ם מסל"ת כה"ג ר"ל ביותר מס' כיון דאיסור דרבנן ולפ"ז באיסור דרבנן היה לנו לסמוך אטעימת עכו"ם בזמן הזה דומיא דמתבל וטעמי' דסמכינן בזה ומ"ש הבלח"י דפר"ח חולק על או"ה ליתא נהי בסי', צ"ח ס"ק ז' ספוקי מספקא ליה ובס"ק כ"ה כ' אי משום הא לא איריא כו' אבל בסי' ק' בס"ק ב' כתב בפשיטות דאין כדאי בזה לאסור מ"ה

דתבלין הם ודאי דברים דעבידי לטעמיה וכמ"ש האו"ה כלל כ"ה דין ו' דבר הנעשה לטעם כיצד כ"ד חריף דעביד לטעם כגון מלח ותבלין עכ"ל יע"ש ומש"ה אי איכא ספיקא אי נפל לשם תבלין ואף אי נפל יש יותר מששים הוה ליה תו ספק דרבנן ולהקל ובי"ד אבאר מזה באורך בעזה"י ואין עת האסף פה: העיקר הב' דכל האסורין שהן עד ששים אין חילוק בין במינם ובין שלא במינם כמ"ש לעיל בעיקר הא' אבל האיסורין שהן למעלה משיעור ס"ב נראה מדברי הר"מ ז"ל בפי' המשנה דערלה פ"ב מו"ז דאינם אסורים אלא במינם ולא שלא במינם אלא דינם כשאר איסורין דבטילין בששים שהרי כתב במשנה ו' לפי שאמר כו' לא יהיה אלא במינו ומשנה ז' סיים ובתנאי שלא יהא מחמץ או מתבל אבל באינו מינו לא יחוש בו אלא לנתינת טעם בלבד הרי דמשמע דקאי נמי אמחמץ ומתבל וכן מה שכלל לבסוף ולא ישתבש עליך העיקר הזה בשום פנים ככל איסורין שבתורה באינו מינו בנ"ט עכ"ל משמע אף מתבל ומחמץ הדין כן ומה שתמה בזה הפר"ח בסי' צ"ח יש ליישב דודאי הא ודאי דמחמץ ותבלין דלטעמיה עביד דלא בטל הוא מדרבנן כמ"ש האו"ה הביאו הש"ך בסי' צ"ח וכנראה שגם הפר"ח הפכים עמו בסי' ק' כמ"ש לעיל וכיון שכן נאמר דמחמץ דפעולתו ניכרת בעיסה או שנ"ט וה"ה תבלין מ"מ טעם קלישתא הוא ולא אסור מ"ה אלא מדרבנן ולא החמירו בו אלא במינו דא' מחזיק חבירו ולא בא"מ וה"ה בריה וחה"ל נאמר, דלא גזרו כ"א במינן ולא שלא במינן כיון דר' יהודא ש אין במינו לא בטיל והיינו דא' מחזק חבירו ולא מבטל ליה וכמ"ש הר"ן בנדרים פ' הנודר ונהי דאנן לא קיי"ל כר"י בהא מ"מ הא דגזרו בנדרים שאין בטילין דוקא במינו דא' מחזק חבירו ולא בא"מ וההיא דתבלין צ"ל ג"כ במינו כמו שביאר שם פר"ח בסימן צ"ח ומ"מ לדינא העלה הפר"ח דמחמץ ומתבל ולטעמי' אף בא"מ אסור והדין עמו ומ"ש הר"מ בסוף ה' תרומות תפוח שריסקו וחמצו עיסה של תרומה כו' ומיהו משמע ודאי במינו אוסר בכ"ש נמי אף שאין הטעם ניכר כלל ואם נאמר דפעולתו ניכר כמשמע מדברי הר"מ בפ"ב דערלה א"ש דמה לי במינו או באינו מינו ואם נאמר דיהיב טעמא אפילו הכי אסור לא מיבעיא אם באינו מינו מן התורה אסור ולא הוה טעם קלישתא גזרינן מינו אטו אינו מינו דכל האיסורין דגזרינן במינו בלח בששים אטו שאינו מינו אלא אפילו נאמר דבאינו מינו גופא מדרבנן ביותר ששים וכמו שכתבתי לעיל אפילו הכי אפשר דאסור במינו וכבר כתבנו בחדושי' לי"ד כה"ג באיסור דרבנן בלח במינו אי צריך ששים דליכא גזירה אטו שא"מ או לא ועי' ש"ך סי' ק"ט על מ"ש הג"ה ואין חילוק בין איסור תורה לרבנן ועוד דפעולתו ניכרת ולא שייך ביטול כה"ג וכן כתב הר"מ ז"ל ספט"ז מהל' מ"א דמחמץ ומתבל אוסר במינו ונהי דנימא לרבותא כתב כן מ"מ שמעינן בהדיא דמינו אוסר בכ"ש ולפ"ז קשה אמאי דפסק רמ"א בסי' צ"ח בהג"ה דמתבל ומחמץ דוקא באינו מינו ולא במינו ומשמע נמי דאף דאין שוה לא בשמי' ולא בטעמא דאינו בטל דא"כ אמאי נקיט הר"מ בפט"ז מהלכות אלו מתבל ומחמץ.

מין במינו דוקא ואי לרבותא כתב כן ומאי רבותא והא ע"כ אייר שאין שוה בטעמא ואפשר דמ"מ הוה רבותא לפי שיטת הרב בהג"ה סי' צ"ח דאזלינן בתר שמיה ולא בתר טעמא וכתב רבותא אף מין במינו שוה בשמי' דמ"ה חד בתרי בטל אפ"ה מדרבנן בעינן ששים ומכ"ש באינו מינו ומיהו לפי מה שהעליתי לעיל דהרב מודה בכה"ג דאינו שוה

בטעמא מ"מ בעינן ששים אלא דסובר ג"כ היכא דשוה בטעמא ולא בשמיה בעינן ששים מ"ה כמו שהארכנו לעיל א"כ לא יתכן זה אמאי נקיט דוקא במינו: עוד אבאר לך כל שהוא למעלה מס"ב ויש בהם שיעור כמו ק"א ור"א זה דוקא במינו וזה מוסכם מפי' הר"מ והתו' ורשב"א וריטב"א ורבים מראשונים וה"ה דשיל"מ ודאי הדין כן וכמ"ש הר"מ בפי"ז מהלכות אלו יע"ש ודין חה"ל ובריה ודבר חשוב שהן ז' דברים הנה או"ה כלל כ"ה נראה דוקא במינם ולא שלא במינם אבל הש"ך והפר"ח אחריו הסכימו עם רמ"א בהג"ה סי' ק"י וקי"א יע"ש וכבר נתבאר לך דכ"ש עד ס"ב אזלינן בתר טעמא ולא בתרשמיה וכמו שהאריכו הש"ך ופר"ח ומה שלמעלה ממנו אזלינן בתר שמיה ולא בתר טעמא וכרבא בע"ז בפ"ב דחמר' חדת' בעינבי דקיי"ל דאזלי' בתר שמי' ולא בתר טעמ': ושיטת רש"י ז"ל דק"א דתרומה וחברי' אף בא"מ בעינן ק"א וכי יש חילוק בהסירו גוף הדבר ממנו ולא נשאר בו אלא טעמא בעלמא לפי' התו' ד"ה אין בהן אליבא דרש"י ואני כתבתי למעלה גבי אמר רבא מריש הוה קשי' לי דאפשר דהכ' מיירי בלא הסירו מן התבשיל אלא שנימוח גוף הדבר לא בעינן ק"א דלא מיקרי ממשו בעין דכה"ג קרי ליה רש"י בע"ז ס"ז טעמו ולא ממשו שכת' חלב שנפל ונימוח יע"ש היטב ומש"ה ברישא שאור של חיטין דהוה דומה לטעמא בעלמא כיון שהאיסור אין בעין ולא דמי לחיטים בחיטים מש"ה מינו בעינן ואף שיש לומר דלא דמי לחלב מ"מ שאני שאור דלא נשתנה מכמות שהיה וה"ה יין של תרומה בשאר משקין אם נאמר דשייך בהן תרומה ועיין בעור ורוטב ק"ך ע"ב יע"ש וכיון שכן אה"נ דבעינן אף שלא במינן ק"א דהוה ממשו ממש דלא נשתנה מכמות שהיה משא"כ גריסין שנימוחו שפיר מיקרי להו טעמא לחוד ויש חילוק בין מינו לא"מ וכה"ג חילק הפר"ח בא"ח ריש סימן תמ"ב חלב שנימוח מיקרי טעמו ולא ממשו וחלב ובשר או שרה פתו ביין דלא נשתנה מכמות שהיה הוה ממשו בעין יע"ש היטב והכ' נמי דכותיה ומשום הכי שאור בעיסה של חיטין לא בטל ואף באינו מינו ועל כרחך רישא בהסירו משם השאור מיירי כו': עוד אודיע לך שרש"י פסק כר' יהודא דמין במינו מ"ה לא בטל אף באלף ויליף מדם הפר ודם השעיר כדאמרינן מנחות כ"ג יע"ש אם הוא דוקא בבלול או ביבש או בטעמא לבד נמי אינו בטל ואם הוא באיסור תורה דוקא ולא באיסור דרבנן או אף באיסור דרבנן דכל דתקון כעין דאורייתא: דע כי הרשב"א ז"ל אהא דאמר אביי לא נצרכא אלא לר' יהודא דאמר מין במינו לא בטל כ' דר"י מודה ביבש דכ"א עומד בפ"ע דבטל ולא פליג אלא בבלול דומיא דם הפר ושעיר והביא ראיה דתנן ר"י אומר מעלין המדומע בא' ומאה (והוא משנה במ' שבת ריש פרק נוטל קמ"א א' יע"ש) ועוד הביא ראי' מגיטין נ"ד ורמי דר"י אדר"י נתפצעו אגוזים כו' והא הכ' מ"ה ברובא בטל ואיירי במינו דבא"מ ניכר הוא ועוד דהורמת את מקדשו ממנו במינו כתיב עכ"ל הנה כתב בפי' דלר"י בלח לא בטל לא ביבש ועי' תו' דזבחים ד"ד ע"ב ד"ה ר"י אומר שכתבו כן בשם ר"ת כה"ג ומנחות כ"ב ב' ד"ה מכאן שהאריכו בזה יע"ש ולדברי רש"י בשמעתין כאן דתרומה אף בא"מ בעינן ק"א א"כ מהא דם הפר י"ל ה"ה ביבש ומהא דר"פ נוטל אין ראי' דאיירי בא"מ דמודה ר"י בהכי וההוא דאגוזי פרך מיירי ג"כ בא"מ ואי דניכר הוא י"ל דמיירי שנפל לדבר ששוה במראה וטעמא ולא בשמיה ולא מינכר ומש"ה כי נתפצעו בטילין וכי לא נתפצעו אין בטילין דהוה מז' דברים החשובים השנויין בכמה מקומות ומהן בתרומה וערלה ומס'

ביצה ועיין באו"ה כלל כ"ה דין י"ז דברי' החשובים דוקא במינו אין בטילין ועיין בי"ד סימן ק"י בכ"מ וד"מ ואחרונים וההיא דרשא דספרי דה"ט אינו אלא אסמכתא בעלמא כמבואר בכ"מ ועיין בתי"ט בערלה ועיין מ"ש לקמן: ומה שיש להסתפק אי ר"י דוקא בממשו של איסור סובר דבמינו לא בטל ולא בטעמא הנה בשמע' מזרוע בשילה מוכח דאף בטעמא בטל לר"י וכן כתב הרשב"א ז"ל דע"כ מה שנפרך מן הזרוע ונתערב עם האיל הוה יבש ביבש ובטל גם לר"י אלא רוטבו של זרוע הנפלט ממנו נתער' עם האיל כו' ומשום דאביי לשיטתיה דאזיל בתר טעמא בע"ז הוה מין במינו יע"ש שכן העלה הרשב"א (ולפ"ז רבא דאמר בתר שמיה אזלינן ליכא למימר הכי לר"י זהו היתר מכלל איסור דאי מה שנפרך מן הזרוע הוה יבש ביבש ואי רוטב האיל הוה א"מ לכך הוצרך לומר תי' אחר) אמנם לשיטת רש"י יש לנו לומר דלענין גוף הזרוע שנפרך ונתער' באיל דיבש ביבש לר"י לא בטל וכמ"ש והא דריש נוטל מיירי באינו מינו ומיהו לפי מה שאכתוב לקמן ק' א' אהא דפריך לא נתנה טעם נמי יבואר שם דלר"י בטעמא נמי לא בטל.

והספק השלישי אי סובר ר"י דוקא באיסור תורה לא בטיל נראה דלר"י אף באיסור דרבנן במינו לא בטל כיון דלדידן באיסורי דרבנן בעינן ששים דכל דתקון כעין דאורייתא תקון ה"ה לר"י במינו במשהו ולפ"ז י"ל הא דכתב הטור בהל' סי' תמ"ז דחמץ שעבר בפסח אם נתערב צריך ששים וכן פסק המחבר בש"ע שם והקשו עליו דא"כ מאי פריך והא אמר רבא קנסא קניס ומאי קושיא וכי עדיף מאיסורי תורה י"ל דהטור סובר כמ"ש רש"י בפכ"ה דודאי רבא דאמר הלכתא במינו משהו כרב הלכתא כן ואם כן קשיא שלא בזמנו אמאי בטל כיון דמינו במשהו ומשני דקנסא קניס ולא קניס כו' אבל ששים בעינן ומיהו באיסור דרבנן במשהו ואעפ"כ פסק הטור בצ"ח דמין במינו בטל משום דריב"ל ושאר אמוראים סוברים כן ועיין מ"ש לקמן בהא דאוקי רב אמורא עליה יע"ש: וכיון שביררנו דיני ביטול האיסורין באיכותם ומהותם קצת בעזה"י מעתה אתחיל בפירוש המשנה השנויה בפרק ד' דערלה משנה וז"ח יע"ש ואעתיק הנה אשר צריכין וזו צורתן: א' כל המחמץ והמתבל והמדמע בתרומה ובערלה ובכלאי הכרם אסור כו' ב' ולמה אמרו כל המחמץ והמתבל והמדמע להחמיר מין ומינו להקל ולהחמיר מין בשאינו מינו כיצד שאור של חטים שנפל לעיסת חטים ויש כדי לחמץ בין שיש בק"א ובין שאין לעלות ק"א אסור אין בהן ק"א בין שיש בהן כדי לחמץ ובין שאין בהם כדי לחמץ אסור: ג' להקל ולהחמיר באינו מינו כיצד גריסין שנתבשלו עם עדשים ויש בהם בנ"ט בין שיש א' ומאה או אין א' ומאה אסור אין בנ"ט בין שיש א' ומאה או לאו מותר העתקתיו למען ירוץ הקורא בו: והנה בפירש"י בשמעתין ד"ה למה אמרו כו' וכפי מה שהבין התי"ט שם בערלה כמש"א לקמן הכי פירוש' דאמרו במשנ' המחמץ ומתבל ומדמע ר"ל במב"מ הולכין להחמיר הרצון בזה דתבלין ושאו' אינן אוסרין אלא במינן ולא שלא במי' כדעת הר"מ ז"ל כפי הנר' מדבריו בפי' המשניות שם וכפי מ"ש התי"ט שם מ"ז יע"ש ואומ' כל המחמץ ומתבל ומדמע חולין בתרומה מין במינו וה"ה ערלה וכ"ה דנתערב מין במינו הולכין תמיד להחמיר וזהו דקתני אסור שם דמתבל ומחמץ בדינם דאפילו באלף לא בטל ומדמע ר"ל עירוב מין במינו בלא מתבל ומחמץ ונקרא בתרומה מדמע וה"ה בערלה וכ"ה כה"ג שנתערבו בבישל אסור אם לא בק"א.

וזה ששאל במשנה ב' ולמה אמרו כלומר באיזה ענין אמרו דהולכין תמיד להחמיר ובעי' תרתי למעליותא במחמץ ק"א בתרומה ור"א בערלה ואין בהן כדי לחמץ במינו אמרו כן אבל שלא במינו פעמים להקל ופעמים להחמיר ומפרש מין ומינו להחמיר במחמץ כו' דתרתי בעי' אין כדי לחמץ וק"א וסיפא מין בא"מ אסברה בגריסין לתוך עדשים וה"ה שאור של חטין לתוך שעורים כמ"ש התי"ט דלא אמרו מחמץ אלא במינו ולא בא"מ והרצון בזה דנאמר באינו מינו לא שייך מחמץ דאף שיש קצת טעם מה שנתנו השאור והתבלין מ"מ טעם קלישתא לא אסרה תורה ומש"ה לא גזרו חכמים אלא במינו ולא בא"מ או דפעולת שאור ניכר כמ"ש הר"מ בפי' המשנה ולא גזרו אלא במינו כו' אלא משום דלא שכיח שאור חטין בשעורין מש"ה אסברה בעדשין ועי' בתי"ט ולפי' הר"מ ז"ל כפי מה שהבין התי"ט הכי פירושא כל המחמץ והמתבל שהוא מדומע בתרומה ר"ל שהחמיץ עיסה של חטין בשאור חטין או מתבל קדירו' חולין בתבלין דתרומ' ומשכחת מין במינו כגון קדירה בצלים או שומן ונפל לתוכו שומין ובצלים כמ"ש הפר"ח בסי' צ"ח ס"ק כ"ו בשם רלב"ח בשו"ת קי"ג יע"ש וה"ה ערלה וכ"ה הדין כן דאוסר במשמע אם יש כדי לחמץ וע"ז שאל במ"ג ומה אמרו שהולכין תמיד להחמיר ואוסר בכ"ש במינו אמרו כן ומפרש תרתי בעינן אין כדי לחמץ וק"א וי"ו והמדמע מפרשו שהוא מדמע בתרומה וירצה בזה במה אמרו מחמץ ומתבל בערלה והמדמע בתרומה כה"ג דנקרא דימוע כענין שנא' מלאתך ודמעך כו' והשי' ע"ז בדמיון שאור כו' בתרומה וה"ה בערלה וכ"ה ובסיפא נקיט גריסין לתוך עדשים משום דלא שכיחי ליתן שאור חיטין בשעורי' כמ"ש התי"ט מש"ה אסברה לה בגריסין ולפ"ז ה"ק דמין ומינו תמיד להחמיר ואינו מינו פעמים להחמיר ופעמים להקל ר"ל במינו במחמץ אם יש כדי לחמץ אסור באלף דתרתי בעינן אין כדי לחמץ וק"א ואילו באינו מינו שאור של חיטין בשעורים פעמים מצינו שאוסר באלף אם יש טעם נרגש ממש וזהו חומרא כמין במינו אבל אין טעם נרגש בו ממש שרי אף שיש כדי לחמץ שרי ולא בעינן ג"כ ק"א ומיהו זאת לא תמצא שיהא א"מ חמור ממינו דלא משכחת ליה דאם אין כדי לחמץ אלא שנרגש הטעם ביותר מק"א כה"ג במינו נמי אסור מדרבנן דכל הנך דמתני' לא הוה אלא מדרבנן וכדכתיבנא לעיל באורך דגזרינן אטו אינו מינו דמה"ט בעינן ששים במינו אטו א"מ כמבואר בפוסקים וברא"ש גבי אמור רבנן בס' ואי דאינו נרגש הטעם אף על פי כן במינו אסור אי יש כדי לחמץ ואי אין כדי לחמץ ק"א מה שאין כן באינו מינו וכן לפירוש רש"י ז"ל דמפרש מדמע חולין ותרו' ולא מחמץ ומתבל הכין הוא דמינו תמיד להחמיר ואינו מינו פעמים שיש חומרא כמו מינו ופעמים קל ממינו וזה כשיש נותן טעם הוא חמור כמינו ואם נפסק הטעם בק"א שרי ואם לא נפסק הטעם בק"א אף במינו אסור דגזרינן אטו אינו מינו ולא אמרו במינו בששים אלא רוב דברי' שאין נותנין ביותר מששים אף בא"מ משא"כ בדבר ידוע שנותן טעם בא"מ יותר מששים אף במינו גזרינן אטו אינו מינו כמ"ש בסמוך ודע עוד שמ"ש לשיטת רש"י ז"ל באינו מינו אינואוסר היינו כשסילקו ומיניה רישא איירי בסילקו ומ"ש הכא דוקא במינו ולא בא"מ יע"ש היט' וז"ש התי"ט דהר"ב שהעתיק פי' הר"מ במ"א לא הוה להעתיק כאן פירש"י יע"ש אלא דמ"ש התי"ט הא דלא תני מין ומינו להחמיר בשאר דברים לא במתבל ומחמץ משום דבמחמץ איכא חומרא יתירה דבק"א אינו עולה משמע דמדמע לפירש"י דהיינו

עירב שאר דברים בק"א תמיד עולה במינו ואמאי אי הוה יהיב טעמא באינו מינו יותר ממאה וכדתנן גריסין לתוך עדשים יש בנותן טעם יותר ממאה כו' וכה"ג גריסין לתוך גריסין בעינן נמי יותר עד שבא"מ לא הוה יהיב טעמא וכמ"ש לעיל ויש זאת לייש' בדוחק אבל יותר נראה במין במינו כי איכא ק"א שרי ובא"מ אף דאיכא ק"א אי נרגש הטעם אסור ואין חילוק בין שיעורא דידה בכמות שנפל דיש גריסין שנותנין טעם בק"א ויותר ויש שאין נותנין אף בפחות וכפי שיעור הבישול ומשא"כ במינו לעולם הולכין אחר שיעורא דידיה ולפ"ז ה"ק באינו מינו פעמים להחמיר יותר ממינו ופעמים להקל ועי' פר"ח סי' צ"ח פי' זאת המשנה וראיתי להתי"ט במשנה ד' שכ' וז"ל מ"ש הרב כו' לאו למימרא דוקא מדמע בתרומה ולא מתבל ומחמץ ובערלה דוקא מתבל ומחמץ ולא מדמע דהא במשנה יו"ד פי' כולהו בתרומה עכ"ל לא ידענא כונתו דאי נאמר דאיסור מחמץ לא שייך בתרומה אלא מדמע היינו שנתערב חולין עם תרומה ואסור היינו בק"א ובמין במינו דא"כ לא הביא ממרחק לחמו ממשנה יו"ד אלא מהכא דהא כת' בפ"ו מהך משנה גופא דה"ה שאור של תרומה בחולין אין עולה בק"א ועוד הא תנא במשנה י"א בפי' שאור של חולין ושל תרומה כו' הרי בהדיא דאף בתרומה דינו כן דאם יש כדי לחמץ אסור ונראה שבא לומר דל"ת מ"ש הר"ב כגון שנתחמצה בתפוח או בשמרי יין של ערלה כו' והיא מין בא"מ ובתרומה כת' שאור של תרומה כו' דהיא מין במינו דהיינו מדמע דלשון דימוע אינו שייך בתרומה אלא במינו דבעינן בכ"מ מאה ואחד וקתני מדמעת כו' ולזה כ' שאל יחשו' אדם לומר מדחלקן הרב ש"מ דמתבל לא שייך אלא בערלה וכ"ה הוא דהוה אף שלא במינו אבל בתרומה לא שייך אלא במינו הוא דאינו עולה וה"ה מין במינו דהיינו דימוע לא שייך אלא בתרומה דבעינן ק"א במין במינו באינו מחמץ ומתבל אלא בשאר דברים ובערלה אינו כן אלא דוקא בא"מ דחמיר דבשאר איסורים בטעמא החמירו בערלה בר"א משא"כ במינו לזה אמר דאינו כן דמשנה י' פי' לכולהו בין בתרומה וערלה ומ"מ דבריו צריכין עיון וע"ש היטב גם מ"ש התי"ט דשאור של חיטין לתוך עיסת שעורים דכל מין וא"מ לא נחוש אלא לנתינת טעם בלבד הנה המעיין בפט"ו מהל' מ"א ובע"ז ע"א גבי פלוגתא דאביי ורבא ולרבא בתר שמיה אזלינן והוה שאור של חיטין ושעורין מין במינו וכה"ג דנפל זה לתוך זה גם הר"מ מוד' לדעת הלח"מ שם פט"ז דהוה מין במינו ולא פליג אלא כשנפל שאור של חטין ושעורים לתוך חיטים ושעורים יע"ש וא"כ הוה מין ומינו והכי הוה למימר מחמץ עיס' בתפוח וכדומ' ויש ליישב זאת דהתי"ט סבירא ליה כמ"ש הפר"ח בסימן צ"ח דמתבל ודאי דהוה אף בא"מ יע"ש באורך וכן נראה מדברי רש"י כאן ע"ב שכ' יש כדי לחמץ היינו נ"ט וכן מ"ש אין בו כדי לחמץ דבאינו מינו כלא יהיב טעמא כו' יע"ש וכיון שכן מ"ש הר"מ לא נחוש אלא לנתינת טעם היינו דלא נחוש בק"א באינו מתבל כו' אלא בדברים אחרים שנתערבו עם חולין דבמינו בעי ק"א ובא"מ די בנ"ט דאם אין נ"ט שרינן לה אף פחות מק"א וגם כונת תי"ט כן במ"ש וה"ה שאור של חטין בשעורים הוה מצי לומר כן ור"ל דהוה אינו מינו לדעתו דאם יש כדי לחמץ אינו עולה בק"א ואם אין כדי לחמץ אז לא בעי ק"א והביא ראיה מר"מ ז"ל שכ' דבא"מ לא נחוש לנתינת טעם אלא לק"א בלבד וה"ה הכ' דאם אין כדי לחמץ לא בעי ק"א והוה מצי לומר במחמץ גופא מין ומינו להחמיר תמיד דתרתי בעי אין מחמץ וק"א ובא"מ פעם הוה כמו מינו להחמיר דהיינו

אם יש כדי לחמץ אוסר עד אלף ובין כדי לחמץ הוה להקל דלא בעי ק"א אלא משום דשאור של חיטין בשעורין לא שכיח מש"ה אסברה לה בגריסין לתוך עדשים: ומיהו המעיין יראה דאי אאין בו כדי לחמץ קאמר התי"ט לא הוה לאתויי מר"מ ז"ל דבא"מ לא נחוש אלא לנתינת טעם דהא משנה שלימה שנינו בכאן דבא"מ אם אין בנ"ט לא בעינן ק"א אלא ש"מ לענין טעמא אמר למילתיה דאי אין בנ"ט אף שיש כדי לחמץ ואין ק"א שרי דלא נחוש בא"מ אלא לנתינת טעם לבד ולא למחמץ ומתבל כנראה מפשטות דברי הר"מ ז"ל ובענין דאמר גריסין לתוך עדשים בכה"ג הוה מצי לומר שאור של חיטין לתוך עיסה שעורים כו' לעיל ובסמוך יבואר: עוד נראה לומר דאיסור מחמץ ומתבל לא הוה אלא במינו ומיהו כי נותן שאור לתוך עיסה כדי לחמץ ותבלין כדי לתבל קדירתו הוה מין במינו אף תבלין לתוך תבשיל אחר כיון דנותן כדי לתקן הקדירה הוה מין במינו וה"ה בשאור הוה כה"ג אין במינו אבל כשנפל שלא במתכוין שאור של חיטין לשעורין או תבלין שנפלו שלא במתכוין לתבשיל הוה א"מ וכה"ג כתבו התו' ביצה בסופו דמים ומלח הוה מין במינו דנותן לתקן הקדירה ונאמר דסברת הר"מ ל והרע"ב בפי' המשניות במ"ש דאם מתכוין לכך הוה מין במינו ואם נפל שלא במתכוין אינו אוסר אלא במינו וא"מ בטל בשיעורו בק"א או בר"א ולזה אמר הר"ב בפי' כל המחמץ שחימץ עיסה בתפוח של ערלה כו' נקיט מין בא"מ וגבי מדמע בתרומה מפרש עיסה של חולין בשאור של תרומה ולא מפרש בא"מ כמו במחמץ אלא ש"מ דמחמץ משמע שנותן בכונה כדי לחמץ והוה מין במינו כיון שרוצה לתקן העיסה בכך משא"כ במדמע דהלשון שייך בנתר' שלא בכונה פי' במינו והר"מ ז"ל בפט"ז מהל' מ"א שכ' ה"ב וכן תבלין שנפלו לתוך התבשיל חולין והן ממין החולין משום דאי לא הוה ממין החולין הוה א"מ דנפל ממילא מיירי ואז לא מיקרי מין במינו אלא מה דשוה בשמי' לרבא ולאביי בטעמא ומש"ה קתני במתני' פ"ב דערלה כיצד שאור של חיטין לתוך חיטין דאיירי שלא במתכוין להחמיץ העיסה מש"ה בעינן מין במינו משא"כ מתבל ומחמיץ בכונה אף שלא במינו הוה מינו דמתקן קדירה בכך ודמיא להא דכתבו התו' ביצה, סוף משילין ועי' באו"ה כלל כ"ה שכ' אין חילוק בין נתנו בכונה דלא קיי"ל כמהר"מ דמיקל וכן משמע לשון הר"מ ז"ל בפט"ז דא"מ דתבלין אינו ישראל כו' והא ודאי אף שלא במתכוין עכ"ל אעפ"כ יש לפרש כמ"ש דאם במתכוין אף שלא במינו מיקרי מינו ואם שלא במתכוין דוקא מינו כמ"ש לעיל אמנם דעת האו"ה שם והש"ך בסימן צ"ח דתבלין וכדומה דוקא בא"מ וכן דעת רמ"א יע"ש וצ"ע כמ"ש לעיל דהא ממתני' דפ"ב דערלה מוכח אף במינו אין בטל שאור ותבלין כלל וצ"ל דלדידהו הכי מיפרשא מתני' דודאי בשאור שפעולתו ניכרת ביותר הוה מין ומינו, חומרא דאם יש כדי לחמץ לא בטל ותרתי בעינן אין כדי לחמץ וק"א ובאינו מינו פעמים יותר חמור אף שאין כדי לחמץ אסור יותר מק"א אם יש בנ"ט ופעמים קולא ממנו דאם אין נ"ט לא בעי ק"א ובתבלין לא קתני כלל משום דתבלין מין ומינו חומרא דבעי ק"א ולא ביותר ובא"מ פעמים חומרא יותר והיינו כי יש לתבל באלף לא בטיל לדידיה דסבירא ליה דבא"מ לא בטיל וכי יש אסור וכי אין כדי לתבל דהיינו בנ"ט לא בעי ק"א ולפ"ז הא דקתני מין ומינו להחמיר היינו במתבל בעינן ק"א תמיד במינו ובשאור באלף לא בטל כי יש כדי לחמץ שפעולתו ניכרת אף במינו כמ"ש שם הרמב"ם ז"ל יע"ש: או יאמר דהכי קתני כל המתבל והמדמע והמחמץ אסור

ומפרש דהיינו במינו וה"ה מתבל במינו ומינו היינו מה דשוה בשמיה ולא בטעמא כרבא דאי דיהיב טעמא מתבל נמי אוסר באלף וכי לא יהיב טעמא בעינן ק"א ובא"מ היינו דלא שוה בשמיה פעמים להחמיר כמינו ולא יותר ופעמים להקל דאם אין כדי לתבל דהיינו נ"ט לא בעינן ק"א וכ"ז לרבא דאזיל בתר שמי' משא"כ לאביי דאזיל בתר טעמא צ"ל כמו שכתו' דמחמץ אסור במינו באלף כי יש בו כדי לחמץ ואין בו כדי לחמץ מאה ואחד ובאינו מינו פעמים להחמיר דאף שאין בו כדי לחמץ אם יש בנותן טעם אסור יותר מק' ופעמים להקל באין בו כדי לחמץ ואין בנ"ט לא בעינן ק"א אבל בתבלין דלא הוה, טעמא דאינן בטילין אלא משום שנותנין טעם ביותר וה"ה באינו מינו לדעת הרמ"א וש"ך וכמו שכתב האו"ה כלל כ"ה במינו בטל כו' אם כן במינו דהיינו ששוה בטעמא בעינן תמיד ק"א ובערלה וכ"ה ר"א ופעמים באינו מינו כו' ומשנה ראשונה דתנן כל המתבל והמדמע ומחמץ אסור יפרש מחמץ לעולם אסור במינו ומתבל עד ק"א או באינו מינו יפרש כולה מתני' דאסורין באלף ומדמע ר"ל מחמץ ומתבל בתרומה היינו מדמע ומתני' שני' דקתני במה אמרו לאו אמתני' קמייתא קאי וכדכתיבנא: הן אמת שהר"מ ז"ל בפט"ו מהל' מ"א הי"ו כת' וכן קדירה מתובלת שנפלו לתוכה תבלין של תרומה או של ערלה וכ"ה אם יש בתבלין כדי לתבל הקדירה אלו היתה תפילה כו' עכ"ל הרי בהדיא אף שנפלו שלא בכוונה ואפ"ה כתב אילו היתה קדירה תפילה משמע ודאי דקדירה היתה אינו מינו של התבלין שהרי כ' כן אילו היתה תפילה ולעיל בראש הפר' כ' ממין החולין וכמ"ש הרלב"ח בתשובה והביאו הפר"ח סי' צ"ח ס"ק כ"ו דאינו מוצא אם לא שיהיו קדירה של בצלים כו' וזה יקש' למ"ש דיש חילוק בין מתכוין לתבל קדירתו או לאו שהרי כתב שנפלו תבלין ואף שלא במינו הדין כן וכמ"ש כאן דאוסר עד אלף והנה גם על הפר"ח יש להקשות דלמה הביא ממרחק לחמו להקשות מההיא דתרומות תפוח שחימץ דהוה אינו מינו ואמאי לא הביא ראיה מכאן‌במתבל גופא שכתב בריש פרק י"ז דבתבלין ממין החולין אלמא מין במינו דוקא וכאן כתב דאם נפלו תבלין לתוך קדירה מתובלת אילו היתה הקדירה תפילה בלא התבלין משמע שהתבשיל הוא ממין אחר אלא שנפלו תבלין לשם כמו שהיו שם תבלין ממין זה דאל"כ הוה לומר קדירה כו' אם היתה הקדירה ממין אחר היה בהן כדי לתבל אוסר במינו עד אלף ודאי משמע מדבריו דאף שלא במתכוין ולאינה מינה אוסר עד אלף וה"ה במינו כ"ש בריש הפרק ולדעת הרמ"א ז"ל מיירי שאן שוין בטעמן ושוין בשמי' ולהכי כתב בריש הפרק אם הוא ממין החולין כו' ואפשר דבכאן מיירי ג"כ דשווין בשמי' ואין שווין בטעמן ואז אין בטל ולפ"ז קשיא מתני' דערלה וצ"ל דמתבל במין ומינו להחמיר דשווין בשמיה ולא בטעמא הוה ודאי להחמיר דבעינן כולהו תלת אין כדי לתבל ואין בנ"ט דהיינו חדא בתבלין וגם ק"א ובאינו מינו פעמים להחמיר כמו מינו ולא יותר דהיינו שאין שווין לא בשמיה ולא בטעמא לרבא דהלכתא כוותיה ואי אין נותן טעם פעמים קולא ממין במינו דלא בעינן ק"א אלא בששים בטל או בנ"ט לחוד בטל למי שסובר כן: ומה שיש עוד להאריך בזה ולהעמיק העיון בי"ד סימן צ"ח אבאר באורך מזה בעזה"י: סוף דבר הכל נשמע כפי הנראה מפשטות דברי הר"מ ז"ל בפי' המשניות ומדברי תוספות י"ט בפ"ב דערלה יראה דמתבל ומחמץ לא שייך אלא במינו ולא בא"מ כי שם לא נחוש אלא לנתינת טעם ולדברי רמ"א ואו"ה צריך לומר דמין במינו ממש שוין בשמיה וטעמא אינו אוסר כלל במתבל אלא בק"א

סגי ובשמיה ולא בטעמא אז אוסר עד אלף ולא שוה בשמיה ולא בטעמא אינו אוסר אלא בטעמא ממש ולפעמים יותר מק"א אבל לא בטעם קלישתא דכולי האי לא גזרו בא"מ ועיין פר"ח סימן צ"ח ס"ק ז' וס"ק כ"ה כ"ו מ"ש באורך מזה יע"ש ושם ביורה דעה אבאר: ודעת הפר"ח בסימן צ"ח ס"ק ז' כתב בפירוש המשנה דערלה דמשנה ראשונה מיירי בערלה ותרומה ושניה מיירי בתרומה לחוד וה"ק המחמץ והמתבל בתרומה או מדמע חולין בתרומה מין ומינו להחמיר תמיד והוא במתבל ומחמץ הוה חומרא דצריך שאין בו כדי לתבל ולחמץ בא"מ וגם ק"א ואילו באינו מינו פעמים שיש יותר חומרא במחמץ אף ן כדי לחמץ אם נ"ט אסור יותר מק"א ואי ליכא טעמא לא בעי ק"א דלא אמרו ק"א אלא במינו ומיהו מתבל במינו כי יש לתבל באינו מינו או דשוה בשמיה ולא בטעמא אוסר עד אלף ובאינו מינו פעמים חומרא כמו במינו דהיינו נ"ט דהוא כדי לתבל ופעמים קולא כו' ומדמע כמו גריסין במינו הוה חומרא דבעי' ק"א ובא"מ פעמים חומרא יותר ביש נ"ט בעינן יותר מק"א ופעמים קולא דלא בעינן ק"א ולרבא מינו תמיד להחמיר מאינו מינו כיון דשוין בשמיה ולא בטעמא ומיהו אפשר מה דשוה בשמיה שוה נמי בטעמא ועיין ש"ך יורה דעה סימן ק"ט יע"ש והבאתיו לעיל ועיין בזבחים ר"פ התערובת בתוספות ד"ה ר"י אומר שר"ת רוצה לפרש דהא דתרומה בטל בק"א מין במינו הוא דבר יבש אבל דבר לח שנבלל במשהו והק' שם ממתני' דפ"ב דערלה דקתני שאור של חיטין לתוך עיסת חיטין דנבלע יפה ואפ"ה בטל בק"א אם אין כדי לחמץ יע"ש והנה לפי דברי רש"י ז"ל כאן בשמעתין ד"ה אין בנ"ט דההיא מתני' מיירי דליכא ממשו של איסור אלא טעמא לבד והסירו משם השאור איכא למימר דבכה"ג לא גזרו ובטל שפיר בק"א משא"כ בממשו של איסור שם ונתערב ונבלל יפה לא בטל באלף ונהי דמ"ה בטל מ"מ מדרבנן לא בטל וכההיא דע"ז כ"ב כוסמות שהביאו התוספות בזבחים ואם כן אין מכאן סתירה לשיטת ר"ת כפי מה שרצה לומר קודם שחזר בו ולפ"ז אפשר לומר דמתניתין ראשונה ה"ק כל המחמץ והמתבל שנבלל יפה וכה"ג מדמע בתרומה שנבלל יפה במינו במשהו דומיא דמחמץ אלא די"ל דמתבל לא נבלל יפה ועוד דמחמץ לאו בכ"ש משערינן אלא ביש בו כדי לחמץ וה"ה במתבל כשיש כדי לתבל כמ"ש האחרונים בסימן צ"ח ואילו מדמע בלח היה במשהו לשיטת ר"ת קודם שחזר בו ובי"ד אבאר: בפירש"י בד"ה אין בנ"ט דכי בעינן מאה וא' היכא דאיסורא בעיניה כו' עכ"ל כבר כתבנו מזה לעיל בשמעתין אמר רבא אמור רבנן כו' דאיכא למימר דגם רש"י מודה לסברת הרמב"ן שהביאו הרשב"א גבי הא דאמרינן כל איסורין שבתורה בששים היכא שסלקוהו לגוף האיסור לא בעינן אלא טעימת קפילא ואם נפל גוף האיסור אז בעינן ששים ומ"ש רש"י כאן דליתיה לאיסורא בעיניה אלמא אף שסלקוהו האיסור אפ"ה בעינן ששים י"ל דליתיה לאיסורא בעיניה היינו שנימוח דזה מיקרי ליתיה לאיסורא בעיניה לשיטת רש"י בע"ז ס"ז ע"ב גבי טעמו ולא ממשו שנפל חלב ונימוח דזהו טעמו לבד ואף דתנן בתוספתא יין ביין שמן בשמן צריך מאה וא' הביאו התוספות בזבחים ע"א ד"ה ר"י אומר שאני התם דלא נשתנה מכמות שהיה משא"כ כאן גריסין שנימוחו דהוה טעמו ולא ממשו ומש"ה בא"מ לא גזרו רבנן בטעמא לחוד וחילוק זה כתב הפר"ח בא"ח סימן תמ"ב גבי שרה פתו דחלב בבשר מיקרי טעמו וממשו משא"כ חלב שנימוח יע"ש אלא דקשיא ברישא דקתני שאור של חיטין לעיסת חיטין דאמאי

נקיט מין במינו דוקא כקושית התוספות ד"ה אין בנ"ט כיון דטעמו וממשו שם ואין לומר בזה דטעמא לחוד כיון דלא נשתנה מכמות שהיה כמו שרה ענבים ואין לומר דמיירי שסלקוהו לשאור גופא ולא הוה אלא טעמא לחוד ואפ"ה בעינן ק"א וגם אין כדי לחמץ דא"כ בסיפא גופא מנלן להקשות מההיא דגריסין אימא דמיירי שסלקוהו גם כן ומש"ה כי אין בנ"ט שרי ולא בעינן ק"א כסברת הרמב"ן ז"ל דלא בעינן ק"א נגד גוף הגריסין ואמרינן מסתמא לא נכנס טעם יותר בעדשים יותר מק"א ומש"ה מותר משא"כ במינו דבעי ק"א נגד גוף האיסור דוקא דא"א למיקם אטעמיה דידיה אלא ודאי משמע מרש"י דאה"נ דההיא דגריסין שהסיר מן העדשים וברישא נמי איירי כן ואפילו הכי פריך שפיר דאין בו א' ומאה שרי ליבעי ק"א נגד גוף האיסור כמו כל איסורין שבתורה לשיטת רש"י דבעינן תרתי באינו מינו ובמינו בק"א או בס"א למר וכדכתיבנא: ודע לשיטת הרמב"ן ז"ל שהביאו הרשב"א שם דבכל איסורין בששים והביאו הטור בסי' צ"ח ליכא לאקשויי מאי קושיא מאי לאו בששים דלמא ה"ק בשאור שהסיר מן העיסה אעפ"כ בעינן תרתי אין כדי לחמץ וק"א נגד גוף האיסור ובאינו מינו א"צ אלא חדא דאם אין כדי לחמץ דהיינו נ"ט או אין בו ליתן טעם לא בעינן ק"א נגד גוף האיסור אלא נגד הבלוע ובטעימה לחוד סגי דאמרינן מסתמא אית ק"א כמו לדידן דאמרינן מסתמא אית ששים נגדו י"ל דדוחק לומר דמתני' מיירי בהסיר השאור וכן בגריסין וכמו שחשבו התו' זאת לדוחק ד"ה אין בהן או דממשנה יתירא דייק לה כמ"ש התו' והא דאית ליה להרמב"ן ז"ל דבעינן דוקא ק"א בנמחה גוף האיסור לאו מהכי יליף לה דבעינן תרתי אין בנ"ט וא' נמחה דהכי ממשנה יתירא דייק לה דע"כ כן הוא לשיטת הרמב"ן ז"ל דהאי אין בנ"ט אין מיירי בטעמי' כהן אלא דמסתמא בק"א סגי לשיטתיה אלא מדאמרינן סתמא כל איסורין שבתורה בששים ולא הוזכר כלל טעימת קפיל' ש"מ דלא בעינן קפילא ולא מהני קפילא אלא בהסיר גוף האיסור ולא בנמחה אלא ששים ועיין ברשב"א גבי כל איסורין: ודע עוד דיש לספק בסברת הרמב"ן אי דוקא באיסורא לא מהני קפילא דשקורי משקר דעל הרוב בפחות מששים יש בנ"ט ולא סמכינן אדיבוריה דידיה ובעינן ששים ובטעמא לחוד סמכינן עליה ואמרינן דאמת אתו דלא נ"ט דלא פלט אלא מעט ויש ששים נגדו משא"כ בתרומה דטעים כהן אפשר בגוף האיסור אטעמא לחוד אף שאין ששים או דהשוו מידותיהן שלא יבא כ"א להקל ולומר אין בו טעם מש"ה צרי ששים וה"ה בהיתרא וכן נראה שזה דעתו ז"ל מדלא פליג על רש"י אלא בתרתי דהיינו כשאין גוף האיסור בטעמא סגי וגוף האיסור ששים לחוד סגי ולא כת' בהיתרא בגוף האיסור בטעמי' לחוד סגי דלשיטת רש"י אינו כן מההיא דגריסין דאף בסילק הגריסין אפ"ה בעינן ששים נגד כל הגריסין ולא סגי בטעימת כהן ומכ"ש בגוף האיסור ש"מ דגם הוא מודה לזה דאף בכהן והיתרא צריך ששים נגד האיסור דחכמים השוו מידותיהן בגוף האיסור: גמ' מאי לאו בששים והא מדרישא כו' הנה קושית המקשן היה דס"ד מאה וא' בהדי איסור.

ולהכי פריך מיניה למ"ד כל איסורין ק"א מגריסין לתוך עדשים דאמאי סגי בפחות אבל מהא לא קשיא ליה דקתני בכל דוכתין תרומה עולה בק"א ומאי רבותא דתרומה הא בכל איסורין הדין כן גם במשנה ז' פ"ד דתרומות תנן תרומה עולה בק"א ר' יהושע אומר במאה ועוד ואם נאמר עם האיסור הוה מאה ועוד ור"א אמר בק"א א"כ ר"י מיקל

בתרומה יותר משאר איסורין הא לא קשיא דמה שהוזכר בכ"מ שתרומה עולה בק"א היינו יבש ביבש במינו דבשאר איסורין יבש ביבש במינו חד בתרי בטל אף מדרבנן כמבואר בי"ד בדוכתי טובא ובסימן ק"ט יע"ש היטב ובתרומה אף ביבש במינו בעינן ק"א ולר"י מאה ועוד עם התרומה אלא דקשיא לי לפי סברת הראב"ד דאף במינו ביבש בעינן ס"א לדידן הביאו הרשב"א גבי ביצה בס"א וגבי הא דפריך לקמן גבי גיד וליבטל ברובא ובב"י סימן ק"ט כתב שכן הוא פירש"י ובפט"ו מהל' מ"א כתב הכ"מ שכן הוא דעת הר"מ ואם כן למ"ד במאה ג"כ הדין כן אף ביבש בעינן מאה דמ"ש לדידן בששים הוה כן וא"כ בלא מתני' דערלה יקשה מכמה משניות דתנן תרומה עולה בק"א ומאי רבותא דתרומה יותר משאר איסורין גם ר' יהושע מיקל בתרומה יותר משאר איסורין כמ"ש לעיל יע"ש: ובתו' ד"ה אין בהן בנ"ט וקשה לפירושו דאמאי נקיט ברישא כו' וי"לדנקיט מין במינו כו' עכ"ל הלשון דחוק דכך הוה להו לומר דא"כ ברישא דקתני מין ומינו להחמיר שאור שנפל לעיסה והא כה"ג גם בנפל לאינו מינו צריך ק"א לרש"י ומה להקל שייך בממשו בעין באינו מינו וי"ל דמיירי שהשאור כו' ואפ"ה במינו בעינן ק"א ולא באינו מינו.

ומ"ש התו' דאין צריך לדחוק ר"ל דמיירי ברישא שהסיר השאור אלא בלא הסיר ואפ"ה יש חילוק בין מינו לא"מ אבל לענין טעמא לחוד לא נתבאר בדבריהם אם הוא אוסר במינו עד ק"א בתרומה והרשב"א בחדושיו גבי קדירה שבישל בה תרומה כ' והתו' כתבו דבבלע לא צריך ק"א אף במינו ואולי הם דברי תו' אחרים שאין כתובים לפנינו גם מ"ש שם, ורש"י פי' ההיא דגריסין בע"א לא קאי אמ"ש דהתו' כתבו דבבלע לא בעינן ק"א כו' דהא לרש"י ודאי בבלע צריך ק"א במינו כדמוכח רישא שאור כו' דזהו החילוק בין מינו לא"מ אלא קאי אמ"ש מקודם שם דבא"מ א"צ ק"א אף בממשו משמע וע"ז כ' דרש"י פי' בע"א ועמ"ש בהא דקדירה: ובד"ה מאי לאו אלא בששים כו' וא"ת הא דבטל בששים דטעמי' כהן וי"ל דממשנה יתירא דייק לה עכ"ל התו' אינם סוברים כרש"י לעיל גבי כל איסורין שבתורה בס' וסוברים בחדא סגי באינו מינו או בטעימה או בס' ומאה למר יע"ש ד"ה כל ומש"ה הוקש' להם דהכי בטעמי' כהן איירי ולא בעינן כלל לא מאה וס' ותירצו ממשנה יתירה דייק דלמה לי אין בהן ק"א אלא לאשמעי' כו' והכא הכי קאמר אין בהן בנ"ט דלא ידעינן אי יש בהן טעם או לאו מותר אף שאין ק"א אלא במאי בס' שרי מסתמא אף בלא טעימ' ועי' ברא"ש כאן בשמעתין וכבר כתבנו מזה לעיל בשמעתא דאמור רבנן בקפילא ועי' פר"ח סי' צ"ח ובריש פ"ב דערלה ובר"מ שם ובפי' הר"ב ובתי"ט: (ע"ב) גמרא שאני ציר דזיעה בעלמא הוא הרשב"א בחדושיו כ' דכי אר"י מין במינו לא בטל הוא באיסור תורה לא באיסור דרבנן משמע שר"ל בכל איסור דרבנן לר"י מין במינו בטל והריטב"א כ' יש שרוצין לומר דבדרבנן מין במינו בטל וי"ל שאני הכא דאיסור גרוע הוא וזיעה בעלמא וכמו שהקל בו ר' יוסי לדונו בששה עשר יע"ש ולפ"ז הא דפריך בפסחים ל' א' והאמר רבא קנסא קניס ר"ש היינו דבמשהו במינו ליתסר כר"י והא ר"י לא אסר אלא באיסור תורה וצ"ל להטור בהלכות פסח דקושית הגמרא דה"נ הוה לאסור לאחר הפסח במשהו ושאני ציר דזיעה בעלמא הוא ועמ"ש לקמן אוקי רב אמורא יע"ש: ובתו' ד"ה שאני ציר כו' אע"ג דבת"כ דריש להו מקרא אסמכתא הוא עכ"ל והרשב"א בחדושיו כתב דקרא אתא לרוטבן וקופן עכ"ל ועיין בש"ך סימן ק"ז

ס"א שכתב בבישול הוה ציר דגיד מ"ה דהיינו רוטב וכ"כ הפר"ח בסי' פ"ג דכן מתבאר מדברי הרא"ש סוף פרק אין מעמידין יע"ש ור"ל דכתב שם הרא"ש דצירן אסמכתא הוא ומיהו למ"ש התו' בכ"ה קי"ב ע"ב ד"ה הטמאים וא"ת טעם כעיקר מ"ה וי"ל דלא אצטריך אלא לצירן כו' א"כ בדגים הוה אסמכתא דציר הוה זיעה ורוטב לא צריך קרא אלא דא"כ קשה מנלן לרבויי מהטמאים בשרצים ובהמה טמאה צירן ורוטבן דלמא לרוטב לחוד לפי תי' השני דאיצטריך לרבות דל"ת אכילה כתיב ביה כמו שאבאר שם בעזה"י וצ"ל בדגים הוה ציר זיעה בעלמא כי כן קבלה בידם ולא בבהמה טמאה ובי"ד אבאר יותר: ובד"ה והלכתא אין בגידין בנ"ט למאי דקיי"ל אין בנ"ט ג"ה אסור בהנא' ואין לתמוה על מה שמוכרין בשר ניקור כו' שיש בו טעם כו' ומיהו ירך שלימה אסור שמתכבד טפי עכ"ל מ"ש דלדידן אסור בהנאה הר"מ ז"ל פסק בפ"ח מהלכות מאכלות אסורו' דג"ה מותר בהנא' אף דאין בגידין בנ"ט ובחדושינו למס' פסחים אכתוב יותר בזה ומ"ש דאסור בהנאה משמע דפוסקין הלכה כר"א ולא כחזקיה אבל הרא"ש כ' במתני' דשולח ירך כו' דג"ה מותר בהנאה דהלכה כחזקיה יע"ש וראיתי לאו"ה כלל כ"א דין ג' שכ' ג"ה שרי בהנאה לרא"ש בפג"ה מטעם דיש בגידין בנ"ט והתורה התירה בכלל נבילה עכ"ל לא ידענא דהא הרא"ש מטעם דפסק כחזקיה ואף אם נאמר דמסופק הרא"ש ולא ברירא ליה אי הלכה בחזקיה אפ"ה א"א לפרש דטעם דהותרה נבילה דהרי בשמעתין כת הרא"ש והלכתא אין בגידין בנ"ט משמע דהכי סבירא ועיין בטור סימן ס"ד יע"ש ומ"ש הרא"ש דנזהרין להשליך לחתול לאו למימרא דיש בו טעם אלא למאכל בהמה ראויה הוא ועיין בספר פני יהושע במסכת פסחים כ"ב ע"א ע"ש ומ"ש התו' עוד דמותר למכור דנכרי אינו נותן מעות כו לאו דווקא מכיר' ה"ה מתנה דשרי דלא אסר אלא כשנותן לו הגיד בפ"ע ולא עם בשר דגוי אדעתא דבשר שקיל ואינו מחזיק לו טובה על הגיד וכן בירך שלימה דווקא במחנה אסור ולא במכירת בשלמא במתנת הגוי מתכבד בכך משא"כ במכירה שלוקח לאכול אין נ"מ לו במה שהוא שלם וכן נראה מדברי הפרישה בי"ד סי' ס"ד שכתב ירך שלם במתנה אסור ושאני התם דמתכבד הגוי שהיהודי אוהבו ומכבדו משא"כ במכר ועיין לעיל במ"ש במתני' השולח ירך ועיין באו"ה כלל כ"א דין ה' כת דמותר למכור או ליתן ירך שלם או חציו כו' היינו בחתוכה דתו לא מתכבד אף שהירך שלם ושכת' עוד שם דין חדש דאם מוכר לו במשקל הבשר מנכה לו גיד הנשה יעוין שם: ובד"ה והלכתא כו' אבל שמנו יש בהן טעם ובקנוקנות אי יש טעם עיין בי"ד סי' ס"ד וכבר כ' מזה לעיל גבי הא דאמ' רב לא אסרה תור' כו': (דף ק) פסקא ג"ה שנתבשל וליבטיל ברובא בריה שאני הרשב"א בחדושיו כ' דעת הר"א אב"ד דברביה קאמר דהיינו ששים דאף ביבש בעינן ששים גבי ביצה בס"א כת' כן ועיין ב"י בסימן ק"ט ובפט"ו מהלכות מ"א כת' שכן דעת ר"מ ורש"י ז"ל יע"ש ואני לא מצאתי המקום ברש"י היכן הוא ואמנם לדעת הר"מ דברבי' דהיינו ששים הקשה הרשב"א גבי ביצת אפרוח מהא דאמר רבא בזבחים אמור רבנן ברובא ואמור רבנן בטעמא וטעמא לא הוה אלא מדרבנן דמן התורה כזית בכדי אכילת פרס עכ"ל ור"ל טעם כעיקר ודוקא כזית בכא"פ דהוא ממשו של איסור ודע דהוא דעת הר"מ פט"ו מהלכות מ"א דטעמו מששו היינו כזית בכא"פ וא"כ לפי שיטתיה קשה ויש ליישב זאת דהא דאמר רבא מין במינו ברובא ברבי' קאמר כמו הכ' דליבטיל ברובא היינו ששים ה"ה התם ואינו מינו

בטעמא ר"ל דהתם לא מהני רבי' אלא צריך טעימת קפילא כו' דהר"מ סובר כן כמ"ש בפט"ו בהלכות אלו דכל היכא דאיכא לברורי ע"י טעימת קפילא לא מהני ששים אלא קפילא דווקא עיין בב"י סימן צ"ח שפי' כן דבריו ומהך מימרא דרבא יליף לה וכדכתיבנא דאין לומר דה"ק במינו ברבי' דהיינו ששים ובאינו מינו די בטעמא לחוד דהא לא הוזכר שיעור רובא דנימא דאינו מינו קל מיניה ודי בטעמא לחוד אלא הנכון כמ"ש קודם דבמינו ברבי' לחוד סגי ובא"מ דווקא קפילא בעינן והיינו דאמר רבנן בטעמא דלא סמכינן אשיעורא דששים וצריך טעימה: עוד ראיתי להזכיר בכאן דמתני' דנקיט בזמן שמכירו בנ"ט והוא שיעורו דששים במין במינו כמ"ש רש"י במתני' ואמאי בריה הוא והוה לאוסופי בשיעורא דידיה בס"ב לבטל פליטתו כמו ביצה דצריך ס"ב וכ"ש הר"מ בפט"ו מהלכות מאכלות אסורות וכמ"ש הכ"מ שם מפני בריה ה"נ כאן וודאי בכל ברי' הדין כן ואיך קתני בנ"ט דהוא שיעורא דס"א דכל איסורין בטילין בס"א דשיערו חכמים דאין נ"ט יותר מס"א כו' וכן בברייתא הביאו לעיל גבי ביצה קתני נמי בנ"ט ויקשה לר' חלבו דאמר ביצה בס"ב בעינן ואין לומר ביצת אפרוח הוה בטעמא דקפילא וכי משערינן ס"ב אי משערין בשיעורא הוה דבעי ס"ב משא"כ אי טעים קפילא ואמר דאין בו טעם דזה מניין לנו דכפי הנראה כל שהוא בריה לא מישתרי פליטתה לא בטעמא אלא בס"ב שלא יבואו לבטל היא גופא ועשו היכר ועוד דמכאן תקשה מגיד בין הגידים אם לא שנאמר דלישנא הרגיל בכל התלמוד נקיט כאן ומיהו כאן בעינן ס"ב והרי השערי' בסי' ס"ד כתב ביצה בס"א ועיין בהגהות מהרא"י דלישנא הרגיל נקיט כ"ש דיש לומר במתני'.

ועיין מ"ש לעיל בהך ברייתא דביצה שיש בה אפרוח יע"ש אלא שלא מצאתי לשום פוסק שיאמר לשיטת הר"מ ז"ל בעינן בפליטת בריה ס"ב ובטי"ד סימן ק' כתב סתמא אם יש ששים נגד פליטת הבריה מותר ולא כתב שום מפרש דלהר"מ בעינן ס"א של היתר ואם יש לחלק בין ביצה לשאר בריה לא ידעתי מה הוא וצ"ע: ובתו' ד"ה בריה שאני כו' והיכא דפריש חד מינייהו אסור כו' מ"ש דפירש אסור בי"ד סימן ק"י אבאר ומ"ש דבטל ברוב ואפילו איסור מא ליכא היינו ביבש דומיא דגיד בין הגידים ואף שנתבשלו יחדיו מ"מ הא נגד הפליט' איכא ששים ונגד גוף הגיד הוה יבש ביבש דבטל ברוב דלא כסבר' הר"מ והראב"ד דאף ביבש בעינן ששים וזכרנו מזה: ובד"ה שאני חתיכה הואיל וראוי' להתכבד לפני האורחין כו' אבל של חטאת טמא' הואיל ואסור בהנא' עכ"ל ה"ה דהו"מ לאקשויי ריש' אסיפ' דמ"ש בחולין תעלה ובחתיכת חטא' טהור' לא תעלה ועיין בריטב"א ומיהו ז"א דהא קתני התם חטאת טהורה בחולין לא תעלה דחה"ל לפני כהנים מיקרי חה"ל ומש"ה לא תעלה משא"כ בחתיכות חטאת טמאה דאסור בהנאה אפילו לעכו"ם ולכך הקשו מבב"ח ובתירוצם שכתבו דכהנים לא חשיבא חה"ל יקשה אמאי קתני סיפא בחטאת טהורה לאשמעינן רבותא טפי אף חטאת טמאה בחולין לא תעלה שאם תתבטל תהא ראוי להתכבד ועיין יבמות פ"ג בתו' וברש"י שם דפי' להפסד מועט לא חששו משא"כ חתיכות טמאו' דהוה ה"מ דאף לכהנים לא ראויעיין בשבע שיטות להרשב"א ובריטב"א כאן בשמעתין תי' דכמו איסור הבלוע בחתיכה לא הוה חה"ל כיון דאין, איסורה מחמת עצמה ה"ה חטאת טמאה כיון דאין איסורה מחמת עצמה אלא שנגעה בטומאה לא הוה חה"ל יע"ש ולפ"ז א"ש הא דנקיט חטאת טהורה

בחולין דאין נ"מ בין חטאת טהורה לטמאה ועיקר איסורה מחמת שהיא חטאת ואסורה לזרים: ודע שזה שכת' הריטב"א בשם רבו הלוי (הוא הרא"ה) דחתיכה שאין איסורה מחמת עצמה לא הוה חה"ל הוא אף לדידן דס"ל חנ"נ בשאר איסורין מדרבנן משום לתא דבב"ח דשם הוא מ"ה כמו שהאריך הר"ן בס"פ כ"ה יע"ש דלא כשי' הר"א שכתבו התו' ד"ה כשקדם יע"ש אפ"ה סביר' לן דלא מיקרי חה"ל ה"ה בחתיכה שנגעה בטומאה לא מיקרי חה"ל וצריך להתייש' בזה מנלן זאת בשלמא לר"א דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין וודאי דכן הוא דהבלוע אין ראויה להתכבד אלא לדידן דחנ"נ אמאי לא חשיבא ראויה להתכבד בשר הבלוע בנבילה יהא נדון כאלו כולה נבילה ואנן קיי"ל דאף באיסור דרבנן אמרינן חה"ל ולמאן דאית ליה בחתיכות חטאת וכמ"ש הריטב"א בשם רבו הלוי ז"ל א"ש אבל לשיטת התו' דשאני התם דמה שראויה לכהנים לא הוה חה"ל קשה ואין לומר מהא דתנן בשילהי ע"ז אלו אסורין בכ"ש בשר בחלב ולא קתני חתיכה שבלעה איסור מת"ע ושאר דברים האסורין בהנאה דהאי תנא תרתי אית ליה ונ"נ דלא בטיל יש לומר דלא הוה איסורי הנאה דימכר החתיכה חוץ מדמי איסור שבו כמו בחטה בפסח ועיין בי"ד בפר"ח סימן צ"ט ובא"ח הלכות פסח ומש"ה לא חשיב שם שאר איסורין וא"כ מנלן לומר דלא הוה חה"ל ובי"ד סימן ק"א אבאר בזה: בא"ד ולפירוש זה צריך לומר דבר שבמנין ולאו איסור הנאה בטל להך תנא ופליג אתנא דהכא עכ"ל הרי"ף ז"ל השמיט מה דנאמר בסוגיא זו על מתני' והרא"ש והרשב"א ושאר פוסקים סברי דרי"ף סובר דמתני' דע"ז פליגי אמתני' דכאן וסובר דוקא איסורי הנאה ודבר שבמנין ובי"ד אכתוב מזה.

וראיתי להרב ז"ל בס' אשל אברהם שכת' דמתני' דהכא אתיא כר"י דמין במינו לא בטל באלף ואנן לא קיי"ל כוותיה יע"ש באורך והנה גיד בין הגידים וחתיכה בין החתיכות ודאי דלר"י לא בטיל דהוה דומיא דם הפר ושעיר שבלע זה מזה ויעוין לעיל בחדושי הרשב"א לעיל בשמעתא דזרוע בשילה דיבש ביבש בטל לר' יהודא היינו חיטין בחיטין אבל ע"י בישול לא מיקרי דבלע זה מזה ולא בטל לר"י משא"כ לדידן דלא קיי"ל כן ובטל בששים וודאי דכה"ג הוה יבש ביבש כיון דליכא טעמא ופריך שפיר דליבטל ברובא ואני תמה דהיאך מצינו לומר דמתני' ר"י דא"כ תקשה הא דבזמן שמכירו בנ"ט הא מין במינו לא בטל ואין לומר בזמן שמכירו בנ"ט היינו אם יש ברוט' ששים נגד חתיכת הגיד והאיסור דסלק את מינו כמו שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו ואי אין מכירו האי' אסור כר"י דוודאי לא ניתן להאמר זאת דרוט' מאן דכר שמיה ברישא והרי סתמא קתני בזמן שמכירו בנ"ט משמע בגידים או בין חתיכות אחרות וכמ"ש רש"י במתני' דמין במינו בששים ובסיפא קתני והרוט' בנ"ט ועוד אי יש ברוט' ס' א"כ אמאי אינו מכירו אסור והא יבש ביבש חד בתרי בטל אף לר"י דזה הוה כיבש דאינו מינו רבה עליו ומבטלו והוה כאלו לא נכנס משהו כלל למינו ובטל הוא דאיסורא כמאן דליתי' דמי ואם היינו אומרים דרוט' עם בשר הוה מין בא"מ מיקרי רצונו לומר פליטת הבשר עם בשר כו' כמ"ש הרשב"א דלרבא דאזיל בתר שמי' ועיין בשמעתין דזרוע בשילה יש לייש' קצת דהא דפריך וליבטיל ברובא לאביי פריך דאזיל בתר טעמא אבל לרבא דאזיל בתר שמיה לא צריכנא למימר דבריה והחה"ל לא בטילה אלא בזמן שמכירו בטל לר"י דאינו מינו מיקרי ובאינו מכירה אינו בטל לר"י דהוה מין במינו ונאמר דלר"י אף יבש

ביבש אינו בטל באלף וההיא דגיטין דנתפצעו אגוזים כו' דיעלו לר"י מיירי באינו מינו דשוין במראה ואינן שווין בטעמ' כמ"ש לעיל בשמעתין דזרוע בשילה יע"ש ומש"ה לא בטל באלף ועיין מ"ש בשמעתין דאוקי רב אמורא עליה: בא"ד א"כ קשיא לא ליתני בשר בחלב עכ"ל קשיא לי דאשמעינן בב"ח אף דהוה דבר הבלוע אפ"ה הוה חה"ל דל"ת כיון שאין האיסור מגופה קמ"ל כיון שכ"א היתר הוא ושני' יחד נעשו גוף האיסור והוה חה"ל ואף אם נאמר דזה ג"כ מלתא דפשיטא הוא מ"מ אכתי קשה דאי מההיא דהכא ה"א דנבילה חה"ל לפני אורחים עכו"ם דמותר בהנאה משא"כ בב"ח דאסור בהנאה לכך קמ"ל דאם יבטל תהא ראויה להתכבד ומש"ה לא בטילה.

וכמ"ש התו' לעיל וזה לא שמעינן ממתני' דהכא וכמ"ש ועיין בע"ז ע"ד בתו' שם ד"ה הא תני ליה והנראה לי בזה דכיון דנחתי לסברא זו דסוגיא דכאן סוברת דמתני' דהכא לאו משום חה"ל אלא משום דבר שבמנין לא בטל וסוגיא דהתם כר"ל אתיא דאמר כל שדרכו למנות שנינו פריך שפיר האי תנא אי אית ליה דבר שבמנין ליתני נבילה ואי דתני הכא לא ליתני בב"ח דמ"ש זה מזה כיון דבתרווייהו טעמא משום דבר שבמנין וכר"ל כל שדרכו למנות כו' ומשני תרתי אית ליה אבל לרבי יוחנן אין הכי נמי דמצינו, למימר דחדא אית ליה דבר שבמנין דהיינו טבעת של ע"ז וכדומה דאת שדרכו תמיד למנות שנינו ועיין בתו' יבמות פ"א ע"ב בד"ה ר"י אמר ובשבע שיטות להרשב"א ובב"ח מטעם חה"ל לר"י וכדמסיק הכא אשמעינן בב"ח אסור בהנאה אפ"ה לא בטל דאם בטל תהא חה"ל ודע עוד שמה שהקשו התו' בריש הדבור הוא לר"י דסובר את שדרכו למנות וע"כ בב"ח משום חה"ל ותרתי אית ליה אסור בהנאה והחה"ל כדמסיק שם כה"ג דאל"כ ליתני חמץ בפסח יע"ש בע"ז ע"ד א' ומש"ה הוקשה להם מ"ש מחתיכות חטאת טמאה כו': עוד אבאר לך שמה שהקשו מחתיכות חטאת טמאה הוא לר' יוחנן דלדידי' משמע התם דטעמא דרישא תעלה ובסיפא לא תעלה משום דחה"ל לא בטל וכמ"ש התו' כאן ולזה הוקשה להם מבב"ח ג"כ לר"י דלדידיה ע"כ מתני' דע"ז טעמא דחה"ל הוא דאת שדרכו למנות שנינו ועיין ביבמות פ"א ב' ד"ה:: ר"י אמר ובד"ה לא תעלו וכתבו התו' שם דלר"י מוקי לה בלא נימוחה ורישא משום חה"ל לא הוה דחטאת לכהנים הוא דחזיא כו' וסיפא בחולין לא יעלו דחה"ל וכל זה לשיטתם שם אבל לפירש"י להמעיין שם אין כאן קושיא כלל דבב"ח יע"ש גם ראיתי שם בתו' שהקשו מה שהקשיתי לעיל דאמאי נקיט בסיפא חטאת טהורה ותי' דאשמעינן רבותא דאף דלא הוה דאיסורי הנאה אינה בטילה ולאפוקי מתנא דע"ז דתרתי בעי ולפירש"י דלהפסד מועט לא חששו א"ש יע"ש בזה: ומדי דברי בו בסוגיא דיבמות זכור אזכרנו עוד כי הלכתא גבירתא איכא למשמע מסוגיא דהתם חדא מ"ש התו' לשם דף פ"ב ד"ה ע"כ לא אמר ר"י דבלול ולא ביבש יע"ש וכתבנו מזה לעיל באורך עוד ראיתי התם דשיטת רש"י אינו כך אלא ביבש נמי לא בטיל מדפריש התם לר' יוחנן מש"ה לא יעלו לר' יהודה מין במינו והא לר' יוחנן מוקי לה בשלא נימוחה דפריך ליה והא הכא דרכו למנות וש"מ את שדרכו למנות כו' ולר"ל הוא דמסיק בנימוחה ועיין שם בתו' ד"ה ר"י אומר לא יעלו עוד ראיתי שם לפי מה שמפרש רב ששת בריה דרב אידי רישא בטומאת משקין דרבנן וסיפא באיסור תורה וא"כ רבנן מודים לר"י באיסור תורה מין במינו דלא בטיל וש"מ לר"י אף באיסור דרבנן לא בטל דפליג ארישא נמי בחתיכו' חטאת טמאה לא תעלה ועיין בתו' שם ד"ה טומאת

משקין דרבנן יע"ש היטב ומיהו אית רבנן דסברי אף מ"ה מין במינו בטל כההיא דמנחות כ"ג ע"ב ורבנן עולין שאני יע"ש ואעפ"י כן אין סתירה מכאן לאותה י"א שהביא הריטב"א לעיל בהא דשאני ציר דזיעה בעלמא הוא וי"א באיסור דרבנן מודה ר"י דבטל דאה"נ דלר' יוחנן דהלכתא כוותיה לא צריכנא למימר דטעמא דר' יהודא דמין במינו לא בטיל אלא כמ"ש התו' שם ד"ה ר' יהודא אומר לא יעלו או כפירש"י שם דמין במינו וכולהו דאוריית' מתוקמ' ולרבנן ברישא לא הוה חה"ל ובסיפא הוה חה"ל ולר"ל כל שדרכו למנות שנינו וע"כ בנימוחה הוא דצריכא למימר הכין דרישא בדרבנן כו' או דיש שם אוקמתא אחריתי אלא דמ"מ קשה לאותן י"א שמביאין ראי' מהא דציר כו' א"כ תקשה לרב ששת אליבא דר"ל מהכא וע"כ דאין לדמו' ציר לשאר איסורין כמ"ש הריטב"א שם ומיהו לזה י"ל דר' ששת יתרץ בע"א הא דציר הא דידיה והא דרביה עיין בתו' שם ד"ה והאמר ר"י מין במינו לא בטיל יע"ש היטב: ומ"ש מהרש"א ז"ל אהא דהקשו התו' מחתיכות חטאת דעול' והא הוה חה"ל כת' ולא קשיא להו למ"ד כל דבר שדרכו למנות שנינו אמאי עולה דיש לומר בהדיא אמרינן בהערל דההיא דחתיכות חטאת כמ"ד את שדרכו למנות סובר.

ואני העני לא זכיתי להבין דבריו הקדושים וחפשתיו ולא מצאתיו דהא דאמרינן בפלוגתא דאמוראי ר"י ור"ל אי את שדרכו או כל שדרכו כו' ולר' יוחנן מוקי לה בלא נימוחה משום דאת שדרכו לא בטל ולא כל שדרכו וסיפא משום חה"ל נגעו ביה וריש לקיש מוקי לה בנימוחה וסיפא או דהוה איסור תורה כו' יעוין שם ועיין מ"ש לקמן בסמוך בזה: עוד אבאר לך כי ר"י אית ליה כל שדרכו למנות אינו בטל ור"י ור"ל אליבא דר"מ פליגי או אליבא דחכמים דאמרו אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד ועיין בתו' ד"ה ר"י אומר לא יעלו יבמות פ"א ב' שכתבו כן בהדיא דלר"י לטעמי' דאמר בליטרא קציעות כל דבר שדרכו למנות לא בטל ועיין ריש ביצה וא"כ הך סוגיא דע"ז כר' יוחנן נמי אתיא ומתני' דהתם כר' יהודה דכל שדרכו למנות לא בטל ומש"ה אמר התם דתרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הנאה ולא נקיט חה"ל אלא דיש להקשותמה שהקשיתי לעיל דא"כ מאי קושיא וליתני חתיכות נבילה אימא דאשמעינן בב"ח אף דלא הוה חה"ל דאסור בהנאה אפ"ה אינה בטילה דכל שדרכו למנות אלא כמ"ש לעיל.

ומיהו בכאן ליכא למימר דאתיא כר"י דכל שדרכו שנינו דא"כ כי מכירו אמאי בנ"ט והא לר"י מין במינו לא בטל וכמ"ש לעיל בסמוך דבנ"ט משמע בגידין ולא ברוט' יע"ש: וראיתי להר"מ ז"ל ספ"ו מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כ"ג שכת' חתיכת חטאת כו' וכת' הכ"מ כפירש"י להפסד מועט לא חששו ולהפסד מרובה חששו ומש"ה ברישא דחתיכה אפילו לכהנים לא חזיא בטילה וקשה טובא ע"ז דהוה חה"ל ולא בטילה ועיין בלח"מ שם שכת' דרבינו בהלכות מ"א כת' דחה"ל לא בטילה וכת' מ"ש התו' כאן דלכהנים לא חשיבי ראויה להתכבד ולשיטת הכ"מ י"ל דמיירי בחתיכה חיה שאינה מבושלת דלא הוה חה"ל או חתיכה קטנה או כמ"ש הריטב"א בשם רבו הלוי ז"ל דחתיכה טמאה לא הוה ראוי להתכבד דאין איסורה מגופא ודמיא לבלוע דלמאן דאית ליה חנ"נ ואפ"ה לא הוה חה"ל והבאתיו לעיל ה"נ כן להר"מ ומשא"כ סיפא חתיכות חטאת טהורה בחולין דהוה חה"ל דאיסורה מגופא לזרים מש"ה לא בטיל ומיהו לא יתכן לשי' הכ"מ דלאו משום הפסד מועט הוא אלא משום דהוה חה"ל אלא כמ"ש דמיירי בחיה או קטנה

ובריש' לה"מ חששו ולהפסד מועט לא חששו אלא דלפ"ז לא הוה לרבינו להשמיט חתיכת חטאת טהורה בחולין דלא יעלו כדאמר בגמרא דאי חטאת טמאה אפילו בחולין יעלו דלה"מ חששו ולפי שי' הלח"מ או כמ"ש בשם הרא"ה ז"ל א"ש דהשמיט זה דאין נ"מ בזה דבין בחתיכה טהורה או טמאה אין בטיל דטעמא דאיסורה מגופא ותהא ראויה להתכבד אם בטילה לכל ישראל כמ"ש התו' כאן ודע הא דתני ברישא חתיכה חטאת טמאה ולא חילק בין חטאת טהורה בחולין לחטאת טמאה בחולין לפירש"י דה"מ חששו ולהפסד מועט לא חששו ולפי' התו' א"ש יעוין שם היטב ביבמות: גמרא דרש רבב"ח חתיכה של דג טמא ושל נבילה אינה אוסרת עד שתתן טעם ברוט' ובקיפה ובחתיכות ראיתי לבאר בכאן תחלה עפ"י פשוט רבב"ח עיקר דינא אתי לאשמעינן דבמין במינו בטל בששים בלח וכל שיש ס' בתבשיל עם החתיכו' בטל אבל אין בטל מב"מ הי' צריך ס' ברוט' לחוד או עם הקיפה לחד פירושא וסלק את מינו כמי שאינו כדמסיק רבא לקמן בשמעתין ואשמעינן ג"כ דנבילה בשחוטה הוה מין במינו דכלל להו עם דג טמא דכל מין דגים מין א' הוא ועיין בש"ך סימן ק"ז מה שמביא בשם הגהות ש"ד סימן נ"ה המתחלת פעם אחת הובא כ' דמין דגים אחת הוא ועיין ב"י בסימן ק"ז שהביא ראי' משמעתין דקאי נמי מין במינו אד.

כו' וה"ה נבילה בשחיטה אשמעינן דבב"ח דהו' מב"מ דלא כי"א במרדכי בע"ז ועי' באו"ה כלל כ"ג ע' בסנה' ובפר"ח סי' צ"ח באורך שכת' נבילה בשחיטה הוה ב' מינים וליתא יע"ש ומש"ה פרט הני תרתי חתיכה נבילה ודג טמא דאי אמר חתיכה נבילה ה"א דהוה מין בא"מ ומש"ה בטל בששים להכי אמר דג טמא ג"כ דהוה מין במינו ואפ"ה בטל בששים דלא כר"י ואי הוה אמר דג טמא ה"א דציר דגים טמאין דרבנן אף בבישול כנראה מדברי ת"ק גבי דגים טמאין שנתבשלו עם דגים טהורין ועיין בש"ך סימן ק"ז ס"ק א' ובדרבנן אית ליה דבטל אבל באיסור תורה אפשר דלא בטל מין כו' דאפשר דר' יהודא מוד' בדרבנן דבטל כמ"ש לעיל גבי ציר דזיעה כו' או כהנך רבנן בחתיכו' חטא' דפליגי עלי' דר"י בהערל לרב ששת בריה דרב אידי והבאתיו לעיל להכי אמר תרווייהו לומר דנבילה בשחוט' הוה מין במינו כמו דגים והוה איסו' תורה ואפ"ה בטל ורב פליג עלי' ואמר מין במינו לא בטל וכולא שמעתתא לענין פליטתה איירי כמ"ש רש"י והר"ן והרשב"א וריטב"א דמיירי במכירי' החתיכה אלא לענין פליטתה איירי והא דאמר רב חענ"נ לאו דוקא לפירוש הר"א שהביאו התו' ד"ה כשקדם ורב ספרא הקשה דלמה לי שחתיכה אחת היתה אצלה תמיד בלא רוט' ותיפוק ליה דחתיכה נבילה אוסרת כולן דהוה מין במינו ומשני שקדם וסילקו נבילה ולכך שהיה מונחת אצלה בלא רוט' קבלה טעם מצירה ואוסרת האחרות מחמת אותו טעם שיש בה ומין במינו במשהו ואי קשיא אמאי למה לי שחתיכה אחת היתה מונחת אצלה וקבלה טעם תיפוק ליה אפילו היתה מונחת בתוך הרוט' נאסרת במשהו משום מין במינו ואחר כך חוזרת החתיכה הכשירה ואוסרת שאר החתיכות דמין במינו במשהו ויש בה משהו איסור שקבלה מנבילה כבר תירץ הרשב"א בחדושיו וז"ל דמשהו שיש בה אינה יכולה לצאת ולהתפשט לאחרים יע"ש היטב ומש"ה כי קבלה טעם ממש יכול הטעם להתפשט לאחרי' ולאסו' אותן במשהו אבל לא כשנאסרה מחמת משהו אין יכולת לצאת המשהו ממנו ולאסור האחרות ורבא משני דלא קדם וסילקו לאיסור והכ' מיירי כגון שחתיכ' נבילה היה מתחלה כזית עד"מ

וצמקה אח"כ ולית ביה אלא חצי זית כו' והלכך אם היתה חתיכה כשירה מונחת אצלה תמיד וקבלה טעם ממנה אוסרת האחרות דאין ברוט' לבטל כל הכזית אלא חצי זית והלכך אי לא נתנה טעם בחתיכ' שהיה בחתיכה הכשירה ס' נגד חצי זית שבלע מן הנביל' א"כ אין כח במשהו לצאת מן החתיכה ולהתפשט לאחרות כמ"ש מקודם בשם הרשב"א ז"ל אליבא דר"א ולהך חצי זית שיש בעין יש ברוט' כדי לבטלו וסלק את מינו כמי שאינו והלכך בעינן שנתנה טעם בחתיכה שהיתה מונחת אצלה תמיד וצריך ששים נגד כל הזית כקודם שנצטמק וליכא ברוטב ששים אלא עם החתיכה ומין במינו לא בטל וכר' יהודא פסק רב זהו לשיטת רבינו אפרים והביאו התוספות בשמעתין ועיין בר"ן ברשב"א ובריטב"א ולפ"ז רב לא פליג ארבב"ח אלא בחדא דלרבב"ח מין במינו בטל בששים ולרב לא בטל ומה שאמר קבלה טעם כו' אין ענין לכאן פלוגתא דידי' עם רבב"ח ולמה שהעמיד אמורא אלא אגב אורחין אשמעי' נמי דכי לא קבלה טעם אין יכולת במשהו לצאת חוצ' ולא הי' צריך ששים ברוט' אלא נגד חצי זית שהוא בעין ולא נגד חצי זית הבלוע בחתיכה שאצלה דאין יכולת לצאת: אמנם שיטת ר"ת ור"י וכן רבים וכן פסקינן להלכה דחנ"נ בשאר איסורין משום לתא דבשר בחל' אלא דבב"ח הוה מן התורה ובשאר איסורין מדרבנן כמו שיתבאר בפכ"ה ק"ח ב' ועיין בר"ן ספכ"ה צריך לומר דרב בתרתי פליג ארבב"ח כי רבה בב"ח סובר אף דחתיכה נבילה היתה לבדה עם חתיכת היתר או שהיתה מונחת אצלה תמיד בלא רוטב אפ"ה די בששים נגד הנבילה לחוד ולא נגד שתיהן דלית לי' חנ"נ בשאר איסורין ורב פליג בתרתי חדא דחנ"נ בשאר איסורין וחדא דמין במינו לא בטל ורב ספרא הקשה דלמה לי שנתנ' טעם תיפוק לי' דח"נ גופ' אוסר שאר בשר ומשני כשקדם וסילק האיסור ורבא אמר דאי לא קבלה טעם הי' ברוטב ס' נגד הנביל' ועכשיו נגד שתיהן לית ס' דחנ"נ בשאר איסורין ובמה דאמר רב כיון שנתנה טעם בחתיכה תיפוק ליה דאפילו במשהו נאסרת החתיכה במין במינו ואוסרת אחרות צריך לומר דכי אמרינן חנ"נ היכא שקיבלה טעם ממש חשוב ולא משהו אף לר"י מין במינו מן התורה לא בטל מ"מ חנ"נ בשאר איסורין לא הוה אלא דרבנן משום לתא דבב"ח ולא ראו לגזור אלא כשק בלה טעם חשוב ולא משהו וכיון שכן אין כח במשהו לצאת ולהתפשט חוץ כמו שכתבתי לעיל בשם ר"א לרשב"א ז"ל אבל אי אמרינן חנ"נ אף במשהו היה קשה שפיר דנהי שאין כח בחתיכה לצאת המשהו ממנה חוץ מ"מ החתיכה גופא תאסור אחרות דנעשה כולה נבילה אלא משום דלא אמרינן בחתיכה הנאסרת במשהו חנ"נ ועיין בי"ד סימן צ"ב בט"ז וש"ך ונה"ך באורך ולקמן אבאר דשאני הכ' כל שאין האוסר בעצמו צריך לילך שם המשהו אין הנאסר אוסר אבל הר"ן ז"ל וריטב"א פירשו דכי אית ליה לר"י מין במינו לא בטל אלא היכא שאיסור לחוד ואין מעורב עמו כלל ההיתר משא"כ כשהאיסור מעורב עם ההיתר אינו אוסר אח"כ כשנפל להיתר במינו ומש"ה כי נתנה טעם בחתיכה שאצלה חנ"נ ויש כח בחתיכה זו לאסור אחרות בפליטתה כי מה שפולטת הכל איסור דנ"נ אבל כשלא קבלה טעם אלא משהו לא נ"נ וזה מוסכם מכולן דאי למ"ד חנ"נ בשאר איסורין דוקא מטעם חשוב לא במשהו מש"ה אין כח בפליטתה לאסור אחרות כיון דהיתר מעור' עם איסור יע"ש וזה, הפירוש סובר הש"ך בנה"ך בסימן צ"ב ופירוש הא' שכתבתי סובר הט"ז וכבר הארכנו בזה בחדושינו לי"ד בסימן צ"ב באורך בעזה"י יעוין שם ה"י וכאן אקצר: והנה אם, נאמר

דרוטב עם בשר הוה מין באינו מינו לרבא דאזיל בתר שמיה וא"כ פליטת נבילה שנבלע בכשירה הוה מין באינו מינו אם כן יקשה לרבא מסוגיא זו דאמר רב שאוסרת החתיכה כשירה שנ"נ אחרות בפליטתה ולרב ספרא דפריך הכשירה אוסרת אחרות, בפליטתה וכבר דברנו לעיל בשמעתין דזרוע בשילה מזה ועיין שם ברשב"א שחקר בזה אי פליטת בשר עם בשר הוה מין במינו או לא ועיין פרי חדש סימן צ"ח וצריך לומר דרבא מוקי לה לאו לענין פליטת הבשר אלא כשנתערבה ואינה מכירה קמיירי הכ' ורבב"ח אמר אם יש ברוט' ובשאר החתיכות לבטל חתיכת הנבילה בס' בטילה או דלית לי' חה"ל כלל כמ"ש הרי"ף באמת דהשמיט המשנה חתיכה שנתבשלה בין החתיכות ומה שנאמר עליה והביא משנה דע"ז והבאתיו לעיל יע"ש באורך ועיין שם ברשב"א ז"ל בחדושיו או דהיתה קטנה ואינה ראויה להתכבד לפני האורחים ויהיה איך שיהיה רבא מוקי לה בנתערבה ואינה ראויה להתכבד ומש"ה כי נתנה טעם בחתיכה חתיכה נ"נ וצריך ששים נגד שתיהן דאי יש ברוט' ששים נגד שתיהן הרוט' מותר דפליטת הבשר הוה עם מים מין באינו מינו אלא דלית במים ס' נגד שתיהן ומש"ה נאסר הרוט' ג"כ ומיהו החחיכה ודאי נאסרה אף שיש ברוט'ס' נגד שתיהן דנתערבו יבש ביבש ונאמר לשיטה זו דאף יבש ביבש מין במינו לר"י לא בטל וכבר יש מי שסובר כן ורש"י ז"ל ביבמות פ"א נראה שסובר כן במ"ש שם לר"י לא יעלו דהוה מין במינו כו' ועי' בתו' שם ד"ה ר"י אומר לא יעלו כו' והבאתיו לעיל ואי קשיא הא קשיא מה קאמר הוה ליה מין ומינו וד"א וסילק את מינו כמי שאינו והא לאו בפליטת האיסור קמיירי הכא אלא לענין רוט' דאי לענין בשר הא בנתערבה איהי גופא קמיירי וכדכתיבנא ולענין רוט' תיפוק ליה דהוה מין ומינו אלא ודאי משמע לענין פליטה איירי ואפ"ה אי לא סלק את מינו הוה אסור משום פליטת הבשר הנבלע בשאר חתיכות אם כן ודאי משמע דפליטת הבשר עם בשר הוה מין במינו והא לרבא דאזיל בתר שמי' הוה מין באינו מינו אם לא שנאמר דהא פליטת בשר הכשירה ופליטת בשר האיסור הוה מין במינו אף באלף לא בטל ואח"כ נבלע הרוט' ופליטת הבשר בחתיכו' אחרות ואין ששים בכל החתיכה נגד מה שפלטו דלא ידעינן כמה פלטה ונעשה נבילה והשתא לא קשה ג"כ בההיא דזרוע בשילה וע"ש היט' מ"ש שם אבל פליטת הבשר נבילה שנפלה על חתיכה של צלי או חתיכה מבושלת ולית בה רוטב אה"נ דלרב' מיקרי מין בא"מ.

או דהכי קאמ' סלק את מינו כמי שאינו ר"ל דמין ההיתר אינו מעלה ומוריד לענין הרוטב אבל קשה הא דמהיכא תיתי לומר דיגרע לרוטב ואי דנימא דביבש נמי חנ"נ ודאי רוטב אסור או דנימא דבמשהו חנ"נ לא אמרינן. ולאביי מתוקמא בפשיטות בין שנתערבה חתיכות בין חתיכות לא בטל אי נאמר דאף ביבש לא בטל לר"י ובין פליטתה לבד דאיהו בתר טעמא אזיל בע"ז וכיון דטעמן שוה הוה מין במינו.

ויש ליישב זאת גם לרבא לענין רוטב קאמר דאי לאו דקבלה טעם מנבילה היה רוטב מותר דיש ששים ברוטב דהיינו המים נגד הנבילה ואי דפולטין גם חתיכות כשירות במים ונאסרו דחנ"נ סלק את מינו כמי שאינו כו' כמ"ש לעיל: ודע עוד דקיי"ל חה"ל באלף לא בטל דוקא כשאסורה מחמת עצמה ולא בקיבלה טעם ממקום אחר אף לדידן דקיי"ל חנ"נ בשאר איסורין לבד מראבי"ה שמביא המרדכי בפכ"ה גבי חלב ובשר שנמלחו ביחד דחה"ל אסורה אף שקיבלה טעם ממקום אחר והנה יש להקשות משמעתין

דלמא רב דפליג ארבב"ח סובר דחנ"נ בשאר איסורין ג"כ וא"כ כשנתערבה החתיכה כשירה בין החתיכות מש"ה לא בטל דהוה ה"ל ורבה בב"ח סובר אין חנ"נ ולא הוה חה"ל וחתיכות נבילה מכיר בכשירות ומש"ה מותר עד שתתן טעם כו' אלא דא"כ מה שמפני שהן מינה דקאמר רב דסובר ראב"י ולא כאו"ה כלל כ"ה דין א' דחה"ל דוקא במינה ולא באינה מינה ובי"ד סי' ק"א ס"ו בהג"ה ופר"ח שם וסימן ק"י ס"ק א' יע"ש ואו"ה הא פסק דוקא כשנאסרה מחמת עצמה הוה חה"ל ולא בנבלע ממקום אחר יע"ש: בפירש"י ד"ה חתיכה של נבילה ומכירה עכ"ל הא דפי' כן דאי לא מכירה אינה בטילה משום חה"ל אלא דקשה דלמא מיירי בחתיכה קטנה שאין ראויה לפני אורחי' ומש"ה בטילה אלא דא"כ איך קאמר אינה אוסרת עד שתתן טעם ברוטב דהא בחתיכה גופא צריך שיהא ששים כגוף האיסור דרוטב אינו מסייע לחתיכות ומזה נראה שמ"ש הב"י בסי' ק"ט דעת רש"י כר"מ וראב"ד דביבש בעינן ס' במין במינו דאל"כ דלמא באין מכירה מיירי וכי יש ס' עם רוטב אין לחוש בפליטתה ומה שגוף החתיכה מעור' הוה יבש ביבש ובטל ברוב אלא ודאי דרש"י סובר דיבש ביבש בעינן ס' אף במינו ומש"ה כי אין מכירה אין הרוטב מסייע ובחתיכות גופא צריך שיהא ס' נגד החתיכה האסורה כמ"ש וע"כ במכירה וא"צ אלא כנגד פליטתה כו': ובד"ה ואוסרת כולן מפני שהן מינה וס"ד מפני שהן מינה ואף שיש כדי ביטול שתיהן עכ"ל לישנא דס"ד אינו מיושב דגם במסקנא הכין הוא דמין במינו לא בטיל ואף אי יש נגד שתיהן ס' אסור ואי נתכוין למה שאמר רבא סלק את מינו כמי שאינו דבמסקנא אי יש ס' ברוטב דהיינו המים ס' נגד שתיהן שרי גם החתיכות אלא דלית ברוטב נגד שתיהן דלישנא דיש בהן נגד שתיהן לא משמע הכי ועוד דהמקשה הקשה בפשיטות למה לי שהחתיכה קבלה טעם תיפוק ליה וכו' ולמה להזכיר כאן כלל מזה שיש נגד שתיהן: ובד"ה כשקדם וסלקו ואשמעינן דחנ"נ לאסור חברותיה בפליטה עכ"ל מהאי לישנא משמע כמ"ש הר"ן ז"ל דאי לאו דחנ"נ לא היה אוסר דהוה היתר ואיסור מעורבין ולא הוה אמרינן מין במינו לא בטל משא"כ אי חנ"נ הוה כולו איסור ומין במינו לא בטל ורב אתא לאשמעינן חנ"נ ולשער נגד כולה בא"מ וגם נ"מ במינו דאוסרת חברותיה דהוה כולה איסור ולא בטל: ובד"ה בתוספות חענ"ג כו' פי' בקונטרס שנתבשלה תחלה וכו' וקשה לפירושו דא"כ גם הרוטב כו' לבטל הרוט' דמעיקרא עכ"ל וזה לא נזכר בגמרא ועיין מהרש"א ור"ל דאף שכתב רשב"ם ע"ב בד"ה ומין ומינו וד"א צריך שיהא ששים בחתיכת היתר נגד הרוט' שבלע' הב' חתיכו' ופלטו כו' דמסתמא יש בחתיכות הרבה לבטל הרוט' מה שיכול לבלוע ב' חתיכות כו' משא"כ הכא רוט' שמבשלין בו ב' חתיכות דנ"נ כל הרוט' מתחלה מן הסת' אין ששים בחתיכו' הרבה לבטל והוה לתלמודא להזכיר זה ובתו' ד"ה כשקדם וסילק האיסור כו' מ"מ לא אמרינן נעשית נבילה לאסור, אחרות עכ"ל ורצה לומר דבר הנאסר במשהו לא אמרינן חנ"נ ולא ראו חכמים לגזור בזה ועיין בסימן צ"ב יעוין באחרונים והנה כתבו שלא נ"נ לאסור האחרות ולא כתבו בפשיטות דבמשהו לא אמרינן חנ"נ ונ"מ באינו מינו דלא בעינן ששים נגד כל החתיכה כולה אלא נגד האיסור כמה היה דרב דאמר חתיכה נ"נ ואוסרת כל החתיכות משמע דבמאי דאמר חנ"נ הוא נ"מ וסיבה לכאן דאוסרת כל החתיכות דאי לאו דנעשית נבילה לא היתה אוסרת כל החתיכות ולא דנפקא מינה לאינו מינו שיהא צריך ששים נגד כולה ולרוט' כו' ועיין בריטב"א מ"ש הוא וז"ל בשמעתין

באורך והא דאין משהו אוסר אחרות להר"ן משום שאיסור והיתר מעורבין יחד משא"כ אם נ"נ שקבלה טעם היה כולה איסור או דאין במשהו כח להתפשט כמו לר"א וכבר כתבנו מזה בגמרא באורך יע"ש ורבינו אפרים היה אומר מתוך כך דקשיא ליה למה לי קבלה טעם אפילו במשהו נמי ונעשה נבילה ואוסרת כל החתיכות כולן אלא ש"מ דלא אמרינן בשאר איסורין חנ"נ וכיון שהן במשהו אין כח להתפשט ולצאת חוץ כמ"ש הרשב"א בפירוש דבריו והבאתיו לעיל ובקבלה טעם הטעם יוצא לשאר החתיכות ואוסרת במינו במשהו ולית ליה סברת הר"ן דאיסור והיתר מעורבין אין אוסר במינו בכ"ש דאי אית ליה א"כ אף בקבלה טעם נמי אמאי אוסרת אחרות דהא לית ליה חנ"נ אלא כדכתיבנא ולית ליה ג"כ לחלק בין משהו לקבלה טעם אי הוה אמרינן חנ"נ ומש"ה הוכיח מכאן דבב"ח נ"נ ולא בשאר אסורים וחנ"נ דאמר רב לאו דוקא אלא איסור הבלוע בה אוסרת האחרות או יאמר חנ"נ שאין לה היתר עולמית ואף שיש ברוטב ששים לבטל אותה הבליעה אפ"ה אסורה החתיכה כי רב סובר אפשר לסוחטו אסור בכל האיסורין ונהי דא"צ ששים כשנפלה לקדירה אחרת נגד כולה מ"מ החתיכה נשארה באיסורה והמחבר בסי' ק"ו כ' כן דחתיכה גופה אסורה דלא כמ"ש בסי' צ"ב ובדוכתי טובא דאותה חתיכה מותרת דליתא ועיקר כדבריו בסי' ק"ו וכמ"ש האחרונים.

ומיהו לדידן אין נ"מ דפסקינן כר"ת ור"י ושאר פוסקים דחנ"נ בשאר איסורין והקשו התו' לשיטת רבינו אפרים לא היה צריך להעמיד אמורא אלא לומר דחתיכות נבילה אוסרת כולן אפילו באלף אלא אגב אורחין אשמעינן דכי לא נתן טעם אין כח במשהו לצאת לאחרים כו' כמ"ש הרשב"א וה"ה דאין שייך דין זה לענין מחלוקת רב ורבב"ח כלל והוא דחוק משא"כ לשיטת ר"ת וכת דיליה א"ש דרב להאי גופא הוצרך לכל זה דרבב"ח דרש דחתיכות נבילה אינה אוסרת מ"ה עד שלא יהא ברוטב ובחתיכות ששים ואפילו היה חתיכה אחת מונחת אצלה תמיד בלא רוטב כו' דלא ס"ל חנ"נ ולא צריך ששים אלא נגד הנבילה וגם החתיכה ההיא מותרת דאפשר לסוחטו מותר ואוקי רב אמוראי עלה לומר אף שסילקו לנבילה מן הקדירה וניער אח"כ הקדירה אוסרת אותה חתיכה האחרות אם קבלה טעם ממש מן הנבילה דחנ"נ דאי לאו דחנ"נ היו האיסור והיתר מעורבין ואין אוסרין בכ"ש כס' הר"ן ז"ל ולכך הוצרך לכל זה וכדכתיבנא ולרבא בלא סילק אלא דמיירי שהרוטב היה ששים נגד הנבילה ומש"ה כיון שנתנה טעם חנ"נ ואין ברוטב כדי לבטל שתיהן ומש"ה אוסרת כולן מין במינו לא בטל כו' ולפ"ז רב פליג ארבב"ח בתלת כי רבב"ח סובר אפשר לסחטו מותר ומכ"ש דאין חנ"נ ומין במינו בטל ורב סובר אפשר לסוחטו אסור וחנ"נ ומין במינו אין בטל כו' ומהרש"א ז"ל שכ' לר"ת א"ש דאמר רב הכא חנ"נ דפליג ארבב"ח בתרתי יע"ש יראה מדבריו דס"ל כשיטת הט"ז וכמו שפירשתי דבריו לעיל ובי"ד אבאר בעזה"י בזה לסלק מעליו השגת הש"ך ז"ל דהיינו טעמא דאי קבלה במשהו לא היה כח באותו משהו לצאת כר"א ולא משום שאיסור והיתר מעורב בו כסברת הר"ן ז"ל וא"כ הך דינא דחנ"נ ודאי אין ענינו לכאן למחלוקת רבב"ח אלא היה לומר כיון שנתנה טעם בחתיכה אוסרת כולן ר"ל אותו הטעם אוסרת חברותיה הכשירות ובשלמא לרבא דאמר סלק הוצרך לזה דיש ברוטב כדי לבטל אחת ולא שתיהן ומש"ה הוצרך לומר תנ"נ אלא לאביי דקדם וסלקו ומש"ה כ' מהרש"א ז"ל דבתרתי פליג דלרבב"ח א"ל ששים אלא נגד הנבילה ולרב חנ"נ וצריך ס' באינו

מינו ומ"ש ז"ל בתרתי פליגי וכפי הנראה דבתלת פליגי כמ"ש בסמוך דפליגי נמי אי אפשר לסוחטו אסור ויש ליישב זאתדאפשר דרבב"ח לא אסר אלא שאין אוסרת אחרות ולא החתיכה שמונחת בצידה ויש לייש' בע"א והמבין יבין: (ע"ב) בא"ד ואף דלא דמי לעיל לענין שלא תאסור אחרות עכ"ל רצונם לומר דנהי במשהו לא אמרינן חנ"נ ואי נפלה החתיכה לקדירה אחרת א"צ ששים אלא נגד המשהו שנבלע בחתיכה מ"מ החתיכה ההיא שיש בה משהו נשארה באיסורה לעולם למ"ד אפשר לסוחטו אסור כמ"ש בסי' ק"ו דאף דאין חנ"נ כשיטת ר"א אפ"ה החתיכה נשארה באיסורה וה"ה לר"ת כשנא' במשהו כה"ג וא"כ בשלמא אי חתיכה מצינו להתיר החתיכה אח"כ ולהתיר השאר משא"כ יין במים דהוה לח בלח ואיך יוכל לחזור היין האסור להיתר אח"כ ודיו לומר שאם היה באפשר להפריד המים מן היין דמים שרי שא"צ אלא נגד הטפה האסורה אבל להתיר היין כולה היה צריך ששים במים או עכ"פ שש' חלקים מים לבטל סתם יינם ועי' בע"ז ולזה תירצו דההיא דע"ז אתיא כמ"ד אותה חתיכה ג"כ מותרת כו': ודע דאם נאמר.

כמ"ש בשיטת הט"ז ז"ל דגם ר"ת סובר דא"א למשהו שיתפשט לחוץ יש לראות למה להו לתו' לומר דבמשהו לא אמרינן חנ"נ ואף אי הוה נבילה מ"מ אין הנאסר יותר מן האוסר וכיון שאין המשהו נפלט לחוץ תו לא איכפת לן במה שהחתיכה מפליט לחוץ כבר כתבנו מזה בחדושינו ליו"ד יע"ש היטב ובדברי התו' היה אפשר להעמיס זה הפי' דאה"נ דמש"ה לא הוה נבילה במשהו מה"ט דכתיבנא שאין המשהו מתפשט לחוץ ואין הנאסר יותר מן האוסר כו' אלא דלפ"ז לא א"ש מ"ש דלא דמי לדלעיל לענין שלא יאסור חתיכה אחרות והא בלא"ה לא דמי לעיל דהכ' שהוא ל בלח ודאי המשהו ההוא שהוא יין יש כח בו להתערב עם המים אלא דאין בו כשיעור לאסור המים ובכה"ג היה ראוי לומר חנ"נ וצריך ס במים נגד כל היין כו' והבן זאת ועי' בט"ז וי"ד סי' צ"ב יע"ש היטב אלא נראה דאפשר דר"ת סובר דנאסר אוסר אף שאין מוליך האיסור עמו ומה שיש להקשות איך יתכן לשיטת ר"ת דחנ"נ בשאר איסורין וא"כ יקשה קושית הרשב"א איך מצינו כדי קליפה והלא הקליפ' יאסור חבירו וכן מלח לבשר ועי' לעיל בתו' בשמעתין דאמר שמואל ל"ש אלא נצלה כו' י"ל דסובר כר"א ממיץ לשם דבחצי חתיכה אין אומרים חנ"נ וכאן בשמעתין איירי באיסור שמן ואאריך בזה בפכ"ה ומה שאין אוסר המלח לבשר י"ל דסובר שאין במלח שום דם דדרך המלח להפליט הדם לחוץ ולא להבליע הדם במלח וכן כ' הרא"ש ז"ל בפכ"ה ועיין ב"י בסימן ס"ט ובאחרונים יע"ש וכבר הארכנו מזה בחדושינו ליורה דעה סימן צ"ב בזה שם, בא"ד ולפירוש הר"א ניחא מה שצוה להגעיל הא אין במים ששים ואי שיגעיל כו' עכ"ל רצה לומר דבאין ששים במים נגד כל הכלי כמ"ש בא"ח סימן תנ"ב ובכל הכלי משערינן דלא ידעינן כמה דם נפיק מינ' ו פירוש ר"א ניחא כי מגעיל פעם ראשון ונפלט האיסור ממנו ואח"כ שבולע קצת מן האיסור דמסתמא אין בולע כל האיסור אלא קצת ממנו ומגעיל פעם שנית דנגד אותו מקצת יש ס' במים ועי' ברא"ש ז"ל מ"ש בזה ולא ידענא מאן מפיס בדבר זה דלמא בולע כל האיסור לתוכו ועי' בכ"ה דף ק"ח ד"ה שנפל לתוך יורה רותחת ושם אבאר בעזה"י אבל לר"ת קשה דבולע מים כשיעור שהיה בו מעיקרא והם כ"ג: ובד"ה הוה מין ומינו כו' אומר רשב"ם דצריך שיהא בחתיכה ס' נגד הרוטב עכ"ל ר"ל דמים הנבלע בחתיכות אף שיש ס' ברוטב נגד החתיכה היינו שלא נאסור מה שנפלט מן החתיכה

האסורה דמתבטל במים משא"כ המים הנבלע בחתיכה נבילה ודאי דנאסר ולא שייך שיעור ס' של מים אחרים והביאו ראיה מכזית בשר ליורה של חלב אף שיש ס' בחלב נגד פליטת הבשר מ"מ החלב הנבלע בבשר נאסר ולא שייך ביטול החלב במה שביורה דהוה אח"כ מין במינו כו' יע"ש: משנה נוהג.

בטהורה ואינו נוהג בטמאה אר"י והלא מבני יעקב נאסר ועדיין טמאה מותרת עד כאן לשונם הר"מ ז"ל בהל' מלכים כת' דיעק' נצטווה על ג"ה ועיין בלח"מ שם שהקשה דהא לרבנן בסיני נאמר יע"ש וי"ל דודאי גם לרבנן יעק' נצטווה על ג"ה דבו היה המעשה אלא דר"י אמר דנוהג: בטמאה דמאי אמרת מי שגידו אסור ובשרו מותר והלא לבני יעק' נאמר ובהמה טמאה מותרת להם וחכמים אמרו כי הפסוק הזה בסיני נאמר ומש"ה דרשינן מי שגידו אסור ובשרו מותר ועיין תוספות ד"ה וכ"ת.

אלא דקשיא מאי האי דאמר בגמרא דיקא נמי דקאמר ר"י והלא מבני יעק' כו' דמשמע דפירושא דמתני' משום דאיסו' חמור הוא ומש"ה איסורו נוהג בבני נח ויש לייש'. ועיין בפי' המשניות להר"מ בכאן דכוון למ"ש בהל' מלכים דיעקב נצטווה על ג"ה שכתב מה שאנו אוסרין ג"ה לא במצות השם ליעק' אלא מה שצוה הקב"ה בסיני והיינו אף לחכמים דאמרו בסיני נאמר ודאי יעק' נצטוה על ג"ה ובוודאי אף בהמה טמאה נאסר דלדידי' טמאה מותרת אבל אנו עושין במצות השם בסיני ואין איסור חע"א או מקרא דמי שגידו כו' ואל תתמה מי איכא מידי דלישראל שרי דזה לא מיקרי שרי דמ"מ לישראל אסור משום טמאה ועיין בל"ב א' בתוספות שם ומיהו אי אין בגידין בנ"ט לישראל שרי לגמרי ויראה דאפילו איסורא בעלמא לית בי' דעץ בעלמא הוא ולא מיקרי כלל אכיל' ואף למאי דקיי"ל כל איסור' שבתו' איסור' מיהא הוה שלא כדרך אכילתן מ"מ כה"ג דעץ אף איסור ליכא ולשיטת הר"מ ז"ל ניחא וכפי מ"ש בריש פירקין דרבנן דאמרו בסיני נאמר לידע מאיזה טעם נאסר ע"כ אף דאין בגידין בנ"ט אפ"ה חייב משום טמאה ומיהו למה שמפרש לקמן לר"ש לא יתיישב זה יע"ש ועיין בס' פני יהושע בפסחים כ"ב יראה דג"ה ראויה לאכילת בהמה ממ"ש הרא"ש דנזהרין להשליך לחתול כו' והוה שלא כדרך אכילה ואיסור תורה מיהא איכא למי שסובר כן ולמי שסובר שלא כדרך אכילה ואיסור דרבנן קשה ושם אבאר ומיהו מ"ש בפי' המשניות להר"מ דמה שאנו עושים במצות השם לישראל היינו דאי במצות השם ליעקב היה נוהג בטמאה דלדידיה היה טמאה מותרת ולא שייך אין איסור חע"א ז"א דאי נמי לא היה נשנית בסיני אפ"ה כשנתנה תורה ונתחדשה הלכה אין איסור חע"א לדידן ועיין בת"ח כאן בשמעתין והוא פשוט לכל מבין אלא מטעם השני דאי במצות השם ליעק' לא היה שייך מי שגידו אסור כו' משא"כ אי במצות השם למשה שפיר שייך דרשא דמי שגידו אסור, ובשרו מותר מפשטא דקרא, ולאו מיתורא דקרא אלא מפשטא כדכתיבנא ומיהו אי היינו עושין במצות השם ליעק' ואף דכתב בסיני אפ"ה היה נוהג בטמאה דהא מי שגידו אסור לאו מיתורא אלא מפשטא דקרא דלא מיירי אלא בטהורה ואילו ליעק' ודאי דנאסר בטמאה וזה שכת' כי עיקר גדול נכלל במשנה זאת והבן זה: ע"ש אמרו לו בסיני נאמר נראה דרבנן לית להו איסור חמור וכן פסק הר"מ ז"ל בהל' א"ב ובמ"א דאין איסור חע"א אם לא בא' מג' דרכים כולל ומוסיף וב"א אלא לדברי ר"י אמרו זאת או דר"י תרתי קאמר והלא מבני יעקב נאסר והוה איסור חמור ולא שייך דרשא דמי שגידו אסור והם השיבו לו על

הא' דמי שגידו אסור ועל השנית לא חשו להשיבו לו דהם סבירא להו דלא חל באיסור חמור ועיין מ"ש לקמן שוב מצאתי ברשב"א אהא דפריך ק"ב א' ולר"י ליתי איסור אבר ולחול כו' דכ"ע סבירא להו כן מדאמרו לו בסיני נאמר יע"ש וי"ל לדבריו קאמרי ליה ולהו לס"ל יע"ש וזה כמ"ש בזה: גמרא והתניא ר"י אומר יכול כו' הנה לתירוצא דרבינא פסחים ל"ב ב' אכל מצה של טבל מי שאיסורן משום בל תאכל חמץ לבד כו' ה"ה כאן אלא דאקשי ליה לרבינא התם ואמר מידי בלבד כתיב ואסיק מחוורתא כמעיקרא יע"ש וה"נ כאן ואה"נ דלרבינא לר"י איסור חע"א ואפשר דרבינא קבלה מכי אקשי ליה שם: ע"ש דיקא נמי דאמר ר"י והלא מבני יעק' נאסר כו' כתב הת"ח הא דלא קאמר משום מי שגידו אסור כמ"ש התוספות ד"ה והלא י"ל מדלא תנן והלא לבני יעק' או דהוה לומר גיד נאסר ועדיין טמאה מותרת להן יע"ש ויפה כתב, ובזה יש לייש' מה שהקשינו לעיל לשיטת הר"מ דיעק' נצטוה על ג"ה אף לרבנן וא"כ ע"כ הא דאמרו לו בסיני נאמר ע"כ היינו דשייך דרשא מי שגידו אסור ובשרו מות' ואימא דר"י נמי הכין קאמ' ר"ל דר"י ודאי תרתי קאמר דמאי טעמי' דידכו אי משום דאין איסור חע"א והלא איסור חמור הוא וזה נרמז מדאמ' והלא מבני יעקב נאסר ולא אמר לבנ"י ועוד אמר דאי משום שגידו אסור ובשרו מות' והלא עדיין בהמה טמאה מותרת ולא שייך דרשא זו ובזה ניחא מה דסיים ר"י ועדיין טמאה מותרת להם דמיותר הוא דאי לומר דאי בהמה טמאה אסורה להם לא היה איסור חמור דזה לא עלה על דעת אדם שנצטוה יעק' על טמאה אלא כמ"ש והם השיבו לו דרשא דמי שגידו אסור שייך לדרוש דבסיני נאמר כו' ועל השנית לא חשו להשיב לו דהם איסור חע"א באיסור חמור לית להו וכמ"ש לעיל ובזה א"ש הכל: ובפירש"י ד"ה ואינו בטמאה למ"ד יש בנ"ט ולמ"ד אין בנ"ט פטור מכלום כו' לכאורה דרש"י פי' כן דאפשר דתנא דמתני' סובר אין בנ"ט ופטור מכלום אלא דקשה מהאי דקאמרי' והלא בסיני נאמר ומיהו ר"י ודאי סובר יש בנ"ט ומש"ה והלא מבני יעק' נאסר וכמ"ש הת"ח והבאתיו לעיל ורבנן עיקר תשובה על מי שגידו אסור ובשרו מותר: (דף קא) גמרא ור"ש ממ"נ כו' אין להקשות דלמא מיירי באכלו ואין בו כזית ונאמר דאין איסור חע"א אף בחצי שיעור וכפי הנראה מתוספות דשבועות כ"ד דספוקי מספקא בדבר זהומש"ה פטור מכלום דעל גיד אינו חייב דאין איסור חע"א ועל טמאה ליכא שיעורא דחצי זית וי"ל דא"כ מ"ט דר"י דמחי' שתי' בג"ה של טמאה והא אית ליה לעיל אכלו ואין בו כזית פטור גם על טמאה אמאי מיחיי' וע"כ ביש כזית ועוד לר"ש לוקה בכ"ש וע"כ פריך שפיר מ"ט: ובתוספות ד"ה ור"ש פוטר המ"ל דר"ש לית ליה איסור חע"א אף בכולל עכ"ל התו' לשיטת' שכתבו לקמן ד"ה איסור כולל דאיסור הנאה לא הוה מוסיף אלא חמור ור"ש לית ליה חמור על קל אף בכולל מההיא דנבילה בי"ה אבל לשיטת הר"מ ז"ל בפירוש המשניות במס' כריתות בפ' אמרו לו על מתני' דיש אוכל כו' דאיסור הנאה הוה מוסיף ור"ש לטעמיה דאית ליה ג"ה אסור בהנאה א"כ פריך שפיר ור"ש ממ"נ דלא ברירא ליה אי לית ליה לר"ש מוסיף או לאו ועיין יבמות ל"ב ובתוספות יע"ש אלא דלפי הנראה במ"ש לקמן דלהר"מ לא הוה הנאה איסור מוסיף אלא בקדשים דוקא ולא באיסור אחר קשה ועתה ראינו שיש לייש' זאת דמ"ט לא הוה מוסיף בשאר איסורין כמ"ש הלח"מ במ"א דלא לקי על הנאה וכמו שאבאר לקמן באורך ומ"ט אין לוקה על הנאה דלא הוה שלא כדרך הנאה כמ"ש המ"מ בפ"ח ממ"א דכל דבר הראוי

לאכילה הנאה דידה אכילה משא"כ לר"ש דאמר כ"ש למכ' וכפי מ"ש התו' בשביעית ומהרש"ל ובמהרש"ל ומהר"י בן לב שם דלמ"ד כ"ש למכ' ה"ה שלא כדרך אכילה לוקה וה"ה לר"ש לקי על הנאה והוה מוסיף ומכ"ש אי נאמר אין בגידין בנ"ט ויש להר"מ הוכחה מכאן: גמרא מאן האי תנא כו' מקשין העולם דבכ"מ שנזכר ר"י וחכמים הוא ר"מ וכן להיפך לא פריך דידוע ר"י הוא וכאן לא הונח בזה לומר ר"י הוא ולכאורה יאמר דר"י אית ליה חמור על קל חייל שפיר כההיא דג"ה על טמאה ומאי חומרי' שכן נוהג בבני נח וכפירש"י שם ד"ה ומשני יע"ש ומאן דאית ליה חמור על קל כ"ש דאית ליה מוסיף או כולל ששווין דהא לדידן אליבא דהלכתא לית לן חמור על קל וכולל אית לן ומכ"ש לר"י אלא ע"כ דלאו ר"י הוא אלא דאין זה מוכרח דאפשר חומרא דנוהג בב"נ חשוב הוא עד מאד ומש"ה חל ומשא"כ בכולל ואה"נ דר"י לית ליה איסור חמור ועיין ברשב"א לקמן ק"ב ע"ב אהא דאמר ולר"י כו' ליתי איסור אבר יע"ש היטב.

וכבר נדפס בס' א"א הרב נרו בקונטרס אחרון שם שחיברתי בילדותי זאת הקושיא ובשם גיסי הרב החסיד המנוח מוהר"ר אהרן ז"ל תי' נאה דלר"י אמרינן בפסחים דג"ה מותר בהנאה כשהותרה נבלה כו' ואין איסור חע"א לא הוה גיד בכלל נבילה ולא הוה בכלל היתר הנאה יע"ש ומ"מ אני אומר דאי משום הא לא איריא דההיא סוגיא לרוחא איתאמרא דבאמת בלא"ה ג"כ מותר בהנאה ק"ו מחלב כמ"ש המ"מ בפ"ח מהל' מ"א הלכה י"ד יע"ש וא"כ אף דאין איסור חע"א אפ"ה ג"ה מותר ועיין בק"א הקשיתי בע"א: וא"א הרב נרו תי' בספרו הנקרא ברכת יוסף פ' וישלח וז"ל דאמוראי בתראי מקשי מאן תנא דמדאיבעיא להו בדורות ראשונים לעיל אי ר"י ספוקי מספקא לי' או מפשט פשיטא ליה ואי הך תנא ר"י ע"כ תפשיט דפשיטא ליה דאי מספקא ליה ע"כ לא מיחיי' ר"י אלא באוכל משתיהן א"כ ליחייב שתים באוכל מנבילה על א' משום גיד ועל א' משום נבילה ואי באכלו ואין בו כזית ומש"ה באיסור עולה איסור חמור וחייל שפיר דהא לר"י לא מיחייב באכלו ואין בו כזית עד שיהא בו כזית עכ"ל.

וא' מן המשכילים הק' לי על דבריו ואמר שזה אינו דאימ' ר"י הוא ולא אכל אלא חדא וממ"נ חייב א' או משום נבילה או משום ג"ה עכ"ד וסכל הראה סכלותו לכל רואי השמש דהא תנא ומודים חכמים בגיד הנשה של עולה וש"ה דחייב שתים וע"כ באוכל מב' ירכים וא"כ כה"ג באוכל מנבילה נמי כה"ג היה לחייב שתים ממ"נ.

וכן הוא בהדיא בס' א"א נרו ואני באתי להראות מעשי אנשי זמננו יש אשר לא קרא ולא שנה ושונה באולתו לדבר סרה ואין כאן מקומו. ואני אמרתי שאינני מבין דברי הרב א"א נר"ו דאכתי איכא לאוקמיה פלוגתייהו באכל ב' מב' בהמות מב' ירכים אחת כשירה ואחת נבילה דלר"מ חייב שתים על אותו גיד מנבילה גופא דאיסור חע"א ולר"י אינו חייב אלא משום גיד דקדים ולא משום נבילה דשמא אותו שהוא נבילה בו איסור גיד ואין איסור חע"א משא"כ באוכל ירך א' מעולה וש"ה וירך א' מבהמת חולין חייב שתים ממ"נ דאף אי ג"ה באותו של עולה אפ"ה חל עליו איסור עולה וש"ה דהוה חמור כו' ואפשר דרך רחוקה היא לומר פלוגתייהו בהכי ומ"מ דרך פלפול נוכל לומר כן ועתה ראיתי כי דברי הרב נר"ו כנים ואמתים כפי מ"ש המשנה למלך בפ"א מהלכות א"ב ה"א דמתו' בזבחים ע"ז א' ד"ה הפיגול ודלה דאף בשחוטין אמרינן גופין מחולקין א"כ ליכא

לאוקמיה באכל ב' גידים מב' ירכים מב' בהמות דא"כ לר"מ ליחייב ג' ה"ל לחיוביה (ב' משום גיד) ואחת משום נבילה ואף דמיירי בהתראה אחת מ"מ הרי גופין מחולקין ובסוגיא דקדושין דף ע"ז וכבר כתבנו מזה לעיל בפירקין דסוגיא דאו"ב פ"ג א' לא משמע הכי יע"ש ואפשר דסוגיא דהתם לאו דוקא ובלא"ה משני התם שפיר ובלא"ה אשכחנא פתרי בבהמה אחת שהוציא עובר ידו מת וכדומה ואין להאריך בכאן גם אי באכילה א' מיחייב בב"א בגופין מחולקין עיין בכללים מ"ש שם באורך מזה ובמקום אחר אנופף ידי בזה: ובפירש"י ד"ה ואיסור כולל כו' והיכא דאית ביה תרתי כולל ומוסיף עכ"ל מפירש"י יראה דקאי בשי' הר"מ בפרק אמרו לו בכריתות בפי' המשניות דאיסור הנאה הוה מוסיף יע"ש אלא שתירץ שם שלא תקשי מהא דכ"ה קי"ד כו' דהמבשל חלב בחל' דאינו חייב על בב"ח דאין איסור חע"א והא הוה מוסיף יע"ש ודבריו צריכין ביאור כמו שאכתוב בפכ"ה וגם לפי מה שכתב הלח"מ בפ"ט הלכה יו"ד בהלכות מ"א דהא דלא הוה הנאה מוסיף דאין להביא מוסיף אלא דומיא דאיסור הנוסף וכיון שעל הנאה אין בו מלקות אין לחייבו על איסור א"ח מלקות וקדשים לוקה על הנאה יע"ש והר' ז"ל לא זכר בעת כותבו זאת מ"ש הר"מ בפי' המשניות גופא לתרץ בע"א ואיך שיהיה לא שייך איסור מוסיף בשור הנסקל מה"ט דכתיבנא ומש"ה אמרי' דמודים בתרווייהו ולא זו בלבד בעולה דהוה מוסיף אלא אפי' בש"ה דהוה רק איסור חמור ה"ה דחייל ולרש"י יקשה מההיא דכ"ה שוב ראיתי להריטב"א שהקשה מההיא דכ"ה והנראה דמשור הנסקל קא קשיא ליה וכדכתיבנא: ובתוספות ד"ה מאן האי תנא כו' וא"ת איסור מוסיף הוא מיגו דאיתוסיף לגבוה וי"ל דגיד אסור לגבוה עכ"ל הנה יראה מדבריהם דכל שבידו לעשות הוה שפיר איסור מוסיף דאף דבהמת חולין היא מ"מ מתחלה היה ראויה לגבוה ועכשיו שנתנבלה אסור לגבוה ואף שלא הקדישה דבידו להקדישה והא דלא מוקי לה בבעלת מום י"ל דסתמה תנא ועוד דמדתנ' ומודי' חכמים בג"ה של עולה ומאי איריא של עולה אפילו חולין כה"ג הוה מוסיף כמ"ש ומ"ש דאיכא למ"ד דגיד אסור לגבוה הוא פלוגתא דר' ורבנן במחוברין דאיסורא אבל פירשו דאיסורא כ"ע אינו עולה וא"כ אימא דמיירי בפירושו דהשתא ליכא לכ"ע איסור מוסיף לגבוה ולא חל עליו נבילה ואין לומר כיון דחל עליו איסור נבילי במחובר תו לא פקע ממנו דז"א דהשת' ליכא מוסיף לא חל וכבר כתבנו מזה פעמים רבות ואפשר דסתמא אמר דאינו חייב וע"כ דסובר דאסור לגבוה אף במחוברין וליכא איסור מוסיף לגבוה ולא חל נבילה.

ועיין מ"ש לעיל ר"פ בתוס' ד"ה קדשים ומה שבהמה בחייה אינו מטמא ונבילה מטמא אפשר דלא חשיב ליה איסור חמור ועוד דג"ה אין בו טומאת נבילה ומיהו המעיין בהעור ורוטב יראה דיש בו טומאת נבילה יע"ש: ובד"ה איסור כולל באיסור חמור כו' אלא כלומר איתוסף חומרא וכן משמע בפכ"ה דפריך וסבר שמואל כו' עכ"ל התו' לא סבירא להו כרש"י ור"מ ז"ל בפ"ד מהלכות מ"א ובפי' המשניות בכריתות פ' אמרו לו דאיסור הנאה מוסיף והוקשה לו מבב"ח והתוספות סבירא להו דלא הוה אלא איסור חמור מהני קושיות שם וגם אי הכי מה פריך לשמואל דאיסור חע"א מתרומה הא שאני דהוה מוסיף אלא דלא הוה אלא חמור ופריך שפיר אמאי לא חל טומאת הגוף שהוא במיתה על איסור תרומה טמאה שהיא בעשה דהוה חמור על קל והתוס' לשיטתייהו דסוברים דכל איסורי הנאה לוקין על הנאתן כמבואר בדבריהם בכמה מקומות ופסחים פכ"ש הקשו דיהא

נהנה מחמץ בכרת יע"ש וא"כ הוכיחו שפיר מכאן דנקיט חמור על קל דאי משום ש"ה נקיט לה דמ"ש מקדשים דסבירא להו דבש"ה לוקה ג"כ על הנאה וגם על בב"ח סבירא להו דלוקה על הנאה אף דהוה לאו דאתי באם אינו ענין כפי הנראה מדברים באיזהו נשך ס"א יע"ש ואף אם יש ליישב ההיא דאיזהו נשך מ"מ המעיין בפסחים כ"ד ע"ב ד"ה הכל מודים שכתבו הא דלא אמר ה"מ בב"ח שמא דאין מזהירין מ"ה ולא קאמרי דסובר כתנא דבי ר"י דמג"פ לא תבשל והוה לאו דאינו ענין אלא ש"מ דלוקה לתדר"י לשיטתם ומש"ה הוקשה להם שפיר מהא דכ"ה ולא הונח להם בחי' הלח"מ בפ"ט יע"ש בזה: עוד אבאר לך שמ"ש הלח"מ בשיטת הר"מ דלא אמרינן איסור מוסיף אלא כשאיסור המוסיף דומיא דנוסף ולא כשאיסור הנוסף הוא חמור ממנו יע"ש בפ"ט מהלכות מ"א הוא דבר מחודש אצלי עד מאוד והתו' יבמות ל"ב ב' יראה מדבריהם שאינם סוברים זה שהרי כתבו דא"א ונעשית חמותו הוה כולל בשני שמות דמיגו דאיתוסף בהאי איסורא אשאר אחוותא חייל נמי אחמותו והרי אחותו אינו אלא בכרת וחמותו שריפה ומה בכולל לא בעינן שיהא שוין כ"ש במוסיף דלא בעינן שווין דעדיף טפי ולהר"מ אפשר לומר דבמסקנא אה"נ דלא חשוב כולל דלא הוי שווין אלא דקשיא ממשנה דכריתות פ' אמרו לו י"ד א' דהבא על בת בתו חייב משום כלתו וכפי' הר"מ ז"ל שם בפי' המשניות דיעקבהי' לו בת בתו ונשאה בנו שהיא מותרת לכל בני יעקב שהיתה בת אחותם ומיגו דאיתסר לכל בני יעקב משום אשת אח איתסר נמי ליעקב משום כלתו ועיין בתי"ט הרי דבמוסיף לא בעינן שיהא שניהן שווין שהרי לכל בני יעקב לא היתה אלא בכרת ואפי' בחיי בעלה כחק לכל באי העולם והר"מ נקיט אף לאחר מיתת בעלה ומ"מ מוכח דלא בעינן שיהא שניהן שווין דלא כסברת הלחם משנה ועיין בתו' דפד"א דף ל"ב שכתבו דבמוסיף לא בעינן משם אחד והביאו ראיה מהא דבת בתו יע"ש היטב ומיהו למ"ש הר"מ בפירוש המשניות לחלק בין איסור הנאה דקדשים לשאר איסור הנאה דלא הוה מוסיף וכמו שאבאר לקמן בפכ"ה א"ש הכל: ובד"ה נטמא הגוף ואח"כ נטמא הבשר כו' ולא גרסינן דאיסור מוסיף הוא דלא איירי הכי לחיוביה תרתי עכ"ל ר"ל בנטמ' הגוף ואח"כ הבשר דוודאי חייב כרת ובשוגג חטאת ולא איירי הכא במזיד ולחייב ב' מלקות ולומר מש"ה חייל איסור טומאת בשר מיגו דאיתוסף לטהורים איתוסף נמי לטמאים דלא איירי כלל לענין מלקות וקישור דבריהם, מה שהוקשה להם מהא דאמרו רבנן עיין במהרש"א ז"ל ומ"ש מהר"מ מלובלין יע"ש: בא"ד ועוד לפי האמת כו' וכן משמע בפכ"ה עכ"ל מדבריהם נראה בהדיא דהא דאמר ר"א אמר שמואל כהן טמא שאכל תרומה טמאה דפטור משום שמחוללת היא דוקא בשנטמאה תרומה ואח"כ הגוף ומטעם דאין איסור חע"א אבל נטמא הגוף ואח"כ התרומה תו לא פקע חיוב מיתה בידי שמים וכן מוכחת הסוגיא דפכ"ה קי"ד ב' יע"ש דפריך וסבר שמואל איסור חע"א והאר"א א"ש מניין לכהן כו' אלמא דטעמא לאו משום שמחוללת אלא דאין איסור חל על איסור והיינו פרט לזו שמחוללת ואין איסור אחר חל עליה אבל הר"מ ז"ל בהלכות תרומות אינו סובר כן דבמסקנא טעמא דכהן טמא שאכל תרומה טמאה דפטור אף בנטמא הגוף ואח"כ התרומה פטור דכתיב כי יחללוהו פרט לזו שמחוללת ועומדת והיינו אף דמקשה מתרומה לשמואל דאית ליה איסור חע"א כו' לפי המסקנא שתי' שם אבע"א בעלמא אית לי' איסו' חע"א ושאני הכא דריבה קרא היינו לאו דריבה דכאן איסור חע"א

אלא מקרא דפרט לזו שמחוללת ודוחק קצת וזה לשון הר"מ ז"ל בהלכות תרומות פ"ז ה"א כהן טמא שאכל תרומה טהורה חייב מיתה בידי שמים ולפיכך לוקה כו' ותרומה טמאה אין לוקה שאינה קודש עכ"ל מדכתב שאינה קודש משמע אף נטמא הגוף ואח"כ התרומה פטור מכלום דמחוללת ואינה קודש.

ומש"ה נסתפק שם המ"ל שאם אכל תרומה דאינה טמאה אלא מדרבנן אם חייב מיתה ומלקות אם נאמר דמן התורה מיהא קודש או דמ"מ מחוללת היא ע"ש ואי לטעמא דאין איסור חע"א וודאי בטמאה מדרבנן איסור חל על איסור דרבנן דהא איסור חל על חצי שיעור לשיטת הר"מ בהלכות נזירות ולר"ל דחצי שיעור מדרבנן וודאי חייל עיין בתו' שבועות כ"ג ב' וזה לא ניתן לכתוב מרוב פשיטתו ועיין בפי"ח מהלכות פסולי מוקדשין דפסק כרבנן דאיסור חע"א בין שאכל קודש טמא ואי משום הא לא איריא דשאני תרומה דגלי קרא דאין איסור חע"א וכפשט' דשמעתא דפכ"ה אלא מדכת' הר"מ ז"ל שאינ' קודש משמע וודאי אף בנטמ' הגוף ואח"כ התרומה פטור מכלום שאינה קודש ולא משום דאין איסור חע"א אלא משום שמחוללת ועומדת וכדכתיבנא ומ"ש דאינו לוקה הנה בהנשרפין ס"פ אמר מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שפטור ממיתה משמע הא מלקות איכא ואיהו קאמר דאף מלקות ליכא ואפשר דלאו דוקא דבהאי קרא ומתו בו כי יחללוהו כתיב לעיל מיניה ולא ישאו עליו חטא דמיניה ילפינן מלקות באוכל בטומאת הגוף ומסתמא דוקא בטהורה דיחללוהו אכל מאי דכתיב לעיל מיני' הוה בכלל אי כיון דלא הוזכר בקרא אלא טהורה תו אין לרבות טמאה שיהא בכלל ועי' בכ"מ ובכ"ה אבאר: גמ' הא מני ר"י הגלילי הוא עכ"ל מפירוש הרשב"א ז"ל בחדושיו ואתיא כלישנא בתר' בפסחים דלר"י ג"ה אינו אסור בהנאה עכ"ל ר"ל פסחים כ"ג ע"ב אמר לר"י הגלילי אה"נ דג"ה אסור בהנאה כו' א"כ ליכא איסור חמור על קל דהא ג"ה נמי אסור בהנאה אלא כלישנא בתרא דהתם דג"ה מותר בהנאה והוה חמור על קל ויש לעיין לל"ק מאן האי תנא ואפשר לל"ק הוה נמי ר"י הגלילי דנבילה על ג"ה הוה נמי קל על חמור דג"ה אסור בהנאה ונבילה מותרת בהנאה ואינו חייל אבל עולה וש"ה דהוה שוין שפיר חייל בכולל ולר"מ לשיטתיה דג"ה מותר בהנאה חייל נבילה על ג"ה.

והתם בנטמא הבשר ואח"כ הגוף מש"ה לא חייל דה"ל לומר דטומאת בשר חמירא מטומאת הגוף דהו"ל טהרה במקוה מש"ה לא חייל משא"כ בשוין וסוגיא דהכא לל"ב דר"י הגלילי אית ליה דג"ה שרי בהנאה מדאמר מאן האי תנא דאיסור חמור אית ליה אלמא ש"ה הוה איסור חמור והיינו משום דג"ה שרי בהנאה ור"י הגלילי הוא דמאן נימא לן דטומאת בשר כו' ירצה בזה דשניהן שקולין טומאת הגוף בכרת וטומאת בשר בלאו וטומאת בשר לית ליה טהרה במקוה ומש"ה לא חייל ובחמור לא שמעינן לה כו' דאי באמת טומאת בשר חמירא ליה ובשוין מנלן דלא חייל לר"י הגלילי ולאידך לישנא בפסחים ע"כ באמת טומאת בשר חמירא ומש"ה לא חייל דקל על חמור הוא ובשוין לא שמעינן ליה ומש"ה מוקמינן להאי תנא דר"י הגלילי היא דש"ה שוין המה: (ע"ב) רש"י בד"ה ור"י הגלילי לית ליה כולל כו' ואף דר"ש נמי לית ליה כולל עכ"ל כ' הריטב"א ז"ל דלא דק מר"ן ז"ל בזה דלר"ש בעולה אמאי חייב שתים דלית ליה יש בגידין בנ"ט עכ"ל והנה אם נאמר, כמ"ש הר"מ ז"ל אף דאין בגידין בנ"ט אפ"ה כיון דאחשביה רחמנא לאכילת גיד האוכל ג"ה של נבילה חייב שתים וע"כ לא פטר ר"ש אלא בטמאה

דפטור על גיד משום שגידו אסור ה"ה דאין מחייב על טמאה אבל על נבילה חייב שתים א"כ אפשר רש"י סובר כותיה וא"ש ומי שגידו אסור כתבו התו' בק"ב א' דהיינו מין שגידו אסור לאפוקי על טריפה וה"נ כן בזה: ובד"ה שבת היא כו' דשבת לגבי י"ה מוסיף הוא כו' וי"ה כולל מיגו דאיתסר באכילה עכ"ל לרש"י ז"ל חשיב מיתת ב"ד כמוסיף ולתו' לא הוה אלא חמור ובאמת לא ידענא היאך שייך איסור מוסיף במה שיש בו מיתת ב"ד דמוסיף לא הוה אלא כשניתוסף איסור על החפץ לאדם שהי' מותר לו בתחלה ואיסור הנאה חשיב קצת מוסיף לפי שהחתיכה ההיא נאסרה עכשיו לד"א מה שלא נאסרה בתחלה דאילו מתחלה לא היתה אסורה אלא למי שאוכל אותה ועכשיו נאסרה אף ליתן לאדם בהנאה ולהניח ע"ג מכתו וכדומה משא"כ מיתת ב"ד, איך יתכן שיהא איסור מוסיף ומ"ש רש"י די"ה אשבת הוה כולל דמיגו דאיתסר.

באכילה לכאורה קשה דהוה כולל בשני שמות דמיגו דאיתסר באכילה איתסר נמי במלאכה וכולל בשני שמות לא אחרים וכה"ג הקשו התוס' יבמות ל"ב ע"ב ד"ה איסור כולל מבעל מי ששימש בטומאה דהוה כולל מיגו דמיתסר באכילה ותירצו דאכילה ועביד חדא נינהו ותי' זה שייך כאן ואפשר דבאמת אה"נ דלא אמרינן כול בב' שמות והכא במסקנא משום דאיסור ב"א או למאי דאפכן ור"י הגלילי אינו חייב אלא אחת ור"ע מחיי' שתים אפשר דסבירא ליה איסור חע"א אף בלא כולל כההיא דפכ"ה חלב ומתה לא צריך קרא ועיין בתוספות ד"ה ר"ע אמר יע"ש: גמרא איפוך כו' למאי דאפכן כו' סוף סוף תרווייהו בהדדי אתיין עכ"ל הנה אם נאמר דאיפוך משום דסבירא ליה שבת קביעא וקיימא והוה י"ה כולל ופריך שפיר השתא קל על חמור חייל בכלל דהא י"ה לגבי שבת קל הוא שזה מיתה בידי אדם וזה בכרת דמ"ש התו' ד"ה הזיד דאפ"ה חמור ליה י"ה כו' ר"ל דמיקרי שב מידיעתו דבעיני העולם י"ה חמור להם אבל וודאי י"ה לגבי שבת הוה קל על חמור ומכ"ש שווין דחל בכולל והוצרך לומר איפוך כו' ומש"ה אמר למאי דאיפכן הזיד בשבת ושגג בי"ה פטור כיון די"ה הוא דחל על שבת לר"ע ממיל' לר"י דלא חל, פטור מכלום משא"כ בלא איפוך דטעמא דר"ע דאינו חייב אלא א' אמינא טעמא דאין איסור חע"א בב"א וא"כ באיזה מהן ששגג חייב חטאת כקושי' רבא סוף סוף תרווייהו בהדדי אתיין וכפירש"י ד"ה סוף כו' משא"כ למאי דאפכן ע"כ טעמ' דסובר משום דשבת קביעא וא"כ לר"י הגלילי הזיד בשבת פטור ורבא דפריך סוף סוף תרווייהו בהדדי אתיין דלא ניחא ליה לומר שבת קביעא וקיימא ואה"נ דלרבא לא אמרינן איפוך כמ"ש התו' ד"ה ר"ע אומר ורבא אכולה סוגיא מקשה דתרווייהו בהדדי אתיין ולא נצטרך לומר איפוך ומסיק רבא דהא דשגג ביה פטור אמילתא אחריתא הוא דשלח שמדא הוה או דרבא לא פריך אלא אמה דשלח ר' יצחק כו' ואליב' דאביי אבל אהא דאמרי' איפוך לא פריך משום דצריך לומר איפוך מכח ההיא דפכ"ה כמ"ש התו' ד"ה ר"ע אומר ובכ"ה אבאר ולפי פירוש שני של רש"י דהמקשה סובר דמאן דלית ליה כולל לית ליה ב"א כלל ועיקר איסורה דב"א הוא משום דא"נ דהוה בזא"ז הוה מצי חייל או בכולל או במוסיף אין הלשון מדוקדק למאי דאפכן דהא לר"ע נמי לפי שהיה ההצעה מתחלה דלדידיה לאו טעמא משום דב"א הוא אלא משום דשבת קביעא וקיימא ואילו למאי דאפיך אעפ"י כן טעמא דר"י הגלילי לאו כו' אלא משום דלית ליה ב"א וכולל בקל על חמור אלא בחמור על קל וכאן הוא קל על חמור ורבא פריך ליה תרווייהו

בהדדי אתיין ולא אאוקימתא דאיפך פריך אלא אביי פריך ורש"י ז"ל שהקשה לפי' שני דא"כ מה פריך, רבא והא לר"י הגלילי ע"כ טעמא משום דשבת קביעא וקיימא לא ידענא מאי קושיא אימא דרבא אכולה מלתא פרידונראה דחשי' ליה דוחק דמשמע ליה דרבא נמי סובר איפוך מכח הך פירכא דהכא דר"י אדר"י וא"כ ע"כ משום דלאו ב"א הוא וא"כ הוקשה לו שפיר דמה פריך רבא לאביי והא איהו נמי מודה לזאת הסברא: ואיך שיהיה קשה דמה פריך רבא תרווייהו בהדדי אתיין ומה בכך כיון דסבירא ליה לר"י הגלילי דאיסור ב"א נמי אין איסור חע"א או לר"ע בלא איפוך הכי סבירא ליה וכיון שכן בודאי החמור הוא דחל ולא הקל ומש"ה הזיד בשבת פטור מכלום שכן כתבו התוספות בהדיא ביבמות ל"ג ע"א ד"ה באיסור ב"א דלר"ש דאמר אינו חייב אלא אחת דאשת אח חמור דאין היתר לאחר מיתה ואחות אשה קל דיש היתר לאחר מיתה ומש"ה אשת אח חייל וכ"כ בדוכתי טובא א"כ צ"ע מה פריך תרווייהו בהדדי אתיין.

ומשום זה נראה דהתו' לשיטתם ופירשו ד"ה ואיסור כולל לית ליה דהמקשה שהקשה ס"ד דשבת קביעא וקיימא ומש"ה אמר איפוך וע"ז שלח כו' ואמר אביי כו' רצוני לומר דאביי הוא דאמר הכי או רבנן הוא דשלח הכי משמיה דר"י ב"ח ורבא פריך אכולה מלתא דלעיל תרווייהו בהדדי אתיין וגם כיון דר"י הגלילי אית ליה איסור כולל באיסור חמור מסתמא דאית לי' איסור ב"א ורבא מתמה דאמאי לא חיילי תרווייהו דבהדדי אתיין ואפילו שגג בי"ה ליחייב וה"ה שגג בשתיהן דליחייב שנים ומסיק באמת דהכי הוא דהא דר"י בר חנינא לאו אהך מלתא אלא כו' ובאמת לרבא לא איפוך וע"כ הכי הוא דמסתברא ליה דמאן דאית ליה כולל באיסור חמור כ"ש ב"א אף דא' קל חיילי תרווייהו דהא ר"ש לית לי' כולל באיסור חמור נבילה על י"ה חמור על קל הוא כו' ואלו באיסור ב"א סובר ר"ש לחד דעה דשפיר חיילי תרווייהו כדאיתא ביבמות ל"ב א' דפליגי ר"ח ובר קפרא לר"ש באיסור ב"א יע"ש הרי לר"ש אף דא' קל וא' חמור חיילי תרווייהו לר"ח כמו אשת אח ואחות אשה דאחות אשה קל דיש היתר לאחר מיתה וכדומה זר ששימש בשבת דזרות קיל משבת יע"ש וא"כ לר"י הגלילי וודאי דחייב שתים באיסור ב"א לסברת רבא ומש"ה אקשי ליה רבא תרווייהו בהדדי אתיין ומה שייך שבת קביעא וקיימא וזה שכתבו התו' ד"ה ר"ע אומר דלמאי דמסיק רבא במסקנא לא אמר איפוך ומנלן זאת אימא משום ההיא קושיא דכ"ה אמר איפוך אלא כמו שכתבנו דע"כ לרבא במסקנ' לר"י מחיי' תרתי וכדכתיבנ': גמ' אמרו לו בסיני נאסר אלא לידע מאיזה טעם נאסר כבר כתבנו מזה בריש פרקין ואולם יש לומר דמש"ה כתב אצל בני יעקב לומר דג"ה נוהג אף באדם דעיקר מעשה באדם הוה וכמ"ש המ"ל בהלכות מ"א בפ"ח בשם הרשב"א בסי' שמ"ד והביאו הפר"ח בסי' ס"ה יע"ש תנו רבנן אמ"ה כו' וחכמים אומרים אינו נוהג אלא בחי' ועוף הטהורים עכ"ל הר"מ פסק כחכמים דיחיד ורבים הלכה כרבים וכן משמע' הכ"מ בפ"ה מהל' מ"א ה"א יע"ש והפר"ח בסי' ס"ב כתב משום דסתם לן תנא בטהרות פ"א כוותייהו אכל אמ"ה ממנה כו' כמו דמסיק לקמן (רישא בישראל וסיפא בן נח) ולא ידענא אמאי לא כפשוטו דשנאו בלשון חכמים הלכה כוותייהו גם מ"ש שם הפר"ח דגים וחגבים אין אמ"ה נוהג בהן דכל שאתה מצווה על דמן כו' לא ידענא דבלא"ה אין אמ"ה נוהג בהן דכל שאין טעון שחיטה אין אמ"ה נוהג בהן דהא בהא תליא ועי' בתוס' פא"ט ס"ו א' בד"ה במאי קמפלגי בם פו שכתבו דליכא אמ"ה

דלא בעי שחיט' ועי' ברש"י בשבת סוף פר"ע שכ' ג"כ שם יע"ש ועי' בי"ד סימן י"ג שוב ראיתי בסימן י"ג בפר"ח שכת' ג"כ האי טעמא דאין טעון שחיטה ועיין בר"מ ה"ש פ"א הי"ג דגים וחגבים אין טעון שחיטה לפיכך מותר לאוכלן חיים וכ"מ כ' לפיכך גם אמותר לאוכלן חיים קאי יע"ש דאל"כ בהל' מ"א הוה למכתב ועי' בפ"ה בהל' מ"א בכ"מ שכתב דפסק כחכמים וזה כמ"ש לעיל יע"ש.

ונראה לי לומר דאפשר דמהיקשא נפקא זאת דכתיב וזבחת מבקרך ומצאנך וכתיב בתריה אמ"ה דמשמע כל שאינו בשחיטה אינו אסור משום אמ"ה ואף דלענין דאינו נוהג בחיה ועוף לא דרשינן קראי כר"מ דאמר אינו נוהג אלא בטהורה בלבד מהאי קרא דוזבחת מבקרך היינו משום דכל שאתה מצוה על דמו אתה מצוה על אבריו כו' דרבנן נמי דרשי להך קרא כר"א וכמ"ש הפר"ח בסי' י"ג וס"ב ומיהו זה דוחק דאיך אפשר לומר דרבנן נמי אית להו היקש' דכל שאתה מצוה על דמן אתה מצוה על אבריו והא טמאין דמצוה על דמן ואין אמ"ה נוהג בהן וה"ה דאין נוהג אמ"ה אלא בטהורה כר"מ כו' ובשלמא לענין דגים וחגבים א"ש דאית להו היקשא דכל שאין אתה מצוה על דמן אין אתה מצוה על אבריו משא"כ להיפך ודוחק לומר דהיקשא דדם מרבה הכל ומי שבשרו מותר ממעט טמאין ומש"ה אין נוהג בטמאין דזה דוחק: ודע דאין להקשות דאם איתא דהא בהא תליא דכל שאין טעון שחיטה אין מצוה על אבריו וה"ה להיפך א"כ למה לי קרא בר"פ השוחט דגים וחגבים דאין טעון שחיטה תיפוק ליה מהאי קרא דכל שאין אתה מצוה על דמן אין מצוה על אבריו והיינו דגים וחגבים וא"כ ממילא אין נוהג בהן שחיטה כו' ואין לומר דה"א דממעט להו מלאו דאמ"ה אבל איסורי עשה דוזבחת אית בהו ולכך צריך קרא אחרינא דמ"ש דהא בהא תליא דכל שאינו בשחיטה אינו באמ"ה מכ"ש אם נאמר דהיקשא הוא ה"ה להיפך דהיקשא הוא כל שאינו בלא תאכל הנפש עם הבשר אינו בכלל וזבחת.

אבל זה טעות דהמעיין בריש דם שחיטה כ"א וכ"ג דהא דמפיק דם דגים וחגבים שכולהו היתר מש"ה לית בהו איסור דם וכולו היתר אמר התם דלא טעונין שחיטה ואי לא הוה כתיב דגים אינן בשחיטה לא הוה ידעינן דאין אמ"ה נוהג בהן דה"ה דמוזהר על דמן ובשחיטה אבל המעיין שם בתו' ד"ה אוציא יראה דבחד מינייהו סגי ובלא"ה ידעינן דממעט דגים כיון דאין בהן טומאה קלה וחמורה יעוין וצ"ע: ע"ש גמרא אמר ר' יוחנן ושניהם מקרא א' דרשו כו' משום דהיה מקום לומר דפליגי אי איסור חע"א במוסיף או לאו דר"י ור"א סברי איסור חע"א במוסיף דאמ"ה מוסיף הוה כמ"ש התו' בד"ה ור"י כו' ורבנן סברי אין איסור חע"א במוסיף וא"כ לית הלכתא כחכמים לזה אמר דאינו כן אלא מקרא דרשי חכמים מי שגידו אסור כו' ור"י ור"א דרשי נמי מקרא ור' יוחנן הוה ידע לברייתא דמייתי מינה תניא נמי הכי ומש"ה אמר דר"א לית ליה איסור חע"א במוסיף אלא מקרא דריש כו' דכל שאתה מצווה על דמן יע"ש: (דף קב) בפירש"י ד"ה לא תאכל הנפש עם הבשר לא תאכל ממנו בעוד שהנפש עמו עכ"ל עיין מ"ש רש"י ע"ב ד"ה לא תאכל ועיין בפרישה סי' ס"ב והכי פי' לא תאכל שהוא אמ"ה שאין עושה חליפין בנפש בעוד הנפש עם הבשר דהיינו החיות עם הבשר ונפש קאי למעלה ולמט' יע"ש ורש"י סמך אמ"ש לקמן בזה יע"ש: גמרא כל שאתה מצוה על דמן אתה מצוה על אבריו והני טמאין נמי עכ"ל הא דידעינן דטמאים יש בהו איסור דם ולא אמרינן אין איסור

חע"א דב"א היא ומאן דלית ליה ב"א מודה דאיסור חמור הוא דחייל ולא הקל ודם בכרת הוא החמור ומש"ה נוהג בטמאין: דאיתי להזכיר בכאן קושיא א' מנא לי' לר"א דאמ"ה נוהג כעת לבני נח ואי משום דנאמרה ונשנית הא כל מלתא דאיצטריך למילתא לא חשי' נאמרה ונשנית ואמ"ה ודאי הוצרך לשנות בסיני לומר כל שאתה מצוה על דמן מצוה על אבריו ולמיסר אף בטמאין דאי מקרא דנח כשנתנ' תור' לא הוה אסור בטמאין דאין איסור חע"א לר"א דסביר' לי' הכי ועוד לפום סברא דהשתא אליבא דהלכתא הכין הוא דאין כאן מוסיף לא נוהג כעת בב"נ זולת לר"י דחמור הוא וא"כ טובא איצטריך לשנות בסיני בסנהדרין נ"ט אמר דלמלתא נשנית לא הוה נאמרה ונשנית כמו מילה דביום אפילו בשבת וה"נ כן ובשלמא לר"י משום איסור חמור שאיסורו היה נוהג מזמן רב קודם מתן תורה כמו ג"ה דחל לר"י מה"ט וה"ה לרבנן דאמרי אין נוהג אלא בטהורין ל"ק מידי דא"נ לא הוה נשנית לא היה נוהג לישראל בטהורין דאין איסור חע"א משא"כ השתא דנוהג בבני נח והוה מוסיף ה"א דחל על טמאין לכך צריך לדרשא דמי שבשרו מותר כו' ועי' כה"ג בחדושינו בח"א בפתיחה אבל לר"א קשיא ולא מצינו מי שאומר דאמ"ה אין נוהג בבני נח וכבר היה מקום אתי ליישב זאת דלר"א אי נמי לא נשנית היה נוהג בטמאין כיון דלב"נ היה נוהג בטמאין לא פקע וז"א כיון דנתנה תורה נתחדשה הלכה דהא ר"י לא מחייב בטמאה אגיד אלא משום איסור חמור ולא משום היותו נוהג בבני נח ועי' בת"ח שם ולר"מ דדריש מזבח' זה לישראל אבל ב"נ אף בטמאין וא"כ צריך למילתייהו ומנלן דנוהג בב"נ והדבר צריך אצלי תלמוד והא דאמר מחלוקת בישראל אבל ב"נ אר"מ נמי קאי כדמסיק בהדיא תנ"ה איכא דאמרי טהורה ור"מ אלמא לר"מ נמי ב"נ מוזהר על הטמאין: ע"ש גמרא תנ"ה כל שאתה כו' וכל שאין אתה מצוה על דמו פירש"י דגים וחגבים משמע דר"א מהאי היקשא יליף דגים וחגבים אין טעונין שחיטה ואין אמ"ה נוהג בהן וזה כדברי פר"ח סי' ס"ב וי"ג ואפשר דלרווחא דמלתא קאמר הכי דהיקשא נמי אית ביה דבדגים וחגבים אין אמ"ה נוהג בהן ומ"ש רש"י ז"ל וכל שאין אתה מצוה דגים וחגבים לא ידענא אמאי לא נקיט שרצים דאין מוזהר משום דם אלא משום שרצים ועי' בכריתות ריש דם שחיטה: ובתוספות ד"ה ור"י אומר כו' אבל גיד לא נאסר אלא לבני יעקב ולא הוה אלא איסור חמור עכ"ל לאו דוקא בני יעקב דא"נ נצטוה עליו ב"נ כיון כעת אין נוהג בבני נח דנאמרה ולא נשנית לישראל נאמרה כמו דאמרינן בסנהדרין נ"ז ע"אואנו אין לנו אלא ג"ה ואליבא דר' יהודה לא הוה מוסיף אלא איסור חמור ובד"ה כי איצטריך קרא לר"א כו' ואפילו למאן דלית ליה בחמור על קל מודה עכ"ל רצה לומר דאפילו נימא דר"א לית ליה איסור ב"א מ"מ החמור הוא דחייל ולא הקל כמ"ש התו' בפד"א ל"ב א' ד"ה דאשת אח חייל דלית ליה היתר לאחר מיתה ולא אחות אשה וה"נ אמ"ה הוא דחל שאיסורו נוהג בבני נח והוה איסור חמור ולא טומאה ומיהו לאחר מיתה טומאה הוא דחייל דתו לית ביה איסור אמ"ה ופקע והלשון קצת דחוק שכתבו דחמור על קל מודה גם מנא להו בפשיטות דלר"א בהמה בחייה לאברים עומדת ושמא בדרך את"ל כתבו כן ופלוגת' דתנאי היא ר' ורבנן לקמן: שוב ראיתי למהרש"א ז"ל שכתבו וז"ל אע"ג דב"א נמי איכא מ"ד בפ' ר"א דפטור מ"מ לא ניחא להו לומר ר"א סובר דוקא כאותו מ"ד כו' כמו שהקש' ר"י לעיל לפירש"י עכ"ל לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דמאי לא כדפרישי' דמאן דלית ליה ב"א מ"מ

חמור הוא דחייל ולא הקל ואולי שחשב הוא זאת לדוחק כמ"ש בסמוך לכן מפרש הוא ז"ל דהתו' הכי קאמרי דאפי' מאן דלית ליה בחמור על קל ר"ל מאן דלית ליה דחמור חייל על קל כסברת ר' יהודא שכן איסורו נוהג בב"נ מודה ר"ל הכא מודה דאיסור ב"א הוא ואם קבלה נקבל מאדון הגדול מאורן של ישראל מ"מ קושייתו אינני מבין דמה קשיא ליה דלמא ר"א לית ליה ב"א מ"מ אכתי אמ"ה היא דחייל וכדכתיבנא גם מ"ש כמו שהקשה ר"י לפירש"י הוא בדף קא ע"א בד"ה ואיסור כולל כו' ולא ידענא מה ראיה היא זו דהתו' הוקשה להם דמנלן דמאן דלית ליה כולל לית לי' מוסיף יע"ש ומנלן להקשו' סוף דבר שדברי מהרש"א ז"ל צריכין תלמוד: גמרא אמר רב גידל אמר רב מחלוקת בישראל אבל ב"נ ד"ה מוזהר על הטמאין כטהורין לכאורה נראה דמוזהר נמי בדגים וחגבים על אמ"ה דבדידהו לא שייך היקשא דאין אתה מצוה על דמן ואף דגים אפשר דלא שייך אמ"ה דחיותו זוטר הוא אבל בשרצים וחגבים אית בהו אמ"ה ולפ"ז אסור להו שיש להם אמ"ה משרצים וחגבים טמאים דלא שייך מי איכא מידי כמ"ש התו' בפ' השוחט ל"ב א' יע"ש.

אלא מחגבים טהורים קשיא וע"ש בפ' השוחט. ודע עוד מ"ש לעיל דטעמא דגים וחגבים אין אמ"ה נוהג בהן דאין טעונין שחיטה דהא בהא תליא כמ"ש התו' בפר"ע ובפא"ט ס"ו א' וכה"ג כ' הר"מ בפ"א מה"ש וכמ"ש לעיל ואין להקשות והא חזינן דאמ"ה אסור לבני נח אף דלדידהו לא בעינן שחיטה ולפ"ז מ"ש לעיל א"ש דהיקשא הוא וזבחת והדר כתיב לא תאכל הנפש עם הבשר דמשמע כל שצריך שחיטה הוא דאסור משום אמ"ת ומ"ש לעיל דא"כ נימא רבנן כר"מ דוקא בקר וצאן ר"ל דבקר וצאן דקרא לאו דוקא דה"ה חיה ועוף טעונין שחיטה ומש"ה סברי דאמ"ה נוהג בהן ור"מ עביד היקשא ממאי דכתיב בהדיא בקרא: ובפירש"י בד"ה ואין שחיטתה מטהרתה ואעוף טמא קאי והא דנקיט לשון נקיבה עד כאן לשונו ר"ל דלא תימא דאבהמה קאי דשייך לשון נקיבה לזה אמר דאעוף טמא קאי ורישא נמי אמר צריכה מחשבה כו' ומ"ש וע"כ לבן נח קאמר כו' דאי לישראל ואין מתירתו מידי אמ"ה שאם אכל בעודה מפרכס' לוקה משום אמ"ה דבטמא' לא שייך שחיט' כמ"ש הת"ח ואביאנו לקמן יע"ש הא תני ריש' אכל אמ"ה ממנו אינו סופג משום אמ"ה ובישראל מיירי דאין נוהג בטמאין כרבנן: ובד"ה רישא בישראל וסיפא ב"נ ומעיקרא נמי הוה משמע לי' כו' עכ"ל עיין במהרש"א שכ' דאל"כ תקשי סיפא גופא פשיטא כו' ובספר ישן כתוב רישא במקום סיפא ויראה מדבריו דהוה משמע ליה רישא נמי בבן נח ומש"ה רמי רישא אסיפא וקשה הא אינו סופג מ' לא שייך בבן נח דאזהרתן מיתתן ומלקות לית בי' וע' בת"ח שפי' דלא כרש"י אלא דהוה ס"ד דסיפא נמי בישראל ואין שחיטה מטהרתה בעודה מפרכסת ולוקה משום אבר מן החי ורמי כו': ויש לי לחקור אחת וגדולה היא אלי במה דמביא סייעתא לרב תנ"ה וכן ר' מני בר פשיט רמי רישא אסיפא והא לר' יוחנן דהלכתא כוותיה דאמר ע"ב דבשר מן החי נרמז בבשר בשד' כו' וא"כ איכא למימר לעולם דאמ"ה לב"נ אינו נוהג אלא בטהורי' כמו לישראל והא דקתני סיפ' דאין שחיטת' מטהרתה לענין בשר מן החי נקיט דאין שחיטתה מטהרתה וכולה בישראל קמיירי ואה"נ דבבן נח נמי דינא הכי דאמ"ה ממנו פטור ובשר מן החי חייב לשיטת הר"מ כמו שאבאר לקמן או דווקא בישראל ובן נח פטור לגמרי כמו שאבאר בסמוך אי"ה אלא דזה טעות כיון דלר"י בשר מן החי מקרא דבשר בשדה נפקא

ליה וכפירש"י ותו' לקמן ממלת בשדה קדריש שנפרש ממחיצתן וזה לא שייך אלא בעודה בחיי' דאם אכל בשר שתלש ממנה הוה חוץ למחיצ' משא"כ אם שחטה שנים או ששחט רוב שנים דעומדת לכך לנתחה אברים אברים ודאי דלא קאי לאו דבשר בשדה בעודה מפרכסת ומכ"ש לפי מה שנתן הר"מ ז"ל טעם בפ"ד מהל' מ"א ה"י דמה לי טרפה חיה או חתכה בסכין יע"ש היטב ותוכן כוונתו דהוה כלא נשחטה יע"ש פשיטא דלא שייך בטמאה באם שחט שנים לאו דבשר בשדה טריפ' אלא לאו דטמא' ופריך שפיר ומשני אלא רישא בישראל: אלא דיש להקשות דא"כ בן נח דמוזהר על בשר מן החי כמ"ש הר"מ בהל' מלכי' פ"ט וכבר נתקשה הלח"מ והכ"מ שם ומה שתי' הלח"מ כבר קדמו הרשב"א בחדושיו יעוין שם יש להקשות דאבשר מן החי אמאי מצוה בני נח כעת ונימא דלא נשנית בשר מן החי תו לישראל נאמרה ולא, לבני נח, ואי דנשנית מקרא דבשר בשדה הא במפרכס' בטמאה ליכא קרא דליתסר כמ"ש בסמוך ומקרא דנח דאך בשר בנפשו אסור ולימא לישראל נאמרה ולא לב"נ וקרא דבשר בשדה לאו מיותר הוא דדרשינן מיני' קדשים שיצאו חוץ למחיצתן והרבה דרשות כמ"ש התוספות כאן ע"ש אלא דכתבו דכולהו דריש מיניה וא"כ קשיא ועוד אפי' אי הוה מיותר קרא דבשר בשדה מ"מ נימא דאך בשר בנפשו לישראל בטמא' במפרכס' וממילא בעודה בחיי' לקי שנים וכ"ת ה"נ והרי הר"מ בפ"ט מהל' מלכי' כתב דבן נח מצווה על אמ"ה ובשר מן החי כעת ואמאי נימא לישראל כו': ובזה יש ליישב קושית התוס' ד"ה אלא לאו בבן נח דהא לא מקשה לעיל בפ' השוחט ל"ב לר"א ב"י דאמר החותך מן מפרכסת לישראל שרי ולב"נ אסור ממתני' דטהרות דקתני סיפא אין שחיטתה מטהרתה ובריש לא קתני דאלמא ליכא מידי כו' י"ל דר"א ב"י מוקי לה כולה בישראל ומש"ה רישא בטהורה ודאי דשחיטה מטהרתה דלישראל בשחיט' תליא מלת' ובטמא' אם אכל אמ"ה אינו סופג הארבעי' דמי שבשרו מותר כו' משא"כ דאין שחיטה מטהרתה לישראל מידי בשר מן החי דלאו בשחיטה תליא מלתא בטמא' ואסור מקרא דנח דאך בשר כו' וכדכתיבנא והא דאמר רב שיזבי אף אנן נמי תנינא ורב מני דרמי רישא אסיפ' הם סברי כריש לקיש דלא תאכל הנפש עם הבשר אזהרה אמ"ה ובשר מן החי ובתרווייהו אימעט ישראל מטמא' וע"כ רישא בישראל וסיפ' ב"נ ועיין תוספות ד"ה אלא: ובתוספות ד"ה אלא לאו בן נח כו' ותימא דתקשה, מכאן לראב"י עכ"ל ר"ל דאמר החותך מן מפרכסת אסור לב"נ ולישראל שרי אמאי לא תני ברישא בעוף טהור דאין שחיטתה מטהרתה מידי אמ"ה לב"נ דהא בב"נ קיימינן דאילו לישראל אף בטמאה אין מוזהר משום אמ"ה כדקתני רישא אבל אמ"ה אין סופג מ' ועיין מ"ש ברש"י ד"ה ואין ליישב זאת: עוד אבאר לך כי מה שכתב בפירש"י ד"ה ואין דבשר מן החי לא הוה נשנית בסיני לישראל בטמא' בעוד' מפרכס' צריך לומר למאן דסביר' לי' איסור חל על איסור באיסו' חמור וכר"י דאיסור מוסיף ליכא אם נא' דאין נוהג לע"ע בבני נח בשר מן החי וכמש"ל ועוד דאפשר דלא שייך לישראל ולא לב"נ אלא בלא נשנית כלל אבל כשנשנית מקצת המצוה לא שייך זה ועוד דלישראל בלא"ה אסור משום טמאה וזה יש לעיין אלא נאמר דאה"נ דבשר מן החי נוהג בב"נ וה"ה בישראל בטמא' בחותך מן מפרכסת בטמא' דהשתא הוה שפיר איסור מוסיף ובשלמא אמ"ה מיעטה קרא דלא תאכל הנפש עם בשר הא בשרו לחודי' מותר, ומיעטה טמאה משא"כ בשר מן החי דלא נפקא מהאי קרא לר' יוחנן אית

למימר לישראל בחותך מן מפרכסת דאסור משום בשר מן החי מאזהרה דנח דאך בשר כו' כמו לבן נח דנפקא מהאי קרא ועיין פ"ט מהל' מלכים: גמ' אמר רב אמ"ה צריך שיהא כזית מ"ט אכילה כתיב ביה עכ"ל פירש"י דל"ת מדפלגינהו קרא כו' הוקשה לו ז"ל פשיטא מ"ש מכל האיסורין וחי' דל"ת מדכתבי' תרי קראי לאמ"ה ובשר מן החי לר"י מבשר בשדה נפיק בשר מן החי ולר"ל מדכתי' עם הבשר יע"ש לקמן ברש"י ומשמע לכאורה דאם אכל אמ"ה אין צריך כזית דאל"כ למה חלק הכתוב בין בשר לאבר אלא דבאבר כברייתו א"צ כזית לזה אמר רב דאינו כן והחילוק בין אבר לבשר דבשר צריך כזית ואמ"ה אם אכל ולא שינה מברייתו מצטרף גידים ועצמות לכזית וא"צ כזית בשר ומש"ה פלגינהו קראי מהדדי ואיני יודע אכתי מי הכריחו לזה אמאי לא דאשמעינן טובא דל"ת אמ"ה בריה הוא ולא תאכל בין קטן ובין גדול משמע ואכילה דכתיב ביה לאית דו"ה זיתים דמחייב אמקצת נמי כמ"ש התוספות צ"ו ב' ד"ה ור"י אכילה כתיב שהוקשה להם באמת אמ"ה מ"ט צריך כזית ותי' דאינו חייב עד שיאכל כולו יע"ש וא"כ רב דבר זה גופא אתא לאשמעינן דלא תימא דבריה הוא ואין צריך כזית וכקושית התוספות לשם.

ועיין בתי"ט במס' טהרות שתמה על הרע"ב והר"מ בפי' המשניות שכתבו למ"ד אמ"ה לא צריך כזית והא ליכא למ"ד דפליג עליה דרב וה"נ פסק הר"ם בפ"ג מהל' מ"א דאמ"ה צריך כזית יע"ש: וברש"י ד"ה אינו סופג מ' כו'בדאיכא שיעור דאיסור אמ"ה בטהורה עכ"ל ר"ל דע"כ איכא כזית דבטהורה כה"ג מיחייב בישראל ובטמאה אין אמ"ה נוהג בישראל כרבנן דאמרי לעי' דאינו נוהג בטמאין דאי דלית כזית מאי אירי' טמאין טהורין נמי ופריך פשיטא דתיפוק ליה ביש כזית משום טמאה ולא ניחא לומר דאינו סופג משום אמ"ה אבל משום טמאה לקי דמשמע ליה דאינו סופג כלל ופריך שפיר: (ע"ב) גמרא אכל צפור טהור' בחייה בכ"ש במיתת' כזית ופירש"י בחיי' משום אמ"ה במיתתה בכזית ה"נ במשהו בשר גידים ועצמות ולפ"ז לא הוה משהו דריש' כסיפא דריש' משהו בשר וסיפ' בטמאה משהו ממש דבריה הוא כמ"ש התו' בד"ה א"כ אבל לפי מ"ש הר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ד ה"ב וז"ל האוכל עוף טהור כ"ש לוקה משום אוכל נבילה ואם אכלו אחר שמת לוקה בכזית ואעפ"י שאין בשר בכזית הואיל ויש בכולו עכ"ל דעתו ז"ל כמ"ש רש"י במכות י"ז ב' ריסק ט' נמלים וא' חי חי ממש ואעפ"י כן חייב משום נבילה כשבולעו הוא מת וכן סבירא ליה להר"מ ז"ל כן ולפ"ז באוכל עוף טהור חי למ"ד בהמה בחייה לאברים עומדת מיחייב תרתי א' משום אמ"ה וא' משום נבילה דאמ"ה דנהנה גרונו בכזית וכשיבוא סמוך לבית הבליעה הוא מת וחייב משום נבילה כפירש"י שם במכות ובחדא התראה מיחייב דתרתי לאוי נינהו והר"מ לשיטתיה דבהמה בחיי' לאו לאברים עומדת ומש"ה לא מיחייב אלא משום נבילה ולא משום אמ"ה כמו שפסק לקמן פ"ה מהל' אלו דאין אמ"ה בחיי' כמו שאבאר לקמן באורך ומיהו מכאן אין ראי' דכתב אף על פי שאין כזית ואמ"ה צריך כזית כמ"ש בפ"ה ומכל מקום אתי שפיר דלא השמיענו דין זה דיש אוכל אכילה אחת וחייב ב' מלקות אלא כמ"ש דלדידי' לא משכחת ליה דבהמה בחיי' לאו לאברי' עומדת ועיין בלח"מ כאן ובפר"ח בי"ד סימן ס"ב שכתבו במסקנא אה"נ דמימרא דרב מיתפרשת כפשוטו אכל צפור טהורה בחיי' בכ"ש משום נבילה וממש כ"ש ורב אליבא דרבי אמרה למילתיה דבהמה בחיי' לאו לאברים עומדת

והוה משהו דרישא כסיפא ממש והגמרא לפום מה דס"ד דאיירי באמ"ה השיב לו במשהו בשר גידים ועצמות אבל באמת אינו כן יע"ש ומה שיש להקשות מפלוגתא דר' ורבנן אבאר בסמוך בעזה"י: גמרא ת"ש נטל צפור שאין בו כזית כו' רבי פוטר וראב"ש מיחייב כו' ר"ל מדאמר ראב"ש על אבר ממנו חייב על כולו לכ"ש מכלל דרבי מודה על אמ"ה ממנו דחייב ועל כולו פטור דלאו לאברים עומדת אלמא דכ"ע לא בעינן כזית והא דנקיט שאין בו כזית משום דאי היה כזית היה חייב משום בשר מן החי כפירש"י דאין לומר דבא לאשמעינן דאמ"ה לא בעינן כזית דזה לן שייך הכא גבי פלוגתא דר' ורבנן אי בהמה בחיי' לאברים עומדת כמו שאבאר לקמן אלא כמ"ש דאף לדברי המקשה מש"ה נקיט אין כזית דאי לא הוה כזית הוא פטור הא ביש בו כזית מיחייב משום בשר מן החי כפירש"י ד"ה רבי פוטר יע"ש ומיהו נראה דא"כ אפי' אית כזית עם גידים ועצמות ר' פוטר מכלום והנראה דאה"נ לפום סברת המקשה אה"נ דנקיט אין כזית לאשמעינן דאמ"ה לכ"ע אין צריך כזית ומשני במשהו בשר כו' ופריך מי איכא מידי דבכול' ליכא כזית בשר ובא' מאבריו עכ"פ יש כזית עם גידים ועצמות דקתני אכל אמ"ה ממנו לוקה א"א בשלמא דלא בעינן כלל כזית א"ש אלא א"א דבעינן כזית מי איכא עוף כחוש כו' האי דבכולה ליכא כזית בשר ובא' מאבריו הוא גדול דיש כזית עם עצמות דקתני על אבר ממנ' חייב אבל וודאי איכא עוף קטן עד מאוד אבל שיהא גדול וכחוש כ"כ שאין בכולו כזית בשר ומשני קלניתא ופריך קלניתא עוף טמא וקשיא מסיפא דלמה לי כזית והא ברי' הוא אלא כעין קלניתא עיין בגמרא ומהרש"א הקש' דמריש' גופא הו"מ למפרך דאמאי פוטר רבי יע"ש ולולא דבריו הקדושים הייתי אומר דמרישא לא ה"מ למפרך דרבי דפוטר מאמ"ה הוא דפוטר ולא משום טמאה דמחייב בכ"ש דבריה הוא וכה"ג מצינו כמה פעמי' ועיין בריש או"ב במתני' דתנן פוטר ויש בו חיוב אחר וכהנה אין מספר אלא מסיפ' פריך שפיר דקלנית' בכ"ש מיחייב ואי דאמר כזית משום נבילה דבעינן כזית דאין איסו' חע"א לרבי וכמו שאבאר וא"כ וודאי נביל' לא חיי' אטומא' וכן פסק הר"מ בהל' מ"א פ"ג דאין איסור משום נבילה אלא מינין טהורין ועיין במ"מ וכ"מ שם דאין איסור חע"א וכיון שכן כזית ע"כ משום טומאה נקיט לה ובטמאה אף מיחייב בכ"ש דבריה הוא משא"כ ברישא שפיר מצינו לומר דרבי פוטר משום אמ"ה דאי הוה כזית היה מיחייב משום אמ"ה דאיסור מוסיף הוא מיגו דאיתוסף איסורא לבני נח וה"ה בשר מן החי הוה איסור מוסיף דנוהג בבני נח כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' מלכי' פ"ח והבאתיו לעיל ומנא אמינ' לה מהא דכריתות דף כ"ג ע"ב בסוף דם שחיטה דלרבי איסור חמור על קל הוא דחייל ולא קל על חמור אלא בקדשים משמע נמי דוקא בחמור על קל הא בשווין נמי לא דהא לא שמעי' לי' אלא בחמור על קל והא דאמר קל על חמור לא שמעינן משום להוסיף בקושייתו והא מעילה על חלב קל על חמור הוא יע"ש (ומה שיש לעיין מזה על פסק הר"מ ז"ל דהנאה הוה מוסיף אכתוב בכ"ה קי"ג ב') אבל בשווין לא שמעינן דחל וא"כ לרבי נבילה על טמאה לא חייל משא"כ ברישא דהוה מוסיף ואפילו אי נאמר דבשר מן החי לא נאסר כעת לבני נח לר' יוחנן מ"מ היה חמור שכן היה נוהג קודם מ"ת לבני נח וכר' יהודא דאמר הכין בג"ה ואי דנבילה הוה חמור שכן מטמא' כדאמרי' בזבחים דף ע' יע"ש מ"מ בהמה טמא' נמי מטמאה בלא איסור נבילה עיין בהמקש' ופ"א מהל' א"ה ועוד דנבילה דווקא בכזית וטמא' בכ"ש ולהר"מ בהל' מ"א בפ"ד ה"ג מ"מ

בעינן בין הכל כזית יע"ש וכה"ג כתבו התו' ביבמות ל"ג ע"ב ד"ה אמר ר"י שהקשו איך יחול טריפה על אמ"ה דאמ"ה מיחייב במשהו בשר גידים ועצמות יע"ש מכ"ש כה"ג דמחייב בטמאה בכ"ש ממש והוה קל על חמור ומש"ה הקש' מסיפ' דע"כ חייב משום טומא' ולמה לי כזית: הן אמת שיש לראות בהא דלעיל ק"א ב' וסבר ר"י דאיסור חע"א והאמר מניין לנבילת עוף טמא כו' ומאי קושיא דהוה קל על חמור נבילה בכזית וטמאה בכזית לא בעינן אלא משהו מש"ה לא חייל משא"כ ג"ה אטמאה וי"ל דר"י לשיטתי' דאמר אכלו ואין בו כזי' פטור וא"כ ג"ה אטומא' נמי קל על חמור הוא ומשני דאיסורו נוהג בב"נ היינו דשווין המה ומודה ר"י בשווין או דחומר' שכן איסורו נוהג בבני נח מכריע יותר ועיין יבמות ל"ב: ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד מה דקשיא לי במ"ש התו' זבחי' ע"א בד"ה דלר"מ איצטריך למעט עוף טמא דאיהו לטעמי' דאית לי' איסור חע"א לא ידענ' מקומו איו דלר"מ אית ליה איסור חע"א ג"ה ונבילה דהוה לי' איסור כולל ואדרבה אמרו בפ' אמרו לו על מתני' דיש אוכל אכילה אחת נימא דר"מ אית לי' איסור חע"א ומשני נהי דאיסור חע"א לית לי' פירש"י כגון נבילת בהמה טמאה איסור כולל אית ליה הרי בהדיא דלית ליה כה"ג איסור חע"א וצ"ע ולא היה בידי כעת הספרים לעיין בהם ואי"ה במקום אחר אבאר ובזה יש ליישב שיטת הר"מ ז"ל דפסק בפ"ד ה"ג מהל' מ"א דאוכל צפור בחייה חייב משום נבילה בכ"ש ובמיתתה בכזית עם גידים ועצמות ויש להקשות מברייתא זו דתנא בה ברישא נטל צפור שאין בו כזית ר' פוטר והא חייב משום נבילה לפי דבריו שכשבולעו הוא מת ונהי דאמ"ה לא מיחייב דלאו לאברים עומדת מ"מ אנבילה ליחייב ומסיפא דקתני חנקה ואכלה ד"ה בכזית דמשמע כזית בשר דברישא מירי ביש כזית עם גידים ועצמות וע"כ בסיפא ביש כזית בשר ואמאי הא לר"מ ז"ל מצטרף במיתתה גידים ועצמו' לכזית כמ"ש בפ"ד ה"ג וכבר עמד הפר"ח בסימן ס"ב על קושיא השניה יע"ש היטב וקושי' ראשונ' יש ליישב כמ"ש בסמוך דאה"נ דר' דפוטר משום אמ"ה ולא משום נבילה דאמ"ה לאו לאברים עומדת ועל נבילה מיחייב שכשבולעו הוא מת כמ"ש רש"י במכות ריסק ט' נמלים ואחד חי כו' אלא דסיפא קשיא אמאי בעינן כזית בשר דווקא וצריך לומר דמה דקתני ד"ה בכזית לאו למימרא דבעינן כזית לד"ה אלא דבכזית מיחייב לד"ה וגם רבי מודה דהיינו עם גידים ועצמו' וכמ"ש הר"מ שם דכשאוכלו כולו מצטרפין גידים ועצמות לכזית נבילה ואף שהוא דוחק קצת מ"מ יש ליישב כן דברי הר"מ ז"ל ועם זה יתיישב מה שהקשה הפר"ח דאיך יתכן באוכלו חי חייב משום נבילה והא קתני חנקה ואכלה ולא קתני אכלה חי ואי משום הא לא איריא דחנקה הוא דבעינן כזית הא חי בכ"ש ממש מיחייב משא"כ בחנקה צריך כזית עם גידים ועצמות ועם זה יתיישב קצת הא ד"ה בכזית ולא חשיב כ"כ דוחק והבן: ומה שהקשה עוד הפר"ח מההיא דמכות ריסק ט' נמלים וא' חי כו' ואי משום לבילה אלמא דאבריה לא לקי משום נבילה אלא בכזית עכ"ל ר"ל דלמה לי להצטרף באחד גופא חייב שש ואני אומר משום הא לא איריא דמאן לימא לן דהר"מ מפורש וא' חי חי ממש כפירש"י דתקשה עליו דלמא מפרש כפי' התו' שם דחי שלם ומת הו' ומש"ה בעינן כזית דחנקה ואכלה כזית עכ"פ עם גידים ועצמות והתם נמי והשלימה לכזית חייב משום נבילה ואליבא דמ"ד איסור חע"א כמ"ש התו' לשם והר"מ ז"ל מסברא דנפשיה אמרה דבולעו הוא מת ולא מהא דמכות למד כן ובזה אתיא דברי הר"מ קצת על נכון בזה: עוד

יש לראות במ"ש רש"י בד"ה ר' פוטר כו' דאי הוה כזית הי' מיחייב משום בשר מן החי דזה יתכן לריש לקיש דאמר בשר מן חי נפקא ליה מחד קרא עם אמ"ה מלא תאכל הנפש עם הבשר מש"ה שפיר אי הוה כזית אין נ"מ אי לקי משום אמ"ה או בשר מן החי וא"נ לאברים עומדת לאלקי אלא חדא דמחד קרא קא נפקי כדמסיק קן אכל אמ"ה ובשר מן החי לר"ל אין חייב אלא אחת משא"כ לר"י דהלכתא כוותיה וודאי אי אכל אמ"ה שיש עליו כזית בשר דלקי תרתי משום בשר בשדה ומשום לא תאכל הנפש וא"כ אכתי תקשה אמאי נקיט צפור שאין כזית בשר ליתני לפלוגתייהו נטל צפור ר' פוטר משום אמ"ה וראב"ש מיחייב משום אמ"ה דבלא"ה לרבי חייב משום נבילה אף בכ"ש ממש וכמ"ש לעיל לשיטת הר"מ ופוטר מאמ"ה קאמר וא"כ מאי איריא דאין בו כזית בשר אף יש בו כזית בשר פוטר מאמ"ה ועי' בתו' ד"ה שאין בו כזית ובפר"ח סימן ס"ב וצ"ל דסבירא ליה להר"מ ז"ל כשיטת התוספות דמאי דנקיט שאין בו כזית לרבותא דראב"ש קאמר דלא צריך כזית: ובפירש"י ד"ה ר' פוטר כו' ואי הוה כזית היה מיחייב משום בשר מן החי עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל לא ידענא מי הכריחו לכך דאמאי לא דהוה מיחייב משום נבילה וכמ"ש במכ' עכ"ל ולפי מ"ש בסמוך יש לומר דא"כ הא דמקשה קלניתא עוף טמא הוא כו' א"ה אימא סיפא ולא הקשה מרישא וכתבתי דר' פוטר מאמ"ה וקשיא למה לי שאין בו כזית דנבילה לא חייל אטומאה לרבי דאין איסור חע"א דמש"ה מקשה לו מסיפא מה"ט כמ"ש לעיל דאין איסור חע"א ומה"ט הוה מצי להקשות מרישא דמאי איריא שאין בו כזית ומש"ה כתב דחייב משום בשר מן החי והמקשה רוצה להקשות אף לר"ל דאמ"ה ובשר מן החי מחד קרא קא נפקי ומש"ה לא הוה מצי להקשות מרישא אלא מסיפא והבין זה: ובתוספות ד"ה שאין בו כזית ואכלו ר' פוטר כו' כיון דליכא מטריפה אלא חצי שיעור עד כאן לשונם קושייתם אהא דאמר שנטרפה עם יציא' רובה דלר"ל לאו לאברי' עומד' והשתא לרש"י דמ"מ לחתיכה בשר עומד' דאי הוה כזית בשר הוה מיחייב בשר מן החי א"כ לר"ל לילקי שתים א' משום טריפה ואחת משום בשר בשדה דנפקא מתרי קראי וי"ל דאיירי שאין כזית בשר על האבר אלא עם גידים ועצמו' דלא מיחייב על בשר מן החי והא דחייב אטריפה שנטל חצי זית מבשר טריפה עמו ואכלו כו' ובזה חייב והקשו עוד דא"כ אמאי לא חייב אאמ"ה אאותו זית עם גידים ועצמות לר"ל דאיסור חייל על חצי שיעור והביאו ראיה מההיא דמכות ולא הוצרכו להביא ראיה ממכות דהא לר"ל חצי שיעור מדרבנן אסור ואיסור חע"א על דרבנן וזה פשוט וא"צ לפנים מ"מ לרווחא דמלתא הביאו ראיה משם דאף לר"י דחצי שיעור אסור מ"ה כיון דאין איסור לאו ועשה כ"א איסור תורה מריבויא דכל חלב או מהלמ"מ שפיר חייל איסור אחר עליו ועיין שם בתוספות ד"ה דמוקי: בא"ד דלרבותא דר"א נקיט לה עיין בתוספות שכתב זה לא שייך לפלוגת' דר' וראב"ש כו' אי לאברים עומדת ותי' דנקיט אין בו כזית דאי הוה כזית היה מיחייב משום נבילה כמ"ש רש"י במכות והתוספות לא ניחא להו בכך דכתב שם וא' חי שלם דעל חי לא מיחייב משום נבילה.

ומה שהקשה עוד דא"כ חנקה ואכלה ד"ה בכזית דמשמע ברישא פליג אי בעינן כזית והא ליכא מאן דפליג יע"ש ודבריו צריכין ביאור ותוכן כוונתו נ"ל דקשיא ליה בשלמא לרש"י ברישא פליגי ר' ור' שמעון דלרבי לא מיחייב אלא בכזית בשר מן בשר מן החי ולראב"ש במשהו בשר עם גידים ועצמות כזית חייב משום אמ"ה דלאברים עומדת

וחנקה ד"ה גם ר"ש מודה דצריך כזית בשר דבהמת נבילה לאו בריה הוא משא"כ לתו' דגם ברישא אי הוה כזית בשר לא מיחייב לר' לא משום אמ"ה ולא משום בשר מן החי דחתיכת בשר נמי לא קיימא ואין בו כזית לרבותא דר"א קאמר א"כ היאך שייך למיתני חנקה ד"ה כזית והא ברישא אף בכזית לרבי פטור מכל דאנבילה לא מיחייב לשיטתם במכ' דחי שלם משא"כ למה שתי' הת"ח א"ש דברישא ל"פ אלא לר"י לא מיחייב אלא בכזית משום נבילה כמו שפירש"י במכות בריסק ט' נמלים ואחד חי ממש יע"ש ולראב"ש במשהו בשר מיחייב משום אמ"ה ובחנקה גם ראב"ש מודה דצריך כזית בשר דנבילה לא חשיב בריה וכבר כתבנו לעיל מה שיש לפרש בהא ד"ה כזית לפי הר"מ בע"א והארכנו בדבר זה יעוין שם היטב: ומה שהק' הת"ח היאך תלוי זה בפלוגתייהו וליכא מאן דפליג דאמ"ה מיחייב עם גידים ועצמות יע"ש לא ידענא מאי קשיא ליה ז"ל דודאי רבותא הוא בכאן ושייך לפלוגתייהו דה"א דטעמא דראב"ש דמחייב משום דאית ביה כזית בשר ומשום בשר מן החי הוא דמחייב ולא משום אמ"ה דמודה דלאו לאברים עומדת ולחתיכות בשר עומדת כמו לרש"י דלאברים אינה עומדת ולחתיכת בשר קיימ' כן היה מקום לטעות בדברי ר"ש לכך תני אין בו כזית בשר אפ"ה מיחייב משום אמ"ה דלאברים נמי עומדת לראב"ש ואף שכתבו התוספות לשיטתם להיפך דמאן דאי"ל דלחתיכה בשר קיימא כ"ש לאברים עומדת כמ"ש התוספות בס"ה לר"י לאו בהכרח אלא א"ל הכי וא"ל הכי: בא"ד דאמר ר"י בסמוך אכל חלב מן החי מן טריפה חייב שלש כו' עכ"ל ר"ל דוודאי לר"י חייב אאמ"ה אי אית עליו כזית תרתי משום אמ"ה ובשר מן החי בהתראה אחת דמתרי קראי נפקי לדידיה כדאמר לקמן ומיהו הא דאמר ר' יוחנן אכל אמ"ה מטריפה חייב שתים ומאי איריא מן הטריפה מכשירה נמי לשיטתם שכתבו לעיל דמיירי דאיכא עליו כזית בשר מדמחייב משום טריפה י"ל משום דריש לקיש נקיט לה דאיהו פליג עליה ואמר דאינו חייב אלא אחת כדמסיק דלאו לאברים עומדת ולא אתי חייל כו' משא"כ אי הוה אמר חייב שתיל משום אמ"ה ובשר מן החי וודאי דלר"ל לא מיחייב אלא חדא דמחד קרא נפק לדידי' מלא תאכל הנפש ומש"ה אשמעינן פלוגתייהו אי לאברים עומדת או לאו דלא הוה שמעינן אי הוה נקיט מן הכשירה משום בשר מן החי ואמ"ה ועיין בר"מ הל' מ"א ומה שיש להקשות על דבריו אבאר לקמן בהא דאכל בשר מן הטריפה ועיין בפ"ח שם הל' מ"א ואבאר לקמן אי"ה באורך מזה: גמרא אמר ר' יוחנן לא תאכל הנפש עם הבשר זה אמ"ה ובשר בשדה טריפה זה בשר מן החי ומן הטריפה בין לר"ל ובין לר"י מלת הנפש קאי למעלה ולמטה אלא דלר"י לא דריש מלת בשר דהיינו אבר ור"ל בשר היינו בשר מן החי ועיין בחדושי רשב"א בהעור ורוטב קכ"ט ב' הא דאמר לר"ש בשר מן החי אוכל שא"א יכול להאכילו לאחרים הקשה בשם הרמב"ם גופא דלר"י בשר מן החי נפקא מבשר בשדה ומנלן בבני נח ותי' בבני נח כתיב אך בשר בנפשו משמע בשר כשהוא בנפשו דהיינו דמו שהוא חיותו לא תאכלו.

והנה יש להקשות מנלן דאמ"ה לב"נ נוהג ואם נאמר דכל השיעורים הללו לישראל ולא לב"נ אין נ"מ בזה דמ"מ מיחייב במשהו בשר משום בשר מן החי ואם נאמר בני נח ג"כ צריך שיעור אפשר דגם בנח מלת בנפשו יורה על אמ"ה ועיין בפ"ט מהל' מלכים ובלח"מ שם ובשר מן החי נפיק לר"י מבשר בשדה כמ"ש רש"י ותוספות אבל הר"מ בפ"ד מהל' מ"א הלכה י' נתן טעם לזה ואמר שלוקה משום טריפה ותוכן ביאור דבריו

כתבתי לעיל דטריפה שאינה יכולה לחיות ומה לי בכולה או במקצתה דהיינו בשר מן הטריפה יע"ש: ובתוספות ד"ה אכל אמ"ה כו' ה"מ דלא מפרש בקרא כו' עכ"ל התוספות מחולקין עם הר"מ ז"ל בהל' ק"פ דלתו' כל מה שמפורש בקרא לא הוה לאו שבכללות אלא היכא דכולל דברים רבים ולא נזכר א' מהן בכתוב כמו לאו דכ"א צלי אש דממעט חי וחמי טברי' ומבושל וכמו מכל אשר יעשה מגפן היין וכדומה משא"כ היכא דמפורש בקרא כ"א לא הוה לאו שבכללות וקושייתם הוא ללישנא דפסחים דאפילו חדא לא לקי יע"ש בסוף כ"ש ומה שהביאו ראיה מדלקי על אלמנה וגרושה יש לעיין בה דהמעיין בסוגיא דקדושין ע"ז ב' יראה דקאמר התם להכי צריך גרושה בכ"ג לומר לך כשם שחלוקה גרושה כו' ופירש"י דהא ייחד לה לאו בפ"ע דכתיב ואשה גרושה מאישה לא יקחו) אלמא דאיצטריך קרא לזה וכבר הארכנו בזה בתכלית הארוכ' בכללים בכלל לאו שבכללות יע"ש בזה היטב.

ודע עוד בשר בשדה נמי מרבינן כמה דברים עובר שהוציא ידו וקדשים חוץ למחיצתה ובשר מן החי ואפ"ה לוקה עליו משום דשם א' הוא קדשים ועובר ובשר מן החי בשר בשדה משא"כ צלי אש דכולל כמה שמות מבושל וחי וע' במכות י"ח ע"א ד"ה ולילקי שכתבו התו' שם: ובד"ה לר' יוחנן אינו חייב אלא אחת ואע"ג דנא ומבושל כו' עכ"ל היינו לשיטתם שכתבו דמבשר בשדה נפקא בשר מן החי וקשיא להו שפיר דליהוי כנא ומבושל כיון שכל אחד מפורש בקרא והתנו עוד תנאי דבעינן שיהא מפורש בקרא וגם ו' כמו התם נא ובשל וכן מחרצנים ועד זג משא"כ הכא שלא כתיב ובשר בשדה וטריפה עש"ה ולכאורה קשיא ממ"נ אי חשוב לאו שבכללות כיון דלא כתיב ו' א"כ הדרא קושית התו' לדוכתיה בד"ה מכל הך לישנא דמפרש בפסחים דאינו חייב כלל לרבא אמאי חייב אחת על טריפה או אבשר מן החי ואי כיון דמפורש בקרא לא הוה לאו שבכללות א"כ לילקי תרתי וצ"ל דלענין חדא מיהא לקי לא הוה לאו שבכללות כיון דכ"א מפורש בקרא אבל לענין דלילקי תרתי לא ודוחק אם לא שנאמר כיון דלא כתיב בוי"ו הוה כשם א' ולא לקי שתים בהתראה אחת ועי' במהרש"א דגריס לר"ל כו' והתו' דמסיים לר"י הוא דל"ת דלר"ל לא שייך לאוסופי וי"ו משא"כ לר"י לכך כתבו דאפ"ה כיון דלא כתיב וי"ו לא מיחייב תרתי ועי' מהר"מ מלובלין ורש"ל גריס לר"י כמו שהוא לפנינו ועי' בכללים והארכנו שם.

ולמ"ש הר"מ דבשר מן החי מטריפה נפקא לא קשיא לר"י אלא לר"ל ומיהו להך לישנא בפסחים דחדא לא לקי קשה לר"מ ז"ל אמאי לקי אטריפה או אבשר מ"ה ואבאר אי"ה (דף קג ע"א) גמרא אכל אמ"ה מן הטריפה לר"י חייב שתים לר"ל אחת עי' בתו' ד"ה שאין בו מ"ש מזה. וראיתי להר"מ ז"ל שכתב בפ"ה מהל' מ"א ה"ה התולש אמ"הונטרפה בנטילתו לוקה שתים שהרי ב' איסורין באין כאחת וכן התולש חלב מן החי לוקה שתים מן השריפה לוקה שלש (משום אמ"ה וחלב וטריפה) ועי' בלח"מ ובפר"ח ס"ב שהאריכו בדבריו ואני באתי בקצרה הר"מ סובר איסור חע"א בא' מג' דרכים כולל ומוסיף וב"א כמו שהניח ביסוד מונח בפי"ז מהלכות אבל הי"ט ובפרק י"ד הח"י מהלכות מ"א ביאר שם יש אוכל יע"ש והמעיין שם יראה להדיא דבכל ענין אין איסור חע"א ואף בחלב שהותר מכללו אצל חיה אם לא בא' מג' דרכים שהרי כ' בפי"ד ולמה חל קדשים על חלב משום איסור מוסיף משמע דבלאו ה"ט לא היה ראוי לחול

עליו עוד כ' בפירוש בפ"ז ה"ב דאוכל חלב מנבילה חייב שתים מתוך שנוסף איסור על כל הבהמה והאי מוסיף לאו דוקא דכולל הוא דהוה ולא מוסיף הרי אף דחלב הותר מכללו אצל חיה אפ"ה לא חל עליו שום איסור אם לא בא' מג' דרכים ולפ"ז בודאי דטריפה דחייל אחלב משום איסור כולל וכן אמ"ה דמוסיף לבני נח ולפ"ז אין מקום לדברי לח"מ שם בישוב הראשון יע"ש היטב ויש ליישב דבריו דודאי אמ"ה על חלב וטריפה הוה קל על חמור כמ"ש התו' ביבמות ל"ב ע"ב ד"ה אמר ר"י יע"ש דאמ"ה יש לו היתר בשחיטה וטריפ' אין לו היתר יע"ש וא"כ יש לנו לומר דבמוסיף דוקא בשניהן שוין או בחמור על קל ולא איפכא חייל ומש"ה כתב אוכל אמ"ה מן הטריפה שהרי שני האסורין באין כאחת דאל"ה אין אמ"ה חל על טריפה אף דמוסיף דהוה קל על חמור וכמ"ש ומש"ה כ' דאוכל חלב מן החי חייב ב' משום אמ"ה וחלב דאמ"ה על חלב הוה חמור על קל ואין לחוש מה דאמ"ה יש היתר לאיסורו ועי' בתו' שם ביבמות ואוכל מן הטריפה חייב ג' כיון דגלי קרא דטריפה חייל על חלב אף דהוה קל על חמור (דנבילה משום דמטמאה משא"כ טריפה ששחטה מטהר מידו נבילה וצ"ע בתו' דפד"א בד"ה ור"י במ"ש דנבילה מטמא דהתורה אמרה דיבוא איסור טריפה יע"ש) ומתוך דחייל טריפה חייל נמי אמ"ה במיגו כמ"ש הלח"מ שם אבל אחר העיון ליתא דודאי באיסור מוסיף חייל נמי קל על חמור כמו שהביאו התוספות ראיה בפד"א ד"ה ר' יוסי מההיא דנשאה זקן והר"מ ז"ל פסקה להלכה בהלכות שגגות יעויין שם וכן בחמותו ונעשית א"א דהוה מוסיף אף דהוה קל על חמור ועיין בפ"ד מהלכות שגגות הלכה ב' דיש בועל בעילה אחת וחייב כו' דכלתו מתוך שנאסר לשאר בני יעקב דהוה בכרת או בחנק ניתוסף איסור כלתו דהוה בסקילה אף דהוה קל על חמור הרי בבירור לא בעינן מוסיף חמור על קל או שניהן שוין כו' א"כ לאיזה צורך כתב ששני איסורין באין כאחת בדין אכל אמ"ה מן הטריפה שהרי אמ"ה מוסיף הוא וכבר הארכנו בחדושינו ח"א ביבמות והבאתי ראיה להר"מ ז"ל בכולל אף בקל על חמור חייל מדפסק בפ"ח מהלכות מ"א ג"ה של נבילה וטריפה חייב ב' וטריפה על ג"ה הוה קל על חמור דנבילה בכזית וג"ה במשהו וכמ"ש התו' ביבמות פד"א ל"ג ע"ב ד"ה ר"י דאמ"ה הוה חמור במשהו בשר גידים ועצמות ומנבילה אין ראיה שכן הטמאה אלא מטריפה ומש"ה אית נמי ראיה דטריפה חל על חלב ומיהו מהתם אין ראיה דחלב הותר מכללו אצל חיה כדכתיבנא לעיל ומ"מ מוכח כמ"ש: וע"כ נראה לי כמו שאבאר וקצת מזה הרגיש בעל פר"ח והוא דהר"מ מתחלה כתב בבא פשוטה דאוכל אמ"ה שנטרפה בנטילתו דחייב ב' דהוה ב"א ויותר נראה דבא לאשמעינן דוקא נטרפה בנטילתו הא נטרפה ולאחר מיכן לא חייל איסור טריפה על אמ"ה דלא הוה לא כולל ולא מוסיף וזה שכתב שני איסורין באין כאחת ר"ל דאי נטרפה לאחר מיכן לא מיחיב משום טריפה וכה"ג כתבו התו' בשמעתין ד"ה איסור חלב כו' דהא, דאמר אוכל חלב מן החי שחייב שלש שנטרפה עם יציאת רובה לאו דוקא דה"ה נטרפה במעי אמו אלא לאפוקי נטרפה לאחר מיכן וה"נ להר"מ ז"ל דמה דנקיט ונטרפה בנטילתו ושני האסורין באין כאחת היינו לאפוקי אם נטרפה לאחר מיכן ונקיט לישנא דאיתאמר בגמרא באוקמתא דרבא כאן והדר אמר תלש חלב מן הטריפה שהיתה קודם לכן חייב שלש בתחלה חלב ואח"כ טריפה ע"י כולל ואח"כ אמ"ה דהוה מוסיף וחייב שלש: ודע דיש להקשות בדברי רבינו קושיא עצומה והוא

דאמאי פסק בדין הראשון, תלש אמ"ה ונטרפה בנטילתו חייב שתים והא בלא"ה חייב שתים לר"י משום אבר מן החי ובשר מן החי בהתראה אחת דע"כ מיירי שיש כזית בשר עליו והיא הקושיא בעצמה שהקשו התו' ד"ה שאין בו אלא דהתו' הקשו לר"י באוכל חלב מן הטריפה דבאוכל אמ"ה מטריפה ל"ק להו דאמאי נקיט טריפה משום פלוגתא דר"ל כדכתיבנא לשם אבל הר"מ דפסק כר"י אמאי נקיט טריפה ותירוצם שתירצו שם דבהמה בחייה לאו לחתיכת בשר קיימא לא שייך להר"מ דמה בכך דהוה ב"א אמ"ה ובשר מן החי כמ"ש וראיתי להפר"ח בסי' ס"ב שכתב ואי קשיא התולש חלב דלוקה שתים שלש הוה למלקי בשלמא בתולש אמ"ה ובתולש חלב מן הטריפה כיון דלוקה משום טריפה תו לא לקי אבשר מן החי יע"ש ולא ידעתי דאכתי קשה למה לי' מן הטריפה דבלא"ה איכא משום בשר מ"ה וכן בתולש חלב מן הטריפה למה לי טריפה והא בלא"ה איכא שלש משום חלב ואמ"ה ובשר מ"ה ואמ"ה ובשר מ"ה חייל על חלב דהוה מוסיף לבני נח אף לר"י כמ"ש הר"מ בהל' מלכים והבאתיו לעיל ואמ"ה ובשר מן החי בהדדי אתיין.

ואין לומר באוכל אמ"ה מן הטריפה מיירי דליכא כזית בשר אלא שלקח מטריפה אחרת זה וודאי דוחק בדברי הר"מ ז"ל ועור דתקשי. קושית התו' ד"ה שאין בו דאף דהר"מ סובר דחצי שיעור אסור מ"ה מ"מ איסו' חל על חצי שיעור כמ"ש בהלכות שבועות פ"ד שבועה שלא אוכל משקצים כ"ש חייב יע"ש והוא כשיטת התוספות בשבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי והבאתיו לעיל וא"כ צ"ע והנה יש ליישב קצת דאשמעינן דווקא שנטרפה בנטילתו.

הא לאחר מיכן לא חייל' איסור טריפה דלא הוה כולל מה שאין כן אי הוה אמר בשר מן החי ואבר מן החי לא הוה ידעינן הך דינא אבל מדין השני קשיא דאמאי באוכל חלב מן החי חייב שתים ותו לא שלש הוה למלקי חלב ואמ"ה ובשר מן החי כמ"ש לעיל בזה והנה היה נראה לומר דרבינו סובר כפירש"י ז"ל דאף למ"ד בהמה בחייה לאו לאברים עומדת מ"מ לחתיכת בשר קיימא והיינו דלרבי דוקא צפור שאין בו כזית דאלו היה בו כזית הוה לוקה משום בשר מן החי ולפ"ז א"ש דבדין הראשון אמ"ה וטריפה לוקה שתים ובדין השני אוכל חלב מן החי לוקה שתים והיינו משום בשר מן החי וחלב ואמ"ה אינו חל עליו דאין איסור חל על איסור כיון דמיירי ביש כזית בשר עליו וחייב משום בשר מן החי דחלב נמי בשר מיקרי כמו שאבאר לקמן בעזה"י ובדין השלישי אוכל חלב מן הטריפה דלוקה שלש, משום בשר מן החי וחלב וטריפה דטריפה על חלב הוה כולל ובשר מן החי על טריפה הוה מוסיף לבני נח או דב"א הוא בשר מן החי וטריפה דבחייה לחתיכת בשר קיימי והוה כא' ומיהו חלב לאו ב"א הוא לר' יוחנן דחל במעי אמו לשיטת הר"מ בפ"ט מהלכות אלו דבן ט' חי חלבו אסור והארכנו לעיל בהא דאמר שמואל וחלבו מותר יעו"ש היטב ועיין מה שאכתוב בתו' ד"ה דאיסור יע"ש: אלא דחדא דהר"מ ז"ל כתב דחייב משום אבר מן החי משמע בדוקא נקיט ואלו לפי מה שכתב הוא משום בשר מן החי ועוד דא"כ בדין הראשון באוכל אמ"ה וטרפו בנטילתו אמאי חיוב שתים והלא בשר מן החי קדים טובא דלחתיכת בשר קיימא בחייה ותו לא אתי איסור אמ"ה וטריפה וחיילי עליה אלא ודאי דגם הר"מ סובר דלא קיימא לחתיכת בשר כפי' התו' והוה שני איסורין כא'.

וזה יש ליישב בדוחק דאה"נ דמיירי שלא היה כזית בשר מבהמה זאת ומש"ה איכא עליה איסור אמ"ה וטריפה ג"כ דטריפה בנטילתו דאיסור כא' הוא וצירף חצי זית מבהמה אחרת ולדוחק יחשב כמו לפירש"י ז"ל בפלוגתא דר"י ור"ל באכל אמ"ה מן הטריפה וכמ"ש התוס' ד"ה שאין בו כזית והבאתיו לעיל.

אלא דכל זה לא ניתן להאמר בדברי רבינו ז"ל כלל מכמה טעמים שכתבנו חדא שכ' משום אמ"ה ועוד דוחק לומר לרבינו שלקח מבהמה אחרת ואף לרש"י צ"ל כך בפלוגתא דר"ל ור"י מ"מ אלו היה דעת רבינו כך לא הוה שתק מלפרשו: עוד זאת אדרוש לפי מה שכתבנו דהר"מ ז"ל נקיט ששני איסורין באין כאחת לומר דאלו טריפה באחרונה לא ישא האיש ההוא אלא ארבעים משום אמ"ה דטריפה לא הוה כולל כו' יש להקשות פשיטא דלא חליא איסור טריפה כלל אלא לאחר מיכן בשעה שנטרפה דבשעה שתלש ממנו האבר לא נטרפה וא"כ מפני מה כ' ששני האיסורין באין כאחת וע"כ לומר דאי נטרפה מקודם לכן לא הוה חייל אמ"ה והא מוסיף הוא ואפשר דרבותא קמ"ל דאף דנטרפה בנטילתו וה"א דלא חל איסור טריפה על אמ"ה קמ"ל דחל דהוה כא' ומכ"ש בטריפה מקודם דחל אמ"ה דהוה מוסיף ופשיטא דחל אלא דקמ"ל דאף דהוה בא' דטריפה חייל על אבר מן החי וחייב ב': עוד אפשר לומר דלהר"מ בהמה בחייה לחתיכות בשר קיימו ואפ"ה חייב שתים באוכל אמ"ה מן הטריפה דאיסור טריפה חל על בשר מן החי דהוה מוסיף דמתחלה הית' אסור' להדיוט ומותרת לגבוה ועכשיו כשנטרפה איתוסף לגבוה וכבר כתבו התו' בדף ק"א דנבילה אג"ה הוה מוסיף ואף בבהמת חולין דראוי להקדישה כמ"ש שם אלא דלא דמי כלל להתם דמה שהיה אסור להדיוט היינו בחייה בלא נשחטה וה"ה לגבוה לא ראויה כך אלא לאחר שנשחטה היתה ראויה לגבוה כה"ג להדיוט נמי אישתרי ולא הוה מוסיף כלל כה"ג גמרא במאי קמפלגי כגון שנטרפה עם יציאת רובה עי' בריש פירקן בתו' ד"ת אלמא שהביאו ראיה מכאנדאמ"ה אינו חל עליה עד שיולד ונראה לי דה"ט דאינו חל עד שיולד דלא תאכל הנפש כתיב וכל זמן שהוא במעי אמו לא חשיב נפש אבל אין לומר דבמעי אמו יש היתר לאיסורו ולשחוט האם ולכך הוה ב"א דלא איקבע איסורא דא"כ כשיצא לאויר העולם נמי יש היתר לאיסורו ע"י שחיטה עצמו ולא איקבע איסורא ואמאי אמרינן לאו לאברים וכן לר"ל דבהמה בחייה לאברים עומדת ולא חייל טריפה והא יש היתר לאיסורו אלא כמ"ש בסמוך אלא שראיתי להרשב"א ז"ל בריש פירקין על הא דאמר דמוקדשין חל על ג"ה אף דג"ה נוהג בשליל היינו היכא שהוציאו לאויר העולם אבל במעי אמו לא איקבע איסורא דיש היתר בשחיטת אמו ולא איקבע איסורא וחייל מוקדשין והביא ראיה מכאן דאמר לר"י באוכל חלב שנטרפה עם יציאת רובה דבהדדי אתיין והא לר' יוחנן בהמקשה אית ליה תלש חלב מבן ט' חי חייב אלא כיון דבעודו במעי אמו יש לו היתר לא איקבע איסורא והוה ב"א יע"ש א"כ יקשה לאוקמתא דרבא שתלש אבר וטרפה בו לר"י אינה לאברים עומדת דא"נ לאברים עומדת הוה ב"א דיש היתר לאיסורו בשחיטה וכן לר"ל דלאברים עומדת ולא אתי טריפה וחייל והא לא אקבע איסורא דיש היתר ע"י שחיטה והוה ב"א וכן לקמן באוכל חלב דאמר דכ"ע לאברים עומדת, ובמייתי טריפה וחייל על אמ"ה והא לא איקבע איסורא אם לא שיש לחלק בין במעי אמו שיש היתר בשחיטת אמו משא"כ לאחר שנולד דכמו שהוא עכשיו בלי תיקון איסור אמ"ה רביע עליה משא"כ במעי אמו דא"צ לו שום

תיקון בעצמו אלא ע"י שחיטת אמו ומש"ה אמ"ה אינו חייל עד שיולד: ויש ד' אוקמתות דכ"ע לית להו מוסיף אלא דפליגי אי בהמה בחייה לאברים עומדת לר"י לאברים עומדת והוה ב"א ולר"ל לאו לאברים ומוסיף לית ליה ואבע"א דכ"ע לאו לאברים עומדת ובנטרפה לאחר מיכן ופליגי לר"י לית ליה מוסיף ולר"ל אית ליה מוסיף א"נ דכ"ע לאברים עומדת ונטרפה לאחר מיכן ובא"נ מיתוקמא בין שנטרפה עם יציאת רובה ובין לאחר זמן ופליגי במייתי אמ"ה וחל על טריפה ובהך אוקמתא פליגי ע"כ לאחר מיכן דאי ביציאת רובה הוה ב"א דלאברים עומדת ובמייתי איסור טריפה וחייל אאיסור אבר לר"י חייל ולר"ל לא חייל וקשיא לי אמאי יחול טריפה על אמ"ה דלא הוה לא כולל ולא מוסיף ואף קל על חמור הוא דאמ"ה בשר גידים ועצמות ובשר כ"ש ונוהג מזמן ארוך בבני נח וטריפה לא חמור כ"כ כבר תי' התוס' בד"א ל"ג ע"ב ד"ה ר"י דטריפה חמורה דאין היתר ואמ"ה יש היתר יע"ש ומ"מ לא הוה לא כולל כו' ומש"ה אמר ר"ל דלא חייל דלא הוה לא כולל ולא מוסיף כמ"ש: ודע דאם נאמר דחלב מן החי הוה בשר ולא אמ"ה כמ"ש הרשב"א בשם הרמב"ן ושאר פוסקים והא דאמר לקמן אכל חלב כו' כוליא בחלבה וה"ה ודאי דיש דברים הרבה בבהמה שאינן נכללים תחת סוג אמ"ה אלא בשר מן החי א"כ י"ל דטריפה על אמ"ה הוה כולל מיגו דאיתוסף איסור טריפה על חלב דלא הוה מתחלה אסור לא משום אמ"ה ולא משום בשר מן החי דאף למ"ד בהמה בחייה לאברים עומדת מ"מ לחתיכת בשר לא קיימא וכמ"ש התוס' ד"ה שאין בו כו' והבאתיו לעיל וא"כ הוה כולל טריפה על חלב מיגו דאיתוסף איסור טריפה על חלב ושאר דברים שאינן נכללין תחת סוג אמ"ה וכהשגות הר"א בריש פ"ה מהלכות מ"א יע"ש ואחלב חייל דהוה מוסיף לגבוה מש"ה חל נמי אשאר אברים וא"כ י"ל אמאי כתבו ביבמות דלא הוה כולל ויש לעיין אם נאמר כולל כה"ג ע"י חלב דחלב בלא"ה אסור משום חלב ולא אמרינן כולל אלא היכא שכולל דבר המותר ומ"מ כולל הוא לשאר דברים שאינן נכללין בסוג אמ"ה והבן זה.

א"ד הוא אוקמתא דרבא והביאו הר"מ לפסק הלכה שתלש אבר וטרפה בו ור"י סובר לאו לאברים והוה ב"א ור"ל סובר לאברים ולא חייל והלכה כאוקמתא ב' וכר"י וכרבא וכבר נתבאר לעיל באורך מה שיש לעיין בזה והתוספות שהקשו לשיטת רש"ל ד"ה שאין בו לריש לקיש ה"ה דה"מ להקשות לאוקמתא דרבא דאי בהמה לחתיכות בשר קיימא איך יחול איסור טריפה ואמ"ה על בשר מ"ה לר' יוחנן גמרא אכל חלב מן החי מטריפה חייב ב' וח"א שלש ואיכא תלת אוקמתא א"א שנוטל עם יציאת רובה מ"ד שלש בהדדי אתיין ומ"ד ב' דאינה לאברים ואבע"א דכ"ע אינה לאברים ומ"ד שלש דחל איסור אמ"ה דהוה מוסיף ומ"ד שתים דלית ליה מוסיף כו' ולהנך ב"א חייב שתים משום חלב וטריפה ואבע"א שנטרפה לאחר מיכן מ"ד ב' משום חלב ואמ"ה דבהדדי וטרפה אין חייל ומ"ד שלש משום טריפה דחל ודע דלאוקמתא ב' ע"כ בנטרפה עם יציאת רובה דאל"כ אלא לאחר מיכן היאך חל טריפה על חלב למ"ד שתים אחת הוא דהוה דמאן דלית ליה מוסיף כ"ש כולל אלא ע"כ ביציאת רובה דהוה ב"א משא"כ לעיל בפלוגתא דר"י ור"ל באוקמתא ב' א"ל הכי ואיכא למימר הכי וכדכתיבנא וראיתי להתו' בשבועות כ"ד א' ד"ה האוכל דברים אשר נפלאו ממנו לכן אכתבם כתבו שם עלה מה דאמרינן בהמה בחייה אית בה איסור עשה דאין זבוח והוא לאו הבא מכלל עשה וזבחת מבקרך

דא"כ איך אמר כאן שנטרפה עם יציאת רובה דבהדדי אתיין והיאך חלין על איסור עשה דשאינו זבוח דאף במעי אמו קיימא בעשה ועוד למ"ד בהמה בחייה לאברים עומדת איך משכחת כלל דיחול אמ"ה על שאינו זבוח אלא דלא הוה עשה כלל יע"ש היטב בדבריהם הנה מ"ש למ"ד לאברים הוא במכ"ש לאו למ"ד לאברי' דפשיט' קשה איך יחול אמ"ה על שאינו זבוח אלא אף למ"ד לאברים עומדת איך יחול על עשה דאינו זבוח דחל במעי אמו ואמ"ה עד שיולד כמ"ש קודם אמנם לי ההדיוט הכותב לא הבינותי דבר זה דאמאי נאמר איסור עשה דאין זבוח הוה במעי אמו דמבקרך כתיב ובמעי אמו לאו בקר וצאן מיקרי ואולי נאמר דשאני אמ"ה דלא תאכל הנפש כתיב ובמעי אמו לא חשיב נפש וכן חלב כ"ז שלא יצא לאויר העולם אף לר"י דחלב שור כתיב כו' ואף לר"י דחדשים גרמי מ"מ בעינן יציאה לאויר העולם כמ"ש בתוס' ד"ה דאיסור חלב וכמו שאבאר שם אלא דקשיא מטריפה דמ"ש טריפה דאינו חל במעי אמו לפי מ"ש כאן דטרפה אינו חל במעי אמו דיש היתר בשחיטה ע"י אמו ה"ה איסור עשה דשאינו זבוח לא חל במעי אמו דיש היתר ע"י שחיטת אמו וכ"ש דוזבחת מבקרך ובמעי אמו לא נקרא בקר וצאן וצ"ל דהתו' בשבועות סברי דוקא חלב ואמ"ה לא חל במעי אמו חלב דלא מיקרי שור ובחלב כתיב כל חלב שור ואמ"ה או דלאו לאברים עומדת במעי אמו דלאו לחתיכה קיימא או דלא מיקרי נפש במעי אמו כמו שכתב לעיל אבל טריפה ואין זבוח אה"נ דחל במעי אמו ובדוקא נקיט נטרפה ביציאת רובה בהדדי אתיין והוקשה להם איך יחול כולם על איסור דשאין זבוח דאף על עשה אין איסור חע"א: ודע שמה שהוקשה להם איך יחול אמ"ה על שאין זבוח י"ל גזירת הכתוב הוא כמו ג"ה אמאי לא הוקשה להם איך חל על שאין זבוח אלא דא"א לחול בע"א דאי לאחר שחיטה הא דומיא דיעקב דמחיים דוקא ועוד דקרא סתמא אמר אף מחיים ועיין בר"פ בתוס' ד"ה אלמא שהקשו איך יחול ג"ה על אמ"ה ותירצו דא"א לחול בע"א ור"ל גזירת הכתוב הוא ועוד תירצו דאמ"ה אינו עד שיולד ואכתי איכא עשה דשאין זבוח אלא דא"א לחול בע"א וכמ"ש וא"כ מה הוקשה להם מאמ"ה על שאין זבוח ועיין במהרש"א שם בשבועות יע"ש ומה שהוקשה להם איך יחול חלב וטריפה על שאין זבוח בזה יפה הקשו דאימא דאיסור חלב וטריפה לאחר שחיטה דוקא דליכא אמ"ה ואין זבוח הוא דחייל.

וכמ"ש מהרש"א שם אבל למ"ש התו' כאן ד"ה דאיסור חלב לרבא אליבא דר' יוחנן בתלש אבר וטרפה בו כו' דמיגו דחייל טריפה אחלב דהתורה אמרה יבוא איסור טריפה ויחול אאיסור חלב חייל נמי אמ"ה על טריפה יע"ש א"כ מש"ה חיילי כולם אמ"ה וחלב וטריפה על שאין זבוח דמיגו דחייל אמ"ה על שאין זבוח דא"א לחול בע"א והתורה אמרה כן וכדכתיבנא חיילי נמי טריפה וחלב מיגו כו' כמ"ש התוס' לענין אמ"ה על טריפה אמנם הא קשיא לרבא דאמר לעיל כגון שנטרפה עם יציאת רובה איך יחול איסור טריפה על שאין זבוח אם לא מחמת מיגו וקשיא למ"ד שתי' לר"י האיך משכחת ליה או שלש או אחת דאי אית ליה מיגו שלש ואי לית ליה מיגו אם כן איך יחול טריפה על איסור עשה דשאינו זבוח הא אמ"ה גופא לא חל על חלב ואיך יחול טריפה על שאינו זבוח ואף אחת לא יחול ולא לילקי כלל וכלל בחלב איך יחול על שאין זבוח ובכללים הארכנו בזה בעזה"י: גמרא מידי, דהוה אחלב ואידך שאני חלב דהותר מכללו וקשיא לי למ"ד כן מאי ראיה הוא דשאני טריפה על חלב דהוה כולל משא"כ טריפה אאמ"ה

ליכא כולל וגם אידך ל"ל שכן הותר מכללו דאי הוה אמרינן בהמה אינה עומדת לחתיכת בשר אף דישנה לאברים נימא דטריפה ע אמ"ה הוה כולל דמיגו דחל טריפה על בשר וחלב למ"ד חלב בשר מיקרי וכמ"ש לעיל חייל נמי אאמ"ה ואידך דוקא חמור על קל דחייל בכולל ולפמ"ש הלח"מ בתירוצו להר"מ בפ"ה באורך יע"ש יתיישב קצת דמיגו דחייל טריפה אחלב דהתורה אמרה יבוא והוא משום דהוא כולל חייל נמי איסור טריפה אאמ"ה מחמת זאת המינו אבל קשה מה דאמר ואידך אחלב הוא דחייל דהותר מכללו ואמאי לא דהוה כולל ועיין בתו' פד"א ל"ב ב' בד"ה ור"י יע"ש בסוף הדבור ויש ליישב קצת יע"ש ואין להאריך: ובתוספות ד"ה ומר סבר כו' וי"ל דדרשינן כל מין כו' עכ"ל הקשו דאי כר"א א"כ אמ"ה ע"כ חל על טמאין ואי כרבנן בלא"ה מי שבשרו מותר וחי' לעולם כרבנן ובשרו לא ממעטאלא מין שבשרו מותר להכי אמר טעמא דאין איסור חע"א בטריפה ועיין במהרש"א דלמא לרבנן טעמא מי שבשרו מותר דאין איסור חע"א י"ל דבהא לא ס"ל כרבנן עכ"ל מ"ש א"נ לאברים עומדת טומאה קדים א"ל הא דלא חייל אמ"ה עד שיולד הוא דבמעי אמו יש היתר לאיסורו ובטמאה לא שייך זה אלא דלא ניחא ליה בכך וטעמא אחרינא ביה כמ"ש לעיל ועוד דאמרינן לנפל שלא נקשרו אבריו בגידיו אלמא איסור טומאה ודאי קדים ומ"ש בהא לא ס"ל כרבנן י"ל דרבנן סבירא להו איסור חע"א במוסיף ומש"ה הוצרכו לומר מי שבשרו מותר ואיהו ס"ל דאין איסור חע"א במוסיף וא"צ לדרשא זו ופלוגתא דתנאי היא ודרשא פשוטה דמי שבשרו מותר ודאי אית ליה דגם ר"א אית ליה דאי לאו משום היקשא דכל שאתה מצוה על דמו אתה מצוה על אבריו יע"ש בזה: ובד"ה דאיסור חלב כו' דוקא נקיט והוציאו לחוץ הוא דמיקרי חלב כו' דלא מיחייב משום טריפה עד שיולד כמו אמ"ה עכ"ל יש לומר בשני פנים הא' דלא מיקרי חלב עד שיצא לחוץ דאויר העולם מיהא בעינן וכ"ז שלא יצא לאויר העולם לאו חלב מיקרי או דבמעי אמו יש היתר לאיסור ע"י שחיטת אמו וכמ"ש הרשב"א ר"פ והבאתיו לעיל ולא איקבע איסורא וזה ניחא טפי דמדהביאו אח"כ מטריפה דהוה כמו חל ומה ראיה דשאני חלב דכתיב ביה שור אלא משום דיש היתר לאיסורו וכבר הארכנו בזה בתכלית האריכות בסוגיא דחלבו מותר יע"ש בדף צ"ב ב' ועיין בכריתות סוף פ' דם שחיטה ובהמקשה ועיין במהרש"א: (ע"ב) גמרא חלקו לאבר מבחוץ נמי חייב מ"ט מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי עכ"ל עיין בר"מ ז"ל בהלכות מ"א בפ"ה ה"ד ובמ"מ ובלח"מ יע"ש מ"ש בזה ואי"ה בחדושינו ליורה דעה אבאר מזה באורך בעזה"י: ובתו' בד"ה חלקו מבחוץ כו' ונראה לפרש חלקו מבחוץ פטור ואפי' אכלו בבת אחת דבעי שיהא מחובר בפיו יהיה שם אבר עליו עכ"ל וכפי הנראה דהתו' לשיטתם בדף צ"ו ע"ב בתו' בד"ה ור' יהודא דאינו חייב על אבר מן החי עד שיאכלנו כולו ואפילו היה בו כמה זיתים במשהו בשר עם גידים ועצמות גזירת הכתוב הוא דאינו חייב עד שיאכל כולו שלם ומיהו אי איכא כזית בשר עליו ודאי בחד זית מיחייב אף שלא אכלו כולו מיחייב משום בשר מן החי אבל אי לא הוה בה כזית בשר אלא עם גידים ועצמות אף שיש בו כמה זיתים כיון דחידוש הוא דבעלמא בעינן כזית בשר דוקא וכאן מצטרף נמי גידים ועצמות ומשלימין לכזית אינו מיחייב עליו עד דיאכלנו לכולו אלא דלעיל כתבו דהכי משמע מקרא וכאן כתבו בע"א דאין לך בו אלא חידושו ונראה דהיא היא כיון דחידוש הוא אמרינן בו בעינן קרא כדכתיב דנפש משמע

כולו ופריך שפיר היכא משכחת ליה לריש לקיש דיהא חייב על אמ"ה או דפריך דמסתמא אבר יש בו כמה זיתים או דפריך דבדרך אכילתו הוא לועס ואין שם אבר עליו דאינו שלם ומחובר בפיו ומשני בגרומתא זעירא דבולעו בבת אחת כו' ועיין באורך מה שכתבנו שם בדף צ"ו ע"ב בתו' בד"ה ור' יהודה וביורה דעה אכתוב עוד מזה בעזה"י: גמ' אמר ר"א אמר ר' יוחנן אכל חצי זית כו' עיין בהר"מ ז"ל בפ' י"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה י"ג שפסק כן דאכל חצי זית והקיאו וחזר ואכל אותו חצי זית בעצמו דחייב דהרי נהנה גרונו בכזית וכר' יוחנן דאמר הכין ובפרק ה' מהל' מאכלות אסורות כתב כר"י דחלקו לאבר מבחוץ פטור עליו ושאני שאר איסורין כמ"ש מהרש"א דלא פליג אדר"י לעיל יע"ש ועי' בת"ח יע"ש ומה שכתב התורת חיים על הכסף משנה דלא דק עי' בהגהות כ"מ בדפוס יעסניץ שעמד על זה וכתב אולי גירסא אחרת היה לו להכ"מ בכאן יעוין שם וצריך לומר דהכי הוא גירסת הכ"מ כזית שאמרו ריש לקיש אמר עם בין השינים ור' יוחנן אמר חוץ מבין השינים אמר רב פפא בשל בין חניכים כ"ע מודים גם ר"י מודה דמצטרף דהא ר"י לשיטתיה דהרי נהנה גרונו בכזית ופסק הר"מ כר"י חוץ מן השינים וחניכים שפיר מצטרפים וריש לקיש סובר כי מה שאמרה תורה אכילה בכזית לאו דבמעיו יהיו כזית אלא בפיו שכשנוטלו יהיה כזית דהכי הלכתא אגמריה דאם אכל כזית בהכי מיתבא דעתיה במה שבלע לתוך מעיו עד"מ שני שלישי זית חוץ מה שנשאר בין השינים והחניכים ור' יוחנן סובר דלא חייבה תורה אלא על כזית שלם ומיהו בין החניכים מצטרף לשיטתיה דהו נהנה גרונו בכזית ומה שתמה שם המגי"ה על הר"מ ז"ל במה שפסק שם כר"ל יעוין שם לא ידענא לפי גירסתנו בגמרא כאן הכי הוא דמסיק רב פפא בשל בין השינים כ"ע מודים דלא מצטרף ובשל בין החניכים הוא דפליגי ופסק כר' יוחנן דמצטרף להחניכ' ולפי גירסא אחרת שכתבנו נמי אתי שפיר כמ"ש בעזה"י בזה: סליק פרק גיד הגשה: פרק כל הבשר כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים.

מלת כל אתי לרבות בשר מוקדשין כמ"ש הרשב"א וריטב"א ור"ן ז"ל יע"ש ובזה מתורץ קושית התוס' ד"ה כל. ומ"ש ריטב"א דבמלת כל נרמז בין בארץ וח"ל ובפני הבית כו' לא נ"ל דבמלת כל נרמז כל הבשר ולא כל מקומות ולשון רשב"א מיושב יותר שכתב דכל בחולין ומוקדשין וח"ל וא"י לא איצטריך דחובת הגוף הוא יע"ש וזה כמ"ש דבתוספתא דתני לה משום חולין ומוקדשין תני לכולהו כדמסיק בריש ג"ה ודוכתי טובא ועיין כאן בר"ן בזה: ומלת לבשל כתב הרשב"א לישנא דקרא נקיט ואסור לבשל ולאכול קאמר עכ"ל ר"ל הא דלא אמר כל הבשר אסור לבשל ולאכול משום דבקרא ג"כ כתיב אכילה בלשון בשל כתדר"י בדף קט"ו אבל להר"מ ז"ל דרך אחרת בזה ולבשל דמתני' ע"כ אכילה הוא דבשר חיה ועוף דאינו אלא מדרבנן אין איסור בבישול והנאה אף מדרבנן כמ"ש בפ"ט מהל' מ"א ובמ"מ שם דהאי לבשל לאכול הוא ור"ל לאכול לחוד דהוציא הכתוב בלשון בישול לאכילה אבל להרשב"א בכלל בישול ה"ה אכילה והנאה ג"כ ומ"מ יפה הקשה הב"ח הא וודאי דלשון בישול דמתני' סובל יותר אבישול מלאכילה ואיך סתם התנא במתני' דהא בקרא כתיב לא תבשל אבישול גופא ג"כ ועיין פר"ח סימן כ"ז ודעת הריטב"א דמלת לבשל דמתניתין הוא רק בישול לחוד דמפרש דמש"ה לא תנן חולין ומוקדשין דלא פשיטא ליה כלל דנוהג ומש"ה איסורא גופא אשמעינן דאף

בישול לחוד אסור והדר מפרש איסור אכילה דאסור להעלותו על השולחן ועיין מ"ש בתוס' ד"ה ואסור להעלותו: וברש"י ד"ה ואסור להעלותו דלמא אתי למיכל כו' דבלעי מהדדי כו' בשר אחר גבינה כדאמר בגמרא עכ"ל מ"ש כדאמר בגמרא ק"ה א' אמר ר"ח אכל בשר אסור לאכול גבינה גבינה מותר לאכול בשר אחריו אלא דלא ידעתי להולמו כלל דמה שייך הא דר"ח לכאן דהעלאה דאסור לאו טעמא משום אכילה לחוד אלא טעמא נמי משום בישול דלמא באלפס רותח דאף בלא אכילה אסור דהוה מבשל עיין ברש"י קמ"ד א' ד"ה גזירה יע"ש ועוד אף אם נאמר עיקר גזירה משום אכילה אף בשר שלאחר גבינה נמי מדרבנן הוה כדמסיק לקמן ע"ב סוף סוף צונן הוא ומ"ה דרך בישול דוקא ומרש"י משמע דגזרינן שמא יאכל גבינה אחר בשר גם אין מקום כאן כלל לדבריו וצ"ע ליישב דבריו: ובתוס' ד"ה כל הבשר תימא כו' ואשמעינן דחייל אמוקדשין ורשב"ם פי' דאיתקש לבכורים עכ"ל אין להקשות דלמא תנא דמתני' לית ליה איסור חע"א דכן הלכה דבב"ח על מוקדשין לא הוה כולל ולא מוסיף ואף אם נאמר דהנאה הוה מוסיף כשיטת רש"י בג"ה ק"א וכה"ג הוא שיטת הר"מ מ"מ בב"ח לא הוה מוסיף דקדשים ג"כ אסורין בהנאה ומיהו משכחת בשר חטאת לאחר זריקה דמותר לכהן דחייל איסור בב"ח על ישראל מיגו דאיתוסף לכהן חייל נמי אישראל ולוקה שתים א' משום זר לא יאכל קודש וא' משום בב"ח ועיין בפי"א מהל' מעה"ק ה"ח ובמכות ריש אלו הן הלוקין ולמאי דמוקי מתני' כר"ע ור"ע אית ליה איסור חע"א לקמן קי"ז א' פשיטא קשה ליתני בחולין ומוקדשין ועיין דף ק"א ע"ב תוספות ד"ה ר"ע אומר.

והר"ן ז"ל כתב דהוה למיתני במתני' דנוהג במוקדשין ואי קשיא פשיטא דבישול במוקדשין ליכא איסורא י"ל למ"ד כל היכא דלא לקי אאכילה לא לקי אבישול והוה לאשמעינן דחייל אמוקדשין עכ"ל הוא ז"ל סובר דבישול דמתני' הוא כפשוטו וכדעת הריטב"א שהבאתיו לעיל ומש"ה קשיא ליה כך וכמו למ"ד דעל הבישול לא לקי הוא לקמן בפירקין קי"ד ואיכא תרי לישני ר"א ור"א כו' ורשב"ם פי' הנ"מ בין פירוש תוספות לרשב"ם כתבתי במשנה דלפי' התו' נרמז במלת כל ולפי' הרשב"ם קשה שפיר: ובד"ה ואסור להעלות עם הגבינה על השולחן האי חוץ לא צריך לבשל נמי שרי עכ"ל אם נאמר כמה שכתב הר"מ ז"ל בפ"ט דכל מידי דאסור מדרבנן שרי לבשל ולהנות וכן פסק בש"ע פ"ז ובדוכתי טובא וא"כ מרישא אין ראיה מהא דבשר דגים וחגבים מותר לבשל דבאכילה מדרבנן אסור ולא גזרו אלא דבר המצוי אכילה ולא על הנאה ובישול כמו לדעת הר"מ בבשר עוף דמותר לבשל מדרבנן ובאכילה אסור מדרבנן ולכך תני דמותר להעלות דגים וחגבים והיינו דבאכילה ליכא איסור דרבנן דאי הוה איסור דרבנן היה אסור לעלות דגזרינן אטו אכילה ואטו דבהמה דלא הוה גזירה לגזירה כמו בשר עוף דאסור לעלות אף דהוה דרבנן כדמסיק לקמן ע"ב אלא דהתוספות הקשו זאת אם נאמר דמתני' ר"ע הוא וכר"א דיש מהן מדברי תורה ויש מד"ס כו' וע"כ או דבישול דמתני' היינו אכילה וחוץ מדגים וחגבים היינו אף באכילה מותר מדרבנן או דאסור לבשל מדרבנן משום גזירה או מראיתהעין דלא כר"מ ז"ל ועיין ב"ח ופר"ח ובאחרונים סי' פ"ז וא"כ ע"כ דגים וחגבים מותרים בבישול משום דמותרים לגמרי אף מדרבנן ואף באכילה דבישול ואכילה לפי סברא זו כי הדדי נינהו ושפיר קשה למה לי הסיפא ואף לשיטת הר"מ ז"ל דבשר עוף מותר לבשלו ואסור להעלותו כמ"ש בפ"ט יע"ש והיינו

טעמא דבישול ליכא למגזר דלמא אתי למיכל מיניה דאף בשולחן שסדור עליו מותר כדמסיק לקמן ודווקא בשולחן שאוכל עליו כדמסיק לקמן כיון שמעלהו לאכול כו' מ"מ יקשה ליתני חדא בבא כל הבשר אסור לבשל ולהעלות חוץ מדגים וחגבים דהוה שמעינן שפיר דלית איסורא אף מדרבנן דאל"כ אסור להעלות כיון דקתני סיפא העוף אינו עולה לב"ה והכי הלכתא וסתמא הוא דהוה מדנקיט ב"ש וב"ה הלכה כב"ה, אבל הרשב"א כתב בזה בע"א יע"ש ומדברי הריטב"א למדתי תי' אחר בקושיא זאת וזה תוכן כוונתו דאשמעינן סיפא דוקא דגים וחגבים דאף מדרבנן מותרין באכילה הוא דשרי להעלותן משא"כ עוף דאף דהוה דרבנן אפ"ה אסור להעלותו ובמתניתין לקמן כב"ה זה תוכן כוונתו אף שלשונו אינו כן וכבר כתבנו דכל זה לתירוצא דר"א דיש מהן מדברי תורה ויש מד"ס אבל לתי' דרב יוסף דעוף מ"ה לא יתכן תי' הריטב"א ועיין בר"ן מ"ש ע"ז:
(דף קד) הנודר מן הבשר מותר בדגים וחגבים יש לראות היאך מישך שייכי הני דיני דנדרים לכאן ואף שהלשון שוה בשניהם מ"מ מאי שייאטי' דנדרים להכא וראיתי להלח"מ בפ"ט דנדרים ה"ו על מ"ש הר"מ בעופות בכ"מ הוה בכלל בשר ודגים דוקא במקום דמימלך עלי' שליח כתב דלר"ע דבשר עוף הוה בכלל בשר לענין בב"ח ה"ה לענין נדרים והא דפריך בנדרים נ"ד מ"ש עוף ומ"ש דגים לר"י הגלילי דשרי בב"ח בשר עוף פריך עכ"ל א"ש דנקיט הכי הנודר מן הבשר אסור בעופות לבד מדגים דמותר והיינו משום דבב"ח הוה בכלל בשר אמנם דבריו לא נראה לי כלל ואף שאין משיבין הארי כו' מ"מ לא זכיתי להבינם ולהולמם דמאי שייאטי' דנדרים לבב"ח דאסור שדומה קצת לבשר בהמה במראה וטעמא מש"ה אסרי רבנן ומ"ש דהא דמקשי בנדרים מ"ש עוף מדגים הוא לר"י לא ידענא דהא בהדיא אמרינן התם דת"ק דרשב"ג הוא ר"ע ומכ"ש לפי מה שישב הכ"מ שם דברי הר"מ דאין מקום לדברים אלו ועיין בטי"ד סימן רי"ז ובב"י ובאחרונים.

והנה אם נאמר דבא להשמיענו כמו בנודר דאין שווין לגמרי דבשר עוף מדרבנן הוא דאסור וכר"ע וכמו דמסיק רב אשי ומש"ה סמיך ליה הנודר דהתם נמי הוה מדרבנן לחומרא דמודה ר"ע דלא לקי וכמ"ש התוספות, ד"ה, הא עוף כו' אבל ז"א דנהי דלא לקי אבשר עוף מ"מ ספיקא דאורייתא הוא יע"ש בנדרים נ"ד א' וכן כתבו שם הרא"ש והר"ן והרשב"א בשבע שיטות דהוה דאורייתא אלא דלא לקי עלי' ומש"ה פסקו כר"ע דהנודר אסור בכל מידי דמימלך עלי' שליח וכסתם משנה דכאן ואף דבתרי מסכתי אין סדר למשנה מ"מ הוה ספיקא דאורייתא ש"מ דמ"ה הוא אסור כל מידי דמימלך עלי' שליח א"כ לא דמי להדדי ואם היינו אומרים בשר עוף בחלב הוה דאוריי' ואפשר דילפינן לה מק"ו כמו דיליף התם בקי"ד א' אחותו קטנה היינו רחל במה הצד מאחותו גדולה וגדי ה"ה דה"מ למילף חיה ועוף מהאי גופא ומה אמו שלא נאסרה עמו בהרבעה אסור חיה ועוף לא כ"ש מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה אחותו גדולה וקטנה יוכיחו וה"ה לחיה ועוף דלא כמ"ש הראשונים ז"ל דהיקשא דחיה ועוף מנבילה אלא מק"ו יליף לה כמ"ש וא"כ שווין הם ממש להדדי כמו בנודר מבשר עוף לר"ע דאסור מ"ה ולא לקי עליה ה"ה בשר עוף בחלב דאסור ולא לקי עליה דמק"ו מייתינן לה ואין עונשין מ"ה ולית ביה מלקות הן אמת שיש לראות בההיא דלקמן דיליף אחותו גדולה בק"ו ואמאי לוקה והא אין עונשין מ"ה ושם אבאר בעזה"י: ובתו' ד"ה הנודר מן הבשר כו' ומוקי

דמתני' דהכא במאן דכאיב ליה עינא וביומא דהקזה ר"ל או ביומא דהקזה דג"כ לא אכול דגים בלא"ה ולא ע"ז נדר אבל עוף אע"ג דיש כן קשה ליה לעיניה אכילה בשלקא ויפה לו יע"ש בנדרים ובמעילה לא ניחא ליה בכך יומא דהקזה דפריך עוף נמי קשה ליה ביומא דהקזה ולא ניחא ליה בשלקא ומוקי במאן דכאיב עיני' דעוף אכיל ודגים לא אכיל ומש"ה כי נדר לא אדגים אבל בשאר יומא לא דהקזה כו' אסור בדגים לר"ע דמידי דמימלך שלית עלי' הוא.

ועי' בר"מ מלובלין וכוונתו פשוטה דאל תטעה לומר שמ"ש התו' אבל בשאר ימים קאי לימי הקזה דלמאי דהדר במעילה משנויא דמשני ביומא הקזה א"כ ביומא דהקזה אף דגים אסור דז"א אלא אף עופות מותר דבלא"ה לא אכיל ליה ועיין כל הסוגיא בנדרים ובמעילה ומ"ש התוס' דבנדרים מוקי למתני' דהכא במאן דכאיב ליה עיני' לא מצאתיו שיאמרו שם על מתני' דהכא אלא על ברייתא דמייתי שם הנודר מן הבשר אסור בראש וברגלים ובעופות ורשב"ג מתיר ופריך לת"ק מ"ש עוף דמימלך עליה שליח הוא דגים נמי מידי דמימלך עלי' שליח הוא ומשני כו' יע"ש: גמרא הא עוף אסור מ"ה מדיוקא דמתניתין קא דייק דקתני חוץ מדגים וחגבים דמשמע הא חוץ מזה כולן אסורין וקשיא לי והא אין למידין מכללות אף במקום שנאמר בהן חוץ ועיין בעירובין בפ' כל מערבין ואם נאמר דדוחק לומר כן והיכא דאיכא לשנויי משנינן א"כ אכתי קשה דהא ע"כ האי לאו דוקא הוא דהא איכא בשר טמאה דכ"ע אין בשר בחלב נוהג בהן וא"כ איך תנן כל הבשר אסור לבשלו ומיהו לשיטת הר"מ בפ"ט מהל' מ"א וכפי מה שפירש המ"מ דבריו דהאי לבשל לאכול הוא א"ש דודאי תנאי בטהורה קא מיירי והרי כאלו הוציאו טמאה מכלל בפירוש דהא טמאה בלא"ה אסור לאכול משום טומאה ותנא משום בב"ח קאמר דאסור לא משום איסור אחר אבל לפירוש הריטב"א דהאי לבשל בישול ממש א"כ ע"כ האי כללא לאו דווקא הוא דהא איכא טמאה דמותר לכ"ע ודוחק לומר כל אהיתרא קאי ולא אטמאה וי"ל: ובתוספות ד"ה הא עוף אסור מ"ה ה"ה דה"מ למנקט חי' כו דגזר העלאה אטו אכילה כו' שוה זה בזה דהא בשם עוף לר"ע לא מיתסר מ"ה כדאמר בפ' הנודר דלא לקי עכ"ל הריטב"א כתב דליכא למ"ד דעוף דאורייתא וחיה דרבנן אבל חיה דאורייתא ועוף דרבנן איכא (הוא ר"י הגלילי) יע"ש ומ"ש התוספות דגזר כו' כ"ל דהוה גזירה לגזירה אי הוה דרבנן באכילתו.

אבל אין לומר דדייק דאי הוה דרבנן אמאי אסור בבישול דא"כ איך יתרץ זאת ר"א דיש מהן מד"ת ולדברי הר"מ בפ"ט מהל' מ"א ע"כ לבשל לאכול קאמר יע"ש ומ"ש עוד דאפילו ר"ע מודה בבשר עוף דלא מיתסר מ"ה כדאמר מודה ר"ע דלא לקי משמע דלר"ע הוה רק חומרא בעלמא בבשר עוף כיון דמימלך עלי' שליח מיחזי דנודר נמי מבשר עוף אבל כבר כתבנו בזה בגמרא דכולהו שווין בזה דהוה מ"ה הר"ן ורא"ש כתבו דהוה ספיקא דאורייתא אי הוה סתם ואחר כן מחלוקת או להיפך ואם כן שמעינן מיהא דלר"ע בשר עוף מ"ה וכן כתב הרי"ף ז"ל כאן בפירקין דאף דאין סדר למשנה בתרי מסכתי מ"מ ספיקא דאורייתא הוא והא דלא לקי עלי' דהוה ספק עיין בר"ן ור"ש במ"ש שם ומ"מ לא הוה ס"ס חדא דספק א' הוא ועוד דחסרון ידיעה לא שמיה ספק דלא ידעינן הי נשנית בתחלה ומכ"ש למ"ש הרשב"א בשבע שיטות בנדרים נ"ד דר"ע דווקא בירק ודלועין אמר כן יע"ש נראה דה"ה בשר עוף שוה לכבד וקרבים השנוין שם

בבריית' דלקי נמי עליו והר"מ בפ"ט מנדרים השמיט הא דמודה ר"ע דלא לקי עלי' ותמה שם הכ"מ ואפשר שהוכיח מכאן דהק' הא עוף דאורייתא והיינו דמשמע דשווין להדדי וה"ה בנדרים שוין להדדי וה"ה הא דפריך בנדרים לר"ע אמאי מעל שליח למקח לב"ה משמע דלא סבירא ליה לדאביי דמודה ר"ע דלא לקי דאל"כ מה פריך שם ב"ה למעול הא ב"ה נמי לא נימעול כיון דספיקא הוא כקושית הרשב"א שם בנדרים ומש"ה השמיט הר"מ ז"ל הא דלא לקי ואביי לשיטתיה דמסיק לקמן מתני' ר"ע היא וגזרינן גזירה לגזירה וא"כ ע"כ אין שוין ממש בשר עוף לבהמה וה"ה בנודר אין שווין והיינו דאמר מודה ר"ע דלקי לא לקי ואפשר דלדידיה הוה מדרבנן כמ"ש התוספות כאן והוה דומה ממש להא דכאן כל הבשר כו' ומש"ה נקיט הני תרתי בהדדי וכבר כתבנו מזה במתני' יע"ש משא"כ לרב יוסף דמוקי למתני' כרבנן דר"ע אית למימר להיפך כמו בב"ח שוין ממש ה"ה בנודר אלא דהר"מ דפסק דבשר עוף בחלב דרבנן ומוקי למתני' כר"ע קשיא ומיהו אפשר דר"מ מודה דמתני' רבנן דר"ע דשווין המה לגמרי דקתני כל ועיין בר"מ מלובלין ואפ"ה פסק כר"ע כמו שאבאר לקמן קי"ד בעזה"י ועיין בפר"ח סי' פ"ז ובים של שלמה סי' ה' במ"ש שם: גמ' הא עוף אסור כו' עיין בר"מ פ"ט דנדרים דמחלק בין עופות דאסורין בכ"מ ובין דגים דווקא במקום דמימלך ועיין בכ"מ שם ומתני' דהכא סתמא קתני בין במקום דמימלך כו' ועיין בישו"ש סי' א' וביו"ד סי' רי"ז במה שכ' שם ע"ש ומנא תימרא דלא גזרינן דתנן חלת ח"ל ניתנת לכל כהן שירצה ונאכלת עם הזר על השולחן כו' עכ"ל עיין בר"מ הל' בכורי' פ"ה הי"ב שכותב דנאכלת על שולחן א' עם הזר לפי שאינה מדמעת ואפי' נתערבה שוה בשוה עי' בכ"מ והוא מירושלמי ר' זעירא אמר אף אחד בא' ומתניתין כן נאכלת עם הזר על השולחן שאם תתערב תהי' בטילה אב"א יע"ש א"כ אין מכאן ראייה לבשר עוף עם הגבינה ואם נתערב א' בא' אינה בטילה מדרבנן ואפשר דעוף עם גבינה מינכר ולא מתערבמשא"כ בחלה דאי לאו דבטילה שוה בשוה היה אסור לאכול על השולחן עם הזר דמתערב יחד שוב מצאתי להר"ש בפירוש המשניות שמפר' הך דירושל' בע"א שר"ל דנאכל' עם הזר שמתערבין פתן ואוכלין ביחד ומדברי הר"מ ז"ל בהל' בכורים א משמע כן ומ"ש הר"ש דמה מביא ראיה בפ' כ"ה מחל' י"ל דמביא ראיה דלא חיישינן שיאכלו בלא תערובת עכ"ל וי"ל דא"כ תיקשי לי' ר"י לנפשיה דנהי דלא גזרינן גזירה לגזירה מ"מ גזירה.

אחת גזרינן ואמאי מערבין פתן ביחד ואוכלין ואמאי לא גזרינן דלמא יאכל תערובת חלת א"י חד בחד דאינה בטלה מ"ה אסור אלא ע"כ שאני התם דליכא למיגזר דבח"ל עסקינן וא"כ מאי פריך ליה מהת' ואימא דגזרינן נמי גזירה לגזירה בב"ח ואפשר דסוגיא דהכא כר"א שם בירושלמי דבעינן רובא וכההיא דאמר רבה שבטל ליה ברובא בפי' עד כמה כו' דלא כזעירא דאמר חד בחד ופריך שפיר דמשמע ליה הא דמערבין ואוכלין ביחד הוא מטעם גזירה לגזירה דא"נ יערב תרומה דאורייתא חד בתרי ואוכל ליכא איסור תורה דחד בתרי בטל מ"ה אלא מדרבנן בעינן ס' ומשמע ליה מתני' בין לח או יבש אבל המעיין שם בר"ש יראה דאין פירושו כן וצ"ע: וברש"י ד"ה בשלמא כו' דאכילת עוף כו' העלאתו אטו אכילה ולא אטו דבהמה עכ"ל עיין במהרש"א שכתב אטו העלאה דבהמה יע"ש וכן נראה וודאי דמ"ש רש"י אטו אכילתו דעוף ועוף אטו בהמה וא"כ מ"ש רש"י ולא אטו דבהמה הוא ענין בפ"ע ור"ל או למגזר העלאתו אטו העלאתו

דבהמה ואכילה דבהמה דאין לומר מ"ש רש"י ז"ל אטו אכילתו דעוף לחוד והעלאה דבהמה לחוד דוודאי דלא גזרינן גזירה לגזירה בדבר שהוא לא אתי לידי דאורייתא כלל אלא ע"כ העלאתו אטו אכילתו ואכילתו אטו דבהמה ומ"ש אטו דבהמה היינו העלאה אטו העלאה ואכילה דבהמה.

: ומעתה ראה שמ"ש בגמרא אבל הכא אי שרית ליה עוף וגבינה אתו לאסוקי בשר וגבינה ואתי למיכל לאו דווקא וה"ה דגזרינן העלאה אטו אכילה ואכילה דעוף אטו דבהמה ומ"ש רש"י ד"ה אבל הכ' אע"ג דלא איבעיא לן למגזר העלאתו אטו אכילתו איכא למגזר העלאה אטו העלאה ואכילה דבהמה ה"פ אע"ג דלא איבעיא לן למגזר העלאה אטו אכילה לחוד דהוא נמי מדרבנן אפ"ה גזרי' אטו דבהמה דמצי לאתויי לידי איסור' דאורייתא ורש"י נקי' לישנ' דגמ' וה"ה נמי העלאה אטו אכיל' ואכיל' אטו אכילה דבהמה דמ"ש דאף אי נימ' העלאה ואכילה חדא הוא דאי מעלה אתו למיכל מיניה בודאי א"כ גזרינן נמי העלאה דעוף דהוה אכילה אטו דבהמה דמ"ש ועי' בפ"ט מהל' מ"א שכתב כן הר"מ ז"ל בפי' דגזרינן העלאה אטו אכילה ובלחם משנה יעוין שם ולפי מ"ש תראה שיש להתיישב היטב בדבריו שם: גמ' סוף סוף כ"ש אף למאן דאית ליה דכ"ש מפליט ומבליע מ"מ בב"ח אין איסור מ"ה אלא דוקא דרך בישול ולא בדרך זה ועיין בריטב"א ז"ל ובחדושינו ליורה דעה אבאר: משנה העוף עולה עם הגבינה ואינו נאכל וב"ה אומרים כו' פלוגתא דב"ש וב"ה לרב יוסף אפשר דפליגי לב"ש אכילת בשר עוף מדרבנן ולא גזרינן גזירה לגזירה ולב"ה הוה מן התורה ואסור ומסתברא דהכין הוא ולר"א ולאביי איכא למימר דכ"ע בשר עוף בחלב הוה דרבנן וב"ש לית לי' גזיר' לגזירה וב"ה אי' לי' כה"ג וכן פסקו הפוסקים בשר עוף מדר' אסור ואפ"ה אסור לעלו' כו' ועי' פ"ח בש"ך ופר"ח וכללא נ"ל דלא גזרו אלא בדבר דלא בדיל מיני' אבל בדיל א"צ להרחיק ולא בדיל היינו אף כעת בדיל כיון דפ"א לא בדיל וכן תרומה מן המין לא בדיל דאוכל לחם חולין ומש"ה חלת א"י אסור לאכול עם הזר ועיין ב"י סי' צ"ו ד"ה וכתב בהגהו' ש"ד הביא דברי הר"ן דבשאר איסורין לא החמירו לעלות על השולחן יע"ש ובזה יש ליישב מה דתנן במתני' לעיל כל הבשר אסור לבשל ולא תנן אסור לאכול נמי ולא תנן בחד בבא כל הבשר אסור לאכול ולהעלו' על השולחן חוץ מבשר דגים אלא דשאני לבשל ואסור בכל בשר לבשל אף בשר טמאה משום מראית העין ובמתני' דלקמן דתנן מותר לבשל מדינא קאמר או מ"ה קאמר ועי' בי"ד סי' פ"ז בהגהת רמ"א ובש"ך ופר"ח שם משא"כ העלאה דלא אסור אלא בשר טהורה ולא טמאה דבדילי אינשי מיניה מש"ה חלקן לשני בבות ואסור לעלות לא קאי אכ"ה אלא מלת' בפ"ע הוא דאסור לעלו' על השולחן חוץ בשר דגים וחגבים הא שאר בשר טהור אסור כו' ועי' מ"ש לעיל אהא דפריך שם הא עוף אסור יעוין שם היט' ובי"ד אבאר עוד בזה לענין בישול: גמ' באכילה לא פליגי ואמר לי' ר' יוסי אכילה גופא כו' עכ"ל, באכילה ל"פ היינו לכ"ע אסור באכילה ומיהו לב"ש מדרבנן ולב"ה מ"ה או דלר"א קאמר ודכ"ע מדרבנן וב"ש לא גזר גזירה לגזירה והא דפריך והאר"י ששה דברים מקולי כו' ולא משני דאה"נ דגם ב"ש מודים דאינו נאכל אלא דלב"ש מדרבנן הוא ומקולי ב"ש הוה דז"א דלת"ק נמי לב"ש הוה דאל"כ מ"ט דב"ש דעוף ולא בשר בהמה: ובתו' ד"ה ר"י היינו ת"ק כו' אב"ה לא פריך היינו ת"ק כו' ואין זה סתם ואח"כ מחלוקת דב"ש במקום ב"ה אינה משנה עכ"ל ומיהו

י"ל דב"ה באכילה אסרי מדרבנן ולא מן התורה ונרמז באמרם לא עולה ולא נאכל דמלת נאכל הוא יתירא אלא לומר דאינו נאכל כמו שאינו עולה דהוה מדרבנן ועי' בתי"ט ובריטב"א ומתני' דלעיל תנן כ"ה דמשמע דשוין המה כמ"ש התו' שם ד"ה הא עוף וכמ"ש שם.

ומ"ש התו' דאין סתמא ואח"כ מחלוקת מדבריהם נראה בודאי דהיכא סתם ואח"כ מחלוקת אין משגיחין בסתם אלא אין הלכה כסתם ההיא אבל התי"ט כתב כאן בשם הרשב"א ובשאר דוכתין ועי' במסכת ברכו' גבי עד כמה מזמנין עד כזית וכביצה דסתם ואח"כ מחלוקת אין הל' כסת' ר"ל אלא משגיחין במחלוקת ההוא עד"מ כאן ב"ש וב"ה הל' כב"ה וה"ה אי הוה ב"ש כסתם וב"ה להיפך הוה הלכה כב"ה אבל לתוספות אין הלכה כסתם אלא כמי שסובר הפך מן הסתם אף שהוא ב"ש וכדומה מש"ה כתבו דב"ש שאני דאינה משנה ולא הוה כמחלוקת כלל משא"כ ר' מאיר ור"י דפליגי אין הלכה כסתם ומש"ה הוקשה להם אמאי אין עולה על השולחן ואין להקשות הא איכא סתמא בתרא לקמן קי"ד א' דפליגי ת"ק ור"ע דלת"ק בשר חיה ועוף מ"ה כמ"ש התוספות שם בד"ה ור"ע כו' והוה כסתם ועיין בריש ביצה ובתוספות שם ע"ב הך סתמא דלקמן לא ברירא אי הוה סתמא דשמא רבנן כר"ע סבירא להו דחי' ועיף אינו מ"ה ומ"ש התוספות התם דחכמים פליגי היינו דלא ליהוי סתמא התם להיפך ועיין מ"ש שם בעזרת ה' יתברך ועיין ביש"ש שם בזה יע"ש: גמ' תנא אגרא חמוה דר"א עוף וגבינה נאכלין באפיקורן הוא תני לה והוא אמר לה בלא נט"י ובלא קינוח הפה.

הנה יש בכאן חמש שיטות ואבארם אחת לאחת: השיטה הא' הוא שיטת הר"מ בפ"ט מהל' מ"א הכ"ו דברייתא דאגרא בגבינה ואח"כ עוף מירי ולאו דוקא עוף וגבינה אלא גבינה ואח"כ עוף הוא דנאכל בלא קינוח הפה ונט"י והיינו שבשר עוף אינו דומה כ"כ לבשר בהמה לא עשו הרחקה זו אבל בשר חיה אף דגם הוא מדרבנן אפ"ה צריך הדחה וקינוח הפה וזה הוא ברייתא דב"ש וב"ה דלא פליגי כדמסיק מר אמר מקנח וה"ה מקנח ומדיח ר"ל דתרתי בעינן ומירי בשר בהמה או חיה אחר גבינה והאי מדיח היינו נט"י דלא כפירש"י ותו' שאבאר אח"כ דהתם פירשו מדיח היינו הדחת הפה אלא מדיח הידים וא"ש דהוא אמר לה בלא הדחת הידים וקנוח ולא הזכיר הדחת פה ולאשמעינן דבבשר בהמה או חיה בעינן אלא ש"מ דהתם נמי לא בעינן אלא הני תרתי הדחת ידים וקינוח הפה והא דאמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה אף ע"י תיקון אלא לאחר שש שעות וכמר עוקבא דאמר דהוה חלא בר חמרא להא מלתא דאלו איהו בסעודה אחריתא אכיל והיינו שש שעות והיינו מדינא ולא ממדות חסידות משש שעות היינו מזמן חצות שהוא מאכל ת"ח עד הלילה דהוה ש"ש ולקמן גבי מר עוקבא אבאר עוד בזה ומש"ה פריך שפיר ר"א לר' יוחנן לקמן דאמר ליה ולא כלום דא"צ לשהות דאמר רב חסדא אסור לאכול גבינה אחריו אף בנט"י וקינוח וא"ש נמי דפריך ליה לר"י ברי' דרב משרשיא מאגרא עוף וגבינה אין אבל בשר וגבינה אף גבינה ואח"כ בשר לא דאי איפכא אף עוף וגבינה אסור כמ"ש רב חסדא וסתמא אמר אכל בשר אסור לאכול גבינה אחריו משמע אף בשר עוף ומשני בימא לא צריך הדחת ידים כו' ומיהו קינוח הפה והוא עיקר להר"מ ז"ל כמ"ש בסמוך הי' עושה רב יצחק ומזכיר תלמודא מה שלא הי' עושה דהיינו נט"י דקינוח הפה אין חילוק בין יממא ללילה.

ולפי שיטה זו יש להקשות אמאי לא פריך לי' מברייתא דב"ש וב"ה כ"ע מודים דבעינן הדחה דהיינו נט"י לשיטת הר"מ ז"ל דלא מצריך הדחת פה כלל וקינוח לכ"ע וא"כ רב יצחק דעביד כמאן עביד דודאי בעי הדחת ידים כב"ה ולפום ריהטא היה נראה לומר דבלאו אגרא הייתי אומר דמקנח ומדיח דב"ש וב"ה היינו כפירש"י ותוספות דבקינוח הפה והדחת פה מיירי דבעינן תרווייהו אבל נט"י לא בעינן ומש"ה פריך מבריי' דאגרא דמוכח דלא בעינן הדחת פה כלל דמדלא הזכיר אגרא בלא הדחה וקינוח ונט"י כמ"ש לעיל ש"מ דבעינן הנך תרתי ולא הדחת פה וע"כ ב"ש וב"ה בהדחת ידים איירי ובלילה לפי המסקנא ומש"ה פריך ליה מברייתא דאגרא גופא דעוף וגבינה אבל בשר וגבינה לא אלא דזה אינו דודאי רב יצחק לא עביד אלא קינוח הפה לחוד ולא הדחת פה דאל"כ הא באמת א"ל אלא תרתי לדעת הר"ן ז"ל אכתי תקשה ליה מברייתא דב"ש וב"ה דעביד כמאן דהא בעי הדחה היינו נט"י לב"ה ואי מדיח היינו פה א"כ נמי לא עביד הדחת פהועכ"פ לב"ה צריך הדחת פה ויש ליישב זאת דבלא אגרא הייתי אומר דמדיח דב"ה היינו הדחת פה ומר אמר חדא כו' ולא פליגי היינו לאו דבעינן תרתי אלא או קינוח או הדחת פה סגי וכבר יש מי שסובר כן כמו שאבאר לקמן בעזה"י דלא כפירש"י ותוספות דתרתי בעינן אלא או זה או זה ור' זירא אמר דאי רצה בקינוח אין תקנה אלא בפת כו' ולכך פריך ליה מאגרא דודאי משמע דבשר אחר גבינה בעינן הנך תרתי הדחת ידים וקינוח הפה וממילא השתא באמת משלא אמר קינוח הפה או הדחת פה ש"מ דהדחת פה לא מעלה ולא מוריד וקינוח דוקא מהני ולא בע"א וע"כ מדיח דב"ה נט"י ומר אמר חדא ול"פ ר"ל תרתי בעינן ובשר אחר גבינה נט"י וה"ה קינוח הפה דתרתי בעינן ויש להקשות הא איכא לאוקמיה בית שמאי ובית הלל בעוף אחר גבינה דבית שמאי בעי קינוח הפה ובית הלל לית ליה אלא הדחת פה לחוד סגי והוה מקולי בית הלל וחומרי בית שמאי והלכה כבית הלל דבהדחה דלא עדיף כקינוח הפה סגי ובריייתא דאגרא דאמר נאכלין באפיקורן הא מפרש לה בלא נטילת ידים וקינוח הפה הא הדחה מיהא בעינן וכב"ה ור' זירא דאמר אין קינוח אלא בפת מיירי בבשר בהמה אחר גבינה דבעינן תרתי וכאגרא דאמר הכא עוף וגבינה אבל בהמה וגבינה בעי תרתי י"ל דאם איתא, דהדחת פה בעינן הוה לאגרא לאפרושי בהדיא דבלא נט"י וקינוח אלא הדחה וגם באפיקורן משמע דרך הפקר וא"צ כלום.

אלא ע"כ בשר בהמה אחר גבינה מיירי. ודע דלפי שיטה זו יש להקשות אהא דאמר אילימא ב"ש מקנח ולא מדיח וב"ה מדיח ולא מקנח מר' זירא אמאי לא קשיא לי' מברייתא דאגרא בפשיטות טפי דאמר בשר אחר גבינה בעי תרתי קינוח ונט"י והוא דלא כמאן ועוד מסתמא אליבא דהלכתא אמרה וכ"ש לפי מה שאבאר לקמן וכתבנו ג"כ לעיל דבלא ברייתא דאגרא לא קשיא ולא מידי א"כ ליפרוך לי' בלא ר' זירא מאגרא דאמר בשר בהמה אחר גבינה בעי תרתי דאין לומר מאגרא ל"ק דלמא ה"ק עוף אחר גבינה א"צ אבל בשר אחר גבינה בעי חדא דהיינו נט"י ובחדא סגי ומש"ה הקשה מר' זירא דא"כ מאי מקשה מר"י ברי' דרב משרשיא מאגרא דלמא ה"ק עוף אחר גבינה לא בעי כלום אבל בשר אחר גבינה בעי קינוח הפה ובהא סגי ואין לומר מברייתא דב"ש וב"ה ואגרא פריך לי' דזה לא נזכר כלל בדברי המקשה אלא אמרי לי' מברייתא לחוד הקשו לי' וע"כ כמ"ש הלח"מ בפ"ט וי"ל וא"ת מה קושיא מאגרא לרב משרשיא אימא עוף

לא בעי כלל ובשר בעי קינוח הפה וי"ל כיון דאמר דלא בעי קינוח ונטילה משמע דהתם בעי תרווייהו דאי התם לא בעי נטילה למה הזכירה כו' עכ"ל וכוונתו נראה דר"ל דאי התם בקינוח לחוד סגי למה ליה לאגרא לומר נאכל באפיקורן בלא נט"י וקינוח הפה נט"י מאן דכר שמיה דאפילו בשר בהמה לא בעי נט"י אלא ש"מ דהתם נט"י וקינוח בעינן ויפה כיון הלח"מ בזה ועי' לקמן מה שאכתוב בשיטת התו' בזה על מה שהקשה מהר"מ מלובלין ז"ל יע"ש א"כ ה"ה ודאי דל"ל דאגרא לא בעי אלא נט"י לחוד בין בשר בהמה לגבינה דא"כ למה הזכיר קינוח הפה כיון דגם בבשר א"צ כלל.

והיה נראה ליישב זאת דלשיטה זו עדיף קינוח מהדחת פה כמ"ש לעיל והוא ג"כ שיט' רש"י ד"ה ולא מדיח ומש"ה מאגרא לא מצי להקשות די"ל דבשר בהמה בעי חדא דהיינו נט"י וקינוח לא צריך והא דמזכיר אגרא ולא קינוח היינו לדיוקא הא הדחת פה מיהא צריך ותקשי ליה מר' זירא דאמר קינוח בעי ומשני דלא פליגי אלא מר אמר חדא ותרתי בעי ר"ל נט"י וקינוח הפה וא"כ אגרא נמי אמר הכין ומסתברא דרחיצת פה תו לא צריך ומש"ה השמיט הר"מ דין רחיצת פה אבל לפי מה שאמר לעיל דלא פריך לרב יצחק מב"ש וב"ה לא א"ש זה וי"ל דאה"נ למפרך מב"ש וב"ה ופריך לי' מאגרא ועיין לקמן מ"ש עוד בזה דפריך מאגרא והא דפריך מר"ז ולא מאגרא יע"ש ועיין בכ"מ שכתב סמך לפירוש רבינו דלא בעינן הדחת פה מאגרא דאמר בלא נט"י וקינוח הפה ולא הזכירו הדחה ר"ל דלא הזכירו ובלא הדחת פה אלא ש"מ דגם בשר בהמה א"צ הדחת פה ומש"ה לא הזכיר בעוף דלא הזכיר אלא מה שצריך לדיוקא ולשלול עוף ג"כ וכמ"ש לעיל עוד הביא ראיה מרב יצחק דפריך ליה מאגרא וסתם דבריו והלח"מ תמה עליו דהא נמי אם נאמר דמדיח דב"ה היינו פה אפ"ה בעי נט"י ועוד קשה מ"ש והעולם כו' יע"ש והיה נראה לתרץ זאת שסברת הכ"מ דמאן דאית ליה פירוש מ"יח היינו פה וכפירש"י ותוספות ד"ה אילימא כמו שאבאר שם בעזה"י ע"כ דסבירא להו דלא בעי כלל נט"י דאל"כ מי הכריחו לפרש הדחת פה ולא כפשוטו הדחת ידים ולמימר במסקנא דתרתי בעינן אלא דסברתם דנט"י לא בעינן כלל ואגרא הכי אמר בעוף א"צ כלל הא בשר בהמה עכ"פ צריך הדחת פה ולזה הביא הכ"מ מרב יצחק דאמרי ליה מאגרא דמשמע דתרתי בעינן ולשיטת רש"י ותוספות י"ל לעולם לא בעינן אלא קינוח והדחת פה ורב יצחק בריה דרב משרשיא לא עביד כלל ומש"ה אקשיה ליה ממ"נ מאגרא דחדא מיהת בעינן ומשני הך בעינן נט"י וה"מ בלילה אבל ביממא לא צריך אבל באמת דמייתי ברייתי' אחריתא פלוגתא דב"ש וב"ה ומסיק תרתי בעינן היינו הדחת פה וקינוח הפה ולית הלכתא כרב יצחק אבל כל זה אינו דמנלן לומר כן דלמא מדיח דב"ש כרב יצחק היינו נט"י.

ואפשר דאיהו הביא ראיה מרב יצחק מדלא הוזכר שהיה עושה הדחת פה ומזכיר שלא משי ידיה ובשלמא הא דלא מזכיר שהיה עושה קינוח הפה לא צריך להשמיענו דזה נלמוד מאגרא דצריך קינוח הפה אבל רחיצת הפה לא שמעינן מאגרא ואי דשמעינן מברייתא דב"ש וב"ה אכתי לא הביא זאת הברייתא כן נראה לי ליישב: וראיתי להפר"ח בסימן פ"ט סעיף קטן י"ד אהא שכתב בש"ע בד"א בשר בהמה וחיה אף דחיה דרבנן מכל מקום אתי לאחלופי בשל בהמה א"נ אין עוף נדבק בשינים כמו חיה עכ"ל מ"ש דאתי לאחלופי כן כתב הר"ן ושאר פוסקים אליבא דהר"מ ומ"ש דאין נדבק כו' ר"ל

דחיה נדבק יותר צ"ע דע"כ לא כתב דבר זה ר"ת אלא לשיטתיה דאגרא עוף והדר גבינה איירי בזה יש לחלק בין עוף לחיה משא"כ להר"מ וכפסק הש"ע דגבינה ואח"כ עוף א"צ קינוח הפה ונט"י א"כ מ"ש חיה מעוף וכי דבקה לאחר שאכל גבינה ואח"כ חיה מאי איכפת לן שוב מצאתי בהגהות דרישה שמ"ש ר"ת לחלק בין חיה לעוף הוא לא שייך לשיטת הר"מ ז"ל וכפי מ"ש והוא פשוט לדעתי: השיטה הב' הוא שיטת ר"ת וה"ג דאגרא עוף והדר גבינה כמשמעו אמרה דנאכלין באפיקורן דא"צ כלום משא"כ בשר בהמה או חיה דנדבקת בפה צריך נט"י וקינוח הפה ומר עוקבא מחמת חסידו' לא אכל עד סעודא אחרינא ורב חסדא דאמר אסור לאכול גבינה אחריו היינו באם לא נט"י וקינוח הפה וגבינה מותר לאכול אחריו בשר בלא קינוח הפה אבל נט"י בעינן בלילה אבל לא ביממא דחזי ליה כו' בין בשר אח"כ גבינה או איפכא ומ"ש התו' דא"צ לא נט"י ולא קינוח בגבינה ואח"כ בשר פירשו מהר"מ מלובלין ומהרש"א ז"ל דתרתי לא בעי אלא חדא נט"י בלילה וביממא לא משו' דקשי' להו למהרש"א ולמהר"מ ז"ל דאי ביממ' קאמר ר"ת שאין צריך בגבינ' ואח"כ בשר כלל א"כ בשר ואחר כך גבינה נמי לא בעי נט"י והיאך כתב ר"ק בשר ואח"כ גבינה צריך ב' דברים ועמ"ש לקמן ע"ז ולפ"ז ברייתא דב"ש וב"ה באוכל בשר ואח"כ גבינה מיירי ומסיק דל"פ דתרתי בעינן קינוח הפה והדחה והאי הדחה לא איתברר לן לפיר"ת אי ס"ל כפירש"י ותו' דמדיח פה או הדחת ידים כפי' הר"מ הבאתיו בסמוך ונראה דסברת ר"ת ז"ל היא כך דודאי אגרא דאמר עוף וגבינא משמע דברים כפשטן עוף והדר גבינה ומיניה דקא דייקינן הא בשר וגבינה צריך קינוח והדחה נט"י והיינו אף בשר ואח"כ גבינה דומיא דעוף וגבינה ואין להקשות מנלן למידק הכי אימא דאגרא היא גופא קמ"ל דעוף והדר גבינה נאכלין באפיקורן בלא נט"י וקינוח הפה הא בשר ואחר כך גבינה צריך שש שעות כמר עוקב' ולא ממדות חסידו' ומנלן להקשו' על רב יצחק בריה דרב משרשיא נמי דהוא אכל גבינה ואח"כ בשר ומנלן לומר דאין חילוק בין נט"י בין בשר ואח"כ גבינה או גבינה ואח"כ בשר ומנלן כל זאת והנה יש לומר לפיר"ת דר' יצחק ברי' דרב משרשיא גם קינוח הפה לא עשה ודינא הכי כמו שאבאר לפיר"ת וא"כ קשיא לאיזה צורך אמר אגרא בלא נט"י ולא קינוח הפה דהיכן הוזכר דבעינן הנך תרתי עד שהוצרך לומר דבעוף לא בעינן הנך תרתי דאי בגבינה ובשר א"ל כלל לדידך ר"ל לר"י בריה דרב משרשיא ואי בשר ואחר כך גבינה צריך שיהא שש שעות אלא ודאי דבשר ואחר כך גבינה אין צריך שש שעות אלא הנך תרתי נט"י וקינוח הפה ומש"ה אמר דבעוף אינו כן דא"צ הני תרתי כו' אלא דאכתי קשה מנלן להקשות אר"י ברי' דר"מ דלמא באוכל בשר ואחר כך גבינה צריך הני תרתי הא בגבינה ואח"כ בשר א"צ כלום ומנלן דלענין נט"י אין חילוק דהא חזינן לענין קינוח הפה יש חילוק ואה"נ דגם לענין נט"י יש לחלק וצריך לומר כמ"ש הר"ן ז"ל לשיטת הרי"ף והרא"ש שיתבאר לקמן אי"ה ה"ה לר"ת אנו צריכין לומר כן וז"ל הר"ן דהרמב"ן כתב דאגרא עוף ואח"כ גבינה אמר ואפ"ה פריך שפיר דאי איתא דגבינה ואח"כ בשר שרי הוה לאגרא לאשמעינן רבותא בדאורייתא בגבינה ובשר דנאכל באפיקורן יע"ש ה"נ צריך לומר לר"ת ז"ל הכי אמרו ליה לר"י בריה דרב משרשיא דבשר וגבינה לא אף גבינ' ואח"כ בשר לא ולפי זה נוכל לומר בפשיטו' טפי דר"ת דיוקא דיליה מברייתא דב"ש וב"ה דמסיק דתרתי בעינן דמר אמר חדא כו' והיינו הדחת ידים וקינוח הפה או

תרתי בפה וע"כ בשר ואחר כך גבינה מיירי דאי גבינהואח"כ בשר הא רב יצחק לא עשה ולא כלום דאי עשה הדחה וקינוח הפה הוה ליה להזכיר זאת כן הוא סברת ר"ת אלא שלא עשה כלל ואמר ביממא הא חזינא וא"כ ב"ש וב"ה בשר ואח"כ גבינה ואפ"ה סגי בקינוח והדחה ש"מ דמר עוקבא ממדת חסידות הוא דאמר אנא חלא בר חמרא כו' ולפ"ז מברייתא דב"ש וב"ה ליכא לאקשויי דהם מיירי בשר ואח"כ גבינה מה שא"כ להיפך אימא דא"צ כלל אבל מאגרא פריך שפיר דאם איתא הוה לאשמעינן רבותא טפי דאפי' גבינה והדר בשר דהוה דאורייתא אפ"ה נאכלין באפיקורן כמ"ש הר"ן ז"ל: ודע שמ"ש למעל' דאין הכרע בשיטת ר"ת מה הוא סובר בפי' מדיח דב"ה עתה ראינו שיש הכרע דסובר מדיח הוא כפירש"י ותו' לקמן ד"ה אילימא דמדיח היינו פה דאי נט"י א"כ מאי קושיא לימא דב"ש מקנח ולא מדיח וב"ה מדיח נט"י ולא בעי קינוח הפה ומיירי בברייתא בגבינה ואח"כ בשר ע"כ לשיטת ר"ת ור' זירא דאמר אין קינוח אלא בפת בשר ואח"כ גבינה וכאגרא כו' וכר"ח דאמר הכי לקמן אסור לאכול גבינ' והיינו עד שיקנח הפה כו' אלא מדיח לר"ת היינו פה דלא אמר נט"י משמע מדיח הפה וההיא ברייתא היה ידוע להם דאיירי בשר ואח"כ גבינה ומש"ה פריך והאמר ר"ז כו' אלא דקשיא דא"כ מאגרא הוה להקשות דקתני כו' הא בשר וגבינה בעי קינוח הפה ויש ליישב זאת דאפשר דקינוח לא עדיף מהדחה וב"ש אמר מקנח לאו דוק' וב"ה אמר מדיח סגי ודוקא מדיח ולא מקנח דמדיח עדיף מקינוח הפה ומש"ה לא מצי להקשות מאגרא דאמר עוף וגבינה הא בשר וגבינה סגי בקינוח מנלן זאת אימא דבשר ואח"כ גבינה לא סגי אלא בהדחה ואגרא אמר בעוף וגבינה אף קינוח לא בעי וזה שאמר דנאכל אף בהפקר זה שאף שהקל המוזכר לר"ש לא צריך דאי הוה אמר דנאכל בלא מדיח ונט"י ה"א דמדריגה אחת נחית עוף מבשר בהמה דבשר ואח"כ גבינה סובר ב"ה מדיח ונט"י ואלו בעוף וגבינ' א"צ אלא קינוח ונט"י קמ"ל דאף זה.

א"צ ומש"ה ופריך ליה מר' זירא דאמר אין קינוח אלא בפת במה איירי אי בשר גבינה הדחה בעינן דוקא וסגי בהא ואי גבינה ואח"כ בשר א"ל כלל כ"א נט"י מעובדא דר"י בריה דר"מ שלא עשמ כלל ואמר יומא קחזינן כו' אלא דא"צ אף קינוח הפה ומסיק דל"פ דמר אמר חדא ר"ל דתרתי בעינן קינוח והדחת הפה בשר ואח"כ גבינה וגם מברייתא דאגרא לא הוה קשיא כמ"ש כאן משא"כ אי אמרינן הדחה דב"ה לר"ת הוא נט"י א"כ אי פשיטא לי' דפלוגתייהו איירי בשר ואח"כ גבינה תקשי מאגרא דהוה ברית' דבעינן תרתי דהוא דלא כמאן ואי לא פשיט' לי' ומצי לומר דאיירי בגבינ' ואח"כ בשר א"כ מאי פריך מר"ז דאיירי בשר ואח"כ גבינ' דהא לר"ת הכין הוא דבשר ואח"כ גבינה בעי תרתי נט"י וקינוח וגבינה ואח"כ בשר לא בעינן אלא נט"י לחודיה אלא כדכתיבנא.

והא דפריך לרא"י ברי' דר"מ מאגרא ולא מב"ש וב"ה דהם איירי מבשר ואח"כ גבינה והוא מגבינה ואח"כ בשר ופריך מאגרא דאם איתא לאשמעינן רבותא טפי דמשכחת במן התורה דנאכל באפיקורן גבינה ואח"כ בשר דא"צ כלום אלא ש"מ דבעינן נט"י מיהת ואין להקשות אמאי קאמרי ליה לר"י בריה דר"מ דוקא אמאי דלא משא ידיה דלמא אגרא בעי קינוח הפה בגבינה ולא נט"י כיון דעיקר הוכחתם היה דאם איתא דאשכוחי משכחת ליה לאשמעינן רבותא במן התורה א"כ אימא דגבינה ואח"כ בשר בעינן קינוח ולא נט"י ומתלמודא דהזכיר משא ידיה ולא בע"א משמע דאמשא ידיה

אמרו ליה וי"ל דאה"נ כשראו שלא היה עושה כלל לא משא ידיה ולא קינוח הפה אמרו ליה מאגרא דע"כ אין נאכל באפיקורן אלא עוף כמ"ש הר"ן ז"ל ואמר להם ביממא כו' ש"מ דאף למסקנא א"ל אלא הדחה נט"י ולא קינוח הפה ומש"ה לא מזכיר תלמודא אלא מה שלא משא ידיה דלחלק בין יממא ללילה וכמ"ש לעיל: עוד זאת אדרוש דלפי מה שכתב ר"ת הביאו התו' כאן ד"ה עוף וגבינה דאגרא נקיט עוף דאין נבדק בידים משא"כ חיה אלמא אף בדרבנן כיון דנדבק צריך נט"י וקינוח הפה וא"כ גבינה נמי דנדבקת בידים כמ"ש ברי' דרב משרשיא דפריך ליה אגבינה ובשר ומשני ביממא אלמא דבלילה צריך נט"י דנדבקת וא"כ יראה דגבינה ואח"כ עוף גרע טפי מעוף ואח"כ גבינה וצריך נט"י וקינוח הפה אף דהוה דרבנן ושוב מצאתי להת"ח שכת' כן וז"ל ור"ת מפרש דעוף אין נדבק בידים וקשה הא גבינה נדבק מדאמר ה"מ בלילה וא"כ צריך לומר דוקא עוף וגבינה ולא גבינה ואח"כ עיף ודוחק עכ"ל וכונתו כמ"ש דאין לומר דעוף הוה דרבנן דהא חיה נמי הוה דרבנן ואפ"ה כשנדבק אסור א"כ ה"ה גבינה ואח"כ עוף נמי דנדבק אסור ואגרא דנקיט עוף ואח"כ גבינה משמע דוקא כן נראה פשוט כוונתו אלא דקשה לזה דא"כ מנלן דאגרא סובר דעוף מדרבנן דלמא מ"ה כר"ע דפליג על חכמים קי"ד א' ועיין בתו' שם ד"ה ר"ע אוסר ומתיר עוף באפיקורן דאין נדבק בידים וחניכים כמ"ש ר"ת ועיקר היתרו משום הכי הוה אבל חיה לא דנדבקת וא"כ אימא דגבינה ואח"כ בשר א"צ כלל והא דלא אשמעינן אגרא רבותא טפי במן התורה דגבינה ובשר נאכל באפיקורן הא לפום סברא דהשתא עוף נמי מ"ה אסור ואדרבה אשמעינן רבותא טפי דאף בשר מצינו לפעמים באפיקורן עוף ואח"כ גבינה ואפשר לי לומר דפשיטא ליה לגמרא דהלכה כר"ע ומסתמא אגרא אליבא דהלכתא אמר לברייתא דיליה ולא כחכמים דפליגי על ר"ע לקמן קי"ד ועוד נראה לי לומר דלעולם לר"ת אין הוכחה לומר כמ"ש הת"ח אלא דבאכל גבינה ואח"כ עוף נמי שרי דאין איסורו אלא מד"ס כו' הקילו בו וחיה אף דמד"ס נדבקת ביותר וצריך תרתי קינוח ונט"י וגבינה ואח"כ בשר חדא סגי נט"י דלא נדבק כ"כ סגי עכ"פ בנט"י ולא קינוח הפה וגבינה ואח"כ עוף לא בעי כלום והכלל דגבינה ועוף נדבקין קצת בידים אבל לא כמו בשר חיה ובהמה א"כ חיה אף שמדרבנן הוא בעי תרתי קינוח ונט"י דנדבקה ביותר וגבינה הוה כמו עוף דנדבק קצת אלא דאחריו בשר בהמה בעי נט"י דהוה דאורייתא ועוף דרבנן לא בעי בין בתחלה ובין בסוף כלל ור"ת שכת' דעוף אין נדבק לאו דוקא כלל אלא דאין נדבק כמו בשר בהמה וחיה אבל לשון התו' משמע דאין נדבק כלל בידים וחניכים וא"כ לכאורה יאמר כמ"ש ת"ח וכמ"ש לעיל דאה"נ דוקא עוף וגבינה אבל לא להיפך ועין מה שאכתוב בישוב הדבר הזה בסמוך ואין להקשות א"כ מאי אמרי לי' עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא הא אפי' עוף וגבינה בכה"ג דגבינה תחלה אסור וכמ"ש לעיל וכמ"ש הת"ח וי"ל דליכא למידק כלל ומנלן זאת דלמא גבינה ואח"כ בשר שרי בין בבהמה וכ"ש בעוף וצריך למידק מדלא אשמעינן רבותא טפי גבינה ובשר וכמ"ש הר"ן וזה שאמרו לי' עוף וגבינ' אין ר"ל מדלא אשמעי' אלא עוף וגבינ' נאכלין באפיקורן ולא אשמעינן רבותא טפי גבינה ובשר בהמה ומש"ה אמרו ליה עוף וגבינה אין כו' ור"ל דגבינה וודאי נדבקת ממש כמו עוף בידים ולא יותר וא"כ הוה לאשמעינן רבותא טפי גבינה ובשר כ"ש עוף דאין נדבק יותר מן גבינה בידים ומש"ה פריך ליה עוף: ואכתי פש גבן לברורי לשיטת ר"ת מה האי דמקשה על הא דבעי

ר"א מר' יוחנן כמה ישהה בין בשר לגבינה ולא כלום איני והאמר ר"ח אכל בשר אסור לאכול גבינ' כו' והיא קושי' מהר"מ מלובלין ז"ל דמיירי בלא כלום בלא נט"י וקינוח א"כ תקשי ליה מאגרא ומב"ש יע"ש ואני אומר ה"פ דר"א שאל לר"י כמה ישהה בין בשר ר"ל בלא קינוח הפה כמה ישהה ונט"י בעינן אלא משום הדחת וקינוח הפה בעי ליה והשיב לו ולא כלום ופריך ליה מדר"ח דאכל בשר אסור לאכול גבינה והיינו ע"כ בקינוח הפה דאי בנט"י הא גם בשר אחר גבינה בעי ג"כ נט"י כדמוכח מאגרא ומעובדא דר"י ברי' דר"מ דאמר אנא ביממא משמע הא בלילה צריך נט"י גם לבשר אחר גבינה וע"כ אכל בשר אסור לאכול כו' בלא קינוח הפה או דבעינן שישהה עד סעודה אחריתא כדמסיק מר עוקבא ופריך ליה כו' והשתא וודאי מברייתא דאגרא ל"ק דאמר עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא לאו למימרא בשר וגבינה בעי תרתי אלא בשר וגבינה חדא מיהת בעינן כקושית הלח"מ בפ"ט מהלכות מ"א דלמא אגרא ה"ק עוף וגבינה לא בעי לא נט"י ולא קינוח הפה הא בשר וגבינה בעי עכ"פ נט"י ואם נאמר לשי' ר"ת אה"נ דליכא למידק מאגרא תרתי ומ"מ פריך שפיר לר"י ברי' דר"מ דאיהו לא עביד קינוח דבאמת א"צ ולא נט"י ואמרו ליה דאגרא תני עוף וגבינה ואם איתא דאיכא מידי בדאורייתא דנאכל באפיקורן הוה לאשמעינן רבותא טפי כמ"ש הר"ן ז"ל והרשב"א בשם הרמב"ן ואמר להו ביממא כו' וא"כ אין שום הוכחה דאימא בין בשר אחר גבינה ובין איפכא סגי בנט"י ולכך אקשי ליה מר"ח כדכתיבנא ואי קשיא ליקשי ליה מברייתא דב"ש וב"ה דקתני בה מדיח מקנח משמע דבעי הדחת הפה קינוח הפה ואם נאמר דמדיח דקתני בברייתא נט"י לפיר"ת יש ליישב זאת דמש"ה לא אקשי ליה דלמא ר"י ס"ל דלא כר"ז ומדיח ולא מקנח ור"ל דפליגי ב"ש סברי קינוח הפה בעינן וב"ה סברי דנט"י בעינן ופסק כב"ה ומה דאקשי' ליה מר"ח אין חילוק או מאמורא אחר דהוא ר"ז דהוה מצי לאקשויי דאמר אין קינוח הפה אלא בפת ואקשי ליה מר"ח ועיין בש"ד סימן ע"ו בדין אכל בשר וגבינה יע"ש ואף שכת' שם לר"ת בהך ברייתא דב"ש וב"ה דתרתי בעי' אין הכרע דאה"נ דתרתי בעינן נט"י כו' ולרש"י בע"א ויות' נראה דצ"ל רש"י ור"ח וכן הוא בתו' כאן וריטב"א ועי' בא"ח סי' קע"ב יע"ש היט' ושוב מצאתי בהדי' בש"ד עם או"ש מהרש"ל שכתב רש"י ור"ח ולא ר"ת:ודע שכל זה יוצדק אם נאמ' שאין הפרש בין בשר לגבינה או גבינה לבשר אלא קינוח הפה אבל נט"י ביממא בתרווייהו לא ובלילה בתרווייהו בעינן והם אמרו לר"י ברי' דר"מ והא תני אגר' דלא ידעו מזה החילוק שבין יממ' לליל' א"ש אבל אם נאמר כמ"ש מהרנ"ש במה שאמ' בש"ד שלו בסימן ע"ו והביאו מהר"מ מלובלין ז"ל בפומבי שרא' לר"ן מק"ק הוראדנא והוא בעל מבוא השערי' וזה לשון בעל מבוא השערים וי"ל דהא דפירשו ר"א והג' דא"צ נטילה לגבינה ואח"כ בשר וגבינה היינו לפי המסקנ' דאמר הא חזינ' הא במקש' היו סבורין דאה"נ דצריך נטיל' כו' יע"ש משמע בהדיא מדבריו דר"ח נמי ביממ' איירי ואכל בשר אסור לאכול גבינה אף ביממא בעי' תרווייהו ואכל גבינ' מותר לאכול בשר ביממ' בלא כלו' ועיין במהר"מ מלובלין שפי' כן דברי מ"ש וא"כ קשה היאך מיירי אי א"ל בלא כלום בלא קינוח הפה אבל נט"י בעינן וא"כ מה מקשה ליה מר"ח דלמ' ר"ח ה"ק אכל בשר אסו' לאכול גבינה ביממ' עד שיטול ידים וגבינה מות' ביממא כו' ולעול' קינוח הפה לא בעינן אף בשר ואח"כ גבינ' ואי איכ' לאקשויי מאגרא איכ' לאקשוי מדהזכיר בעוף לא בעינן תרתי ש"מ דבשר בעינן

כו' ואי איכא לדחויי דחדא בעינן גם מר"ח אין קושיא ואפשר דר"ח סתמא אמר ובכל ענין בין ביממ' ובין בלילה יש חילוק ומש"ה פריך ליה מר"ח: עוד נראה לי לומר דר' אסי ור"י בלא נט"י קבעי מיניה וקנוח הפה לא הזכיר לו כלל אלא בעי מיניה או צריך נט"י או לא ומש"ה מאגרא לא מצי לאקשויי דליכא למפשט מידי דאימ' דלא בעינן תרתי אלא חדא ומבריית' דב"ש וב"ה לא איירי אלא בהדחת פה וקינוח אבל נט"י לא הוזכר כלל בדבריה' וכפירש"י ור"ח ומש"ה אקשי ליה מר"ח דאמר אכל בשר אסו' לאכול גבינה וע"כ דבעי' נט"י דאי לא בעינן נט"י אלא קינוח הפה וע"כ גבינ' ואח"כ בשר אף קינוח הפה לא צריך וכ"ש נט"י וא"כ אגר' דאמ' עוף וגבינ' נאכלין באפי' אדרהיט לאשמעינן דרבנן לישמעינן דאורייתא דנאכל באפיקורן גבינה ובשר כמ"ש הר"ן בשם הרמב"ן ולכך אקשי ליה ומשני אלא אימא גבינה ואח"כ בשר א"ל נט"י והיינו ביממ' וכשיטת מבוא השערים הא בשר ואח"כ גבינה אף ביממא צריך נט"י ומיהו הוה מצי להקשות מר"י ברי' דר"מ ומהא דא"ל ואמ' ביממא הא חזי ליה משמע דבליל' צריך אף בגבינה ובשר ומכ"ש להיפך אלא דנ"ל למפרך מר"ח ומה לי מאמור' דר"י או ר"ח.

אלא דקשיא לי דאי ר"א מר"י בלא נט"י קבעי ליה א"כ מה משני אלא אימא בין גבינה לבשר והא צריך נט"י ג"כ בלילה ואי ביממא מיירי כשיטת רנ"ש א"כ מה פריך מר"ח אימא בשר ואח"כ גבינה שרי ביממא ובלילה אסור וגבינה ואח"כ בשר אף בלילה שרי ומאגרא אין קושיא דלמא קינוח בתרווייהו בעינן ועיין מ"ש גבי בעי ר"א מר"י יע"ש: השיטה השלישית היא שיטת התוספות ז"ל ד"ה עוף וגבינה וכנראה שזה היא שיטת רש"י ד"ה בלא קינוח וכן הוא שיטת הרמב"ן דאגרא אמר עוף וגבינה נאכלין באפיקורן לרבותא אמר דאף עוף ואח"כ גבינה שרי והוא משני שהיא דרבנן הקילו בו וחיה נמי ונקיט עוף שהיא שכיח או כב"ש דחי' מ"ה ועוף מדרבנן כמ"ש לעיל בסמוך וכמ"ש בלשון התוספות לקמן ועוף וגבינה אין אבל בשר וגבינה לא אלא צריך שש שעות כמר עוקבא ולא ממדות חסידות הוא דעביד הכי דאי הכי לא הוה קרי על עצמו חלא בר חמרא בשביל זה ור"א מר' זירא בעי לה אי צריך שהיה או לאו והשיב דא"צ לשהות כלום ומקשי מר"ח דאמר אכל בשר אסור לאכול גבינה והיינו בשר בהמה דסתם בשר הוה בשר בהמה וכמ"ש הרמב"ן הביאו הר"ן ז"ל אכתוב לשונו בסמוך ואסו' משמע דלא מהני ליה שום תיקון אלא צריך שהי' ומאגרא ומב"ש וב"ה לא קשיא כלל כידוע אלא דבין גבינה לבשר א"צ שהי' אלא קינו' והדח' דהיינו נט"י ורחיצ' הפה ג"כ וברייתי' דב"ש וב"ה איירי באכל גבינ' ואח"כ בשר בעי תרתי קינוח והדח' אבל איפכ' לא מהני אלא צריך שהיה ואגר' דאמר עוף וגבינה נאכלין בלא נט"י ובלא קינוח הפה ר"ל דל"ת נהי דשהי' לא בעי מ"מ בעינן תרתי כמו אכל גבינה ואח"כ בשר דבעינן תרתי ולכך אמר דלא כן הוא אלא בהפק' גמו' הן נאכלין ופריך ליה לר"י בריה דרב משרשיא מאגרא דע"כ גבינ' ואח"כ בשר תרתי בעי וכמ"ש התוס' דאי לא בעינן אלא חדא או דא"צ כלל א"כ לאיזה צורך הזכיר קינוח ונט"י דמאן דכל שמייהו והוה לומר שא"צ לשהות שש שעות כמו בשר ואח"כ גבינה אלא דע"כ דגבינה ואח"כ בשר צריך תרתי ועיין בלח"מ פ"ט מהל' מ"א ובמהר"מ מלובלין ז"ל יע"ש והרמב"ן פירש דאי גבינה ובשר נאכלין באפיקורן לאשמעי' רבותא טפי במ"ה כו' ואין להקשות דלמ' חדא בעינן וסגי בכך דא"כ אידך מאן דכר שמיה ומיהו לא יתכן זאת לשיט' הרמב"ן דא"כ בקיצור

הוה למימ' כמ"ש התו' דהיכי דמי אי בשר ואח"כ גבינה צריך שהיה כמ"ש בסמוך וכמ"ש מהר"מ מלובלין דהנך תרתי מאן דכר שמייהו דלא בעינן להו בשום מקום ולמה לי להא דלאשמעי' רבותא טפי בדאוריית'.

ולפי' התו' אקשי ליה מאגרא דמשמע ליה דהנך תרתי שייכין מיהא בגבינה ואח"כ בשר דאל"כ לאיזה צורך הזכיר הנך תרתי כיון דליתנייהו בשום מקום ומברייתא דב"ש וב"ה דהתם אין ראיי' דהנך תרתי בפה איירי מדיח ומקנח כפירש"י ור"ח ז"ל לקמן וא"כ אפשר דנט"י לא בעינן ולכך אקשי ליה מברייתי' דאגרא דמשמע ליה בגבינה ואח"כ בשר תרתי בעינן דהיינו נט"י וקינוח הפה ה"ה רחיצת הפה ומשני אנא בימ' קחזינא ור"י ברי' דר"מ עביד קינוח הפה ולא נט"י וכדכתיבנא והא דאמר אילימא ב"ש מקנח ולא מדיח וב"ה מדיח ולא מקנא ולא אקשי ליה מאגרא אי דמדיח היינו בפה י"ל דב"ש אמר דבעי קינוח וב"ה אמר דבעי הדחה ולא סגי בקינוח ואגרא אמר דעוף אפילו קינוח דגרע מהדחה לא בעי' ואי נימא דמדיח היינו נט"י לא קשיא מב"ה דאמר מדיח ולא בעי קינוח דאגר' דאמר אה"נ דבחדא סגי אלא דכבר כ' דלשיטה זו ע"פ תראי בעינן דאל"כ לאיזה צורך מזכיר הני תרתי דלא מצינו בשום מקום והנכון בזה דמדיח דקאמר היינו תרווייהו בפה כמ"ש התוספות ד"ה אילימא יע"ש: אבל לפי מה שפירש הרמב"ן דקשיא ליה מדלא אמר אגרא רבותא טפי במן התורה דנאכל באפיקורן גבינה ואח"כ בשר כמ"ש הרשב"א ז"ל והר"ן משמו קשה דלמא מיהא חדא סגי והיא קושית הלח"מ ז"ל להר"מ ותירוצו לא שייך כאן דלמה מזכיר הנך תרתי מה שלא נמצא בשום מקום הא צריכי הנך תרתי וכעין זה כתב מהר"מ מלובלין ז"ל דא"כ בפשיטות הוה ליה לאפרושי דפריך מדהזכיר הנך תרתי ש"מ דאיכ' דוכתי דבעינן הנך תרתי מיהת והיינו באכל גבינה ואח"כ בשר וכמ"ש לעיל: השיטה הד' היא שיטתנו ולא מצאתיה אבל יש לנו לומר דה"פ עוף וגבינה היינו גבינה ואח"כ עוף נאכלין באפיקורן בלא נט"י וקינוח הפה אבל עוף ואחר כך גבינה כו' בעינן הנך תרתי קינוח ונט"י ור"י בריה דר"מ לא עביד ולא מידי לא קינוח ולא נט"י ואמרי ליה מאגרא עוף וגבינה אבל בשר וגבינה חדא מיהא צריך דהיינו נט"י ומשני בימא קחזינא אבל קינוח הפה א"צ אחר גבינה ובשר אבל בשר וגבינה צריך שש שעות כמר עוקבא ולאו ממדו' חסידו' היה עושה כן וגם אין תקנה כ"א בשהי' וכו' ועוף ואח"כ גבינה צריך הנך תרתי דמזכיר אגרא נט"י וקינוח כו' ובריית דב"ש וב"ה בהכי איירי באוכל בשר עוף ואח"כ גבינה דמר אמר חדא ומר אמר חדא ול"פ דתרתי בעינן קינוח ומדיח היינו נט"י דמזכיר אגרא דגבינה ואח"כ עוף א"צ הנך תרתי הא להיפך צריך ומיניה דייקינן הא גבינה ובשר דומיא דגבינה ועוף צריך חדא מיהת דהיינו נט"י ולא קינוח ומש"ה כי מקשי ליה אילימ' ב"ש בעי מקנח ולא מדיח וב"ה מדיח ולא מקנח ולא הקש' מאגר' כלום דלמא אגרא בין בהא ובין בהא ר"ל בין גבינה תחילה ובין בשר עוף תחל' תרתי לא בעי אלא גבינה תחילה לא בעי כלל ועוף תחילה חדא מיהא בעי דהיינו נטילת ידים דהוא מדיח דב"ה דכר"י ברי' דרב משרשיא דלא עבד בימא הא בלילה בעינן וקינוח הפה לא בעינן כלל אף בעוף תחילה ומקשי ליה מר' זירא דאמ' אין קינוח הפה אלא בפת אבל מר"י ברי' דר"מ לא קשי' ליה כמ"ש דאיהו וודאי דלא עביד קינוח הפה כדכתיבנא ואף אי היה עביד לא קשיא דהתם הוה דאורייתא אלא דקושטא הוא לשיטה זו דלא בעי כלל ומשני מר אמ' חדא ול"פ

ותרתי בעינן בעוף ואח"כ גבינה וההיא דר"א מר' זירא לענין שהי' קבעי מיני' והשיב שא"צ שהיה כלל ובגבינה ואח"כ בשר ומיהו נט"י עכ"פ בעינן כדכתיבנא ומאחר שנתברר באורך וברוחב כל הארבע שיטות וסלקנו כל הקושיות והספיקו' הנופלים בסוגיא זו מעתה אתחיל, מיד בביאור ההלכה הזאת ואען ואומר: תנא אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן הוא תני לה והוא אמר לה בלא נט"י ובלא קינוח הפה ר"ל דאל תטעה לומר הנאכלין באפיקורן היינו ביחד וכר' יוסי הגלילי דבשר עוף בחלב אפילו מדרבנן שרי להכי מפרש דלא כן הוא אלא באפיקורן הוא בלא נט"י ובלא קינוח הפה משא"כ בשר בהמה דהוה דאורייתא: ובפירש"י בד"ה ובלא קינוח הפה שאם אכל זה ואח"כ אוכל זה עכ"ל מפירושו יראה דאין חילוק בין אוכל גבינה תחילה או עוף תחילה ומש"ה מסתם לה סתומי ועיין בריטב"א ומ"ש אבל בשר בהמה בעי קינוח ר"ל בגבינה ואח"כ בשר ולא הזכיר נטילת ידים כתב מהרש"א ז"ל בימא דלא בעינן כו' דאין לומר דרש"י סובר כר"ת וה"ג דבשר ואח"כ גבינה די בהנך תרתי דמזכיר אגרא דהא רש"י פירש לקמן הא דר' זירא אין קינוח הפה אלא בפת בגבינה ואח"כ בשר יע"ש בד"ה אין כו' ואמאי א בשר ואח"כ גבינה אלא ש"מ דבשר אסו' אח"כ גבינה אם לא בהמתנה שש כו' כמר עוקבא וכר"ח דאמר הכין אסי' אין לותקנה אלא וודאי מ"ש רש"י אבל בשר בהמה צריך קינוח בגבינה ואח"כ בשר מיירי ודי בקינוח הפה ונטילה כו': בתו' ד"ה עוף וגבינה תימא דהיכי פריך כו' כדאמ' בסמוך ר"ל דאמר ר"ח אכל גבינה מותר לאכול בשר אלמא דיש חילוק בין גבינה ואח"כ בשר או בשר ואח"כ גבינה ותירצו דמזכיר אגרא הנך תרתי ש"מ בשום מקום בעינן הנך תרתי דאי לא בעינן בשום מקום הנך תרתי מה"ת לומר בעוף בעינן עד דהוצרך לאשמעינן בעוף לא וכן כתב מהר"מ מלובלין ז"ל אלא ע"כ גבינה ואח"כ בשר צריך הנך תרתי דאי בשר ואח"כ גבינה צריך שהי' כדאמר בסמוך עד סעודה אחריתא ולא ממדות חסידות ומש"ה פריך ליה: בא"ד בלא נטילה וקינוח כו' דלענין נטילה אין חילוק עכ"ל לפי פי' בעל מבוא השערים ה"פ דא"צ נטילה וקינוח בימא בשר אחר גבינ' ומיני' דגבינ' אחר בשר אף בימא צריך נט"י ויש חילוק בין בשר לגבינה ובין גבינה לבשר בתרתי לפי המסקנא דגבינה ואח"כ בשר א"צ קינוח וגם נט"י בימא א"צ ואלו בשר ואח"כ גבינה צריך קינוח ונט"י אף בימא אבל מהרש"א ומהר"מ מלובלין ז"ל פירשו דה"ק תרתי לא בעינן נט"י וקינוח אלא חדא דהיינו נט"י ודוחק ואף שכתבו התוס' דלפירושו אין חילוק בין נט"י היינו לפי דעת המקשה דלא ידע דשאני יממא ובאמת נמי בלילה אין חילוק לענין נט"י ועי' בחדושי הרשב"א שהביא לשון ר"ת וז"ל הרשב"א וגאון ז"ל ג"כ כתב אכל בשר מות' לסעודה אחרת וה"מ חסיד אבל אנו מקנחינן פומי' ומחזרינן ידי' ואכלין אכל גבינה שרי למיכל בשר בלא קינוח ונט"י וה"מ דחזי' לידיה דלא מטנפא הרי בפירוש דגבינה ואח"כ בשר בעינן דחזיה לידיה והיינו בימא אבל בשר תחילה לא מהני דחזיא לידיה אלא שקשיא לי דהא הרשב"א כתב גם כן אחר כך דלפי דבריהם אין חילוק אלא שצריך זה קינוח הפה וזה אין צריך והנ"מ נמי כמו שכתבו בימא וצ"ע: בא"ד והעולם נהגו כו' ואע"ג דתני אגרא כו' באו ליישב מנהג העולם וכ"ז לשיט' אבל לשיטת הר"מ אגרא דוקא נקיט גבינה ועוף נאכלין באפיקורן דלאו דאורייתא הן וגבינ' ובשר צריך הנך תרתי קינוח ונט"י ובשר עיף וגבינה צריך שהי' כר"ח דסתמא אמר אכל בשר אסור לאכול גבינה

אפי' בשר עוף כו': בא"ד ומיהו קשה כו' ודוחק להעמיד כב"ש עכ"ל ר"ל דב"ש סברי דבש' עוף בחלב לאו דאורייתא כר"י הגלילי ואפ"ה אסור לאכול בב"א ודוקא עולה כו' ומדלא הזכירו חיה ש"מ דלאו כר"ע ס"ל לב"ש וד' מחלוק' בדבר חכמים ור"ע ור"י וב"ש ובאמת מצינו לומר דב"ש כר"ע ונקיט עוף דשכיח וה"ה חיה לב"ש דעולה כו': בא"ד ור"ת מפרש דטעמא דאגרא דאין נדבק בידים וחניכי' ובשינים כו' עכ"ל מהר"מ מלובלין ז"ל פירש דלר"ת אה"נ דלאגרא בשר עוף בחלב דאוריית' כו' יע"ש ועי' מה שהארכנו בזה באורך בביאור שיטת ר"ת ועתה אכתוב עוד מזה דודאי משמע דהתו' לא הדרי השתא מזה דלר"ת נמי אף לאגרא בשר עוף בחלב הוא דרבנן דע"כ כן הוא דלא מצינו לומר דלר"ת לאגרא בשר עוף בחלב דאורייתא דלא מצינו לר"ת דוקא עוף וגבינה דה"ה גבינה ועוף נאכלין באפיקורן ובשר אחר גבינה אין נאכלין באפיקורן מדמשני אלא ביממא אלא ש"מ דשאני בשר עוף שהוא דרבנן והא דחיה אינה נאכלת אף שהיא דרבנן דנדבקת ועוד נראה דעוף ג"כ נדבק קצת כמו גבינה ומש"ה ניתר בעוף שהוא דרבנן וחיה נדבקת יותר והחמירו אף דהוה רבנן ועי' בת"ח ועמ"ש לעיל: (דף קה ע"א) רש"י ד"ה ולא מדיח במים שהקינוח יפה עכ"ל מפירש"י נראה בהדיא דהך הדחה המוזכרת כאן הדחת פה דאי נט"י לא שייך דקינוח עדיף דלא שייך זה לזה כלל אלא תרווייהו בפה וב"ש סברי דזה עדיף לעשות כו' וגם התו' מודים לזה בד"ה אילימ' דהך הדחה היינו פה מדכתבו דהדחה עדיף יע"ש אבל יש מפרשים והוא דעת הר"מ ז"ל ושאר פוסקים דמדיח היינו נט"י ואמר אילימא דב"ש קינוח ולא בעי נט"י א"כ ר"ז כב"ש ומסיק מר אמר חדא כו' והא ודאי דתרוויהו בעי' כדאמר אגרא עוף וגבינה לא בעי הנך תרתי אבל בשר וגבינה בעינן הנך תרתי קינוח ונט"י וכמ"ש לעיל: ובד"ה ב"ה כו' דלא סגי ליה בקינוח כו' הא דהוצרך לזה לומר דפליגי הסברות הפוכות לבית שמאי קינוח עדיף ולבית הלל הדחה עדיף תרוייהו סברי קינוח עדיף דא"כ מה פריך מר"ז דאיהו נמי כב"ה מר שאם רוצה להחמיר ולעשות קינוח או שאין לו מים לדחות פיו אין קינוח אלא בפת כו' אלא ר"ז דאמר כב"ש והתו' הקשו ע"ז ד"ה אילימא מנלן להקשות אימא דאה"נ דלב"ה הדחה סגי וכ"ש קינוח ומש"ה עכ"פ פירש"י דלב"ה הדחה עדיף ולא מהני קינוח ופריך ר"ז כב"ש: ובתו' אילימא כ"ש כו' דלא הוה למימר ולא בעי מקנח כו' ועוד כו' וב"ה סברי דאף בהדחה לחוד סגי כמו בקינוח עכ"ל ר"ל דלשון ולא בעי ודאי אינו מדוקדק דהא לא סגי לב"ש במדיח דקינוח עדיף אלא הוה למימר מקנח ולא מדיח דתרווייהו נכללו בו חדא דוקא קינוח ועוד דא"צ הדחה כו' ועוד דאמאי לא דכ"ע קינוח עדיף וב"ש סברי דוקא קינוח וב"ה סברי אף מדיח סגי ור"ז היכא דרוצה לעשות קינוח קאמר דאינו אלא בפת ומ"ש, התו' לב"ש קינוח עדיף הוא לאו דוקא דגם לב"ש קינוח עדיף אלא דמדיח לחוד סגי או דלב"ש עדיף ולב"ה שוין המה אבל אין צורך לזה אלא כמ"ש מקודם: בא"ד לכן נראה דעדיף הדחה מקינוח כו' איידי כו' ר"ל דבית שמאי לא בעי הדחה דעדיפא אלא בקינוח לחוד סגי ובית הלל סברי בעי הדחה ולא סגי בקינוח לחוד וגם אין לומר דנקיט ולא בעי דבמדיח סגי דמהיכא תיתי לומר דבעינן תרווייהו והא לב"ש בקינוח דגרע סגי אלא איידי והוה מצי למפרך דהוה מקולי ב"ש וחומרי ב"ה דלב"ה דוקא מדיח ולב"ש בקינוח סגי לחוד: בא"ד ולא מצי לשנויי דב"ש תרתי בעי וב"ה סברי סגי או קינוח או מדיח דא"כ הל"ל קינוח דגרע ממדיח עכ"ל דאין לומר

דלמא ב"ש סברי תרתי בעי' קינוח והדחה וב"ה סברי מדיח לחוד סגי ולא קינוח דא"כ אכתי לא הועיל בתירוצו כלום דלר' זירא דאמר כב"ש דלב"ה קינוח לא מעלה ולא מוריד ובמדיח לחוד סגי אלא ע"כ דבחדא מינייהו סגי וא"כ ליתני מקנח דגרע טפי ממדיח וכ"ש מדיח וקשיא לי לפ"ז מה כתבו התו' דה"מ למפרך דהוה מקולי ב"ש וחומרי ב"ה הא צריך לפירכא דר"ז דאי לאו דר"ז הייתי אומר דב"ש תרתי בעי וב"ה דוקא מדיח דעדיף ולא קינוח דהשתא ב"ה לקולא וב"ש לחומרא ולכך הוצרך להקשות מר"ז דאמר כב"ש ותו ליכא למימר כמ"ש דאכתי הוה ר"ז כב"ש כמ"ש ודוחק לומ' דה"ק דהוה לי' למיפרך הך פירכא נמי דהוה מקולי ב"ש וחומרי ב"ה דמ"ש אלא דאית ליה פירכא אחריתא לא משמע כך ועי' בריטב"א שכ' וז"ל לכך פי' דהדחת פה עדיף כו' ובדין הוא דלפרוך מקולי ב"ש אלא דפירכא דר"ז כבית שמאי עדיפא יע"ש בזה: בד"ה אלא מקנח וה"ה למדיח תרווייהו בעינן וכן פי ר"ח עכ"ל כונתם מבואר דכתבו לעיל בד"ה אילימא דאי ב"ה בחדא סגי ר"ל רבותא טפי דקינוח סגי וכ"ש הדחה דעדיף לשיטתם ועי' מהרש"א ז"ל וברא"ש וכ' עוד מהרש"א ז"ל לשיטת רש"י מי הכרי' דתרתי בעינן ומהר"מ תי' דא"כ לב"ש לא הוה למנקט קינוח דעדיף אלא הדחה דגרע וה"ה לב"ה עכ"ל מ"ש לב"ש אין דומ' למ"ש הרא"ש ז"ל דב"ש אמרי מקנח וב"ה אמרי אפי' מדיח הוה להו לאשמעינן משא"כ לתוס' דב"ש הקדימו דבריהם לב"ה וא"כ ב"ה למה להו להשמיענו כלל הדחה ויש לעיין דאפשר דב"ה אמרו בתחלה וענוים היו והקדימו דברי ב"ש בגרסתן קודם לדבריהם כמו דאמרינן בכמה מקומות ומ"מ יפה הקשה מהרש"א ז"ל במ"ש דאפשר דאיכא למימר דקנוח עדיף ירצה בזה לשיטת רש"י אין הכרע איזה מהן עדיף דהא בהמקשה פי' דב"ש וב"ה פליגי איזה מהן עדיף וכיון שכן אימא דתרווייהו כי הדדי נינהו נמי ומר הזכיר זה דמהני ומר הזכיר זה דמהני דשניהם שוין.

ומנלן דאחד מהן עדיף מחבריה והקשה שפיר מנלן דבעינן תרווייהו קינוח והדחה: במרא אמר רב חסדא אכל בשר כו' אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר כו' כך שהיה להר"מ דוקא שהיה ובין גבינה שאל לו כמה שהה והשיב לו דא"צ כלום ולר"ת כבר פרשנו דאיירי בלא קנוח כו' וראיתי להרשב"א בחדושיו שכ' וז"ל בד"ה נמצא פסק הלכה ועוד נראה דע"כ ר"א דבעי מר"י בשנטל ידיו וקינוח הפה מיירי דאי לא לא הוה אמר ר"י ולא כלום דלכ"ע צריך נט"י אלא ע"כ כמה ישהה אפילו לאחר נט"י בין גבינה לבשר אפ"ה בין בשר לגבינ' אסור עכ"ל יש להקשות דמנא ליה זאת אימא ר"א מר"י שאל בלא קינוח הפה ואמר ליה בלא כלום ופריך בין בשר לגבינה אסור דזהו החילוק שביניהם כו' אלא דא"כ תיקשי ליה מברייתא דב"ש דקתני מדיח ומקנח והיינו קינוח הפה ומשמע דב"ה תרווייהו בעי וכדמסיק ור"ז דאמר אין קינוח הפה אלא בפת ועכ"פ בין בשר לגבינה בעינן מיהת הכין אלא ע"כ דר"א מר"י בנט"י הוא דקבעי ליה וקינוח לא הזכיר לו כלום או דבעי ליה קינוח ונט"י ואפ"ה בין בשר לגבינה אסור וזהו הראי' מוכרחת שלו וכבר כתבנו בישוב הדבר ההיא לעיל באורך יע"ש בעזה"י: ע"ש אמר ליה רב אחא בר יוסף לר"ח בשר שבין השינים מהו קרי עליה הבשר עודנו בין שיניהם עי' ביש"ש בפירקין ובמהר"מ מלובלין ובפר"ח שהקשו כולם דמה מקשה ליה בשר בין השינים מהו לפי' הר"מ דעיקר דצריך המתנ' הוא משום בשר שבין השינים א"כ מה

מיבעי ליה וע"ש מה שתי' ובי"ד אכתוב חזה: ובתוספות ד"ה בסעודה אחרינא אכילנאלאו בסעודה כו' עד כאן לשונו כבר כתבנו בתוספות ד"ה עוף וגבינה והארכנו שם בעזה"י אמנם ראיתי כי צריך לתוספות ביאור וזה שיטה חמישית שכתבו התוספות כאן בהקדם דלמאן דאית ליה דצריך המתנה שש שעות בין בשר לגבינה א"צ כלל קינוח ונט"י כיון דהמתין שש וא"צ ראיה לזה והריטב"א בפי' כת' כן וזה לשונו בד"ה בשר של בין השינים נמצא פסקן של דברים שאם אכל בשר לסעודה אחרת מותר לאכול בלא קנוח וה"ה בלא נט"י אלא שאם מצא בשר בין השינים צריך לקנח וזה מוזכר בש"ע ומ"מ נט"י לא מוזכר כ"א בגבינה ואח"כ בשר הוא דמשכחת לה ולא בע"א ולשיטה זו שמביאין התו' כאן והוא שיטת ר"י וראבי"ה המוזכרת בהגהת אשר"י בפירקין ובמרדכי והביאו הב"י ובש"ע דכיון שסילק ובירך ברכת המזון הוה מסעודה לסעודה אלא דכת' בש"ע דצריך הדחה וקינוח הפה והדין עמו כיון דלא שהה כלל בוודאי מה מהני סילק ובירך ברכת המזון ולא גרע מבשר אחר גבינה דצריך נט"י וקינוח הפה.

ולפ"ז בשר ואחריו גבינה די בהנך תרתי קינוח ונט"י וסילוק סעוד' וברכת המזון כמבואר בפוסקים ובשר אחר גבינה די בהך תרתי קינוח ומדיח ומעתה קשיא וודאי מה אקשי ליה לר"י בריה דר"מ מברייתא דאגרא דאמר עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא דלמא אה"נ דבשר וגבינה צריך סעודה אחרת דהיינו ברכת המזון אבל גבינה ואח"כ בשר א"צ כלל ובברייתא דב"ש וב"ה מיירי בשר ואח"כ גבינה כמו לר"ת דאה"נ דאפילו סילק ובירך ברכת המזון צריך הנך תרתי קינוח ונט"י והא דלא הזכירו בית שמאי ובית הלל מסעוד' אחריתא דהכא נמי דלא הזכירו בדבריהם נטילת ידים לפירש"י ותו' דמדיח היינו הדחת פה אלא דנקטו במה דצריך לעשות בפה וה"ה דמצי איירי בשר ואח"כ גבינה לשיטה זו ועוד מברייתא דאגר' אין קושיא והם אמרו ליה מאגרא דאין לומר השתא כמ"ש הרמב"ן דאם איתא דלא הוזכר כלל נטילת ידים וקינוח הפה למה מזכיר אגרא הנך תרתי דהא לשיטה זו איתא להנך תרתי בשר ואח"כ גבינה דצריך סעודה אחריתא וקינוח והדחה וקאמר אגר' דל"ת עוף אפיקורן שלו דא"צ סעודה אחריתא אלא אף נט"י וקינוח א"צ וצריך לומר כמ"ש הרמב"ן ז"ל דאם איתא דיש דאורייתא דנאכל באפיקורן הוה לאשמעינן רבותא טפי בגבינה ואח"כ בשר ונאמר דאין הכי נמי לשיטה זו גבינה ואחר כך בשר חדא מינייהו סגי דהיינו נט"י לחוד ור"י בריה דר"מ לא עביד כלום ומש"ה איקשי ליה מאגרא דמשמע ע"כ דחדא מיהת בעינן.

או דנאמר לשיטה זו כמ"ש הת"ח ז"ל דנאכלין באפיקורן משמע ששניהן נאכלין באפיקורן מדלא אמר נאכל באפיקורן כו' דגבינ' הוא דנאכל באפיקורן יע"ש ורצה לומר דאגרא בא להשמיענו דעוף וגבינה נאכלין דגם עוף אחר גבינה נאכלין וכ"ש הוא אלא דבא לומר דווקא כה"ג דליכא דאורייתא אבל גבינה ובשר בהמה לא וחדא מיהת בעינן או דדייקינן מיניה לגמרי דמשמע הא בשר וגבינה קודם בעינן הנך תרתי ולא חיישינן לקושית הלח"מ דלמא בחדא סגי ונמצא לפי שיטה זו ברייתא דב"ש וב"ה מצי אמרי בין בשר ואח"כ גבינה או להיפך דבתרווייהו בעינן הנך תרי קינוח והדחה אלא בשר ואח"כ גבינה צריך ברכת המזון ג"כ כמ"ש מר עוקבא אנא בסעודה אחרינא אכיל וכמ"ש התו' כאן וגבינ' ואח"כ בשר א"צ ואכל בשר אסו' לאכול גבינ' עד סעוד' אחרינא אף ע"י קינוח ועיין במרדכי בפירקין שכתב דר"ת מיירי בימא וזה כדעת מבוא השערים

יע"ש היט' זהו מה שרצינו לבאר בכאן ועיין בי"ד סי' פ"ט בש"ך ופר"ח שכתבו דהמתין שעה א' א"צ קנוח ונט"י אלא ביום סילוק ובירך צריך כו' ועיין בהגהת מיימוני פ"ט דמ"א כתב שרש"י ור"ח ור"ת הצריכו קינוח והדחת פה יע"ש ואין הכרע אי קאי על הדחת פה וכבר כתבנו לעיל מזה שבש"ד של מהרש"ל מצאתי רש"י ור"ת וכן הוא בתו' ד"ה מקנח יע"ש היט' בזה: גמרא אמר שמואל אנא להא מלתא חלא בר חמרא כו' הא דמייתי תלמודא הך מלתא להכא וגם שמואל דקרי עצמו חלא משמע שהיה עושה איסור בדבר כת' יש"ש סימן ה' דבא ללמדינו רוב הזהירות שלא יאבד ממונו ויצטרך לבריות ועיין בפא"ט בסימן ט' ג"כ מזה דת"ח צריך ליזהר שלא יאבד משלו ואם הוא עני וא"א להתפרנס אלא משל צבור ילמוד ויתפרנס משל צבור ואם אפשר להתפרנס משלו אשריו: ובתוספות ד"ה מים ראשונים מצוה ואחרונים חובה בברכות דף נ"ב ב' כו' אסמכתא הוא כו' לפי שאין לנו מלח סדומית כו' אין חובה ולא מצוה עכ"ל אין רצונם לומר דהך דרשא דאלו דברים לא הוה מן התורה אלא אסמכתא דפשיטא דגם מים ראשונים הוה מדרבנן משום סרך תרומה כדמסיק לקמן וידים דהוה שניות הוא ג"כ מד"ס וגם במ"ש דשמן לא הוה חובה ומצוה מוכיח שאינו כן אלא כתבו זאת דל"ת דהך דרשא דברכות נהי דמדרבנן הוה מ"מ גזיר' חכמי' כך הוא ומצו' דרבנן הוא וכל מצו' דרבנן אסמכינהו אקרא ואפשר דהוה דאור' מלאו דלא תסור אלא לענין מלקות אין לוקין לכך כתבו דאינו כן דמים אחרונים לאו משום דמצוה לשמוע דברי חכמים אלא משום שמירת גופו צריך מים אחרונים מפני מלח סדומית ואנו שאין לנו מלח סדומית בטלה הנטילה וא"כ ודאי לאו גזירת חכמים הוא אלא הודיעו לנו שיש לשמור א"ע ממלח סדומית ובזה לא שייך דאסמכינהו אקרא כו' דאינו לא מצוה וסייג וגדר כלל אלא במין הרפואות לשמור גופו של אדם ואפ"ה כתבו דהוה כעין אסמכתא ורצו בזה לאפוקי ממה שאומרים דמצוה דרבנן איכא במים אחרונים מפני שידים מזוהמות פסולות לברכה כמו דאמר התם בסוף אלו דברים והא דאמר טעמא מלח סדומית אף מי שאין מברך וידים מזוהמות נ"מ למי שאכל דבר שאין בו מלח כלל או דנ"מ דצריך לברך על רחיצת ידים על מים אחרונים דאסור לברך בה"מ בידים מזוהמו' ולכך כתבו דאינו כן דאנו שאין לנו מלח סדומית אין נוהגים במים אחרונים והא דאמר התם דמזוהם פסול לברכה היינו להם כו' ר"ל שהיה להם מלח סדומית והיה הדבר חובה הוה כמזוהם ואסור לברך בה"מ בלא מים אחרוני' אבל לדידן שאין מצוי מלח סדומי' אף שידיו מזוהמו' מתבשיל רשאי לברך בה"מ שאין מקפידין לרחוץ הידים לא חשיב מזוהם ומיהו.

לאיסטניס הוה כמזוהם ואסור לברך ואפשר דבעי לברך על רחיצת ידים ועל זה סמכו בקושייתם לכאן מה לי מצוה או חובה ולהביא תי' בה"ג דראשונים צריכין ברכה ולא אחרונים והיינו לשיטתם דעיקר תקנה משום מלח סדומית ולא משום בהמ"ז דמזוהם פסול דא"כ גם באחרונים היה צריך ברכה ועיין ברא"ש ורשב"א פא"ד ועיין בת"ח מ"ש כאן: גמרא אחרונים אין נוטלין אלא בצונן עכ"ל מים אמצעים דינן שוה למים אחרונים דאין נוטלין אלא בצונן דבעי לנקות הידים משיורי המאכל ומים חמין מזהמין הידי' ונדבק ביותר המאכל שאכל והא דלא אמר כן אמצעים משום דלא הוזכר בברייתא אלא לענין רשות ואה"נ לענין תבשיל של בשר לגבינה צריך צונן כמו במים אחרונים כמה שכתבנו בסמוך: (ע"ב) גמרא א"ר נחמן ל"ש אלא בין תבשיל לתבשיל אבל בין

תבשיל לגבינה חובה הא דקרי ליה חובה אף שהוא מצוה נמי מה"ט דלעיל דלגבי רשות חובה קרי ליה ומשום דאמר אמצעים רשות קאמר בין תבשיל של בשר לגבינה חובה ואי בעי ברוכי אמים אמצעים עי' בר"ן כאן בשמעתין ובא"ח קע"ג ובי"ד פ"ט אבאר: ובתו' ד"ה ל"ש אלא בין תבשיל לתבשיל אומר רבינו שמואל כו' דבין תבשיל לגבינה שלאחריו אסור כדאמר כו' ולא ניחא ליה לחלק בין בשר ממש ובין תבשיל שנתבשל עם בשר אלא דשווין המה וא"כ ע"כ ר"א לא אשמעינן אלא שיש חובה במים אמצעים אבל לא נקיט סידרא דגבינה ואח"כ תבשיל של בשר מיירי ומיני' בין תבשיל לתבשיל רשות בשניהם של בשר או של חלב מיירי דב"א בשר חובה מיהא איכא וגם איסורא נמי באכל בשר תחילה דלדידיה אין חילוק בין בשר ממש לתבשיל של בשר ודע דאפשר היה לומר דהוכחת ר"ש דע"כ אין חילוק דאי ר"נ תבשיל של בשר ואח"כ גבינה אמר דחובה ליטול ידים וה"ה קינוח הפה דצריך וא"כ יקשה מה מקשה לעיל לר"י בריה דר"מ מאגרא דלמא אגרא אמר עוף וגבינה אבל בשר וגבינה לא ואי מה דמזכיר אגרא קינוח והדחה ר"ל דל"ת נהי דהמתנה שש א"צ מ"מ אפשר דבעי הנך תרתי כמו בין תבשיל של בשר ואח"כ גבינה קמ"ל דלא אלא ש"מ דליכא שום גוונא לחלק דצריכין הנך תרתי כ"א בגבינה ואח"כ בשר ומש"ה אקשי ליה מאגרא דאי לאפוקי בשר ואח"כ גבינה לא מהני הך הכי ואי בין תבשיל של בשר לגבינה נמי לא מהני אלא ש"מ כו' ובאמת יש להקשות לפי מה שכתבו בסוף דבריהם ויתכן פי' זה אף למאן דאוסר גבינה אחר בשר בנטילה וקנוח עכ"ל והיינו דיש חילוק בין בשר ממש לבין תבשיל של בשר א"כ יקשה מנלן למידק מדברי אגרא כלום וכקושית מהר"מ מלובלין ז"ל או קושית הלח"מ דלמא בחדא סגי בגבינה ואח"כ בשר והא דמזכיר הך תרי משום דל"ת דנהי דנאכל באפיקורן זה דלא דמי לבשר ואח"כ גבינה דבעי סעודה אחרינא מ"מ ליבעי נט"י וקינוח כמו ק תבשיל של בשר לגבינה אלא דנאכל לגמרי באפיקורן אלא ש"מ דאין חילוק וצ"ל דלפי מה שסיימו התוס' כאן צ"ל דקושית התו' מאגרא הוא כמ"ש הרמב"ן דאם איתא לאשמעינן בדאורייתא גבינה ואח"כ בשר כו' או כמ"ש הת"ח מדאמר נאכלין משמע גם העוף נאכל באפיקור' ולאשמעינן הא בשר אחר גבינה לא וכבר כתבנו מזה לעיל באורך יעוין שם היטב ואין להאריך: בא"ד ומפרש ר"ת בין תבשיל של בשר לתבשיל של גבינה רשות ובין תבשיל של בשר לגבינה חובה עכ"ל רבותא אשמעינן אף שאין הבשרבעין כיון שהגבינה בעין בעי קינוח ונט"י ומהכא, אין ראיה דבשר ואח"כ גבינה מותר ע"י קינוח והדחה דשאני הכ' דאין אוכל הבשר אלא תבשיל של בשר ומש"ה סגי בנט"י וה"ה דבעי קינוח דהא לר"ת ע"כ שיש חילוק דבין תבשיל לתבשיל רשות והיינו בין בשר לחלב ומה שהוכרח רש"י לפרש כן כבר הארכנו לעיל באורך ובי"ד אבאר עוד בעזה"י גמ' מפני מה אמרו מים אחרונים חובה שמלח סדומית כו' ולקמן אמרינן מים אחרונים הוציאו אשה מבעלה ועיין ברי"ף דמש"ה מים אחרונים חובה ואפשר דמ"מ נ"מ במ"ש מלח סדומית יש דבמחנה חייבין במים אחרונים משום סכנה ואלו משום שהוציאו אשה מבעלה אפשר דלא היו חייבין במחנה במים אחרונים וענין מלח סדומית עיין בר"מ ז"ל הל' ברכות פ"ז שר"ל שטבע של מלח חזק ורע וע"ש כך נקרא מלח סדומית ועיין מגדול עוז שכתב וזה שלא כדברי התוס' כאן בד"ה מים ועיין בא"ד יע"ש: כל מלחא מאי פי' פשיטא דצריך ליטול ידים ועיין ר"מ ה"ב גי' אחרת או

כייל שאכל מלח: ע"ש אמר אביי מריש ה"א כו' משו' דשריא רוח רעה ונ"מ להזהר שלא יעברו ב"א עליו ומריש ה"א שמא יארע קלקלה ואין נ"מ בין מהדר ובין תוך ד"א ואמר משום סכנה ובתנאים המוזכרים דהיינו דלא מהדר כו' וכן כולם אשמעינן דלאו משום מיאוס אלא משום סכנה ולהזהר מהם וכתב יש"ש בסימן י"ב בפירקין אף שיש חרם מקדמונים שלא לעשות ולסמוך על רפואת התלמוד שלא להוציא לעז על הקדמונים ולא ידעו שהדורות והעתי' משתנים אעפ"י כן מה שיש למיחש מהזיקות וכשפים שבגופו למיחש מיבעי וכן ראוי לנהוג ועיין בש"ע י"ד סימן קי"ז ובפר"ח שם ובי"ד אכתוב מזה בעזה"י: וברש"י ד"ה אמרו אינהו מילתא אף הם היו בקיאין בדבר כו' ואיכא דאמרו שאמרו שם ולא מוכחא מלתא עכ"ל לפי' ראשון שהיו עושין כישוף להציל עצמם משמע דשרי לעשות כישוף כה"ג ולא אסרה תורה אלא להתעסק ולהאמין בדברי הבאי והבל אסור אבל ללמוד להבין מותר והיינו דסנהדרין למדו כישוף וכן כתב יש"ש סי"ג כאן וי"א דאסור ולכך פירשו דאמרו שם ואפשר דכ"ע מודים דשרי והא דפי' דאמרו שם משום דגנאי היה להם להשתמש בכישוף אם היה אפשר ע"י ד"א ע"י שם ומ"ש רש"י ולא מוכחא מלתא ר"ל אין הכרע מן הגמ' איזה פי' נכון ועוד י"ל דמלת אמרו הם מלתא משמע כפי' ראשון דומיא דאמרה איהי מילתא ועיין ברש"י בשבת פ"א ע"ב פירש"י אמרו אינהו מלתא ע"י שם טהרה: גמרא אמרה מאי איעבד לכו דלא מקנח בחספא הא וודאי הא דאמרינן דקשה לכשפים הפי' מאן דעביד הא יכול לעשות לו כשפים ואם לאו אין מזיק לו הכישוף אלא דאיכא למימר דבגופו אין יכולין לעשות לו ולא כההיא ארבא שהרי אסרתה לארבא ואינהו היו יכולין לבטל כישוף ומ"מ אמרה מאי איעבד לכו דאי לאו דנזהרין היו מדברים ההמה לא היה מהני הלחש שלכם להסיר הכישוף הזה ואף אי אמרי' ע"י שם מ"מ כשפים מכחישין כו' כדאמר לעיל בפ"ק ט' ב' גבי ר' פנחס בן יאיר ועוף אפשר לומר דמטרוניתא לא הוה ידעה דאינהו אמרה מילתא וסברה דמעצמה שרייה ספינתא ומש"ה אמרה מאי איעבוד לכו כו' ובאמת דשאני הכא דלא היה בגוף האדם כמ"ש מהרש"א ז"ל ומש"ה אי לאו דאמרי אינהו מלתא לא שרייה לארבה ומ"מ למידין מדברי מטרונית' דמי שנזהר מדברים אלו אין כישוף שולט בגופו של אדם ועי' מהרש"א ועי' רש"י ד"ה לכשפים אין נוחין לחול עליו: (דף קו ע"א) גמרא כי אתא רבין אמר ראשונים האכילו בשר נבילה אחרונים הרגו הנפש רבין בא לומר דאירע מעש' יותר חמורה ע"י שלא היו נזהרין בדברי חז"ל דהרגה ומסתמא נמי הא דאמר ראשונים האכילו בשר נבילה נמי לחומרא ואיני יודע מה חומרא דנבילה יותר מבשר חזיר ואדרבה בחזיר איכא תרתי לאו דחזיר ולאו דנבילה ובנבילה ליכא אלא חדא ודוחק לומר דרבין אמר דמעשה הכי הוה ואפילו אם נאמר דבחזיר ליכא לאו דנבילה דאין איסור חל על איסור כמ"ש הר"מ בהל' מ"א פ"ד ה"ב יע"ש מ"מ שווין המה דאי דנבילה מטמא חזיר נמי מטמא דכתי' קראי דבהמה וחיה טמאה דמטמאי ועי' ר"מ הל' אבות הטומאה פ"א ה"ב יעוין שם ואם כן שווין המה בשר חזיר כמו בשר נבילה ואם נאמר דאיסור עשה דשאינו זבוח שייך בנבילה כמ"ש התוס' בפסחים וכמה דוכתין בהא ר"ש אומר האוכל נבילה בי"ה בכ"ש גבי מצה של טבל ובשבועות כ"ז תוס' ד"ה האוכל יע"ש א"כ נבילה חמורה דאית בה עשה דאין זבוח ולאו דנבילה ובהמה טמאה לא שייך בה עשה דאין זבוח ואין אמ"ה נוהג בהן וכנראה דזה בזה תליא כמבואר במקום אחר ואמ"ה

אין נוהג בטמאים מי שבשרו מותר כו' והוה נבילה חמורה ומיהו אי אמרינן הא דאין איסור חל על איסור היינו לענין עונש דלא לקי עליה שמונים וכדומה לענין ב' חטאות בשוגג אבל לענין דעובר ב' עבירות עובר וכמו דאמרינן יבמות ל"ב לקוברו בין רשעים גמורים כמבואר שם באורך ברש"י ותו' וכבר עמדנו על חקירה זו במקום אחר עדיין קשה דחזיר חמור דאית ביה תרי לאוין ואפשר דעשה חמורה מלאו ומיהו ביבמות אמרינן דל"ת חמור מיניה דאמר לאו ל"ת חמור ואתי עשה כו' יע"ש היטב ועי' בר"מ פ"א ה"ב ועמ"ש ברש"י חדא מהני לחומרא וחדא לקולא: וברש"י ד"ה האכילו בשר חזיר כו' האכילו נבילות עכ"ל וביומא פ"ג ב' כתב רש"י דחנוני ישראל מוכר לישראל בשר כשר ולעכו"ם בשר חזיר יע"ש ועיין מהר"מ ובמהר"ם שי"ף כתב דימי השמד היה וכן כתב ב"י עכ"ל אמת שכן כתב ב"י בסי' קי"ז על ראיית ראב"י דמותר להסתחר בדבר אסור מהא דאכילו בשר חזיר באכסניא יהודיית' דימי השמד היו והיו מחזיקין בפרהסיא לעכו"ם יע"ש ובזה א"ש לאותן האומרים דבסתמא אסור למכור לעכו"ם נבילה ואיכא גניבת דעת עי' בסוגיא דשולח ירך אלא דהיו מחזיקין עצמן לעכו"ם בפרהסיא ומסתתרים נמי בדבר טמא וה"ה שהיו יראים נמי לומר נבילה אני מוכר לך שלא ירגישו בו שהוא יהודי דעכו"ם לא מוזהרין על גניבת דעת ומיהו אפשר בשר טריפה האכילו ונבילה לאו דוקא והא דלא הכיר במלבוש אלא שהיו יראים בפרהסיא ואלו נטל ידיו הכירו שהוא יהודי והיה יכול לומר לנקיות הוא דעביד ומש"ה סבור שהוא עכו"ם והאכילו בשר חזיר: ובד"ה חדא מהני לחומרא דבשר חזיר אית ביה תרתי איסורי עכ"ל כבר כתבנו מזה בגמרא דאף אין איסור חע"א ר"א אפשר דסובר איסור חע"א והוה נבילה וחזיר או דמ"מ תרתי איסורי עביד אף דאין איסור חע"א ועי' לעיל ומ"ש לישנא דתרי איסורי משמע בנבילה ליכא אלא חדא אפשר דשאין זבוח לית ליה לרש"י והמעיין בשבועו' כ"ד א' בתוספות ד"ה האוכל מוכח דלרש"י אית לי' עשה דשאינו זבוח וע"כ חזיר חמור דאית ביה תרי לאוין וסתימת לשון רש"י משמע דבנבילה ליכא אלא חדא ורבין אפשר דסובר אין איסור חע"א ומש"ה נקיט נבילה דחמור טפי דאית תרי איסורי נבילה ועשה דאינו זבוח בטהורה ואף דאין איסור חע"א אף על עשה מ"מ א"א לחול נבילה בע"א וכה"ג כתבו התו' ריש ג"ה ד"ה אלמא אבל מוסיף לא הוה כמ"ש בג"ה דמה שנאסרה לגבוה כעין זה בחיי' נמי לא היתה ראויה לגבוה אם לא לאחר שנשחטה ואין זה מוסיף כה"ג גם רש"י אפשר דסובר תרי איסורי היינו תרי לאוין מחולקין בשמות ועוד דרש"י אפשר סובר דלית איסור עשה והתו' בשבועות לאו אליבי' תי' דהא רש"י בפסחים כת' בפי' באיסור אמ"ה ועי' תו' פסחים ל"ד יע"ש ואין להאריך כאן ובפסחי' אבאר בזה: ע"ש חדא מהני לקולא וחדא מהני לחומרא אפשר תלמודא מסיק לה דהוה לחומרא דמסתמא לא הוה אלא חדא מעשה אלא חד אמר הוציאה וח"א קטלה או תרי מעשי הוו ור"א מתני לחומרא ורבין סובר נבילה חמורה כמ"ש כל זה לעיל יע"ש: ובתו' ד"ה חזינהו כו' אא"כ כו' מדכתבו ההוא גברא משמע דאין מועיל מה ששדי אדם אחר מפומא דחצבא ושתה ובא אדם אחר לשתות צריך ג"כ לשפך וכן יש ליזהר ועי' מהר"מ מלובלין דהוא תי' על קושיא שניה שלא הודיעו והוא כמ"ש כאן: אתמר חמי האור חזקי' אמר אין נוטלין מהם לידים ור"י אמר נוטלין לידים חמי טבריא כו' עכ"ל.

קודם בואי לדבר בסוגיא הזאת אקדים כמה עיקרים הצריכין לסוגיא זו כי עמוקה היא ואכתוב בקוצר: דע לך כי הר"מ ז"ל בהל' ברכות פ"ו ה"ז התנה ד' תנאים שיהיו במים ואז יוכשרו לנט"י אף לחולין ואלו הן הד' דברים שנוי מראה וגלוי ועשיית מלאכה והפסד שמונע הבהמה מלשתות מהן.

והנה שנוי מראה הוא משנה פ"א דמס' ידים מ"ג ובמשנה לא נזכר אלא שינוי מחמ' ד"א דהיינו של דיו כו' דהם מיני צבעונים דפסול לנט"י אבל מחמ' מקומן עצמן לא הוזכ' שם והר"מ ז"ל הוסי' מחמת מקומם דפסולין וכתב הכ"מ דמ"ש וכן כתב בב"י באורח חיים סימן ק"ס יע"ש והיינו דמחמת מקומן שהמקום ההוא משונה ומחמת כך גורם צבע אחר למים והוה כצבע שנפל למים ונשתנו מראיתן דפסולים אבל נשתנו מחמת ד"א שנוי במשנ' שם ובנשתנו שלא מחמת עצמן עפ"י איזה מקרה או שעמדו בעשן דזה הוה שלא מחמת עצמן פסולין כמבואר בר"מ הל' פרה אדומה פ"ט הי"ג חשיב מחמת עשן כמחמת ד"א ומחמת עצמן כשירים ובטא"ח כתב דמחמת עצמן פסולין והשיגו האחרונים הט"ז ומ"א דכשר לנט"י ולקמן אבאר וגלוי זה לא נזכר שם במשנה אלא מסבר' דנפשיה אמרה כמ"ש הכ"מ ובב"י בא"ח משו' ההיא דאמרינן בע"ז ל"ה דלא ירחץ כו' וסובר רבינו דכ"ש לנט"י ואם נטל פסול יע"ש ומיהו הא ליכא למימ' דטעמא דפסול בגילוי דאין ראוין לשתיית אדם משום סכנה דמה בכך מ"מ ראוין הם לשתיית בהמה וכשירים דאף שכתב רבינו יונה והביאו הב"יבסימן ק"ס שם דאם אין ראוי לשתי' של אדם פסול היינו טעמא דאי אין אדם יכול לשתות ע"י הדחק גם הבהמה אינה שותה משא"כ כה"ג דטעמא משום סכנה וראוין הן לשתות ועשית מלאכה משנה שם מ"ב מבואר דאם נעשו בהן מלאכה דפסולין לנט"י וטעם פסולין כתב הר"מ דנעשו כשופכין בפי' המשניות ושם ה"ח ושאר פוסקים יעוין אבל הר"ש בפ"ק דידים מ"ג כת' הטעם דנשתנו מתורת מים יע"ש היטב ובלבוש א"ח כת' בס"ב דעשה מלאכה פסול שא"א שלא ישתנו מראיתן קצת ועיין באליה זוטא שכת' שם דהר"ש אפשר לאו משום דנשתנו מראיתן אלא שבטלו מתורת מים כמו חמי האור יע"ש ויפה כוון ומים שנפסלו משתיית בהמה ג"כ בהך משנה המים שנפסלו משתית בהמה בכלים פסולים בקרקע כשרים יע"ש וכל זה בנט"י שהם במים שאובין בעינן ד' תנאים: והנה בדין המקוה שהיא ממי גשמים לטבול בהן גופו לעלות מטומאה וכ"ש טבי' ידים שהן כשרים במקוה כשירה כמו שיתבאר לקמן יש לה דינים קצת' שווין לנט"י וקצתם אין דינן שוה ואבאר.

שינוי מראה אין פוסל את המקוה ר"ל שנפל צבע או מימי צבע כמו דיו וקנקנתום המוזכר לענין נט"י אין פוסל המקוה וכ"ש נשתנו מחמת עצמן או מקומן דאין פוסלין המקוה בכך כמו שמבואר במ"ג פ"ז דמקוואות להדיא הדיח בו סלי זיתים וענבים אין פוסל המקוה ר"י אומר מימי הצבע פוסלין המקוה בג' לוגין ולא בשינוי מראה ר"ל דהוה מים שאובין שפוסלין המקוה בג' לוגין חסר מהן קורטב אין פוסלין המקוה אף שנשתנו מראית המים בשבילן וה"ה צבע גופא שנפל למקוה ונשתנה מראיו דכ"ש הוא כמו שאבאר דכשר אמנם אמרו במשנה ההיא יין ומוהל השמן לתוכו פוסל המקוה אם נשתנו מראיו וכן פסק הר"מ ז"ל בה' מקואות פ"ז ה"ח מי הצבע אין פוסלין את המקוה בשינוי מראה אלא בג' לוגין וכתב בה"א דיין ומוהל פוסלין בשינוי מראה והוא דברי ר"י במשנה דמקואות שהביא לעיל בסמוך וחילוק שבין מימי הצבע או צבע גופא למי פירות בעצמם

מבואר בח"מ ובר"ש בפי' המשנה שם ובטי"ד סימן כ"א בב"י כתב דשאני צבע דלית ביה ממשא אלא שנצבעו המים ממנו וה"ה מימי הצבע לא מחמת עצמן הן כך אלא מחמת הצבע הניתן לתוכו משא"כ מי פירות ויין שהן בתולדותן כך במראיתן כשנפלו למקוה אם נשתנו מראית המים פוסלין המקוה וזה לשון הר"מ ז"ל בפ' ז' ה"א אין המקוה פוסל לא בשינוי טעם ולא בשינוי הריח אלא בשינוי מראה פוסל וצריך לומר דלאו בכל שינוי מראה פוסל אלא יין ומי פירות אבל נשתנו מחמת מימי צבע וכ"ש מחמת עצמן או מקומן או עשן דכשירים וכן כתב שם בסמוך כיצד היין כו' וזה מבואר ופשוט הוא וגלוי לא שייך במקוה ורצוני לומר במי מקוה שראוין לטביל' כל גופו לא שייך גילוי כמבואר במשנה ד"ה בפ"ח דתרומות דר"י אומר בכלים כ' ובקרקעות מרובין דהיינו מ' סאה בר"ש שם שכ' תדע דכל מגולה הוא יע"ש ובמעיין המושך אפילו כ"ש ועיין בפר"ח י"ד סימן קי"ו ובר"מ הל' רוצח ושמירת נפש יע"ש שפסק כת"ק דכל שהמים מרובין כו' וא"כ ודאי וכ"ש במ' סאה דמודה דלא שייך ביה גילוי ועשיית מלאכה לא פוסל במקוה הראוי לגופו וכן כתב הכ"מ בפ"ו מהל' ברכות וז"ל אבל במים נובעים או מי מקוה נראה מדברי רבינו דאין עשית מלאכה פוסלין המקוה ותלה דבר זה ברבינו ובירא' לי ואני תמה על עצמי הלא משנה שלימה שנינו במקואות פ"ז מ"ג הדיח סלי זיתים וענבים ושרה פתו דכשר כו' והר"מ פסקה להלכה בהל' מקואות פ"ז ה"ז יע"ש דהיינו מים שנעשו בהם מלאכה ואפ"ה כשר לא מיבעיא לטעם הר"ש דמים שנעשו מלאכה דפסול מחמת שינוי מראה וכפי הבנת הלבוש בא"ח סימן ק"ס פשיטא דכשר דלא פסול שינוי מראה בצבע וכדומה במקוה אלא אפילו להר"מ דטעמא דנעשו כשופכין לא שייך זה אלא בשאובין ולא במי מקוה ומש"ה שרי בהדיח בהן כלים או שורה פתו בהן המוזכר בפ"ק דכלים דפסולין לנט"י ובא"ח סימן ק"ס משום מלאכה ולמקוה כשירין כמבואר במ"ג פ"ז דמקואות שהבאתיו ואיך תלה ביראה לי: עוד ראיתי שכתב שם הכ"מ וז"ל ומפרש רבינו דל"ש בכלים ובקרקע מדלא מפליג כדמפליג בנפסלו משתיית הכלב כמ"ש בסמוך עכ"ל לא ידעתי אם בא לומר מדברי רבינו מוכח הכי הרי בהדיא כתב כן בין בכלים בין בקרקע והיינו במים שאובין אף שהן עתה בקרקע ואי דדייק ממשנה פ"ק דידים דמפליג ברישא במים שנפסלו משתית בהמה בין כלים לקרקע ובסיפא אין מפליג זה לא ידענא להולמו כלל דהא במים שאין ראוין לשתיה בודאי אין חילוק דהא לשיטת הר"מ ז"ל אין כשר לנטילת ידים אלא מי המקוה ולא מים שאובין כמו שכתבנו בפ"ו מהלכות ברכות ה"ה דלא כר"א בהשגותיו ושאר פוסקים ועיין בטא"ח סימן קנ"ט ובאחרונים וכיון שכן הא דמפליג בין כלים לקרקע בנפסלו משתית בהמה ע"כ במי מקוה מחוברין שלא היו תלושין מעולם ובכה"ג גם בעשה מלאכה במים מחוברין ודאי דלא נפסלו לנט"י וכמ"ש הוא בעצמו בסוף דבריו שם דבמי מקוה לא נפסלו בכך ולפי' הר"א ז"ל ורבינו יונה כמבו' בא"ח סי' קנ"ט י"ל דאה"נ דברישא מפליג בין כלים לקרקע דהכלים פסולין בקרקע אף בשאובין כשירים לנט"י ולרבינו יונה אף במחוברין אלא שאין מ' סאה כמבואר בא"ח סימן קנ"ט ובסיפא גבי עשה מלאכה או שינוי מראה מחמת צבע ועשן ושאר דברים לבד יין ומי פירות בקרקע נמי פסולין והיינו בשאובין דחשיב כשופכין כיון שהיו פ"א תלושין ולהר"ש תרווייהו משום שינוי מראה אבל מחוברין מעולם אין פוסלין כ"א יין וחלב ומי פירות כמו ששנוי במ"ג דפ"ז דמקואות יע"ש

ולהר"מ ז"ל צריך לומר הא דאמר דנפסלו משתית בהמה בקרקע כשירים בכלים פסולין היינו במחוברין דאי לא"ה אין כשירין לטבילת ידים כלל בשאובין ואי דנטל בכלי היינו כלים אלא במחוברין והא דלא מפליג כן בסיפא בהנך תרתי בשינוי מראה ע"י צבע או נעשה מלאכה בין כלים לקרקע דהיינו מחוברין מעולם דהנך תני להו כבר במס' מקואות פ"ז מ"ג דהדיח כליו וכן שינוי מראה מחמת צבע לבד מיין ומי פירות דכשירין למי מקוה ומש"ה לא צריך למתני הכי במס' ידים דכשירין בקרקע והא דתנן ברישא דנפסלו משתית בהמה דכשירים למי מקוה משום דלא שמעינן בשום דוכתא במקואות ואדרבה התם תנן בפ"ב משנה י' טיט הנרוק ר"א ור"י והוא שיעורא דפרה שוחה ושותה מהן דכשירים ואם לאו פסולים כמבואר בר"ש שם ובזבחים כ"ב א' אילימא למעוטי טיט הנרוק ובתוס' שם ד"ה למעוטי ובסוכה י"ט ד"ה טיט הנרוק יע"ש היטב וה"א דגם בנפסלו מחמת מלוחים או סרוחים נמי דנפסלו בקרקע קמ"ל דלא וזה הוא חילוק הרי"ף בברכ' פ' א"ד הביאם הרא"ש כאן בשמעתין וכן הוא מסקנת התוס' כאן בד"ה מים שנפסלו כו' וזבחים כ"ב א' שם יע"ש היטב ועיין מ"ש לקמן בעזה"י.

כלל העולה מדברינו דלדברי מי שמכשיר מים שאובין לטבילת ידים בקרקע כיון דהוכשרו לבעל קריין והוא שיטת הר"י ז"ל בהשגותיו בפ"ו מהל' ברכות אפשר לומר הא דחילק ברישא בין קרקע לכלים אף בשאובין בקרקע כשירין ובסיפא במים ע"י שינוי מראה או מים שנעשו בהן מלאכה פסולין בשאובין בקרקע מדלא מפליג כן כמו ברישא: עוד ראיתי להכ"מ בפ"ו מהל' ברכות ה"ט שכתב במ"ש הר"מ ז"ל מים שנפסלו משתית הכלב (דהוא מה ששנוי במשנה משתית הבהמה) כמו עכורים או סרוחים כתב הכ"מ דמפרש כפי' בתרא דרי"ף והביאם הרא"ש כאן בשמעתין דאף טיט הנרוק נמי דינא הכי דכשירים בקרקע יע"ש ויש לתמוה דהרי הר"מ פסק בפ"ח ה"ט דהלכות מקואות הביא הא דטיט הנרוק שאין פרה שוחה ושותה מהן פסולין והלח"מ בפ"ו מה"ב כתב וז"ל והא דאמרינן בפ"ב דזבחים דפסולין י"ל לנט"י הקילו עכ"ל א"כ הוא ז"ל מחלק בין טבילת ידים דכשירים אף בנפסלו משתית בהמה ובין טבילת גופו שהוא מן התורה דפסיל בטיט הנרוק ונט"י כשירין אף בטיט הנרוק ומתניתין דפ"ק דידים מ"ג שנפסלו בכלים פסולין בקרקע כשירין מיירי אף בטיט הנרוק ובקרקע כשירים לטבילת ידים ולא לטבול כל גופו בהן יע"ש: ואני בעניי לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דאם נאמר דר"מ ז"ל סובר דטיט הנרוק הוה בכלל מים שנפסלו דסתמא תנן במתניתין מים שנפסלו משתית בהמ' בקרקע כשירים וע"כ דלטבילו' ידים הוא דכשר או דנאמר דלהר"מ אין חילוק בין נפסלו מחמת עכורין וסרוחין ובין נפסלו מחמת עכורין כטיט הנרוק כמו שחילקו התו' והרא"ש דאין נראה לו הך חילוקא כו' וא"כ ע"כ הא דכשירים בקרקע היינו לנט"י ולטבילת ידים אבל לטבול בהן כל גופו לא ואשתומם על המראה דהא תניא בתוספתא מים שנפסלו משתיית בהמה בכלים פסולין בקרקע כשירים רשב"א אומר אף בקרקע טובל בהן כל גופו אבל לא ידיו ורגליו והביאה הר"ש במקוואות פ"ז מ"ג והביאה: הכ"מ בפ"ו מהל' ברכות ומביאה הגמרא כאן נימא כתנאי כו' וא"כ הרי בהדיא דאף לטבילת גופו כשירים מים שנפסלו משחית בהמה ואיך כתב לטבילת גופו לא ואין לומר דלטבילת גופו היינו שנטמא בטומאה דרבנן דזה לא נמצא כלל לחלק בטבילת גופו בין טומאה דאורייתא לדרבנן וגם הלח"מ לא כתב אלא נט"י דהקילו בו

כמה דברים ולא לשאר טומאות שבגופו כו' והרי הר"מ בפ"ח מהל' מקוואות סתם וכתב דאי אין פרה שוחה ושותה אין נמדד עם המקוה ולא חילק ובודאי לענין טבילת גופו אין לחלק בין דאורייתא לרבנן וכמ"ש בפ"ח מהל' מקוואות ולא ניתן להאמר כלל ויקשה מ"ש כאן: והנה יש שני דרכים לפנינו הדרך הא' דלהר"מ אין חילוק כלל בין מים מלוחים וסרוחים לטיטהנרוק דבתרווייהו למקוה פסולין ולטבילת ידים כשירים ולנט"י בכלים פסולין דזה א"א דהא רשב"א קאמר המים שנפסלו משתית בהמה טובל בהן כל גופו ויש לנו עוד לומר דלעולם יש חילוק בין טיט הנרוק ובין מים מלוחים וסרוחים כמו שחילקו התוס' בכאן וזבחים וסוכה י"ט ב' והבאתיו לעיל ולעולם לענין מקוה אין פסולים אלא טיט הנרוק דתנן במשנה יו"ד פ"ב דהוא שיעורא דפרה שוחה ושותה מהן יע"ש בר"ש אבל מים מלוחים למקוה כשירים הן ולנט"י פסולים וטיט הנרוק אפ"ה למקוה לטבילת ידים כשר מנ"ל הא ואי דסתמא תנן מים שנפסלו משתית בהמה אף מחמת עכירותן עם טיט אפ"ה כשירים בקרקע דהיינו לטבילת ידים אכתי תקשי דרשב"א דקאי אמתני' ופליג ואמר טובל בהן כל גופו אבל לא ידיו הרי דלטבילת גופו כשירים ומ"ש דרשב"א קאי אמתני' כן כתב הר"ש בפ"ק דידים מ"ג יע"ש ואף אם נאמר דרשב"א לא קאי אמתני' מ"מ בגמ' דמייתי כתנאי מים שנפסלו משתית בהמה בכלים פסולים בקרקע כשירים רשב"א אומר טובל בהן כל גופו וא"כ כיון דמתני' משמע ליה סתמא אף בטיט הנרוק ה"ה ברייתא ות"ק ורשב"א נמי בכ"ע אף בטיט הנרוק מיירי ואיך טובל בהן כל גופו וצ"ע: ודע דמ"ש הלח"מ בדברי הר"מ דטיט הנרוק לטבילת גופו פסול ולטבילת ידים כשירים אין להקשות הא דאמרינן זבחים כ"ב כל המשלים למי מקוה משלים לכיור ולרביעית אינו משלים ופריך למעוטי מאי ואמאי לא דה"ק כל המשלים למקוה דהיינו לטבול ידים לקודש דבעינן טבילה דווקא או לתרומה ולחולין אם רוצה לטבול דמשלים טיט הנרוק כמ"ש הלח"מ דהקילו בו אף שאין פרה שוחה ושותה מהן ולנט"י אין משלים י"ל דא"כ למי כיור נמי אפשר דאין משלים כמו שאבאר לקמן ועוד דא"כ מאי משלים הא בכל המקוה הן כשירין כמ"ש הר"מ בהל' ברכות דמים עכורים כשירים והיינו טיט הנרוק לדעת' ז"ל דכשירים בקרקע לטבילת ידים ועוד דכל המשלים שנויה במס' מקוואות ושם מיירי לענין טבילת גופו וזה ליישב: וראיתי שכתב הב"י בסימן ר"א עלה שכתב הטור השלג והברד והכפור והגליד עשה מהן מקוה שלימה כשר ובטיט הנרוק דווקא משלים ולא בכל המקוה כתב אף דמהרא"ש משמע (בהל' מקוואות שבסוף נדה כתב כן) דאם עשה מכל אלו דכשר מ"מ א"א לומר דקאי אטיט הנרוק והביא ראיה מסוכה י"ט דאמר טיט הנרוק יוכיח יע"ש ולא ידענא אמאי לא הביא מזבחים כ"ב א' דאמר אילימא למעוטי טיט הנרוק כו' ואי בעשה כולו כשר היה להקשות מאי אריא משלים אפילו כולו נמי כדפריך שם אח"כ על יבחושין כו' ואפשר לומר דאית ליה פירכא אחריתא דעדיפא ואך דבהך פירכא היה מרויח נמי אלא יבחושין מ"מ מצינו כה"ג בפירקין גבי ב"ש אומרים מקנח וב"ה מדיח לפי התו' שם דאף דה"מ למפרך מקולי ב"ש והוה מרויח תו דא"א לומר ב"ש חדא וב"ה תרתי אפ"ה פריך פירכא דעדיף מינייהו ה"ה כאן.

וכאן עדיף טפי דאי הוה פריך הכי הוה משמע דהדין אמת הוא וז"א דה"ד אי דפרה שוחה ושותה מהן אפילו נט"י ואי אין שוחה אף מקוה כו' אבל מההיא דסוכה יש שפיר

הוכחה לפירש"י וכ"ש לפי' התוס' בזבחים וסוכה דף י"ט יע"ש ועיין בסי' ר"א מ"ש הב"י בפי' דברי הר"מ בפ"ח דמקוואות הל' ט' יע"ש ועיין מ"ש לקמן ע"ז: עוד נראה לומר דוודאי יש חילוק בין מי מקוה למעין דבמי מקוה אם נפלו ג' לוגין מים או יין שנשתנו מראיתם פסולין וזה מדרבנן כמו שאבאר למטה אי"ה ואל במעין אין יין פוסל בו בשינוי מראה וה"ה במים שאובין דיש קולא במעין קצת ממי מקוה כמבואר בר"א בסעיף י"א ובשאר מקומות יע"ש היטב וא"כ אפשר לומר ה"ה מים שנפסלו משתית בהמה אין פוסל אלא מדרבנן כנראה להמעיין שם במסכ' ידים ובטור סימן ר"א ובר"מ הלכות מקוואות ובא"ח סי' ק"ס ובלבוש שם וא"כ יש לומר דווק' במי מקוה אבל מעין אף דנפסלו משתית בהמה כשירין הם לטבילת כל גופו דבמי מקוה כתיב בור מים משמע מים סתמא שיהא ראוין לשתיה עכ"פ לאדם בדוחק ולבהמה בריוח משא"כ במעין נראה וודאי דכשירין אף שאין ראוין לשתית בהמה וא"כ רשב"א דפליג ואמר דטובל בהן כל גופו אבל לא נט"י לא פליג אלא בחמי טבריא דאין פסולן ניכר בנצטננו שראוין לשתיה כמ"ש הכ"מ בפ"ז מהלכות ברכות וכמו שאבאר לקמן באורך מש"ה גזרינן בת בירתא אטו מנא אבל בשאר מעינות דאין טובים וראוין לשתיה לא גזרינן בת בירתא אטו מנא ומנא תימרא דהא חזקי' ור"י דפליגי דוקא בחמי טברי' הוא דפליגי ואם איתא אמאי פרט דוקא חמי טברי' דווקא הא בכל המימות שהן פסולים לנט"י בכלים לפלגו בת בירתא אלא ש"מ דווקא בחמי טבריא שאין פסולן ניכר הוא דגזר חזקיה והלכתא כוותיה וקאי כשיטת רשב"א וממילא רשב"א דפליג לא פליג אלא כה"ג והיינו בחמי טבריא שהוא מעין וכיון שכן שפיר אמר רשב"א אומר טובל בהן כל גופו אבל לא ידיו ורגליו דמעין לא נפסל בשתיית בהמה וכדכתיבנא והלכך אפילו בעודן חמין מותר לטבול ולנט"י אף שנצטננו אסורין ולטבילה כשירין הם ועמ"ש לקמן בזה: שוב התבוננתי בספרים וראיתי שמ"ש הרא"ש בשמעתין והתוספות בד"ה מים שנפסלו וזבחים כ"ב ד"ה למעוטי טיט וסוכה י"ט ב' ד"ה טיט דמים שהם מלוחים וסרוחים שנפסלו משתית בהמה בקרקע כשירים לטבילה ובנפסלו ע"י טיט הנרוק אף לטבילה פסולים אי אין פרה שוחה ושותה מהן כמבואר בזבחים ס"ב והוא שיעורא דתנן במתני' דמקוואות פ"ב משנה יו"ד וכמ"ש הר"ש שם בפי' המשניות והתוספות סוכה ד"ה טיט כו' ואני ההדיוט הכותב לא זכיתי להבין דבריהם הקדושים דוודאי יש לומר דמים המעורבין עם טיט אף שנפסל משתית בהמה כל שיש מ' סאה במים לבד כשירים לטבילה כמתני' דמס' ידים מ"ג מים שנפסלו משתית בהמה וסתמא קתני כו' בקרקע כשירין בכלים פסולין לשי' וההיא מתני' דפ"ב משנה יו"ד מיירי דאין במים שיעור מ' סאה אלא עם השלמת טיט הנרוק ומש"ה כשאין פרה שוחה ושותה מטיט המעורב עם מים אין הטיט מצטרף עם המים להשלים השיעור מ' סאה וכשהוא רך כ"כ שפרה שוחה ושותה ממנו מצטרף להשלים השיעור וביאר לנו במתני' שם בפ"ב מ"ו דאם מים צפין ע"ג מטבילין בו אף במקום הטיט ואין מים צפין ע"ג איצטרופי מצטרף הארבעים סאה אף הטיט אלא שאין טובלין בו לבדו כמ"ש הכ"מ בב"י סימן ר"א על דברי הר"מ בהלכות מקוואות פ"ח יע"ש היטב וכל זה אם פרה שוחה ושותה מהן דזה שיעורא שהקנה יורה מאליו או שאר שיעורים המוזכרים שם במשנה בפ"ב מ"י אבל אם אין שוחה ושותה מהן הטיט אין מצטרף להשלים השיעור אלא במים גופא צריך מ' סאה והמעיין בכ"מ פ"ח דמקוואות ובש"ע סימן ר"א סל"ב יראה כמ"ש

כאן שסיים דאם אין בו מ' סאה אלא עם הטיט יע"ש ובזה אתיין דברי הר"מ דפ"ו מהל' ברכות ופ"ז וח' מהל' מקוואות על נכון וגם הכ"מ א"ש במ"ש דחמי טבריה דאיהו לשיטתיה יע"ש בפ"ו מהל' ברכות ובר"ח סל"ג יע"ש בזה: וראיתי להטורי זהב בא"ח סימן ק"ס שתמה על מ"ש הטור וש"ע דנשתנו מראיתן מחמת עצמן דפסולין דמנלן ואי דחד דינא אית להו להא במקוה דפסולין בשינוי מראה ואפ"ה מחמת עצמן כשירין כמבואר בי"ד סימן ר"א (ס' כ"ז) עכ"ל ואני תמה על עצמי שאין אני רואה בכאן קושיא כלל דבמקוה אין שינוי פוסל מחמת צבע ומחמת מקומן אלא יין וחלב ומי פירות כמ"ש באורך ומבואר הוא ומש"ה בנשתנו מחמת עצמן פשיטא שהם כשירים משום דלית ביה ממשא כמו מימי הצבע וצבע עצמן משא"כ בנט"י דפסולין מחמת צבע או מחמת מקומן ה"ה דפסולין מחמת עצמן דמ"ש והכ"מ כתב בספ"ז דמקוואות על מ"ש הר"מ ז"ל מקוה שנשתנה מחמת עצמן דכשר נלמוד הוא במדיח סלי זיתים וענבים ובב"י סימן ר"א כתב על דברי הר"מ אלו דלמד מק"ו מסלי זיתים וענבים והדין עמו דקל וחומר הוא אם נשתנו מחמת צבע או מימי צבע כל שכן מחמת עצמן הרי דלא למד אלא מק"ו א"כ ה"ה בנט"י דפסולין במימי צבע או צבע וכדומה ה"ה דפסולין במחמת עצמן דליכא ק"ו דהדיח סלי זיתים אף דלא נשתנו מראיתן פסול לדעת הש"ע דלא כר"ש אליבא דלבוש והבאתיו לעיל ודע עוד דבמקוה אם נשתנו מחמת מקומן כשירין ונלמוד מדין צבע ואיני יודע למה כתב הר"מ מחמת עצמן אבל מה שהביא המ"א ראיה מפ"ט דפרה הי"ג והא במתני' דפרה פ"ח מי"א דבמי חטאת שנשתנו מחמת עצמן כשירים זה ראיה נכונה ודברי ט"ז צ"ע: סוף דבר הכל נשמע דהד' דברים שחשב הר"מ בפ"ו מה"ב דפוסלין לנט"י למקוה יש מהן שפוסלין במקצת ויש מהן שאין פוסלין כלל הנה השינוי ומראה פוסל במקצת כמו יין וחלב ומי פירות ושינוי מראה מחמת צבע או מימי צבע ומחמת מקומן ומחמת עצמן אין פוסלין המקוה ולנט"י פסולין וגילוי בנט"י פוסלין ולמקוה כשירין או שיש מ' סאה ובטל האי במעוטו או במעין כ"ש כמו שהתבאר לעיל ועשית מלאכה אין פוסל במקוה וכ"ש הוא אם נאמר טעמא מפני שינוי מראה ואף אם נאמר טעמא שהן שופכין במחוברין לא עשה שופכין ומשנה שלימה שנינו במס' ידים ובמקוואות והבאתיו לעיל סלי זיתים יע"ש ולנט"י פוסלי' ושתפסול מחמת שתית בהמה בזה אם עצורין מחמת טיט לדעת הרי"ף ורא"ש ותוס' פסולי' אף במקוה ולדעתם הוא מה ששנוי במים פ"ב דבמקוואות פלוגתא דר"א ור"י בטיט הנרוק והוא שיעור' דפרה שוחה ושותה מהן והוא מ"ש בזבחים ובסוכה אילימא למעוטי טיט הנרוק כו' כ"ש לנט"י דפסולין ואם מלוחים וסרוחים לנט"י פסולים ולמקוה כשירין וזהו ששנינובמס' ידים פ"ק מ"ג מים שנפסלו משתית בהמה לנט"י פסולים בקרקע כשירים וכבר כתבנו מה שיש לישא וליתן בדבר זה אליבא דר"מ ז"ל ולומר דההיא דזבחים לענין שיהא הטיט גופא משלים למ' סאה ולרביעית הוא דבעינן שיהא שוחה ושותה הא ביש מ' סאה במים בקרקע כשירין ולנט"י פסולין והיינו מתני' דידים ומתני' דפ"ב דמקוואות לענין שהטיט גופא משלים למ' סאה ולטבול בטיט גופא צריך שהמים צפין ע"ג ואם לאו אין מטבילין אלא במים והטיט משלים ומ"מ בכה"ג בעינן שוחה ושותה הא ביש מ' סאה במים לא בעינן שוחה ושותה מהן כדכתיבנא לעיל: עוד זאת אדרוש דמים שיש שינוי מראה דכשירים למקוה ופסולים לנט"י כגון צבע ומימיו וכדומה כמ"ש לעיל והא משנה שנויה בפ"ק דידים מ"ג

אלא שהרא"ה הביאו הב"י בא"ח סימן ק"ס והלבוש ג"כ שם דילפינן מכיור שהכהן היה מקדש ידיו ורגליו ממנו ומש"ה בעינן כלי דוקא דומיא דכיור ה"ה לענין מראיתן דהתם מסתברא דכתיב מים יתירא עכ"ל הנה אומר אני שמדברי רבינו ז"ל אינו נראה כן שהרי הר"מ ז"ל בהל' ביאת מקדש פ"ה הי"ב כ' כל המימות כשירין לקידוש כו' ובלבד שלא ישתנו מראיהן אלא יהיו כמים הכשירים לטבילה ומדכתב כמים הכשירים לטבילה ובטבילה מי צבע אין פוסלין ה"ה בכיור אין פוסלין והא דלא אמר בזבחים למעוטי מי צבע דכ' המשלים משמע אבל מקוה שלם לא ובנשתנו מי צבע אפילו כל המקוה כך כשירין ואפשר דראייתו מדאמר ר"ל זבחי' כ"ב א' מי מקום כשירין למי כיור משמע דשווין המה דכל מה שכשר למקו' כשר לכיור וכיון שכן נט"י לאו מכיור ילפינן לה וכדכתיבנ': הן אמת שראיתי להמ"ל שהראה מקום לתו' סוטה י"ז ב' ולפ"ז דמקוואות ועיינתי בתו' דסוטה ט"ז ע"ב ד"ה ומה מים שכתבו תימא דמאחר דמי כיור הן ומי כיור כשירין כמי מקוה ומי מקוה שנשתנו מראיהן כשירין כדתנן פ"ז דמקוואות דמי צבע אין פוסלין עכ"ל רצונם לומר דמדאמר ר"ל מי מקוה למי כיור כשירין כמ"ש אלמא דכשירין בנשתנו מראיהן מחמת צבע וכדומה וא"כ ברתא כמו הכלי אמאי פסול כו' וזה כדברי הר"מ בכאן ויין הוא דפסול כדכתיבנא בכאן ועיין גיטין י"ט פ"י דיו קומוס יע"ש פירושו ובשבת ובמגילה י"ח יע"ש: עוד אודיע לך שמ"ש הר"מ בפ"ו מה"ב הז"ח דנשתנו מראיהן מחמת מקומן או נפל לתוכן בין בכלים ובקרקע פסולין ובה"ח ביאר מים שהדיח בהן שאובין כו' הרי דבהלכה ח' ביאר שאובין דוקא וזה פירושו בין בקרקע ובהלכה ז כתב סתמא בין בכלים ובין בקרקע אל תטעה לומר דבקרקע פסולין למקוה בנשתנו ע"י ד"א משמע אף ע"י צבע וכן מ"ש מחמת מקומן דז"א דבמקוה כשירים אם לא בנפלו יין ומי פירות אלא דמ"ש בקרקעות פירושו שהן תלושין והן לעת הזאת בקרקעות כו' כמו הדיח ועשה מלאכה דסיפא דקרקע פירושו על שאובין ה"ה ברישא ולא ידענא לאיזה צורך השמיענו בקרקע דמ"ש דלהר"מ פסולין להטביל ידים בשאובין וע"כ ליטול מהם בכלי ובשלמא בסיפא לומר דאף שהיו המים בקרקע ה"א דלא עשה שופכין קמ"ל כיון דפ"א היו תלושין הוה שופכין משא"כ ברישא לא ידעתי מה חידושא אית ביה ואפשר דל"ת דוקא בכלים שנפל לתוכן צבע דבטלן מתורת מים אבל בקרקע אף שנטל לכלי לא בטל מתורת מים קמ"ל דפסולין ועיין באלי' זוטא שהביא דברי הר"מ ז"ל בין כלים ובין קרקע ולא הוה לסתום אלא שבתחלה הביא דברי הב"ח יע"ש ועיין בט"ז ומ"א בסי' ק"י ובהל' סוטה בר"מ פ"ג ובמ"ש הכ"מ שם במ"ש בסוטה ט"ו אמר רבא ל"ש ועתה אתחיל בפירוש הלכה הזאת ובביאור הסוגיא בעזה"י: במרא חמי האור חזקיה אמר אין נוטלין לידים ור"י אמר נוטלין ופירש"י דחזקיה פליג על ברייתא דלעיל ומה שהביאו לרש"י לזה הוא כמ"ש היש"ש בסימן י"א וכן כתב הסמ"ג דכל גדולי גליל עושין כן ע"כ באין היד סולדת דאי ביד סולדת מי הוא שוטה לכוות ידיו במים אלא באין יד סולדת בהן ואפ"ה פליג חזקיה ואמר דאין נוטלין וע"כ פליג אברייתי' דלעיל עכ"ל והנה היד סולדת אפשר שאין היד נכוית בהן אלא שיעורו כמו שכריסו של תינוק נכוית בו ועיין במ"א, קפ"א לענין מים אחרונים יע"ש וא"כ אין ראיה מגדולי גליל ודע דרש"י פי' לעיל דבר מן שהיד סולדת בהן אין נוטלין לל"ק הוא שהיד נכוית בהן ובטלם מתורת מים ולא פירוש דאין ראוין לשתית בהמה דמדכתב שהיד נכוית בהן ודאי אין ראוין

לשתית בהמה ואפשר אף בציננו אח"כ פסולין לל"ק דהואיל ונשתנו מתורת מראית מים פ"א ומיהו אכתי אמאי לא פי' הואיל ופ"א לא היו ראוין לשתית בהמה ועוד דאי בציננו אח"כ נמי פסולין אכתי אין הכרע דחזקיה פליג על ברייתא דאימא דמיירי בהיד סולדת בהן ור"י דשאל לכל גדולי גליל ועושין היינו בנצטננו אח"כ והיו מפונקים וחממו המים לפעמים עד שהיס"ב והניחו עד שיהיו פושרין אלא ש"מ דכל שנצטננו בודאי כשירים לכ"ע ועיין מ"ש לקמן גבי חמי טבריה בשם הל"מ.

והלכה כר"י אף דחזקיה היה רביה דר"י כמ"ש הרא"ש אח"כ גבי חמי טבריה שאני הכ' דכל גדולי גליל היו עושין כן: חמי טבריה חזקיה אמר אין נוטלין אבל מטבילין ור"י אמר אין מטבילין עכ"ל הגירסת רש"י ז"ל ומה שאמר חזקיה אין נוטלין אף דכ"ש הוא לדידיה מחמי האור דאין נוטלין אף אם נאמר דהיס"ב הא חמי טבריה נמי יס"ב ונכוית נמי והמבשל בשבת בחמי טבריה כו' ועיין בלח"מ פ"ו דברכות יע"ש היטב א"כ חמי טבריה שלא היה להם ש"ה אלא אגב דאמר מטבילין אמר אין נוטלין וכאלו אמר אף שאין נוטלין אפ"ה מטבילין דלא גזרינן בת בירתא אטו מנא ואם נאמר אף נצטננו פסולין כמו שאבאר בסמוך א"ש טפי דחמי אור בציננו כשירין וחמי טבריה כה"ג פסולין ועיין ב"י בסי' ק"ס בא"ח: כתנאי מים שנפסלו כו' רשב"א כו' מ"ס גזרינן בת בירתא אטו מנא עכ"ל הא דפליגי חזקי' ור"י בחמי טברי' ולא בכל המימות דפסולים משתית בהמה כמו מלוחים ועכורים וסרוחים וכדומה כמו דפליגי באמת ת"ק ורשב"א אפשר לומר אה"נ דרשב"א לא פליג אלא בחמי טבריה שנצטננו שאז אין פסולם ניכר שאין מרים אלא שאין ראוין מחמת שהן חמין מתחלתן ולא דמי לחמי אור שלא היו להם ש"ה ומש"ה גזרינן בת בירתא אטו מנא משא"כ בשאר מימות דפסולן ניכר לא גזרינן גם לרשב"א וכה"ג כ' הכ"מ בפ"ו מהל' ברכות בדברי הר"מ ז"ל יע"ש ואם נאמר דפליגי בכל המימות דפסולין מחמת מלוחי' צ"ל הא דנקיט חמי טבריה דאף בציננו אסור דלא דמי לחמי האור ואם נאמר בציננו כשירין חמי טבריה לרש"י כמו שצידד הב"י בסי' ק"ס ואביא לשונו לקמן יקשה זאת ואפשר דנקיט לר"י דאי הוה נקיט בכל המימות ה"א דבחמי טבריא טובל בהן ידיו דליכא למגזר אטו מנא דבמנא גופא כשר לשיט' בחמי האור ולכך אשמעינן שאני חמי טברי' שלא היה להם ש"ה כמ"ש רש"י ז"ל ואם נאמר דבחמין שאין היס"ב פליגי חזקי' ור"י ומשמע דאם יס"ב אסור אף לר"י כמ"ש יש"ש וסמ"ג לשי' רש"י ע"כ לומר הא דנק' ח"ט לומר אף בנצטננו פסולין וב"י בסימן ק"ס נסתפק בדברי רש"י יע"ש היט' אבל גי' הרי"ף והרא"ש ור"ח ור"ש בפ"ק דטהרות הכין הוא חמי טברי' חזקי' אמר אין נוטלין לידים ור"י אמ' השתא כל גופו טובל ידיו ורגליו לא כ"ש ומוקי פלוגתייהו בבת בירת' והל' כחזקי' דרבי' דר"י הוה דאל"ה הוה למפסק כסת' משנ' דידים כת"ק דבקרקע כשירי' והיינו בת בירתא ועיין בר"ש שם דלגי' רש"י לחזקיה לא גזרי' ולר"י גזרי' וא"כ ר"י דלא כסתם משנ' יע"ש ולפי מ"ש לעיל לא קשיא דר"י אמר לך דע"כ לא פסלינן אלא בחמי טברי' שאין פסולן ניכר כמ"ש הכ"מ לדע' הר"מ ז"ל בפ"ו מהב"מ והבאתיו לעיל וא"כ מתני' איירי במלוחים וכדומ' דפסולן ניכר ורשב"א סבר אף כה"ג נמי גזרינן ומה דאמר כתנאי היינו וודאי חזקי' כתנאי אמרה וכת"ק דלרשב"א אף פסולן ניכר גזר ור"י ככ"ע גם לת"ק דע"כ לא גזר אלא בפסולן ניכר משא"כ בחמי טברי' ונאמר לרש"י דאף בציננו פסולין ועיין בכ"מ שכת' לפירוש

הר"מ לגי' הרי"ף יע"ש: וברש"י ד"ה חמי טבריא כו' איכא מ' סאה עכ"ל אבל בפחות לא דבטלוה לרביעית דמקוה אף לידים כמ"ש התו' ד"ה דפסקיני' אלא דקשיא לי חמי טבריא מעין הו מטהר בכ"ש כמ"ש הר"מ בפ"ט דמקוואות ועי' בי"ד סי' ר"א ואף לשיט' הרא"ש שקאי בשיטת ר"י דהיינו דוקא מחטין וצינורו' אבל אדם בעינן מ' סאה אבל לידים ליסגי כמו בכלי' דסגי בעולה על הידים בב"א וצריך לומר דסבירא לי' לרש"י דידים בעינן אף במעיין מ' סאה ועי' בא"ח ב"י בסי' קנ"ט בסופו שכ' להרא"ש יש להסתפק בדבר יע"ש ומה שמשך בבת בירתא ואין נפסק ממנו ודאי דינו כמעיין בזה: ובד"ה דכ"ע אסור דכי תיקון רבנן נטילה לאו בחמין והני גריעי מחמי האור שלא היה ש"ה עכ"ל יש לראות למאן קאמר לה אי לחזקי' בחמי אור נמי הדין כן לדידיה ואי לר"י הא לא מכשיר התם אלא באין היס"ב אבל היס"ב אסור כמ"ש יש"ש וסמ"ג אליביה דרש"י דההיא דשאל ר"י את רב"ג ואמר כל גדולי גליל עושין כן היינו באין יס"ב וא"כ חמי טבריא ודאי יס"ב א"כ נמי נכוית כמ"ש הל"מ בפ"ו דברכות דהמבשל בחמי טבריא אלמא ראוין לבישול פשיטא דפוסלין וצ"ל דחמי אור כשנצטננו כשירין אף שהיו מתחלתן יס"ב ובחמי טבריא אסורין אף שציננו ולהכי אמר שאני חמי האור שהיו להם ש"ה מש"ה חזרו לכשרותן כשנצטננו משא"כ חמי טבריא והב"י נסתפק בדברי רש"י בסי' ק"ס אי ס"ל בצונן אי כשירין או לאו והוא לשיטתי' שפסק בש"ע בסימן ק"ס דחמי אור כשירין אף ביד נכוית בהן דלא כמהרש"ל ביש"ש ומ"ש רש"י דלא תיקן רבנן נטילה בחמין ולא פי' דאין ראוין לשתית בהמה אפשר דחדא מיניה נקיט.

וז"ל הכ"מ בפ"ו מה"ב ע"כ לא אמר חזקיה אלא בחמי טבריא שאין פסולן ניכר שאין מרים אלא שפסולן היה שמתחלת ברייתן לא היו ראוין לשתיית בהמה מפני חומן עכ"ל והיינו לשתיית בהמה ואדם ע"י הדחק כמ"ש הר"י הביאו הב"י בסימן ק"ס יע"ש בזה ובד"ה דאסקיני' כו' חריץ קצר ואין מ' סאה ומחוברין למקוה עכ"ל דאי יש מ' סאה סובר דלא גזרינן אטו מנא דהא רואה שמקוה הוא ואי אין מחוברין לא עלתה לו טבילה דבעינן מ' סאה לשיטתי' ויש מי שפירש אפי' במ' סאה כל דפסקיני' בבת ברתא ועיין ברשב"א ובד"ה בתוספות דפסקיני' והא דאמרינן כו' דאי הוה מ' לא גזרינן ומש"ה הוצרכו לומר לענין ידים לא גזרו א"נ במחוברין למקוה כפירש"י: ובתו' ד"ה מים שנפסלו כו' ואגב ריהטא לא עיין כאן וכן השיגו לרש"י בזבחים יע"ש דאין לומר דמ"ש בין בכלים ובין קרקע פסולים היינו בת בירתא דאין ענינו לשם דבמי מקוה הראוין לטבילת גופו והתם ודאי לא גזרינן בת בירתא דהכל יודעין שאין טובלים בכלים וכבר היה מקום ליישב דברי רש"י בזבחים במ"ש לעיל באורך אלא שלא ראיתי להאריך: גמרא סבור מיניה חובה הוא דליכא הא מצוה איכא עכ"ל הקשה הריטב"א דא"כ מה איכא בין ראשונים דג"כ ליכא אלא מצוה ותי' דבפת חובה מדאורייתא מדר"א ב"ע עכ"ל וכן פירש"י ד"ה רבא אמר דאורייתא מצוה היא כר"א ב"ע דלא כמ"ש התו' ד"ה מצוה כו' דאסמכתא היא ולפירש"י קשיא מה פריך לעיל על הא דאמרינן מים ראשונים מצוה מהא דתניא מים ראשונים חובה דלמא ההיא ר"א ב"ע הוה דמן התורה הוא מידיו לא שטף ומש"ה קרי ליה חובה כו' יע"ש: (ע"ב) גמרא וכל דבר שחוצץ בטביל' חוצץ בנטיל' הר"מ בהלכות מקוואות בפי"א ה"ב הביא ראיה הא דכל החוצץ ואיני יודע למה לא הביא הא דתוספתא דלנגיעה דחולין עט"ק לא בעינן שיהא דבר חוצץ ועיין תו' ד"ה

וכל דבר ועיין בפי"א מהל' שא"ה דפסק חולין עט"ת כתרומ' דמי בה"ט יע"ש: אמר רב ע"כ לחולין ע"כ לתרומה הנה גי' רש"י ותו' הוא דע"כ לחולין ולתרומה ולקידוש ידים בבריית' ונקיט כסדר חולין דמשום סרך תרומ' לא החמירו כ"כ ודי בשיעור מועט ותרומה צריך יותר וקידוש מ"ה והלכתא גמירי לה כדמסיק בערכין י"ט ב' ורב היה מראה לתלמידיו ע"כ כו' דפירש"י דלחולין עד פ"ב ולתרומה עד ג' וקידוש לא הזכיר דלא היה בימיו והזכיר מה שהיה נוהג בימיו ושמואל ג"כ סובר כרב דפירושו דברייתא בפ"ב והחמיר ע"ע דכהן היה ורגיל בתרומה כמ"ש התו' ד"ה אמר רב או דהחמיר על עצמו וכל אדם רשאי להחמיר ע"ע כדמסיק דר' מיישא בר ליואי כו' ועיין מהרש"א ור' ששת אמר דברייתא לחולין פ"א ולתרומ' פ"ב ורב ששת החמיר ע"ע דחולין ג"כ עד פ"ב ולקול' דאמר היינו אדרב ושמואל כמ"ש התוס' דלרב תרומה מיהת בפ"ג ולשמואל חולין ג"כ ואיהו אמר לתרומ' עד פ"ב ואין לפרש דרב ע"כ לחולין פ"א ולתרומ' עד פ"ב כמו לרב ששת ופוסק כן להלכה ושמואל פי' הברייתא פ"ב ופ"ג והחמיר ע"ע דכהן היה ודינא הכי ובריית' בכל אדם או דרשאי להחמיר ע"ע ורב ששת פי' כרב ופסק לחומרא עד פ"ב שהחמיר ע"ע ולקולא אשמואל לחוד דאיהו אמר עד פ"ג דלא משמע ליה לפרש כן דמשמע ודאי שמואל אשיעורא דרב קאי אלא דהחמיר אף לחולין כתרומה ועוד דא"כ הוה ליה לומר דברי רב ששת בתר רב כי היכי דלהוי שפיר טפי דלרב לחולין פ"א ולתרומ' פ"ב ורב ששת לחומר' ושמואל מחמיר טפי מכולהו ואף שאין זה דיוק מ"מ נראה דשמואל אשיעורא דרב קאי כמ"ש מעיקרא ור"ת סובר כי רב ושמואל סוברי' כרב ששת דפ"א ופ"ב אלא דשמואל החמיר ע"ע וכל אדם רשאי להחמיר ואין זה חולק על הברייתא והחמיר כמו בקידוש ידים ורגלים לר"ת דהיינו עד פ"ג בגב היד אלא דשמואל החמיר בתרוייהו ר"ל בחולין ותרומה עד פ"ב כמו קידוש ידים במקדש ורב ששת מיקל משמואל ומחמיר מרב והיינו עד פ"ב אף לחולין ומהרש"א כת' דאפשר דלא רצה לפרש כר"ת דר"א דמחמיר אין להחמיר יותר אלא עד פרק דמקום קידוש דבהכי יתייש' ספר הזוהר עכ"ל הנה בתחלת דבריו יש לפרש דה"ק דמש"ה לא רצה רש"י לפרש כר"ת דא"כ לחומרא דשמואל הוא שיעור חדש מה שלא הוזכר כלל בברייתא לחולין ולתרומ' והוא פ"ג בקידוש והחמיר ע"ע ומצינו נמי לפרש עד מקום חיבור היד והזרוע דבקידוש הוה שיעורא כמקודם לפירש"י ואיך שיהיה קשה א"כ מאי האי דקאמר בר הדיא דהוה קאים קמיה דרב אמי ואמר לחומרא ול"ת דכהן היה ומה בכך דכהן היה סוף סוף א"צ להחמיר בחולין יותר מתרומה והוה לפסוק כרב ששת ולא להמציא שיעור חדש להחמיר עד פ"ג בתרומה גופא יותר מן הברייתא ודי לו להחמיר בחולין כתרומה להרגיל א"ע בתרומה אלא ע"כ דמחמיר ע"ע היה כו' ומה קאמר ול"ת שהוא כהן דוודאי דוחק לומר דבר הדיא לחומרא אמר כרב ששת דלחולין עד פ"ב דלא כרב דלחומרא משמע קאי אדשמואל דר' ששת אמרינן בגמרא דלקול' היה אף שמחמיר מרב כו' מ"מ לא הוה לומר סתמא בר הדיא לחומרא כו' ומן מלת אלא עד סופו לא ידענו פי' של מהרש"א ז"ל ואולי יש איזה חסרון תיבות בדברי מהרש"א וצ"ל לפירושו דסובר דר"ת נמי קידוש ידים עד חיבור היד והזרוע כאינך פירושי' ומה שכתב ר"ת וקידוש ידים במקדש עד פרק שבגב היד הוא פרק המחבר היד והזרוע נמי מיקרי פרק שבגב היד ואף דרש"י פ"ז ד"ה ושמואל אמר דפ"ג והוא שבגב היד אפשר דפרק המחבר יד

וזרוע נמי מיקרי פרק שבגב היד ואהא כת' מהרש"א דלר"ת נמי א"צ לדחוק ולומר כמו בקידוש עד פסת היד דהוא מקום חיבור היד והזרוע אלא עד פ"ג אלא משום דליתיישב ספר הזוהר לשיטתיה פי' כן עד מקום קידוש פסת היד כן נראה לי לפרש דברי מהרש"א ז"ל ולפי מ"ש לעיל היה אפשר לפרש דרב ור' ששת סברי פירושא דברייתא פ"א ופ"ב ור' ששת מחמיר מרב ושמואל סובר פ"ב ופ"ג ומחמיר בחולין כתרומה ומשום דכהן היה ולזה אמר ר' מיישא דלא דכהן הוא וכבר כתבנו לעיל מה שיש ליישב זאת וראיתי לרשב"א שכת' דר' ששת מפרש לברייתא פ"א ופ"ב וקדוש עד פסת יד מקום המחבר יד וזרוע ודלגה הברייתא פ"א מתרומה לקדוש ידים עכ"ל ר"ל פ"ג שבאצבעות הרי דאף לר' ששת פי' כן קידוש ידים פסת היד ואף שהוא אפשר לפרש לר' ששת קדוש ידים עד פ"ג ומנלן דדלגה הברייתא פ"ג ואפשר בהלכה למ"מ אין שייך מחלוקת דהלכתא גמירי בקידוש כמ"ש בערכין י"ט והבאתיו לעיל ועוד דלמעט במחלוקת עדיף טפי מלומר דר' ששת בתרתי פליג על רב ושמואל בתרומה ובקידוש דלרב ושמואל תרומ' פ"ג וקידוש פסת היד ולר"ש תרומ' פ"ב ודי בכך ובקידוש מודה עד פסת היד אבל מההיא דערכין אין הכרע אי בקידוש פ"ג או פסת היד כמו שיראה הרואה שם ולפי הר"ר אברהם רב ושמואל סבירא להו דברייתא לחולין פ"ג ולתרומה פסת היד ולקדוש היד עד קובידו ושמואל מחמיר בחולין כתרומה ובספר הזוהר נמי כל היד ולא כו' ור' ששת ע"כ כמו לפירש"י וכמ"ש מהר"מ מלובלין יע"ש ור"ל דר' ששת פליג על רב ושמואל וסובר פירוש' דברייתא לחולין פ"ב ולתרומ' פ"ג ובקידוש עד קובידו דבהלכה אין שייך מחלוקת כמ"ש לעיל או דלחולין עד פ"ג כתרומ' וקידוש עד פסת היד ולא דלגה הברייתא ולקולא היינו מרב ושמואל והא דמביא ראיה מספר הזוהר לחולין כל היד ואין לומר אכתי דלמא כפירש"י פ"ב ופ"ג ופסת היד ושמואל מחמיר ע"ע דא"כ קשיא הא דר' מרישא לאו משום דכהן הוה פשיט' דמהיכא תיתי למצוא שיעור חדש בשביל זה להחמיר יותר מתרומה השנוי בברייתא וכה"ג הקשה מהרש"א והבאתיו לעיל יע"ש וא"כ ע"כ פי' הברייתא לתרומה עד פסת היד ושמואל אפשר דכהן היה מחמיר בחולין כתרומ' ועיין ברא"ש וברשב"א ובריטב"א שיש גירסות אחרות ולא ראיתי להאריך בהם: ובתו' ד"ה ע"כ לחולין וע"כ לתרומה לפי שאינו שוה כמו באגודל כו' עכ"ל ר"ל דפ"א אינו שוה בכל אצבעות ועד"מ כתבו כמו אגודל שאין שוה לשאר אצבעו' ואי הוה פ"א יש אצבעות שלא נטל כלום אלא דצ"ע דפ"ג נמי אין נוטל כלום אגודל דנראה לכל דאגודל אין מגיע אלא עד תחלת פ"ב במקום שמתחיל שם וכ"כ דרבינו יונה בפא"ד הביאו הב"י סימן קע"א דלפי זה ר"ל דלחולין עד פ"ב נוטל שאר אצבעות ב' קשרים ואגודל ק"א וצ"ע שאינו כן אלא כמ"ש ולא היה כעת בידי לעיין בו ואיך שיהיה קשה דלר' ששת ע"כ הכי פירושו דפ"א ולא איכפת לן במה שאינו מגיע שוה לכל אצבעות א"כ אימאי לא יפרש כן לשמואל ולרב ושמואל מחמיר ע"ע עד פ"ג או פסת היד כמו בספר הזוהר דאיתא הכי וכן לפי' ר"ת אם לא דלרש"י ר"ש פלג על ברייתא כן פי' הריטב"א לחד תירוצא דר"ש פליג על ברייתא ודחוק: בא"ד אבל אין לפרש כמו שפי' הר"ר אברהם עיין בגמרא מ"ש וזה כולו מבואר וא"צ ביאור זולת מ"ש אח"כ דבערכין לא משמע כן עי' במהר"מ מלובלין מ"ש ליישב: הר"מ ז"ל בהלכות ברכות פ"י ה"ד סתם וכ' עד הפרק ולא נודע מקומו איו וכ' הכ"מ מסתמ' בשיטת הרי"ף

רבו אמרה עד פסת היד יע"ש ובהל' ביאת מקדש פ"ה לא הזכיר כלל שיעורא דקידוש ידים ורגלים עד היכן הוא ומסתמא שיעורא כמו נט"י לחולין דהוא עד פסת היד.

דע דלפי גירסת הרי"ף י"ל דכולהו חדא שיעורא אית להו יע"ש, ולא קשיא בגמרא ולא מידי ואין להאריך בכאן יותר בזה: גמרא אמר בר הדיא הוה קאימנא קמיה דר"א כו' ול"ת משום דכהן הוא כו' האי לחומרא כבר פירשנו דכשמואל משמע כמו שכתבתי לעיל ומשום דלהרגיל בתרומה לזה אמר דכל אדם ראוי להחמיר ע"ע והיינו עד פסת היד וכן סתם בש"ע סי' קכ"א וכן דעת מהרש"ל משום מלא חפני טיבותא וכן בלבוש סי' קס"א וכן ראוי לנהוג אף לחולין ליטולכל היד מקום שמחבר יד וזרוע בקידוש וכמ"ש לדעת הר"מ ז"ל בזה: בתו' ד"ה נוטל אדם כו' אומר ר"ת כו' מה שיש לעיין בדברי תו' הללו אכתוב בגמרא: וברש"י ד"ה ומתנה לאכיל' ובלבד שיזהר מלטמאם עמ"ש בגמרא לקמן מזה: (דף קז ע"א) גמרא אמר ר"א לבני פקתא דערבות אתון דלא שכיחי לכו מיא אתנו עלי' מצפרא עכ"ל ראיתי לכתוב בכאן בקיצור והוא דרב ור"א דזכרו נוטל ידיו שחרית וגם ר"א משו ידייכו מצפרא נראה לכאורה כמ"ש הב"ח כא"ח סימן קס"ב והביאו הט"ז דוקא שחרית דמברך ענט"י בבוקר כמ"ש הב"י בסי' ד' בשם הרשב"א דומיא דכהן המקדש ידיו מן הכיור יע"ש ומש"ה מהני משא"כ בנוטל ידיו ביום שלא בשעת אכילה היוצא מב"ה ונוטל ידיו לדבר שטיבולו במשקה דלא מהני תנאי אלא דאין נראה כן וכבר השיגו הט"ז יע"ש ולפי ספק הלכה בש"ע קס"ד בהג"ה שאף יוצא מבה"כ וכדומה צ"ל דנוטל אדם ידיו שחרית ע"צ ע"ט דאי לית ליה מיא אלא כדי נטילת שחרית יטול ידיו בו ויתנה על כל היום וכן ר"א דאמר דאמר לבני פקתא דערבא אתון דלא שכיחי לכו מיא כו' ודעת הלבוש בסימן קס"ד דאם התנה בשעת אכילה זו על אכיל' אחרת לא מהני תנאי וכ' אליהו זוטא בשם הל"ח הטעם שמא יבא באותה אכילה גופא שיטול ידיו ולא יאכל מיד ולא יקיים תיכף לנטילה ברכה ולפ"ז נקיט נוטל אדם ידיו שחרית למעט נוטל ידיו באכילה זו ומתנה על אכילה אחרת דלא מהני אמנם כבר השיגו המ"א ושאר אחרונים דמהני כה"ג ולפ"ז נוטל שחרית או ע"ט קמ"ל כמ"ש או דבא לומר דבנטילת שחרית בעי לאתני על כל היום ולאשמעינן דחולין בעינן ג"כ כונה ועי' בא"ח סי' קנ"ט סי' ג': והנה התו' הקשו בד"ה נוטל כו' מהא דהנוטל לא יקדש משום דקידוש מפסיק בין נט"י לסעודה ועוד הקשו מא"ד ב"ה אומרים מוזגין הכוס ואח"כ נוטלין לידים דתיכף לנטיל' ברכה עכ"ל ודע דההיא דפסחים לא אתמר בהדיא דנוטל לא יקדש משום הפסק כו' אלא דהתו' מפרשים כך וע"ש בתו' בד"ה נוטל ושם תי' בע"א דנראה כנוטל לפירות יע"ש ועוד יש תי' אחר עי' בא"ח סימן רע"א הטעם משום דנראה דהפת חביב לו יע"ש בטור וא"כ אין ראיה מהתם כלל דבעי תיכף לנטילה ברכה והתו' בכאן בקושיי' ובתירוצ' סברי דטעמ' הוא משום הפסק דלא יקדש ומש"ה הוקש' להם ואף דשם מסיק דזימנין סגיאין הוה קאי קמי' דרב ומסיק דלא חיישינן להפסק עי' בתו' שם ד"ה דזימנין י"ל דקשיא להו לפי ה"א התם הוה להקשו' דברי רב אהדדי מכאן דמתנה אלמא דלא בעינן תיכף כו' ודוחק דהא פריך ליה התם עדיפא מקידושא גופא ונראה דהתו' סברי כאן דכן הוא האמת דנוטל לא יקדש משום הפסק והא דאמר התם שכחתי' לשמעתי' דרב דזימנין מקדש על ריפתא לאו למימרא דלא חיישינן להפסק אלא הכי קאמר דמדאמר נוטל לא יקדש בשום ענין דעל היין הוה הפסק

ועל הפת אין מקדשין ולזה אמר דליתא דהא רב היה מקדש על ריפתא וא"כ אם אין לו יין יכול ליטול ידיו ולקדש על הפת דלא הוה הפסק בפת דהא מברך המוצי' מיד וביין אה"נ דהוה הפסק ועי' בטא"ח סי' רע"א ובט"ז ובמ"א שם ובלבוש ומש"ה הקשו שפיר דעכ"פ דברי רב ברונא דהתם לא אידחי מהלכה דנוטל לא יקדש על היין דהוה הפסק והוקשה להם ג"כ מא"ד דב"ה מוזגין את הכוס ולא הוקשה להם כיצד מברכין מ"ח א' דתיכף לנט"י ברכה דהתם מפרשינן במים אחרונים משא"כ מהך דא"ד דאיירי בנטילה ראשונ' אמרינן נמי תיכ' לנטילה ברכ' קשה שפיר ואהא תירצו בשם ר"ת דהתם בשחרית מיירי ויש לפרש בב' אפין או דבשחרי' רשאי להתנו' על כל היום משא"כ כשנוטל לצורך אכילה ובירך ענט"י על מה יחול הברכה כי ברכת ענט"י לא נתקנ' אלא על אכילה והלכך צריך שיאכל מיד משא"כ בשחרית דנוטל בלא"ה מהני נמי על כל היום ועוד יש לומר כשנוטל לאכילה מחויב לעשות מיד בלי הפסק על מה שנטל משא"כ בשחרית וזה דעת רבינו יונה עי' בסימן קס"ד בב"י יע"ש ועוד י"ל כמ"ש הב"ח דווקא שחרי' אבל ביום כשנוטל אף שלא לצורך אכילה לא מהני תנאי ומש"ה אמרו שם בכיצד מברכין דכ"ע תיכף לנט"י ברכה היינו ברכת המוציא אבל לדינא כת' הט"ז וכן משמע משאר אחרוני' דמהני אם התנ' אף בשאר היום ונראה לי שאם נוטל ידים דהמים מצוי לו כעת ומתנה על אכיל' של אחרי כן רשאי ולא יברך על נט"י שאינו אוכל אז ולא איכפת לן בזה כנ"ל ועיין בט"ז סימן קס"ד.

עוד תירצו התו' דהא דרב אם אין מים בסמוך לו עכ"ל והא דאמר אף שלא בשעת הדחק והיינו דרב היינו דלא הוה שעת דחק אבל טרחא קצת איכא שצריך לילך לערך מיל או יותר ומש"ה היקל רב ולא בע"א וההי' דברכו' בלא טירח' כלל אסור להפסיק ולתי' ראשון אף בלא טרחא כלל אפילו הכי רשאי: והנה רש"י ז"ל פי' ומחנה לאכילה ובלבד שלא יטנפם ויטמאם ולא כת' ג"כ שיזהר ג"כ מהיסח הדעת יש לפר' דבכלל שיזהר שלא יטנפם הוא או דוקא שיזהר שלא יטנפם בוודאי אבל סתם ידים אף שהסיח דעתו מהם כיון שלא ידע להן שום טומאה שרי כיון דהתנה מתחלה על כל היום וריטב"א כתי' שמורו היה אומר דה"ה שיהא נזהר מהיסח דעת ולאו דווק' שיזהר שלא יטנפם והר"מ בפ"ו מהלכות ברכות כת' שלא יסיח דעתו מהם יעוין וזה כמ"ש ריטב"א: עוד אבאר לך שמה שאמר ומתנה על כל היום משמע ודאי דנט"י בעינן כונה וכן כתב ב"י בסימן קנ"ט בשם הרשב"א בת"ה יע"ש ובחדושיו כתב בשמעתין מדאמר מתנה משמע דבעינן תנאי ומיהו בנטל לאכילה סומך עליו כל היום ואף תנאי א"צ כיון דנטל לאכיל' ועי' במ"א סי' קס"ד ואם נאמר דלא בעינן כונה לחולין י"ל דההיא דמתנה הוא בסתם ידים ומיהו נזהר מודאי טומאה ומש"ה בעינן תנאי דוקא או אף דצריך ליזהר מהיסח דעת ג"כ אפ"ה בעינן תנאי דאל"ה אסור דחכמים הצריכו נטילה לאכילה ולא חלקו בין שמר ידיו מהיסח או לא ומש"ה כי התנה על כל היום הוה כאלו נטל לכל סעודה ואל"ה אסור ועי' בב"י סי' קס"ד כ' המרדכי בא"ד דוקא שנזהר שלא יטנפם אבל אם טנפם אין מועיל התנאי כי אם היכא דאין מים בעיר יע"ש סוף דבר נראה אף שנטל ידיו לאכילה צריך תנאי על כל היום ואף דבמ"א כתב שא"צ זהו לשיטתי' דפסק בדיעבד פסול באין כוונת הנוטל אבל למ"ש בסימן קנ"ט בש"ע לכתחלה בעינן כונה משמע דיעבד מהני וכן ממ"ש בסימן קנ"ח ס"ק י"ז שאם נטל ידיו כו' ובהג"ה נוטל בלא ברכה יע"ש בט"ז משום דבדיעבד

עולה נטילה שלא במתכוין וא"כ הא דרב דמתנה י"ל משום דלכתחלה בעינן כונה ואין נראה דמשמע דעת הב"י דאף לכתחלה לא בעינן כונה בסימן קנ"ט והא דפסקינן בש"ע סימן קנ"ט סי"ג דלכתחלה בעינן היינו להחמיר וא"כ רב דאמר מתנה על כל היום ע"כ כמ"ש דתנאי בעינן דחכמים לא חילקו ואמרו דכל נטילה בעינן לכל אכילה וא"כ נראה להחמיר דאף בנוטל לאכילה בעינן תנאי על אכילה אחרת כדכתיבנא: ודע דבסימן קנ"ט האריך הב"י בדין זה דלחולין לא בעינן כונה והביא ראיה מפ"ב דחגיגה י"ח ע"ב ת"ר נתכוין כו' א"ר נחמן ל"ק לחולין לא בעינן כונה וכ' עוד דלרשב"א שהביא ראיה מתוספתא דפ"ק דידים הביאה הר"ש דת"ק כונת נוטל או נותן בעינן ולר"י תרתי בעינן וכתב הב"י לפ"ז ע"כ ברייתא דנטל ולא נתכוין ידיו טהורות לחולין ע"כ מיירי במטביל או נוטל ע"י אחר דנותן מתכוין עכ"ל וא"כ קשה ברייתא דקתני נוטל בלא נתכוין ידיו טמאות למעשר ע"כ דבעינן כונת נותן ונוטל וז"א דהלכה כת"ק דבחדא סגי וכן פסק הרשב"א גופא דבחדא סגי ועוד קשיא לי מ"ט דר' יוסי דבעי כונת נוטל ונותן וכי עדיף מטבילת כל גופו למעשר ולתרומה דתנן במשנה נדה י"ל חרשת ושוטה חברותיה טובלת אות' והביאו הגמרא לעיל בדף ל"ב יע"ש דאי הטבילוה חברותיה כונה דאחרים מהני ג"כ לתרומה ולא פליג ר"י כלל ואפשר בנט"י דומיא דכיור שהיה כונת נותן ונוטל דהכהנים היו שופכין על ידיהם בכונה ומצינו שהחמירו בנט"י דומיא דכיור דבעי כלי וכח גברא לרבי יוסי עיין בפ"ק דידים ר"י פוסל בב' אלו ועיין בריטב"א כאן וברשב"א גבי אי בזיע דמלא וכבר היה אפשר לפרש הא דאמר כונת נותן ונוטל היינו דלא כוון לאכילה אלא לדבר מה וגרע מאלו לא התכוין כלל עיין בחדושינו פ"ק ופ"ב ובכאן אין להאריך: וראיתי להמ"א בסי' קס"ד סי"ג דכ' דהרשב"א כת' דמיירי לנגיעה עכ"ל כעת אין ספר ת"ה מצוי בידי ומ"מ אומר דהרשב"א כ' כן על ההיא דלעיל פ"ב אבל ההיא דחגיגה א"א לפרש כן דהא דאמר לחולין לא בעינן כוונה מיירי לנגיעה דא"כ מה פריך נימא אידי ואידי לחולין מיירי וכאן לנגיע' וכאן לאכילה ולמה ליה לאוקמיה הא דתניא ידיו טמאות למעשר אלא ודאי דלחולין לא בעינן כוונה כלל אף לאכילה וזה שכת' הב"י אחר שהביא דברי הרשב"א בת"ה דדחי להא דחולין פ"ב דמיירי לנגיעה כת' הב"י דאף דהוכחתי מחגיגה דלא בעינן כוונה כלל כו' היינו דלא ניחא לי' דמיירי לנגיעה מה"ט דכתיבנ' דא"כ מה פריך התם יע"ש: ועי' פסחים קט"ז ע"ב בתו' ד"ה אסוחי כו' דאדרבה משמע משם דחולין א"צ כוונה אבל המעי' היט' בדבריהם יראה כדברי ב"י דחולין לתוספת בעינן כוונה וזה לשין התו' תימא מה צריך להאי טעמא תיפוק ליה דנטילה ראשונה לא היתי לשם קדושה וי"ל דס"ד כיון שנטל ועל דחולין לא בעינן כוונה עכ"ל הנה מלת קס"ד אינו מובן כלל וצריך לומר דה"פ דהמקשה פריך דהא משא ידיה בטיבול ראשון דהיינו לירקות במי מלח כמנהגנו וע"כ סובר דחולין לא בעי כונה והמתרץ השיב לא דאפ"ה דלמא מסח דעתיה מיני' ומיהו באמת איצטריך להאי תירוצא דאל"כ ליטול ידיו בשעת טיבול ראשוויכוון לאכילה ג"כ ודיו בכך כדאמר רב נוטל ידיו שחרית ומתנה כל היום אלא הטעם משום היסח הדעת וההיא דרב באיכא קצת טרחא או דשאני הגדה והלולא דודאי הוה היסח הדעת ועי' בא"ח סימן קס"ד וקס"ז ובט"ז יע"ש היטב ומש"ה הוכיח שפיר הב"י מדברי התו' דבאמת כוונה בעינן.

שוב ראיתי לאלי' זוטא בסימן קנ"ט ס"ז שהביא בקיצור דברי הח"ץ שהשיג על הב"י מתוספות דמהם משמע דלא בעינן כוונה לחולין והוא ז"ל תי' דאדרבה הס"ד הכי הוה ותי' לו כפי הס"ד יע"ש והוא קצת כמ"ש כאן ולדידי א"ש טפי והוא דאמרינן אף באמת צריך להאי תירוצא דאל"כ למה לי נט"י שנית יתנה מתחלה אלא דחיישי' להיסח הדעת ועי' בלבוש תע"ה: שוב ראיתי להב"י בסימן תע"ה בשם המרדכי דאם מתכוין ליטול ידיו ולא הסיח דעתו שרי אפ"ה אפשר לומר דלא תקנו כך דרוב ב"א אין זהירין ויבואו לידי היסח הדעת ועי' במ"א סימן תע"ה שכת' דצריך לברך ענט"י בשעת נטילה ראשונה ולא ידעתי למה דאם רוצה ליטול ידיו ולברך בעי תיכף אכילה דתיכף לנט"י ברכה כמש"ל דהרוצה ליטול ידיו באמצע היום ולהתנות שתעלה לו בשעה שאוכל א"צ לברך לא בשעת נטילה ולא בשעה שאוכל ועי' באלי' זוטא סימן קנ"ט ס"ז ובט"ז סי' קס"ד יע"ש וצ"ע: גמרא ואי בזיע דוולא ככונס משקה מילף לייפי עכ"ל והוא מטעם טבילה דניצוק חבור ולא בעי כשפופרת הנוד דהקילו בנט"י אף דבעלמא אין נצוק חבור והאי אריתא הוא צנור אין עשוי לקבל דאי הוא כלי לא חשיב מקוה כדין מעין שמקלח לתוך הכלי אסור לטבול תוך הכלי וחוצה לה עי' בי"ד סימן ר"א ס"ח יע"ש אלא דצנור אינו כלי ודע דגי' הרי"ף הוא ואי בזיע דוולא בכונס משקה אין נוטלין לידים והביאו הכ"מ בפ"ו מהלכות ברכות ור"ל אף דמקרב ידיו לגבי דוולא אין עולה לו נטילה דהוה שבר כלי ועי' בסימן קנ"ט ובב"י שם ועי' ברא"ש כאן שהביא גי' הרי"ף ולדבריו אין טובלין בו דנצוק לא הוה חבור וגם בעינן כשפופרת הנוד לענין עירוב מקוואות: ובתו' ד"ה דלא אתי מכח גברא כו' דהכא ידיו חוץ לכלי עכ"ל ר"ל לעולם יש לקיים סברת ה"ג דלאו כח נותן בעינן אלא כלי בעינן והכא אין מים באים מכלי דצנור לאו כלי הוא כמ"ש לעיל ועי' ברא"ש ומ"ד עוד דר' יוסי בשני' פוסל ר"ל בחביות מוטה על צדו וקוף כו' יש להקשות דאפילו הוה כח גברא כה"ג פסול כדתניא בתוספתא פ"ק דידים שם הביאה הר"ש באותה משנה דר"י בעי כוונה נותן ונוטל הבאתיו לעיל וא"כ מאי איריא דלא הי' כח גבר' אפילו הי' כח גברא אפ"ה פסול דכונ' נותן נמי בעי' וכשאד' נוטל ידיו בעצמו הוא הנותן והנוטל משא"כ כשאד' אחר שופך על ידיו ועל מתני' ל"ק דרבות' דת"ק אשמעינן אפילו קוף דלאו כח גבר' איכא אפ"ה מכשיר אבל התוספות שכתבו דר"י פוסל משום כח גברא קשה דטעמא נמי משום דכוונת נותן בעינן וכדכתיבנא ומיהו אנן פסקינן כר"י לענין כח גברא ולא לענין כוונה והיינו מסוגיא דשמעתין דמשמע דבעינן כח גברא: ובתוספות ד"א קפדיתו אחזות' כו' והא דתנן נפל לתוכו דיו היינו לתרומ' עכ"ל ואמרו דקפדינן דל"ש תרומה ול"ש חולין בעינן שלא ישתנו המים מראיהן והמ"א בסימן ק"ס אהא דמים שנשתנו מראיתן מחמת עצמן פסול כתב דא"כ מאי הוקשה להם מהא דאמר קפדיתו אחזותא דלמא מיירי במחמת עצמן דלא הוזכר שם במשנה אלא ש"מ דכשר יע"ש ואין לומר דלמא שאל אותן קפדיתו בנשתנו מחמת מקומן שגם זה לא נזכר שם במשנה ז' דפשיטא דמ"ש מנפל דיו כמ"ש הכ"מ בה"ב וב"י בקצר': ובד"ה מאי לאו הא כביצה כו' היה אוכל חולין בטהר' עט"ת וי"ל דה"מ לומר וליטעמיך עכ"ל מ"ש דהיה אוכל עט"ת דל"ת דההיא דר' צדוק חולין היה ומש"ה דייק מיני' הא כביצה בעי נט"י ומש"ה כתבו דאוכל עט"ת מסתמא כיון דכהן היה וש"מ התירו מפה לאוכלי תרומה ומשמע דווקא חולין עט"ת ולכהן דווקא הא בחסר תנאי א' מהם דהיינו חולין

גרידא לכהן או לישראל עט"ת אף שאינו כן או עט"ק משום לחמו תודה לא התירו דכהנים זריזין הם ותירצו דאה"נ דה"מ לומר וליטעמיך ומהר"מ מלובלין ז"ל האריך בכאן ותוכן דבריו דאיך שייך לומר וליטעמיך דלא תפשוט דאי הוה ידע המימרא דאמר שמואל התירו מפה לאוכלי תרומ' ולא לאוכלי טהרות א"כ נפשוט מיני' דלא התירו וכתב שהתלמידי' רוצים דאיבעיא הוה בחולין גרידא דלא התירו לאוכלי טהרות עט"ת וקשה כ"ש דלא התירו לחולין גרידא ועוד דמתוס' משמע דעט"ת הוה כתרומה עצמה דר' צדוק כהן היה ואוכל חולין עט"ת עכ"ל הנה מה שדחה התלמידים דחולין גרידא גריעי מעט"ת אומר אני דהתלמידים ההם יפה כיוונו שהרי הרב אומר כן בהלכות ברכות פ"ו הי"ח לט אדם ידיו במפה ואוכל חולין גרידא כמ"ש הכ"מ שם דוקא לאוכלו עט"ת או עט"ק כמ"ש לקמן בעזה"י וא"כ איכא לומר אה"נ דאיבעיא.

הוה בחולין גרידא ולא מצי למפשט מהך דלא התירו כו' ומה שכתב דלשון התוס' משמע דחולין עט"ת הוה כתרומה עצמה כו' יראה מדבריו דר"ל דעט"ת או עט"ק בוודאי שרי אף לשמואל ולא התירו לאוכלי טהרות היינו חולין גרידא ואיני יודע זו מניין לו דודאי בכהנים התירו דזריזין הם ולא בישראל כמ"ש רש"י ע"ב ד"ה יע"ש ומ"ש התוס' דר' צדוק כהן היה ואוכל חולין בטהרה כבר כתבנו פירושו דסוברין התוספות דאף כהן לא התירו אלא תרומה או עט"ת ולא חולין גרידא דאל"כ הוה למימר התירו מפה לכהנים ולא לישראל אלא ש"מ משום תרומה דוקא וכל אביזרייהו דהיינו עט"ת ולישראל לא התירו אף עט"ת דתרתי בעינן והפשטן השיב לו מדרב דאמר דעתי קצרה הא לא"ה אסור ומיירי חולין גרידא דלא כשיטת הר"מ וכמו שאבאר: אבל הר"מ ז"ל בפ"ו מהל' ברכות הי"ח כ' לט ידיו במפה ואוכל בחולין ומפרש הכ"מ והב"י בסימן קס"ג דוקא לאוכלי טהרות חולין עט"ת או עט"ק הוא דלא התירו אבל חולין גרידא התירו ומ"מ אף לפי שיטתו צ"ל דלא ידע מהא דהתירו מפה כו' דאל"כ מה מיבעיא ליה דאין לומר דמיבעיא ליה בחולין גרידא דא"כ מפשטה פשיטא להיתרא והוא פשיט ליה לאיסורא מהא דרב דאמר ליה שמואל עבדין כדין אלא ש"מ דאיבעיא עט"ת או עט"ק בישראל ופשיט ליה מדרב דאכיל נמי עט"ת כירושלמי דר' חייא מפקיד ליה אי את יכיל למיכל כולה שתא בטהרה אכול ולא היה כהן כמבואר דרב קרא בכהני במגילה ומביאו הטור וש"ע בסימן קל"ה ומגילה ריש הקורא עומד אלמא דישראל האוכל חולין עט"ת אסור במפה: ודע דהר"מ ז"ל מהל' שא"ה ה"ט פ"ח כתב וז"ל לט אדם ידיו במפה ואוכל תרומה בלא נטילת ידים ואין חוששין שמא יגע אבל לא יעשה בחולין עט"ת או עט"ק עכ"ל והנה מדבריו יראה דאף בכהן לא התירו אלא בתרומה דוקא ולא חולין עט"ת וכ"ש בישראל עט"ק דלא התירו כלל דמשמע דבאדם א' מיירי ועוד דאל"ה אמאי לא השמיענו רבותא טפי דאפילו עט"ת שרי בהן אלא ש"מ דוקא תרומה ולא חולין עט"ת או עט"ק ומיהו חולין גרידא לא גזרו חכמים ואוכל במפה ועיין בכ"מ פ"ו דברכות שכתב דעת הר"מ ז"ל ומן הדין בשניהם.

היה להם לגזור אלא דכהנים זריזין הם התירו בתרומה עכ"ל הרי בהדיא כמ"ש דאף לכהנים לא התירו אלא בתרומה ולא בחולין עט"ת ומ"ש דכהנים זריזין הם ר"ל דמש"ה לא רצו לגזור בתרומה מיהת וקשה לישנא דאמר מפה לאוכלי תרומה ולא קאמר התירו לתרומה ולא לטהרות וי"ל ועי' בא"ת סימן קס"ג בב"י שכתב דעת הר"מ כדעת רש"י

לא ידענא היכן מצא כן דאי מ"ש רש"י דלא התירו לאוכלי חוליהם בטהרה דמשמע חולין גרידא מותר במפה מנלן דלמא לרבותא אמר כן דאף לאוכלין בטהרה לא התירו וכ"ש לחולין כמ"ש רבינו יונה בפ' א"ד ועיין ברא"ש כאן ושוב מצאתי אח"כ ביש"ש סי' ל"ד מ"ש הקארו דעת הר"מ כרש"י לא דק וזה כמ"ש ואף אם יש ליישב דברי רש"י כפשטן כר"מ מ"מ משמע דלכהנים שרינן אף בחולין עט"ת וי"ל כמ"ש לעיל בדברי הכ"מ דמ"ש כהנים הם זריזי' ומש"ה התירו מיהת בתרומה עצמה: ואני תמה על עצמי במ"ש הר"מ ז"ל דלט אדם ידיו במפה ואוכל תרומה אבל לא חולין עט"ת או עט"ק והא הר"מ ז"ל סובר דחולין עט"ק כחולין גמורין הן ולאו כקודש דמי שהרי כן כתב בפ"י מהלכו' אבות הטומאה הלכה ט' חולין עט"ת השלישי פוסל בהן ועט"ק הרי הן כחולין גמורין ועי' בכ"מ שם שהאריך וכיון שכן הא בחולין גרידא סובר הר"מ דמותר לכרוך ידיו במפה כמ"ש, ה"ו מה"ב ועי' ריש פ"ק למ"ד חולין עט"ק לאו כקודש מותר לטמא ביד יע"ש וא"כ איך כתב בפ"ח ה"ט דאסור לאכול במפה חולין עט"ק דהא חולין גרידא הן ועי' בכ"מ שם וצ"ע: (ע"ב) גמרא ת"ש דרב הונא בר סחורה הוה קאי קמיה דרב המנונא בליס אומצא ואכיל עכ"ל כתבו התוס' ופת עמו דלצלי לחודיה לא בעי נט"י וכן כ' כאן הרשב"א דנוטל ידיו לפירו' הר"ז מגסי הרוח ועי' בב"י סימן קנ"ח דהיה נ"ל דלצלי צריך נטילה והרשב"א כ' שא"צ וצ"ל דסובר דמוהל היוצא מצלי אין שם משקה עליו עכ"ל ומתו' דכאן אין ראיה דאפשר דבעי נטילה כדין דבר שטיבולו במשקה ומ"מ אין להוכיח מכאן דאוכל מחמת מאכיל צריך ליטול ידיו דשאני פת דהחמירו טפי מדבר שטיבולו במשקה וצריך ליטול ידיו ועיין תוס' פסחים קט"ו ד"ה כל ואין ראיה מדבר שטיבולו במשקה לפת ומש"ה הוכרחו לומר דאכיל פת ג"כ ומרשב"א שכ' דהנוטל ידיו לפירות הר"ז מגסי הרוח יש ראי' ועי' בטור א"ח סימן תע"ב שכתב בשם מהר"מ מרוטנבורג יע"ש ועיין סימן תס"ו לענין בשר יבש שמזיע דכתבבשם רוקח דמחמיץ מפני המים שיש בו משמע דזיעת בשר לחוד לאו משקה הוא ולא הוה משקה לענין נט"י דמי פירות הוה דזה בזה תליא עי' באחרונים סי' תס"ו ותס"ב בט"ז ובמ"א ופר"ח יע"ש ועי' עוד במ"א שהביא ראיה מהא דהשוחט ולא יצא דם דתי' התו' לצלי ויפה כוון יע"ש: עוד יש לי לחקור חקירה אחת הטובל בשר צלי במלח או דבר אחר אי הוה דבר שטיבולו במשקה או לא והנה ודאי אף לענין נט"י הוה מים שראוי ליטול בו ידים כמ"ש בש"ע סימן ק"ס סי"ב מ"מ ל הוה מים ומשקה לענין הכשר כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' טומאת אוכלין ה"א פי' דמלח לא הוה מים אלא מי פירות לענין טומאה והכשר ועי' תוס' ב"ב ד"כ ד"ה והמלח שאין מלח מקבל טומאה יע"ש וע"ש בפ"י מהל' אלו ה"ג שכת' שם הר"מ בפירוש דתמצית הבשר אינו מכשיר ואינו מיטמא כמ"ש לעיל וא"כ צ"ע עמ"ש הב"י בסי' קנ"ח דנראה דהוה כמשקה הרי מצינו בהדיא דלא והוא ז"ל מסופק בו.

ועי' במ"ל פ"א מהל' ט"א שהראה מקום למ"ש רבינו בפט"ו מהל' טומאת מת יע"ש היטב נמצינו למידין לא מיבעיא הטובל פתו במלח שלא נמוח פשיטא שא"צ נט"י אלא אפילו נימוח דהוה משקה אפ"ה א"צ נט"י דהוה מי פירות ומיהו במלח שלנו דהוה מים גמור לענין פסח ולא מי פירות כמבואר בא"ח סימן תס"ב הל' פסח ובשאר דוכתי יש להסתפק אי חשיב משקה כשנימוח ומטמא או לאו אפי' בעודו עב וגשם אפשר דחשיב משקה ועי' בר"מ הל' טומאת אוכלין פ"א ופ"ט יע"ש ובא"ח סי' קנ"ח בז' משקין דצריך

נט"י: עוד זאת אדרוש מ"ש בי"ד סימן ר"א ס"ל הכפור והברד כו' והמלח והטיט כו' ולא אלא אפילו עשה כל המקוה משלג וברד וכפור והשמיט מלח וטיט הנרוק אם עשה כו' המקוה או רובה אם כשר ובטיט הנרוק כ' ב"י דמשלים ולא כולו מדאמר בסוכה י"ט טיט הנרוק יוכיח דאיצטרופי כו' ועי' בתוספות שם ד"ה טיט וזבחים כ"ב והבאתיו לעיל ונראה דמלח נמי אין עושין ממנו מקוה לכתחלה אלא אשלומי משלים ואף שכת' שלג וברד וכפור כו' ואף דלהר"מ דווקא שלג ולא אינך כמ"ש בפ"ז מהלכות מקוואות ובכ"מ מ"מ בב"י סימן ר"א יראה הרואה דספוקי מספקא ליה לב"י דלהר"מ מ"ש שלג וברד וכפור וגליד דכולהו חדא נינהו אבל מלח וטיט הנרוק השמיט וכדכתיבנא ולא כתב אלא לענין השלמה וכיון שכן יש לתמוה על הב"ח שכתב וסימן ק"ס סי"ב דנוטלין מכל אלו לידים וחשיב מלח ג"כ והא מלח אשלומי משלים למקוה ולא לעשות כל המקוה ממנו וה"ה לענין רביעית אשלומי ליהוי משלים ולא שכל הרביעית ממנו ויותר תמוה לי במ"ש הטור והש"ע אחריו בסי' ק"ס ס"ט דטיט הנרוק אם פרה שוח' ושותה מהן כשירים למקוה ולנט"י דמשמע אף כל המקוה ולנט"י כשירים וז"א דטיט הנרוק כל שפרה שוחה ושותה מהן משלים ולא כולו כו' כמ"ש הב"י בי"ד סי' ר"א וראייתו מסוכה טיט הנרוק יוכיח דמשלים ולא כולו ומשום טיט הנרוק תני במס' מקוואות ריש פ"ז אלו מעלין ולא פוסלין דהיינו אשלומי כמ"ש רש"י בסוכה י"ט וכמ"ש ב"י בסי' ר"א ומשום טיט תני באינך לפירוש הר"ש יע"ש ואין לומר הא דבעינן דוקא פרה שוחה ושותה מהן הוא שכל המקוה או רובו ממנו אבל לענין להצטרף אף שוחה ושותה מהן וזה שכתב הטור בסימן ר"א טיט עב אפינו יכולין להוריקו מכלי אל כלי משמע דכ"ש דאין יכולין לשתות נמי מצטרף אלא דקמ"ל במאי דתני במתני' דמקוואו' וטיט הנרוק משלים היינו אפילו נרוק אפ"ה אינו פוסל בשאיבה שאם נטל בידים טיט והשלים למקוה כו' ועיין בתי"ט פ"ז דמקוואות שכתב כן.

כתב הטור אפי' רכות כו' אל תטעה בדבר זה כי אפי' להשלים צריך שיהא שוחה ושותה מהן דהא סתמא תנן בפ"ב דמקוואות משנה י' באיזה טיט אמרו שהקנה יורד מאליו והוא שיעורא דפרה שוחה ושותה כמ"ש הר"ש יע"ש ועוד דהרי בגמרא דזבחים כ"ב א' אמר בפי' כן ה"ד אי דפרה שוחה ושותה מהן אפי' לרביעית נמי ולא אמר מאי אירי' משלים למקוה אפי' כל המקוה כשר כדפריך אח"כ בעינו של דג יע"ש ועוד דבהדיא אמר שם ואי אין שוחה ושותה אף למקוה אינו משלים הרי בהדי' דאין שוחה ושותה אין משלים למקוה ולרביעית בעינן שוחה ושותה וכהא אשלומי משלים ולא בע"א וא"כ ע"כ דאין עושין מקוה לכתחלה ממים עכורין אף שהפרה שוחה ושותה אם לא אשלומי משלים שאם יש מ' סאה חסר אחת מים צלולים וסאה א' טיט הנרוק ופרה שוחה ושותה משלים ומ"ש הטור בסימן ר"א והש"ע אפילו יש בו רכות ר"ל אף שהוא רך דבעינן שיהא פרה שוחה ושותה מהן אפ"ה לא חשיב שאובין בכך ומצטרף נמי או דמסתמא מעט טיט מערב יפה במים ומיהו אי אין מתערב ועומד בצדה כהך דפרק ב' דמקוואות מים מצד א' וטיט מצ"א יע"ש וודאי דבעינן פרה שוחה ושותה מהן ואפ"ה אשלומי אין וא"כ צ"ע לפענ"ד ובמקום אחר אי"ה אבאר בזה: משנה צורר אדם בשר וגבינה כו' רשב"ג אומר שני אכסנאין כו' גי' הרי"ף ועי' בת"ח שכתב דה"ק צורר אדם בשר וגבינה ואין חוששין שמא מתוך כך יאכל יחד ואמר רשב"ג אף מעלין על שולחן אחד ובלבד שיהיו שני

אכסנאין שאין מכירין: גמ' וכי נגעי צונן בצונן הוא נהי דקליפה לא בעי הדחה בעי עי' בתוס' צ"ז ע"ב ד"ה קולף דצלי בעי נטילה וה"ק נהי דקליפה לא בעי כדין חם לתוך צונן יע"ש והא דאמר הדחה בעי ר"ל ומש"ה אסור להניח זא"ז דשמא ישכח להדיא ומידי דלא חזי למיכל אלא בהדחה מותר ולא חיישינן שמא ישכח ועי' בי"ד סימן צ"א סעיף א' יע"ש ושם אבאר דוקא מידי דבעי שפשוף יע"ש: ובתו' ד"ה כעין תפוסה אחת עכ"ל עי' בחדושינו לי"ד סימן פ"ח מ"ש: גמ' יאמרו כל הסריקין אסורין עי' בחדושינו למס' פסחי' מ"ש שם: (דף קח ע"א) משנה טפת חלב כו' אקדים לך הקדמה אחת קטנה וזו היא דע שחם בחם בלא רוטב אינו אוסר כולו אלא כדי קליפה או כדי נטילה כמ"ש תו' צ"ו ע"ב ד"ה עד שמגיע לגיד וכן פסק הטור בסימן ק"ה ואם הוא איסור שמן אוסר כולו מהך שמעת' דג"ה דגדי שצלאו בחלבו כו' וכל איסור הבלוע אין יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב מהא דצלי אינו אוסר אלא כדי קליפה לא יותר ואמאי לא בכולו דהאיסור הולך כ"ק ומשם אח"כ ילך עוד כ"ק וכן כולו אלא שאין כח להוציא בלוע בלא רוטב באותה חתיכה וכ"ש לחתיכה אחרת ואם האיסור דבר שמן יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב עי' בסי' ק"ה שכתב כן הרשב"א בת"ה והביא ראיה מצלי כ"ק כמ"ש בסמוך ומיהו הא דאם האיסור דבר המפעפע אוסר ויוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב לא מצאתי ראיה לזה אי הא דאמרינן בחל' בצלי אפילו מראש אזנו אין ראיה דחתיכה א' הוא דמתפשט בכולו בפ"א ולא בחתיכה אחרת ויש הרבה כיוצא בזה במליחה בחל' מתפשט בכל החתיכה כולה ואין יוצא מחתיכה לחתיכ' לחד דעה עי' בטור סימן ק"ה ובט"ז שם וה"נ כן שאני חתיכה אחרת ועוד בחתיכה זאת מתפשט בפ"א בכל החתיכה אבל שנימא שאח"כ יוצא מחתיכה לחתיכה אם נפלה זאת החתיכה לקדירה אחרת מנלן שיוצא שוב עיינתי בת"ה שער התערובות כתב הרשב"א ז"ל דבלוע אין יוצא מחתיכה לחתיכה והביא ראיה מצלי דאל"כ אמאי אינו אוסר אלא כ"ק אותו קליפה יאסור לקליפה שאצלה וכן כולו (ר"ל דנהי שאין כח באיסור לילך כי אם כ"ק לאחר שהלך כ"ק ילך אח"כ לקליפה שאצלה אלא דאף בחתיכה אחת אין בלוע יוצא בלא רוטב ואין הנאסר יותר מן האוסר) בד"א בדברים שאין מפעפעין אבל אם בלע מדברים המפעפעין יראה לי שאוסרת כולה עכ"ל הרי שתלה הדבר ביראה לי מסברת עצמה ובי"ד אבאר מזה וכאן אין להאריך: ודע דיש עוד הוכחה משמעתין ע"כ אי לא ניער וכיסה מפלט לא פליט אף שחם בחם אין איסור הבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ומיהו אי הוה חלב דבר שמן או כחוש מחלוקת הפוסקים הוא והרשב"א כתב דהוה כחוש עי' פ"ו וצ"ב וק"ה ט"ז ופרי חדש: משנה טפת חלב שנפלה על החתיכה אם יש בה בנ"ט אסור ניער הקדירה כו' כבר האריכו בזה הר"ן ורשב"א וריטב"א ז"ל ואני אכתוב בקוצר הנה יש בכאן ג' פירושים הפי' הא' הוא דאפשר דתנא דמתני' סובר כר' יהודה דמין במינו לא בטל וה"ק טפת חלב כו' הר"ז אסורה ר"ל כל הקדירה אסורה כיון שנאסרה החתיכה ההיא כולה כמ"ש התו' ד"ה טפת יע"ש א"כ הוה מין במינו ולא בטל לר"י וזה אומרו אסור שאין לו תקנה ובתנאי שלא יהא רוטב שם כ"כ לבטל החתיכה הזאת או ברוטב עבה כדמסיק לקמן וראוי שתדע היאך אוסרת כל החתיכות שבקדירה יצטרך לתנאי א' שבסוף ניער הקדירה שהרוטב מוליך הטעם בכולה ומ"ש אח"כ ניער את הקדירה אם יש בה בנ"ט באותה קדירה ר"ל בטפה ההיא דניער מיד מירי ומתחלקת בשוה ואין שום

חתיכה נאסרה מתחלה והלכך משערינן בכל הקדירה לבטל הטפה דהוה מין באינו מינו הפי' הב' הוא דה"ק טפת חלב כו' הר"ז אסור כל הקדירה אף בלא ניער לבסוף אוסרת החתיכה הזאת כל הקדירה מאחר שנאסרה החתיכה שהיתה חוץ לרוטב ונעשית נבילה למ"ד אפשר לסוחטו אסור וחנ"נ כמו שאבאר לקמן א"כ הוה החתיכה כגוף האיסור ודינו כחם בלא רוטב בגוף האיסור שאוסרת חברתה בנגיעה וה"ה ה"נ דבב"ח הוה גוף האיסור ולא דמי לאיסור הבלוע בלא רוטב שאין יוצא בלא רוט' כמו שהקדמנו לעיל ואף דבשאר איסורין קיי"ל דחתיכת נ"נ ואפ"ה אין הנאסר יותרמן האוסר יכול לילך כמבואר בכמה מקומות שאני שאר איסורין דלא הוה אלא מדרבנן משום לתא דבשר בחל' כמ"ש הר"ן ס"פ כ"ה וכמו שאבאר לקמן אי"ה משא"כ בב"ח דהוה מן התורה גוף האיסור וא"כ הוה כחתיכת נבילה שנגעה באחרת דאוסרת בלא רוטב בחום שהיס"ב כמבוא', בש"ע ק"ה ואף דמדינא אין אוסרת חברתה אלא כדי נטילה ולא יותר מ"מ שאני הכ' כיון שהחתיכה בלא רוטב פולטת עכ"פ לחתיכ' שאצלה ואם כן לרש"י שהעליונה חציה חוץ לרוטב והתחתונה כולה בתוך רוטב וכיון שהתחתונה בולעת מעליונה הרוטב מוליך הטעם בכולה והוא לרש"י ולר"ת הוא בעליונה כולה חוץ לרוטב ותחתונה חצי' ברוטב וכיון שהעליונה פולטת תחתונה בולעת ולתו' והיא שיטת ר"י חתיכה שחצי' ברוטב מוליך הטעם בכולהו ומחלוקת רש"י ור"י אבאר בתו' ד"ה טפת ובי"ד סי' צ"ב מע"ש ובניער היינו ג"כ מתחלה אין אוסרת אא"כ יש בטפה ליתן טעם בכל הקדירה כמ"ש בפ"י ה"א.

הפי' הג' דמתני' לאו ר"מ הוא וה"ק טפת חלב כו' הר"ז אסורה החתיכה ההיא ולא שאר חתיכות דאין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ולא מיבעיא אם אפשר לסוחטו שרי בב"ח אלא אפילו אם נאמר דהוה מ"ה בב"ח חנ"נ אפ"ה חשיב לענין זה איסור בלוע כמו שאבאר לקמן בגמרא בהא דפריך מיבלע בלע מיפלט לא פליט יע"ש ניער לבסוף הקדירה אם יש בה ר"ל בחתיכה ההיא ליתן טעם בכל הקדירה הר"ז אסורה וא"ל מותר' דמין במינו בטל דלא כר"י ועי' מ"ש בתו' ד"ה טפת חלב יע"ש: וברש"י ד"ה טפת חלב כו' ולא הגיס את הקדרה עכ"ל שק"ל ולא הגיס מיד הקדירה שאו שיעורא אם יש בטפה ההיא ליתן טעם בכל הקדירה שנחלקת בשוה לכל הקדירה: ובד"ה אם יש בנ"ט באותה חתיכה כלומר שאין באותה חתיכה לבדה ס' ובשאר חתיכות דבקדירה לא איירי תנא דמתני' ובגמרא פליגי אם חוזרת ואוסרת או לאו עכ"ל יראה לפרש כפשוטו דפליגי לקמן אי חוזרת ואוסרת דלמ"ד אפשר לסוחטו אסור חוזרת ואוסרת ובעינן ס' נגד כל החתיכה ולר"י אין תקנה דמין במינו במשהו ולמ"ד אפשר לסוחטו מותר אין אסור אלא כשאין לבטל הטפה ההוא כו' ולכאו' בניער לבסוף איירי ופליגי כמ"ש אלא דקשיא לישנא שכתב ופליגי אי אותה חתיכה אוסרת השאר דמשמע דאותה חתיכה אף בניער הקדירה אח"כ אסורה ואמאי למ"ד אפשר לסוחטו מותר גם אותה חתיכה שרי כמ"ש רש"י לקמן בגמרא בד"ה אי קסבר הותר גם הראשון ולדידי' ע"כ מיירי מתני' בלא נוער לבסוף כלל ובסיפא ניער את הקדירה ר"ל הטפה ההיא דלמ"ד אפשר לסוחטו שרי אם יש בה בנ"ט הפי' כמו ברישא באותה חתיכה ודלא כר"י וכמ"ש בפי' השלישי לעיל ולמ"ד אפשר לסוחטו מותר הפי' אם יש בה בטפה ההיא ואם כן קשיא לישנא ובגמרא פליגי אם אותה חתיכה אוסרת אחרות ולא בניער לסוף פליגי אי אותה חתיכה

מותרת או לאו ויש, לפרש דפליגי דודאי רש"י לשיטתיה דפסק כר"י דמין במינו לא בטיל כמ"ש ק"ט ובדוכתי טובא ולזה כתב אליבא דהלכתא דפליגי אי חוזרת ואוסרת השאר למ"ד אסור ה"נ ולא מהני ס' ולמ"ד שרי ה"נ אלא דקשה מ"ש מקודם דלמ"ד אפשר לסוחטו אסור שפיר ולמ"ד מותר אמאי גם הראשונה חוזרת להיו' מותר: לשיטת רש"י ע"ב ד"ה אי קסבר והנראה דה"ק דפליגי בלא ניער לבסוף למ"ד אפשר לסוחטו אסור הוה כולה נבילה ויוצא מחתיכה לחתיכה הרוטב של היתר שאף הוא נעשה נבילה ואוסרת השאר לר"י דמין במינו לא בטל דהלכתא כוותיה לשי' רשאי ולמ"ד שרי אין האחרות נאסרות מחמת הבלוע דאין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב והרוטב של חתיכה עצמה היוצא הוא היתר דאין חנ"נ אף בב"ח ומיהו החתיכה עצמה שלא ניער לבסוף ודאי נשארה באיסורה דלא יצאה כלל בלא רוטב ועיין מ"ש בגמרא ע"ב מיבלע בלע מיפלט לא פלט והרוצה לומר בדוחק יאמר דה"ק ובגמ' פליגי אם חוזרת ואוסרת ר"ל דלמ"ד אפשר לסוחטו אסור משכחת דאוסרת אחרות בניער לבסוף ולמ"ד שרי לא משכחת כלל שאוסרת חברותיה דאי בלא ניער כלל מיבלע בלע מיפלט לא פלט ואי בניער לבסוף פשיטא דמתחלקת הטפה ואין אוסרת אחרות ואף היא מותרת כו' והרואה יראה דא"ש טפי כמ"ש מקודם: ובד"ה ניער הקדירה הגיס בה מיד עכ"ל להלכה כת' פן דקיי"ל לקמן אפשר לסוחטו אסור כרבי ומין במינו ג"כ לא בטיל ומיהו כתבנו מה שיש לפרש מתני' בע"א ואם יש אטפה וניער מיד: ובתו' ד"ה טפת חלב כשהחתיכה כולה חוץ לרוטב איירי כדפרישנא בג"ה כו' ואין מפעפע מחתיכה לחתיכה כדאמר בגמרא מיבלע בלע עכ"ל מחלוקת רש"י ותוספות והוא שיטת ר"י הלא ידוע הביאו הטור בסימן צ"ב ודעת התוספות כאן דחתיכה שחצי' בתוך הרוטב מבלבל ומוליך הרוטב הטעם בכולה וא"צ ס' אלא בכל הקדירה וכאן מיירי שכולה חוץ לרוטב ותחתונה חצי' בתוך הרוט' ובעינן ס' בחתיכה והוקשה להם אמאי בעינן ס' ולא סגי באותה חתיכה כ"ק או כדי נטילה כדין חם בחם בלא רוט' והתוספות אינן מחלקין בין נפל דבר גוש או צלול בין טפת חלב ולכך הוצרכו לומר דחלב מפעפע באותה חתיכה כולה דלענין זה מיקרי חלב שמן אבל מחתיכה לחתיכה אינו יוצא בלא רוטב והביא ראי' מהא דלקמן מיבלע בלע מפלט לא פליט דאלמא חלב לא מיקרי שמן ועי' מ"ש לקמן ודעת התו' הוא כמ"ש אבל דעת רש"י דחתיכ' שחצי' בתוך הרוטב ונפל טפה על צד שחוץ לרוטב אין שאר חתיכו' מסייעות לבטל אלא צריך שיהא ס' באותה חתיכה וא"ל כל החתיכה אסורה אף מה שבתוך הרוטב ועיין מרדכי בג"ה ויש"ש מ"ה ובפר"ח ושאר אחרונים ובי"ד אכתוב מזה ויש עוד שכתבו אף דחלב אין מפעפע שאני הכ' קדירה דאוסר כל החתיכה משא"כ בצלי דאינו אוסר בלא רוטב אלא כדי נטילה ועיין בחדושינו ליורה דעה מה שאכתוב בזה בעזה"י: ובפירש"י ד"ה אמר אביי טעמו ולא ממשו כו' סילק האיסור ואין בו אלא טעמא עכ"ל כבר הארכנו בזה בי"ד בסימן צ"ח בשיטה דטעם כעיקר וכאן אכתוב הפשוט והוא דיש לפרש בתרי אפין.

הפן הא' דאביי אמר טעמו ולא ממשו שאין בו אלא טעם בעלמא ולא גוף האיסור אפ"ה אסרה תורה ויליף מבב"ח דהתורה אסרה גם החלב ואמאי הא לא נכנס בחלב גוף הבשר אלא טעמא בעלמא ש"מ טעמו הוה כממשו של איסור. הפן השני דיליף מבשר דאסור והתם ודאי גוף החלב נכנס שם והוה ממשו ועיין ברשב"א בג"ה בזרוע בשילה יע"ש

ואפ"ה יליף מיניה עכ"פ דלא אמרינן חד בתרי בטל כמו מין במינו ויליף מבב"ח דאסרה התורה בכ"ע אף חלב מועט בבשר הרבה וש"מ דלא בטיל טעמו ועוד דמסתמא כי בלע חתיכה מחלב וודאי יש רוב בחתיכה נגד חלב שבו ואף דאין בכולה משערי' היינו לחומרא דלא ידעינן כמה בלע יע"ש: ובד"ה אי חידוש הוא כו' אלא ש"מ כו' וכיון דלאו חידוש הוא גמרינן מזרוע בשילה דשרי כל כמה דליכא טעמא עכ"ל יראה מדבריו דאביי דאמר טעם כעיקר מ"ה מבב"ח יליף לה דאסור ודווקא כי נתן טעם הא לא נתן טעם מותר מזרוע בשילה כי ליכא טעמא דהוה ס' או מין במינו שרי וילפינן נמי בב"ח היכא דליכא טעמא מיניה כיון דלא חידוש הוא כו' ומהשתא ילפינן נמי היכא דאיכא טעמא דאסור כמ"ש דמסתמא אסרה תורה אף דאיכא רוב בשר נגד החלב דטעמא לא בטיל חד בתרי וה"ה אינך פירושא שכתבתי לעיל כיון דבב"ח לאו חידוש הוא מדהוצרך במתני' אם יש בנ"ט וגמרינן מזרוע בשילה א"כ יליף נמי טעמו ולא ממשו בשר שאין נ"ט בחלב אלא טעם לבד אסור ויליף מיניה בעלמא א דלאו חידושא הוא ולפי' שני טעמו ולא ממשו היינו דממשו לא שייך ביטול דניכר הוא ומש"ה אמר טעמו דבטל חד בתרי אפ"ה לא בטל דניכר הוא בטעמו ויליף מבב"ח כו' ולא רצה רש"י לפרש דה"ק אביי דהוכיח טעם כעיקר הל"מ או מגיעולי עכו"ם כדיליף פסחים פא"ע דאי טעם כעיקר דרבנן א"כ בב"ח חידוש הוא א"כ כי לא נתן טעם כו' דאביי דאמר מבב"ח מ"ט לא גמרינן מש"מ דבאמת יליף לה מבב"ח וקשיא לי במ"ש רש"י דגמרינן מזרוע בשילה היכא דליכא טעמא שרי ואיך יליף מהתם והא התם חידוש הוא כדאמר לעיל צ"ח ב' וליגמר שאני דחידוש הוא כמ"ש רש"י ותוס' שם דלכתחלה מבטלין איסור או דקפיד קרא דוקא לבשל יחד עיין ברשב"א ובריטב"א ואיך יליף מיני' שאר איסורין לקולא ולולא דבריו הקדושים הייתי אומר דודאי מסברא אמרינן דלא אסרה תורה אלא היכא דאיכא טעמא אבל לרש"י ז"ל קשה וי"ל דאביי סובר דזרוע בשילה לתנא דמתני' לאו חידושא הוא ומש"ה יליף להתיר בב"ח היכא דליכא נ"ט כדתנן אם יש בנ"ט ותנא דברייתא התם דאמר זהו למעוטי כו' סובר דמן התורה אין מבטלין איסור לכתחלה ואה"נ לדידיה בבשר בחלב אוסר בכל שהוא אסור מ"ה ומתני' דע"ז ס"ז א' אלו אסורין בכ"ש בשר בחלב אפשר דבכ"ש ממש קאמר דמזרוע בשילה לא ילפינן דחידוש הוא ושאר איסורין מ"ה ברובא בטיל דטעם כעיקר דרבנן דבב"ח חידוש הוא אבל תנא דמתני' סובר מבטלין איסור מ"ה כמ"ש בסוגיא דזרוע בשילה וילפינן מבב"ח טעם כעיקר והיכא דליכא טעמא ילפינן להתיר מזרוע בשילה דליכא טעמא דמין במינו וה"ה לאינו מינו דליכא טעמ' או רוטב הזרוע עם האיל גופא הוה א"מ וכבר הארכנו בזה בסוגיא דזרוע בשילה ועיין שם ובי"ד צ"ח אבאר כל הצורך לזה בעזה"י וכאן אקצר בתוס' ד"ה מבשר כחלב כו' ולמר מגיעולי כותים וי"ל דאביי קבלה מרבא לאחר שדחה לן כו' עכ"ל ובפסחים הניחו זאת בתימא עלה דאמרינן ורבנן מ"ט לאגמרינן מבב"ח דחידוש הוא וכתבו תינח לרבא אבל לאביי מא"ל וכאן כתבו דחזר בו אביי והודה לדברי רבא דחידוש הוא ודקשיא לך כי ליכא טעם נמי כו' דרך בישול אסרה תורה וחזינן דקפיד קרא אטעם גדול דוקא מדלא אסרה תורה בכבוש ככל האיסורין שבתורה והנראה לי בזה דהתוספות סוברין דאביי וודאי סובר בב"ח לאו חידוש הוא כדאמר הכ' אי חידוש הוא כו' ש"מ דסובר דלאו חידוש הוא והיינו כמ"ש רש"י ז"ל דכ"ה נמי דוגמתן שכ"א

היתר וגם לוקה על זריעה לחוד כמו בב"ק דלוקה על בישולו ואי דהוה חידוש דאי תרי כוליה יומא האי לאו חידושא הוא דאדרבה ומה התם דאיקל בו רחמנא דבכל האיסורין כבוש כמבושל ובב"ח שרי ואפ"ה אסרה תורה טעם כעיקר כ"ש שאר איסורין דליהוי טעם כעיקר ואטו אף לקולא גמרינן מיניה אנן לחומרא גמרינן מיניה כמו שאמר לעיל צ"ח ב' בזרוע בשילה דילפינן דצריך ששים אף דחדוש הוא ילפינן חומרא מיניה וה"נ דכוותיה ממש ומש"ה שפיר יליף אביי מהכא טעם כעיקר דאורייתא ורבא השיב לו דרך בישול אסרה תורה ולאו כפירש"י דחדוש הוא כו' אלא דרבא הודה לדבריו דלאו חידושא הוא ר"ל לפי דעתו של אביי דלאו חידוש הוא אפ"ה ליכא למילף מיניה טעם כעיקר לפי מה שפירשתי בדברי רש"י טעם כעיקר דלא ליהוי בטל חד בתרי היכא דאיכא טעמא כמו שהארכנו בי"ד סימן צ"ח יע"ש והקשינו שם דלפי מ"ש התוספות בע"ז ס"ה והרא"ש שם והש"ך מביאו בי"ד סימן רצ"א דכל דבר שכ"א בפ"ע שרי ובהדדי אסור לא שייך ביטול דומיא דבגד שאבד בו כלאים דלא בטל ברובא דשניהם יחד נעשו גוף האיסור ומ"ש מבב"ח דבטל ותירצו דאהכי קפיד דוקא שיהא בו טעם דדרך בישול אסרה תורה הא לא"ה לא מיקרי כלל בב"ח יע"ש היטב ועיין תוספות בע"ז וא"כ וודאי דלא מצינו למילף מיניה דלא מיבטל חד בתרי דמדינא הוא דלא בטל דכ"א בפ"ע היתר הוא ולא שייך ביטול ומה שצריך דווקא נתינת טעם הוא גזירת הכתוב דרך בישול אסרה תורה וכ"ז שלא נתן טעם אין בו איסור בב"ח וכמ"ש הש"ך בסימן רצ"ט יע"ש וזה שאמר רבא לפי דבריך דבב"ח לאו חידוש הוא מ"מ אין כאן קושיא וכמ"ש ומ"ש אביי סובר בב"ח לאו חדוש הוא ואעפ"כ לא הקשו התוס' שם בפסחים אלא לאביי מא"ל כו' דהא אביי עכ"פ קיבלה מיני' דדרך בישול כו' וליכא למילף מבב"ח דשניהם היתר ולא שייך ביטול כמ"ש לעיל ועיין מ"ש בתו' ד"ה דחדוש ובד"ה אמר רבא יע"ש: ובד"ה דחדוש הוא דשניהם מין היתר כו' דאי תרי כולי יומא אעפ"י שהוא צלול עכ"ל ר"ל צונן אין מפליט ואין מבליע מ"מ בדבר צלול שייך כבוש כמבושל במעל"ע והיינו דאמר דאי תרי כולי' יומא כ"ד שעו'.

וי"ל לשיטת רש"י דרך פלפול דכאן אביי לשיטתי' דאיירי אביי לענין טעם כעיקר שיהא נאסר החלב אף שלא נכנס מן הבשר אלא טעם לחוד ומש"ה ודאי בב"ח לאו חדוש הוא דאי תרי כוליה יומא אטו אנן לקולא גמרינן לחומרא גמרינן כמ"ש לעיל בד"ה מבשר בחלב כו' משא"כ בפסחים איירי שם כפירש"י טעם כעיקר מבב"ח שהחלב נכנס בבשר וזה הוה ממשו של איסור אלא דלא בטל חד בתרי כה"ג ורוצה למילף בשאר איסורין כה"ג דלא בטל חד בתרי בזה הוה שפיר בב"ח חידוש ר"ל ואף למאי דמסיק דלאו חידוש הוא דכ"ה נמי כ"א בפ"ע שרי והן דוגמתן מ"מ לא שייך ביטול כה"ג דכ"א היתר לא שייך ביטול דומיא דבגד שאבד בו כלאים כמו שכתבנו לעיל ואי דתיקשי אם כן בלא נתינת טעם נמי יהא אסור דרך בישול אסרה תורה כמש"ל אבל רש"י שם פירש אלא דהאי לחודי' כלאים נמי כו' כמ"ש כאן.

והא דאמר ור"ע בב"ח חידוש הוא ר"ל דהאי לחודיה שרי ואף דכ"ה נמי בשני דברים היתר לא שייך בהו ביטול וכמ"ש לעיל וכמ"ש בי"ד סימן רצ"א הביאו הש"ך ז"ל יע"ש: ובד"ה אמר רבא דיחויא בעלמא כו' כדפי' בקו' בפג"ה לא מצאתיו שם ואדרבה רש"י כתב שם להדיא לרבא טעם כעיקר מדרבנן ואולי צ"ל כדפרישית שם וכן כתב מהר"מ

מלובלין דהתו' שם כתבו דלרבא הוה טעם כעיקר מ"ה יע"ש: וברש"י ד"ה אמר רב הא דתנן במתני' אם יש בה בנ"ט באותה חתיכה לאסור כל הקדירה דכיון דנאסרה כו' עכ"ל עיין במהר"ם מלובלין ומהר"ם שיף הגיה לאסור את כל הקדירה (קאמר) יע"ש ויראה דרב מפרש למתני' כן הא דתנן אם יש בנ"ט באותה חתיכ' אסור כל הקדירה דמין במינו לא בטיל והא דתנן ניער היינו מתחלה כפירש"י במתני' יש בה בנ"ט אטפה קאי ומ"ש רש"י במתני' דבשאר חתיכות לא איירי תנא דמתני' ס"ל דאין מפורש במתני' אם רוצה לומר שכל הקדירה אסורה או אותה חתיכה לבד ובגמרא פליגי בה דלרב פירושו אסור דתנן במתני' היינו כל הקדירה וסתמא קתני דאין הקנה דמין במינו לא בטל כר"י גמ' לימא פליגא אדרבא כו' עיין ברשב"א בחדושיו שהקשה דכה"ג דא"א לאיסור הבלוע שיצא אלא ע"י רוטב ובודאי בפגעו ברוטב תחלה נתבטל ברוטב דהוה אינו מינו ושוב ליכא טעמא ויאסור החתיכות האחרות ולא דמי ליין נסך דפליגי חזקיה ור"י בשילהי ע"ז דנבלל או חתיכה של נבילה דגוף האיסור פולטת בלא רוטב ובזה שייך לומר דלא אמרינן סלק שאינו מינו כאלו אינו משא"כ כאן דהוה בלוע ואין יוצא כ"א ע"י רוטב וכבר נתבטל ברוטב ותי' דמוהל של חתי' היתר מתערבין עם מוהל של איסור והוה מין במינו ואח"כ נבלעין בתוך חתיכות היתר עכ"ל ודבריו ראוין למי שאמרן: ודע דלפי זה מצינו לומר דמוהל היוצא מבשר עם בשר מין בא"מ מיקרי וכבר חקר הרשב"א בסוגיא דזרוע בשילה ע"ז יע"ש ואפ"ה אסור כל הקדירה דמוהל של חתיכות איסור נתערב עם מוהל של חתיכות היתר המעורב במים ונאסר המוהל של היתר ואח"כ נבלע המוהל בחתיכה ואין ששים נגד המוהל של היתר דאין אנו יודעין כמה פלט וכמה בלע ומש"ה אסורין כל החתיכות וגם למאי דמשני ברוטב עבה כן הוא דמ"ס מוהל של איסור עם מוהל של היתר ומין במינו במשהו ומיהו אם הי' במים לבטל כל פליט' של היתר בכה"ג ודאי הוה שרי דמים מבטלין פליטת החתיכות ואף אי, מוהל עם בשר מין במינו מ"מ כה"ג אמרינן סלק את מינו כמי שאינו כקושית הרשב"א ז"ל כמ"ש בזה עוד אבאר לך שקושית הרשב"א לשיטתיה שכתב לעיל שם דבב"ח גופא כל שאין החלב יוצא אף שפולטת החתיכה מוהל אין אסור אף דחנ"נ מ"ה בבשר בחלב וכבר נתבאר מחלוקת זה בסימן ק"ה משא"כ אם נאמר דבב"ח הוה גוף האיסור ואף בלא רוטב מבליע כדין חם בחם בלא רוטב עכ"פ כדי נטילה או כולה בחום של קדירה דהוא יותר מחום של צלי כמ"ש ר"ן ספכ"ה והא דאמר לקמן אי לא ניער מבלע בלע מפלט לא פלט היינו למאי דס"ד אפשר לסוחטו מותר כמ"ש לקמן בעזה"י א"כ א"ש הא דפליגא אדרבא כו' וביד בסימן צ"ב אבאר שם באורך מזה בעזה"י: גמ' ומאי קסבר אי אפשר לסוחטו מותר עיין מה שכתבתי ברש"י ד"ה מאי וד"ה אי וד"ה אמאי וד"ה אלא: ובפירש"י בד"ה ומאי קסבר באיסור הנבלע בהיתר שאפשר לסחוט ממנו וד"ה אי קסבר הותר גם הראשון מפני שנפלט האיסור ממנו כו' וד"ה אמאי חתיכה נעשית נבילה הא אפשר ליסחט ממנה ולחלק עכ"ל לכאורה נראה לפרש דמן הסתם יש להתיר כל החתיכות ואף ראשונ' דתולין לומר שנסחט ממנו ונחלק בשוה לכל החתיכות ויש בקדירה ס' נגד האיסור שנפל לתוכה ואין לתמוה היאך שרינן איסור מספיקא דלמא לא נסחט האיסור מן החתיכה ותהא אותה חתיכה אסורה י"ל לשיטת רש"י ז"ל לא הוה טעם כעיקר מ"ה באינו מינו אלא מדרבנן כמ"ש לעיל צ"ח ב' ודוכתין טובא וא"כ הוה ספיקא דרבנן ולהקל ותולין

לומר שנסחט האיסור ממנו וא"ת תינח בשאר איסורין אבל בב"ח וודאי הוה מ"ה אף למ"ד טעם כעיקר מדרבנן דהתורה אסרה בפירוש וא"כ הא חזינן ביה טעם כעיקר אלא דלא ילפינן מיניה דחדוש הוא כמו שדחה רבא לעיל וא"כ אכתי תקשה מאי אמר חתיכה אמאי נ"ט הא כאן בב"ח אירי ושפיר אסור מספיקא וי"ל דהכי קשיא ליה כיון דבשאר איסורין מותר אף אותה חתיכה מספיקא דלהקל וכאן אסור מספק מ"מ אם בא אליהו ואמר שאין בה טעם חלב היה מותר וא"כ איך נאמר דחנ"נ והוה מין במינו כיון שאין הבשר נאסר אלא מחמת החלב שמעורב בו ואכתי הוה אינו מינו ואפשר לומר דלא בעינן ס' אלא נגד הטפה כמו שאבאר ברש"י ד"ה אלא יע"ש ומש"ה פריך ליה ומ"ש רש"י ד"ה אמאי הא אפשר ליסחט ממנו ר"ל דאי הוה ידעינן בוודאי שנסחט האיסור היה החתיכה מותרת ממילא אין כאן איסור כ"א החלב הוה א"מ.

אלא דאפשר דספק כזה לא אמרינן ספיקו להקל אף בדרבנן אף בשאר איסורין דא"כ כל אדם יבוא להקל ועוד דהוה קצת ספק מחמת חסרון ידיעה דבכחל אמרינן בי"ד סימן צ' דאסור וצריך לשער נגד כולה דלא ידעינן כמה נפיק מיניה ואף דחלב שחיטה מדרבנן וע"ש ב"י מ"ש בשם הרשב"א וה"נ דכוותיה והנראה דה"ק כמ"ש הר"ן ז"ל דאי טעים קפילא ואמר דלית ביה טעם שרי יע"ש ה"נ נאמר מ"ש רש"י אי קסבר מותר גם הראשון היינו בטעים קפילא ואמר דלית ביה טעם ואף דרש"י סובר לעיל צ"ו דתרתי בעינן קפילא וס' מ"מ הכי נאמר דמסתמא נפלט הטפה מהחתיכה ונחלקה לכל הקדירה ומש"ה לא טעים קפילא טעמא דחלב וכבר הארכנו לעיל שם גבי גריסין שנתבשלו עם עדשים וה"נ דכוותיה ודווקא היכא דליכא בוודאי ס' לא סמכינן אקפילא דשקורי משקר משא"כ כאן יע"ש: עוד אבאר לך מ"ש אפשר לסוחטו מותר או אסור ואומרם חנ"נ לכאורה דבר א' הוא אבל הר"ן ז"ל ביאר בזה דבר נכון ומקובל והוא דאף דאפשר לסוחטו מותר היינו באם נפל לקדירה אחרת וטעים קפילא החתיכה וליתבה טעמא דאיסורא מותר החתיכה מכל מקום בעוד האיסור בחתיכה צריך ס' נגד כל החתיכה כיון דעתה איסור בתוכה ור"ל אי טעים קפילא וטעים טעמא דאיסורא בחתיכה דהיא דכ"ז שמחובר האיסור בה שם נבילה עליה אלא דלא הוה מין במינו ומיבטיל בס' הוא דבטיל דרואין כל החתיכה כאלו היא חלב או שאר איסורין ומש"ה אמר דאף אי נסחט האיסור אסור והוה מין במינו שפיר וזה נראה דווקא בב"ח או אפשר אף בשאר איסור הדין כן עיין צ"ט גבי אמר רב כיון שנתן טעם בחתיכה ובי"ד סימן צ"ב ובדוכתי טובא אבאר זה בעזה"י ויש עוד לפרש דלענין השיעור גופא א"צ ס' נגד כל החתיכה כיון דאין החתיכה איסור אלא מצד האיסור שבו עיין בר"ן שזה תוכן כוונתו ועמ"ש ברש"י ד"ה אלא יע"ש ואין לומר דודאי כ"ז שמחובר ומעורב האיסור בו ר"ל החלב עם הבשר מיקרי גוף האיסור ואף מוהל שבו איסור הוא וכשנפלט אח"כ בשר עם חלב לשאר חתיכות הוה מין במינו אלא דקשיא ליה דרב סתמא אמר ואוסרת כל החתיכה משמע אף בלא ניער לבסוף ואמאי הא לא פלט אלא מוהל ולא חלב ומשני אפ"ה אסור אלא דלקמן גבי חלב אמאי מותר חלב נבילה משמע דאי אפשר לסוחטו שרי הא נמי שרי ועיין בי"ד ק"ה במ"ש האחרונים בשם המרדכי דאם נסחט החלב לגמרי ממנו דשרי ושם אבאר בעזה"י וכאן אין להאריך: ובד"ה אלא קסבר כו' ואשמעינן אף ההיתר שבה נעשית איסור להיות כאן שיעור גדול לאסור אחרים הרבה עכ"ל לא ידענא מ"ש להיות כאן שיעור גדול

לאסור אחרים הרבה דיראה מדבריו כיון דאפשר לסוחטו אסור שוב בעינן לשערי' נגד כל החתיכה כולה והא כאן במין במינו איירי דבמשהו ואוסרת אחרים ואולי לענין שאר איסורין מיירי ור"ל אם נפל דם על חתיכה ואח"כ נפלה אותה חתיכה לאינה מינה צריך ס' נגד כל החתיכה ולא נגד הדם וכדומה וה"ה בב"ח כאן הוה מין במינו מכאן נראה שרש"י סובר דלמ"ד אפשר לסוחטו מותר א"צ לשער נגד כל החתיכה וכבר כתבנו בזה לעיל בד"ה מאי קסבר ובד"ה אי יע"ש היטב בזה: (ע"ב) רש"י ד"ה גדי אסרה תורה ולא חלב ואפילו היה בבשר שיעור גדול ליתן בחלב עכ"ל רש"י לשיטתיה דטעם כעיקר מדרבנן ובב"ח גלי קרא דהוה מ"ה ולפי מה דס"ד דגדי אסרה תורה ולא חלב א"כ מ"ה הותר אם נפל כזית בשר לתוך שני זיתי חלב דבטל ברוב טעם הבשר בחלב מן התורה והא דנקיט כזית בשר לתוך יורה גדולה משום דאי לא היה ס' נגד הבשר מדרבנן הוה למיסר ומשום דאיכא ס' נגד פליטת הבשר שרי וחלב אף בעודו בתוך הכזית נאסר משום דנבלע באיסור דהיינו בבשר שהוא גוף האיסור מידי דהוה היתר שנבלע בכזית נבילה וחזר וכשפולט ממנו נתבטל הבשר המעורב עם החלב בשאר חלב כו' ועמ"ש בתו' ד"ה אמאי יע"ש ובי"ד אבאר עוד בזה: בתוס' ד"ה חלב אמאי מותר חלב נבילה הוא מכאן היה מדקדק ר"ש (ועיין בר"ן סכ"ה שגם ר"ת סובר כן וכן הרשב"א וריטב"א כתבו כן בשם ר"ת יע"ש) כו' מ"מ מדרבנן נאסר החלב עצמו כו' עכ"ל ועיין במהר"מ ואכתוב בתוספת ביאור כי ר"ש וד"ת סוברין בכל איסורין חנ"נ וכיון שכן כשנפלו חתיכות נבילה לחתיכות כשירות צריך שיהא בחתיכות ששים לבטל המים שנבלעו בחתיכות הנבילה ונאסרו ואף שהיה בקדירה אלף פעמים מים נגד החתיכה זה מהני לבטל פליטת המוהל שיוצא מנבילה למים משא"כ מים היתר שנבלעו בחתיכה ונאסרו ואין כח במים שבקדירה לבטל כיון שמובלעין הם בתוך החתיכה כמו חלב שהיה מובלע בכזית בשר דנאסר ואף שהיה ביורה ס' נגד הכזית כו' ה"נ כן דצריך שיהא ס' חתיכות של היתר כמו חתיכות נבילה דלא: ידעינן כמה בלעו ממים דבכולה משערינן וצריך ס' במים לבטל פליטת המוהל מן הנבילה דבשר לא מבטל ליה דהוה מין במינו וסברי כר"י דמין במינו לא בטל ומוהל עם בשר הוה מין במינו או דכתבו כן למאן דסובר כר"י וכן כתבו התו' למ"ד כו' והר"י מקשה דא"כ מה משני גדי אסרה תורה ולא חלב ומה בכך והא מ"מ החלב אסור בעוד בלוע בכזית בשר כמו רוטב שנבלע בנבילה דאסור הרוטב ונעשה נבילה בשאר איסורין מדרבנן משום לתא דבשר בחלב ר"ל לפי מה דס"ד השתא משום לתא דבשר דהוה גוף האיסור א"כ החלב שהוא הנאסר מחמת שהוא בלוע באיסור נעשה נבילה מדרבנן ואמאי החלב שביורה מותר כשנפלט החלב מן כזית בשר אוסר החלב מדרבנן שאר החלב דהוה מין במינו ושמעינן מדברי תוס' דלר"י אפילו באיסור דרבנן מין במינו לא בטל אלא דשאני שאר איסורין דלא הוה מין במינו דרואין כאלו החתיכה כולה דם והוה מין בא"מ וראיתי להר"ן בספכ"ה שתי' יפה וז"ל בקיצור דלפי מה דס"ד השתא דחלב לא אסרה תורה א"כ לית לן למגזר בשאר איסורין אלא בחתיכה דומיא דבשר ולא בדבר צלול לא גזרו שלא מצינו בדאורייתא דבר צלול שחנ"נ משא"כ באמת דחלב נבילה הוא ראוי לגזור במשקה יע"ש ומה שיש להקשות מיין לתוך יין דאין נ"נ דבצונן הוא ואה"נ דנ"נ כמו בחלב דנעשה נבילה לפי האמת וה"ה בשאר איסורין אם נפל דם או חלב נימוח לתוך חלב וכדומה נ"נ מדרבנן לדעת הר"ן ז"ל ובי"ד סי' צ"ב

וצ"ג אבאר בזה באורך בעזה"י: ובד"ה גדי אסרה תורה כו' והא דנקיט כו' ולא נתבטל עכ"ל לשיטתם מ"ה לא נתבטל דטעם כעיקר מ"ה דאיסור החלב משום טעם הבשר המעורב בו ובשר אסרה תורה והא, דאמר גדי אסרה תורה ולא חלב דגדי הגוף גוף האיסור והחלב הוא הנאסר מחמת שבלוע בו בשר כמו רוטב שאסור שנבלע בו פליטת נבילה ואפ"ה פריך שפיר אמאי לקי על חצי זית בשר וחצי זית חלב כיון דאין החלב גוף האיסור אלא מחמת הבשר שיש בו א"כ לית ביה שיעורא כי אם חצי זית בשר ולא הוה ללקות עליו מ"ה: וקשיא לי לפי שיטת הטור בא"ח סימן תנ"ב ובסימן תמ"ב וכן הוא דעת ר"ת דטעם כעיקר ההיתר נהפך לאיסור ולוקה בכזית מן ההיתר ועיין בפר"ח שם סימן תמ"ב ובפג"ה בזרוע בשילה בתו' שם א"כ אכתי מה קשיא ליה אימא דגדי אסרה תורה ולא חלב והא דחייב על חצי זית חלב ובשר משום הכין הוא דיש בו טעם בשר שהוא גוף האיסור וטעם כעיקר היתר נהפך לאיסור ויש כזית שלם ומש"ה חייב רב מלקות חצי זית בשר וחצי זית חלב ולעולם גדי אסרה תורה והחלב הוא הנאסר כמ"ש מהר"מ מלובלין וריטב"א ושאר פוסקים ועיין בר"ן מדהזכירה תורה גדי ולא הזכירה לא תבשל חלב כו' ש"מ דעיקר איסורא משום גדי ואעפ"י כן כשאוכל כזית חלב לחוד לוקה מידי דהוה אחזיר ונבילה שנבלע בהיתר ואכל כזית מן היתר דלוקה דנהפך כולו לאיסור לשיטת ר"ת והעומדים בשיטתיה ולא דמי להיתר מצטרף לאיסור דקיי"ל דאין לוקה דהתם שכ"א בפ"ע או במינו דליכא טעמא משא"כ בא"מ דנהפך לאיסור ומ"מ אפשר לסוחטו בחלב מותר דאינו גוף האיסור אלא נאסר וכדכתיבנא: והנה היה מקום אתי ליישב זאת דנימא דאין הכי נמי דבאמת לוק' על טעם כעיקר דיליף מבב"ח כאביי דאמר טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא מבב"ח גמרינן דאי מגיעולי עכו"ם לא הוה כ"א עשה מתעבירו באש ומנזיר להיתר מצטרף לאיסור וכן פסק הר"מ בהלכות נזירות פ"ה יע"ש או דשאני נזיר דאסר ליה אפילו חרצן וליכא למילף מיניה כמ"ש בנזיר ועיין בתו' לעיל בזרוע בשילה.

ומבב"ח הוא דיליף מלקות מדלקי עליה כו' וזה באמת דחלב אסרה תורה משא"כ לפי ה"א דבשר אסרה תורה ולא חלב א"כ בחלב הנכנס בבשר הוה טעמו וממשו כמ"ש הרשב"א בחדושיו בזרוע בשילה ד"ה רבא אמר לא נצרכה ומש"ה לוקה עליו אבל לא היכא דאין בו אלא טעם בעלמא אימא דלית ביה אלא עשה מגיעולי עכו"ם כמו בשר הנבלע בחלב דהוה טעם לבד כמ"ש הרשב"א בזרוע בשילה ועיין בא"ח תמ"ב בפר"ח שכתב כה"ג יע"ש וכיון שכן פריך שפיר אמאי לוקה מנלן דלקי אטעם כעיקר כה"ג אימא דליכא כ"א עשה דתעבירו באש ממדין דליכא רק טעם הבלוע בקדירה כו' ואח"כ פולט בתבשיל.

או יאמר דלפום סברא דהשתא דכה"ג אף חלב הנכנס בבשר ליכא למילף כה"ג בעלמא דליהוי טעם כעיקר דבב"ח חידוש הוא ר"ל דכ"א היתר ואי דכ"ה נמי דוגמתן כמ"ש רש"י לעיל יש לומר דלא דמי דהא חלב מותר הוא כעת נמי אם אפשר להפריד האיסור ולסחוט ממנו וע"י טעימת קפילא אפשר להתברר וא"כ אעפ"כ הבשר נאסר וכל איסורו אינו אלא תימא משא"כ בכ"ה דבהדדי שניהם נאסרו וא"א תו להפריד האיסור ונעשו שניהם גוף האיסור כשנשתרשו כתיב פן תוקדש משא"כ כאן דא' אסור והשני מותר לפום סברא דהשתא דגדי אסרה תורה ולא חלב ודאי חידוש הוא ולא מצינו כזה איסור

בכל התורה כולה וכבר כתבנו לעיל שהסוגיא בכאן לא סבירא ליה הא דאמרינן בפסחים דאי תרי כולי' יומא דאטו אנן לקולא גמרינן לחומרא גמרינן אלא חדושא הוא דשני מינים המותרים וגם החלב לע"ע מותר אלא מפני התערובות ואפ"ה החמירה תורה בבשר דנעשה גוף האיסור ועיין ברש"י ע"א ד"ה חידוש הוא יע"ש ובסי' צ"ח אבאר בע"א בשיטה דטעם כעיקר ליישב לשיטת ר"ת: ובד"ה שנפל ליורה רותחת כו' משתנה מראית מים כו' כי נייח מבליעתו עכ"ל אקדים לך פי' התוספות הנה בקושייתם סברי מפלט לא פלט מה שבלוע בו מקודם וכי נייח היינו מרתיחתו ואיורה קאי הוקשה להם דבר הנראה לעינים דאינו כן דאף קודם שתנוח היורה המים משתנה והר"ן הוסיף בביאור קושיא זאת עוד שנית לו וז"ל ועוד דמותרת הגעלה נלמוד דקודם שהניחו, מרתיחתן מסלקין הכלים דלאחר שתנוח ליכא הגעלה בפושרין יע"ש דאין לומר איפכא מה שבלועבו מקודם אינו פולט ומה שבלוע עכשיו פולט בעודו רותחת דזה סברא הפוכה דלר"ת מה שבלוע מקודם פולטת ומה שבולע עכשיו אינו פולט בעוד המים מעלה רתיחות ומיהו מ"ש הר"ן וז"ל והשיב עליו רבינו שמואל כו' והוא על רש"י ז"ל לכאורה על קושיא רש"י י"ל אף שפי' כי נייח מרתיחותיו הא כתב דמפלט לא פלט מה שבולע שכן כתב בד"ה והכ' במאי עסקינן וכן כתב הריטב"א לשיטת רש"י ז"ל יע"ש דרש"י כר"ת אלא דאפשר דלר"ש לא ניחא ליה לחלק כלל בין מה שבלוע מקודם ובין שבולע מעתה מקרוב ולכך השיב שפיר על רש"י שפי' נייח מרתיחותיו ולכך פי' רבינו שמואל כי נייח ששבע מלבלוע כו' ואין חילוק בין מה שבלוע מקודם או עכשיו שכ"ז שאין שבע אף דידיה אינו פולט ולאחר ששבע אף שבולע פולט אף בעוד המים מעלין רתיחות ולכן בהגעלה צריך לשהות זמן מה שיהא שבע מלבלוע ולכך פולט הכל מה שבלע מן המים ובין מה שבלוע מקודם הגעלה כו' וע' בסי' תנ"א ותנ"ב יע"ש: והנה יש לראות לר"ש רב דנקיט כזית בשר לתוך יורה דמשמע כה"ג שיש ס' והא בקדם וסלק ומיירי קודם ששבע ואז לא פלט כלל אף מה שהיה בו מקודם לר"ש וא"כ אמאי נאסר החלב באין ששים נגד בשר ועי' במהר"מ שי"ף בתו' ד"ה גדי וי"ל דנקיט הכי לומר דוקא באין ששים נגד החלב בבשר הוא דבשר נאסר וחלב מותר הא אם נעשה בהיפך דיש בבשר ס' נגד החלב הי' הבשר והחלב מותרין החלב מותר דכ"ז שלא נח החלב מרתיחותיו אין הבשר פולט כפי' ר"ש ובשר ג"כ מותר דיש ששים נגד החלב שנבלע בחתיכ' וקמ"ל דל"ת דבשר אסור דפלט הבשר ומה שהי' בו מקודם לחלב ונעשה נבילה ואף שיש בחתיכה ששים נגד החלב היינו דמהני לבטל חלב הנבלע בחתיכ' ולא לבטל חלב שבקדירה דודאי עינינו רואות דלא מהני ומנא ידעינן כמה פלטה החתיכה, ועוד שאפילו פלטה כל מה שבתוכה ליכא ס' נגד החלב שבקדירה דבכל החתיכה יש ששים נגד החלב ולא בפליטתה והוה דומיא דחלב הנבלע בחתיכה דאסור ולא מסייע חלב שבקדירה לבטל כמבואר דאמר חלב נבילה הוא וה"ה וכ"ש כאן וכדכתיבנא וא"כ אח"כ נבלע הרוטב לתוך החתיכה והוה מין במינו דלא בטל קמ"ל דלא פלט כלל אף מה שיש בו מקודם ודווקא לתוך יורה גדולה ואורחא דמלתא נקיט לחלב מרובה אבל ביש בשר ס' נגד החלב תרווייהו מותרין ואלו לפיר"ת בדוקא נקיט כזית לתוך יורה של חלב דחלב מותר שיש ס' נגד הבשר הא אין ס' תרוייהו אסורין אף שיש ס' בבשר נגד החל' מ"מ הבשר פולט לחלב ונאסר ואח"כ נבלע בבשר והוה במינו דלא בטל דנהי דאין פולט מה

שבולע מה שהיה בו מקודם פולט לרש"י ורבינו תם ונאסר הפליטה ואח"כ נבלע בחתיכה מן החלב הרוטב ואף בעודו לא נח דבמשקה לא שייך דלא פולט כמ"ש ר"ת במים של הגעלה ונאסר דהוה מין במינו עם הבשר או דלא ידעינן אי יש ס' וראשון עיקר משא"כ לר"ש וא"כ לר"ש נקיט יורה גדולה לאשמעינן יש ס' בבשר שניהן מותרות ולר"ת אשמעינן דחל' מותר דיש ס' בחל' וכדאמר לתוך יורה של חל' וכדכתיבנא לעיל מזה: בא"ד ודבר תימא הוא ואין להתיר כו' מבלע לא בלע כו' עכ"ל וע' בר"ן שהקש' עוד דעינינו רואות שהמי' משתנה מיד קודם שהוא שבע לבלוע ולכך פיר"ת מה שבלוע מקודם פולט ומה שבולע עכשיו אינו פולט כ"ז שלא נח מרתיחותיו כפירש"י ד"ה והכי במ"ע דמה שבולע עכשיו אינו פולט ודע ממ"ש התו' ואין להתיר מטעם זה להגעיל כו' ר"ל לר"ש פשיטא דאין להגעיל כלי בן יומו אם לא שיש ס' במי' נגדו דאי לא אסור דצריך להשהות הכלי תוך המים שיהא שבע מלבלוע ולפלוט אח"כ וכיון שכן נאסרו המים שביורה מחמת שפלט הכלי חוץ ואח"כ בולעת ג"כ הכלי מן המי' הנאסרי' וגם מפליטת עצמו שפלט כי מן הסתם לאחר ששבע הכלי מלבלוע פולטת מה שבתוכה ואח"כ בולעת ג"כ ומש"ה בעינן שיהא ס' במי' דמיד שפולטת נתבטל במים ושוב לא איכפת לן במהו שחוזר ובולע ויורה גדולה דאין ס' במי' נגדו כמבואר בכמה דוכתי צריך שיהא אינו בן יומו דאף שבולע מן הפגום הוא בולע וכבר הקשו הפוסקים דמתחלה נמי פגומה היתה ותירצו דגזרינן אטו בת יומא כדאמרינן שילהי ע"ז משא"כ שפולטת ובולעת דבר פגום מתחל' שרי משא"כ כשהיתה תחילה בלוע דבר מושבח ואח"כ בשהיית מעל"ע נפגם גזרו אטו בת יומא ובמדין דציותה התורה להגעיל כלי' בת יומא דאין בת יומא מותר מ"ה וע"כ יורה קטנה ביורה גדולה דיש ס' במים ויורה גדולה אין תקנה כו' אבל לפיר"ת היה מקום לומר דשרי בת יומא אף שאין ס' במים דמיד פולטת מה שבלוע בה מקודם וא"כ אפילו לשהות ואפי' משהינן מ"מ המים שלא נחו מרתיח' מבלע בלע מפלט לא פלטו וא"כ מותר לשהות ג"כ כ"ז שלא נחו מרתיחתן לזה כתבו דגם לר"ת אין להגעיל כך דבמשקה לא שייך מפלט לא פלט ובדבר גוש כמו כלי ובשר הוא דאמרינן כן גם אין לומר כ"ז שלא נחו מרתיחתן הכלי שפולטת אינה בולעת מה שפולטת עתה זה מנלן דלא הוזכר בגמרא אלא מפלט לא פלט ולא להמציא סברא מחודשה וכתבו עוד דאף אם נאמר כן מ"מ זה אין נכון לעשות להגעיל ב' כלים זא"ז השני בלע מה שפלט הראשון וגם כלי א' ב"פ ולכך העלו שאין להגעיל אם שיש ס' במים או אין בן יומו: ודע לשיטת רש"י אין להקשות היאך שצותה התורה בכלי מדין להגעיל למ"ד מין במינו בטיל אף שיש ס' במי' מ"מ המי' שנבלעו בתחלה ביורה קודם ששבע מלבלוע נאסרין ביורה ואין המים שביורה מסייעין לבטל המים שבתוך הכלי כמו כזית בשר ליורה גדול' שהחלב שבחתיכה נאסר לחלוק הוא בפ"ע כמ"ש הריטב"א והר"ן והתו' לעיל גבי חלב נבילה הוא ואח"כ כשפולט היורה הרי המים ההם אוסרין המים שביורה ולא מהני ס' דמין במינו לא בטיל ואח"כ חוזר הכלי ובולע ממים האסורין ואין זה קושיא דחנ"נ בשאר איסורין מדרבנן הוא ומ"ה לא אמרינן כן אלא בב"ח לחוד ומיהו קשיא מדרבנן איך שרינן בהגעלה למ"ד מין במינו לא בטל ואין לומר למ"ד מין במינו לא בטל לא מהני הנעלה זה לא ניתן להאמר כלל ובשלמא לר"ת י"ל דחנ"נ בשאר איסורין לא מהני לענין שיהא מין במינו דאין הנאסר יותר מן האוסר כמ"ש התו' לעיל

ד"ה אמאי מותר ולר"ש דאיהו סובר לעיל דצריך תרי ס' קשה דידיה אדידיה ועוד לר"ת נמי כפי מ"ש הרשב"א וריטב"א דעתו כמ"ש והבאתיו לעיל בתו' אמאי כו' קשה ומיהו יש עוד דרך לומר בהגעלה שאינו ממתין אלא מכניסו ומחלקו מיד ע' בא"ח תנ"ב ולר"ש קשה גם לר"ת כפי הנראה כאן מדבריהם קשה אם לא שנאמר דר"ש ור"ת סברי דלא אמרינן בכלי חנ"נ אף מה שבולע בתוכה ודוקא במאכל ובמשקה אמרינן כן ולא בכלי ודבר זה מחלוקת הוא ע' בי"ד סי' ק"ה וצ"ח הביא הב"י סברת הרמב"ן דבכלי בלוע לא הוה נ"נ ובש"ע הביא ב' דעות אלו יע"ש וא"כ צ"ל דסביר להו דלא אמרינן בבלוע כן ולמ"ד דאמרינן בבלוע כן אין מגעילין אלא כלי שאין בת יומא ולא בת יומא וכמ"ש ואף שיש ששים במים נגדם לא מהני למ"ד מין במינו לא בטיל ואנן קיי"ל דבלוע בכלי אמרינן נ"נ דבמאכל כ"ע מודי' אלא דפליגי בכף ישנה אם בלע מבשר והוא חלב או איפכ' אי נ"נ ואפ"ה מגעילין בת יומא אם יש במים ס' א' דאנן קיי"ל מין במינו בטל ואף אי לא בטל אין הנאסר יותר מן האוסר כמ"ש התו' ד"ה אמאי מותר: וענין הגעלה אומר דרך כלל כי המים טבען להפליט הבלוע מכלי ולא נשאר כלום בתוכו בפ"א ואף שחוזר ובולע נתבטל בס' ודעת הרמב"ן הביאו הר"ן ס"פ כ"ה דאין טבע המים להבליע לכלי ומיהו ודאי בדבר מאכל דרכו להפלי' ולהבליע ואנו נוהגין להגעיל במים דוקא ואין בן יומא או ס' ובהלכות פסח סי' תנ"ב אבאר: עוד א' ראוי שתדע מ"ש הריטב"א ז"ל בשם רבו ז"ל (שהוא הרא"ה ז"ל) דלפי' ר"ת דמפלט לא פלט מה שבלוע עתה היינו ביורה שאינה ע"ג אש אלא עקורה ומ"מ כלי ראשון הוה כ"ז שיס"ב ולכך לא פלט ובשר צונן איירי לא מיבעיא למ"ד עילאה גבר שאין פולט ובדין הוא שלא יבלע אלא אגב מיעוטו הוא בולע והולך כולו כשיעור קליפה ואפי' למ"ד תתאה גבר מ"מ לא פלט קודם דחמים ליה תתאה ופריך סוף סוף כי נייח ליה הדר פלט ומשני שקדם וסלקו קודם שיתחמם לגמרי כו' יע"ש אבל כלי שע"ג אש פלט ובלע עכ"ל ויראה לי שרבו בא לפרש הסוגיא ולחדש פי' מחודש וכפי סברת ר"ת ז"ל וה"פ בגמרא שהזית נפל ליורה שאינה על האש ומש"ה לא פלט כלל דנהי דהזית מיד הוא בולע מן החלב דתתאה גבר או מחמת מיעוטו מ"מ אין בו כח להפליט מה שבלע מן החלב אלא כשיתחמם כולו ויהא שבע אז פולט וזה שמשני שקדם וסילקו קודם שנייח לבלוע מן החל' ר"ל קודם שיתחמם כולו ומיהו החלב נאסר מיד כשאין ס' נגד הבשר דמה שבלוע בבשר מקודם פולט מיד למ"ד תתאה גבר וה"ה למ"ד עלאה מחמת מיעוטו הוא פולט מים כמ"ש הריטב"א בשם רבו הרא"ה ז"ל ומ"ש שע"י מיעוטו נבלע והולך כולו בשיעור קליפה ר"ל דהזית נאסר כולו ולא סגי ליה בקליפה כדין חם לתוך צונן דאמרי' בפסחים בכיצד צולין ע"ו ע"א למ"ד עילאה גבר סכו בשמן של תרומה לרב סגי בקליפה כו' והכ' כיון דדבר מועט הוא הזית ונפל ליורה גדול' לא שייך עילא' אלא בשניהן שווין ועי' בא"ח סי' שי"ח יע"ש אמנם מ"ש כן לר"ת פירושא הוא דמפרש לסוגיא רבו ז"ל כן אבל ר"ת יראה דסובר דאף ביורה שע"ג האש דינא הכי דכ"ז שלא נח מרתיחותיו מבל' בלע החתיכה ולא פלט' מה שבלעה מן החל' דאל"כ איך כתבו התו' כאן ואין להתיר להגעיל אף שאין במים ס' ובבן יומא לר"ת מאין הרגליסלומר אף אי נימא דבמים נמי שייך מיפלט לא פלטו או דאין הכלי בולעת מה שפולטת הא עיקר הגעלה ביורה שע"ב האש ולא ביורה עקורה מאש דלא עשה ולא כלום כמבואר וא"כ ודאי פלטה ובלעה כל שעה אלא ש"מ דהתוספות אליבא

דר"ת לא ס"ל כן ואף ביורה שע"ג אש הדין כן ובי"ד סימן צ"ב וצ"ג אבאר: בא"ד בע"פ קודם ד' שעות כו' דאיכא ג' נותני טעמים עכ"ל כתבו קודם ד' הרצון קודם סוף ד' דבשעה ה' אסור לאכול עכ"פ והוה איסור ובש"ע א"ח סי' תנ"ב קודם שעה חמישית יע"ש ומ"ש דהוה שלש נותני טעמים אפשר דהאמת כתבו וה"ה בנ"ט סגי ואפשר דכתבו כן אם נאמר עלו אין נתבשלו לא כההיא דדגים שעלו בקערה קי"א ב' יע"ש ואפ"ה כאן שרי דהוה ג' נ"ט וכולו היתר וע' בא"ח הל' פסח בב"י שם בסי' תנ"א שהביא בשם הרא"ש יע"ש: ובפירש"י ד"ה לעולם לא מצטרפי כו' שנתבשל בה שיעור מזה ומזה ונאסרו כו' לפי שאין מצטרפין מכלל היתרן לקרות איסור עד שיהיו בכ"א לעשות איסור לעצמו עכ"ל יראה מדבריו דאף לאיסורא בעלמא לרב הדין כן דלא אסרה תורה אלא כזית בשר וכזית חלב דוקא הא חצי זית בשר וחצי זית חלב אין איסור מ"ה מדכתב שאין מצטרף מכלל היתרן לקרות כו' עד שיהא כו' דודאי בב"ח כ"א בפ"ע מותר וכשנאסרו נעשו שניהם גוף האיסור וזה תימא בעיני שלא אישתמיט בשום מקום לומר כן דלרב חצי זית אין אסור מ"ה ואף דחצי שיעור אסור מ"ה כר"י וגם רב לא אמר אלא דאין לוקה אבל איסורא מיהא איכא אם לא שנאמר בחצי זית לא מיקרי גוף האיסור ואפ"ה אסור מ"ה מידי דהוה למ"ד אפשר לסוחטו מותר ואפ"ה שניהם יחד אסורין ואין ראיה דמ"מ בשניהם יחד הוה גוף איסור וצ"ע ובי"ד סי' ק"ה אבאר באורך בעזה"י: ודע דהא דפשיטא בתלמודא דשיעורא בעינן כזית אלא דלמר מצטרפין ולמר בעינן שבא מיורה גדולה לא ידענא מנלן הא דהא בב"ח לא כתיב אכיל' לתנא דבי ר"י וג' לא תבשל הוא דנפקא ליה לקמן קט"ו והלכה כדבריו כמ"ש הר"מ במנין המצות מצוה קפ"ו שלא לאכול בב"ח שנאמר ג"פ לא תבשל וע' בר"מ פ"ט מהל' מ"א בלח"מ שם וא"כ מנלן דבעינן כזית ובשלמא למ"ד מלא תאכל כל תועבה אכילה כתיב אלמא בעינן כזית אלא למ"ד מלא תבשל מנלן והר"מ ג"כ הצריך כזית אלא דפסק כלוי דמצטרפין וע' בפ"א מהל' חמץ ומצה במ"ל ה"ז מ"ש הרא"ם בתוספותיו על הסמ"ג דחמץ דאכילה דכתיב בקרא בכ"ש משמע אף לענין עונשין ואתא הלכתא ואפיקתי' לעונש דוקא בכשיעור א"כ שיעורין הלמ"מ בכ"מ אף היכא דלא כתיב אכילה בעינן כזית דוקא ועיין צ"ו ב' מ"ש גבי ור"י אכילה ובר"מ פ"ב מהל' מ"א בשרץ המים יע"ש וכיון דעל אכילה לא לקי בפחות מכזית ה"ה אבישול לא לקי ללוי בפחות מכזית אלא דר"מ בפ"ט פסק דלוקה על בשולו ואינו לוקה על אכילה ואמאי הצריך כזית משניהם יחד על בישולו ולא בחצי זית משניהם יחד לוקה על בישולו כיון דלקי על בישולו ולא על אכילה ואולי דתלתא לא תבשל כתיב ומפרשינן כולהו בחד' גוונא כמו על אכילה בכזית וה"ה בישול כזית מיהא בעינן וכ"ש על הנאה דאינו חייב למאן דאית לי' דחייב על הנאה מלקו' אלא בכזית דוקא ובי"ד אבאר: גמ' ולוי אמר כו' ובאיזה בישול אמרי שאחרים אוכלין עכ"ל בבכורות ו' ב' אמר חלב מנלן דשרי מדאסר בב"ח ומאי קושיא דלמא חצי זית בשר וחצי זית חלב דהוה לענין בב"ח שיעור שלם ולענין אמ"ה חצי שיעור ואין לומר אי חלב לחודיה אסור לא הוה שניהם יחד גוף האיסור בשלמא באמת דכ"א היתר ועיין בי"ד בט"ז וש"ך שם מ"מ דלמא התורה אמרה דליהוי גוף האיסור לענין זה כיון דחלב לחודיה אסור ע"כ התו' אמרה דשניהם יחד הוה שיעור שלם אלא דבלא"ה דחי לה התם שפיר וכבר דברנו מזה בחדושינו בח"א בפתיחה יע"ש.

גם אי אמרינן טעם כעיקר מ"ה א"כ אבל לרש"י דטעם כעיקר דרבנן כמו שפסק רש"י בכמה דוכתי א"ש מה דייק מבב"ח דהתורה אסרה אף שהחלב בלוע בבשר ויש בבשר חמשי' פעמים נגד החל' אפ"ה אסור ובשאר איסורין חד בתרי בטל לשיטת רש"י טעם כעיקר דרבנן אלא דאין לחוש לזה דבלא"ה דחי לה התם שפיר ומ"ש באיזה בישול שאחרים אוכלין פירש"י שנתבשל כ"צ וריטב"א כתב דמסתמא כמאב"ד שהוא שליש בישולו יע"ש וכבר עמד הר' על זה בפר"ח בסי' פ"ז והביא הא דשמעתין שנתבשל כ"צ כמאב"ד ולא הביא מבטן מי יצאו הדברי' ועיין מ"ש לקמן קי"ד ע"ב ובחדושינו לי"ד סי' פ"ז אבאר כל הצורך איזה בב"ח אסור מ"ה ומדרבנן דנ"מ טובא לענין דינא: גמ' מאי לא ניער ולא כיסה כלל אילימא לא ניער ולא כיסה כלל מבלע בלע מפלט לא פלט עכ"ל כ' הר"ן ז"ל אף דאמרינן דבב"ח גוף האיסור דכ"א שרי א"כ יוצא בלא רוטב כמו נבילה ובשר שחוטה ובשלמא בשאר איסורין אין הנאסר יותר מן האוסר ואין הבלוע יוצא בלא רוטב משא"כ בב"ח דהוה גוף האיסור ואפשר לסוחטו אסור ותי' לפום מה דס"ד השתא אפשר לסוחטו מותר הוא דקאמר דבלוע אין יוצא בלא רוטב משא"כ באמת אה"נ דיוצא בלא רוטב וכ"כ הריטב"א וכבר הארכנו מזה לעיל ובחדושינו לי"ד אכתוב בסי' ק"ה על מ"ש הש"ך שם דכדי נטילה אוסר יע"ש: וברש"י ד"ה וחכ"א עד שתתן טעם קס"ד דאטפה קאי דעד שיהא בה כו' אפילו בחתיכה ראשונה מפני שחוזר ונסחט עכ"ל מ"ש קס"ד לא ידענא דהא קאי הכי במסקנא דפליגי באפשר לסוחטו ועד שתתן אטפה קאי כמ"ש רש"י ק"ט א' בד"ה האי מאי דבחתיכ' קמייתא שרי רבנן דאפשר לסוחטו מותר ועד שתתן אטפה קאי ואולי כתב כן מפני דדחי לה דלמא מין במינו פליגי ואפשר לסוחטו אסור לכ"ע ואף שמדתה ומוקי פלוגתייהו באפשר לסוחטו מ"מ שיך לומר כה"ג קס"ד ודע דמ"ש רש"י ואותה חתי' מותרת היינו' בטעים קפילא ואמר דלית טעם חלב חזינן דנסחט האיסור ולחלק בחתיכות אחרות וע' מ"ש לקמן גבי אלמא אפשר לסוחטו מותר וע"ש בזה: ובד"ה מבלע בלע שהחל' בגגה של חתיכה הי' עכ"ל, ר"ל דהחל' נפלה על חתיכה בגגה מקום שאין שם רוטב ומיהו ודאי דנאסרה כל החתיכה או דחום הקדירה הוא חזק ומבליע בכולה או דחלב מיקרי קצת שמן ומפעפע בכל החתיכה ולא מחתיכה לחברתה כמ"ש התוספות לעיל ד"ה טפת חלב כו' ומ"מ אין ראיה מוכרחת מכאן לומר שרש"י סובר דחציה בתוך רוטב אין מצטרף וע' ב"י בסי' צ"ב שכתב דמדברי רש"י אין מבואר שמקצת בתוך הרוט' אין מצטרף ומהר"מ שי"ף כת' מכאן ראי': (דף קט ע"א) גמרא מכלל דר' יהודא סבר כי ניער מתחלה ועד סוף אסור כו' אילימא לא ניער בסוף הא אמרת נראין דברי ר' יהודא בהא עכ"ל לסברת הר"ן ושאר מפרשים דלמאי דקיי"ל אפשר לסוחטו אסור אף לא ניער כלל דחתיכה נעשה גוף איסור ואוסר אח"כ אחרות א"כ ר"י ורבנן בתלתא פליגי בין בלא ניער כלל לן בניער מתחלה ועד סוף ובין ניער בסוף ולא מתחלה אוסר ר"י דשמא לא ניער יפה ולא מהני ס' דחנ"נ ומין במינו לא בטל ורבנן פליגי עליה אף בלא ניער בתחלה אלא לבסוף אפ"ה שרינן ואף הראשונה דאפשר לסוחטו מותר והוה מין בא"מ חלב עם בשר ועד שתתן אטפה קיימי והא דאמר בלא ניער אלא לבסוף הא אמרת נראין דברי ר"י ודאי דכ"ש הוא ומה לא ניער כלל נראין לרבי דברי ר"י כ"ש בניער לבסוף, וכן בהא דאמר מכלל דר"י סבר בניער מתחלה אסר ודאי דכן הוא.

דאל"כ במה אין נראין לרבי דברי ר"י ונראין ליה ד"ח דבין לא ניער כלל ובין ניער לסוף נראין לו דברי ר"י ולפי זה הא דאמר מכלל דר"י סבר בניער מתחלה ועד סוף וכן לרבנן דאמר נראין לרבי דבריהם מתחלה ועד סוף הוא לאו דוקא דא"נ ניער פ"א מתחלה מיד שנפלה הטפה לר"י אסור דשמא לא ניער יפה יפה ואסור לר"י דחנ"נ וזה גוף האיסור ופולטת אח"כ לחתיכה שאצלה בלא רוטב כולה ברוטב או לשיטת ר"י חצי' ברוטב ואוסרת כל הקדירה כמבואר ומה שיש להקשות על הש"ך בי"ד סי' צ"ב אבאר שם במקומו אי"ה ולרבנן דלא חיישינן להכי אף בניער מתחלה ועד סוף שרי ומ"מ לר"י ודאי אף שלא ניער אלא בתחלה אסור דשמא לא ניער יפה יפה והוה כלא ניער כלל ואסור כל הקדירה לשיטה זו ולרבנן נמי אין לומר דנקיט רבותא אף שניער מתחלה וסוף דמה רבותא איכא, דאי חיישינן לשמא לא ניער יפה א"כ אף בניער מתחלה אסור אי אפשר לסוחטו אסור וע"כ דסבירא להו אפשר לסוחטו מותר וא"כ ה"ה בניער לסוף לחוד שרינן וכ"ש מתחלה ועד סוף אבל לשיטת רש"י א"ש דלר"י דוקא מתחלה ועד סוף הוא, דאסור דחיישינן שמא לא ניער יפה בתחלה ואח"כ ניער יפה הא לא ניער אלא מתחלה היה שאר החתיכות ממ"נ שרי ומיהו אותה חתיכה אסורה מספיקא ודעת מו' איסר"לן שהוא בעל תרומת הדשן הלא הוא בכתובים בש"ד סי' נ"א, גבי דגים שנתבשלו ונמצא א' מהן טמא יע"ש ובכתביו עמד בתימא וע' בישי"ש בפג"ה סי' מ"ה ובש"ך סי' ק"ה והוא דעת הרשב"א והרבה מן המפרשים שאף בב"ח אינו יוצא בלא רוטב יע"ש היטב ונקיט שפיר לר"י ניער מתחלה ועד סוף הוא דאסור שאר החתיכה ולא בניער מתחלה וגם מ"ש נראין ד"ה בניער מתחילה ועד סוף לרבותא, קאמר ל"מ ניער מתחלה ממ"נ אחרות מותרין אלא אפי' גם ניער גם, לבסוף אפ"ה סבר רבי דאחרות מותרין דלא חייש לשמא לא ניער יפת ואין להקשות מנלן דלמא רבי לא נראו לו ד"ח אלא בניער מתחלה לחוד ז"א דבמה נראה לו דאי בשאר חתיכה הא גם ר"י מודה דשרי ממ"נ ואי באותה חתיכהא"כ ע"כ לא חייש רבי לשמא לא ניער יפה ה"ה בניער לבסוף גם כ אחרות שרי דלא חיישינן ועוד דרבי מסתמא אמר נראין ד"ח בכולן אמר אף חתיכה הראשונה וע' מה שאכתוב עוד לקמן באורך מזה בעזה"י: ומעתה אבוא לפרש דרך כלל לשיטת הרשב"א ושאר מפרשים והוא שיטת מהראי"ה בש"ד סי' נ"א דאף בב"ח לא אוסר חתיכה לחברתה בלא רוטב פליגי ר"י ורבנן בתרתי בניער לבסוף ובניער מתחלה ועד סוף וכ"ע מודים דמין במינו לא בטיל אלא דלר"י אפשר לסוחטו אסור רצוני לומר כה"ג שהן מחוברין דבשר והחלב יחדיו הן גוף האיסור ושפולטין ע"י רוטב דאז פולטת החתיכה בשר וחלב יחד הוה מין במינו ולא בטל ואף ניער מתחלה ועד סוף חיישינן שמא לא ניער מתחלה יפה ונ"נ ואח"כ ניער יפה ואוסרת האחרות ורבנן סברי אף שמעורבין יחד אין האיסור אלא מן החלב וכי ניער בסוף ונחלק הטיפה וטעים קפילא אף אותה החתיכה מותרת וכ"ש כשניער מתחלה מיד דרבנן שרי ורבי בחר לו דברי ר"י בניער לבסוף כי רבי סובר אפשר לסוחטו כה"ג אסור ונראין לו ד"ח בניער מתחלה ועד סוף דלא חייש לשמא לא ניער יפה ופריך ממאי דאפשר לסוחטו פליגי ועד שתתן אטפה קיימי ואף אותה חתיכה מותרת בניער לבסוף וטעים קפילא בליכא טעם חלב על חתיכה שנפלה הטיפה עליה כמ"ש לעיל במתני' והא דאמר במין במינו כר"י סבירא להו אינו

מוכח דאפשר דפליגי נמי במין במינו ובתרתי פליגי עליה אלא דאפושי במחלוקת לא מפשינן ואמרינן מסתמא במין במינו כר"י סבירא להו אבל אין מוכרח כדכתיבנא.

ומנא לך הא דלמא באפשר לסוחטו כ"ע מודים דאסור ופליגי בחתיכות אחרות דלר"י לא מהני ס' דמין במינו לא בטל ולרבנן בטל ועד שתתן אחתיכה קאי ופליגי בתרתי בין ניער לסוף וניער מתחל' וסוף דר"י חייש לשמא לא ניער יפה ורבנן סברי מין במינו בטל בס' ומשני האי נראין דברי ר"י ואין נראין מיבעיא ליה ר"ל דודאי רבי דפוסק כר"י דמין במינו לא בטל ואפשר לסוחטו כ"ע אסור ורבי הא בלא"ה פסק כר"י ואם כן ע"כ סבירא ליה דאפשר לסוחטו אסור דאל"כ לא הוה מין במינו כו' וא"כ כי אמר דנראין ד"ח בניער מתחלה ע"כ דלא חייש לשמא לא ניער יפה דאי חייש אסור כר"י ורבנן ע"כ סבירא להו דא"נ חייש אפ"ה אחרות מותרות דהו' כלא ניער כלל אלא לבסוף דמין במינו בטל דמדאמרו רבנן עד שתתן טעם ואחתיכה קאי דמשמע החתיכה ראשונה אסורה וע"כ הטעם שמא לא ניער יפה דכללא קא כיילי ואמרו עד שתתן ובין בלא ניער מתחלה ובין בניער מתחלה דינא הכי ולרבי החתיכה ראשונה נמי מותרת דלא שייך לשמא לא ניער יפה ונחלק הטפה לכל הקדירה בשוה ואף ראשונה מותרת דאי חייש כל הקדירה אסורה דפסק כר"י דמין במינו לא בטל א"כ איך אמר ונראין לו ד"ח הא לא נראו לו אף בניער מתחלה ד"ח דלהם אותה חתיכה אסורה ולרבי מותר וכאשר כתבתי כן נראה לכאורה מדברי רש"י ד"ה אי אמרת יע"ש ומה שיש עוד לראות בדברי רש"י אכתוב לקמן אי"ה: וראיתי למהר"מ מלובלין ז"ל שכתב וז"ל דלא שייך לומר ונראין ד"ח בניער כיון דלא איירי חכמים בניער ולא ניער דיכול להיות דאינהו נמי אסרי בחתיכה ראשונה וחיישינן שמא לא ניער יפה עכ"ל ר"ל מנלן לרבי ולומר נראין ד"ח כשניער דלמא רבנן אוסרין הראשונה ולשמא לא ניער יפה והו"ל לומר ואין נראין דברי ר"י כו' ר"ל דע"כ לא איירי רבנן בניער מתחלה דא"כ איך אמרו עד שתתן אחתיכה דלא חיישי לשמא לא ניער כרבי אלא דלא איירי כלל בניער מתחלה אלא לבסוף קשה אכתי איך אמר ונראין ד"ח דלמא חכמים כר"י ס"ל כן נראה לי תוכן כוונתו אבל קשה לי דא"כ השתא נמי דמוקי פלוגתא באפשר לסוחטו ואפילו חתיכה ראשונה לרבנן מותר קשה מנלן דרבנן סברי דלא חיישינן שמא לא ניער אימא דחיישי ואפ"ה מותר כמו בלא ניער מתחלה אלא לבסוף דאפשר לסוחטו מותר גם החתיכה הראשונ' ורבי מדפסק כר"י בניער לבסוף דאפשר לסוחטו אסור א"כ איך אמר ונראין ד"ח בשניער מתחלה והא לרבנן לאו משום דלא חיישי אלא משום דאפשר לסוחטו שרי ונראה דמ"מ שייך נראין ולא מטעמייהו אבל אי פליגי בשאר חתיכה וע"כ לא איירי רבנן בניער מתחל' ופלוגתייהו בניער לבסוף ובניער מתחלה לא ידעינן אי שרי חתיכה ראשונה או לא ואיך אמר וד"ח בשניער דמשמע חכמים אמרו ג"כ בניער מתחלה והא לא איירי בניער מתחלה כן נראה ליישב דבריו ז"ל בזה: ולשיטת הר"ן ז"ל וריטב"א והמ"מ בפ"ט מהל' מ"א והרבה מהמפרשים דבב"ח הוה גוף האיסור ואוסר חתיכה שאצלה בלא רוטב פליגי בתלתא בלא ניער כלל לר"י אסור כל הקדירה דאפשר לסוחטו אסור ונעשה גוף האיסור ופולטת מגופה ציר ובשר ואוסרת חתיכה שאצלה המונחת כולה ברוטב או לשיטת ר"י בעל התוספות תחתונ' המונחת בחצי' ברוטב ומוליך הטעם בכל הקדירה ומין במינו לא בטל ורבנן אמרי אחרות מותרות כי לא הוה מין במינו דאפשר לסוחטו אסור לא אמרינן

והוה איסור מחמת החל' לחוד והוה א"מ ומיהו אותה חתיכה אסורה דמה שנבלע בה החל' אינה יוצאת בלא רוט' דדבר הבלוע אין יוצא בלא רוט' ובניער לבסוף פליגי לר"י כולן אסורות ולרבנן אף אותה חתיכה מותרת אי טעים קפילא ואמר לית טעם אמרינן כשניער לסוף פלטה ונחלקה לכולן בשוה ואפשר לסוחטו מותר ובניער מתחלה שרי אף בלא טעימת קפילא כלל דלא חיישי לשמא לא ניער יפה ומיד נחלקה הטפה ואין בה לאסור ועד שתתן אטפה קאי ומיהו רבנן ור"י לא איירי אלא כשניער בתחלה או ניער בסוף אבל בלא ניער כלל לא איירי דבלא ניער לא שייך עד שתתן הטפה ולמשרי ראשונה דבלוע ודאי אינה יוצאה בלא רוט' ועוד איך שייך עד שתתן הטפה טעם ואפילו היה בטפה טעם ליתן בקדירה אפ"ה אין אוסרת שאר בלא ניער דאפשר לסוחטו שרי ואין בלוע יוצא בלא רוט' אלא ודאי דלא איירי אלא בתרי גווני או בניער לבסוף או בניער מתחלה ג"כ לר"י אוסר בתרווייהו ולרבנן שרי בתרווייהו ולרבי אוסר בלא ניער מתחלה וה"ה בלא ניער כלל לסברת הר"ן ומתיר אף חתיכה ראשונ' בנ"י מתחל' כרבנן ואפשר דלאו מטעמייהו דאינהו משום דאפשר לסוחטו שרי ולרבי לא חייש לשמא לא ניער יפה.

ופריך דלמא באפשר לסוחטו כ"ע מודים דאסור ופליגי אי בשאר חתיכות ובמין במינו ופליגי בתלת גוונא בלא ניער כלל דאין אוסר אחרות דלא היה במשהו אלא בס' וה"ה בניער לבסוף או מתחלה וסוף דאחרות מותרות דמין במינו בטל ואותה חתיכה אסורה ומשני דא"כ לרבי בניער מתחלה דשרי היינו ע"כ אף דאסו' וא"כ איך אמר ונראין ד"ח והלא לרבנן הראשונה אסור' ולרבי אי הוה הראשונה אסורה אוסר ג"כ השאר דפסק כר"י דמין במינו לא בטל או כפי' מהר"מ מלובלין דאי לא איירי כלל רבנן בניער מתחלה ועד סוף לא שייך לומר וד"ח כיון דלא איירי בהכי ויכול להיות לדידהו דחיישינן לשמא לא ניער יפה וממילא לרבי אוסר כל החתיכות כולן: וכפירש"י ד"ה א"א אפשר לסוחטו אסור כו' והא רבנן נמי אסרי לחתיכה ראשונה דאית להו גזירה שמא לא ניער יפה ורבא מדתלי רחמנא דהיתרא כו' עכ"ל משמע מפירושו דר"ל דר"י ורבנן איירי בניער מתחלה ובניער לבסוף לחוד וע"כ רבנן אית להו גזירה שמא לא ניער יפה דמדאמרי עד שתתן החתיכה טעם משמע נגד כל החתיכה משערינן וחתיכה אסורה כמו בלא ניער מתחלה וע' מ"ש לעיל ומ"ש ורבי מדתלי טעמא דהיתרא כו' ודאי דהכי הוא דטעמ' דלא חייש לשמ' לא ניער יפה דפסק מין במינו כר"י: ובד"ה ותו לא מידי והשתא דקם רבי בשיטתיה דר"י דבהא נמי כו' עכ"ל דנראין דברי ר"י משמע לגמרי כר"י בלא ניער מתחלה אף אחרות אין להם תקנ' דמין במינו לא בטל ואפשר לסוחטו אסור ומיהו רבנן לן הכרע אי סביר' להו במין במינו כר"י או לא כמ"ש: בא"ד דאתמר חלא לגו חמרא כו' ר"ל בע"ז פליגי אי אזלינן בתר שמי' או טעמא מכלל דתרווייהו סבירא להו מין במינו לא בטל ועי' לעיל צ"ז א' בתו' ד"ה אמר רבא יע"ש: ובא"ד ואית ספרים דמיתניא בהו איפכא נראין כו' עכ"ל ע' במהרש"א ז"ל מ"ש הגירסא כו' ופליגי בתרתי בלא ניער כלל ובניער לסוף ודכ"ע אפשר לסוחטו אסור אלא לר"י מין במינו לא בטל ואף בלא ניער כלל אסור שמא לא נזהר וניער מקצתן ופלטה באחרות ולרבנן שרי בניער לבסוף דמין במינו בטל וראשונה אסורה כמו בלא ניער כלל דכללא קא כייל וא"כ מאי מייתי אדרבה כ"ע אפשר לסוחטו אסור ומיהו מ"ש רש"י ולא איירי באפשר לסוחטו מידי

משמע דאי הוה איירי ר"י ורבנן בלא ניער כלל ועד שתתן אחתיכה קאי ור"י אוסר כולן שמא לא נזהר וניער מקצת ואפשר לסוחטו אסור ומין במינו לא בטל ורבנן אמרי אין אוסרת החתיכה השאר אלא אם יש כדי ליתן טעם בשאר ואיך שיהיה קשה דמה שייך עד שתתן טעם דלא חיישי כלל לשמא לא נזהר וניער מקצת וכיון שכן אפילו יש כדי ליתן טעם שרי כיון דלא איירי בלא ניער כלל ואין לומר דרבנן נמי סברי דחיישינן שמא לא נזהר וניער מקצת אלא דמין במינו בטל והחתיכה הראשונה אסורה דשמא לא ניער ונזהר יפה ולא פלטה כלל באחרו' אלא דלענין לאסור אחרות אמר הכי דאי יש בחתיכה ליתן טעם אוסרת את השאר שמא לא נזהר וניער מקצת כו' וקשה טובא להמעיין בזה ליישב זה"ג: ואחר התבוננות והעיון יראה לי דהכי גירסת הספרים שמביא רש"י כי ידוע הוא מחלוקת הפוסקים הר"ן וריטב"א ורבים מהפוסקים סוברים דלר"י אף בלא ניער כלל אוסר אחרות בב"חדנ"נ והוה גוף האיסור ופולטת בלא רוטב כדין בשר שחוטה עם נבילה חמין כו' ושאר פוסקים סוברים דאינו כן וכמ"ש מהרא"י בעל תרומת הדשן הובא דבריו בש"ד סי' נ"א והביאו אחרונים דבריו דאף כשהן מחוברין יחד הוה גוף האיסור ואף כשהן פולטין ביחד בשר וחלב פליטת הבשר הוה גוף איסור ולא בטל לר"י דמין במינו א"י בלא רוטב דאין פולטת כ"א מוהל בשר ולא חלב דדבר הבלוע אין יוצ' בלא רוט' והוה כבגד כלאים שחתך מקצת שאין בו החוט דשרי וה"נ כן יע"ש היט' וא"כ ה"נ איכא למימר דהכי כתו' בספרים דמתני איפכא נראין דברי ר"י כשניער לבסוף דמין במינו לא בטל וכיון דע"י רוט' פליטת חלב ובשר יחד והוה פליטת בשר גוף האיסור ואוסר כדין מין במינו וד"ת בלא ניער כלל דשרי אחרים דהוה כאלו בא אליהו ואמר שנחתך קצת חתיכה שאין בה חלב וכמ"ש מהרא"י בט"ז והבאתיו בסמוך ומיהו ר"י ורבנן בתרתי פליגי בין בניער לבסוף ובין לא ניער כלל דר"י אוסר וכסברת הר"ן ז"ל ורבנן אף בניער לבסוף אפילו הכי שרי אחרות דא"א לסוחטו מותר וגם אותה חתיכה שנחלק הטיפה וכל שכן בלא ניער כלל דאין איסור אלא החלב ודבר בלוע אין יוצא בלא רוטב ורבינו הקדוש הכריע בלא ניער כלל כרבנן דהוה כאלו בא אליהו ואמר שנחתך מחתיכה הזאת חתיכה שאין בה טעם חלב דדבר הבלוע אינו יוצא בלא רוטב כמ"ש מהרא"י ז"ל בשערים ומהרש"ל באו"ש סימן נ"א ובספרו פג"ה סימן מ"ה יע"ש ובניער לבסוף פסק כר"י דאוסר כולן מטעם דע"י רוטב פולטת בשר וחלב יחד וכ"ז שהן מעורבין יחד חשיב הבשר גוף האיסור כחתיכת נבילה ונמצא שלש מחלוקת בדבר לר"י בלא ניער כלל אסור כסברת הר"ן ז"ל ולרבנן אפשר לסוחטו אף כ"ז שהוא מעורב אין איסור אלא החלב והוה מין באינו מינו ולרבי בניער לבסוף אסור דכ"ז שהן מעורבין יחד הוה שורשו של איסור והוה מין במינו וכשלא ניער א"כ אין חלב יוצא דהוה בלוע והמוהל נפרד ממנו לבר ולא הוה כגוף האיסור דהוה כבגד כלאים שנחתך מקצתו ממנו דשרי כמ"ש מהרא"י ז"ל וזה שאמר ואפשר לסוחטו עצמו תנאי היא מלת עצמו לכאורה מיותר וכפי מ"ש דר"ל דחנ"נ כ"ז שהן מעורבין יחד בודאי פליגי ר"י ורבנן אלא באפשר לסוחטו עצמו בגוף החתיכה יבוא אם אליהו ואמר שאין בה חלב וכה"ג בלא רוטב דידעינן אנן נמי דאין חלב יוצא בלא רוטב אפ"ה פליגי תנאי דהיינו רבי ור' יהודא משום דאיכא למימר דחנ"נ היינו בעודן מחוברין זה בזה דפולטין בשר וחלב יחד משא"כ באפשר לסחוט ממנו האיסור לגמרי ובלא ניער כלל וכדכתיבנא אפ"ה פליגי בזה תנאי

ודע דלגי' זו דלא ניחא למימר כדע' ר"י ורבנן סברי אפשר לסוחטו אסור ר"ל כ"ז שהן מחוברין יחד וה"ה בנסחט היתר לחוד כמו בלא ניער כלל אסור כס' הר"ן ז"ל ופליגי במין במינו לר"י אוסר השאר ואין תקנה דמין במינו לא בטל ולרבנן אין אוסר השאר עד שתתן החתיכה טעם בכלן דמין במינו בטל ורבי סובר בניער לבסוף כר"י דמין במינו לא בטל ובלא ניער כלל הכריע כרבנן ולאו מטעמייהו אלא משום דכיון דאין דבר בלוע יוצא בלא רוטב הוה כאלו בא אליהו ואמר שאין בה טעם חלב כו' ופליג על רבנן נמי כו' דמשמע להך גירסא דרבי מטעמא דרבנן פסק כוותם ולא להוציא דבר חדש דהוה כאלו נחתך ועוד אפשר אין הכי נמי ופליגי היינו רבי ורבנן וכמ"ש: אבל רש"י ז"ל לא ניחא ליה בכך דמשמע ליה הא דאמרינן ואפשר לסוחטו תנאי היא היינו דמצינו פלוגתא בהא גופא נמי ר"ל באי מין במינו לא בטל אפ"ה מצינו פלוגתא דתנאי אי אמרינן חנ"נ והוה מין במינו או לאו וכדפריך נמי ואי אפשר לסוחטו אסור חלב אמאי מותר חלב נבילה הוא משמע דאי אפשר לסוחטו מותר אף שהן מעורבין יחד לאו גוף האיסור הוא אלא מחמת חלב וה"ה להיפך כזית בשר ליורה דהאיסור משום בשר שבו וא"כ משמע בהא גופא הוה פלוגתא וזה לא נמצא כלל דאיכא למימר דכ"ע באפשר לסוחטו כה"ג אסור דמ"מ הוה גוף האיסור כ"ז שמעורבין יחד ומין במינו הוא ופליגי במין במינו וכדכתיבנא וזה שכתב רש"י דא"כ לרבנן נמי קמייתא אסורה דהא בלע ולא פלט ר"ל החלב לא פלטה דאין דבר בלוע יוצא בלא רוטב ואם כן אפשר דלא איירי כלל באפשר לסוחטו מידי ועיין: ודע שממה שכתב רש"י לעיל בד"ה שמא לא ניער תחלה יפה ואח"כ פלטה כשניער בסוף אין הכרע מלשונו דס"ל כשיטת הרשב"א ומהרא"י ז"ל בשערים דלעולם אימא לך דאף בלא רוטב אוסר אחרות דפולטת מוהל והוה גוף האיסור אלא דקושטא קאמר לפי מה שאמר בניער מתחלה ועד סוף אסור לר"י משום שמא בתחלה לא ניער יפה ולבסוף ניער יפה ואה"נ דבלא ניער כלל אסור לר"י וכס' הר"ן ז"ל ועיין מ"ש ברש"י לעיל ד"ה אמר רב יע"ש: ומה שיש לדקדק על מ"ש מהרא"י ז"ל בשערים בסימן נ"א מהא דאמר ומה קסבר אי קסבר אפשר לסוחטו מותר כו' וגם מ"ש הרשב"א דלמ"ד אפשר לסוחטו מותר מ"מ אותה חתיכה נשארת באיסור מטעם כיון דחל שם איסור עליה פ"א אינה חוזרת להיות מותר ואף בשאר איסורין פסק כן כמבואר בי"ד בב"י ובש"ע סימן ק"ו ובש"ע לא הביא אלא טעם שאין האיסור נפלט לגמרי יע"ש איך יתיישב סוגיא דהכ' דמשמע לרבנן אף אותה חתיכה מותרת אין להאריך בכאן ובחדושינו לי"ד סימן ק"ה וק"ו וצ"ב אבאר באורך בעז"ה ועיין במ"מ פ"ט ובלח"מ שם: מתני' הכחל קורעו ומוציא חלבו לא קרעו אינו עובר עליו הלב קורעו ומוציא דמו לא קרעו אינו עובר עליו.

מפני שיש בכאן שיטות רבות וענינים עמוקים עד מאוד ראיתי לכתוב כאן בקיצור מופלג ואי"ה בחדושינו לי"ד בסימן צ' אבאר באורך: והנה אומרם הכחל קורעו כו' ללישנא קמא דר' דאינו עובר עליו ומותר ע"כ מתני' דינא קאמר איך יתנהג בכחל לצלי וקאמר קודם צלייתו צריך שיקרענו שתי וערב או בחדא סגי ומיהו הא ודאי דטחיי' בכותל לא צריך ומש"ה לא הזכיר במתניתין אלא קורעו לחוד ולצלי איירי לא קרעו קודם צלייתו אינו עובר בבישולו וגם מותר לאכול אח"כ הכחל ואי בעינן קריעה אח"כ או לאו יתבאר לקמן בגמרא אי"ה ולללישנא בתרא דאינו עובר עליו ואסור יש לפרש גם כן דכחל קורעו

היינו גם כן קודם צלייתו וע' מ"ש בגמ' באורך בעז"ה בזה: ובפירש"י ד"ה הלב קורעו כו' להיות בכרת כו' אבל בבהמה חיי' כו' לב דשיע עכ"ל מ"ש אינו עובר עליו להיות בכרת אינו מדוקדק דלאו נמי לית ביה כיון דמיירי בלב עוף דלית ביה כזית ורש"י בעצמו כתב ע"ב בד"ה מיעבר הוא דלא עבר ללקות דלית ביה כזית כו' הרי בהדיא דאפי' למלקות מיירי מתני' דאינו עובר עליו וכן כתב שם אחר כך איסורא איכא דחצי שיעור אסור מ"ה עד כאן לשונו הרי דלאו ליכא בדם העוף דליכא כזית כ"א איסורא לחוד דחצי שיעור ולר"י מ"ה ולר"ל מדרבנן כדין חצי שיעור לדידי' בכ"מ וכבר היה מקום אתי לייש' זאת והוא בהקדם הקדמה אחת דאף בלב עוף אין בדמו כזית מ"מ בהצטרף דם הבלוע בבשרו עם דם המכונס יהיה כזית כמו שאבאר אח"כ אי"ה וכיון שכן נאמר ודאי בבישול אם נמלח צד החיצון בלב ולא קרעו קודם מליחה וממילא דלא נמלח אלא צד החיצון לחוד בזה אין עובר עליו להתחי' כרת אם אכלו כך שאין בדמו המכונס בלב עוף כזית כדאמר בכריתות כ"ב א' אבל מלקות אית ביה כיון דעם דם המובלע בבשרו אית כזית ואל תתמה ע"ז שהרי הר' אומר כן באו"ה כלל ט"ו דין ד' כ' וז"ל ואם נתבשל צריך ס' נגד כל הלב אפילו נמלח משום דלא קרעו ולא נמלח בפנים ואנן קיי"ל דבעי מליחה מב' צדדים עכ"ל וסבירא ליה דלב שיש לו ג' חללים צריך למלוח מב' צדדים ע' בי"ד סי' ס"ט ס"ד וע' בש"ך סימן ע"ב שהביא דברי או"ה הנ"ל יע"ש ובי"ד אכתו' בזה ונאמר כי רש"י ז"ל סובר כן כמ"ש או"ה בשם סמ"ק וכיון שכן בבישול וודאי דנפיק דם הלב ממקומו וחזר אליו והוה דם אברים שפירש ומש"ה כרת אין בו אבל מלקות איכא דבכולה איכא כזית ר"ל דם הבלוע בבשר ומן דם הכנוס אף בעוף יש כזית משא"כ לקמן דמוקי ללישנא קמא דר' מיירי מתני' בצלי ולכך ודאי כל דם שבדפנותיו יוצאין ע"י אש אלא שדם הכנוס אין אש שואב וא"כ ליכא כזית ומלקות ג"כ אין והוה חצי שיעור ואין בו אלא איסורא משא"כ לר' נחמן לקמן דמוקי מתני' בבישול וא"כ כרת הוא דאין בו הא מלקות אית ביה אפשר לפעמים לשיטת רש"י דדם שבישלו אסור ולוקין עליו וכרת נמי אית בדם לב בהמה כמו שאבאר בתוספות ד"ה הלב אלא שממה שכתב רש"י שבשרו אינו נאסר דלב שיע ואינו בולע א"כ בוודאי אין בלב עוף מלקות דאי נפלט לחוץ דם הבלוע בבשרו אין מבליע עוד דשיעי ג"כ בחוץ דאל"כ אמאי לא נאסר בשרו כו' ואי דלא פלט לחוץ הוה דם אברים שלא פי' דשרי ואי ס"ל דפי' ממקום למקום הוה כפי' לחוץ ואסור וע' בי"ד סימן ס"ט ופר"ח ושם אבאר א"כ אכתי אמאי לא נאסר הלב.

ודוחק לומר דלצדדין הוא דכרת אין בו הא מלקות יש בבישול לרב נחמן דמוקי בבישול כו' ואח"כ כתב לדינא אליבא דרב חזקי' למתני' בצלי והא בישול צלי הוא כדכתיב ויבשלו את הפסח ומש"ה לא נאסר הלב דשיע ר"ל דלא תקשה בדם בע' לא שייך כבולעו כ"פ מש"ה אמר שאני לב דשיע כמו שאבאר בתוספות ד"ה הלב דדוחק הוא ואפשר לומר הא דכתב אינו עובר בכרת מלתא פסיקא נקיט דמלקות לרב נחמן אית ביה כמ"ש והדר כתבו דלדינא דרב הלב אינו נאסר וע' מ"ש התוספות ד"ה הלב יע"ש: ובתוספות ד"ה הלב קורעו כו' דם שבשלו אע"ע כו' דכ"ע אע"ע בין חי ומבושל עכ"ל מ"ש דבהקומץ אמרינן דם שבשלו אינו עובר עליו מ"מ איכא למימר איסור תורה מיהא אית בית או מלקות ג"כ וככר יש מי שסובר כן אלא לרש"יא"א לפרש כן שכתב דכרת

נמי יש בו וליישב שיטת רש"י והוא ג"כ שיטת הר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ו דם שבישלו חייב כרת וע' בלח"מ מ"ש בשם מלנ"ח דחולין מקדשים לא גמרינן ובקדשים הוא דאין בו כרת ומלקות בבישולו אבל בחולין לא וע' במ"מ שם וע' בריטב"א וברשב"א כאן ובי"ד סימן ס"ט: בא"ד.

מה שפי' בקונטרס דהלב חלק ואינו בולע כו' אבל למאי דמסיק כבולעו כ"פ כו' עכ"ל והנה אפשר דגם דשי' רש"י כן דבבישול אין להקל אלא בצלי דווקא ומ"ש אם לא קרעו לאחר בישולו כו' ובשרו אין נאסר האי בישול צלי הוא דהכי מפרש לה לברייתא לקמן הלב קורעו לאחר בישולו ובפסחים למאי דבעי לומר כבולעו כ"פ ומייתי ראי' מברייתא דקורעו לאחר בישולו ע"כ היינו צלי וא"כ הכין הוא לרש"י ז"ל דמסתמא, אליבא דהלכתא אמרה ומיירי מתני' בצלי ללישנא קמא דר' כמו שאבאר לקמן אי"ה ומ"ש רש"י דלב שיע ואינו בולע משום דסבירא ליה ז"ל דבדם בע' לא שייך ככ"פ ודם בשב' כנוס הוא בתוך חללו ולהכי הוצרך לטעמא דשיע ובצלי ולא בישול ע' בש"ד סימן כ"ח במ"ש ע"ש ומביאו הש"ך ושאר אחרונים בסימן ע"ב יע"ש אלא שרש"י בפסחים ריש כיצד צולין ע"ב כת' בד"ה דשיע ולא בלע ואפילו בקדירה נמי שרי כן כת' שם בפי' ומה שיש להקשות אהא דאמר האם ככ"פ והא בדם בע' לא שייך ככ"פ וע"כ טעמא דלב משום שעייתו י"ל ואבאר בי"ד סי' ע"ב וע' פר"ח שם: (ע"ב) גמרא אמר רב זירא אמר רב אינו עובר עליו ומותר אכתוב שיטת רש"י ז"ל ויש כפי הנראה בשיטתו שלש פירושי' ומתחל' אכתו' דרך כלל ואח"כ אפרש אחת אל אחת.

הנה רש"י ז"ל כת' בד"ה אמר ר' כו' והאי כיון דמובלע ולא פי' אפילו איסור דרבנן ליכא משמע בהדי' דלצלי איירי דבקדירה הרי פלט וחזר ונבלע בו ואסור בלא קריעה ובד"ה קרע. לי כחל קודם שתצלנו כו' אלמא דווקא בצלי דאי במבושל טחיי' בכותל נמי בעינן ובד"ה הא קמ"ל לפי שהחלב כו' לא חזר אליו וזה בצלי הוא ולא בבישול אפילו לבדו וכן כת' שם דבישלו היינו צלי כו' וקי"א ב' ד"ה קפי כו' כת' והלכות כחל כבר למדנו למעלה לצלי בעי קריע' ש"ו ואם לא קרעו מותר כל"ק ולקדירה קורעו ש"ו וטחי בכותל עכ"ל ובג"ה צ"ו ע"ב אר"נ כחל בס' וכחל מן המנין וכחל אסיר יע"ש ועתה אבאר הנה המעיין בטי"ד סי' צ' יראה להדיא דשיטת רש"י הוא כך דלצלי בעי תחלה קריעה ש"ו בלא טחיי' בכותל ודיעבד מותר בלא קריעה כלל ולקדירה בישול לבד צריך קריעה ש"ו וטחי' בכותל ואם חסר א' מהן אסור אף דיעבד אם לא שיש ס' במים אז הכל שרי ועם בשר אחר הכחל אסור ובשר מותר ומ"מ לכתחלה לבשלו עם בשר לא מהני הג' תנאים היינו קריעה ש"ו וטחו בכותל ועיין פרישה שם ועתה אבאר דל"ק דרב סובר דמתני' לצלי מיירי לא קרעו אונו עובר עליו ומותר כפירש"י כיון דלא יצא החל' לחוץ ולא גזרו בחלב שחוטה בה"ג ואיידי דסיפא בלב דאינו עובר ואסור מיהא לפירש"י מ"ה כדין חצי שיעור בלב עוף שאין בו כזית או מדרבנן לאחר בישולו תני רישא הכי הרי אתה רואה בקי' לשיטת רש"י צלייתו אין צריך קריעה כלל.

אלא מותר כך וע' בתוספות ד"ה כחל כו' דאי דבעינן אח"כ קריעה אלא. שלא נאסר בכך ומהני ליה קריעה א"כ מה פריך.

ממתני' אינו עובר ואסור אה"נ דאיסורא איכא כ"ז שלא קרעו אח"כ כמו בלב ורב דאמר מותר לאחר קריעה אלא ע"כ דרב דאמר מותר היינו דא"ל קריעה כלל אח"כ והטעם כמ"ש התוספות ד"ה כחל דבחי שיש הרבה חל' צריך קריעה ולא בבישול שנצטמק ופלט נמי קצת יע"ש ומיני' נמי הא דתניא הכחל קורעו בצלי מיירי כו' ומש"ה לא.

הזכיר טחי' בכותל וכן אמתני' לא הזכיר טחי' בכותל ומש"ה פריך לוה רב ממתני' ולא מוקמי' בבישול דא"כ אמאי, לא הזכיר טחי' ותנן קורעו לחוד ש"מ בצלי איירי וע' מ"ש בתוספות ד"ה הא איסורא איכא לא קרעו אינו עובר עליו ומותר כמו במתני' ובלב הוא דבעי קריעה ולא בכחל משום דפלט קצת כמ"ש התוספות דבחי הוא דבעי קריעה כמ"ש התוספות ד"ה הא כחל כו' ותניא כל"ק דר' כחל בחלבה מותר ובצלי איירי שם ובלא קריעה כלל ודומיא דהכי בקיבה בלא קריעה שהחל' בתוכה אסור וכמו ויבשלו את הפסח כיצד קורעו לאו אמתני' קאי אלא לקדירה ואפי' לבדו אמר ר' יהודא בג' תנאי קריעה ש"ו וטחי' בכותל ומשמע בחסר א' מאלו אסור בדיעבד עד שיהא ס' וההוא דג"ה דכחל מן המנין בחסר א' מהן וכחל אסור כו' ועם בשר אחר אף בג' תנאים אלו אסור לכתחלה ולא נתפרש טעמא מאי ועיין בפרישה סימן צ' ס"ק ה' דאף שכת' מ"ש טעמא לא כתב מפני מה אסרוה בקדירה עם בשר, ויש לפרש טעמא דוודאי בקריעה ש"ו וטחי' בכותל יש ס' נגד מעט חל' הנשאר בו ומ"מ עם בשר אחר הוה כמבטל איסור לכתחל' שהבשר נכנס בתוך הכחל ודוחק.

והא דאמר לשמעי' קרע לי ואיכול בלא טחי' בכותל דלצלי לא צריך לכתחלה אלא קש"ו ור"א לא פליג אדר' יהודא כו' ור' נחמן סובר לצלי לא בעי כלל אף שתי לחוד ומתני' לקדירה לא קרעו אינו עובר עליו ואסור לקדירה ומ"ש רש"י כל"ב היינו בפי' המתני' וכמ"ש התוספות ד"ה ההוא לקדירה אתמר וגם הכחל קורעו לקדירה מיירי ולב הוא דסגי בקריעה כו' דשיע כו' אפילו בבישול כמ"ש רש"י בפסחים והביאותיו לעיל ובריייתא דקתני כחל שבישלו מיירי לצלי ואפילו לכתחלה אלא איידי כו' ומ"ש רש"י ד"ה ההוא לקדירה ובריייתא מוקי לצלי היינו בריייתא כחל שבשלו מותר ולא ידענא מאי רבותא דר"נ דכ"ע מוקי לה בצלי לשיטת רש"י וכדכתיבנא.

ול"ב מחמיר אל"ק דר' או אפשר לומר דר' יהודא כיצד קורעו אמתני' קאי ומוקי למתני' בבישול בקדירה כר"נ אלא דנראה לומר טפי דר' יהודא כל"ק ואליבא דהלכתא כמו שכתב נמצא לשיטת רש"י הלכה כלישנא קמא וכר' יהודא וכרב אליעזר נמי הלכתא לבד מר"נ דלית הלכתא ולצלי לכתחלה קש"ו ודיעבד מותר בלא קריעה כלל והיינו מתני' וכל"ק ובריייתא דכחל שבישלו בצלי מותר דיעבד וכן כחל קרעו מותר כו' זהו פי' א' בשיטת רש"י ז"ל: הפי' הב' הוא כך לצלי או שתי או ערב סגי והוא שי' פר"ח בסימן צ' ס"ק א' וגם רנ"ש במ"ש בש"ד סימן כ"ט מ"ש על הגהות המתחלת בכ"ה יע"ש והמעיין ברש"י ד"ה הא קמ"ל כתב בהדיא או שתי או ערב כו' ומ"ש ולא בעי ש"ו אלא לקדירה ר"ל ש"ו עם טחיה בכותל כו' אלא שראיתי לרנ"ש במ"ש שכת' בש"ד ד"ה ועם שאר בשר דש"ד סובר לרש"י אם קרעו ש"ו אף בלא טחי' בכותל שרי דיעבד עם בשר אחר יע"ש אף בלא טחי' בכותל זה דלא כדעת הטור לרש"י דאם קש"ו ולא טחי בכותל אף לבדו צריך ס' כו' וכ"ש עם בשר אחר דהכחל נשאר לעולם באיסורו וההיא

דג"ה כחל מן המנין וכחל אסור הכין הוא כמו שאבאר לקמן אי"ה ולפ"ז מ"ש בש"ד שם ואם לא קרעו ש"ו וטחו בכותל אף דיעבד אסור היינו שלא קרעו כלל אבל בחסר א' מהן שלא טחו בכותל שרי דיעב' אף אם בשר אחר כלל' דמלת' לפי' זה לרש"י לצלי לכתחלה קש"ו או אפשר שתי או ערב ודיעבד מותר אף בלא קריע' כלל ולקדיר' לכתחל' אף בלא בשר צריך לכתחלה ג' תנאי' ובחסר א' מהן דהיינו טחי' בכותל שרי דיעב' וה"ה עם בשר אחר דינא הכי דשרי דיעב' בלא טחי' בכותל וההיא דג"ה כחל מן המנין וכחל אסור ודאי עם בשר אחר מיירי אף לפירוש הראשון שכתבנו אלא דלפירוש ראשון אף בקש"ו וטחו בכותל אסור עם בשר אחר לכתחלה ודיעבד לא יתכן דאסור ולפירוש שני מותר לכתחלה בקריעה ש"ו וטחי' בכותל עם בשר אחר אלא דא"א להעמיד זה הפירוש ברש"י חדא דא"כ אמאי לא פירש"י בדר"א דאמר לשמעיה קרע לי ואנא איכול בצלי ואמאי לא פי' בבישול וקרע לי אח"כ ומיהו ז"א דקרע לי משמע לכתחלה קודם צליה ובישול ע"כ טחיה בכותל בעינן ומיהו מהא קשיא לי דמנלן לרש"י דיעבד מותר בלא טחיה בכותל בקריעה ש"ו: הפי' הג' הוא דרב יהודא ור"א פליגי אהדדי דלרב יהודא ג"כ מיירי בצלי וכיצד קורעו אמתני' קאי ובעי קש"ו וטחיה בכותל ומתני' קורעו וה"ה טחיה בכותל בעינן ור"א דאמר לשמעיה קרע ואנא איכול פליג אדרב יהודא דסובר דקש"ו לא בעינן כלל לצלי וע' בפרישה ס"ק ט' שכתב כן לתרץ דברי הרשב"א בחדושיו ועי' בפר"ח סי' א' ס"ק ט' שכתב לרש"י פליגי אמוראי לרב יהודא אף בצלי בעינן קש"ו וטחיה ולר"א כו' יע"ש וזה כדעת פרישה שסובר דר"א פליג אדר"י ור"י אמתני' קאי ואין להקשות לשיטה זו מנא ליה לרש"י ז"ל דלר"א בשתי לחוד סגי אימא קש"ו בעינן והא קמ"ל דלא בעינן טחיה בכותל בשלמא לפי' או"ב א"ש דר"א לקדיר' איירי ולצלי לא בעינן אלא קריעה כבמתני' פריך שפיר ומשני הא קמ"ל דשתי לחוד סגי משא"כ לשיטה זו קשה מאי פריך ומאי משני וכפירש"י דשתי לחוד סגי אימא דלאפוקי מרב יהודא אתי דאמר' טחיה בכותל והוא אמר דקריעה לחוד סגי ואפשר דקרע לי משמע לי' לרש"י דבשתי לחוד סגי יע"ש ואין דבריו מראין כך בד"ה הא קמ"ל וההיא מימרא דר"נ כחל בס' ומן המנין וכחל עצמו מיירי עם בשר כמ"ש רש"י שם בג"ה דבלא בשר אחר אם יש ס' במי' עם הכחל מותר ג"כ כחל דהוה כמו צלי דשרינן לה בלא קריעה כלל לרב נאמן הכי דאמר זויקי לה כחלי ובלא קריעה כלל ומשום דחלב נפלט ונופל לארץ ומה שבתוכו כ"ז שלא פי' שרי וא"כ ר"נ דאמ' התם כחל מן המנין ואמר עלה התם וכחל אסור משמע דר"כ פודה בזה ע"כ עם בשר אחר דאי בלא בשר כחל שרי דמה שפי' מתבטל בס' ועם כחל ומה שבתוכו שרי כמו צליאלא עם בשר אחר והבשר נותן טעם לתוכו דמה שנכנס לכחל חלוק בפ"ע ובכחל אין ס' נגד כל התבשיל ולכך כחל עצמו אסור ואי ליכא ס' אף לבדו אסור ומיירי בלא קריעה כלל דלרב נחמן אין חילוק בין הלשונו' דכולהו לישני משמע דלא בעינן כלל כו': אבל מהרש"א פי' דל"ק ול"ב דרב בהכי פליגי דל"ק לצלי צריך קש"ו לכתחלה ול"ב מיקל דל"צ כלל וזה כרב נחמן ממש ומתני' אינו עובר ואסור לקדירה ומייתי ראיה מתני' כפי פשוטו ותניא כל"ק לפום מה דס"ד דלא הוה ידע דבשלו לכתחלה ואיידי כדמשני לרב נחמן ולה"ק תניא כל"ק דרב דוקא דיעבד ולא לכתחלה ובצלי אייר ואפ"ה לכתחלה צריך קריעה והיינו כל"ק דרב דלצלי בעי קריעה לכתחלה והא דמייתי ראיה ממתני' ה"ק מיעבר הוא דלא עבר

הא איסורא איכא וע"כ בבישול אייריי וא"כ בצלי אין ראיה וכן מהא דאמר כחל קורעו כו' ואלו כחל לא בעי קריעה וע"כ בצלי דבישול אסור וא"כ בישול דהיינו צליה אפ"ה צריך לכתחלה קריעה ומשני דלמא לב הוא דסגי בקריעה ולא כחל ומיירי בבישול אבל צלי אף לכתחלה א"צ קריעה כלל אלא דקשיא לי מה סייעתא מייתי לל"ק מהא דתניא כחל שבשלו מותר דיעבד וע"כ בצלי אייריי ואפ"ה דוקא דיעבד דלמא אה"נ ול"ק ול"ב בהא פליגי דל"ק סבירא ליה דמתני' בצלי מיירי ומש"ה ודאי אינו עובר עליו ומותר דיעבד ולכתחלה בעינן קריעה ש"ו ודיו בכך ולבישול צריך קריע' ש"ו וטחיה בכותל לרב יהוד' אמר דכיצד קורעו היינו לבישול ול"ב אמר אינו עובר ואסור וע"כ לקדירה דלצלי כ"ע מודים דשרי דיעבד אלא דלישנא דאינו עובר דייקי לב' וע"כ לקדירה ואפ"ה תנן הכחל קורעו ולא תנן טחיה בכותל ש"מ דלא בעינן טחיה בכותל לבישול וכר"נ דמוקי למתני בבישול וא"כ מה סייעתא מייתי כל"ק ומה מייתי כחל שבישלו מותר דלמא לצלי מיירי ומש"ה דוקא דיעבד ולא לכתחלה ולקדירה לכתחלה סגי בקש"ו בלא טחיה בכותל ודיעבד אסור בלא קש"ו ולצלי מותר דיעבד: ודע דרב נחמן דלצלי לא בעינן קריעה כלל לכתחלה ומתני' לקדירה סבירא ליה ג"כ דלא בעינן טחיה בכותל ופליג אדרב יהודא דר"י מוקי למתני' בצלי ואיהו מוקי לקדירה וכיון דלא הוזכר טחיה ש"מ דלא בעינן ומש"ה פריך ליה שפיר ממתני' מיעבר הוא דלא הא כו' דאי בבישול סבירא להו לעיל דבעינן טחיה בכותל דאכתי לא הוה ידע מהא דר"נ כלל כמ"ש מהרש"א ז"ל ובאמת מצינו לומר דמוקי מתני' לבישול וכמ"ש ועמ"ש בתו' ד"ה הא איסורא שהקשו דלמא מיירי בבישול: בד"ה ד"ה אינו עובר עליו ומותר כו' ומ"ש בספרים בג"ה כחל עצמ' אסור היכא דלא קרעי' ובישל בהדי בשר ל"ג ליה דאף לבדו אסור עכ"ל אבל לר"ת לקמן ד"ה ההוא לקדירה גרסינן שפיר בלא בשר הוה כמו צלי לשיטתיה כמו שאבאר ושרי דיעבד בלא קריעה כלל ודוקא בהדי בשר צריך ס' וכחל אסור דטעם הבשר אחר נכנס בכחל ונאסר משא"כ בלא בשר אחר א"צ ס' וכחל עצמו שרי דלא נשתנה טעמו כלל כמו שהיה ואף שהיה החלב לחוץ ונבלע בו אין קפידא לר"ת אבל לרש"י אף בלא בשר צריך ס' דבאין ס' התבשיל וכחל אסור ויש ס' הכחל ג"כ שרי דמה שנפלט לחוץ נתבטל ומה שלא פי' לחוץ הוה כמו צלי דכ"ז שלא פי' שרי ועם בשר אחר ביש ס' הבשר שרי וכחל אסו' דטעם בשר נכנס בכחל ולא דמי לצלי דהכ' ניתן לכחל טעם בשר אחר ובג"ה מיירי שיש בשר אחר עם הכחל ומ"ש התוס' שיש במים ס' לאו דוקא הוא אלא ה"ה עם הכחל אפ"ה כחל מותר וכן כתב הטור בהדיא וטעמא דמה דנפיק ונחלק ונתבטל ואף אם נבלע בכחל יש ס' נגד המועט ההוא ומה דלא נפיק הוה כמו צלי ומ"ש אבל בהדי בשר אסור ר"ל בשר אחר נכנס בכחל ואוסרו דלא דמי לכחל עצמו עם חלב שלו ואין שאר בשר מסייע לבטל דחלוק לעצמו כמו לעיל ק"ח ע"ב חלב נבילה הוא יע"ש: בא"ד וכן יש ספרים דגרסי כחל שבשלו בחלבו מותר היכא דבישלו לחודיה בלא בשר ויש להעמידו לפירו' הקו' ביש במים ס' עכ"ל ואפ"ה מייתי שפיר סייעתא לל"ק דרב דבצלי מותר דיעבד בלא קריעה כלל דאי אסור אמאי שרי ביש במים ס' נהי דהמים והתבשיל מותרים דמה שיוצא מכחל מתבטל בששים מ"מ כחל עצמו אמאי מותר דבלוע מבב"ח של עצמו אלא ש"מ כ"ז שלא פי' שרי ופשיטא בצלי יש להתיר וזה כל"ק דרב לא קרעו מותר וראיתי למהר"מ מלובלין דברים אשר לא

הבינותי כלל וזה לשונו ואין להקשות דא"כ מה מייתי ראיה לל"ק דרב דלמא ביש ס' דא"כ כל איסורים נמי ועוד דא"כ קיבה אמאי אסורה ולפי ספרים דגרסי בישלו לחודי' כ' לא אתא לומר אלא לדייק הא עם בשר אחר אסור כו' עכ"ל דברים זרים ותמהי' לדעתי דאכתי קיבה אמאי אסורה אלא הטעם פשוט קיבה אסורה אף שיש ס' בלא קיבה דהחלב שבתוך הקיבה אין מסייע לו התבשיל שבקדירה וצריך בקיבה גופא ס' נגד החלב כמו לעיל ח"ב נבילה דלא מסייע שאר דברים לחתיכה דהוא חלק לעצמו ולא מטעם איסור דרבנן אתינן עליה כמבואר להדיא בהא דחלב נבילה כמ"ש התו' שם דמדקדק ר"ש דצריך ב' פעמים ס' ועיין בר"ן וריטב"א שם ומש"ה אשמעינן בכחל, דשני משאר איסורים ואף כחל עצמו מותר בלא בשר אחר דמה שנפלט לחוץ מתבטל ומה שנשאר לא גזרו כ"ז שלא פי' דחלב שחיטה דרבנן הוא ולא גזרו כמו בצליה: ודע דלפי מ"ש ר"ת לקמן דל"ב סובר בין בלא בשר או עם בשר אסור דיעבד בלא קרעו כלל והא לך שיטת ר"ת בקיצור בד"ה ההוא לקדירה דלקדירה עם בשר צריך לכתחלה קש"ו וטחיה בכותל ולחודי' ולצלי שווין ובעינן קש"ו בלא טחיה בכותל ולכתחלה ומתני' מיירי בבישול בכל גווני וקאמר קורעו כ"א כדינו עם בשר ש"ו וטחיה ולחודיה לא הי' ש"ו לל"ק אינו עובר ומותר וליל"ב אסור ומייתי סייעתא כל"ק כחלי שבשלו בחלבו ומיירי בלא קריעה דומיא דקיבה ס' ואפ"ה מותר וזה כל"ק.

ומה קושיא דלמא ביש ס' במים נגד החלב עם הכחל או בלא כחל דמש"ה כחל שרי דמה שיצא מתבטל ומה שלא פי' לא גזרו בחל' שחיטה ול"ב דאוסר בלא קריע' כלל לחודי' באין ס' דחוזר ונבלע וכן בצלו לשיטת ר"ת דלא אמרינן שריק אלא בדם ולא בשאר איסורין ומשום הכי חלב הנבלע נפלט ונופל עליו מבחוץ ומשום הכי אסור בלא קרעו ש"ו ואין לומר שע"ז כתב מהר"מ מלובלין ז"ל דבריו דא"כ מאי מייתי ראיה לל"ק דלמא ביש ס' היינו לר"ת וכדכתיבנא דא"כ לא תי' מאי איריא כחל כל איסורין נמי דלמא אתא לאשמעינן דלא נימא אף מה שלא פלט לחוץ אסור דבזה לא שייך ביטול בס' כמש"ל קמ"ל דלא גם שאר דבריו צ"ע דמה קשיא ליה מקיבה גם מה שסיים ולפי גירסת הספרים ולדעתי לר"ת ליתא להך גירסא דא"כ לא הוה מייתי סייעתא לל"ק דרב כמ"ש בסמוך באופן שדברי מהר"מ זרים ותמוהים לדעתי ולא זכיתי להבין אותם ואי"ה בי"ד אבאר מזה באורך בעזה"י בזה: ובד"ה הא איסורא איכא וא"ת ואוקמי' בבישול לפ"ה עכ"ל אבל לפיר"ת א"ש כמ"ש לעיל אינו עובר ומותר כ"א כדינו ופריך שפיר ממתני' דסתמא קתני ומיהו לפ"ה היה אפשר לומר מדתני קורעו ולא קתני טחי בכותל ש"מ לצלי איירי ור"נ פליג אדר"י בתרתי וסובר לקדירה לא בעינן טחיה כיון דמוקי למתני' בהכי ולצלי אפילו לכתחלה לא.

בעינן ש"ו דלא כר"א ור"י דאינהו לא פליגי אהדדי כמ"ש לעיל באורך ופריך לל"ק אליבא דהלכתא דקיי"ל דלבישול בעינן טחיה בכותל כר"י או דלא הוה ידע מהא דר"נ כלל ועיין במהרש"א שכתב ג"כ דהא דתניא כל"ק היינו דלא ידע מברייתא שבישלו דיעבד ע' בתוס' ד"ה ההיא לקדירה וה"ה דלא ידע מר"נ אבל התוס' לא ניחא להו בכך דמסתמא ר"נ לא פליג בהא אדר"י ומתניתין בישול והזכיר קורעו והיינו כדינו עם טחיה בכותל והוקשה להם שפיר: וברש"י ד"ה דלמא מש"ה לא תני ליה דלרב סגי בקריעה לאחר בישול משום דבשע' בישול לא בלע דשיע עכ"ל י"ל לפי מה דדחי לה נמי בצלי

מיירי ולרב סגי בקריעה אככ"פ או דשיע ורש"י קושטא קאמר דבאמת קיימא האי סברא דשיע או דמוקי לה בבישול נמי ואפ"ה לב סגי בקריעה דשיע דלפי ה"א מוקי בצלי דומיא דרישא כחל קורעו דמיירי לצלי שרי דיעבד אח"כ בלא קריעה ודחי לה דאפשר דמיירי בבישול נמי ולא תפשוט מיניה כלל ולא תקשי אינו עובר עליו ומותר ועיין בתוספות ד"ה לב כו' יע"ש בזה: ובד"ה קרע לי כחל קודם שתצלנו כו' עכ"ל מדלא פירש בבישול מיירי יראה נמי דרש"י סובר דליכא מאן דשרי בבישול לחודיה בלא קריעה ש"ו וטחי בכותל ולא פליג שום מ"ד אר"י דאי ר"נ מוקי למתני' בבישול ופליג אר"י ולית ליה טחיה בכותל א"כ דלמא ר"א נמי הכי סבירא ליה אלא ש"מ דס"ל וז"ל דליכא מאן דפליגי אר"י ועיין בתו' ד"ה הא איסורא ובמ"ש שם: ובתוס' ד"ה זויקו פי' בערוך כמו זיקים מלאים ודמי לע"ז ארמאי זויקני עכ"ל היינו לר"ת לקמן ד"ה ההוא דבשמעתין איירי לקדירה ור"נ לקדירה בלא בשר קאמר וקריעה קצת היה אלא שלא היה ש"ו וסובר דלכתחלה מותר בכך ועמ"ש לקמן לשיטת ר"ת ז"ל: בד"ה ההוא לקדירה ואין זה דוחק דכתיב ויבשלו הפסח עכ"ל וה"ה למאי דבעי לומר לל"ק לרב דמייתי סייעתא כחל קורעו ולב קורעו בצלי אף דתני לאחר בישולו היינו צלי דומיא דכחל דמיירי לצלי אבל למה דדחי אפשר בבישול: בא"ד ור"ת פי' הא דצריך קש"ו וטחיה לקדירה היינו עם בשר אבל בלא בשר או צלי צריך קריעה קצת עכ"ל ר"ל דגירסת ר"ת הוא בהא דאמר ר"א לשמעי' קרע ואיכול הא קמ"ל דלא בעינן קש"ו וטחי בכותל אלא לקדירה ועיין מהר"מ ז"ל מ"ש בדבור זה יע"ש א"כ דגירסת ר"ת כך היה ע"כ ר"א דאמר הכי סובר בבישוללחודיה בקריעה קצת שרי בלא טחיה בכותל דלקדירה משמע דוקא בהדי בשר עו' דאל"ה הוה לומר ההיא בישול ור"א לצלי אלא ש"מ לחודיה שרי בלא טחיה ולא ש"ו אלא קריעה קצת וכבר כתבנו לעיל שיטת ר"ת ועכשיו אכתוב עוד בקיצור שי' ר"ת ז"ל דלחודיה וצלי דינן שווין דגם צלי חוזר ונבלע דבשאר איסורין בדם שריק כו' וקריעה קצת בלא ש"ו וטחיה סגי לכתחלה ודיעבד שרי בלא קריעה כלל ובישלו עם בשר לכתחלה קש"ו וטחי בכותל ודיעבד שרי בלא טחיה בכותל וקש"ו מיהא בעינן מההיא דג"ה כחל בס' וכחל אסור מיירי בכה"ג בלא קריע' ואפשר דיעבד שרי בשתי לחוד ול"ק מוקי למתני' הכי כחל קורעו או לחודיה או עם בשר וכחל כדינו לא קרעו כחל כדינו אינו עובר ומות' דיעבד ופריך ממתני' אינו עובר הא איסורא איכא דאין לומר דלא קרעו כלל ולבישל עם בשר אסר דיעבד דמסתמא תנן אף לחודיה ומייתי סייעתא כחל שבישלו כו' ומיירי בבישול' בקדירה ולב קורעו לאחר בשולו משום דשיע אף בקדירה וכחל לחודיה לא צריך קריעה או עם בשר לא צריך טחיה בכותל ודיעבד שרי ומסיק דלמא לב הוא דסגי בקריעה כו' ואפשר דמיירי בצלי ואה"נ דהמקשה היה סובר דמיירי בצלי דוקא ומש"ה לב סגי בקריעה לפיר"ת דשיע לא קאי במסקנא בכיצד צולין אלא ככ"פ וזה לא שייך בקדירה ומייתי סייעתא דלצלי ובישול לחודיה כהדדי נינהו דגם בצלי החלב חוזר ונבלע בו וע"כ דלא גזרו בכך כיון שאין הכחל משתנה בטעמו כו' ול"ב פליג ואמר דאסור אף דיעבד בצלי ובישול לחודיה בלא קריעה כלל ועם בשר בש"ו וטחי בכותל כו' ור' יהודא עם בשר מיירי ומש"ה בעינן ש"ו וטחי בכותל ודיעבד קריעה קצת ור"א אמר לשמעי' קרע ואיכול לבישול לחודיה וצלי איירי ודיעבד מותר לגמרי ור"נ קריעה קצת קאמר וזויקו היינו נפוחים כיון שלא היה שתי וערב

וטחיה אבל אין לפרש זויקו בשפוד דמ"ש דבישול לחוד נמי שרי ותניא כל"ק כחל שבישלו מותר משמע לחוד מדקתני שבשלו בחלבו כמ"ש התו' כאן בז"ה וע' מ"ש שם בעזה"י ותניא דיעבד מותר בלא קריעה כלל דומיא דקיבה שאסורה בלא קריעה כלל ומייתי סייעתא דצלי או לחודיה שרינן דיעבד דלא כל"ב אלא דקשיא דהתו' כתבו דמוקי להיא ברייתא לחודי' א"כ הא דמשני ה"ה דלכתחלה וע"כ שתי או ערב דלכתחלה בעינן כך וא"כ לקדירה אמאי אסורה כיון שקרעו והוציאו החלב ממנו ודוחק לומר דלא הוציאו ולרש"י א"ש לר"נ לא בעי קריעה כלל לצלי ומשני אה"נ דאיידי כו' ובי"ד אבאר בזה באורך בסי' צ' בזה בעזה"י: בא"ד דטעם הבשר נכנס לכחל עכ"ל לכאורה דהחמירו עם בשר משום דנפל החלב ונכנ' בבשר אחר ואוסר שם ואח"כ נבלע ג"כ בכחל ולחודי' אף שנפלט ונבלע אין משתנה טעמו ממה שהיה מקודם וכל זה אי לית ס' אבל אי הוה בבשר אחר ס' הוה שרי וליתא אף אי יש ששים אסור דטעם בשר נכנס בכחל כמ"ש תו' ד"ה אינו ע"ע וע' מהר"מ מלובלין ז"ל ובי"ד אבאר עוד בזה: (דף קי ע"א) בא"ד וה"פ הכחל קורעו שתי וערב וטחי בכותל דר"א מוקי ליה לקדירה עכ"ל דכיצד קורעו דר"י אמתני' קאי ומיהו מיירי נמי ממתני' בישול לחודיה וקריעה קצת לא קרעו כ"ח כדינו וזה שסיימו בסוף דבריהם דמתני' איירי נמי בקדירה עם בשר משמע דאיירי נמי בלא בשר וכ"ח כדינו ובתחלת דבריהם דמתני' סתמא קתני משמע דבא להתיר בכל ענין כו': בא"ד דאי בהדי בשר נעשה הבשר נבילה ואוסר חלב דטעמא דשיע לא קאי במסקנא לר"ת עכ"ל ע' מהרש"ל ומהרש"א מ"ש ודע שמ"ש התו' דנ"נ וחוזר ואוסר הל' הוא למ"ד נ"נ בשאר איסורין וגם אמרינן דהנאסר יכול לילך ולאסור יותר מן האוסר וכנראה לעיל מתו' ק"ח ב' ד"ה חלב נבילה מ"ש לר"ש והוא שיטת ר"ת ג"כ והוא שיטת הר"ן בס"פ כ"ה יע"ש ובג"ה גבי אמר ר' יע"ש אבל לדידן דקיי"ל אין הנאסר יותר מאוסר אינו כן ובי"ד אבאר באורך בעזה"י בשיטה זו ומה שיש לעיין עוד בשיטה זו בשיטת הרי"ף ור"מ ושאר פוסקי' הלא המה כתובים באורך והרוצה לעיין עליהם וע' ברשב"א וריטב"א ור"ן ואם ירצה ה' בי"ד סימן צ' אבאר: וברש"י ד"ה דאתנייה לר' כחל ל"ב הוה שמיע ליה עכ"ל ר"ל דאף דיעבד בלא קש"ו לצלי ולפירושי צ"ל דר"א הוה תמוה ליה איך יפלוג רב על ברייתא דקתני בהדיא כחל שבישלו עכ"פ מותר דיעבד ונהי לצלי מיירי שמעינן מיהת דיעבד שרי בלא קריעה כלל דומיא דקיבה דאסורה דמיירי בלא קריעה דמש"ה אסורה שהחלב בתוכה כו' ואמר לו אני שניתי לו כחל של מניקה לאסור דיעבד לצלי בלא קריעה כלל ור' הוא דטעה דר' סבור דר"א שנאה ליה סתם אף שאין מניקה אסור ומשום איזה תנא הוא חולק על הברייתא ואינו כן דברייתא איירי באינה מניקה ואיהו בכחל מניקה שנה ליה וע' בריטב"א דלא כת' כן ולא הבינותי דבריו יע"ש ומיהו סוגיא דלעיל דלא כר' יוסי בר אבא וסברי דאין חילוק בין מניקה לאין מניקה ומש"ה פריך, לר"ל ממתניתין ומברייתא דכחל לא משני דמתניתין ובריתא מיירי בכחל שאין מניקה אלא דלא שני בין מניקה לאין מניקה.

ודע שמ"ש רש"י דל"ב הוה שמיע ליה דאין לומר דל"ק הוה שמיע ליה דמוקי ר' למתני' בצלי לכתחלה בעי קריעה ודיעבד מותר ואומר אני כחל מניקה שניתי לו דלכתחלה בעי קריעה ור' לא הבין וסובר אף באין מניקה הדין כן דמה הוה קשיא ליה לר"א עד שהוצרך לשאול איכא תנא דמתני' לרב כחל דמתניתין איכא לתרוצי שפיר אינו עובר ומותר

בצלי ומיירי בכחל של אין מניקה כו': ודע לפי מ"ש מהרש"א ז"ל לעיל ברש"י ד"ה לקדירה ור"נ כל"ב דל"ב ממש כר"נ לצלי דאף קריעה קצת לא בעי לכתחלה דזוויקו לה כחלי ומתני' בבישול ול"ק מוקי בצלי ולכתחלה בעי קריעה קצת יע"ש א"כ איך קאמר דר"א ל"ב דר' הוה שמע ליה ומה בכך והא מיקל הוא ל"ב ומה קאמר אנא כחל של מניקה שניתי לו והא נהפוך הוא דל"ב מיקל טפי מל"ק וסובר לצלי אף לכתחלה לא בעי קריעה כלל אם לא שנאמר אנא כחל של מניקה שניתי לא לאסור בבישול בלא קריעה אבל שאין מניקה שרי אף בבישול אלא דלא ידענא מה הוה קשיא ליה לר"א עד שהוצרך לשאול איכא תנא דאתניי' לר' כחל דאדרבה משמע הכי מתני' אינו עובר עליו ואסור ואפשר דברייתא כחל שבישלו מותר הוה קשיא ליה דבישול משמע בקדירה וחשב לדוחק לומר בצלי ומש"ה אמר אנא כחל של מניקה שניתי לו לאסור דיעבד ובריייתא באינה מניקה מיירי אלא דא"כ אימא דר"א ל"ק הוה שמיע ליה ואמר איכא תנא דהוה קשיא ליה לצלי לא בעי כלל וכר"נ דסובר הכי ואמר כחל מניקה שניתי לו לאסור לכתחלה בצלי בלא קריעה ש"ו ודיעבד שרי וצ"ע: ובד"ה ומתוך פלפולו של ר"ח כו' וכשחזר ושנה לו לפני ר"ח שנה סתם עכ"ל מפ' מהר"מ שי"ף ז"ל דרב כששנה לפני ר"ח ר"ל לימד אצל ר"ח ומצינו בכמה מקומות כן כשהיינו למידין לפני רבותינו וכן דנתי לפניו ור"ח שנה לו סתם וסבור ר' דגם כחל שאין של מניקה אסור כן יעו"ש בר"מ שי"ף ז"ל בזה: תוס' בד"ה ואם דאיתנייה לר' כחל כו' ואפי' בקריעה ש"ו כדאמר בסורא לא אכלי כחלי ואף דמתני' שרי ליה בקריעה והוה תמיה ר"א עכ"ל ר"ל מש"ה שאל איכא תנא דאתנייהו לר' כחל ששום איזה תנא חולק על מתני' דסגי בקריעה ומ"ש בסורא לא אכלי כחלי כלל כן משמע דלא אכלי אף בש"ו וטחי בכותל ורמי בר' דיקולי דאכל כחלי מסתמא היה עושה קריעה דלכתחלה בעינן אלא בסורא לא אכלי כלל ומיהו י"ל דדמי כר"נ דסבירא ליה לפירש"י לצלי לא בעי כלל ולר"ת ע"י קריעה קצת ובסורא לא אכלי כ"א ע"י קש"ו וטחי כמו בישול ואמר אנא מאתרא דר' יהודא דאכלי ור' יהודא דאמר כיצד קורעו אבישול קאי כמ"ש לעיל יעו"ש אלא דמההוא בסורא לא אכלי משמע אף ע"י תיקון גמור לא אכלי ומה שהביאו ראיה מדרבנן דלא אכיל ומסתמא של מניקה כו' ומה ראיה דלמא אין מניקה, ורבנן לא אכול דבלא קריעה היה כר"נ ורבנן סובר דלצלי בעי קריעה ומיהו לשיטתם לר' נחמן בעי קריעה קצת: (ע"ב) בד"ה טלית שאולה מכאן מדקדק ר"ת דסתם שאלה עכ"ל ר"ת רוצה להביא ראיה דסתם שאלה אינו יכול לתובעה בפחות מל' יום להחזירה דמסתמא על ל' יום שאלה וראיה דל' יום פטור דיודעין העולם או סבורין דשאול הוא דכל שואל לשלשים יום שואל ואין ראיה דהא מזוזה נמי הדין כן ושכירות סתמא ליומא נמי אלא הטעם דאין דרך לשאול ונראין כשלו ועי' במנחות מ"ד ומכות פ"ק: בא"ד ואומר ר"ת דאין לחוש דאמרינן בהתכלת עכ"ל עי' במהרש"א ומהר"מ מלובלין ז"ל והנה נראה כוונת דבריהם דהתוספות רוצים להוכיח הא דאמר תכלת אין בה משום כלאים ואפי' בטלית פטורה תרתי קאמר חדא דתכלת אין בהן משום כלאים בלילה או לאשתו וכדומה וקאמר בטלית פטורה דהיינו הטיל למוטלת ופסק ראשונות דכשר באחרות ואין בו נמי ממילא משום כלאים אם אחרונות הם כלאים ופסק הראשונות וקאמר התם דמאי קמ"ל בהטיל למוטלת כשירה הא אמר ר"ז התם ומשני חדא מכלל חברתה היינו הטיל למוטלת מכלל הך בטלית תכלת שאין בה משום

כלאים ואפי' בטלית פטורה איתמר כמ"ש התו' שם ד"ה חדא ושם הוכיחו התו' ד"ה תכלת דמדאמר ואפי' בוי"ו משמע תרתי קאמר וכאן הוכיחו בלא"ה דאי חדא קאמר לא היה להזכיר כלל כלאים אלא הטיל למוטלת כשירה בפסק ראשונות כו' וממילא דבציצית לית כלאים כבר שמענו מכמה דוכתין אלא דתרתי קאמר וכי פריך התם והא אמר חדא זימנא אסיפא פריך דל"ל אפי'בטלית פטורה ומשני חדא מכלל חברתה ר"ל דר"ז לא אמר הטיל אלא הך דתכלת אין בה משום כלאים ואפילו בטלית פטורה אלא דקשיא מה מקשה התם מאי פטורה ליומא בלילה דפטורה אפילו כסות יום לשיטתם כאן והתם ובשלמא לפי מה שפירשו התם דמוי"ו דייקי א"ש משא"כ לי"ל דטלית פטורה משמע לגמרי בכל עת ומשני למוטלת כו' כמ"ש הת"ח: ודע שמ"ש התוס' ואח"כ הסיר הראשונות אפשר לומר הא הסיר שנים פסול ראשונים ואפשר לרבותא כתבו כן הסיר הראשונים כשר בשנים דלא הוה תולמ"ה ובשניהם קיימים משמע דפסול לגמרי ועי' בב"י בא"ח סי' י' שכתב דמדברי רש"י שם בד"ה הטיל למוטלת דכ"ש דאי פסקינהו לבתראי דכשר בקמאי ובשניהם קיימים אפשר דכשר והנה מלשון רש"י ד"ה חדא זימנא הטיל למוטלת כשירה בפני בתראי וכ"ש בקמאי פשיטא דאין בה משום כלאים דכולהו ציצית איקרי הרי בהדיא דבקמאי ג"כ כשר ואפשר דגם הרא"ש מודה דכשר אלא דאי קיימי תרווייהו פוסלין וכונת ב"י ג"כ כן אבל המעיין ברש"י שמ"ש בסוף דבריו פשיטא שאין בה כלאים דכולהו ציצית איקרי' משמע אף בשניהם קיימים כשירין וכן לעיל בד"ה אלא מאי פטורה הטיל למוטלת דכי שריא רחמנא כלאים בציצית לגמרי שריא יראה ודאי דלא פסק שום א' מהציצית דכשירים וכלאים נמי אין בה אם האחרונה כלאים אף דאין בהן צורך דכי שריא רחמנא לגמרי שרי ולא מטעם דחייה ואח"כ כתב חדא זימנא כיון דהטיל למוטלת כשירה ממילא מוכח דאין כלאים דכ"א ראוין להיות ציצית ולפטור הבגד בכך ואף כשישנן לתרווייהו אין בה משום כלאים כן נראה לי לפרש דברי רש"י דהתם ודברי התוספות דכאן היה נראה לפרשם כך דר"ז חדא אמר תכלת אין בה משום כלאים ואפילו בטלית פטורה בהטיל למוטלת ושנים קיימין דבכ"ע התיר הכתוב וממילא ה"ה בלילה או לאשתו וכתבו דאין לומר כשפסק א' מהם ונקטי לרבותא ראשונות דא"כ מה אשמעינן דכלאים בציצית שריא כו' אלא דמ"מ לא הוה מוכח מידי דלמא דווקא בהטיל למוטלת דכ"א ראוין להיות ציצית כו' משא"כ בלילה או לאשתו דפטורה לגמרי כעת והבן זה: עוד ראיתי למהרש"א ז"ל שכתב לפירש"י דהתם דחדא מכלל חברתא היינו תכלת אין בה משום כלאים מההיא דהטיל נלמוד אין הוכחה יע"ש לא ידענא למה דאימא גם לרש"י ההיא דתכלת אין בה משום כלאים פירושו כמו לתו' אפילו בלילה ולהציע תחתיו המקשה אסיפא פריך לה דאפילו בטלית פטורה דהיינו הטיל למוטלת למה לי ומשני סיפא חדא מכלל חברתה איתמר ואה"נ דרישא במלתייהו קיימי ור"ז לשניהם אמרה הטיל למוטלת כשירה ותכלת אין בה משום כלאים בלילה או להציע תחתיו ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים בזה וכנראה היה ראוי להאריך בזה אלא שאין כאן מקומו ובמקום אחר נאריך בו בעזה"י ועיין באליה זוטא בא"ח סימן יו"ד: גמרא אמר ליה אביי לרב ספרא כי סלקת להתם בעי מינייהו כבדא מה אתון ביה יש בכאן שיטות רבים ופירושים שונים ומהם מה שהורוני רבותי אותי בספריהם ומהם מה שחנן אותי ה' החונן לאדם דעה והנני מפרש אותם אחת אל אחת בפרט: ראשונה

צריכין אנו לברר שיטת רש"י שדבריו סתומים הם והנה הרא"ש כתב וז"ל ומתוך פירש"י משמע דלבשלו בקדירה אחר מליחה ומשום שיש ריבוי דם ושמא אין כח במלח להפליט כל הדם עכ"ל לכאורה משמע שמפרש דרש"י סובר כמ"ש התו' בתי' השני בד"ה כבדא כו' דבלא מליחה ודאי דאסור אלא דמיבעיא אי מהני מליחה כשאר בשר או דלא מהני שיש ריבוי דם והנה הוכחתו לא ידענא מהיכן הוא ואפשר ממ"ש רש"י לקמן היכי ניעבד קרעוה ש"ו וחיתוכא לתחת כת' רש"י דכשנתנו בתנור לצלות ולא פי' למליחה בעינן קריעה ש"ו וכו' וחיתוכא לתחת בשעת מליחה אלא משמע דאיבעיא במליחה ולא איפשטא מידי ומשמע דהוה ספיקא ולחומרא וגם ר' נחמן חלטו ליה עם בשר אחר כמו שאבאר ולא עבדי מליחה וחיתוכא לתחת משום דהם מסופקין כמו אביי כמ"ש התו' ד"ה כי הא וגם מדלא פשוט איבעיא מהא דרבא בר רב נחמן דאמר קרעה ש"מ לצלי איירי כו' ומכל הלין משמע דרש"י סובר דאיבעיא במליחה הוה אי מהני מליחה או לאו אבל לשון רא"ש מתוך פירש"י משמע כו' משמע דממה שפירש"י כבדא מה אתון ביה פי' כן ועוד מנלן לומר דרש"י מפרש לענין מליחה אי יוצא דמו משמע בלא מליחה פשיטא דאסור דלמא לרש"י דפשיטא דמליחה לא מעלה ולא מוריד בדבר כלל ומיבעיא אי דם הכבד היתר הוא בפירש ועוד דע"כ כן הוא לרש"י שהרי פי' בהא דאמר בכבדא דאיסורא דאיכא למימר דמא דהיתרא הוא שהרי כולה דם כו' וכ"ז שלא פי' לא איבעיא ליה וכי מיבעיא ליה כשפי' הרי בהדיא דמפרש איבעי' אי דמא דכבד יש איסור כשפירש או לאו וא"כ לפרש בשיטת רש"י בשני פנים או דרש"י כר"ת דבמליחה ודאי שרי ומיבעיא בלא מליחה אי דם הכבד מותר ואפשר דרש"י מיבעיא ליה אי מ"ה אסור או אף איסורא דרבנן לית ביה בכה"ג שאין ניכר דלא כר"ת שכתב מ"ה ודאי שרי כו' והא דלא פי' רש"י קרעוה ש"ו וחיתוכא לתחת לקדירה י"ל דרש"י כתב דאפילו בצלי צריך קש"ו ואה"נ דלקדירה שרי כה"ג דכל מה שפולט בצלי פולט במליחה ומיהו עובדא דחזא סמפונא מלא דמא בצלי הוה דאי בבישול והיכי אי לחוד א"צ כמתני' הכבד אוסרת ואינה נאסרת מפני, שפולטת ואינה בולעת וסובר רש"י אף דם שבסמפונ' אינה בולעת וכמו שאבאר אח"כ וסובר נמי לכתחלה שרינן לה כמו שאכתוב לקמן ואי עם בשר אחר אמאי אמר אמאי עבדיתו הכי דמשמע דלא אסר הבשר והתבשיל שנתבשל עמו והכבד מטע' חנ"נ ומיהו לרש"י הכבד אין בולע' אף שמנוני' ומ"מ היה לאסור התבשיל אלא ש"מ לצלי איירי ומשום דם שבסמפונות אמר דלא שפיר למיעבד הכין דלמא משתלי לקרוע אחר כך ונכון לקרוע קודם ומיהו בבישול לקדירה מהו חיתוכא לתחת דקאמר אלא בצלי וחיתוכא לתחת בשעת צלייתו וא"כ אין מכאן הכרע דאפשר דרש"י כר"ת סובר ולא עוד אלא אף זו ליכא למימר דרש"י סובר דאיבעיא הוה אי דם הכבד אוסר או לאו ואם תמצא לומר אוסר אי מהני מליחה ובכל זה היה אביי מסופק דמי הכריח ליה לפרש דכבדא דאיסורא דאין התבשיל אוסר אותה ולפרש דבר תימא שכולן אינן סוברין כן לומר דאיידי דטריד למפלט לא בלע שמנונית דלא אמרינן אלא בדם ואמאי לא פי' כמ"ש הריטב"א ז"ל בחדושיו וז"ל ותמיהא דאמאי נימא דאביי נאדי מהא דאינה נאסרת משום דם ולפרש דבר תמוה דאינה בולעת שמנונית והנכון לפרש כבד אוסרת כבד חברתה באיסורא אף שאין בולעת דם אפ"ה בולעת שמנונית ואינה נאסרת אם היא של היתר ולבדה נתבשלה דאין בולעת דם עכ"ל ונראה לי דרש"י ז"ל

יפה פי' ואינה נאסרת משום שמנונית דאיסורא דאי כפי' הריטב"א ז"ל דאינה נאסרת מחמת דם של עצמה א"כ מוכח בפשיטות דם הכבד אסור כשפירש או מ"ה או מדרבנן עכ"פ דאל"ה למה לי טעמא דאינה בולעת תיפוק ליה דא"נ בולעת דם הכבד כולי' דם ושרי רחמנא ש"מ דאסור כשפירש והוצרך לטעמא שאינה בולעת ולכך הוצרך רש"י לפרש דנאדי אביי מהא פירושא ואינה נאסרת משום שמנונית דאיסורא ודם הכבד אפשר דשרי או לאו ועל הריטב"א אין קושיא דאיהו כת' להא פירושא דכתבו התוספות ועוד י"ל דבמליחה מיבעיא אי מוציא כל הדם או לאו יע"ש וא"כ צ"ל הא דפשיט לי' ממתני' דתרומת הכבד כו' דלמא מיירי בלא מליחה ומש"ה אוסרת אחרים כקושית התוספות וצריך לומר דאי בלא נמלחה פשיטא שאוסרת ומאי קמ"ל בשר בלא מליחה אסור וע"ז שפיר כתב הריטב"א ז"ל כיון דמוקי כבד אוסרת חברתה משום שמנונית ולאשמעינן דכבד אוסרת חברתה בשמנונית א"כ ואינה נאסרת לא נאדי מאוקמתא קמייתא דאם כבד של היתר נתבשלה בקדירה לבדה אינה נאסרת דלא בלעה דם של עצמה ולעולם בלא מליחה מיירי ואוסרת לאשמעינן דכבד חברתה נאסרת משום שמנונית משא"כ לרש"י דסובר דבעיין לאו אי נפיק ע"י מליחה אלא אי דם הכבד שרי או לאו ורצה למפשט ממתני' דתרומות דאוסרת ואינה נאסרת שמעינן דם הכבד שפירש אוסרת ואינה נאסרת מפני שפולטת ואינה בולעת ומש"ה הוצרך לפרש דמה דקא דחי לה בכבדא דאיסורא היינו ואינה נאסר' אם נתבשלה עם טריפה אינה נאסרת דאינה בולע' ודם הכבד אכתי דלמא מותר הוא לאחר שפירש דכולה דמה ושרי לן רחמנא ואי איתא דלרש"י יש לחלק בין מליחה דאפשר דיוצא ע"י מליחה וכ"ז בכלל איבעיא הוא כמ"ש לעיל הוה ליה לפרושי כפי' הריטב"א וכדכתיבנא אלא דרש"י דמפרש כר"ת דבמליחה פשיטא דשרי ובלא מליחה מיבעיא דאי דם הכבד שרי או דמליחה לא מעלה ולא מוריד ואי דם הכבד אסור וודאי אין תקנה במליחה ומיבעיא אי דם הכבד אסור ובין בנמלחה ובין דלא נמלחה מיבעיא וזה שיטת הר"ן ג"כ כמו שאבאר אח"כ בעזה"י: הן אמת דאעפ"כ לא הוצרך רש"י לפרש דכבד אף שמנונית דאיסורא אינה בולעת וכבד אוסרת אחרות בכבדא דאיסור' ואינה נאסרת משום דם אם נתבשלה עם בשר שלא נמלח אינה בולעת דם ולעולם שמנונית בולעת אלא דדוחק לו לפרש כן דמתניתין דהתם מילי מילי קתני ובחדא גוונא מיירי וכבר ראיתי להר"ן ז"ל בשמעתין שכ' דהרא"ה פי' (והוא פי' הריטב"א ג"כ בשמעתין) כבד אוסרת חברתה בשמנונית ואינה נאסרת בדם של עצמה כו' קאמר התם דדוחק לאוקמיה כן ולמפסקי' למתני' בסכינא חריפא יע"ש ואפשר דמש"ה פירש"י דאינה נאסרת מחמת שמנונית, ועוד אפרש דרש"י סבירא ליה דבשאר איסורין חנ"נ והנאסר יכול לילך יותר מן האוסר וא"כ אי אף מוקמינן לה בכבדא דאיסורא ואינה נאסרת משום דם אחר של בשר שלא נמלח אפ"ה מוכח דאין בולעת שמנוניתדאל"כ הבשר שלא נמלח נ"נ וכל התבשיל נבלע אח"כ בכבד שמנונית דאיסור' אלא ש"מ דאף שמנוני' דאיסור' אין בולע' וכן נראה שהוא שיטת הר"ן ז"ל דאיהו נמי סובר חנ"נ בשאר איסורין והנאסר יותר מן האוסר שהרי הר' אומר כן בספכ"ה באפשר לסוחטו דהלכה כר"ת ור"ש דצריך תרי ששים בשאר איסורין יע"ש ותי' מה שאמרו בגמרא גדי אסרה תורה ותי' נאה הבאתיו לעיל בשמעתין יע"ש וגם בהא דהביאו ראי' שאין המלח אוסר כו' כת' שאין ראי' שהמלח שורף הדם שבתוכו יע"ש בתחלת דבריו

בשמעתין דאפשר לסוחטו הרי בהדיא מדבריו דסבירא ליה להר"ן ז"ל דהנאסר יותר מן האוסר ומש"ה הוכיח שיטתו דבין במליחה ובלא מליחה מיבעיא ליה ומשני בכבדא דאיסורא ושמנונית אין בולעת וכן לר"ת הכי פירושו דאיהו נמי סובר מדסבר דצריך תרי ששים כרבינו שמואל כו' וא"כ ג"כ רש"י ז"ל אפשר דסובר כן ומש"ה פירש דאף שמנונית דאיסורא אין בולעת וכדכתיבנא ומ"מ נראה שיטת רש"י ז"ל דאיבעיא דאביי אף בלא מליחה או דם הכבד שפי' שרי דכולא דמא דשרי רחמנא ואף דדם האברים שלא פי' מותר מ"מ דם הכבד היה ככנוס כולו (כן פירוש המפרשים גכ"ק) וא"כ אף בפי' שרי א"ד דווקא בלא פירש, הא דגלי רחמנא ולא בפיר' דאסור או מ"ה אי מדרבנן עכ"פ אלא דאיכא לספוקי במליחה אפשר דשרי כשיטת ר"ת ז"ל אי דמליחה לא מעלה ולא מוריד כשיטת הר"ן ז"ל ומיבעיא ליה בין במליחה (בין בלא מליחה אבל וודאי אין שיטתו כשיטת הומ"ל שכתבו התוספות וכשיטת קצת פוסקים דבלא מליחה פשיטא דאסו' דז"א מדכתב אחר כך דמיבעיא אי שרינן דם הכבד דכולא דמא ולפי זה דברי הרא"ש צ"ע במ"ש דמפירש"י משמע דבמליחה מיבעיא ליה ולא די לנו הצער הזה דמהיכן הוציא כן אלא דמפירש"י משמע איפכא דאף בלא מליחה מיבעיא אי דם הכבד שרי או לאו לאחר שפירש כמ"ש בהדיא אבל כד דייקינן ביה בלשון רש"י ז"ל ד"ה כבדא מה אתון נוהגין ביה לבשל בקדירה או אסור מפני שפולטת דם ואעפ"י שכולו דם אפ"ה לאחר שפי' ויצא הרי הוא דם ואסור כשנדקדק בדברים האלה יראה דאף במליחה מיבעיא ליה דאי בלא מליחה היאך לא כתב צדדי איבעיא מותר מפני שכולו דם ושרי ואף לאחר שפירש שרי א"ד לאחר שפי' אסור והוה ליה לפרושי כמו שפי' אח"כ בד"ה ומשום שמנוני' כו' ורש"י לא כת' כאן אלא אצדדא דאיסורא דאסור מפני שפולטת דם כו' ש"מ דבמליחה מיבעיא ליה אי פולט דם או לא ומש"ה אצדדא דהיתרא לא פי' כלום דוודאי מסברא אית לן לומר דשרי ככל בשר ע"י מליחה וכסברת ר"ח ז"ל ואצדדא דאיסורא פי' דאסור מפני שפולטת דם ואף דכולא דם לאחר שפי' אסור וגם משמע קצת ממ"ש דלאחר שפירש הרי הוא דם ואסור דפשיטא ליה דאסור כשיוצא דם אלא דמיבעיא ליה אי יוצא ע"י מליחה או לאו.

ומ"מ יש לראות דברי רש"י סותרים אח"כ אהדדי דכתב דמיבעיא ליה אי דם הכבד שרי כשפי' או לאו י"ל דכ"ז בכלל איבעיא היא אי דם הכבד שרי אי לאו ואת"ל אסור שמא יוצא ע"י מליחה ומ"ש הרא"ש מתוך דברי רש"י משמע דמיירי בנמלחה היינו אף בנמלחה ובין נמלחה ולא נמלחה מיבעי' לוה אי דם הכבד אסור או לאו ואת"ל כו' וכן בש"ד סימן כ"ז כתב פירש"י בנמלחה היינו אף בנמלחה וכנראה מפירש"י כבדא שלא פי' צדדא דהיתרא כלום כמ"ש: ודע דליכא לאקשויי דא"כ אמאי לא פירש"י במסקנא דדחי בכבדא דאיסורא ומשום שמנונית אבל בכבדא דהיתרא דלמ' יוצא ע"י מליחה או לא אבל דם הכבד שיצא אסור וודאי וכפי מה שפי' בה"א דאיבעיא דאביי ע"י מליחה וי"ל דע"כ מיבעיא ליה תרתי אי יוצא ע"י מליחה ואת"ל דאין יוצא אי דם הכבד שרי או לאו בהקדם הקדמה אחת והוא דאנן קיי"ל לצלי לא בעינן מליחה כלל כמבואר בי"ד סימן ע"ו יע"ש אלא דרש"י כתב בריש כיצד צולין דלצלי בעי מליחה וא"צ לשהות במלחו שיעור אלא צולהו מיד וע' בתוספות שם גבי מולייתא ומתבאר שם כפי הנראה דרש"י סובר דם אברים שלא פי' מותר כתי' מההיא דשוחט בשבת וי"ה לעיל י"ד ומשנין

דבר אווזא ראוי לאומצא ועיין שם בד"ה ונסבין חבריא ובר"ן שם ורשב"א בג"ה צ"ג ובפ' השוחט ל"ג ובחדושינו לי"ד סימן ע"ו אבאר ומ"מ צריך לומר דדם שפי' ממקום למקום אסור דהוה כפי' לחוץ ועיין שם בתוספות ריש כיצד צולין בד"ה האי מולייתא יע"ש וא"כ לפי זה תקשה לר' ספרא דאמר מ"ש למיסר חברתה נמי כו' ואיך יתכן זה דנהי דכבד פולטת ואינה בולעת מ"מ דם שפיר' ממקום למקום בתוך הכבד הוה כפי' לחוץ דלא גרע מצלי בלא מליחה כ"ש בישול דוודאי פי' ממקום למקום ונהי מה שפולטת לחוץ אינה בולעת מ"מ מה שפי' בתוכה ממקום למקום אסור אלא צריך לומר דהכא כבד אוסרת אחרות תבשיל וכדומה משום דם ולאשמעינן אף דכבד כולה דם ה"מ שלא פי' אבל פי' אסור ואינה נאסרת אם נתבשלה עם בשר הלא נמלח אינה נאסרת מחמת דם שפולטת ואינה בולעת דם והאי פולטת ר"ל רוב פליטות רו' רוט' כמבואר בפוסקים ותקשה לך אמאי לא נאסרה מחמת דמה שלה דפי' ממקו' למקום אלא ע"כ בנמלחה איירי ומליחה מהני ומילי מילי קתני כמו לפירוש הרא"ה וריטב"א ז"ל הכבד אוסרת אחרו' אם לא נמלחה משום דם וה"ה דהיא נאסרת בפי' ממקום למקום ואינה נאסרת אם מלחה אלא שנתבשל עם בשר אחר שלא נמלחה דאינה בולעת ר"ל דפולטת ציר הרבה וא"כ מוכח תרווייהו דבנמלח אינה נאסרת ואינה אוסרת חברתה ובלא נמלחה נאסרת ואוסרת חברתה.

ור' ספרא אמר הכי לאביי דוקא לדידך דסבירא לך במנחות כ"א א' אמר אביי וכן לצלי כו' וכן גירסת ר"ת ור"ג ע"ש בתו' ד"ה ההיא לקדירה הן אמת שברש"י שם כתיב ג"כ וכן לקדירה ואין ראיה דהמדפיסים כתבו ברש"י כן ואפשר דגי' רש"י כמו בספר רבינו גרשון ור"ח דלצלי צריך מליחה וכן דעת רש"י בכיצד צולין והבאתיו לעיל וכן דעת מקצת חכמי ספרדים ובר"מ הל' מ"א פרק ו' וא"כ שפיר אמר ליה דאביי לשיטתיה מ"ש למיסר נפשה לא תיבעי לך בשלמא למאן דלית ליה מליחה לצלי דם שפי' ממקום למקום שרי איכא לאוקמי' הך מתני' דתרומ' בלא נמלח' ואוסר' ואינ' נאסרת כו' ואיבעיא מצינו למיבעי' בנמלחה אי פלטה כל דמה או לאו ומש"ה לא השיב ר' ספרא מיד לאביי מתני' הוא דאיכא לאוקמי' בלא נמלחה ואיהו בנמלחה מיבעיא ליה ובזה מסולק קושי' התו' ד"ה התנן אלא לדידך לאביי דסביר' דצלי בעי מליחה ופי' ממקום למקום הוה כשיצא לחוץ א"כ מ"ש למיסר נפשה לא תיבעי לך דמתני' דתרומות בנמלחה מיירי ומשום הכי אינה נאסרת וממילא דאינה אוסרת דפולטת כל דמה ואוסרת בלא נמלחה דפולטת דם ואסור משפי' הרי נפשטה האיבעיא לגמרי ומשני אביי דלמא בכבדא דאיסור והדר ביה ממה דהוה סבור דבנמלחה נמי אסר' דפולט' אלא בנמלח' נפשט' האיבעיא דאינ' פולט' אלא איבעיא הוא אי דם הכבד אוסר או לאו דכולה דמא ואף כשפירש שרי או לאו אלא דלפי זה מאי דדחי לה משמע גם לרש"י הוא כר"ת דבמליחה שרי ומ"ש הרא"ש ור"ת כו' לא משמע הכין וע' בר"ן ז"ל מ"ש בזה: ודע דאפשר לומר דגם רש"י ז"ל סבירא ליה דם הכבד מדרבנן הוא דאסור וכי גזרינן בפי' לחוץ אבל ממקום למקום לא גזרו ביה רבנן דכולא דמא ושרי רחמנא דהוה כנוס בתוכה וא"כ איכא לומר באמת כן דמתני' דתרומות בלא נמלחה מיירי והכבד אוסרת אפשר משום שמנונית דאיסורא ואינה נאסרת מפני דם של עצמה דפולטת ואינה בולעת ובפי' ממקום למקום ולא גזרו ביה רבנן או דמותר לגמרי אף בפי' לחוץ וזה שכתב רש"י וכ"ז שלא פי' פשיטא דשרי ומאן

לא ידע הא דכבדא מותר זיל קרי ביה רב הוא אלא דכ"ז שלא פי' לחוץ שרי אף שפי' ממקום למקום כדמוכח מתני' דתרומות דאל"כ לא תמצא לעולם כבד מותרת בבישול אלא בפירש לחוץ מיבעיא לי' אי שרי או דגזרו ביה רבנן בפירש לגמרי לחוץ דאסור מדרבנן: עוד אבאר לך שהר"מ ז"ל בפ"ו מהל' מ"א ה"ז כתב דכבד צריך צליה תחלה אבל לבשלו בתחלה בקדירה לא והר"ן ז"ל תמה עליו וע' בכ"מ שם לי נראה אף דר"י בן נורי אמר, הכבד אוסרת ואינה נאסרת שפולטת ואינה בולעת ואיך יתכן זה דמ"מ שהרי הדם פי' ממקום למקום ואסור שהרי הר"מ ז"ל סובר כן בהלכה י"ב דצלי צריך ג"כ מליחה והוא כגי' הספרדית שמצא הר"א ז"ל והביאו הרשב"א בחדושיו גבי אומצי ביעי ומזרקי צ"ב יע"ש ודעת ר"ח ור"ג שהביאו התוספות במנחות והבאתיו לעיל ויש לפרש הטעם דפירש ממקום למקום וא"כ הכבד אין לה תקנה בבישול כמ"ש אלא דר"י בן נורי סובר דם הכבד דרבנן ולא גזרו ביה בפירש ממקום למקום משא"כ לדידן דמסיק כבדא עילויה בישרא אסור וכחל שרי ופריך מ"ש ומשני דם דאורייתא אלמא דם הכבד דאורייתא כמו שהוכיחו הרשב"א ז"ל ושאר מפרשים וא"כ ודאי מדינא אסור לבשל כבד בקדירה לבדו אף שאין בולעת מ"מ דם שפירש ממקום למקום והוה דאורייתא ומש"ה הזכיר הר"מ ז"ל בפי' המשניות דתרומות דר"י בן נורי הוא דאמר הכי אבל רבנן פליגי עלי' מטעמא דכתיבנא דנהי שאין בולעת מ"מ פי' ממקום למקום וע' פ"א מי"א דתרומות וכיון שהארכנו בפירוש רש"י ז"ל אכתוב פי' הסוגיא לדבריו ז"ל וכפי מה שסובל פירושו יותר בדבריו ז"ל: הנה הפר"ח בסימן ע"ג ס"ק א' כתב דשיטת רש"י ז"ל מלח לא מעלה ולא מוריד דאין מוציא כל הלחלוחית דם ומיבעיא ליה אי דם כבד שרי או לאו וזה שיטת הר"ן ז"ל בפירוש ההלכות אלא שאני תמה למה יחסו לעצמו ולא לרש"י ודלא כרא"ש יע"ש וכבר נתברר לך מ"ש לעיל דמרש"י ד"ה משום שמנונית יראה בפי' דמיבעיא אי דם הכבד אסור או לאואלא דלא ידענא דמנלן דרש"י כר"ן דלמא כר"ת ממש דבמליחה פשיטא דשרי כמ"ש לעיל ומההיא חתוכה לתחת דלקמן דפירש"י לצלי אין ראיה כמש"ל דאף לצלי בעינן כן וע"כ מוכח דלצלי איירי כמו שהארכתי בזה לעיל יע"ש או בתרווייהו מסופק שמא ע"י מליחה יצא כל הדם ואת"ל לא יצא שמא דם הכבד שרי וא"ש נמי דברי רש"י במה שלא פירש כבדא מה אתון ביה אהיתרא וכמש"ל ומיהו לזה יש לומר דע"כ לרש"י מליחה לא מעלה ולא מוריד דאי מספקא ליה אם כן מה פשיט ממתני' דלמא מתני' בלא מליחה איירי דאוסרת ואינה נאסרת כקושית התו' ד"ה כבדא דועוד י"ל ותירצו דאי בלא נמלח פשיטא דאסור כו' ולרש"י א"א לפרש כך דבלא נמלח פשיטא דאסור ובנמלח מיירי מתני' תקשי ג"כ פשיטא דאוסרת בכבדא דאיסורא ומאי קמ"ל בזה דכבד טריפה אוסרת אחרות ובשלמא יש לומר דאשמעינן דאוסרת כבד חברתה אף שאין בולעת דם בולעת שמנונית ואינה נאסרת בלא נמלחה דאינה בולעת דם משא"כ לרש"י דפי' אוסרת תבשיל אחר משום דלכבד חברתה אינה אוסרת לשיטתיה דאף שמנונית אינה בולעת א"כ ע"כ רישא מלתא דפשיטא הוא דטריפה אוסרת אחרים ומשום סיפא נקיט לה א"כ אמאי לא בכבד ומשום דם בלא מליחה אוסרת אחרים ואינה נאסרת מפני דם של עצמה דאינה בולעת כו' ומשום סיפא נקיט לה או כמ"ש הר"ן ז"ל דאשמעינן דאין הרותחין חולטין ודרך בישול אינו כן יע"ש אלא ע"כ דבמליחה או דפשיטא ליה להיתרא כר"ת או דפשיטא ליה דאין מלח מעלה

ומוריד ומיבעיא אי דם הכבד שפי' אסור או לאו: ועתה אפרש הדרך היותר סובל בפירוש רש"י והוא שיטת הר"ן ז"ל דמליחה לא מעלה ולא מוריד בכבד דמחמת ריבוי דם שבתוכה אין המלח מפליט כל דם שבתוכה ומיבעיא אי דם הכבד אוסר כשפירש לחוץ או דלמא כיון דכלא דמא וכנוס ושרי רחמנא ה"ה פי' לחוץ והיותר נכון דרש"י כר"ת בזה דמ"ה וודאי שרי ומדרבנן הוא דאסור ואיבעיא לן בפי' ממקום למקום אי גזרו רבנן או לאו והשיב דמותר ומיבעיא ליה בפי' לחוץ אי גזרו רבנן ור' ספרא שאל לר' זריקא ואמר דשרי והא דלא אמר ליה מיד ממתני' דתרומות לפי סברתו דמיירי בכבדא דכשירה ומשום דמא י"ל והוה סובר דאיבעיא דאביי הוא לכתחלה מי שרינן לה דכבד אוסרת ואינה נאסרת היינו דיעבד ולא לכתחלה וכבר יש מי שסובר כן שהרי הר' אומר כן במשנה י"א פי"א דתרומות על משנתינו דכבד כתב ואמנם דיעבד ולא לכתחלה ועי' בבית יוסף ובר"ן ולכך לא פשיט ליה ממתני' דתרומה דסובר אביי לכתחילה מיבעיא לי' עד שאמר דזעירא שלקי לר"א ואכיל לכתחלה ואמר אביי למיסר נפשה לא מיבעיא ליה דוודאי ממתני' שמיע לי' כן וסובר דמתני' לכתחלה נמי מיירי א"כ אוסרת חברתה נמי התם תנן בהדיא שאוסר' בשר או תבשיל ויש לפרש בשיטת רש"י כמ"ש התוספות ד"ה דתנן וכמו שאבאר לקמן אי"ה ומשני אביי דלמא כבדא דאיסורא ומשום שמנונית ומשום סיפא נקיט לה או כמ"ש הר"ן ז"ל דאשמעינן אף דחולטין דם הכבד ברותחין ולא לענין שמנונית או דדרך בישול אין חולטין דוקא כשהמים מעלין רתיחות מכל צד הוא דמהני ולא בע"א ואינה נאסרת משום שמנונית דאף שמנונית אין בולעת והדר מייתי ראי' מקניא בקופיא דאלמא דם הכבד כשפי' שרי דמליחה לא מעלה ומוריד ודחי דהוה חלטי והא דהוה חלטי ר"נ והיו אפשר דהיו מסופקין ג"כ כמ"ש התו' ד"ה כי הא והאי דאייתי כבדא שליקא לרבה בר שבא ולא אכיל בנתבשלה לבדה וסובר כר"י בן נורי דשלוקה אוסרת ונאסרת כו' וצריך לומר דרב' בר שבא ג"כ מסופק אי דם הכבד שפירש אסור וההיא דשלוק' אוסרת ונאסרת בנתבשל עם טריפה מיירי דשלוקה לת"ק אינה בולעת ולר"י בן נורי בשלוקה בולעת ואיהו פסק כר"י בשלוקה ולכך לא אכל דשמא דם הכבד אסור כשפי' ונבלע אח"כ בשלוקה ואמר ר"נ נמי לשבא דהלכה כת"ק דבשלוקה ג"כ אינה בולעת שמנונית וכ"ש דמא ואף אי דם הכבד שפי' אסור מ"מ נתבשל לבדה שרי דלא כר"י ב"ב שלא כת"ק דמתני' דתרומות שאין מחלק בכך ופולטת ואינה בולעת אף בשלוקה ורבה ב"ר הונא דאיקלע לבי רבה בר ר"נ דאייתי ליה כבדא בלוע דמא בסמפונא דאמר אמאי עבדיתו הכי אפשר בצלי איירי ואמר קרעיה ש"ו וחיתוכא לתחת בשעה שצולין אותה וכפירש"י וש"ו לאו דווקא אלא קריעה בסמפונו' ואמר אמאי עבדיתו הכי ולא אסר להם הכבד אלא דלמא משתלי ואכיל בלא קריעה סמפונות אלא צריך קודם שצולין לקרוע וה"מ כ"י טחלא שומנא בעלמא הוא ר"ל דאין בו סמפונת או דההיא מעשה לקדירה בלא בשר וצ"ל דאף לכתחלה שרי ויותר נכון כמ"ש בפי' ראשון דצלי הוה המעשה דבישול אפי' בקדיר' לחוד אסור זהו שיט' רש"י ז"ל ושיטת ר"ת ז"ל הוא דבמליח' וודאי יוצא כל הדם ומבעיא לי' בלא מליחה ומ"ה שרי בפי' לחוץ אלא מדרבנן אסור בפי' לחוץ ומיבעיא ליה בבישול שאין ניכר אי גזרו ביה רבנן או לאו: ואבאר כי שיטת ר"ת ז"ל בשמעתין הכי הוא כבדא מה אתון ביה בלא מליחה שמא לא גזרו רבנן דרך בישול שאין הדם ניכר כו' ואמר אנא שלקי לר"א ואכיל ובלא מליחה

חזו מאן גברא רבא מסהיד עליה ואמר ליה למיסר נפשה לא מיבעיא לי למיסר חברתה מיבעיא לי דם הכבד אפשר דשרי או אסור ולמיסר נפשה וודאי דאינה בולעת ואמר ליה מתני' היא ומשני בכבדא דאיסורא ויש לפרש כמו לרש"י ז"ל דאף שמנונית אין בולעת דר"ת סובר חנ"נ בשאר איסורין והנאסר יותר מן האוסר כמש"ל באורך קניא בכבדא יודע היה שלא נמלחה הכבד וריאה נמלחה והא דפריך דלמא חלטי ליה יש לראות לענין מה עשו ככה לחלוט הכבד ולא למלוח עם שאר דברים בשלמא לחלוט לאינך לא קשיא דחליטה אפשר דלא מהני אלא לכבד ולא לבשר וע' בר"ן יע"ש וכן בגמרא דפסחים בריש כיצד צולין לא הוזכר חליטה אלא בחומץ ולא ברותחין וע' בב"י סימן ע"ב שכתב בבשר לא הוזכר חליטה רותחין ליכא למגזר חליטה בחומץ יש לפרש דבריו שלא תקשה ליה דאה"נ דבשר לא מהני חליטה רותחין וכבד שאני דשיע וכמ"ש הר"ן והבאתיו בסמוך ואפשר לומר דבשר לא מהני חליטה ברותחין וחומץ וההיא דריש כיצד צולין בצלי מיירי ע"ש ברש"י וע' בסי' ס"ז בי"ד ובאחרונים ואפשר שהראו הלכה למעשה לתלמידים דבחליטה לא בעינן ש"ו כו' ובמליחה בעינן ש"ו כו' וחיתוכא לתחת אלא דב"ת לא אסקי מזה ומשמע, דמליחה לחודיה מהני ובההיא דאמר חלא כו' אי איהו אסר בישרא נמי אסור כו' היינו מספיקא דהם ג"כ היו מסופקין ומש"ה היו חלטי ברותחין כמ"ש התו' ד"ה כי הא ואמר שפיר דאי חלא אסור מספקא בשרא נמי כו' דשוב אינה טרודה לפלוט וכפי' רש"י יע"ש ורבא בר שבא דלא אכיל כתבו התו' דבלא מליחה איירי וסובר כר"י ב"ב דשלוקה אוסרת כו' ויש עוד לפרש דתנאי דמייתי הוא אמה דמסיק למיסר חברתה מיבעיא ליה מייתי תנאי וכן בזעירא שלקי לר' אלעזר ואכיל מייתי תנאי דפליגי בשלוקה וע' בית יוסף בסימן ע"ב שפי' כן קצת בשיטת הר"מ ואבאר לקמן אי"ה ורבה בר שבא ור"נ פליגי דכ"ע כת"ק דמתני' דתרומ' דאינה נאסרת אלא דאיפלגו תנאי לעיל אי אפשר לסוחטו אסור או לאו וא"כ נאמר נהי שאין הכבד בולעת ידם מ"מ שמנונית בולע כדעת הר"ן ושאר פוסקים ודלא כרש"י ז"ל וא"כ רבה בר שבא דלא אכיל שפולטת דם ונאסר כל מה שבקדירה ונעשה השמנונית של בשר נבילה וחוזרת הכבד ובולעת שמנונית דאפשר לסוחטו אסור ורב נחמן שאכל שאפשר לסוחטו מותר וכיון שבכבד אין בו דם ושמנונית היתר בפ"ע ור"ת לשיטתיה דהנאסר יותר מן האוסר דאיהו לא מפליג בין בב"ח לשאר איסורין כמ"ש הר"ן ז"ל בשמו בספ"כה גבי חלב נבילה דמדקדק ר"ת ור"ש דצריך תרי פעמים ששים וע' בתו' לעיל גבי חלב נבילה גם רבה בר ר' הונא דאמר אמאי עבדיתו הכי עם בשר אחר איירי ומספיקא אמר דצריך חתיכה ומליחה ובעיין לא איפשט אלא דמדלא אסר להו מספיקא משמע דם שבסמפונות אמר הכי ובישלה בפ"ע מיירי וע' זה ולשיטה זו קשה מה דאמר לקמן דם דאורייתא יע"ש: השיטה הג' הוא שיטת התו' בועוד י"ל הוא ג"כ קצת שיטת הרשב"א כמו שאבאר דבלא מליחה ודאי אסור כי מבעיא במליחה מחמת ריבוי דם אין יוצא ע"י מליחה ומה דאמר למיסר חברת' לא תיבעי לך צ"ל דאי בלא מליחה פשיטא דאוסרת חברתה כן כתב הרשב"א בחדושיו והתו' כתבו משום מסתמא איירי כדרך מבשל בשר במליחה כו' והנה ע"כ לשיטה זו מיבעיא אי מהני מליחה לחודיה או קריעה ש"ו בעינן אבל עם ש"ו מהני ודאי דאין לומר דמספקא אי מהני ג"כ ש"ו או דבלא ש"ו ודאי דאוסר ומיבעיא ליה בש"ו אי מהני דא"כ לא פשיט לי' ממתני' דתרומות דאפשר התם בלא קריעה

ואשמעינן דהכבד אוסרת אחרות ע"י מליחה ולא מהני בכבד מליחה וגם דרך מבשלי בשר מולחין לחוד אלא ודאי כדאמרן שוב ראיתי לרשב"א בחדושיו שכתב דאיבעיא אי סגי במליחה או ש"ו בעינן יע"ש וכן נראה שהוא דעת התוס' כאן והרשב"א הקשה דא"כ כי שאלי לזעירי ואמר אנא שלקי לר"א ואכיל ע"כ במליחה ר"ל בלא קריעה א"כ תפשוט שע"י מליחה יוצא כל הדם דאי לא חוזרת ונבלע ואי דפולטת ואינה בולעת א"כ למה מלחי לי' כלל ושמא דגזרי' אטו שאר הבשר יע"ש ור"ת תפשוט לך דע"י מליחה לחודיה יוצא כל הדם דנהי דשלקי לר"א בלא בשר אחר כדאמר כי מיבעיא לי למיסר חברתה מ"מ אי ס"ד דאין המלח פועל בכבד מחמת ריבוי דם למה מלחו כלל דלעצמה אינה נאסרת אלא דלא ליתסר הקדירה שמתבשלת הכבדלהכי מלחי לה תפשוט דע"י מליחה יוצא כל הדם ור"ה ור"נ דחלטי לי' ברותחין בלא מליחה הוה עבדי הכי ואה"נ דמליחה לחוד מהני והא דלא מלחו ליה שמא לא היה מלח מצוי להם או שלא היו רוצים לטרוח דאל"ה אמאי לא קרעוה ש"ו ומלחיה וחיתוכא לתחת אלא ודאי דלא רצו לטרוח או להורות הלכ' למעשה דחליטה מהני לכבדא והא דאמר אי מלח אסור פשוט הוא לשיטה זו דם שפי' אסור ורבה בר שבא ור"נ פליגי בכבדא גופא אי נאסרת אי לאו כו' כתנאי ובלא מליחה כלל איירי ורבה בר רב הונא דאיקלע לבי רבה בר רב נחמן ואמר אמאי עבדיתו כי אלא קרעו ש"ו וחתוכא לתחת היינו במליחה דמספקא ליה נמי בהך איבעיא דאביי אי כו' ומש"ה הצריך קריעה ש"ו אלא דקשיא אמאי ל אסרי להו הכבדא ומשמע לכתחלה אמר להו אמאי עבדיתו הכי ואפשר לומר דהאי כבדא נתבשל לחודיה בלא שום תבשיל אחר וסובר כת"ק דמתני' דתרומות דאינה בולעת אלא דמ"מ אמר אמאי עבדיתו הכי דלכתחלה ודאי ראוי למלוח הכבד דלא אתי למטעי בשאר בשר וכדר"א דהוה שלקי לי' במליחה לחודי' לשיטה זו והיינו דגזרינן אטו שאר בשר כמ"ש הרשב"א בחדושיו ומש"ה חזא דהוה בלועה סמפונא דמא ואמר לכתחלה אין לעשות כן ולסמוך שאינה בולעת אלא ש"ו כו' כיון דצריך מליחה עבדינן כדינה או דסובר דגזרינן אטו דמבשל הכבד עם שאר בשר ואיהו נהי מספקא ליה בהך איבעיא דאביי ומש"ה אסר לעשות כן וע' מ"ש בתוספות ד"ה כבדא לשיטת ר"ת דנוהגין העולם כו' ולשיטה זו נמי לא נפשטה האי בעין וצריך בכבדא ש"ו וחיתוכא אפי' בדיעבד ואי לא"ה נאסר התבשיל המתבשל עמה והכבד אינה נאסרת כסתם מתני' דתרומו' דאינה בולעת ולמיסר חברתה לא אפשטה איבעיין: השיטה הרביעית היא שיטת הרי"ף והר"מ ז"ל דהא דאמר רבה בר רב הונא קרעוה ש"ו וחיתוכא כו' לר"י בן נורי אמר כן אבל לרבנן פליגי עליה דר"י ב"נ במ"ש הר"מ במס' תרומה וע"ש ומש"ה הר"מ ז"ל פוסק כת"ק דר"י בן נורי שם ואוסר לקדירה אף לבדה ובקריעה ש"ו כן הוא שיטתם לפי' הר"ן ז"ל ולשיטה זו צ"ל דמליחה וקריעה צריך מיהא להתירה לכבד עצמה דאל"ה אף שטורד' לפלוט אפ"ה הא בלעי מה שפלט' ריבוי דם אבל ע"י מליח' וקריע' לא וזה דוחק גדול דודאי כבד פולטת ואינה בולעת משמע אין בולעת ואין סברא לחלקו אבל עיינתי בר"ן עצמו כתב וז"ל דקרעוה כו' לר"י מפני ב"נ דם שבסמפונות וזה נכון לר"י ב"נ כבד אינה נאסרת אבל מ"מ צריך תחלה מליחה מפני דם שבסמפונות דלמא משתלי ואכל בלא קריעה אח"כ ומש"ה אמר אמאי עבדיתו הכי ומש"ה א"ש חזא דבלועה דמא כו' וע' ב"י שכ' בדרך אחר: עוד זאת ראיתי לבאר לך מ"ש הר"מ בפי' המשניות פ"י מי"א דברי ר"י

ב"נ בדיעבד יע"ש ומשמע לכתחלה אפי' לחודי' אסור לעשות כן וא"כ קשיא לר"א דשלקי ליה ואכיל כמאן עביד וצ"ל דר' ספרא לא דק במילתי' וזעירא דאמר אנא שלקי ליה לר"א אפשר בחליטה וע' ב"י סי' ע"ב ור' ספרא דלא דק במילתי' יע"ש: ודע שהר"ן כתב במ"ש הר"מ ז"ל הכבד אינה נאסרת כו' בירקות של תרומה דא"ש דליכא שמנונית יע"ש ר"ל דכבד בולע שמנונית אלא דמיירי הם בירקות של תרומה דליכא שמנונית והנה לדעתו ז"ל דחנ"נ בשאר איסורין והנאסר יותר מן האוסר אכתי איך שרינן הכבד שפולטת דם של עצמה ועם שמנונית ונ"נ שמנונית ובולעת הכבד ויש ליישב והבן.

ומעתה אתחיל בפירוש הלכה הזאת ואפרש לפי פשוטה: בפירש"י בד"ה כבדא מה אתון ביה מפני שפולט דם ר"ל דאפשר ע"י מליחה פולט דם וכפירוש הרא"ש מדלא פי' צדדא דהיתרא וכבר הארכנו בזה לעיל בישוב הדבר יע"ש: ובד"ה כי מיבעיא לי למיסר חברתה אם דם היוצא ממנה אוסר בשר אחר המתבשל עמה עכ"ל הנך רואה דמיבעיא ליה אי דם הכבד אוסר בפי' או דכולא דמא ושרי רחמנא דכנוס הוה ומש"ה אמרה ילתא לר"נ אסר לן דמא שרי כבדא ושמא אף לאחר שפי' שרי או לאו וע' בב"י סי' וע"ג שכתב בשם א"ח דכבד אוסרת אחרים ביותר מס' והב"י תמה עליו וכן סתמו כל הפוסקים כל האיסורין בששים וכבר הארכנו לעיל ליישב פי' הרא"ש ברש"י ז"ל בשמעתין יע"ש: ובד"ה דתנן כבד כו', כלומר מדפשיט לך בדידה דשריא כו' דאין לומר דשרי ע"י שיש ס' במים ומש"ה שלקי ליה לר"א דמה שיוצא מתבטל ומה שנשאר בתוכו הוה דם האברים שלא פירש ומיהו בשאר בשר קיי"ל דאסור' החתיכה דפי' ממקום למקו' בי"ד פי' ס"ה יע"ש ובכבד לא גזרו כה"ג דהוה דרבנן כמ"ש התוספות לר"ת ולעולם ביצא לחוץ אסור ור"א שלקי במים היה ס' ולא היה מבטל איסור לכתחלה דכבד כשהיא ח"י כולה היתר ומה שמבטל אח"כ אין דעתו לבטל הדם וממילא מתבטל ושרי וכ"ש למאן דס"ל דמדרבנן מבטלין איסור לכחחלה וע' בי"ד סימן צ"ט אלא דא"כ אמאי לא מיבעיא ליה באין במים ס' למיסר נפשה דחוזרת ובולעת אלא מפשט פשיטא להיתרא ממתני' דתרומות א"כ תנן נמי למיסר חברתה: ובתוס' ד"ה כבדא מה אתון ביה שכך נוהגין העולם לבשל אחר צלי עכ"ל ר"ל דלעולם מבשלין אחר צליה אף עם בשר אחר דלחודיה אף קודם צלי שרי כמתני' דתרומה או דנוהגין כן שלא לאסור הקדירה ומליחה ודאי פועל כמו צלי דמה"ט הוציא בה"ג דבריו דשיעור מליחה כשיעור צליה וא"כ ודאי ראיה ממעשים בכל יום דפשיטא להו דאיבעיא בלא מליחה דאי במליחה ולא נפשוט איבעין א"כ היאך צולין בכל יום אלא ש"מ בלא מליחה מיבעיא ליה אלא דקשיא לי דלמא ע"י מליחה מיבעיא ליה והעולם נוהגין היתר משום הא דרבה בר ר"ה דאמר אמאי עבדיתו הכי אלא קרעוה ש"ו כו' דהיינו ע"י מליחה ולהתירו בקדירה ונפשוט איבעין וע"ז סמכו העולם לבשל אחר צלי או אחר מליחה איבעיא אפשר ע"י מליחה אי יוצא כל דמו ולבסוף פשיט מהא דרבה בר רב הונא דהא ודאי דלעולם נהגו לבשלו אחר צליה היינו בקריעה ש"ו דאל"ה היאך מייתי ראיה מצלי' למליחה דפועל יותר דלא בעינן ש"ו ולמליחה בעינן ש"ו אלא ודאי גם בצלי' בעינן ש"ו וה"ה במליחה דסגי בכך מדרבה בר רב הונא ואף אי רבה בר רב הונא בצלי מ"מ מליחה שוה לר"ת ונראה דר"ל דל"ת דרבה בר"ה הוא בצלי כפירש"י שם אבל במליחה הוא בעיא דלא אפשטה דא"כ היאך סומכין העולם ומבשלו אחר צלי אלא ש"מ דה"ה לקדירה אחר מליחה שרי

ומסתמא אביי נמי בלא מליחה מיבעיא אבל ע"י מליחה שרי דאל"כ אמאי לא פשיט ליה מרבה בר רב הונא דשרי א"ו בלא מליחה מיבעיא ליה: ודע דראיה שהביא בה"ג דשיעור מליחה כשיעור צליה יש לעיין בה דהא ודאי בצלי אין נפלט כל הדם לחוץ אלא דם האברים שלא פי' מותר ותו לא יצא לחוץ אף ע"י בישול דנתקשה בתוכו וא"כ אין ראיה למליחה אבל עיינתי בתוס' דפסחים ריש כיצד צולין ובשאר דוכתין ולק"מ דודאי צלי שנצלה כל צורכו פולט כל דמו לחוץ אלא דבלא נצלה כ"צ כתבו התם ד"ה מולייתא דאפ"ה הוה דם אברים שלא פי' ומותר ואה"נ דבלא נצלה כל צורכו אסור לבשל אח"כ דהיינו כחצי צלייתו וע' בי"ד סימן ס"ט וע"ו וע' ביש"ש בפירקין סימן ע"ב יע"ש וע' באו"ש מהרש"ל סימן ה' שכתב עד שיזוב כל דמו יע"ש ובי"ד באריך בזה בעזה"י מה שיש לעיין: בא"ד ומיהו ק"ק כו' בלא נמלחה עכ"ל והרשב"א תי' דבלא נמלחה פשיטא יע"ש וע' בר"ן מ"ש בזה ומה דמשני בכבדא דאיסורא אין להקשות פשיטא לפי שיטה זו די"ל כפירוש הרא"ה והביאו הריטב"א ור"ן ושאר פוסקים בכבד אוסרת חברתה דנהי שאין בולעת דם בולעת שמנונית ואינה נאסרת מדם של עצמה ובלא נמלחה דטרודה למפלט ואין בולעת וכבר הארכנו בפרטי דברים אלו לעיל יע"ש: בא"ד א"נ כל, שלשתן נמלחו יחד אלא דלא קרעוה ש"ו עכ"ל בזה נמי מיתרצא הא דרבה בר שבא דלא אכיל דלא היה ש"ו ור"ן כר"י ב"נ דלעצמה אינה אוסרת שאינה בולעת ורבה בר רב שבא פסק דשלוקה אוסרת וצריך ש"ו ומליחה ומש"ה לא אכל שראה שלא הוה ש"ו וחתוכא לתחת וע' מ"ש לעיל באורך בזה: ובד"ה דתנן הכבד אוסרת ואינה נאסרת כו' שלא הביא לו המשנה כמו שהביאו לבסוף עכ"ל כבר כתבנו דאפשר דאביי מיבעיא ליה אי שרינן לכתחלה לחודיה או דוקא דיעבד כמ"ש הר"מ ז"ל באמת על מתני' דתרומות דר"י בן נורי לא א"מ אלא דיעבד משא"כ השתא דאמר דלר"א שלקי לכתחלה ואכל ולאסור אחרות הא תנן שם במתני' דאוסרת משום דם ודחי לה כו' ועמ"ש לקמן הא דאמר קרעוה ש"ו כו' ולפי שיטת הועוד יש לומר שכתבו בד"ה כבדא והוא שיטת הרשב"א ז"ל בחדושיו אין לומר דמתחלה היה סבור דקושייתו בנמלחה ולמיסר חברתה ולא היה יכול להביא ממתני' דלמא בלא מליחה משא"כ השתא דשלקי לר"א ובמליחה וע"כ להתיר הקדירה דאי היא גופא בלא מליחה נמי דפולטת ואינה בולעת וא"כ שפיר אמר למיסר חברתה לא תיבעי לך דבלא נמלחה אוסרת ובנמלחה שרי מדר"א אף לאחרות דא"כ מאי משני ליה כו'.

ודע דעל קושית הרשב"א שהקשה ותיפוק ליה מדר"א דשלקי במליחה דיוצא כל דמו ע"י מליחה וכדפרישנא לעיל יש לומר דאביי סתמא קמיבעיא ליה כבדא מה אתון ביה והבין רב ספרא דשאל לו על כבד עצמה ובלא מליחה והיה מסופק הלכה כמי אי בשלוקה בולעת או לאו והשיב לו מדר"א דבשלוקה אינה נאסרת לבדה ואמר אביי אנא למיסר חברתה מיבעיא לי וע"כ ע"י מליחה דבלא מליחה אין סברא להתיר לפי שיטה דם הכבד שפירש הוה מ"ה אלא בנמלחה מיבעיא ליה אי יוצא כל הדם והשיב ממתני' דע"כ בנמלחה אודדרך לבשל בשר שמולחין א"ו דא"כ פשיטא ומשני בכבדא דאיסורא ואשמעינן דאוסרת כבד חברתה דאף דאינה בולעת דם אפ"ה בולעת שמנונית ואינה נאסרת בדם של עצמה או דם אחר שפולטת ואינה בולעת בלא מליחה כו' ובזה מסולק קושית מהרש"ל ביש"ש בפירקין סימן נ"ד שהקשה לשיטת הרשב"א הא נמי פשיטא

בכבדא דאיסורא וע"ש ולפי מ"ש לק"מ וכדכתיבנא: ודע דהאי לישנא דאמר אביי כי מבעיא לי למיסר חברתה לאו דוקא הוא וכפירש"י בשר אחר המתבשל עמה דלחברתה ממש אין אוסרת דפולטת ואינה בולעת ואפשר ליישב קצת למיסר חברתה נמי מיבעי ליה הרצון דאי מתני' דתרומה משום דמא ואוסרת היינו בשר אחר ובמתני' לא הוזכר חברתה אשמעינן אף במליחה לא נפיק כל הדם דמרובה בדמים הוא וה"ה כבדא דאיסורא אין אוסרת חברתה דה"ה שמנונית אין בולעת או דלמא התם בכבדא דאיסורא ואשמעינן ע"כ דכבד חברתה נמי אוסרת דשמנוני' בולעת שפיר וזה שאמר למיסר חברתה נמי מיבעיא לי וכדכתיבנא ובי"ד ע"ג אבאר: בא"ד והשיב לו למיסר נפשה לא מיבעיא ליה דאינה נאסרת כת"ק דר"י ב"נ וכסתם מתני' תרומות עכ"ל היינו דסתמא תנן ואינה נאסרת משמע אף בשלוקה אינה בולעת.

ומה שכתבו עוד למה לא פשוט לך מאותה משנה עצמה דאפילו בבישול אוסרת חברתה היינו דסתמא תנן ובעינן שיהיה אוסרת ואינה נאסרת אלא דלא ידענא דמהיכא תיתי לומר הא דאוסרת אחרים הוא דוקא בשליקה ולא בבישול דודאי בישול מפליט כ"כ לאסור אחרות שוב עיינתי בר"ן וראיתי שכתב אהא דאמרינן בכבדא דאיסורא דקיי"ל נהי שהרותחין חולטין מ"מ שמנונית פולטין וה"נ איכא למימר ע"י שלוקה אוסרת ולא כבישול דרותחין חלטי ליה להכי תירצו דאין חילוק דסתמא תנן והיינו טעמא דרותתין חולטין לכבד שמעלין רתיחות מכל צד לא כן דרך בישול שאין חולטין ומצמיתין דם בכבד כו': (דף קיא ע"א) גמרא ודלמא פי קנה חוץ לקדירה הוה וה"ה דה"מ למפרך אהא דלעיל דר"א שלקי ליה ואכיל דלמא פי קנה חוץ לקדירה הוה ומש"ה שרינן ומדלא פריך הכי ש"מ דהעיד דשלקי ליה ולא היה חוץ לקדירה ומ"ש א"נ חלטו ליה צ"ל דנטלו סמפונת וע' ברשב"א וריטב"א מ"ש בזה: ובתו' ד"ה כי הא דרב הונא חלטי ליה בחלא כו' מדהוו צריכי למחלט כו' היינו לשיטת ר"ת לעיל דבמליחה ודאי שרי אלא בלא מליחה מיבעיא אי דם הכבד שאין נראה בעין גזרו כו' הוקשה להם שפיר דאי שרי למה חלטי כלל משא"כ לשיטת הרשב"א וכן כתבו התוס' לעיל בתירוצם שנית דבלא מליחה אסור ובמליחה מיבעיא י"ל דחלטו שלא היו רוצין לטרוח או שלא היה להם מלח ולכך היו חולטין בחלא או ברותחין ומ"ש עוד דחלטי כדי לבשל עם בשר אחר אבל בפ"ע אינה נאסרת כסתם מתני' דתרומות דסברי התוס' דהכין הלכתא דאינה נאסרת או משום דרב נחמן פירשו כן דאיהו ודאי סובר כן מהא דאמר גאמו לשבא ומזה נמי דלמא דחלט ליה שלא לאסור הכלים ורוטב אלא משום דרב נחמן לא היה נזהר בזה מהא גופא דרבה בר שבא דאיקלע לגביה ולא חלוטה היה הכבדא כמ"ש התוס' ד"ה רבה בר שבא ומיהו לפי מ"ש הר"מ ז"ל על מתני' דתרומות דר"י ב"נ לא התיר אלא דיעבד איכא למימר מש"ה חלטי ליה להתיר לכתחלה ואה"נ דהא דקריבו ליה קניא בקופא בחלטו ליה דאל"כ היאך התירו לכתחלה לעשות כן וה"מ לומר וליטעמיך וגם ר"א דשלקי ואכיל דחלטי ליה ברותחין או בחלא לפי האמת דר"י ב"נ לא התיר אלא בדיעבד ורב ספרא הוא דלא דק במילתיה דר' זריקה כמו דלא דק המילתיה דקניא בקופיא וכה"ג כתב הב"י בסימן ע"ב והא דרבה בר שבא לא אכיל היינו אף בחליטה וסבר דאינו מועיל וכתנאי לאו אהך עובדא דרבה בר שבא ור"נ אלא אלעיל דשלקי לר"א אמר תנאי פליגי בשלוקה אי אוסרת עצמה דיעבד או לאו ור"א כבר פירשנו דע"י חליטה ע"י רותחין או חלא היה

ומש"ה הוה שלקי ליה אף לכתחלה וע' בתו' ד"ה רבה בר שבא יע"ש וע' לקמן: ובד"ה רבה בר שבא כו' צ"ל שלא היה חלט ברותחין ולפי שלא היה בשר אחר מזה לא היו חוששין עכ"ל והבאתיו לעיל דאין לומר דהוה מבטל איסור לכתחלה דלא הוה מבטל איסור דכבד שריא חי דהוה דם אברים שלא פי' ושרי ומה שיוצא נתבטל ממילא ומה שרבה בר שבא לא אכל דנהי דהרוטב והקדירה מותרין מ"מ כבדא גופא אסורה דפי' ממקום למקום ואסור כמ"ש בסימן ס"ט סעיף י"א בהג"ה יע"ש דאף דיש ס' אסור החתיכה שלא נמלח יע"ש וה"נ כן ורב נחמן סובר דמותר דא"כ לא א"ש כתנאי ועוד שהתו' הוכיחו בכיצד צולין לכ"ע דם שפי' ממקום למקום לאו כלום וע"ש דף ע"ד ועיין ביש"ש סי' ע"א ובי"ד צ"ח אבאר בזה: גמ' קרעוה ש"ו כבר כתבנו מזה לעיל מ"ש לעיין בזה ורש"י פי' לצלי איירי וע' בי"ד בב"י: ובתוס' ד"ה וחתוכא לתחת לבשלו בקדירה אחר מליחה או צלייתו עכ"ל לפיר"ת דאיבעיין הוה בלא מליחה או בלא ש"ו ולא נפשטה איבעיא וגם לרבה בר רב הונא הוה מספקא ליה ומש"ה אמר אמאי עבדיתו הכי אלא צריך ש"ו וחתוכא לתחת וחזא סמפונא דבליעא דמא מעשה הכי הוה וחששא הוא משום כל הכבד ומש"ה אמר טחלא שרי, במליחה בלא קריעה כלל ולעוד י"ל שכתבו לעיל דאיבעיא הוה על ידי מליחה היינו נמי אי מהניא בלא קריעה או לאו ואין בין פיר"ת לועוד י"ל אלא לר"ת בלא מליחה כלל נמי מספקא ליה ודם הכבד הוה דרבנן ולוי"ל דם הכבד אפשר דהוה דאורייתא ובלא נמלחה אסור מידי דהוה אבשר דעלמא אלא דמיבעיא בנמלחה בלא ש"ו ומ"ש או לאחר צלייתו ר"ל דצלי פועל כמו מליחה ומש"ה כשרוצה לבשל אח"כ צריך ש"ו בשעה שצולין אותו בתנור כו' ומ"ש ואי משום דם שבסמפונות כו' היינו דצריך קריעה קודם צליה דלמא מישתלי ואכלי לאחר צליתן בלא קריעה כתבו דא"כ מה אמר אבל טחלא לא פשיטא דאין צריך קריעה כלל כיון דלית ביה סמפונת אלא ודאי כדאמרן: בא"ד ובה"ג כת' האי מאן דמטוי כבדא כו' ככ"פ עכ"ל לא ידענא אמאי לא דכבד טרודה לפלוט ואינה בולעת ואולי חדא מינייהו נקיט ואין לומר דלאחר שגמרה כלה פליטת דמו דא"כ בישול נמי אלא ודאי כמ"ש וע' בר"ן שכתב ג"כ ככ"פ והוא סובר כסתם משנה דאינה נאסרת בבישול ונראה דה"ה צלי אלא חדא מינייהו נקיט בזה: ובד"ה כבדא עילויה בישרא לר"ת לא ניחא כולי האי כו' ואע"פ שדבר לעיל שטרודה לפלוט לעולם עכ"ל ר"ל לאינך פירושי' דמספקא ליה אי בכבד מהני מליחה או דריבוי דם שיש בה ומסיק נמי דרבה בר רב הונא חלטי ליה מה"ט דלא מהני מליחה א"ש דאמר עלה אתמר כבדא עילוי בישרא אסור ושייך לכאן משום דישנה ריבוי דם אף דבשרא ע"ג בשרא שרי בכבדא אסור משא"כ לר"ת דאדרבה כבד קל משאר בשר ולא מיבעיא אי שריא בלא מליחה א"כ איך שייך לכאן כבדא עילוי בשרא ואי דמייתי מתני' דתרומת הכבד אינה נאסרת היינו משום ריבוי דם שיש בה ואינה בולעת מ"מ עיקר הסוגיא אינו מדבר כלל בענין זה אלא מספקא ליה לאקולי בכבדא יותר משאר בשר.

ודע שמ"ש התו' כאן דאי משום דקתני שפולטת ואינה בולעת כו' משמע דטרוד' לפלוט דם בשפע ולכאורה היה נראה דטרודה למפלט פליטת צירה מרובה בלא דם וכמדומה שראיתי כתוב באיזה ספר כן ולא מצאתיו כעת. ולפי מ"ש התו' היה נראה להיפך

דבנמלחה קצת פולטת דם ואין טרודה לפלוט עוד בשפע ומה שנשאר בתוכה פולטת ובולעת ובלא נמלחה כלל עדיף טפי דטרודה לפלוט בשפע ואינה בולעת.

וא"כ לר"ת דאיבעיא דאביי בנמלחה ג"כ אלא דלא קרעוה ש"ו א"כ מנלן למפשט ממתני' דלמא למיסר נפשה בלא נמלחה שרי ובנמלחה קצת ולא ש"ו נשאר קצת דם ואינה טרוד' זה נאסרת וצ"ל דאין לחלק בכך ס"ל לתלמודא וצ"ע כעת בזה: ובד"ה דמא משרק שריק דאסור לכתחלה כו' עכ"ל התו' בקושייתם לא אסקי אדעתיה הא דיש לחלק בין שיש ריבוי דם בכבד לשאר בשר כו' אף דלענין משרק שריק כתבו לעיל דיש לחלק בין כבדא לבשר מ"מ לענין ככ"פ לא אסקי אדעתייהו לחלק בכך דאין לומר דסמכו עצמם בקושייתם אמ"ש אחר כך דלב שרי מטעם ככ"פ אף דאית ביה דם הרבה כו' דלב נמי אין מותר לכתחלה מהאי טעמא אלא דיעבד דתנן הלב קורעו ומוציא דמו לא קרעו קורעו לאחר בישולו והיינו צליה כפי מה דבעי לומר דטעמא ככ"פ יע"ש ומשום הכי הכא נמי דיעבד אין קושיא אלא לכתחלה כולי עלמא אסור אלא כמ"ש ומיהו הא דמייתי אח"כ ראי' מלב צ"ל דרוצין לתרץ אף למאן דאסור הכי כבדא עילוי בישרא אף דיעבד דמצי סבר ככ"פ ואפ"ה לא קשיא מלב דמתייבש בתוכו וע' מהר"מ מלובלין וע' בתוספות פסחים ע"ד א' ד"ה כבולעו כך פולטו שכתבו שם בע"א דהכא לא שייך ככ"פ אלא משרק ר"ל דבמולייתא הוא דצריך להאי טעמא שבשר הפנימי לא נמלח ופולט ובודאי בשר החיצון בולע דרך הילוכו של דם והוצרך לומר ככ"פ משא"כ הכא אמר טעמא ברירא יותר דלא בלע כלל דמשרק שריק כו' ולדינא אין נ"מ בין לטעמא ככ"פ ובין למשרק שריק אינה מותר לכתחלה דשאני כבד שיש ריבוי דם כמ"ש התוספות כאן וכתבו עוד התם אף למאן דאוסר כבדא עילוי בישרא (ר"ל אף, דיעבד) לא קשה ממתניתן דפסחי' שהכבד היה תוך הפסח דמדרבנן הוא ובפסח לא גזרו עכ"ל מתחלה כתבו דהא דכבדא לא שרי לכתחלה ובפסח שרי לכתחלה דאי להחמיר בפסח ואח"כ כתבו אף למאן דאוסר כאן דיעבד אפ"ה בפסח לא גזרו והא מדרבנן י"ל דם שבישל והוה דרבנן וכיון דכתיב בפסח על קרבו לא גזרו בי' ומיהו גוף הפסח מלחו או לצלי א"צ מליחה לדעתהז"ל או י"ל דהוה דרבנן דם הכבד וכשיטת ר"ת ז"ל או דמ"ה שרי מטעם ככ"פ ומשרק שריק ומדרבנן אסרי ובפסח שרי ומה שהקשה מהרש"א ז"ל דמה ראי' ממולייתא אפסח דבפסח לא גזרו י"ל דמייתי ראי' דמ"מ דיעבד שרי ככ"פ דאי דיעבד אסור לא היה לנו להתיר בפסח ונימא מסייע היינו לפי ה"א דאפשר דבדיעבד הוא דשרי דה"ק האי מולייתא שריא ואפשר דיעבד ובאמת הוא דמסיק דשרי אף לכתחלה יע"ש אלא דקשיא ליה דלפי מ"ש אפילו למאן דאוסר בדיעבד אפ"ה לא גזרו בפסח שפיר מקשה יע"ש ואגב ראיתי לפרש מ"ש רש"י במתני' ריש כיצד צולין ר"ע אומר נותן חוצה לו פירש"י למעלה מפה עכ"ל מנלן זאת ואף דרש"י פי' בגמרא גדי מקולס ככובע על ראשו של גבור מ"מ היה למעבד איפכא שהבני מעים וכבד בכלל יהיו למטה והוה בשרא עילוי כבדא דכבדא עילוי בישרא אסור לכתחלה לכ"ע ורש"י פי' כאן כבדא עילוי בישרא דרך לתלות השפוד חודו למטה וכשהכבד נתחב ראשון הוה כבדא עילוי בישרא והכי נמי התם כן הוא ובשלמא למ"ד לתוכו נותן אפשר דקרא משמע ליה כך או בקבלה ע"כ הוה כבדא עילוי בישרא משא"כ למ"ד תולין חוצה לו.

וראיתי לרש"י פ' בא כת' על קרבו עם קרבו כמות שהוא וא"כ למ"ד בתוכו א"ש כמות שהן מונחין בתוכו משא"כ לאינך וראיתי לתוספות שם במתני' ד"ה כיצד שכתבו בשם ר"י שמ"ה תוחבין לתוך פיו דהגם שבשפוד למטה שלא יפול הפסח וביה"ש למטה מידב דייב יע"ש ואף למ"ד תולין חוצה לו עבדינן הכי יע"ש וע' בר"מ הל' ק"פ פ"ח ה"י יע"ש וכיון שכן א"ש דהוה כבדא תותי בשרא דשרי לכתחלה ואף דכאן פירש"י דק שבשפוד למטה בפסח שהיה שלם הוה איפכא שלא יפול דהוה משאוי והר"מ ז"ל בהל' פסח פ"ח ה"י לא הזכיר דבר מזה אלא תולין חוצה ולא ידעתי על מה וע' בהל' מ"א פ"ו ה"ח יע"ש ובי"ד ע"ג אבאר בזה: ובד"ה דם דאורייתא כו' לפי מה שפי' הקו' לעיל דם הכבד שפי' לאו דאורייתא עכ"ל נראה דצ"ל לפי מה שפירש ר"ת בד"ה כבדא אבל רש"י אפשר דסובר דאיבעיא הוה דם הכבד שפי' אי הוה מ"ה או אף מדרבנן שרי כ"ז שאין ניכר גם לא נזכר ברש"י הראי' שהביא מפ' דם שחיטה דלא חשיב דם כבד עם דם אברים יע"ש ודע דרשב"א בחדושיו ור"ן כתבו דאין לומר דם דאורייתא שאר דם וגזרינן דכבדא כו' דא"כ בב"ח נמי דאורייתא והיה לגזור וע' בריטב"א והנה היה מקום אתי ליישב זאת דם שאר בשר דאורייתא וגזרו רבנן בדם הכבד אף בצלי דאש שורפו ומייבשו מ"מ גזרו ביה רבנן משא"כ בב"ח דכל צלי אין איסור מ"ה דלא אסו' אלא דרך בישול ואל תתמה ע"ז שהרי הר"ן ז"ל אומר כן בספכ"ה דבב"ח אין איסור בצלי והתוספות בסנהדרין ד' ה' ד"ה דרך כתבו דצלי קדר לא אסרה תורה יע"ש וא"כ שפיר אמר דם דאורייתא חלב שחוטה דרבנן דאי הוה חלב שחוטה דאוריי' הוה לן למגזר כמו כבדא דם הכבד נמי דרבנן אלא דאיכא דררא דאורי' ה"ה בחלב שחוטה אי הוה דאוריי' הוה למגזר עכ"פ מדרבנן בצלי אלא דחלב שחוטה בישול הוה דרבנן ומש"ה לא גזרינן כה"ג כנ"ל וע' פר"ח דלדידי' צלי הוה דרך בישול ואי"ה בי"ד אבאר בסימן פ"ז איזה דאורייתא ואיזה דרבנן דנ"מ לענין דינא להקל בספיקן ולענין הנאה דרבנן שרי בהנאה וכאן אין להאריך: ובד"ה תותי בישרא שרי וא"ת כחל היאך שרי תותי בישרא והלא שמנונית הבשר נוטף על הכחל כו' כל מה שכתבו בזה יש לומר דצלי אצל האש האש שורפו וע' ברשב"א ור"ן כאן בזה: גמרא הלכתא בין כבדא ובין כחלא תותי בישרא שרי עילוי בישרא דיעבד אין לכתחלה לא י"ל מדקאמר תותי בישרא שרי משום כחל נקיט לה דל"ת דבשר תפל על כחל והוה כבישול בקדרה עם בשר אחר קמ"ל דחלב שחוטה לא גזרו רבנן או שאש שורפו או דבצלי לא גזרו כמ"ש לעיל ויותר נראה לו דאמר תותי בישרא שרי ולא חיישי' שיהפוך השפוד: (ע"ב) גמרא אמר כמה יהיר האי מרבנן אימור כו' משום דכ"ע לא התירו כבדא עילוי בישרא אלא דיעבד ואף ל"ק דאמר כבדא עילוי בשרא שרי כחלא אסור דאי שרי דיעבד הוא כמ"ש התו' ד"ה כבדא ומש"ה אמר דיוהרא הוא ולכאורה נראה להיפך דאי לכ"ע אסור לכתחלה הוה ליה לאסור אף דיעבד משום קנס וגם רמי בר אבא היאך עביד הכי ואולי שגגה היה בידו וסבר דאף לכתחלה שרי ומרימר דדריש בין כבדא ובין כחלא תותי בישרא שרי עילוי בישרא דיעבד אין לכתחלה לא משום דתותי בישרא שרי לכתחלה מש"ה נקיט נמי עילוי לכתחלה לא או אפשר דאתא לאפוקי מרב אידי מנהרדעא דמתני איפכא כחלא עילוי בשרא שרי ואפשר דלכתחלה קאמר דלכתחלה לא וע' ע"א במהרש"א מ"ש בתו' ד"ה כבדא עילוי בישרא יע"ש ובי"ד אבאר עוד בעזה"י יע"ש: גמרא ואי איכא בי דוגי אסור כו' הר"ן ז"ל הקשה דגבי בישרא נמי

שהשומן בולע מדם וא"ת שמשקה אין בולע ממשקה מ"מ יאסור הכלי מדם ויאסור השומן מפליטת הכלי וי"ל דהאי מפני מראית העין אסרוהו דאין נותנין בי דוגי עד שיהא כמאב"ד ובכבד דמתערב אסור ובשרא דשכן דמו שרי עכ"ל מ"ש שאין משקה נאסר ממשקה לא קיי"ל הכי וגם הוא לא כתב אלא בדרך ואן לומר ועל קושייתו כבר תירץ התוספות לקמן ד"ה תרי גללא דמלחי דהכא לא שייך אפשר לסוחטו אסור כיון שהדם נפרש ממנו ולא נשאר אפילו משהו ולא אמרינן אפשר לסוחטו אסור אלא כשמתבטל עכ"ל וזה לשיטתם בכמה מקומות דסבירא להו דאין הנאסר יותר מן האוסר ואין הנאסר יכול לילך אלא מקום שאוסר יכול לילך עמו אבל הר"ן סובר דהנאסר יותר מן האוסר ולכך הוקשה לו כאן.

גם מן הכלי אין קושיא דאה"נ דבי דוגי נאסר ואפ"ה אין אוסר שומן בפליטתו כיון שאין נתערב שום משהו מדם דיורד למטה וע' מ"ש לקמן תרי גללא דמלחא וע' בר"ן ספכ"ה דתי' ממליחה שאין המלח אוסר הבשר שדם נשרף בתוכו ולא נ"נ מעולם ומצלי דבקליפה לא אמרינן חתיכה נ"נ יע"ש שהאריך ואם ירצה ה' בחדושינו ליורה דעה אבאר בזה: אמר שמואל סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח צונן אמרי בעי הדחה ואמרי לא בעי הדחה עכ"ל יש בכאן פירושים רבים ואבארם בעזה"י: הפירוש האחד כפי הנראה מדברי רש"י ז"ל דשמואל סובר ביה"ש רותח גמור הוא והסכין בולע ממנו ומש"ה אסור לחתוך רותח ואין לו תקנה אם חתך הרותח דמפליט ממנו צונן אמרי בעיא הדחה פירש"י והוא צונן בעי הדחה ואמרי לה לא בעיא הדחה דצונן אין מפליט אגב דוחקא דסכינא אם לא אגב חורפא כההיא דצנון לקמן ומה שלא פי' בעי הדחה אסכין קאי וא"ש טפי בעיא באל"ף לשון נקיבה ואסכין קאי דאי אבשר הוה לומר בעי לשון זכר י"ל דאי אין הסכין נקי פשיט' ומ"ט דמ"ד לא בעי הדחה ורש"י אפשר דלא ס"ל לחלק בין הדחה שצריכה שפשוף היטב או קנוח מעט וסבירא ליה כל שאין מקונח יפה אסור והדחה או קנוח סגי אלא וודאי שהסכין מקונח יפה מיירי ואפ"ה אמרי' בעי הדחה המאכל דאגב דוחקא בלע קצת ופלט מהסכין ובהדחה מיהא סגי וי"א דלא בעי הדחה דאין מפליט כי אם חורפא דצנון ועיין מ"ש לקמן גבי קישות גריר לבי פסקי יע"ש ועיין בריטב"א כאן שכתב זאת הסברא די"א אגב דוחקא פלט קצת זהו הנראה לו בשיטת רש"י ז"ל וראיתי להר"ן ז"ל שכתב דיש לתמוה מי הזקיקו לרש"י לפרש בעי הדחה אמאכל ולא אסכין ואיני יודע אמאי לא כמ"ש דאי משום דהדחה עדיף מקנוח בשביל זה לא היה לתמוה על רש"י ז"ל דרש"י לא ס"ל כך אלא כל שהסכין נקי א"צ כלום וכל שהסכין אין נקי לכ"ע בעי הדחה או קנוח הפה לכ"ע כמו דאמר בריש פר"ק ואי איכא בליתא דפרסא כ' אבל הוא ז"ל פי' דברי רש"י דסובר דלעיל ח' ב' פסקינן הלכתא דסכין טריפה בצונן דאין חום ביה"ש מבליע בסכין שהוא קשה כמו שפירש"י שם וא"כ אסור לחתוך רותח היינו בהדחה מפני טיחת שעל הסכין וא"כ צונן בעי הדחה ע"כ אמאכל דאי אסכין אף רותח סגי בכך אלא אסכין ח"א בעי הדחה וח"א לא בעי הדחה שהדם מתפרך ונופל ובחם מתלחלח ונבלע עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים דאיך יאמר דרש"י סובר דשמואל נמי סובר ביה"ש צונן ומפני טיחת הסכין אסור לחתוך רותח שהרי רש"י כתב בהדי' איידי דביה"ש רותח נבלע בסכין וחוזר ופולט ברותח הרי בהדיא דביה"ש רותח ואף אם נאמר דאין רותח ממש אלא חם קצת ודוחקא דסכינא כמ"ש

הרשב"א בחדושיו כאן וכן כתבו התו' לעיל דף ח' ב' איך שיהיה מדכתב רש"י שנבלע בסכין וחוזר ופולט ולולא דברי הר"ן ז"ל שכתב דלרש"י לחתוך רותח סגי בהדחת סכין מטיחת שעל פניו הייתי אומר דרש"י סובר כדפסקינן לעיל הלכתא דסכין ששחט טריפה בהדחה סגי דקשה ואינו בולע אלא דמ"מ אגב דוחקא ואם קצת בולע קצת בדופני הסכין ולאותה בליעה מועטת מהני לה הדחה להפליט אותה בליעה מועטת מה שבדופני הסכין לחוץ ומש"ה פסקינן לעיל והלכתא בצונן ואסיר לחתוך רותח היינו בלא הדחה אבל בהדחה ושפשוף היטב או קנוח היפה שהוא בליתא דפרסה שהוא מפליט אותו הבלוע בדופני הסכין לחוץ שרי וא"כ ע"כ צונן בעי הדחה אמאכל קאי וה"ק דברותח לא סגי בהדחת המאכל דמלחלח ובלע ולא בצונן וי"א דלא בעי הדחה כי דוקא ברותח מפליט או בחום ביה"ש עם דוחקא משא"כ צונן לגמרי כשהסכין מקונח קינוח כ"ד שאין טיח ע"פ שרי והלכה כל"ב שאין צריך הדחה יפה שפשוף או בליתא דפרסא וזה שכתב רש"י ביה"ש רותח קצת ר"ל לאו רותח גמור ומש"ה ודאי אסור לחתוך רותח אם לא בהדחה גמורהמשא"כ בצונן סגי בקנוח הסכין בכל דהו ומנא אמינא לה מתורתו של הריטב"א למדנו זאת דיש לומר.

הדחה המעולה שהוא שפשוף או קנוח היפה בליתא דפרסא פולט מה שבדופני הסכין שכתב בשמעתין י"א דצונן אינו מפליט דבר הבלוע הרבה אבל מה שהוא בלוע בדופני הכלי קרוב לחוץ מפליט מה שבלוע אף צונן אגב דוחקא ולהכי צריך הדחה יפה להפליט אותו האיסור הקרוב לצאת יע"ש היטב וא"כ נימא דרש"י ז"ל סובר כן לענין לחתוך רותח שהסכין בלע קצת מחום ביה"ש, בפני הסכין והדחה יפה או בליתא דפרסא מהני להפליט אותו מקצת כמו שאמרנו לעיל והלכתא צונן דאלמא סכין סגי בכך אבל הר"ן ז"ל.

שכתב טיחת שעל הסכין א"א ליישב כן ועוד אני אומר אכתי אמאי לא פירש"י צונן בעי הדחה אסכין ואי דאף רותח סגי בכך מה בכך דאימא דה"ק רותח ודאי דאסור בלא הדחה וצונן פליגי בה אי בעי הדחה או לאו אלא דז"א דודאי שמואל דאמר סכין ששחט אסור לחתוך רותח ובצונן איכא פלוגתא אליבי' אי בעי הדח' ולמ"ד בעי תקשה אמאי אמר שמואל אסור לאכול רותח הא צונן כה"ג.

אסור אלא אמאכל קאי כמ"ש הר"ן ז"ל ומ"מ הרואה יראה דדברי רש"י ז"ל פשוטין דמטעם בליעת הסכין בפנים אסור לחתוך רותח וגדולה מזו ראיתי לריטב"א בחדושינו כאן דרש"י סובר דשמואל כמ"ד ביה"ש רותח ממש הוא וכדעת רז"ה ועיין ברשב"א בחדושיו דמפרש כן דברי רש"י ז"ל ומה שיש לעיין בההיא דפ"ק דף ח' בארתיו שם בס"ד ובי"ד סי' יו"ד אבאר בזה באורך בעזה"י ועיין בפר"ח שם בסימן יו"ד יע"ש: ודע דהא דאמרינן אסור לחתוך בה רותח אף רותח בלא רוטב אלא לח קצת כעין בשר או אף נגוב לגמרי כמו שאבאר לקמן ואין לומר דבר הבלוע אין יוצא בלא רוטב דבכלי לא אמרינן כן כמו שהוכיחו הפוסקים מהא דדגים שעלו בקערה כמו שאכתוב שם וה"ה מכאן מוכח לפירש"י ז"ל ולא שייך ג"כ לומר דם משרק שריק י"ל לשיטת רש"י ז"ל לקמן גבי דגים ועופות דבשר עם בשר כ"ז שזה פולט זה פולט וכן ברב ששת דמלח גרמא גרמא פי' כן ועיין שם בתו' ד"ה דגים דכתבו דלרש"י אי לאו האי טעמא גם בשר

עם בשר היה אסור דלית ליה טעמא דמשרק שריק אי לאו טעמא דטריד למפלט וכדאמרינן בפסחים ריש כיצד צולין דוקא בכ"פ אבל מה דאמרינן לעיל קי"א א' דמא משריק שריק היינו דטריד צלי למפלט דם דידיה לא בלע ודווקא דם דשריק אבל לא בשמנונית דאיסורא וא"כ א"ש דלגבי כלי דאין לה פליטה מרובה מגופא לא אמרינן דטרוד ובולע דם השחיטה ולא אמרינן משריק שריק אי דם בעינן לא שייך ביה שריק ודווקא דם פליטת הוא דשייך משריק שריק ועיין בהג"א בשמעתין ומרדכי או אגב דוחקא דסכינ' לא שייך בי' משרק שריק ובי"ד סימן ס"ט ס"כ ובסי' ע"ו אבאר בזה בעזה"י באורך: הפירוש הב' הוא פי' הר"ן ז"ל ושאר פוסקים דששחט בה אסור לאכול רותח בלא הדחת הסכין וצונן בעי הדחה למאכל וקצת כפירש"י ז"ל בזה והטעם משום דם בעין: הפירוש הג' הוא דסכין ששחט בה אסור לחתוך רותח אף בהדחת הסכין שבלע הסכין מחום קצת ביה"ש עם דוחקא דסכינא ובלע ברותח ולצונן אמרי בעי הדחה יפה ולהפליט אותו מקצת שבדופני הכלי וי"א דאין בעי הדחה אלא קנוח מעט לטיח שע"פ דאין מפליט כלל מדופני הסכין או דפליגי מ"ד בעי הדחה גמורה ומ"ד בקנוח כ"ד סגי וראשון נראה יותר ועיין בר"ן וריטב"א מ"ש כאן בשמעתין: ע"ש גמרא אמר ר' יהודה אמר שמואל קערה שמלח בשר אסור לאכול רותח עכ"ל יש הרבה דעות בכאן אי דוקא כלי שאינה מנוקבת דלא שייך לומר דם משרק שריק ומ"ה אסור לאכול בה רותח אף יבש בלא רוטב דבכלי מפליט בלוע אף בלא רוטב כדבעינן למימר לקמן גבי דגים שעלו בקערה ויש מי שאומר אף במנוקבת נמי הדין כן וכבר כתבנו לעיל לשיטת רש"י לקמן יראה דבכלי לא שייך דם משריק שריק אלא היכא דאמרינן דטריד למפלט הוא דאמרי' הכי ומה שפירש"י ז"ל אההיא פינכא דר"א דתבריה של חרס הוה אין ראיה לומר דסבירא ליה דשל חרס בלע במנוקבת והוא דעת הסמ"ק הביאו הטור סימן ס"ט סעיף ו' יע"ש י"ל דמש"ה פירש בשל חרס דאי בשאר כלים הוה להגעיל ולמה תברה וכן פירש"י בהדיא כ"ח ואין לה תקנה בהגעלה ויש עוד לפרש דמש"ה פי' שאין לה תקנה בהגעלה הוא דאי בעץ ומתכות היה מותר להשתמש צונן וכ"ח אף צונן אסור מפני שאין לה תקנה וגזרינן אטו חמין ועיין בא"ח ה"פ סימן תנ"א ותנ"ב יע"ש ועיין ברשב"א כאן ולקמן גבי דגים ועופות יע"ש ובתוס' מזה: ודע דהראב"ד סובר דקערה לעולם היא רותח מחמת רתיחת מליחה ואם נפל לתוכה דבר לח כמו רוטב אוסר כולו ובשר שיש בו רטיבות קצת כדי נטילה (כדין חם בחם בלא רוטב) ואם נגוב לגמרי קליפה מיהא בעי כדאמר בכיצד צולין שאני סיכה דמשהו עביד להו וקערה נגובה נמי דמיא להכי כן כתב הרשב"א כאן בשמעתין ד"ה אסור לאכול בה רותח והב"י בסימן ס"ט הביא במולח בכשא"מ וזה בנין לתוכו רותח אבל אם נתן לתוכו צונן סגי לקער' בהדחה דדמי לסכין ששחט בה מותר לחתוך צונן אף דאיכא דוחקא דסכינא דסגי בהדחה וה"ה הכ' ואם לא הדיחה ידית הצונן אחר כך וכתב שם הרשב"א ד"ה צונן שנראה מסברת הראב"ד ז"ל דצונן שנפל לרותח נגוב שאין לו רוטב בקערה בהדחה סגי ואף לשמואל דאמר תתאה גבר.

עכ"ל ור"ל להראב"ד דקערה רותחת לעולם לאחר מליחה והדחה מ"מ לענין שאם נפל לתוכה רותח הרוט' אוסר כולו וברטיבי קצת כדי נטילה דלא הוה כחם לתוך צונן כדבעינן למימר לקמן אבל צונן לתוך קערה וקערה נגובה לגמרי שרי אם לא ידיח

המאכל הצונן שנפל שם ובסי' ס"ט אבאר באורך ולשיטה זו א"ש דאמר אסור לאכול בה רותח דלא סגי בהדחה אבל צונן סגי בהדחה לקערה ואם לא ידיח המאכל אבל לאותן האומרים ג"כ כסברת הראב"ד דאף לאחר הדחה הקערה חמה אלא שהוסיפו לומר דצונן צריך קליפה ועיין ברשב"א ובריטב"א ור"ן וב"י יע"ש והא דסגי בקליפה אף צונן לתוך חם תתאה גבר והוה למיסר כולו או כדי נטילה כחם כלא רוטב וצ"ל דס"ל דחם בלא רוטב כדי קליפה סגי או דלא החמירו כ"כ בצונן בקערה נגובה לגמרי ואיך שיהיה קשה אמאי אמר אסור לאכול בה רותח הא צונן נמי אין תקנה בהדחה דצריך כ"נ מיהא ואין לומר דהכי קאמר רותח אסור לאכול אף דיעבד וצונן סגי כדי קליפה ברוטב צונן דלא שייך כדי קליפה שרי הכל כמו שמבואר סימן צ"א ס"ד דזה דוחק ויש ליישב ונאמר דהני י"א סוברים כלי הנאסר ע"י מליחה נאסרת כולה ולא כ"ק דסוברין במליחה בכולה משערינן וה"ה בכלי דלא כמ"ש בש"ע סימן צ"ח ס"ד יע"ש אלא דכולה נאסר דאין חילוק בין כלי למאכל ואם כן רותח ודאי אסור לאכול דהמאכל נאסר כולו לא מיבעיא ברוטב אלא אפילו ברטיבת קצת כמו בשר דצריך כדי נטילה ואין בתבשיל לעולם ס' נגד כל הכלי משא"כ צונן לתוך חם דלדידהו בקליפה סגי וא"כ אפשר דיש ס' בתבשיל נגד קליפת הקערה ואף דכת' הש"ך בסימן ס"ט סי"ו דבקערה בסתם ליכא ס' מ"מ לפעמים יש כמו שכת' דאם יש ס' שרי אלא דזה טעות דלא מצטרפו כל התבשיל לבטל והקליפה נאסרת אלא בדבר לח כמו רוט' צונן אז ש"ד דיעבד וע' בישש"ס סי' מ"ו וס' וע"ז ופ"ב ובי"ד אבאר באורך בעזה"י בזה ודע דהש"ך כתב בסי' ק"ה ס"ק כ' דחם לתוך צונן כ"ק מיהא נאסר היינו באיסורא מגופא משא"כ באיסור בלוע אף שהוא שמן או ע"י רוטב דלא שייך אדמיקר בלע עכ"ל והנה ממ"ש הרשב"א בחדושיו כאן דקערה למ"ד אחר הדחה צוננת היא אם נתן בה רותח צריך כ"ק דתתאה גבר הרי בהדיא דאף דבר הבלוע אם הוא יוצא כמו בכלי דיוצא אף בלא רוטב אוסר מיהא כ"ק להיתר העליון אם לא שיש לחלק ו כלי לאוכל אדרבה בדבר זה איפכא מסתברא דנהי דכלי פולט איסור בלוע בלא רוטב שאין לה מה לפלוט מגופה משא"כ לענין שיהא הכלי נוח לפלוט יותר מן האוכל זה אין נראה ושם בי"ד אבאר בזה: גמרא דההיא פינכא דהוה בו ר"א ותבריה עכ"ל ופירש"י ש"ח הוה דאי עץ או מתכתו יגעילה והר"ן והריטב"א כ' דאמאי לא ינקבוה ויהא מותר למלוח בשר תירצו דטריחא מלתא ותשבר עוד תירצו דבלעה דם ושמנונית כו' וא"כ נהי שאין הבשר בולע דם שמנונית מיהא בולע ונאסר עכ"ל והר"ן לשיטתיה דסבור בשאר איסורין חנ"נ ואף במקום שאין האוסר יכול לילך אוסר הנאסר ומש"ה א"א לנקוב ולמלוח פ"ש דבשר בולע משמנוני' שפולטת הקערה וש"מ דהר"ן סובר כן וגם שמעינן מיניה דסובר דיש מליחה לכלים להפליט נמי דאל"ה אכתי אין הקערה פולטת כלל במליחה ומיהו לזה יש לומר דלכתחלה מיהא אסור כמו בדפוסי העכו"ם דאסור למלוח בה כמ"ש בסימן ק"ה בהג"ה סי"ב והיינו טעמא דלגבי דם אמרינן אגב דטריד למפלט לא בלע ומ"ה מולחין כמה פעמים בכ"מ ושרי אף לכתחלה משא"כ ציר אפשר דפולט אף במליחה מכלים ומש"ה, דיעבד שרי ולא לכתחלה.

וראיתי להש"ך בסימן ס"ט סי"ז שכתב דהא דמותר כאן לכתחלה ובסימן ק"ה דיעבד דהכי אורחי' בהדחה ולא ידענא אמאי לא דכאן אין כ"א דם משא"כ התם דיש ציר אפשר דפולט ובי"ד אכתוב מזה בעזה"י ומ"מ קשה לשיטת הר"ן דא"כ היאך מולחין

בשר בכ"מ כמה פעמים דנהי דם אין בולע מ"מ שמנונית בולע והשמנונית נ"נ בשעה שנוטף מבשר דמעורב בדם לשיטת הר"ן אף שנפלט האיסו' נ"נ ומה לי כלי מנוק' או כשא"מ וא"כ איך מולחין בכלי מנוקב דפולט ציר ובולע בשר כו' ושוב ראיתי כפ"י לעיל מיניה בר"ן שכתב בקערה שמלח בשר אסור לאכול רותחבמנוקבת דבלע שפיר והא דמותר למלוח פ"ב משום דטרוד למפלט דם וציר לא בלע דם הרי בפי' דיש מליחה לכלים להפליט אף דם ומ"ש דפינכא דר"א בלא נקובה שפיר כת' דאי נקובה אמאי תבריה למלוח בה בשר חזיא אלא באינה מנוקבת ומ"מ קשיא מה דכתיבנא אף באינה כן אלא במנוקבת היאך מולחין ב"פ דהציר זב ומעורב בדם ונ"נ ונבלע הציר בכלי ופולט אח"כ לבשר ואיך שרי למלוח ב"פ ובי"ד סימן ס"ט, אכתו' מזה: ודע שאני תמה עוד על דברי הר"ן ז"ל דאיהו כת' להדיא בספכ"ה דעיקרן של דברים דבשאר איסורין חנ"נ משום לתא דבב"ח גזרו ודוקא דרך בישול לא בע"א יע"ש והיינו במליחה לא אמרינן חנ"נ בזה וע' בש"ך סי' מ"ב ס"ק ו' וסי' צ"ב וקל"ד ס"ק י"ב וכיון שכן יש לתמוה איך כ' דמש"ה תבר' ר"א לפינכא דאף לאחר שנקבו' אסור למלוח בה דפולט ציר ובולע בשר והא הציר לא נ"נ דרך מליח' דלא הוי דרך בישול ודם אין בולע דטרוד למפלט אם לא שלכתחל' אין לעשות סוף דבר שדברי הר"ן צריך תלמוד: ודע דהרא"ש בשמעתין כ' דאינה מנוקב' אירי שמואל דא"כ איך שרי למלוח ב"פ בכלי מנוקב' עכ"ל ראיתי בס' א' נקר' מקום שמואל בי"ד סימן ס"ט בחדושיו שהק' דאין מליחה לכלים להפליט (ומה שנרא' מדבריו שם דכ"ע סביר' להו הך כללא דאין מליחה לכלים להפליט ליתא דכמה רבוואתא פליגי עלי' וע' בש"ד בסופו יע"ש) דהא הרא"ש כתב לקמן גבי טהור מליח וטמא תפל דאין מליחה לכלים והביאו הטור בסימן ק"ה עכ"ל אמת שהטור הביאו ג"כ לפסק הלכה ודוקא דיעבד ולא לכתחלה ומלח שנתון בקערה של בשר לכתחלה ודאי היתר הוא ומש"ה נ"ט בר נ"ט דהיתרא שרי הטור ומש"ה שינה וכתב בדפוסי העכו"ם דאין מליחה כו' ואף אם נאמר בדבר חריף לא שייך נ"ט בר נ"ט כדעת הרשב"א ובעל התרומות שהביא הב"י בסימן צ"ו יע"ש מ"מ הכא דאיכא תרתי לטיבותא שרי לכתחלה ומש"ה כתב הטור ולפיכך וקאי נמי אמלח הנתון בקערה יע"ש היטב אלא דב"י שם מביא בשם א"ח דאף מלח הנתון בקערת איסור דינא הכי י"ל דכתב מאחר שאין מוציא יבש ביבש וכן בש"ע הביאו כן יע"ש וכתב בפר"ח דלענין לכתחלה אמר כן אבל דיעבד אפילו רטיבות קצת דאין מליחה לכלים וא"כ שפיר כתב הרא"ש ז"ל דא"כ לכתחלה איך שרי למלוח בכ"מ דבשר לח אלא דמא משריק שריק אבל קשה מה ראיה דמש"ה שרי למלוח דטרוד למפלט לא בלע וכתי' הר"ן ובס"ק וק"ה אבאר: כתב הר"ן ז"ל והריטב"א מכאן שמעינן דנ"ט לפגם לא שרי אלא דיעבד ולא לכתחלה דאל"כ אמאי תברה לישהינהו עד למחר עכ"ל ואני העני לא ידעתי דהא גמרא ערוכה היא בע"ז ע"ו א' דלא אסרה תורה אלא בת יומא ופריך לאו בת יומא לישתרי ומשני גזירה אטו בת יומא הרי בהדיא דלכתחלה אסור וא"כ למה להוכיח מכאן היה נראה לומר דמכאן מוכח אף דבר שאין איסורו מד"ס אפ"ה אסור שאין בת יומא דל"ת דהוה גזירה לגזירה שבשלו ומליח היה דרבנן כמבואר במנחות כ"א א' ובי"ד סימן ס"ט בב"י ובפר"ח ושאר אחרונים ואפ"ה תבריה ר"א לפינכא לישהינהו עד למחר אלא ש"מ אף באיסור דרבנן אסור נ"ט לפגם וגזרינן שאינה בת יומא אטו בת יומא: ולמאן דאמר דההיא פינכא

במנוקבת איירי ואפ"ה תבריה ר"א צריך לומר דחרס היה ובלעה טובא ומשו"ה תברא ז"א דאף לחזור ולמלוח אסור דפולטת בכ"ח והא דמולחן בכלי עץ ומתכת דקשה ואין מפליט ע"י מליחה וע' בטי"ד סימן ס"ט בשם ר"פ ובחדושינו לי"ד אכתוב מזה באורך בעזה"י וע' בצמח צדק לענין נ"ט לפגם באיסור דרבנן וע' בחדושינו בסימן קכ"ב וכאן אין להאריך עוד: ובפירש"י ד"ה קערה שמלח בה בשר אסור לאכול רותח שנפלט הדם ונ"ט ראשון הוה כאיסור גמור עכ"ל משמע מדבריו דאי הוה טעם שני שלישי כגון תבשיל רותח שבלע הקערה ואח"כ פלט לתבשיל אחר אין נאסר התבשיל ואמאי האי נ"ט בר נ"ט לא שייך אלא בהיתרא ולא באיסורא ואף באלף אסורים וקערה זו אסורה מחמת דם וכפירש"י וכן כתב הר"ן ז"ל גבי דגים שעלו בקערה של בשר דבאיסורא לא שייך נ"ט בר נ"ט וא"כ קשיא והנה אני רואה שבמחלוקת שנייה אי נ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור או לאו ולדעת סמ"ק בסי' רי"ד הביאו הב"י בסי' צ"ד דלא אמרינן הכי באיסורא דקליש איסורא דחנ"נ א"כ אפשר רש"י סובר כר"א או שאר פוסקים דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין וכמו שאבאר בסימן צ"ד וע' בפר"ח ס"ק כ"ח שם שהשיג על הש"ך יע"ש ושם אבאר באורך מזה למ"ד אין חנ"נ בשאר איסורין יע"ש: ובד"ה וצנון שחותכו בסכין כו' דבולע משמנונית הסכין עכ"ל כאן תפס לשון ראשון לקמן דהא דאמר דצנון שחתך בסכין בשר אסור לאכול בכותח דסתם סכין שמנונית קרש עליו אבל במקונח שרי אף בצנון דהוה נ"ט בר נ"ט וא"כ מה פריך ליה רבא וגם אביי אמאי לא טעמיה דהוה נ"ט בר נ"ט וסכין בעין הוה וע' מ"ש לקמן: גמרא אמר ליה אביי האי היתרא בלע והאי איסורא בלע אמר ליה רבא סוף סוף היתרא דאתי לידי איסורא עכ"ל יש לראות מה עלה על דעתו של אביי לחלק בכך ולא זכר קושית רבא דמה בכך ודוחק לומר דאביי אמר היתרא בלע ומותר כשיש ס' בצנון עם הכותח נגד הסכין משא"כ אי הוה סכין טריפה היה צריך ס' נגד כל הצנון דסכין נ"נ וגם הצנון חדא דזה לא הוזכר בדברי אביי ועוד דאין מבטלין איסור לכתחלה ואין לומר דזה פריך ליה אח"כ רבא.

וראיתי לרי"ף ז"ל שגורס בשמעתין ולחם שצונן שחתך מותר לאוכלו דאפשר למיטעמי' עכ"ל והנה לא ידענא דצונן סגי בהדחה והדחה מיהא בעינן ולא סגי בטעימה כיון דאפשר בהדחה ואפשר דבדם הוא דסגי בכך ולא בשר ושאר דברים המחתך בעי נעיצה עשרה פעמים בקרקע קשה כמ"ש בע"ז וה"ה אם לא נעשה כן דאסור ולא סגי בהדחת המאכל דאגב דוחקא בלע קצת ומה אמר דאפשר למיטעמיה וכההיא דקישות גריר לבי פסקי וכמו שאבאר שם בס"ד ולקמן נאריך בה בעזה"י ואפשר שמה שלא גרס הרי"ף כגי' הספרים צנון שחתך בה כו' משום הך קושיא דאיך לא אסיק קושית רבא סוף סוף כו' אלא הגי' הוא לחם צונן ואמר אביי האי היתרא בלע ר"ל דהוה נ"ט בר נ"ט דהיתרא והא דאמר והאי איסורא בלע לומר אף אי הוה נ"ט בר נ"ט דבאיסורא לא שייך נ"ט בר נ"ט כמ"ש לעיל או יאמר דקערה שמלח בשר אסור לאכול רותח ע"י אמצעי רוטב דאין בלוע יוצא מכלי ג"כ אם לא ע"י רוטב כמו שאבאר לקמן דיש סוברים כן וא"כ הוה טעם שלישי כמו בדגים שעלו בקערה ומש"ה אמר האי איסורא בלע ולא שייך נ"ט בר נ"ט ורבא סובר נ"ט בר נ"ט דהיתרא נמי אסור כרב לקמן מש"ה פריך הכי משא"כ אי הוה גריס צנון דאביי אמר לקמן דאסור וסובר הרי"ף דאף דאין שמנונית על הסכין כפירש"י כלשון שני וא"כ קשה על אביי מה אמר האי היתרא הוא ומה בכך והא איהו

אמר לקמן דאסור כו' וע' בתוספות ד"ה אמר אביי דאיירי בסכין מקונח ואפ"ה בעי טעימה בלחם צונן דאפשר למטעמי': גמרא אמר ליה רב פפא לרבא וליטעמיה קפילא ארמאה כו' עכ"ל הרשב"א הקשה דאסור לאכול לכתחלה משמע ואיך שייך טעימת קפילא ותי' דאסור לאכול משמע אף דיעבד התבשיל אסור יע"ש ועיקר קושייתו דלכתחלה ודאי אין ליתן בקערה על סמך קפילא דאין מבטלין איסור ובשלמא התם בקדירה שבשל דיעבד מכשירין התבשיל משא"כ הכא ואף דם שבישלו מדרבנן מ"מ באיסור דרבנן אין מבטלין אלא אם נפל לתוך היתר מרובה מבטלין עד ס' כמ"ש הר"מ בפט"ו מהל' מ"א ועיין בטי"ד סימן צ"ט יע"ש והוא מגמרא דריש ביצה עצים שנשרו מן הדקל כו' משא"כ כאן והר"ן כתב דוקא דיעבד שרי התבשיל ולא לכתחלה דאין מבטלין איסור לכתחלה ודע דמהא דאמר אסור לאכול רותח ולא אמר אסור להשתמש רותח ש"מ דאף בדיעבד אסור התבשיל ומ"ה פריך וליטעמי' קפילא ארמאה ושוב מצאתי בת"ח שכתב ג"כ דמדאמר אסור לאכול רותח כו' אם מדאמר קערה שמלח בה בשר ולא אמר כלי שמלח בה בשר אסור לאכול רותח אלא ש"מ דיעבד קאמר דאסור התבשיל ודוקא קערה דהוה חם לתוך חם למ"ד דקערה לעולה חמה כדעת הראב"ד ועיין ב"י בסימן ס"ט גבי מולח בכשא"מ ולא נאסרה הקערה כ"א כ"ק על ידי מליחה כמבואר בסימן צ"ח ובשאר דוכתין וא"כ בשאר כלים התבשיל שרי דיש ששים נגד הקליפה משא"כ בקערה שהיא רחבה דמסתמא אין בה ששים נגד קליפת הקערה כמ"ש הש"ך בסימן ס"ט, יע"ש, ומש"ה נקיט קערה דיעבד ופריך שפיר וליטעמי' קפילא ארמאה ומהא דהכא אין ראיה למה שפירשתי לעיל בפג"ה גבי אמר רבא מריש הוה קשיא לי מאן טעים כו' דרש"י שכתב בעינן ששים וטעימת קפילא ככל איסורין וקפילא בלא ששים אין היתר ונגד הקערה ליכא ששים אלא כיון דאין בוודאי דליכא ששים סמכינן עלי' דאפשר דכל שאין בבירור לא סמכינן אטעימת קפילא דהקערה לא נאסרה כ"א כדי קליפה דלא כמ"ש הישש"ש בסי' פ"ב בכאן יע"ש א"כ נגד קליפת הקערה פעמים יש ששים ועיין מה שכתבתי לעיל באורך מזה: ודע עוד הא דאמר וצנון שחתכו בסכין של בשר מותר לאכלו בכותח אם טעים ליה ישראל ואמר דלית ביה טעמא היינו דיעבד שחתכו בסכין של בשר אבל לכתחלה לחתוך בסכין בשר ולאכול בכותח, אסור ומנא אמינא לה מהא דכתב הצמח צדק בסימן פ' הא דכתב בי"ד סימן צ"ט בסופו חלב שנפל למים שנתבטל ביה וכתב בתורת חטאת כלל פ"א דין י"א דלכתחלה מותר היינו אם נפל חלב למים מותר ליתן לתוך בשר אבל לא לערב חלב עם מים וליתן לתוך בשר וה"נ דכוותי' ומש"ה אמר צנון שחתךבסכין בשר מותר לאכול דיעבד שחתך וכדכתיבנא ובי"ד אבאר עוד בזה: כתב הר"ן וקשיא לי מאי קמ"ל פשיטא, היכא דטעים ישראל ואמר דלית ביה טעם בשר דשרי י"ל דה"ק דליכא קפילא ושאר גוי אין מהימן וישראל מהימן עכ"ל ר"ל דסובר דוקא קפילא דלא משקר הא עכו"ם אחר אינו נאמן וישראל נאמן ועיין בפג"ה גבי טעימת קפילא שכן הוא סברת הר"ן ז"ל אבל ליש מי שסובר קפילא לאו דוקא אלא עכו"ם מסל"ת בעינן או למי שסובר דוקא קפילא שהוא מבחין ומרגיש הטעם ביותר ועיין בישש"ש סימן ו' בש"ד סי' צ"ב וצ"ח קשה קושית הר"ן ז"ל דמאי קמ"ל פשיטא היכא דאפשר למטעמי' טעמינן והיכא דליכא עכו"ם ה"ה בישראל בעינן קפילא דוקא ומה חילוק יש בין צנון לקערה שמלח בה בשר דבתרוייהו ניתר ע"י

קפילא ומיהו למאן דבעי מסל"ת אפשר דה"ק צנון מותר בישראל ובקערה שמלח בשר אסור אי ליכא עכו"ם מסל"ת דהתם איסור הוה ובעינן עכו"ם דוקא: שוב ראיתי דאשמעינן טובא דל"ת דם שבישלו דרבנן ובאיסור דרבנן שרי טעימה כמו שכתב הרב בצמח צדק סימן מ"ז בדבר שהוא איסור דרבנן שרי לטעום מללחך בלשונו ומש"ה התיר לאומן המבשל בורית לטועמיה דהוה דרבנן דהוה נ"ט לפגם עם אפר יע"ש וכבר נתבאר זאת אצלינו בי"ד וע"ש בסימן ס"ב בטעימת הכבד יע"ש ודם שמלחו הוה דרבנן ואפ"ה אם אין שם עכו"ם אסור לישראל למיטעם דהכי בעינן טעם גמור לאכול קצת ממנו או כמ"ש הפר"ח בסימן מ"ב דצריך למיטעם הרבה חיישינן שמא יאכל יע"ש ומ"מ אשמעינן היכא דליכא עכו"ם אסור לישראל למיטעם ואין לתבשיל תקנה ועיין בתב"ש סימן מ"ב: ובתוס' ד"ה מליח אינו כרותח והא דאמרינן דטמא מליח וטהור תפל אסור היינו דגים דרפי.

קרמייהו עכ"ל וה"ה דה"מ לומר דבאוכלין נוח לבלוע יותר ע"י רתיחת מליחה ולא בכלים אלא דמשמע להו דפליג אדשמואל ואמר אף באוכלין מליח אינו כרותח וכבוש אינו כמבושל והקשה להם מברייתא איך פליג ע"ז דגים כו' ותירצו: ובד"ה האי היתרא בלע כו' לא ר"ל דהוה נ"ט בר נ"ט עכ"ל מהר"מ מלובלין ז"ל פי' דאביי אמר היתרא בלע ולא רצה לומר נ"ט בר נ"ט דאביי לטעמיה וכו' ומש"ה הוצרך לטעמא דהיתרא בלע יע"ש מ"ש ולא ניחא להו באמת לפרש דברי אביי האי היתרא בלע והוה נ"ט בר נ"ט דא"כ לא שייך והאי איסורא בלע דא"נ היתרא בלע דבקערה הוה טעם ראשון ועיין מה שאכתו' לקמן בתו' ד"ה הלכתא דגים שעלו בקערה דעת התו' בזה יע"ש: גמרא אתמר דגים שעלו בקערה כו' מפני שראיתי ספיקות רבות ועצומות בזה הסוגיא אמרתי אפרש שיחתי וירוח לי והנה יש בכאן לחקור חקירות רבות ואבארם בעזר העוזר ב"ה: החקירה האחת היא במה שיש לחקור בהא דאמרינן נ"ט בר נ"ט קליש איסוריה ואין בו כח לאסור אם הוא דווקא בדברים המתבטלים בששים וכדומה הוא דאמרינן הכי אבל בדבר דנאסר במשהו לא שייך זה א"ד דאפילו משהו לא חשוב רצונו לומר בחמץ בפסח דיש דעה דמתבטל קודם הפסח וחוזר וניער בתוך הפסח כמבואר בא"ח תמ"ב ותמ"ז באורך וא"כ בנ"ט בר נ"ט עד"מ שבישלו בשר בקדירה של חמץ ב"י קודם הפסח ומאותו בשר בולע בשר אחר ע"י רוטב דהוה וודאי טעם שלישי להיתר או בשר ראשון גופא הוה טעם שני להיתר קודם הפסח מי נימא משיגיע הפסח חוזר וניער דבמשהו מיהא איכא או דלמא דאף משהו אין בו דנ"ט בר נ"ט אין בו ממש דטעם כעיקר דאסר רחמנא זה הבא מן הממש דווקא ולא כה"ג דהוה נ"ט בר נ"ט דאף משהו אין בו ושרי בתוך הפסח כמבואר: עוד יש לי לחקור בנ"ט בר נ"ט דשייך בהיתר דווקא ולא באיסור וזה מוסכם מרוב רבוותא כמו שאבאר אח"כ אי"ה ובי"ד סי' צ"ה אבאר עוד מזה וא"כ יש לראות אי מ"ה אסור באיסורא אף בג' טעמים או מדרבנן הוא דאסור ונ"מ טובא כפי הכלל המסור בידינו ספיקא דאורייתא לחומרא וספק דרבנן להקל א"כ אי מ"ה ספיקו אסור ומדרבנן מותר עוד יש לחקור הא דאמרינן נ"ט בר נ"ט דהיתרא מותר אם הוא אף שנרגש הטעם אח"כ שרי דהוה טעם קליש או דלמא כשאין נרגש טעמא הוא דשרי דמסתמא אין כח בטעם שני ליתן לשלישי אבל אי נרגש הטעם אה"נ דאסור דטעמא לא בטל א"ד כי אסרה טעם כעיקר בטעם חשוב כמו בכלי מזמן דהוה טעם ראשון אבל טעם

קליש לא אסרה תורה ושרי כמו דגים שעלו בקערה של בשר דשרי בכותח מי נימא דווקא בסתמא הוא דשרי דאין בו טעם אבל אי נרגש הטע' בכותח אסור או דאפ"ה שרי כמ"ש דלא אסרה תורה טעם בזה דקליש הוא או דהם ז"ל חקרו והבינו דא"א לבוא כלל לידי נתינת טעם בטעם שלישי ואין במציאות כלל אי נותן טעם או לא ויש לחקור עוד חקירה אחת וגדולה היא אלי והוא דאם נאמר דהא דשרינן נ"ט בר נ"ט דהיתרא היא כהאי גוונא דגים שעלו בקערה של בשר מותר לאוכלן בכותח דטעם שני אין בו כח ליתן טעם לכותח כ"ש לקמן אי"ה אבל היכא דטעם שני גופא נאסר אח"כ אף שהיה היתר מקודם זמן איסורו מה בכך דהוה נ"ט בר נ"ט כמו חמץ בפסח שהתיכו שומן, בכלי חמץ קודם הפסח דהוה בשמן טעם שני ועדיין קודם הפסח שרי אי נאסר כשבא הפסח כיון דהשתא טעם ב' נאסר או כיון דקודם הפסח שרי תו לא גזרו עליו כיון דטעם כעיקר מדרבנן ואפילו אי הוה מן התורה אפשר דשרי כר"נ או דליתא דע"כ לא שרינן אלא היכא שהטעם שני אין כח ליתן טעם בכותח אבל בטעם שני שנאסר אח"כ אימא דאסור או לא שנא: כל אלה חברו יחדיו והיו לספיקות עצומות לאיש פחות ערך כמוני ואני בסבך העיון לא ידעתי היאך לנטות ומה אידין ביה: והנה בהתרת הספיקות האלו אומר אני דמ"ש נ"ט בר נ"ט דהיתרא מותר יש להוכיח דאפילו משהו לא חשיב מדכתב הריטב"א ז"ל בחדושיו כאן בהא דגריר לבי פסקי דכוותיה לענין חמץ בפסח דגים שעלו בקערה של חמץ בין לבישול בין למליחה קודם זמן איסורו מותרים תוך הפסח דהוה נ"ט בר נ"ט דלא חשיב איסור כלל ואף דחמץ בפסח במשהו לית לן בה דכל כה"ג לא חשיב כלל טעם בשלישי וכבר נתבטל גם בשני קודם הפסח דקיי"ל קודם זמנו בששים וכן עמא דבר עכ"ל העתקתיו מפני שיש צורך בה לענייננו דמשמע מדבריו דנ"ט בר נ"ט אין בו כח ליכנס בשלישי אף משהו מדכתב דלא חשיב איסור כלל וכן מדכתב ואף דחמץ בשלישי לא חשי' משהו כלל הרי יראה דאפילו משהו לא הוי ומה שכתב דבכה"ג לא חשיב דאיכא בשלישי חמץ יראה לי דה"ק מפני שכתב דגים שנתבשלו בכלי חמץ וסובר דע"י בישול במים חשי' טעם שלישי בדגים מן הכלי למים וממים לדגים ואין בו כח לכנו' בשלישי דסובר דזה הוה טעם שלישי כמ"ש מקודם בשם הרמב"ן ז"ל דאם הודחה קערה חולבת עם בשר דשרי מה"ט דמן הקערה למים ומים לקערה שניה ואף שיש לחלק כמו שאבאר לקמן אי"ה מ"מ סובר הריטב"א דבבישול הוה כה"ג טעם שלישי כמ"ש בש"ד ובשאר פוסקים ובתוס' כאן ד"ה הלכתא דגים יע"ש ומ"ש וכבר נתבטל גם בשני רצה לומר אף אם מלחו דגים בכלי חמץ קודם הפסח כמ"ש מקודם בין לבישול ובין למליחה ובמליחה ליכא אלא טעם שני מן הקער' לדגים מ"מ הרי כבר נתבטל בדגים קודם הפסח דסובר אין חוזר וניער בתוך הפסח אלא שיש להסתפק בדבריו אם ר"ל דיש ס' בדגים נגד חמץ שבקערה דמשערינן באומד יפה כסברת הראב"ד שהביאו הב"י בסי' צ"ד וצ"ח או היכא דהיתרא בלע או דמשתמשין חמץ דבר מועט בקדירות ועיין בפסחים דף ל"א ע"א בתו' שם ד"ה קדירה יע"ש או דרצה לומר דבשני נתבטל היינו דמן הקערה לדגים היה טעם שני להיתר ועדיין קודם הפסח ואף לאחר הפסח ובתוך הפסח איסור הוא מ"מ ה"ה בנתבטל קודם הפסח דנהי דטעם שני משהו אית ביה דשלישי אף משהו אין בו אבל שני משהו אית ביה מ"מ נתבטל קודם הפסח ואין חוזר וניעור בתוך הפסח וכה"ג בקדירה שבישלו אתמול שלמים מבשל היום

אף שממעט באכילתן שרי משום דמצי למיכל עד למחר דהוה נ"ט בר נ"ט דהיתרא מקדירה לשלמים של היום ועדיין היתר ושוב נתבטל ותו אין בו כח וכמ"ש התו' ד"ה והלכתא דטעם שני הוא והיתר הוא קודם שיבוא לידי איסור ועיין מ"ש בתוס' שם ובספק ה"ד אי טעם שני נאסר אח"כ אי הוה אסור: ודע שראיתי להב"י בסי' צ' דטעם דבאסורא לא הוה נ"ט בר נ"ט משום דחנ"נ בשאר איסורי והוה כולו איסור ועיין בש"ד סי' נ"ה ונ"ו ופ"ה וכן ראיתי לאו"ה כלל ל"ד דבאיסור לא אמרינן נ"ט בר נ"ט דחתיכה נ"נ ואף שיש כמה טעמים אוסר יע"ש היטב וא"כ ע"כ מוכח מדבריהם דנ"ט בר נ"ט דהיתרא דשרי דנתבטל ומשהו מיהא אית ביה לעולם דאל"ה אלא שאין כח כלל לצאת מן השני לשלישי או דטעם כזה לא הוה טעם כלל וכמו שאבאר לקמן וכמאן דליתא דמי א"כ אמאי באיסורא לא מהני נ"ט בר נ"ט דהא אין הנאסר יותר מן האוסר וכ"מ שאין האוסר יכול לילך אין הנאסר יכול לאסור וכ"ת דסבירא להו להסמ"ק ואו"ה דהנאסר אוסר יותר מן האוסר ליתא שהרי בהדיא כת' או"ה כלל ל"ד וכ"ד בשם, סה"ת וסמ"ג דהמלח אין אוסר הבשר בשעת מליחה דאין הנאסר אסור אלא במקום שהאוסר יכול לילך שם וכן הוא פסק כן שם להלכה וא"כ איך פסק בכלל ל"ד דבאיסורא לא הוה נ"ט בר נ"ט דחנ"נ אלא ש"מ דנהי דטעמא ליכא מ"מ משהו איכא אלא דבטל בששים ומ"ה באיסורא אף שיש כמה טעמים לא מהני דהאוסר בעצמו יכול לילך שם משהו עכ"פ וכיון שכן חנ"נ ואוסר דזה הכלל כל שהאוסר יכול לילך בעצמו משהו צריך שיעור גדול נגד כל החתיכה דנ"נ כמבואר בדוכתי טובא וגם הסמ"ק גופא סובר כן כמה פעמים דאין הנאסר יותר מאיסור דלא כסברת הר"ן ספ"כה ובסי' ק"ג הביא הב"י דבס' שמ"ק טלה דאמבישל מים בקדירה של איסור תוך מעל"ע ואחר מעל"ע לבישול האיסור בשלו בו כת' דיש להקל מפני שאין האוסר בעין והיינו מפני שאין הנאסר יותר מן האוסר ובחדושינו לי"ד הארכתי בזה וא"כ ע"כ דיש משהו עכ"פ וא"כ בחמץ בפסח דהוה במשהו למ"ד חוזר וניער יש לאסור וכה"ג טובא ועיינתי ברשב"א בחדושיו כאן ומלשונו אין שום הכרע אי' יש כח להפליט אלא דבטל במיעוטו או דאין בו כא להפליט ואף משהו אין בו יע"ש היטב בזה: עוד ראיתי להריטב"א ז"ל שכתב לעיל מיניה ד"ה דגים וז"ל דהוה דגים נ"ט בר נ"ט ומותר לשמואל אע"ג דיהיב טעמא משום דאיקליש איסורא ואפי' כריח' דבשרא לא אשיב עכ"ל מלשון זה יראה דיש לומר דהטעם יוצא לשלישי או יותר אלא דלא חשי' טעם כלל כה"ג ולית לן ביה וזה שאמר אפי' כריח' דבישרא לא הוה דלא הוה משהו דנהי טעם כעיקר מ"ה היינו טעם ראשון כמו גיעולי נכרים וכדומה אבל טעם שני לשלישי תו לא.

חשיב טעם למיסר אחר כך ומ"מ קשה ממ"ש לעיל ודע דממ"ש אף דיהיב טעמא מצינו לומר דיהיבי טעמא היינו שטעם הבשר נרגש בדגים או אף דנרגש בכותח נמי דלא חשיב טעם נהי דהתורה גלתה טעם כעיקר בכלי מדין זהו שהתבשיל קיבל טעם מן הראשון שבקדירה אבל ביותר אין לחוש לטעמא כלל דאיקליש ואף אי נרגש הטעם שרי וכנראה מפשט לשון הריטב"א שכתבתי כאן וא"כ אף באיסורי משהו שרינן דלא חשיב כלל טעם כדכתיבנא והא דכתב נמי הריטב"א בד"ה גריר לבי פסקי דלא חשיב כלל חמץ בשלישי נמי מה"ט דאף שיוצא לשלישי לא חשיב טעמא כלל דאיקליש ולא הוא טעם.

כעיקר ועיין בר"ן כאן ולקמן אכתוב בדבריו: וראיתי להיש"ש בסי' ס"א שכתב והרא"ש כתב לקמן אסור לאוכלו בכותח (אצנון קאי) הוא בלא טעימה ואינו ר"ל דצנון אגב חורפי' יהא אסור בטעימה (היינו אף בטעם ומרגיש הבשר בצנון) ודגים אפילו בטעימה שרי, דמה בכך דדגים אין חריפין מאחר דיהבי טעמא ומורגש בתוכו למה לא יהא אסור כמו בצנון אלא ודאי קודם טעימה קאמר כן כתב הרא"ש להדיא דגבי דגים מותר בלא טעימת ישראל קודם נתינתן לכותח משום נ"ט בר נ"ט ובצנון עד דטעים ואין שחולק בין דגים לצנון אלא דגים א"צ טעימה וצנון צריך אבל כל שמורגש טעם הבשר אסור והנה הנראה מכוונת דבריו דנ"ט בר נ"ט דשרי לאן משום דאין כח לצאת מן השני לשלישי אי אף דיוצא לא הוה טעם חשוב כיון דאיקליש איסור' כולי האי אלא כך הוא עיקרן של דברים לדעתו ז"ל דמסתמ' אין בו ליתן טעם לג' וכבר נתבטל בשני ולכך א"צ לטועמו כדי נתינתו לכות' דמסתמא אין בו כדי ליתן טעם בכותח דצנון דהוה כממשו של איסור משום חורפיה צריך לטועמו וקודם אם יש טעם אסור ואם לאו מותר.

ואיני יודע היאך יאמר זאת דנהי דנאמר כל שהוא היתרא מסתמא בטל בשני בס' כמו הכ' דגים שעלו דבקערה ראשון ובדגים ב' א"כ אף באיסורא נימא הכי ומ"ש איסורא מן היתרא ועוד דבשני ודאי יש בו טעם: כמו שאבאר לקמן אי"ה ומה שהביאו ראי' מלשון הרא"ש יש ליישב ובי"ד סי' צ"ה אכתוב מזה באורך עוד ראיתי מ"ש שם מהרש"ל דבצנון אף אי טעים וליכא טעמא אסור לאוכלו בכותח דלכתחלה אסור דס"ס טעם משהו איכא לא ידענא להולמו כיון דליכא טעמא הרי נתבטל כדין יבש ביבש חד בתרי היכא דליבא טעמו ותן אין שייך אין מבטלין איסור לכתחלה דביטולו לאו בכותח הוה אלא בצנון ואין לומר דסובר דשני דברי' של היתר ן מבטלין זא"ז זה לא ניתן להאמר כלל דא"כ חמץ קודם הפסח דבטל בס' וכן הוא בי"ד בסי' צ"ט בסופו דהיתר בהיתר בטל הוא וראי' ממתני' פ"ב דכלאים צמר גמלים שטרפן כו' ועי' בפר"ח שם וכן מבואר מכל הפוסקים וא"כ ודאי דשרי בצנון כה"ג ולא הוה מבטל איסור לכתחלה ובפר"ח סימן צ"ה ס"ק ג' כת' מותר לאכלן בחל' פירוש אף שנרגש טעם בשר בדגים דאי ליכא טעמא פשיטא אלא דאיכא טעם כיון דהוי ב' טעמים של היתר הוקלש הטעם ואין בו כח לאסור עכ"ל הרי כמ"ש ולא הזכיר כלל מדברי מהרש"ל ביש"ש ומ"מ הא לא כתב דאין בו כח לכנוס בשלישי ויש לפרש דר"ל דאין בו כדאי לאסור דקליש איסורי' או דאין כח לצאת כלל וכבר כתבנו מה שיש לע' בזה וסיים שם באיסור בכמה טעמים דטעמא לא בטל ולקמן אבאר: ודע דהר"ן ז"ל כתב וז"ל והוי יודע שלא שרינן נ"ט בר נ"ט אלא בשל היתר כבשר בחלב כיון דטעם שני של היתר הוא נקלש טעמו לא חשוב למיסר אבל באיסורא כל היכא דאיכא טעמא אוסר עד סוף העולם עכ"ל מדבריו אתה רואה דכל היכא דכמה בעי יכול להתפשט הטעם עד אלף אלא דבאיסורא אסור בהיתרא שרי דאי דנימא דאין בו כח להתפשט יותר אם כן באיסורא נמי או דבטל מיהא בששים אלא דיכול להתפשט יותר ואפ"ה שרינן בהיתרא ולא באיסור וכן כתב איהו לקמן וזה לשונו ועוד מה דשרינן נ"ט בר נ"ט לאו משום דסברינן שהטעם עד השלישי מתפשט דא"כ באיסורא נמי נימא הכי דלמאן דלית ליה בשאר איסורין חנ"נ כו' הלכך דוקא כשטעם שני עמד בהיתר יע"ש היטב והנה יראה מדבריו בודאי דמתפשט יותר עד אלף אלא דבהיתרא שרינן ולא באיסורא ומ"ש למאן דלית ליה חנ"נ בשאר איסורין

הוא לומר דאלו למ"ד חנ"נ א"ש דבאיסורא לא שייך לומר נ"ט בר נ"ט כמ"ש לעיל בשם סמ"ק סי' רי"ד והביאו הב"י בסימן צ"ד וצ"ה יע"ש ולפי זה נחזי אנן בספק השני באיסורא אי הוה מ"ה או מדרבנן הנה למ"ש בשם סמ"ק ואו"ה כלל לצד והבאתיו לעיל דמש"ה לא אמרינן נ"ט בר נ"ט באיסורא דחנ"נ הוה דרבנן בשאר איסורין משום בב"ח כמ"ש הר"ן ספכ"ה והבאתי, ואם כן הולכין בספיקן להקל בשאר איסורין עד"מ קדירה שבישלו בה איסור וקנחה יפה ובישלו בה מים ואחר כך תחבו כף לתוכו ואח"כ תחבו הכף לקדירה כשירה ונשפך ואין אלו יודעין אם היה ששים שרי אף בא"מ כיון דחנ"נ הוה דרבנן אבל לטעם הר"ן ז"ל דהוה דאורייתא ולא דרבנן לא ידעתי מה אידון ביה דלכאורה אין מקום כלל לחלק בין היתרא לאיסורא למאן דלית לי' חנ"נ בשאר איסורין דאי מתפשט הטעם עד אלף אלא דהטעם קליש כזה לא אמרה תורה דליהוי טעם כעיקר מאי שנא היתרא מאיסורא וכי היתרא נביא הוא דאיקליש איסורא ולא באיסור' ולא ידעתי טעם נכון כלל לחלק בין היתרא לאיסורא אם לא נימא דמדרבנן הוא דגזרו כיון דהוה איסור שוב אינו יוצא מידי איסורו לעולם וכבר כתבנו מזה בחדושינו לי"ד סי' צ"ה יע"ש ולפי זה ה"ה למ"ד חנ"נ לא אמרינן הוה דרבנן אלא דמסתפינא לומר כן.

והנה יש לומר דבב"ח מש"ה שרינן דמדלא אסרה תורה אלא דרך בישול ולא בכבוש וכדומה ש"מ דבעינן טעם ממש ומש"ה בטעם שני שהוא קליש אין בו כח ליתן טעם בבשר או בחלב משא"כ בשאר איסורין שוב ראיתי שזה ליתא דא"כ בחמץ בפסח או בכלי המקדש דחשבינן נ"ט בר נ"ט דהיתרא כמ"ש התו' ד"ה הלכתא וכמו שאבאר לקמן בעזה"י א"כ אמאי בכה"ג הוה טעם קליש ולא בשאר איסורין דכאן לא גלתה התורה כלום.

ועדיין יש לנו לומר דודאי טעם שני אין בו כח ליתן טעם בשלישי ולא זה הוא. טעם כעיקר האמור בכלי מדין דשם קבלה קדירה טעם מגוף האיסור ונותנת טעם חשוב לתבשיל משא"כ ליתן כח בשלישי אלא דמ"מ טעמא הוה דלא ליבטיל חד בתרי כדין יבש ביבש מקרא דאחרי רבים להטות כיון דניכר ונרגש הטעם דחיך אוכל יטעם ובדבר הניכר לא שייך ביטול וכמ"ש הרשב"א בחדושיו בסוגי' בזרוע בשילה בשם הראב"ד ז"ל כה"ג יעוין שם ומש"ה כל היכא דאיכא טעמא באיסורא לא שייך ביטול ונהי שאין ההיתר נהפך לאיסור מ"מ התבשיל אסור שיש בו איסור משא"כ בשר בחלב וכדומה שאין כח בטעם שני ליתן לשלישי עד"מ קדירה שבישלו בה חלב ואח"כ דגים בטעם השני של דגים אין כח לכנוס ולאסור הבשר דלא הוה טעם חשוב ואף דנרגש הטעם חלב מ"מ כ"א בפ"ע היתר הוא ועל התערבם יחד אין כח בשני ליתן טעם בשלישי ומ"מ טעם זה אין מתיישב בחמץ בפסח ובקדשים וכדומה דלו יהיה טעם האלף כוון דבעצמו הוא האיסור לבסוף ולא בטל אסור ומה לי בהיתרא או באיסו' אלא משמע ודאי דהוה דרבנן באיסורא וכיון שכן יש לצדד ולהקל בספיקן כדכתיבנא דהוה ספק דרבנן ולהקל בכה"ג אף באיסורא ועי': ומעתה מ"ש בספק השלישי אם הא דאסרינן באיסורא שרינן בהיתרא הוא בלא נרגש טעמא הא בנרגש טעמא אסור או לאו הנה מדברי הר"ן והפר"ח נראה אף דנרגש טעמא שרי בהיתרא אי הוי נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא קודם שבא לידי איסור דקליש טעמא ואין שם בשר בחלב ראוי לחול עליו וכדומה ואפשר דטעם כעיקר מכלי מדין ילפינן הוא כשקיבל טעם מראשון מ"מ אין תלמיד כמוני מכריע ואי"ה

בי"ד בס' צ"ה אאריך בזה בעזה"י אבל החקיר' הד' יש לעיין בה טובא דודאי נראה דנ"ט בר נ"ט דשרי אלא שאין כח בשני לכנוס בשלישי או דקליש כולי האי אבל בטעם שני גופא ודאי חשיב ממש וא"כ יש לתמוה אמ"ש התוס' ד"ה הלכתא דמש"ה אמרינן דכל יום נעשה גיעול לחבירו מותר לבשל שלמים ולא הוה ממעט באכילה דהוה נ"ט בר נ"ט וכן בחתיכ' שומן בכלי חמץ הוה נ"ט בר נ"ט ומה בכך כיון דטעם השני אח"כ נאסר הוא ובטעם השני ודאי יש בו ממשות דאל"כ היאך תמצא איסור טעם כעיקר בכלי מדין דהוה טעם שני ואן לומר דווקא איסורא ולא היתרא דמ"ש ועוד אין לומר טעם כעיקר חידושא ואן לך בו אלא חידושו איסורא ולא היתרא חדא דמאי חידושא ועוד הא תנן קדירת שבישל בה בשר לא יבשל חלב ואם בישל בנ"ט אלמ' טעה שני בהיתר' נמי הוה ממש ואינלומר דזה הוה מדרבנן דזה לא ניתן להאמר כלל סוף דבר דנראה לכאורה דלא התירו אלא מן קערה לדגים ומדגים לכותח אין כח לאסור ואף אי תימא שטעם הכותח נבלע בדגים אפ"ה איכא למימר כיון שכל א' בפ"ע היתר הוא ולא אסרה תורה אלא כשיתן הבשר טעם בחלב או להיפך וכיון שכן כבר איקליש טעמיה בדגים קודם שבא טעם החלב ואין בו כח ליתן טעם בכותח הנבלע בדגים ג"כ וכן הרמב"ן בפירוש על דברי סה"ת הביאו הרשב"א בחדושיו והר"ן דלא אמרינן שכותח הנבלע בדגים יהא אוסרן וכן בדין לפי שאין בשר שבדגים או במים אוסרן עד שיתערבו עם החלב ויתנו טעם זה בזה שאין בשר בחלב אוסר לעולם עד שיתן טעם יע"ש הרי בהדיא כמ"ש אבל טעם שני גופא שהיה היתר ואח"כ נאסר לא ידענא אמאי לא הוה איסור ממש דהוה ממש וכההיא דקדירה שבישל בה בשר ואח"כ חלב בנ"ט דהנראה שהוא מ"ה וכמ"ש בסמוך ואף שכתב הרשב"א ור"ן בשם י"מ דטעם שני נמי שרי לשמואל מהא דדייקינן דאמר רב יהיב טעמא כולי האי דשייפא ביצעא טעם ראשון ומקערה לתבשיל אלמא לשמואל אף כה"ג שרי יע"ש הא הקשו התם מקדירה שבישל בשר לא יבשל חלב ותי' דהתם בישול פליט טפי והכא עלו דוקא כו' וא"כ בההיא דזבחים דנתבשלו ודאי אסור כה"ג ובחמץ לפני הפסח בנתבשלו אוסר אח"כ דטעם שני איסור הוא.

לכן אני אומר דדברי התוספות כאן שכתבו דכל יום נעשה גיעול לחבירו דהוה נ"ט בר נ"ט לא זכיתי להבין דבריהם הקדושים ומש"ה בשומן שהתיכו בכלי חמץ קודם הפסח בבת יומא אסור מדינא תוך הפסח וכמ"ש בא"ח סימן תמ"ז ס"ה דמדינא אסור כמ"ש ועיין במ"א ומ"מ נראה לי הטעם דאין אוסר טעם שני לכותח הנבלע בדגים דכ"א היתר בפ"ע ואין אוסרין עד שיתן א' טעם לחבירו ואין כח בשני ליתן כח לשלישי משא"כ בטעם שני דהוה אחר כך איסור אין להתיר בזה: ואכתי לא הונח לי גם בזה דמ"מ טעם הכותח שהוא חלב ממש נבלע בדגים יתן טעם בבשר הנבלע בדגים ונהי שאין כח בבשר הנבלע בדגים שיתן להחלב טעם מ"מ הכותח שהוא חלב ממש יתן טעם בבשר דהוה ממש ואסור וצ"ל דמ"מ לא חל עליו שם בשר בחלב דכבר איקלש טעמא דבשר ולא אסרה תורה אלא כשכל א' יכול ליתן טעם בחבירו משא"כ הכ' דבשר אין בו ליתן טעם בחלב לא אסרה תורה וכן אני אומר שהתורה אסרה בשר בחלב שנתנו טעם זה בזה וכאן החלב המעורב עם בשר אין חל עליו שום איסור דהבשר אין בו כח ליתן טעם בחלב מש"ה לא אסור גם הבשר והבן זה אבל אין לומר כלל שנתבטל הבשר בטעם השני מיד דליתא כמו שהוכחנו בראיות בדורות לעיל: והא דכל יום נעשה גיעול לחבירו

הינו כמ"ש התו' בסוף דמן התור' מין במינו ברובא ומדרבנן בעינן ששים ובמקדש אוקמא אדאורייתא ומש"ה שרי לבשל שלמים בשל חטאת כמ"ש התו' כאן מה"ט ג"כ ולא משום טעם שני של היתר דמה בכך סוף סוף נעשה איסור לאחר זמן איסורו ונהי דקליש שאין בו ליתן טעם לשלישי מ"מ הוא גופא איסור הוא כמו בגיעולי עכו"ם דציותה התורה להגעיל דאל"כ היה התבשיל נאסר אף דהוה בו טעם שני דודאי מ"ה אין לחלק בין היתרא בלע ובין איסור' בלע ומכ"ש לפי מ"ש סמ"ק בסימן רי"ד ואו"ה כלל ל"ד דטעמא מדרבנן לא אמרינן בשאר איסורין נ"ט בר נ"ט דחנ"נ וזה הוה דרבנן בשאר איסורין כמ"ש הר"ן בספכ"ה אלא ע"כ דטעם שני הוה ממש אלא שאין בו כח יותר לאסור ליתן לשלישי טעם ובי"ד אבאר בזה: ודע דבזבחים פ' דם חטאת צ"ה וצ"ו דכ"ח צריך שבירה ומתכת הגעלה מריקה ושטיפ' ולכאור' קשיא דמ"ה מין במינו ברובא בטיל ומדרבנן בעינן ששים בלח ודבר הנבלל יפה א"כ למה הצריכה תורה שבירה והגעלה והא מ"ה ברובא בטיל והייתי אומר דגזירת הכתוב הוא דצריך מריקה ושטיפה ושבירה בכ"ח ולא משום בלוע דנותר אלא שראיתי להרא"ש בסוף ע"ז דלמ"ד נט"ל לא הוה אלא מע"ל א"ש כפשוטו דהתורה הצריכה להגעיל כ"מ ולשבור כ"ח משום נותר שבו שלא יפלוט בתבשיל יע"ש וא"כ אכתי ק שום איסור לבשל מן התורה אף לאחר שנעש' נותר ואי אמרינן דאסור לבטל איסורין מ"ה כמ"ש רש"י ז"ל בההי' דזרוע בשילה שכת' חדוש הוא דמ"ה שרינן לבטל איסור יע"ש א"ש דמש"ה הוצרך מריקה ושטיפ' וכ"ח שבירה דאסור לבטל איסור לכחחלה מיד שנעשה נותר ואף דנט"ל מ"מ כיון שחל עליו שם נותר כמ"ש הרא"ש בסוף ע"ז יע"ש היטב אבל אי אמרינן דמ"ה מותר לבטל איסור לכתחל' אלא מדרבנן אסור על כרחך דגזירת הכתוב הוא דצריך מריקה ושטיפ' בכ"מ ושבירה בכלי חרס כדכתיבנ' ולא מטעם נותר אמנם כ"ז לרבנן אבל לר"י דמין במינו מ"ה לא בטל א"ש כפשוטו דמש"ה צותה התורה להגעיל ולשבור משום נותר ואה"נ דלא צותה התורה להגעיל ולשבור אלא לאחר זמן איסורו שנעשה נותר כמ"ש רש"י שם זבחים צ"ה וצ"ו ורא"ש בע"ז: והנה במאי דאמרינן צ"א ע"ב לעיל אמר אביי לא נצרכא אלא לטעם כעיקר כו' אלא לר"י דמין במינו לא בטיל כו' וליגמר מיניה כו' ומה קושיא דמשום הכי לא גמיר ר' יהודא מיניה דקשיא ליה אמאי צותה התורה לשבור בכ"ח ולהגעיל בכ"מ והא מין במינו מ"ה ברובא בטל אלא ש"מ דלא בטל ומיהו יכולים לומר ליגמר מיני' דבס' מיהא בטל וכמ"ש הרשב"א שם בחדושיו דמש"ה צותה התורה להגעיל ולשבור דודאי אין ס' נגד כל הכלי אבל אם נאמר דהא דפריך וליגמר מיני' דברוב' בטל דמין במינו אי ברובא או באלף לא בטל דליכא טעמא ועיין בחדושיו לא א"ש וצריך לומר כפירש"י שם דאין מבטלין איסור מ"ה א"ש דפריך וליגמר מיני' ובזה יש להוכיח דאף דברים האוסרים במשהו אפ"ה נט"ל שרי בהו דלא כיש מי שסובר בא"ח סי' תמ"ז דנהי דעת קצת פוסקים דבפסח וכדומה לא שייך נט"ל דבמשהו הוא ורצה לומר והוא שאין נותנין טעם בתבשיל מ"מ משהו מיהא איכא והוה כיבש ביבש דאסור בפסח דא"כ מה פריך דלמא טעמא דר"י מהכא דחזינן דצותה תורה להגעיל ולשבור במקדש ואמאי ימתין עד שנט"ל או למ"ד לינת לילה פוגמת אמאי הצריכה התור' שבירה והגעלה בחטאת כקושית הרא"ש דלא משכחת ליה כלל דחטאת נאכל ליום ולילה וא"כ אימת עבד להו אי מבשל בקדירה שבישל, היום לא נותר הוא

ואי למחר הוה נט"ל דלינת לילה פוגמת אלא ש"מ דבדברים האסורין במשהו לא שייך נט"ל ואסורין מן התורה כמו שאבאר לקמן באורך אי"ה ומש"ה צותה התורה להגעיל דמין במינו הוא דמבשלין בו בשר חטאת ושלמים ולא שייך לומר סלק את מינו כמי שאינו לא מיבעי' בכלים שלא נתבשלו עם מים אלא בצלי קדר ושפוד ואסכלה וכדומה אלא אפילו כדרך בישול עם מים ממש אפ"ה אפשר דאין במים רובא נגד הבלוע בכלי ואין להאריך ועיין בפר"ח צ"ט שכתב בשם הרשב"א ור"מ בפט"ו מהל' מ"א ולא זכר דעת רש"י דכתב חידוש דאסור לבטל כו': ודע דכל מה שכתבנו דאי אין מבטלין איסור לכתחלה א"ש דצותה התורה להגעיל ולשבור אף דמין במינו ברובא הוא אי אמרינן כה"ג הוה מבטל איסור כמ"ש בפר"ח בי"ד סי' קכ"ב ושאר אחרוני' וכן הוא בסי' צ"ט אבל לדעת הרשב"א ומביאו הטור בסימן קכ"ב דאיסור מועט שנבלע לתוך כלי ודרכו להשתמש בו בשפע שרי לבשל בתוכו ולא הוה מבטל איסור כיון שאין כוונתו לבטל איסו' יע"ש א"כ ודאי שרי לבשל מ"ה אף לאחר שנעשה נותר ולא מיקרי מבטל איסור כיון שאין דעתו אלא לבשל בכלי ולא להכשיר את הכלי או לבטל האיסור הנפלט ממנו כמה שכתבנו גם מההיא דנ"ט בר נ"ט דהיתר' אי אמרינן דבטל אלא דמשהו מיהא איכא יש לראות היאך מבטלין איסור לכתחלה אלא כיון שאין מתכוין לכך לא הוה מבטל איסור לכתחלה: ועוד אני תמה על מ"ש התוספות כאן ד"ה הלכתא בזבחים צ"ו ד"ה ואם טש דמין במינו ברובא מ"ה בטיל ובמקדש אוקמוה אדאורייתא דכפי הנראה בקדשים לא בטל מדינא מין במינו ברובא דכתי' בחטאת וכל אשר יגע בבשרה יקדש ואף במינו כמבואר בזבחים פד"ח ובר"מ פ"ח מהל' מעה"ק דשלמי' עם חטאת יאכל כחמור שבהן דהוה מין במינו בשר עם בשר וכדומה ודאי נראה דבר הנבלע באחר שיש באותו שנבלע בו רוב נגד הבלוע והחוש יעיד על זה ואפ"ה יאכל כחמור שבהן וכן לעיל צ"ח ב' בהא דאמר רבא לא, נצרכא אלא לטעם כעיקר יע"ש היטב וכיון שכן נראה ודאי דבקדשים לא בטל מין במינו ברובא וכן נראה מדברי הר"מ ז"ל שם בפ"ח וא"כ איך אוקמי' אדאורייתא עוד אני תמה בההיא סוגיא דנזיר דאמרינן נזיר וחטאת לטעם כעיקר וחטאת מנזיר לא גמרינן דאפילו חרצן אסור לי' ומאי קאמר והא חטאת צריכה לומר אף אין במינו דאינו בטל דאלו בנזיר, טעם כעיקר בא"מ שאם שרת פתו ביין כו' ומש"ה דאיכא טעמא לא בטל משא"כ בחטאת דמין במינו הוא כדאיתא בזבחים צ"ז ב' חותך מקום פעפוט יעוין שם: עוד ראיתי לבאר לך מ"ש הר"מ ז"ל שם בפ"ח דכ"ח צריך שבירה הוא בחט' ולא בשאר קדשים וסובר דמתניתין חומר בחטאת מק"ק בדף צ"ג ב' אשבירה נמי קאי ובצ"ה ב' אחל ק"ק וק"ק לענין מריקה ושטיפה ולא תנן לענין שבורה בכ"ח ועיין בלח"מ ותי"ט והקשה הבה"ז דא"כ איך אמרינן בכמה דוכתין דאין כ"ח יוצא מידי דופיו לעולם והא בשאר קדשים מהני הגעלה יע"ש גם בצאן קדשים לא תי' יפה כמו שאבאר לקמן אי"ה ואני בעניי לא ידעתי למה חרד שמואל כל החרדה הזאת הוא, רבינו הגדול בעל בה"ז דאמאי לא דר"מ לשיטתו דמריקה ושטיפה הוא עקב אכילה רצוני לומר הוא לאחראכילה הראוי לאדם בבוקר או בעת צהרים ולאחר אכילה הצריכה התורה מריקה ושטיפה בכ"מ ושבירה בכ"ח כי כן יסד המלך וכמ"ש הר"מ ז"ל בהלכות אלו שם הי"ד וכמ"ש בפי' המשניות אשר לו על מתניתין דר"ט אומר יבשל כל הרגל יע"ש וכמו שאבאר לקמן אי"ה וכיון שכן ה"ה מה שצותה התורה לשבור כ"ח הוא

לאחר אכילה מיד ולזה אמר הר"מ ז"ל ששבירה אינה נוהגת אלא בחטאת אבל בשאר קדשים וודאי כ"ז אכילת בשר ראשון רשאי לבשל בו בשר אחר או אותו בשר ואין צריך אחר אכילה ראשונה שבירה כמו בחטאת דהתם גזירת הכתוב הוא ומשום זה אמרה מתניתין חומר בחטאת כו' ואשבירה נמי קאי דלא כפירש"י שם דאכיבוס קאי יע"ש אבל וודאי מריקה ושטיפה בעינן בכ"ח בשאר קדשים דלא עדיף ממתכות דשאר קדשים בעינן נמי מריקה ושטיפה כדתנן במתני' אחד ק"ק ואחד שאר כו' והר"מ פסקה להלכה וענין המריקה ההיא מבפנים בחמין וצונן מבחוץ ואף שלא ע"י אור כמו שאבאר אי"ה לקמן זה ולא להפליט האיסור שבתוכו דהא עדיין זמן אכילה ראשונה היא ואפשר גם בשר ראשון הוא מבשל ואפ"ה לאחר אכילה הראויה לאדם כמש"ש הרע"ב ותי"ט גזירת הכתוב דצריך מריקה ושטיפה ושבירה בכ"ח ושאר קדשים אינו כן אלא מריקה ושטיפה צריך להסיר שומן הנדבק מבפנים וחוץ ולא להסיר ולהפליט הבלוע מתוכו דאין צריך דעדיין כולו היתר ואה"נ דמודינא לאחר זמן איסורו שנעשה נותר אין רשאי לבשל בכ"ח אף ע"י הגעלה בשאר קדשים דאין יוצא מידי דופיו לעולם וסיבת אין יוצא מידי דופיו לעולם שאמרו חז"ל הוא מדחזינן דהקפידה התורה בכ"מ למרוק ולשטוף וכ"ח בשבירה ש"מ דאין יוצא מידי בלוע ומש"ה החמירה התורה ג"כ לענין מריקה ושטיפה שלא להני בכ"ח וכה"ג כתבו התו' בפרק ד"ח ד"ה עירה יע"ש ופסחים ל"א ב' ד"ה התורה יע"ש וא"כ אין בזה תלונה על הר"מ ז"ל כלל ותו' ורש"י לשיטתייהו אזלי שם דסבירא להו דלא צותה התורה להגעיל ולשבור אלא לאחר זמן שנעשין נותר ואם כן הא דאמרינן אין כ"ח יוצא מידי דופיו לעולם ולא מהני לה הגעלה ע"כ דאף נשאר ביה כל הבלוע דאי משהו אית ביה אמאי לא יגעיל ויבשל אח"כ ואי דאין מבטלין איסור לכתחלה הא לרשב"א כה"ג לא הוה מבטל איסור לכתחלה כמ"ש הטור בסימן קצ"ג וצ"ט אלא דלא מהני לכ"ח כלל הגעלה ונשאר כל הבלוע בתוכו וע"כ זה חומר בחטאת אשבירה לא קאי אלא אכיבוס משא"כ להר"מ ז"ל וכדכתיבנא: ודע דהתו' בזבחים צ"ו א' בד"ה ממתין כתבו דלר"ט ע"כ לאחר שנעשה נותר מדאמר כל יום נעשה גיעול לחבירו ולר"מ י"ל דבהא פליגי ר"ט ורבנן דלר"ט מה שהזקיקה התורה להגעיל הוא לאחר שנעשה נותר ושבירה בכ"ח ולא קודם שנעשה נותר ומשדה ברגל כל ימות הרגל א"צ כי לא בא לידי מדה זו ושלמים וקרבנות מרובין ונעשה גיעול כו' ורבנן סברי דמ"מ מריקה ושטיפה בעינן דמה שצותה התורה מריקה ושטיפה בכ"מ ולשבור כ"ח הוא לאחר סוף אכילה שיאכל אדם והוא מקרא דכל זכר יאכל אותה כדאמרינן בגמרא וגזירת הכתוב הוא ולא משום בלוע דנותר וא"כ אין חילוק בין ימות הרגל לשאר ימות השנה וצריך מריקה ושבירה ופסק כחכמים דמגעיל עקב אכילה והוא מלשון סוף כמו בעוקבא דמשיחא וכמו שהעקב סוף האדם כו' וראיתי להר"מ ז"ל בפי' המשניות שכתב וז"ל ר"ט אומר כל הרגל רוצה לומר כל היום כו' ור"ט אומר שבמועד אין מחייבין כו' אבל ראוי למרוק בסוף היום שלא יעשו נותר וכתב עוד דחכמים סוברים עד זמן אכילה וסומכין על פסוק כל זכר יאכל אותה עכ"ל הנה דברים תמוהים לא זכיתי להבין אותם כפי הנראה מדבריו כאן דוודאי התורה לא צותה למרוק ולשבור אלא לאחר זמן איסורו ומפני הבלוע שלא יפלוט לחוץ ולא יאסור התבשיל אלא מדרבנן צריך אחר אכילה ראשונה מריקה כו' וסומכין דרך אסמכתא על פסוק כל זכר כו' דהוא אסמכתא ור"ט

סובר כי זה בשאר השנה לא ברגל כי טרוד הוא בשמחת הרגל ולא הטריחוהו חכמים כמ"ש בפי' המשניות שם ורבנן סברי גם ברגל כן מפני זאת האסמכתא וכ"ע מודים גם ר"ט דבסוף היום עושה מריקה ושטיפה שלא יעשה נותר כמ"ש הר"מ ז"ל שם ובזה יש ליישב מה שאמרו שם במתני' דבישל קדשים קלים ואין בנותן טעם אין טעון מריקה ושטיפה בק"ק אלא בקדשים קלים והקשה הלח"מ דמה בכך ד לאחר אכילה מיד צריך מריקה ושטיפה ולמ"ש א"ש דה"ק דמ"ה אין צריך מריקה ושטיפה אלא בקדשים קלים וה"ט כיון דקדשי קדשים ל יהבי טעמא בקדירה ומש"ה אי בישל שלמים אח"כ וכדומה אף לאחר זמן אכילה דקדשי קדשים חטאת אין אוסר דלית טעמא אלא לענין ק"ק אז אוסר לאחר זמנם ולענין דיעבד אמר שאין אוסר המתבשל בו אלא מזמן שני ולא מזמן ראשון קדשי קדשים כיון דלא יהבי טעמא בקדירה ובזה נמי הוה א"ש דקאמר מ"ט דר"ט דכתיב ופנית בבוקר הכתוב עשאן בוקר אחד דס"ד דטעמא דר"ט דלא בעי כל ימות הרגל מריקה ושטיפה דלא הוה נותר דבוקר אחד כו' אלא דקשיא דא"כ מה יעשה אדונינו מה שאמר שם בענין אלא כדר' נחמן אמר רבה בר אבוה כל יום נעשה גיעול לחבירו ומה ענין זה לכאן דהא ר"ט לא איירי אלא מדין צריך אחר אכילה ראשונה מריקה ושטיפה משום שמחת יום טוב לא הטריחוהו כמ"ש בפי' המשניות והבאתיו לעיל והרי כתב דבסוף היום צריך להגעיל כו' והנה יש ליישב דוודאי ר"ט כל ימות הרגל קאמר דא"ל דאי מפני שנעשה נותר לעולם לא בא לידי מדה זו דברגל קרבנות מרובין ונעש' גיעול כו' ואי משום אסמכתא דכל זכר לאחר אכילה ראשונה כמ"ש לא הטריחוהו כדר' נחמן דכ"י נעשה כו' וחכמים סוברין דמ"מ תיכף אחר אכילה ראשונה בעי מריקה וסומכין על פ"ס ואין חילוק בין ימות השנה כו' אלא מה שכתב דלאו כל ימות הרגל אלא כל היום צ"ע באופן שדברי הר"מ בפי' המשניות קשה להולמם ולהבינם וכפי הנראה בפי' המשניות וכפי מה שפירשתי דבריו דמ"ה צריך לאחר זמן איסורו מריקה ושטיפה ומדרבנן הוא דבעי לאחר אכילה הראשונה והתורה לא צותה אלא לאחר זמן איסורו לשבור כ"ח וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה אמאי בקדשים קלים א"צ שבירה בכ"ח כקושית בה"ז ואם נאמר מן התורה צריך אחר אכילה ראשונה מיד מריקה ושטיפה ושבירה בכ"ח הוה א"ש דבקדשים קלים א"צ שבירה לאחר אכילה ראשונה ומה שדייקו דאין יוצא מידי דופיו לעולם הוא מה שחילקה התורה בחטאת בין כ"ח למתכות שמעינן מש"ה החמירה התור' הכין הוא כדכתיבנא לעיל ועיין בתי"ט שם בזבחים מזה יע"ש היטב: עוד אחת אבאר לך מ"ש במתני' פד"ח בישל בו חולין וקדשים או ק"ק וקדשים קלים אם יש בנ"ט כו' הקשה הרשב"א לעיל בזרוע בשילה דלרש"י בקדשים טעם כל דהו אסור מהכ' ותי' דכאן איירי באינו מינו יע"ש ואינו מינו בבשר קדשים צריך לומר שומן ובשר או שמא כבד ובשר ב' מינין הן אבל בשר שור ואיל ועז נהי לענין שמא מין בא"מ מ"מ טעמא חדא הוא ולא שייך אם יש בנ"ט ובחדושינו לי"ד סימן צ"ח אבאר עוד יש להקשות בהא דבעי שם תלאו באויר (התנור) החתוך מהו אבישול בלא בלוע קפיד קרא כו' תפשוט לי' ממתני' בישל קדשים ואח"כ חולין ואין בהם טעם א"צ מריקה ושטיפה משום דלא נבלע בקדירה מן הקדשים כיון דלא יהבי טעמא ואמאי אכתי תיבעי מידי דהוה אבישול בלא בלוע דצריך מריקה ושטיפה אף דלא בלע כלל ואפשר דרמי בר חמא מסופק בזה בהא דפליגי רבנן ור"ט בישל בתחלת הרגל יבשל בו כל הרגל

דלר"ט הטעם הוא מה שצותה התורה למרק ולשבור בכ"ח הוא לאחר שנעשה נותר ומפני הבלוע שבה ולכך ברגל דמצוין קרבנות וכל יום נעשה גיעול לחבירו שרי ורבנן סברי כי מה שצותה התורה להגעיל לאו מפני הבלוע שבה אלא גזירת הכתוב וא"כ שפיר מיבעיא ליה לרמי בר חמא אליבא דרבנן אי קפיד קרא דווקא אבישול ובלוע או לא ומתני' דלקמן דקתני אם יש בה בנ"ט צריך מריקה ושטיפה ואם לאו אין צריך אפשר דאתיא כר"ט דלא כרבנן.

והר"מ בפ"ח מהל' מעה"ק הי"ח כתב דבישל ק"ק וחולין או קדשים קלים כו' אבל הכלי טעון מריקה ושטיפה ולא כתב בחולין א"צ כלל משמע אף בחולין צריך מריקה משום בעיא דרמי בר חמא ועוד דהלכה כחכמים ואף דכל יום נעשה גיעול לחבירו אפ"ה צריך דגזירת הכתוב הוא ולאו משום בלוע דנותר וה"נ כן הוא ובגמרא דאמרינן על מתני' מאי אין טעונין כקדשי קדשים אבל טעונין כקדשים קלים הוא דר"ט הוא מתני' וצותה התורה להגעיל ולשבור בכ"ח משום נותר הבלוע בו ומש"ה ברגל דמצוין קרבנות וכ"י נעשה גיעול לחבירו וא"צ מו"ש אבל חכמים סברי דהתורה חייבה למרק משעה שנבלע ותיכף לאחר אכילה ראשונה או אפשר דגזירת הכתוב הוא ואף בלא בלוע כבעיא דרמי בר חמא תלאו באויר התנור והר"מ ז"ל פסק דאסור מספיקא ע"ש היטב ומש"ה פסק דהכלי צריך מריקה ושטיפה ואף בחולין לאחר קדשים כדכתיבנא.

ואני מקשה עוד במה דאמרה מתני' אין בנ"ט אין צריך מריקה ושטיפה דמאן לימא לן דלא קיבלה הקדירה טעם גמור ובהא התבשיל לא נתנה טעם אלא בתבשיל אחר אפשר שתפליט ותתן טעם גמור ואמאי אין צריך מריקה ושטיפה ובי"ד אכתוב מזה באורך בעזה"י ובזה יתיישב קושית הלח"מ בפ"ח שמקשה דמאי שייך במריקה ושטיפה בק"ק ולא בקדשים קלים כיון דמריקה ושטיפה תיכף לאחר אכילה ראשונה יע"ש ולמ"ש יש ליישב דמתני' כר"ט וסובר טעמא משום בלוע דנותר ומש"ה ברגל אין כו' דמעולם לא בא לידי מדה זו דכ"י נעשה גיעול לחבירו ולרבנן דהלכתא כוותייהו א"ש דאה"נ דבישל בו אח"כ חולין ואין בהן טעם קדשים אפ"ה צריך מריקה ושטיפהכבעיא דרמי בר חמא או דגזירת הכתוב הוא דאף בלא בליעה מועטת צריך מריקה ושטיפה ולר"ט אינו כן דוודאי בישול דיום שני אינו אלא שמקליש טעם הראשון ולא הגעלה גמורה ובלא"ה א"ש ועיין בי"ד צ"ה וצ"ח מ"ש הטור בשם הרשב"א ובב"י מ"ש על דברי רשב"א: ודע דהר"מ בפ"ח הי"ב מהל' אלו כתב מריקה בחמין וצונן הוא שטיפה השפוד ואסכלה מדיחין במים חמין ע"ג אש ואח"כ מדיחין עכ"ל הנה בכ"מ לא הזכיר דמריק' חמין הוא ע"ג אש אלא באסכלה ושפוד ונראה דוודאי לשיטת הר"מ דמריקה ושבירה בכ"ח הוא סוף אכילה ראשונה בשחרית או בעת צהרים צריך לעשות כן ובוודאי לאו משום בלוע דנותר ואף שאין רוצה לבשל אח"כ גזירת מלך הוא וא"כ וודאי דהאי מריקה בחמין לאו הגעלה הוא אלא בחמין כל דהוא סגי למרוק השמנונית הנדבק בדופני הכלי ולשטוף מבחוץ במים צוננין ואה"נ לאחר שנעשה נותר צריך הגעלה כדי להפליט האיסור או דמסתמא היו נזהרין בה וכל יום היה גיעול לחבירו ולא בא לעולם לידי נותר וכי קשיא לך איך מבשל שלמים למחר הא ממעט באכילתן שבלוע משלמים דאתמול שכלין זמנן היום ואין לעשות זאת וצריך לומר כמ"ש התוספות ד"ה הלכתא וזבחים צ"ו א' ד"ה ואם טש דהוה נ"ט בר נ"ט דהיתרא תאמר דהוה ממש נ"ט בר נ"ט מן הקדירה לבשר

ומבשר למים ומים לתבשיל והוה טעם שני להיתר קודם שבא לידי נתינת טעם שלישי כלל וכמ"ש התוספות בשני מקומות הללו וא"כ מש"ה שרי לבשל ולידי נותר מעולם לא בא דכ"י גיעול לחבירו וכל זה בבישול משא"כ בשפוד ואסכלה דהיא בצלי בלא רוטב בוודאי צריך הגעלה קודם שיצלה שלמים היום דא"א בע"א דממעט זמן אכילתן דאין לומר נ"ט בר נ"ט מתרי טעמי חדא דבצלי בלע טפי ועוד דטעם שני הוא ולא טעם שלישי דליכא רוטב ועוד דטעם שני נעשה אח"כ איסור וכמ"ש כ"ז לעיל לכך לא שרי אלא לבשל ולא לצלות דבבשול אף שהכלי פולטת דבר הבלוע בלא רוטב מ"מ רוב הטעם פולט במים תחלה הוה טעם שלישי כדבעינן למימר לקמן בשם בעל התרומות וזה שמזכיר במתני' הגעלה בשפוד ואסכלה ולא בשאר כלים וכדכתיבנא משא"כ לשיט' רש"י ז"ל דמריקה לאחר זמן שנעשה נותר וא"כ וודאי דמריקה בחמין הוא הגעלה לפלוט האיסור ועיין בפ' ד"ח וברש"י שם אהא דמריקה בחמין ושטיפה בצונן יע"ש אבל להר"מ מריקה בחמין לא לפלוט מגוף הכלי דעדיין היתר הוא אלא כמריקת הכוס כדי לנקות יפה וגזירת הכתוב הוא ובחמין כ"ד סגי להו וכל זה לתירוצא דר"א בע"ז ע"ו א' דאסור לצלות שלמים היום מאסכלה הבלוע בשלמים אתמול דממעט באכילתו ולא סבר תירוצא דאוקמוה אדאורייתא דמין במינו בטל כמ"ש התוס' כמה פעמים והבאתיו לעיל משום דקשיא ליה קרא וכל חטאת אשר וגו' אלמא אף במינו לא בטל ברובא מי לא אסקינן דנגע במינו וכן מבואר בר"מ שם דשלמים בחטאת נאכלין כחמור שבהן יע"ש ומש"ה הוצרך לומר דמגעילין ובהיתרא בלע סגי בהגעלה משא"כ באיסורא בלע ועיין בפ"ה מהל' חמץ ומצה הכ"ג סכינא דפסחא צריך הגעלה ועיין בש"ס שם שכתב אפשר דעת רבינו היתרא בלע כ' והוא כתירוצא דר"א בסוף ע"ז וכדכתיבנא ומש"ה שפוד ואסכלה במקדש היתרא בלע די בהגעלה וצריך הגעלה דאל"כ אסור לצלות בשפוד שצלו אתמול שלמים לצלות היום ומיהו מודינא דאי בשל שלמים אתמול רשאי ע"י הגעלה וזה שאמר במתני' מגעילין הוא לצלות היום על שפוד שצלו אתמול אבל אם צלו היום רשאין אח"כ לצלות באותו היום בלא הגעלה דלא ממעט באכילתן כדכתיבנא ועיין לעיל צ"ח ע"ב ברש"י שסובר טעם כעיקר בקדשים הוה כך"ש ממש ועיין בתו' שם וכבר כתבנו בשם הריטב"א דנ"ט בר נ"ט אפי' משהו לא חשיב ואף בדברים האסורין במשהו נמי שרינן בנ"ט בר נ"ט דהיתרא מהאי טעמא וכבר הארכנו בזה לעיל וביורה דעה אבאר: ודע דמ"ש התו' כאן וזבחים דמין במינו מ"ה ברובא בטל ובמקדש אוקמוה אדאורייתא יש לומר דכתבו כן למאי דבעי לומר בפסחים בפא"ע דאתא להיתר מצטרף לאיסור וכפירש"י שם ובזבחים צ"ז ע"ב דמיירי שסכו בשמן של חטאת שלמים דהוה בעין וקמ"ל דהיתר מצטרף לאיסור וא"כ אה"נ דמין במינו בטיל ברובא אף בקדשים משא"כ להך סוגיא דנזיר ל"ז ב' כפי ה"א דתרוייהו לטעם כעיקר משמע אשר יגע בבשרה אף במינו א"כ אסור אלא דקשיא מ"ש לעיל אמאי לא אמר דחטאת מנזיר לא יליף דה"א דוקא בא"מ לכך כתיב בחטאת אף במינו לא בטיל וזה ודאי דוחק לומר דקרא לא אתי אלא שנבלע בשלמים חטאת בכמותה דלא נתבטל ברוב דזה החוש יכחיש דא"א לזית שלמים לבלוע בו כחצי זית חטאת ובטל ברובא כמין במינו בעלמא מ"ה דהא אשר יגע כה כתיב מי לא עסקינן דנגע מין במינו ואפילו הכי אמרה תורה יקדש להיות כמוה כו' וכבר כתבנו לעיל מזה וצ"ע בזה ועיין: גם בדברי הר"מ

הל' מ"א פי"ז הא"ב סתם דבריו בקדירה בת יומא השיעור ואם היינו אומרים דשיעור סוף לילה לבד גורם הפגם ע"כ בחטאת איך משכחת לה כקושית התוס' בע"ז ע"ו ד"ה קדירה וברא"ש שם ולדברי הר"מ לא קשיא ולא מידי דמריקה ושטיפה לאו לאחר שנעשה נותר אלא תיכף לאחר אכילה וגזירת הכתוב הוא דבעינן מריקה ושטיפה אלא מדסתם רבינו דבריו ולא ביאר מסתמא דעתו ודאי מעל"ע או עכ"פ כל הלילה ובזה אמר קדירה בת יומא דבלילה לא היו מבשלין ועיין ברא"ש סוף ע"ו יע"ש היטב יע"ש וכבר כתבנו מה שהכריח לומר כן להר"מ ז"ל דמגעיל מיד באכילה ראשונה קודם שנעשה נותר יע"ש לעיל באורך: וגם בקדירה שבישל חטאת אי רוצה לבשל שלמים בלא"ה צריך מריק' ושטיפה לדעת הר"מ או משום דממעט באכילתן ולא הוה נ"ט בר נ"ט דהיתרא דאסור לזרים ונפסל ביוצא ושאר דברים וקיימא לן כתירוצא דר"א בע"ז דיש חילוק בין איסורא בלע ובין היתרא: ואכתי פש גבן לברורי עוד אחת וזה הוא הא דאמרינן בנ"ט בר נ"ט דהיתרא דשרי אם הוא דוקא כשהטעם הראשון בכלי ומכלי אל אוכל וכ"ש מכלי אל כלי הוא דקליש טעמו ואין בו כח לאסור עוד אבל מאוכל אל אוכל אפילו בכמה טעמים שאוסר או דלמא לא שנא אפילו באוכל אל אוכל אין בו כח לאסור עוד דאיקלש טעמא.

והנה בשערי דורא בסימן ס' כתב דאין להתיר לאפות עיסה בצד פשטיד"א מטעם נ"ט בר נ"ט חד בעיסה של פשטיד"א ומשם לעוגה דוקא פליטת הכלי אבל מאוכל אל אוכל חשיב טעם אחד וכן הוא בש"ד של או"ש מהרש"ל ועיין ברנ"ש במ"ש מ"ש שם הרי הדבר ברור דבאוכל אל אוכל לא חשיב נ"ט בר נ"ט דהיתר' וכן כתבתי בחדושינו לי"ד וגדולה מזו כתבתי שם דנראה דאפי' מתחלה לאוכל ואח"כ לכלי לא שרינן לה אלא דוקא תחלה לכלי דאקלש טעמא אלא דקשיא מהא דכתב הר"ן ז"ל ואחרים פירשו דשמואל אף בטעם שני היתר ודגים שעלו בקערה עם בשר איירי והיינו בשר לדגים ודגי' לכותח דשרי והיינו דדייקינן מרב דעבדי ליה שייפא בצעא ואמר יהיב טעמא כולי האי כו' דטעם שני נמי מותר לשמואל (ורמי ליה בישולי בגוויה היינו עלו) והא דקדירה שבישל בשר אסור לבשל חלב נתבשלו שאני עכ"ל הרי משמע דאין חילוק בין מאכל לכלי אלא דכבר כתב הר"ן שם דאין שיטה זו מחוורת.

ומדברי רש"י בד"ה נותן טעם בר נ"ט הוא אם היו מבושלין עם בשר היו אסור לאוכלן בכותח כו' אין ראיה דאפשר לומר אה"נ בנ"ט בר נ"ט כה"ג הוה חשיב טעם אחד כל דליכא כלי בנתיים. אבל ראיתי בר"ן שתי' בשם הר"ן ז"ל מהא דעבדי ליה שייפא בצעא דמש"ה חשיב נ"ט בר נ"ט דבר מר היה מעורב עם סימנים אחרים והוה טעם ראשין ומשם לקערה ומשם לתבשיל והוה כמו דגים שעלו כו' וכן כתב הרשב"א ז"ל בחדושיו יע"ש הרי משמע דאף מתחלה לאוכל ואח"כ לכלי אפ"ה חשיב נ"ט בר נ"ט אבל הם ז"ל כבר כתבו תירוצים אחרים ואין ראיה מהא דרב וכמו שאכתוב לקמן ועיין מ"ש הריטב"א על דשייפא בצעא ולכך אני אומר דלענין דינא אין להקל אלא מאוכל לכלי ומכלי אל אוכל אז מותר אח"כ לחלב או להיפך אבל לא מאוכל אל אוכל ואח"כ לכלי ומכ"ש כמה אוכלין אין להקל דלא איקליש טעמא עדיין ולענין אי יש לחלק בין עלו לנתבשלו או בצלי הלא המה כתובים בש"ע ובאחרונים סי' צ"ה ולקמן אבאר שיטת הר"מ פ"ט וי"ז מהלכות מ"א מה דעתו בזה ועיין בישו"ש כאן: סוף דבר הכל נשמע

דנ"ט בר נ"ט דהיתרא שייך אפי' בדברים האסורין במשהו ודוקא דיעבד אבל לערבם לכתחלה אסור או דהוה מבטל איסור לכתחלה או דאין לעשות כן ואי עביד הכי עיין בפר"ח סי' צ"ה ובחדושינו לי"ד אבאר כל דיני נ"ט בר נ"ט באורך בעזה"י וגם באוכל אל אוכל אי שייך וע' בא"ח הל' פסח תס"ז ושם אבאר הכל על נכון: ומעתה כיון שנתברר באורך וברוחב ת"ל כל דיני נ"ט בר נ"ט אתחיל בפי' הסוגיא בעזה"י: איתמר דגים שעלו בקערה של בשר כו' נקיט עלו לומר לכתחלה אסור לעשות כן לבשל בקדירה של בשר לאכול אחר כך בכותח דלא מסתבר לומר דנקיט רבותא דר' דאפ"ה אסור דכח דהיתרא עדיף אלא דוקא דיעבד ונקיט עלו הא נתבשלו לא ולמ"ד אף נתבשלו אפשר לומר דנקיט עלו לרבותא דר' וזה דוחק ואפשר לומר דאף בעלו בקערה צוננת קליפה בעי וה"א דכ"ק ממש דלא דמי לבישול שמתפשט בכולו קמ"ל ועיין בב"ח צ"ה כה"ג וטור: עבדא לי' שייפא בצעא לבתר הכי רמי בשוליה בגוויה אמר יהיב טעמא כולא כו' הקשה הרשב"א וריטב"א ור"ן דלא דמי דהכ' טעם שני הוא ותי' הר"ן דע"כ ר' הלכתא אתא לאשמעינן ולומר דאוסר אף בשלישי והרמב"ן ותי' דבר מר היה מעור' עם אחרים וריטב"א תי' מדאמר יהיב טעמא כולי האי ואנן לא שרינן בשלישי אלא משום דבשני יהיה דבר מועט וזה קרוב להר"ן ז"ל אלא דלר"ן הא דאמר ולא היא י"ל דמהתם איכא למידק אלא דליתא לדרבו לריטב"א ולא היא דמהתם אין למידק כלל: דליספי ליה מידי ולא סבירא ליה וכתב מהר"מ שי"ף ז"ל והא דגאמו לשבא לא חשיב ליה עד כאן לשונו ר"ל דלעיל בשמעתין דכבדא מה אתין ביה דר' נחמן דאמר גאמו לשבא האכילוהו אף דרבה בר שבא סובר דאסור י"ל דר"ל הי' חשוב יותר מרבה בר שבא ורצה לכפותו לרבה בר שבא שיפסוק הלכתא כר' נחמן מש"ה אמר כן משא"כ כאן לר' לא שייך הכי: וברש"י ד"ה נותן טעם בר נ"ט אם היו מבושלים עם בשר אסור א"נ מודה שמואל שאסר לאכול חלב בקערה רותח שאכל בה בשר עכ"ל מתחלה כתב דלא אמר שמואל אלא כשקבלו הדגים טעם ע"י בישול מן הבשר אבל עלו לא דשמואל מתיר אף בטעם שני מההיא דשייפא בצעא וכדעת אחרים שפירשו שהביא הר"ן והבאתיו לעיל ואח"כ כתב דלא כן הוא דא"נ מודה שמואל בקערה בשר שאסור ליתן לתוכה חלב רותח וה"ה להיפך דאף עלו אסור ושמואל לא שרי בכאן אלא מפני טעם שלישי רצוני לומר דשני אין כח ליתן טעם לשלישי אבל שני אסור והך דלא יבשל בה חלב לאו דוקא בישול דה"ה לערות לתוכו רותח.

אסור וזה שכתב רש"י ז"ל א"נ מודה שמואל דמתחלה הי' סבור דלא מודה והך מחניתין בנתבשל שאני וכפי דעת אחרים שהביא הר"ן ולפ"ז אין מכאן ראיה לומר דרש"י סובר נתבשלו שרי ממה דכתב אם הי' מבושלין עם בשר ממש ועיין ברא"ש כאן בשמעתין והבן: ובד"ה כולי האי ומאן דשמע סבר דר' אית ליה נמי בעלמא נ"ט בר נ"ט עכ"ל מדבריו נראה דלא היא דלא ס"ל לר' כלל דשרי והא אמרינן לקמן חם לי' דליספי ליה מידי דלא ס"ל הרי בהדיא דר' ס"ל דאסור והא דאמר ולא היא מהתם ליכא למידק מיניה או דליתא לדר' כמ"ש הר"ן ודברי רש"י מגומגמין שכתב מאן, דשמע סבר כו' יע"ש: ובתוספות ד"ה הלכתא כו' אם שניהם צוננים, לא איצטריך לפסוק דליכא דפליג אלא כשאחד רותח דבין תתאה או עלאה קליפה בעי עכ"ל הנה הש"ך בק"ה ס"ק ט' כתב

מדברי התוספות ורא"ש כאן מוכח דגם בכלים אמרינן תתאה גבר דלא כמהרש"ל דבכלי לא שייך תתאה גבר.

והנה אף שהאדון ז"ל כתב שכן מוכח מדברי תוספות דאף בכלים שייך דין תתאה גבר עכ"ז יש לומר דה"ק כשא' מהן רותח הוא שהוצרך לפסוק הלכתא דמותר דבין עלאה גבר או תתאה גבר קליפה מיהא בעי הרצון לא מיבעיא למ"ד תתאה גבר דבטל כולו דאי הקערה חמה הרי תתאה גבר ואי הקערה צוננת בכלים לא שייך תתאה גבר דאגב דאין לה פליטה מגופה אין מקרר חבירו המונח אצלו כמ"ש מהרש"ל ביש"ש בג"ה סימן מ"ה ובכ"ה סימן ס' וא"כ ודאי הוצרך לפסוק הלכתא דאפ"ה מותר לאכול בכותח אלא אפי' למ"ד עלאה גבר וא"כ היכא שהקערה חמה ודגים צוננים וא"כ למ"ד עלאה גבר אין מבליע בדגים דנהי דבכלי לא שייך תתאה גבר היכא שהדגים רותחים שהכלי אין מקרר אותה אבל המאכל שהוא קר מקרר את הקערה למ"ד עלאה גבר וכן אם נפל כלי על אוכל שהוא קר גם מהרש"ל מודה דתתאה גבר דאוכל שיש לו פליטה מגופו מקרר את הקערה ומהרש"ל לא כתב אלא שהכלי אין מקרר אוכל לפי שאין לו פליטה מגופו יע"ש בג"ה סימן מ"ה ולזה כתבו התו' דאפ"ה קליפה מיהא בעי לכל הפחות למ"ד עילאה גבר ואה"נ דלמ"ד תתאה גבר מבליע בכולה ולא כתבו דקליפה סגי אלא מיהא בעי והיינו לכל הפחות והיינו כדכתיבנא וא"כ אין מכאן ראיה לסתור סברת מהרש"ל ז"ל או דאיירי בלא רוטב וכ"ע מודים דחם בחם בלא רוטב אין אוסר אלא כ"ק ועיין בג"ה בדף צ"ו בתוספות בד"ה עד שמגיע לגיד ואף שכתבו שם דנטילה מיהא צריך לא החליטו הדבר במונח קיים ולזה כתבו כאן דכ"ק מיהא אוסר ולהכי הוצרך לפסוק הלכתא דמותר כו' ואין ראיה: ומה שכתבו התוספות כשאחד מהן רותח ולא כתבו בפשיטות אלא ברותח מירי אין ראיה לומר דאי שניהם חמין הוה כנתבשלו ואסור לדעת רש"י שכת' אח"כ דאוסר בנתבשלו דיש לומר שכתבו אף בא' רותח משכחת להאי דינא וה"ה שניהם רותחים ולא אסור אלא בנתבשלו ועיין בטור צ"ה ובב"ח שכתב דאפשר דרבותא אשמעינן אף דמבליע כ"ק וה"א דיש ממשות קמ"ל יע"ש ובי"ד סי' צ"ה אבאר בזה באורך: (דף קיב ע"א) בא"ד והא דאמרינן בפסחים אין טשין כו' דאפיה ודאי הוה כבישול לענין להבליע ממשו דלא הוה נ"ט בר נ"ט כמו בבישול ולזה כתבו דהתם משום דאי אפשר להתקנח יפה והוה בעין ואז אסור אפי' בכמה אוכלין כמה שכתבתי לעיל: בא"ד ויש לדקדק אף נתבשלו שרי דכ"י נעשה געול כו' דלאת ממעט באכילת שלמים עכ"ל שם איתא אמתניתן דר"ט אומר יבשל כל הרגל ומסיק בגמרא דלא הוה הבלוע נותר משום דבחג שלמים מרובין וכ"י נעשה גיעול לחבירו ולא בא לידי נותר ולזה כתבו דאכתי ממעט בזמן אכילת שלמים של היום דבלעו בו שלמים של אתמול ולא יכול לאכול כ"א היום אלא ש"מ כיון דעדיין היתר הוא הוה נ"ט בר נ"ט דהיתרא ושרי אח"כ לאכול עד למחר אלא דקשיא לי דהא חכמים פליגי התם על ר"ט ואמרי מגעילן בזמן אכילה יע"ש וא"כ משמע משם דסבירא להו דוקא עלו ולא נתבשלו וליכא סייעתא וכבר הארכנו לעיל מזה עוד קשיא דכה"ג שטעם שני לאחר זמנו איסור נותר לא שייך נ"ט בר נ"ט אלא שהוא בעצמו עומד בהיתרו אלא שטעם שלישי הוא לאיסור כההיא דגים שעלו בקערה בזה שרינן אבל טעם שני נראה דאסור וה"ה בקמץ בפסח נראה דאסור וכבר הארכנו בזה לעיל יע"ש ומיהו הא לא קשיא לי דר' דאוסר

הכ' אף עלו איך פליג על מתניתן דהתם דיבשל בו כל הרגל דר' תנא הוא ופליג כדאמרינן בכמה דוכתין אבל שאר קושיות צריכין ישוב עוד נראה לומר דר"ט שרי למעט באכילה ורבנן אסרי דסברי אסור למעט באכילה ופלוגתא הוא אי שרי למעט באכילה או לאו ועיין בזבחים: בא"ד ואין לומר דהוה טעם שלישי לפי שיש מים בקדירה מטעם זה יהיו נמי הביצים מותרים עכ"ל ר"ל דלעולם עלו אין נתבשלו לא בשני טעמים כההיא דגים שעלו בקערה בלי מים דהוה שני טעמים דכלי מפליט הבלוע בלא רוטב כמו שמבואר בסי' ק"ה ואבאר אח"כ ולא נתבשלו אבל התם שאני דהוה ג' נותני טעמים מן הקדירה למים ומים לשלמי' ועדיין היתר ולא אמרינן דשלמי' מקבלי' טעם מקדירה עצמה מ"מ רוב הטעם נפלט במים תחלה ואח"כ לבשר עי' ברא"ש מ"ש בשם בעל התרומות יע"ש ולזה כתבו דא"כ אמאי אסור ביצים יע"ש: בא"ד משום דבמינו ברובא בטל ובמקדש אוקמוה אדאורייתא עכ"ל והא דהצריכ' מריקה בכ"מ ושביר' בכ"ח ע"כ גזירת הכתוב הוא לאחר שנעשה נותר ואין לך בו אלא חידושו אבל לענין למעט בזמן אכילה אוקמוה אדינא לבטל ברובא ואי נאמר דאין מבטלין איסור מ"ה א"ש דלכתחלה צריך מריקה משא"כ למעט בזמן אכילה דהיא גופא דרבנן לחד דעה ולא גזרו בכך בכלי מקדש ועיין בתו' לעיל צ"ח ע"ב ד"ה לאו למעוטי משמע דאין מבטלין מ"ה והפר"ח כתב והש"ך בסי' צ"ט כתבו דהוה מדרבנן דאין מבטלין ובי"ד אבאר: בא"ד וקערות שמשתמשים בהן כו' אם השמנונית בעין על הקערות דהוה כסכין כו' דהקערות נותנות במחבת כו' נכנסו במים כו' עד כאן לשונו מתחלה כתבו דלא מיבעיא באחד מהן אין לקי דאז ודאי אסורים אף שאין הנקי אסור דאותו שהוא נקי מקבל טעם מן הממש ואף אם נאמר דהלכלוך במים ומים לכלי מ"מ הוה טעם שני לאיסורא ועוד דבאוכל לא שייך נ"ט בר נ"ט כמ"ש לעיל באורך ומיד נאסר הנקי ואח"כ מפליט ומבליע באינו נקי ולכך תרווייהו אסורין ואח"כ כתבו דאף שניה' נקיי' אסור דמאן יימר דלא בלעו הכלים זה מזה שלא באמצעות המים אלא מן הקערה למחבת נפלט הטעם והוה טעם שני לאיסור ואסור ועוד כתבו דאף אם נאמר שע"י אמצעות המים מפליט ומבליע מ"מ מיד שבא לעולם השני טעמים הבשר וחלב נאסרו ממש ולא שרינן נ"ט בר נ"ט אלא כשטעם השני כשבא לעולם עומד זמן מה בהיתר ואח"כ נתערב בחלב וכדומה אז אמרינן דאיקלוש טעמא אלא כאן מיד כשבאו לעולם נאסרו ועיין בר"ן כאן בשמעתין שכתב ג"כ כך ועיין ברא"ש כאן אלא שאני תמה על מ"ש מתחלה דהמחבת נותנין טעם בקערות והוה טעם שני לאיסור ואמאי הא א"א אלא ע"י אמצעות המים דהא קיי"ל בי"ד דב' קדירות נוגעין זו בזו אין לחוש כך בדיעבד כמבואר סי' צ"ב וצ"ג דנהי שהכלי מפליט בלא רוטב דבר הבלוע בו מ"מ להפליט ולהבליע בכלי אחר בלא רוטב זה לא אמרי' א"כ א"א אלא ע"י אמצעות המים וא"כ הוה נ"ט בר נ"ט אלא כתי' השני ובי"ד אכתוב מזה בעזה"י באורך ובהא דב' קדירות: בא"ד ואם האחד אינו בן יומא אז אותו שבן יומא מותר עכ"ל אבל אותו שאינו ב"י אסור דהבן יומא קיבל טעם פגום מאינו ב"י אבל אינו ב"י קיבל טעם חשוב מב"י ואסור ואין להקשות אמאי הא הוה נ"ט בר נ"ט דהיתרא מקדירה למים ומים לשניה דלא שייך בתירוצו ששני הטעמי' מתערבי' דהא א' אין ב"י ולא נעשה נבילה וגם תי' א' דהמחבת נוגעת בקדירה והוה טעם שני לאיסור ומה בכך והא המחבת פגומה הוא וכי מקבלת טעם בקערה עדיין היתר הוא וכי פולטת המחבת לחלב הוה נ"ט בר נ"ט

דהיתרא ואיקלש איסוריה כבר תירצו הפוסקים וכן כתבמהרש"ל בסי' ס"ד דה"ט דהתוספות סבירא להו דוקא עלו אבל נתבשלו לא דהוה ממשו וכדעת ריב"ן חתנו של רש"י ז"ל ואף דכתבו מתחלה דיש להביא ראיה דנתבשלו שרי מהך דזבחים הא דחי לה וכיון שכן אותו שאין ב"י אסור דקיבל טעם מן הממש בשר ואסור לבשל אח"כ לא בשר ולא חלב בשר לא דבלוע מחלב וגזרינן אטו בת יומא חלב לא דקיבל טעם בשר ע"י בישול דהוה ממש אלא דצריך לומר כתי' ראשון של תו' דהמחבת נוגעת בקערה שלא ע"י המים ומש"ה אותו שאינו ב"י אסור דאלו לתי' הב' מיד שבאו ב' הטעמים למים מיד נאסרין ליתא דהא א' אינו ב"י וא"כ הוא טעם רביעי מן הקערה למים שני ומים למחבת שלישי ועדיין היתר הוא ובכה"ג משמע אף למאן דאוסר נתבשלו דוקא בשקיבל טעם שני לאו טעם שלישי ועוד אף אם נאמר דבטעם שלישי נמי אסיר זה מכלי לכמה אוכלין אבל כאן שיש ב' כלים יראה לכ"ע דמותר ואף שכתבו בפסקי התוס' דביצים שנתבשלו בקדירה חולבת אסור לעשות מולייתא היינו נמי מה"ט דהביצים מקבלים טעם שלא ע"י המים ועוד דשאני הכ' דליכא כ"א כלי א' משא"כ כאן בקערה שהודח' ביורה חולבת דודאי איכא ב' כלים מן היורה למים ומים לקערה ועדיין היתר הוא ובכה"ג כ"ע מודים דשרי אף בנתבשלו אלא דמקבלין זה מזה בלא אמצעות המים: שוב ראיתי שמה שכתבנו דב' כלים כ"ע מודים דנתבשלו שרי הוא לימוד ערוך מתורתו של הרא"ש ז"ל שכתב וז"ל בפכ"ש אהא דמגעילין קודם שעה חמישית מותר אף אין ס' במים נגד הכלי דנ"ט בר נ"ט דהיתרא החמץ לכלי ומכלי אל המים ומים לכלי ועדיין היתר הוא ואף למ"ד נתבשלו אסור הכ' שאני דחמץ נפלט מן כלי למים ומים לכלי עכ"ל ועיין ב"י ובפר"ח בסי' תנ"ב שכתב וז"ל דאיכא דס"ל דבישול הוה טעם שלישי מקדירה למים ומים לדגים ואפ"ה אסור לאכול בכותח ומש"ה הוצרך הרא"ש לחלק דהכ' ליכא טעם חשוב וכוונתו מבואר דלמ"ד נתבשלו אסור דהקדירה נוגעת בדגים והוה תרי טעמים אבל ב' טעמים שרי אף בבישול א"כ הוה ליה לחלק בהגעלה דהוה ג' טעמים להתיר ע"ז כתב דאפשר מאן דאוסר בבישול אוסר אף בג' טעמי' מש"ה הוצרך הרא"ש לומר דהכא ליכא טעם חשוב וכדכתיבנא וא"כ ע"כ מ"ש התוס' דאותו שהוא ב"י מותר ואותו שאינו ב"י אסור ע"כ דהכלים נוגעין זה בזה והוה טעם שני מן הקערה למחבת ואף דעדיין היתר הוא דהמחבת פגום מ"מ בבישול אסור כה"ג נ"ט בר נ"ט ולא שרינן אלא כשהטעם שלישי עדיין היתר ודוקא בשני כלים כההיא דהגעלה קודם זמן איסורו דשרי אף שאין במים ששים נגד הכלי וכמ"ש ובי"ד אבאר עוד מזה בעזה"י בסימן צ"ה ובשאר דוכתין: וראיתי לברכת הזבח בזבחים צ"ז בתו' ד"ה ואם טש שכתב וז"ל ומה שיש לדקדק על הב"י ומור"ם בסימן צ"ה שכתבו דעת התוספות כדעת סמ"ק ליתא דדעת התו' אוסרין אותו שאין ב"י אפי' למאי דסבירא נתבשלו שרי כמו עלו משום דהכלי בן יומא נוגעת בה והוה טעם אחד אבל הסמ"ג וסמ"ק וש"ד סוברין כטעם שני של תו' ולזה כוון מהרא"י בפסקיו סי' צ"ז כמ"ש דהתוספות החמירו יותר ולא כמו שהבין מהרש"ל באו"ש בסימן נ"ד עכ"ל ועיין בש"ד סי' נ"ז ובמ"ש מהרש"ל שם וכ"כ בסי' ס"ד בפירקין והבאתיו לעיל והאמת אגיד ולא אכחד שדברי בה"ז הנ"ל נעלמו ממנו ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים במה שכתב דתוספות אוסרים אותו שאין ב"י מפני טעם ראשון דמחבת נוגעת בקערה כו' ומה בכך סוף סוף עדיין היתר הוא הטעם שני דהמחבת

פגומה היא וטעם הבשר שתקבל המחבת מן הקערה עדיין היתר הוא וכי מבשל אח"כ חלב בההיא מחבת אמאי אסור דנ"ט בר נ"ט ודומה לזה כתב הרא"ש בפכ"ש הביאו הב"י בא"ח תנ"ב דלאחר זמן איסורו יכול להגעיל כשאין בן יומא דהוה נ"ט בר נ"ט דהיתרא יע"ש וה"נ כן הוא ודברי מהרש"ל בשני מקומות בספרו סי' ס"ד ובאו"ש נ"ד ע"ד ברור מללו (תנן) שיש לומר דה"ק דע"כ לא שרינן נתבשלו אלא בשלשה נותני טעמים של היתר ומש"ה לטעם ראשון אסור דליכא כ"א ב' ולטעם שני שרי וכדכתיבנא מ"מ המעיין בש"ד ובדברי ברכת הזבח שם בזבחים יראה דא"א לפרש כן וצ"ע סוף דבר שדברי בה"ז הנ"ל צריכין אצלי תלמוד ממקום, אחר ובי"ד אבאר עוד מזה בעזה"י: ובד"ה אגב חורפיה בלע שיש ליזהר שלא לחתוך עיין בי"ד סימן צ"ו מבואר זאת ואף בסכין מקונח כפי' ראשון של רש"י ז"ל דאגב חורפיה לא שייך ביה נ"ט בר נ"ט דהיתרא דהוה כממשו של איסור וה"ה כאן בבצלים דהוה כטעם הבא מן הממש ודע עוד דהיכא דחתכו בסכין חלב דכולו היתר ויש ס' בתבשיל נגד הסכין מותר ואין צריך להסיר הבצלים והוא מתשובת מהר"מ מלובלין ז' הביאו אחרונים בסימן צ"ו יע"ש ואין להקשות דמ"מ מה שבלוע בבצלים בשר וחלב יחד ליהוי נבלה דמה שבלוע בבצלים לא נתבטל כמבואר בהא דאמאי חלב נבילה היא אבאר בי"ד סימן צ"ו וגם אבאר דלא אמרינן חנ"נ בבצלים דבלועין יחד מבשר וחלב: ובפירש"י בד"ה קישות מתוקה היא כו' שמנונית קרוש עלי' כו' ועוד דמשום חורפיה בלע טפי עכ"ל הא דקישות צריך גרירה ולא סגי בהדחה משום דע"י נדבק בה ביותר ומש"ה סגי בגרירה ולא קליפה דצונן אין בולע כלל ודוחקא לחוד לא מהני כלל אלא משום שמנונית הקרוש עליה לפירוש ראשון של רש"י ז"ל הנדבק בקישות ע"י חיתוך צריך גרירה אבל לפי' שני של רש"י ז"ל דמיירי שהסכין נקי ואפ"ה בצונן אסור דאגב חורפא בלע וא"כ תקשה בקישות אמאי גריר לבי פסקי וכן הק' הרשב"א ז"ל ואפשר להך לישנא אמרי' דוחקא דסכינא לחוד מועיל להפליט בסכין ומיהו להפליט ולהבליע כא' באוכל אין ולכך סגי בהדחה וקנוח ובקישות שהוא דבר לח ונדבק ביותר צריך גרירה ולא הדחה ולא קליפה כו' דגרירה הוא מועטת יותר מקליפה ודוק' חם קצת כביה"ש או חורפא דצנון אמרי' דמפליט ומבליע אבל קישות נהי דוחקא לחוד פועל שמפליט מן הסכין אין מבליע כ"א באוכל וע' בפ"ק ח' בתו' ד"ה אגב דוחק' שכתבו בשם הר' יצחק בר' מאיר להצריך קליפה בכל צונן אגב דוחקא דסכינא והקשו עליו מדאמרינן התם אימת בלע לכי חיימא יע"ש ונהי דמוכח מהתם שא"צ קליפה מ"מ זאת נאמר דמפליט מן הסכין ונדבק באוכל וצריך הדחה ובקישות דלא מהני הדחה בעי גרירה אבל לא קליפה כמ"ש לעיל ומש"ה ביה"ש אימת חיימת לאחר גמר שחיטה ומש"ה סגי בהדחה יע"ש אלא דלא מסתבר לומר דמפליט מן הסכין שהוא קשה ואין מבליע באוכל שהוא רך ועיין בפ"ק ח' ברש"י שם ד"ה והלכת' ואין לומר דמ"מ אין לו כח להפליט ולהבליע כאחת קשה אמאי כשחתך הרבה פעמים יאסור כ"ק מיהא אלא לומר דאה"נ דאגב דוחקא גריר לבי פסקי דאגב דוחקא לחוד כדי גרירה מיהא בולע וא"כ תקשה ההיא דסכין בהיתר נמי ניבעי הגעלה דכדי גרירה מיהת מפליט ומבליע ודע שמה שהקשו התו' שם אגב דוחקא לפירוש ריב"ש מדאמר כאן אגב חורפא בלע הא שלא אגב חורפא לא ולא הקשו דבהדיא אמרינן קישות גריר לבי פסקי אלמא אגב דוחקא לחוד לא בלע י"ל דלפעמים גרירה וקליפה אחת היא בלשון הפוסקים

וה"נ איכא למימר דהאי גרירה קליפה היא אבל מיהא דצנון דאמר אגב חורפיה בלע משמע מפשטיה דמשום חורפא הוא דבלע הא דוחקא לחוד לא בלע כלל דאי משום דצנון אוסר כדי נטילה או כולו כדעת יש מי שאומר כן עיין בסי' צ"ו יע"ש מש"ה לא הוה לומר סתם אגב חורפא בלע אלא הול"ל וה"מ צנון דאוסר כולו אבל קישות גריר לבי פסקי כיון דדוחקא לחוד נמי מבליע כ"ק ובפרק ראשון שם בארנו הצורך בזה יע"ש: גמרא מהו לאנוחי כדא דמלחא אצל כדא דכמכא זה איתי' לאיסורי' בעיני' עכ"ל אבל הר"מ ז"ל גי' אחרת יש לו שהוא מפרש שאין להניח כמכא אצל מלח בסמוך שהמלח שואב וחומץ אין שואב ובריחוק מקום שרי אבל לדידן אף ברחוק קצת אסור שמא יפול מזה לזה ולהניח דבר איסור אצל דבר היתר בתיבה אחת לפי מה שכתב התו' כאן בד"ה מהו לאנוחי דבשר אצל חלב שרי דמיזהר זהיר כ"ש איסור אצל היתר אבל למאן דאוסר יש להסתפק דשמא אף איסור אצל היתר א"ד דמבדיל בדיל מיניה וכה"ג מצינו שעשו הרחקה לעלות עוף וגבינה על השלחן אבל לא איסור והיתר וה"נ כן וראיתי להר"ן ז"ל בשמעתין דכתב דאיכא למידק מהא דע"ז דאמר לא הלכת לצור מימיך וראית ישראל ועכו"ם ששפתו קדירה אצל כירה כו' ותי', דהתם באקראי יע"ש הרי בהדיא דשלא באקראי אף איסור והיתר אסור וכן מצאתי אח"כ בפר"ח סימן צ"ה שהביא דברי הר"ן דכאן ואין הכרע מדבריו שם אלא שאני תמה דהר"ן הביא אחר כך דברי התוספות דבשר אצל חלב שרי דמיזהר זהיר ואם כן למה למימר דהתם באקראי שרי כו' אפילו בתדירות שרי מכל שכן דבב"ח ומ"ש הפר"ח בצ"ה דיעבד שרי דנלמוד מההיא דע"ז ישראל ועכו"ם ששפתו קדירה והא התם דאקראי הוה ומש"ה שרי וצ"ע: מסוגיא זו הוכיח הרב ז"ל בספר צמח צדק בסימן פ' דאסור ליתן מעט חלב בפת או ביין שדרכו להשתמש עם בשר דאף דיש ששים מ"מ מבטל איסור לכתחלה והוכיח מכאן דמשני הא ליתא לאיסורא בעיני' דבטל בששים כמ"ש הב"י בסי' צ"ה ואפ"ה לאנוחי אבל ליתן לתוכו לא יע"ש וזאת הוכחה היא לפי גי' תלמודא דידן אבל למ"ש הר"מ ז"ל אין הוכחה שמפרש שהמלח שואב מן הכותח ואסור אף דיעבד וחומץ אין שואב ואה"נ דשרי לאנוחי לכתחלה דאין שואב כלל וא"כ אין ראיה דאפשר דמלח שואב שאין בו ששים אלא דיש לראות צדדי איבעיא לר"ממה הן והבן אלא דאף לפי גי' ספרים דידן י"ל אין מכאן ראיה דודאי ר' דימי מיבעיא ליה אי שרי כדא דמלחא אצל כמכא אי חיישינן שמא יפול לתוכו הרבה או לאו והשיב לו דאסור ושאל לו אצל חלא מאי דחיישינן שמא יפול הרבה ופריך מ"ש והשיב דלא כן הוא דלא חיישינן להרבה אלא כותח שע' דלא מתבטל ובחומץ מתבטל והא לא קשיא אמאי לא אמר ליה אף לכתחלה שרי דלפי מה ששאל לו השיב לו כו' ורותחא לא שייך בהיתרא כמו שמבואר כמ"ש בתלמודא יע"ש: והוי יודע להר"מ כל שמניח, בסמוך ממש כמכא אצל מלח אף דיעבד אסור ששואב ומה ענין זה אצל עכו"ם וישראל ששפתו קדירה דהכא לא חיישינן שיפול לתוכו אלא ששואב ויש קולא בריחוק מקום קצת ולגירסא שלנו יש קולא בסמוך ממש דיעבד שרי וחומרא אף בריחוק אסור לכתחלה וראיתי ליש"ש בפירקין סימן ס"ו שכתב דנקטינן לחומרא כגי' ספרים שלנו דאפילו אינם סמוכים אסור להניח יע"ש ובש"ע סימן צ"ה ס"ה כתב סתמא כגי' ספרים שלנו ולכך אני תמה על הג"ה שכתב בדיעבד מותר דלא חיישינן שמא יפול ואמאי לא חשש לסברת הר"מ ז"ל שכן הוא גי' ר"ח שכל דבריו קבלה דבדיעבד אסור

בסמוך ששואב ונהי שכתב יש"ש כל היכא שאין הכרע הולכין בגירסאות להחמיר הוה לאחמורי ג"כ כגי' הר"מ דדיעבד אסור כל בסמוך ששואב המלח ן הכותח ואין לומר אף ששואב מ"מ מתבטל בששים דא"כ אמאי אסור לאנוחי דלא הוה מבטל איסור אבל יראה לי לאחר העיון דמהא סייעתא לדברי צמח צדק ז"ל דודאי בדיעבד גם הר"מ מודה דשרי דאף ששואב מתבטל בששים וזה שכתב אין מניחין כד של כו' דמשמע לכתחלה ובדיעבד שרי והיינו כסברת צ"צ כיון דמלח שואב הוה מבטל איסור לכתחלה דהוה כנותן מעט חלב במלח דאסור דיבוא למלוח בו בשר אבל הניחו כך שרי בדיעבד דבטל הוא ואפשר בכה"ג אף הניחו מזיד לא קנסו בכך ושרי דיעבד ובי"ד נאריך בה בעזה"י אבל ראיתי לשון הר"מ ז"ל בפ"ח מהל' מ"א הכ"ה שכת' וז"ל אין מניחין כד של מלח אצל כד של כותח מפני ששואב מלח ונמצא מבשל במלח זה בשר שיש בו טעם חלב יע"ש א"כ משמע דלא בטל בששים ואף דיעבד אסור וצ"ע לדינא ובי"ד אבאר: ובד"ה שריה רב חנינא אע"פ שהכותח מליח הוא עכ"ל סובר דבר גוזלא תפל הוה וכותח מליח ומשום דנאכל מחמת מלחו שרי הא אין נאכל מחמת מלחו הבר גוזלא אסור דאף דהוה תפל מ"מ הוה כטמא מליח טהור תפל דאסור דהכותח מבליע בבר גוזלא ואם נאמר דאיסורא הוא דבר גוזלא הוה מליח אין ראיה דבמליחה לא אמרינן תתאה גבר דאימא לעולם אמרינן תתאה גבר ושאני כותח דהוה בצלי ובר גוזלא נשתקע בתוך הכותח והוה בר גוזלא תתאה ועי' בי"ד ק"ה ושם אבאר: גמרא ואי אית ביה פילי כוליה אסור יש בכאן כמה פירושים ובסימן צ"א אבאר בזה ע"ש אמר שמואל ככר שחתך עליה בשר אסור לאוכלו אם נאמר דשמואל אייריי בצלי כ"צ ואפ"ה אסור לאכול הכבד אלמא דסובר בצלי אין יוצא כל הדם ומה שנשאר הוה דם האברים שלא פי' ואה"נ דלשמואל אסור לבשל בשר צלי בלא מליחה דלעולם נשאר בו דם אחר צליה ומש"ה אסור לאכול הכבד ולפי זה פריך שפיר ע"ב ומי אמר שמואל הכי והאמר ככר כו' דלעולם יש בו דם אף לאחר צלייה וא"כ תקשה למאן דסובר דם האברים שלא פי' אסור והא הכ' סובר שמואל דשרי דאין לומר דאנן פסקינן כרבא דאמר דקרי ליה חמר בשר דיוצא כל הדם ע"י צליה דאכתי מנלן לחדש דבר חדש מחלוקת בין רבא לשמואל בזה וא"כ תקשה לרש"י ור"מ דסוברין דם האברים שלא פי' אסור ובחדושינו לי"ד ס"ט וע"ז אבאר באורך ועיין בפ"ו מהל' מ"א ובכ"מ שם: אמר ר"נ אמ"ש אין מניחין כלי תחת הבשר כו' יש בכאן פירושים רבים ובי"ד סימן ע"ו אבאר באורך וכאן אכתוב ע"ד הפשוט והוא דכפי הנראה דמר זוטרא מפרש מילתיה דשמואל הוה משתעלה תמרתו ור"א פליג אשמואל ואמר דלמא תתאה מטא עלאה לא מטא ושמואל סובר דם שמלחו הוה דרבנן וספיקו להקל ורב אשי סובר כל היכא דאיכא לתקוני מתקנין ולא סמכינן אה דספיקא להקל אבל אין הלשון משמע כך אלא דרב אשי סובר דזה, לא הוה ספק גמור דלמא תתאה מטא עילאה לא מטא ומסיק אלא אמר ר"א דמישדא ביה תרי גללי דמילחא ור"ל דהדר ביה משתעלה תמרתו ופליג אדשמואל ג"כ דמתחלה נמי אית תקנתא דמישדא גללי דמילחא ודם יורד לכלי בשוליה כי כן טבע המלח ששואב דם אצלו ולא נשאר דם בשומן כלל והא דלא נעשה נבילה מיד כתבו, התו' ד"ה תרי גללי דלא נ"נ כיון דלא נשאר כלום שרי ולא נ"נ ולא אמרינן אפשר לסוחטו אסור אלא היכא שנשאר מעט מן האיסור בתוכו אלא דבטל בששים הוא דאסור אבל כשלא נשאר מזה כלום שרי וכבר

כתבנו לעיל כמה פעמים מזה ובי"ד אכתוב אבל אם נאמר דאפשר לסוחטו אף כה"ג אסור א אשי דשרי דוקא לאחר שתעלה תמרתו וספיקא דרבנן להקל אלא א היכא דאיכא לתקן מתקנין ומשדי תרי גללי דמלחא א"כ א"ש דרב אש לא פליג אדשמואל דאמר עד שיכלה מראה אדמומית ותרי גללי נמי בעי לברר מה דאפשר וכדכתיבנא בסמוך: והנה אם נאמר כדעת הר"מ ז"ל בפ"ו מהלכות מ"א דדם שבישלו הוה מן התורה ועיין בי"ד סימן ס"ט בב"י ובפר"ח שם יע"ש א"ש טפי דרב אשי פריך ליה ודלמא תתאה מטא כו' והוה ספיקא דאורייתא אלא היכא עבדינן גרגיר מלח רצוני לומר ג"כ לאחר שתעלה תמרתו ולא פליג אדשמואל ובתרין גללי דמלחא שרינן ליה דאין לומר דאפשר לסחטו אסור אף כה"ג וכדעת הר"ן ז"ל בכאן ובשאר מקומות מ"מ הא דחנ"נ בשאר איסורין לא הוה אלא מדרבנן ומש"ה כה"ג דהוה ספיקא שמא תתאה מטא עילאה לא מטא תו הוה ליה ספק דרבנן ולהקל ומ"ה שרי ע"י תרי גללי דמלחא כמ"ש אבל כבדא עילוי בישרא אסור להניח בי דוגי דנעשה נבילה וכדכתיבנא ולפי זה אתיא הסוגיא כפשטא לדעת הר"מ ז"ל אבל הלח"מ כתב בפ"ט מהלכות מ"א ה"ח דנראה לו שרבינו סובר דבשאר איסורין לא אמרינן חנ"נ יע"ש ובי"ד סימן צ"ב אכתוב ועיין בפ"ו מהל' מ"א ובמ"מ ובי"ד סימן ע"ו יע"ש: (ע"ב) גמרא ומי אמר שמואל הכי כו' עיין בפ"ו מהלכות מ"א בלח"מ שהקשה לפי מ"ש המ"מ דר"א אליבא דשמואל אמר דעד שיכלה מראה אדמומית הוא בעינן זה דמשדי תרי גללי דמלחא א"כ מה מקשה ומי אמר שמואל הכי יע"ש ויש לישב קצת דמקשה למר זוטרא משמיה דרב פפא דאמר דשמואל משתעלה תמרתו פריך שפיר אדשמואל מככר שחתך עליה בשר וגם ר"א לא מקשה למר זוטרא אלא דלמא, תתאה מטא עלאה לא מטא משמע אי לאו הך ספיקא שרי והא לשמואל אף בנצלה כ"צ אסור הכבד דיש בו דם לשיטת הר"מ ז"ל אלא דלישנא דמי אמר שמואל הכי לא אתי שפיר: ודע דלעיל קי"א ב' אמר דמא דבישרא שכן דכבדא קפי והא לתקנת רב אשי תרי גללי דמלחא קאמר הכי דם הכבד קפי ואינו יורד לשולי הכלי ע"י תרי גללי דמלחא אבל, למר זוטרא דאמר משתעלה תמרתו זה סימן שאין בו דם א"כ בודאי גם בשרא עילוי כבדא שרי ליתן בי דוגי לאחר שאין בו דם דאין לומר דכבדא שיש בו ריבוי דם לא מהני שתעלה תמרתו דא"כ מה פריך לעיל מ"ש מדמא דבשרא והא בשרא משתעלה תמרתו אין בו דם ותרי גללי דמלחא אינו אלא מפני הספק דלמא תתאה מטא כו' וכבדא אינו כן אבל אם נאמר דרב אשי אף בלא תעלה תמרתו מהני תרי גללי דמלחא אתי שפיר לעיל: הן אמת שהב"י בסימן ע"ג וע"ו השמיט הא דינא דבשרא עילוי כבדא דאסור ליתן בי דוגי ואין לומר דמש"ה השמיט דלדידן בלא"ה אסור לצלות בשרא עילוי כבדא דפעמים שהשפוד מתהפך כמ"ש רש"י מ"מ הוה ליה לכתוב דדיעבד אסור אם נתן בי דוגי בשרא עילוי כבדא דכפי הנראה אף דיעבד אסור ולא קשה מידי דהא בש"ע סימן ע"ן כתב דאין מניחין כלי עד שיצלה כל צורכו שיהא ראוי לאכילה ולא הזכיר כלל תקנתא דתרין גללי דמלחא והוא מטעם שכתב הפר"ח דבש"ע מיירי שנצלה חצי צלייתו דאז זב כל דמא יע"ש והיינו דאנן לא בקיאין בתרי גללי דמלחא כמ"ש רש"י בשם בה"ג וא"כ לית תקנה משתעלה תמרתו אלא בחצי צלייתו דאז יוצא כל הדם לדידן דקיי"ל כרבא דקרי ליה חמר בשר וכיון שכן אף בשרא וכבדא כה"ג שרי דמאחר שנצלה

כחצי צלייתו אז זב כל דמא ושרי אבל על הר"מ ז"ל יש לתמוה דהא דהשמיט כבדא ובשרא דאין מניחין בי דוגי תחתיו והטור בסי' ע"ו הזכירו.

וכתב דכבדא אסור להניח כלי תחתיו לקבל שמנונית ואין מזה ראיה לאסור דיעבד דמיירי בלא בשרא אלא כבדא לחוד איירי ומ"מ יש לתמוה על הר"מ דהוא למי הוה ליה לכתוב כן וגם על הש"ע יש להקשות אמאי השמיט ואי דבלא"ה אסור לכתחלה בשרא עילוי כבדא מ"מ אמאי לא כתב בכבדא לחוד אסור כה"ג וכמ"ש ועוד דנראה דאף דיעבד אסור בכבדא השומן שבבי דוגי וכדמסיק בגמרא דמא דכבדא קפי כו' וכבר כתבנו שיש ליישב מה שהשמיט המחבר והוא פשוט אבל להר"מ צ"ע דהוא פסק בפ"ו מהלכות אלו הט"ו תקנתא דתרין גללי דמלחא כו' כר"א ואיך לא כתב דכל זה בבשרא אבל בכבדא א לעשות ן כדמסיק לעיל דכבדא קפי ובסימן ע"ג וע"ו ביורה דעה אבאר מזה באורך ליישב מה שהשמיט הר"מ דין זה כו': וברש"י ד"ה שאני התם אגב דוחקא כו' כבר כתבנו לעיל דלשמואל אה"נ דאסור לבשל בשר אחר צליה דלעולם נשאר דם, ויוצא בבישול אם לא ע"י מליחה ודוחק לומר שע"י בישול בקדירה אין יוצא וכתבנו שיש להקשות למאן דסובר דם שלא פירש אסורוהוא דעת הר"מ מהא דשמואל שאמר ככר שחתך עליה בשר אסור כו': ובד"ה אסורין הדגים לבדן עכ"ל מפירש"י אין הכרע אי ס"ל כרבינו אפרים דבשאר איסורין אין חנ"נ ומש"ה העופות מותרים או דס"ל בשאר איסורין חנ"נ ואין הנאסר יותר מן האוסר ובמקום שאין האוסר יכול לילך שרי כמ"ש התו' לעיל ע"א בד"ה תרי גללי דמלחא יע"ש ומש"ה איידי דטרידי לא בלע דם ועיין סי' ע"ו (בת"ח) במ"ח: אמר ר"נ דגים ועופות כו' עיין בר"מ פ"ו מהלכות מ"א כתב דגים אסורין דרפו קרמייהו ובלעי.

הנה פסק עופות מותרים עוד למדנו מדבריו דתפלין נמי ואסורים כפסק המחבר סימן ע'. אמנם אין ראיה דמ"ש דגים אסורין ולא כתב לבדן כלשון רש"י יש לומר דה"ק דגים אסורים סתמא והא אפשר בקפילא ארמאה וכל מקום מזכיר תלמודא נותן טעם או קפילא אלא נאמר דגוי מסל"ת נאמן כמ"ש הר"מ פט"ו מהלכות אלו שלא הזכיר אומן ונאמר דלא כמ"ש הב"י צ"ח דה"ה לאו מסל"ת מהימן דאמאי אלא מסל"ת בעינן ומש"ה כל איסורין גוי מסל"ת מהימן דהוה דרבנן טעם כעיקר לשיטת הר"מ ז"ל ובדרבנן מהימן עיין ש"ך סימן צ"ח משא"כ דם דהוה איסור תורה אף למ"ד טעם כעיקר דרבנן מ"מ הא חמשה לאוי חד לדם אברים שפי' דלא הוה זיעא אלא ממש ול"ד לטעם כעיקר ואיהו לשיטתיה דדם שבישלו דאורייתא עיין מ"מ שם וב"י סימן פ"ז יע"ש ולא מהימן גוי מסל"ת על הדגים דהוה ד"ת משום דם משא"כ העופות אין איסורן אלא משום ציר דגים שנבלע עמהם עם מעט דם דבדם לחוד יש ששים מסתמא אלא מטעם חנ"נ כמו שיראה הרואה ברא"ש אמ"ש רשב"ם דעופות אסורין עיין פרישה וב"ח ונאמר דהר"מ סובר חנ"נ בשאר איסורין דלא כמ"ש המ"מ שלא מצא להר"מ שאמר כאן וא"כ על כל פנים טעימת קפילא מהני דהוה דרבנן חנ"נ בשאר איסורין כמבואר ומהימן גוי מסל"ת ולכן לא כתב הר"מ הדגים לבדן אסורים כפירש"י וכאמור בזה: עוד אבאר לך שאין ללמוד מדברים דתפלין אסורים דהוא לשיטתיה דלאחר המליחה צריך חליטה דאין המלח מוציא כל הדם ולית ליה דין דס' התרומות חתיכה תפילה שהונחה אצל מליחה דיש לה היתר דשמא לא יצא כל הדם ופי' אסור ומש"ה הגירסא לדידיה שפיר דגים רפו ובלעי

ותו לא דככ"פ לדידיה לית כלל ובשר על גבי בשר דמשריק או טרוד משא"כ דגים וכאמור והמ"מ שכתב דין של הרשב"א דחתי' תפילה אמת וצ"ע דמשמע דה"מ והר"מ אין מוכרחין וא"כ מש"ה פשיטא דגים תפילין אסורין משא"כ לדידן ע"כ ליתא לגירסא זו דאיך קאמר דגים רפו בלעי ומה בכך אכתי ככ"פ כמו חתיכה תפילה וע"כ קדמי ופלטי הגירסא וא"כ תו אית לומר דתפילין מותרין כו': המ"י כלל כ"ד אות כ"ב וכ"ג כתב דגים על העופות א"צ אפי' קליפה דל"ד לחתיכה חציה בציר דצריך למעלה קליפה דאי אפשר לצמצם כמו מקום חתך בהמקש' משא"כ ב' חתיכו' דלא כש"ך ויש הוכח' לש"ך דאפי' כה"ג בעי קליפ' ממ"ש בסי' מ"ט חתיכה שנמלחה מצ"א לאחר מעל"ע אין תקנה לש"ך דבה"מ דמה שראוי לצלי לא הוה אפשר דלא כט"ז דמה בכך שראוי לצלי בסעודה גדולה דרוצה לבשל וכמ"ש הבה"ג והאורח מישור.

וקשיא לן בפרי מגדים אמאי אסור ולית תקנתא ימלחנו ויניחנו על צד הנמלח דדם אין מפעפע למעלה וליכא חששא שיבלע צד השני וכ"ת דלכתחלה אסור שמא יהפך הא זה דיעבד הוא דא"א בע"א וצריך לתרוצי דבעי כ"ק ואין יודע היכן הוא דלקלוף וכולה אסורה וכ"ת חתיכה עבה דיש ס' נגד הקליפה הא בורכא דבדבר דבעי קליפה לא צריך ששים כמבואר בסימן ק"ה ואי אמרינן כמ"י דהקליפה משום א"א לצמצם אכתי תקשה דכאן אין צריך קליפה דכל הדם יוצא ואין בו כלל איסור כשאר דם אין מפעפע כלל למעלה אלא ע"כ כש"ך דה"ק מפעפע למעלה וא"כ א"א להתיר משום דאיסור הקליפה יש בה.

וע' או"ה כלל ה' והקשינו בפריי פרי מגדים אמאי אסור הדגים תפילי וכתבנו שם בקיצור דשמא סובר כגירסת הר"מ דזה א"א דא"כ אמאי סגי רפו קרמייהו הא ככ"פ ועיקר חסר מן הספר דרפי ולא פלטי דהא או"ה אין סובר כר"מ דבעי חליטה דתדע דהא חתיכה תפילה סובר כש"ך דמהני מליח' וכיון שכן שפיר קשי' וכדאמרן.

ר"ח אדר עש"ק פה ברלין תקל"א: גמרא דגים ועופות שמלחן זע"ז אסורים יש בכאן מקום להאריך אלא שלא היה הזמן גורם אמרתי לקצר בכאן ובי"ד אבאר באורך הנה מה שאמר דגים ועופות שמלחן זע"ז משמע ששניהם מלוחין ולא אמר עופות שמלחו אצל דגים אסורים אף שהדגים אינן מלוחין אסורין דהעופות מבליעין דם בדגים והוה כטמא מליח וטהור תפל דאסור הטהור שהטמא מבליע בו י"ל לרבותא נקיט לא מבעיא בכה"ג דגים אסורין דבלעי אלא אפי' נמלחו שניהם דה"א דטרידי למפלט לא בלעי אפ"ה קמ"ל דגים רפו קרמייהו ופלטי ובלעי אח"כ דאין טרודין למפלט.

או יאמר בכה"ג דלא נמלחו הדגים מתחלה היו מותרין אח"כ במליחה דאגב דיפלוט דם וציר דידהו פלטי נמי דם שבלעו מהעופות משא"כ עתה שנמלחו שניהם ופלטו כל דמן וצירן לא שייך ככ"פ אלא היכא דאית ביה דם מעצמו ולמאן דמפרש אסורין שניהם הדגים ועופות א"ש בלא"ה דנקיט שניהם מלוחין דאי דעופות לחודיה לא היו נאסרין העופות דהוה כטהור מליח וטמא תפל דמותר כדאמרינן לקמן ה"נ נהי שהעופות מבליעין בדגים מ"מ אין בו כח להבליע מן הדגים לעופות ומש"ה ונקיט שניהם מלוחים ועיין בסי' ע' ושם אבאר: ובתוספות ד"ה דגים ועופות כו' בענין זה לא היו הדגים אסורין כו' האיסור הולך ומתפשט כו' דם משרק שריק עכ"ל הנה מ"ש דבענין זה לא היו נאסרין

הוא פשוט דטהור מליח וטמא תפל שרי דאין כח במלח אלא להתחמם ולהבליע למה שאצלם ולא להפליט ממה שאצלו אמנם מה שכתב דאין לאסור העופות אפי' לאותו פירוש דאמרינן חתיכה נעשה נבילה כו' משמע דלא מיבעיא לר"מ ודאי ניחא דסבירא ליה דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין ואמאי הא לפי ה"א יכול לבלוע דם שבדגים עם הציר בעופות וא"כ אף לר"א יאסרו הדגים לעופות מדם עצמו אם לא שנאמר כמ"ש הפר"ח בסימן ע' וכפי מה שהבין ב"י דלר"א אף שבלעו עופות מעט דם עם הציר של דגים מ"מ ציר הרבה ודם מועט בטל הדם בששים בציר העופות דאין ציר נ"נ של דגים.

ולכך כתבו התו' דאפי' לאותו פי' דחנ"נ וא"כ אף הציר נ"נ אפ"ה אין בולע דדם משרק כו' ואבאר יותר ובקיצור הנה מליחת הרבה בשר זע"ז או חתיכה אחת ולא אמרינן ציר הנוטף מחתיכה אחת עם דם נ"נ ונבלע בחתיכה, השנית או מצד זה לצד זה דנהי דם אין בולע מ"מ ציר בולע כההיא דמרי בר רחל ולר"א ניחא דאין נ"נ ולמ"ד נ"נ מ"מ אין הנאסר אלא מקום שהאוסר יכול לילך ולמ"ד אף שאין האוסר יכול לילך אפ"ה אסור צריך לומר טעמא דלא אמרינן במליחה חנ"נ משום לתא דבב"ח ודרך בישול וע' בשמעתין בר"ן אמנם כל זה בבשר מליח דיש הרבה דם הזב עם ציר הוא דאמרינן חתיכה שניה אינה בולעת מדם העליון משא"כ דגים שפולטין ציר מרובה ומעט דם שבלעו מעופות יכול הדם להתערב יפה עם הציר ולבלוע הדם עם הציר בעופות ויאסרו העופות ולר"א ניחא דנגד מעט דם יש ששים משא"כ אם אמרינן דנ"נ ליכא ששים נגד ציר ודם ולזה כתבו דאין סברא לאסור העופות דלמה נחלק ולומר דכה"ג יכול האיסור לילך בעצמו במעט דם אלא שהוא דם מועט מעורב בציר הרבה אפ"ה אין יכול להבליע הדם דמשרק שריק וכיון שכן אין הציר ההוא אוסר דלא נשאר שום דם דאין הנאסר יותר כו' כמ"ש התו' כאן.

והנה מה שסיים התו' דם משרק שריק הוא א' מהטעמים דבמליחה מותר למלוח ב' חתיכות זע"ז. ולא ידענא אמאי לא נקיט אינך טעמים דכתבו לקמן בד"ה דגים רפו קרמייהו והיה נראה לומר דמש"ה לא כתבו טעם דכב"פ דנהי דפלטו אח"כ העופות הדם מ"מ נשאר בו ציר של דגים שלא פלטו ע"י מליחה ואף דלא נשאר שום דם בתוכו מ"מ כיון דמתחלה היה דם שם נאסר אח"כ ג"כ ועיין במהר"מ שי"ף ז"ל מ"ש בשמעתין חדא אמאי דבב"ח כה"ג מותר היכא שלא נשאר בו שוה חלב כמבואר בי"ד סי' ק"ה גבי הא דחתיכת איסור אוסרת חברתה בלא רוטב יע"ש בט"ז וש"ך ועוד אמאי לא כתבו טעם דאגב דטרידי העופות למפלט לא בלעי דם כלל מאחר שסוברים דאין חילוק בין מעט דם עם ציר הרבה כו' ואפשר דזה הוה בכלל משרק דמהאי טעמא הוא דאמרינן אגב דטריד למפלט לא בלעי דמשריק שריק הא ציר בולע שפיר ומ"ה נקטו בדבריהם משרק כו': אבל הב"ח ז"ל כתב בסי' ע' לפי מ"ש הרא"ש ז"ל דמעט דם נבלע עם, ציר הרבה א"כ לרבינו אפרים נמי ראוי לאסור העופות יע"ש קשה א"כ מה כתבו התוס' אפילו לאותו פירוש כו' הא לר"א נמי קשה לפום סברא דהשתא דמעט דם נבלע בעופות עם ציר הרבה כדכתיבנא לעיל בסמוך: א"י דודאי ממליחה לא קשיא דציר זב עם דם ונעשה נבילה ונבלע מעט דם עם ציר בחתיכה השנית י"ל דלח בלח לא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין לבד בב"ח אמרינן חלב נבילה הוא ועיין בב"י ובש"ע סימן צ"ב יע"ש וא"כ מעולם לא נ"נ הציר משא"כ דגים ועופות שמלחן זע"ז דבלעי דגים מדם נבילה

של העופות ונעשה נבילה כיון שהם דבר עב וגוש וכיון דכן אף ציר הזב אח"כ וודאי נבילה הוא כיון שהדגים נ"נ מתחלה וא"כ היה בזה מקום לאסור אח"כ העופות ולזה כתבו התו' דאף מעט דם אין נבלע בעופות דשרק ואין הנאסר יכול לילך אלא עם האוסר ולא בנפרד ממנו לגמרי דומה לסימן ק"ה בב"ח והמעיין ברא"ש יראה שיש לכוין דבריו כמ"שובסימן ע' אאריך בעז"ה: גמרא ודגים דרפי קרמייהו קדמו ופלטי ועופות קמיטי בתר דנייחי דגים פלטי עופות והדר בלעי עכ"ל מגירסא זו משמע בהדיא משום בתר דנייחי דגים מצירן בלעי או עכ"פ בתר דנייחי מדמן בלעי הא קודם דנייחי כו' לא בלעי מעופות דטרידין או ככ"פ ורש"י כתב ממהרין לפלוט ציר שלהן כו' משמע כ"ז שפולטין ציר אין בולעין מעופות ויראה סתירה בדבריו שכת' אח"כ אבל בשר ובשר כמה שזה שוהה זה שוהה דמשמע דווקא שמלחן בב"א והא אף דלאו בב"א שרי דפולט ציר ואפשר דסוב' דפליטת צירן ודמן שווין הם ובזמן ושיעור אחד הוא ולכ"כ כ': ודע דהב"ח בסי' ע' כתב דרשב"ם שאוסר אף העופות לא ס"ל כרש"י ז"ל דגים פולטין כל צירן אלא אף שפולטין ציר בולעין דם עכ"ל לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דאמאי לא נימא דרשב"ם סובר כרש"י דאטו אחר שפלטו צירן שוב אין פולטין כלל דאטו חתיכת נבילה ששהתה במלחה יום שלם דזה זמן פליטת צירה אם נמלח אח"כ מחדש בשר כשר עמה מי לא נאסר ולא אמרו דלאחר יום שלם אין פולט ציר אלא שאין פולט בשפע לומר אגב דטרידי למפלט כו' או ככ"פ אבל מ"מ פולט מעט מעט תמיד וזה דבר הנראה לעין הוא וכיון שכן יש לכאורה לתמוה עליו מי הזקיקו לומר דרשב"ם פליג ארש"י ואפשר מפני סוף דברי הרא"ש כת' כן דמשום מעט דם עם ציר מרובה יכול לבלוע בעופות וזה סברת רשב"ם שאוסר באמת ואילו סובר כרש"י וודאי דמעט ציר עם מעט דם אין יכול לבלוע בעופות כו': גמרא בתר דנייחי דגים פלטי העופות יש לפרש דפולטין עוד ולא כלה זמן פליטת דמן או משום דקמיטו אין פולטין עד לאחר שפלטו דגים ומש"ה הדגים אסורין הא פלטי עופות קודם שכלה פליטת הדגים לא היו הדגים נאסרין ככ"פ אבל השתא דכבר נסתמו נקבי הפליטה ועיין בתו' ד"ה דגים רפי קרמייהו יע"ש בהא ובתוס' ד"ה ודגים רפי קרמייהו כו' ולפירושו תימא איך מולחין כו' ופשיטא דאלא לא שנא כו' עכ"ל הקשו לפירש"י ז"ל לקמן אלא ל"ש ושרי דכשנח זה נח זה משמע דווקא בשנמלחו שניהם יחד דשוה זמן פליטה הא לא"ה לא וא"כ איך מולחין כמה חתיכו' והלא חתיכה ראשונה כלה זמן פליט' מקודם ובולעת אח"כ משניה כיון דלית ליה משרק שריק ולא אגב דטרוד ציר מדכת' כשנח זה נח זה וע' דלדידיה ל"ש ושרי משמע דוק' שניהם יחד ופשיט' דלישנ' משמ' בב"ע (בכ"ג) שרי.

ואכתו' בכאן בקיצור ובי"ד סי' ס"ט וע' אאריך בעזה"י. הנה במליחה מה שאנו מולחין הרבה חתיכות זע"ז ולא חיישינן שיבלע זה מזה יש כמה טעמי' האחד דם משרק שריק ואינו נבלע כלל ולכך מולחין בכלי מנוקב וא"צ להמתין בתחתונה עד זמן פליטת העליונה אלא מיד שכלה זמן פליטת התחתונה שהוא שיעור המוזכר בסימן ס"ט שרי להדיח הדחה אחרונה ויש עוד טעם דאגב דטרוד לפלוט ציר ג"כ לא בלע דם ושוהה לפלוט ציר י"ב שעות או יום שלם ולזה ג"כ אי צריך לשהות שיעורו זמן פליטת עליונה אבל יש חומרא אם נמלחה עלי' חתיכה לאחר יום שלם אסורה תחתונה ולטעם ראשון שרי: עוד יש טעם ככ"פ כמו בצלי דאמרינן ככ"פ ה"ה במליחה דאמרינן הכי וא"כ יש

להתיר אף לאחר זמן מרובה ואפילו הודח ונסתם נקבי הפליטה מטעם ככ"פ אלא דצריך להמתין שיעור פליטת העליונה וזה מבואר אלא דקשיא מדגים ועופות שהדגים אסורים ואמאי ימלחנו שנית וככ"פ ובאותו מלח גופא ישהנו עד זמן פליטת העופות ועיין בחדושי רשב"א ז"ל ובת"ה הארוך והקצר שכתב די"ל שאני דגים דרפי קרמייהו ובולעין טובא ומסתבך הדם בהן והוה כציר ושומן נבילה דאינו יוצא ע"י מליחה וכן כתב הר"ן ז"ל בחדושיו לחולין נדפס מקרוב המכונים בשם חמש שיטות וזה לשונו שאני דגים דרפי קרמייהו ודמא מסרך סריך בהו כחלב בבשר כו' ולפ"ז קשיא מקערה שמלח בה בשר דודאי קשה הוא ואף כ"ח מבשר שהוא רך ואמאי אסור לאכול רותח וצריך לומר דמיירי דאין מנוקב ולא שייך שריק דהדם קווי וקיימא בתוכה ונאסרת הקערה ותוכה ה"א להיא פינכא ועיין לעיל בחדושינו וזאת הקושיא והרא"ש הוא לטעמא דמשרק שריק והיא הדין לטעמא דכבולעו כך פולטו מצינו לומר באין מנוקב ובלעה הרבה ואין יוצא ע"י מליחה או מטעם כבוש בציר כשיעור שיתנו על גבי אש וירתיח אבל יש תירוץ אחר אם נאמר כבולעו כך פולטו דאין מליחה לכלים להפליט וכן כתב הר"ן ז"ל בחמש שיטות יע"ש היט' ואם נאמר יש מליחה לכלים להפליט נאמר כמ"ש מקודם עוד יש טעם אחר דשאני בשר עס בשר דאגב דיפלוט דם דידיה וציר דידיה יפלוט גם ק ציר דאחריני הא אין בו ציר דידיה אסור וכן פסקינן בשלחן ערוך דלא סבירא לן טעמא דמשרק אלא בכלי שהוא קשה ולא באוכלין כמו שאבאר בסי' ס"ט וע' בס"ד ודגים פולטין ר"ל צירן ודמן קודם גמר פליטת העופות וצריך להמתין כשיעור פליטת העליונה ובתנאי גם כן שיהא תוך י"ב שעות למליחת התחתונה שאז יש ציר ועוד יש טעם אפי' פחות משהו מן חלק י"ב שעות שרי כיון שהתחיל לבלוע דם קודם גמר פליטת צירו אז עדיין פתוחין נקבי הפליטה אז אף לאחר שפולט צירו פולט דם אבל לא באופן אחר ולפי' א' דווקא י"א שעות ודגים פולטין צירן קודם שיתחיל העופות לפלוט דמן ולפ"ז נמשך קולא באם העופות שהו חצי שעה במלח דוודאי התחילו לפלוט קצת שרי אם מלחו דגים אח"כ ע"מ מה"ט ובי"ד סי' ע' אכתוב מה שיש להקשות על הג"ה שם: עוד אבאר לך לטעם ככ"פ אמאי הא מיד נ"נ למאן דאית ליה דחנ"נ בשאר איסורין י"ל דנפרד ממנו אח"כ לא אמרינן כן אלא בנשאר קצת מאיסורו מה שאין כן שפולט אחר כן הדר להיתרו הראשון ודומה לחתיכות בשר שבלע חלב ונגעה באחרות בלא רוטב שאין אוסרת ועיין ק"ה ובש"ך והוא מש"ח וכתבנו לעיל כמה פעמים וה"נ כן אבל אם נאמר דאף דנפרד לגמרי אסור ולא אמרינן אין הנאסר יכול לילך אלא עם האוסר לכתחלה לאסור אבל אם נאסר תו אפשר לסוחטו אסור דלא כמ"ש התו' לעיל ד"ה תרי גללי דמלחא והתם שאני דר"א לאחר שתעלה תמרתו או נצלה כ"צ מיירי אלא מפני מראית העין אסור המכונס בכלי ולזה מהני תרי גללי ועיין בר"ן בשמעתין גבי בישרא עלוי כבדא ואי איכא בי דוגי כו' יש לתרץ בענין אחר דלא אמרינן חתיכה, נעשה נבילה בדבר שאפשר להפריד האיסור ממנו ומה"ט בכל מקום לא נעשה נבילה כמו שכתב המרדכי ונראה דהך טעם האחרון עם הראשון א' הוא ויהי' איך שיהיה אין נפקא מינה לדינא בין הנך שני טעמים אבל ראיתי שיש נפקא מינה כההיא דחתיכה הבלועה מאיסור וכההיא דבב"ח לטעם הא' שרי ולטעם הב' אסור ובי"ד סימן ק"ה אבאר בזה באורך בעזה"י: כתב הר"ן ז"ל בחדושיו דיש לומר מפני כך נאסר חתיכה שפלטה כל דמה וצירה עם

חתיכה שלא נמלח דשמא אין המלח מפליט כל דם שבחתיכה ולא מיבעיא לשיטת הר"מ ז"ל פ"ו בהל' מ"א דצריך אחר מליחה לחלוט ברותחין הדם הנשאר ומה שלא מועיל חליטה בתחלה דשמא לא ירגיש החתיכה חום האש תפלוט החתיכה אתא שפיר דמהבא ממקום אחר אסור משא"כ דם האברים שלא פי' שרי אף למאן דלית ליה חליטה מכל מקום מה שלא יצא ע"י מליחה שוב לא יצא עולמית משא"כ דם הבא ממקום אחר ובמליחה דם אברים שלא פי' כתבתי כל זה להבין טעמי עניני מליחה כי עמוק הוא ובחדושינו לי"ד אבאר איזה טעם עיקר לדינא כי נ"מ טובא כמ"ש לעיל גם אבאר דברי התו' דכאן וע' מהרש"א בשמעתין: ודע דמ"ש בש"ע סימן ע' בהג"ה דגים אם היו תפלין שרי למלוח אחרי כך אגב דיפלו' כו' והב"י חולק על זה כמבואר בספרו סימן ע' יעוין שם י"ל דהב"י לשיטתיה שכתב דבשר שפל' כל דמו וצירו עם בשר שלא פל' עדיין דשרי ככ"פ ואף דלית ביה דם וציר דידי' ואף היכא דלא שייך משרק שריק שיש גומות בבשר ואפילו הכי שרי ועל כרחך דגים דאסורי דרפי קרמייהו ומסתבך הדם בהו ואין כח במלח להפליט הדם מהן ומשום הכי פסק דאם לא נמלח.

הדג דאסור אחרי כך משא"כ הרמ"א דפוסק דחתי' שפלטה כל דמה וצירה שנמלחה עם אחרת שלא פלטה עדיין אסור אף בדיעבד דלא אמרינן ככ"פ אלא היכא שיש ציר דידי' או דם אם כן שפיר פסק היכא דלא נמלח הדגים שימלחנו ושרי דאגב דיפלוט וכו' דלית ליה לחלק בין דגים לבשר אלא לענין מה שאמרו דגים רפי קרמייהו וממהרין לפלוט קודם ולא לענין אחר כו': וראיתי לספר בית ישראל בסי' ע' על דברי הט"ז סעיף קטן ח' דזהו הנפקא מינה בין פי' יש מפרשים לפי' הר"י דאורליינש יעוין שם.

עוד כתב דמ"מ מדברי הגמרא משמע דאי לאו דנייחי דגים הוה מין אגב דיפלוט כו' עכ"ל הנה מה שכתבתי דזהו הנפקא מינה בין פי' יש מפרשים לר"י לומר כו'. כתבתי לעיל דיש נ"מ אחרינא לפי יש מפרשים אם מלחו בשר ששהה במלחו י"א שעות ומחצה עם בשר שנמלח עתה אסור מה שאין כן לפי' הר"י דאורליינוש וזה פשוט ומה שכתב דבגמרא משמע דאי לאו דנייחי דגים כו' לא ידענא למאן קאמר לה אי לרש"י דאגב דטרוד למיפלט לא בלעי משום הכי אמר לבתר דנייחי דגים בלעי מעופות הא לאו הכי לא היו בלעי כלל ואי לי"מ אימור דאמרינן דבלע אלא שפול' כל זמן פליטת צירו הוא לאחר פליטת דמו הא קודם פליטת דמו אין בולע כלל ואי לפירוש רבינו תם קאמר לה דאיהו מתיר אף בפל' כל דמו וצירו משום דמשרק שריק ובדגים דרפי קרמייהו לא אמרינן משריק שריק גם כן סובר כפירש"י כל זמן שטרוד לפלו' אין בולע ומשום הכי הוצרך לומר בתר דניחיועיין ברשב"א ור"ן שמ"ש גירסות אחרות ובי"ד אבאר אי"ה זה יעוין שם: גמרא ר' מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר נבילה אתא לקמי' דרבא אמר הטמאים לאסור צירן ורוטבן ופירש"י דמיבעיא ליה אי דוקא אגב דטרוד למפלט דם לא בלע דם הא ציר בולע א"ד ל"ש כן נראה מפירש"י ולא ידענא דאם כן רבא דמהדר ליה הטמאים לאסור צירן ורוטבן עיקר חסר מן הספר דר' מרי נמי הוה ידע אלא דלא הוה ידע אי בולע אי לאו ואמאי לא פירש דמיבעיא ליה אי ציר נבילה אסור או לאו ואהדר ליה מהטמאים אלא דז"א דוודאי ציר טמאים מדרבנן אסור נהי דלא ידע מדרשא דהטמאים דהא מתני' היא דג טמא צירו אסור והוא משנה בתרומות פ"ו ולעיל צ"ט הביאה ומשנה לא שייך לומר דלא ידע מהן שהיה שגורה בפיהן ועיין

בשמעתין כבדא מה אתון בד"ה למיסר ואם כן מה מיבעיא ליה אלא דמיבעיא אי ציר בולע ולא אמרינן ביה אגב דטרוד למפלט ומשני ליה דיש חילוק בין ציר לדם והביא נמי דרשא דהטמאים ומ"מ קשה למה ליה להזכיר כלל דרשא זו ולא השיב לו על שאלתו כלום אבל ראיתי לר"ן ז"ל שפי' אי ציר אסור או זיעה בעלמא מיבעיא ליה וקשה הא מתני' היא דג טמא צירו אסור וליהוי מדרבנן עכ"פ אסור וריטב"א ורשב"א פירשו דמיבעיא ליה אי מלח פול' ציר או לאו והשיב מדחזינן הטמאים לאסור צירן ורוטבן על ידי מליחה דרוטב הוא על ידי בישול וציר על ידי מליחה ש"מ שפולט ציר על ידי מליחה יעוין שם והא דלא דייק מדג טמא צירו אסור דהוה מפרשינן לה ע"י בישול משא"כ הכא דקתני רוטב וציר ועיין מ"ש לקמן גבי ולימא מדשמואל: ובתוספות ד"ה ורוטבן כ' דטעם כעיקר כו' המחה השרץ כו' עכ"ל לכאורה יאמר דהכי פירושו אה"נ דטעם כעיקר מ"ה אלא דלא הוה ידעינן דלקי עליה כיון דכתב לשון אכילה קא משמע לן דלקי אבל הריטב"א כתב דהא דצריך הטמאים דלא הוה ידעינן טעם כעיקר היכא שהוא נבלע בדבר אחר והיכא שהוא בעין כ"ע לא נחלקו שהוא מ"ה אלא היכא שנבלע כמו משרת וגיעולי עכו"ם וחטאת יעוין שם היטב וזה תירוץ לרבא דלית ליה טעם כעיקר מ"ה לפירש"י איך יתישב ההוא ברייתא ע"כ כתב דזה כ"ע מודים אבל הקושיא למאן דאמר טעם כעיקר מ"ה למה לי הטמאין וי"ל דטעם כעיקר אין לוקה עליו ואיצטריך כשהוא בעין דלוקה עליו ומה שיש לעיין אי דוקא כשהוא בעיני' אסור ולא נחלקו אלא ע"י תערובת ואף דלית ביה רובא א"ד דוקא היכא דבטל ברובא צריך קרא דלא ליבטל טעמא הלא המה כתובים באורך בחדושינו לי"ד סי' צ"ח ועיין רשב"א בשמעתין דזרוע בשילה: (דף קיג ע"א) גמרא ולימא ליה מדשמואל דאמר מליח הרי הוא כרותח אי משמואל ה"א דם אבל צירן ורוטבן לא קא משמע לן ופירש"י דצירן זיעה בעלמא הוא אם כן משום דלא ידע מתני' דג טמא וקשיא אמאי לא פי' לעיל באיבעיא כן ויש לומר דודאי ידע אלא דשמואל אמר ליה מברייתא דמיתניא בה אף מ"ה אסור מהטמאים לאסור צירן ורוטבן אבל לפירוש הריטב"א והרשב"א א"ש דלימא ליה מדשמואל דאמר מליח כרותח אלמא מליחה מפליט ציר ומשני ה"א דמן מפלי' אבל לא ציר ומה שפי' רש"י ה"מ דמן כגון כלי שאין מנוקב לא ידענא בכלי מנוקב וא"מ דנפל ובולע מן המליח דלשיטתיה אין היתר אלא כששניהם מלוחים דאגב דטרוד למפל' לא בלע ולא מטעם ככ"פ מדכת' כ"פ בסוגין דטעמא דאגב דטרוד למפלט לא בלע וצ"ע מ"ש לקמן בהא דג טמא תפל יעוין שם ולפירוש הר"ן ז"ל דלימא ליה מדשמואל דמליח כרותח והיינו על כרחך ציר דאי דם משרק שריק וש"מ ציר אסור מיהא ולא הוה זיעה בעלמא ומשני ה"מ דמן בכלי שא"מ ומתוספות ד"ה ולימא נראה שהן סוברים כפי' הר"ן ז"ל וע' בי"ד שם: ע"ש גמרא מיתיבי דג טהור שמלחו עם דגים טמאין מותר מאי לאו שהיו שניהן מלוחין עכ"ל ופריך אלמא ציר נמי אינו בולע כ"ז שטרוד לפלוט ודג עם דגים פליטתן שוה כשזה נח זה נח וכתב רש"י ז"ל לא גרסינן ש"מ צירן מותר וכן התו' בד"ה מאי לאו כתבו דל"ג ליה משום דמשנה שלימה הוא דג טמא צירו אסור וכן בסיפא דהך ברייתא כו' ומה שנרשם בש"ס החדשים ע"ז ל"ה ש"מ לא תני בלשון הזה דג טמא צירו אסור אלא הכי קתני אלו אסורין ואין איסור הנאה וציר שאין כילכית שם יעוין שם ואיני יודע אמאי לא הביא ממתניתין דתרומות פ"י דתנן בלשון זה דג טמא צירו אסור

והובא לעיל כ"ט ב' יעוין שם ואולי מהתם אין ראי' דתנן דג טמא שנכבש עם דג טהור כו' ועלה קאי דגים טמאין צירן אסור ואיכא למימר משום שכבשו במכבש הוה כגוף האיסור ממש דמה"ט כתב בש"ד סימן כ' דהא דפסק הר"מ בהלכות מ"א פ"ג הכ"ב ובט"ו מהלכות אלו הלכה ל"ב דציר שיעורו במאתים היינו דוקא שכבשו במכבש להוציא מימיו דהוה כגוף האיסור יעוין שם ואם כן ממתני' דתרומות אין ראיה אבל ממתני' דע"ז דתנן סתמא וציר שאין בו כילכית ולא קתני שכבשו במכבש ודאי משמע בציר על ידי מליחה בלא מכבש ציר היוצא אסור מדרבנן מיהת וכן בסיפא דברייתא דקתני טמא מליח וטהור תפל אסור אלמא אף בלא מכבש ציר היוצא על ידי מליחה אסור מיהא דרבנן אלמא אין לחלק דסתמא הוא: וקשיא לי אמאי דחאו לזאת הגירסא בשתי ידים והא איכא לקיומיה שפיר והוא דפריך אלמא ציר מותר ומש"ה בשניהם מלוחים שרי ובסיפא דטמא מליח וטהור תפל אסור היינו טעמא דנהי דציר היוצא על ידי מליחה זיעה בעלמא הוא מ"מ בלעי דם דהוה ממשו של איסור דהא כי דחי לה משמואל דאמר ה"מ דמן אבל צירן לא אלמא דם על ידי מליחה חשיב ממש ומש"ה אסור ליה שבלע דם מטמא דאסור משום טמא משא"כ ברישא ששניהן מלוחין א"כ משום דם אין לאסור דאגב דטרוד למפלט דם לא בלעי דם דמשרק שריק כהאי גוונא דלציר לא חיישינן דנהי דנוח לבלוע מהא דרב מרי דאימלח כו' מכל מקום הוה זיעה בעלמא אבל ציר נבילה דהוה משום הכי אין הכי נמי דאסור בשניהם מלוחים בשר שחוטה עם בשר נבילה ומתני' דע"ז אין הכי נמי דמיירי כהאי גוונא בכבשו דהוה ממש ומשום הכי אסור כשאין בו כילכית ונהי דליתא להך גירסא מכח שכתבתי לעיל דמה פריך ש"מ צירו מותר דאין הכי נמי דציר דגים מותר דלית לן קרא אבל ציר נבילה הוה משום הכי מכל מקום הא התוס' כתבו דלאו מהך טעמא מוכח דליתא להך גירסא אלא מסיפא מוכח ולפי מ"ש אין הוכחה מסיפא כלל דאיכא למימר משום דם אסור הוא ולפי דעת מהרר"ם שהביא בהגהות ש"ד סי' כ' דציר נבילה נמי לא הוה אלא מדרבנן ודרשא דהטמאים לא הוה אלא אסמכתא בעלמא כמו דרשא דשקץ דכתיב גבי דגים ועיין בתוס' לעיל צ"ב ב' ד"ה שאני ציר אתי שפיר הגירסא דש"מ צירן מותר אף מדרבנן מדג טהור כו' דשניהן מלוחין שרי וע"כ דאין בולע דם וציר מותר דאי ציר אסור אם כן אף בשניהן מלוחים ליתסר דודאי ציר בולע מדאסר ליה בשר שחוטה דאימלח עם בשר נבילה אבל כבר דחו כל הפוסקים דברי מהרר"ם הנ"ל ועיין במרדכי פג"ה עלה שאני ציר ועיין פר"ח סימן ע' ס"ק י"ח וסימן פ"א יעוין שם ובי"ד אבאר בעזה"י באורך מזה: ורואה אני דברי הרב ז"ל בה"ג ישרים ונכונים שכתב בסימן ע' ס"ב דאם לא פלט הדג דמו שרי על ידי מליחה דאגב דמפלט דם דידיה פולט דם דאחרינא א"כ פריך שפיר דהא בסיפא קתני טמא מליח וטהור תפל אסור וע"כ טעמא משום ציר דגים טמאין שבולע דאי משום דם שבולע מטמא אמאי קתני סתמא אסור והא אפשר על ידי מליחה אגב דיפלוט דם דידיה יפליט דם דטמא דדוחק לומר דג טמא מליח וטהור תפל שפלט כל דמו והודח דסתמא קתני וש"מ מציר הוא דלא שייך ביה כך"פ וש"מ ציר מדרבנן אסור וא"כ ברישא דשרי והיה סובר דשניהם מלוחין וש"מ אף בציר אמרינן אגב דטרוד למפלט לא בלע ופריך שפיר דמה בכך דציר נבילה דאורייתא הא לא בלע משא"כ לט"ז וש"ך ושאר אחרונים דגים דרפי קרמייהו לא שייך חלב דיפלוט דם דידיה יפלוט כו' א"כ מאי

פריך דלמא ציר דגים שרי לגמרי וסיפא משום דם הוא דטהור תפל בולע מטמא מליח דהוה ממש ואין יוצא ע"י מליחה שימלחנו דג טהור עוד דגים רפי קרמייהו ואסור: ועוד אבאר לך שראיתי כתוב למהרש"ל באו"ש סימן ב' שכתב על מ"ש בהגהות דלא בעינן מאתים אלא שכבשו להוציא מימיו דהוה גוף איסור דא"כ מה פריך מדג טמא כו' דלמא שאני הכ' דלא כבשו במכבש יע"ש ולא ידענא להולמו דא"כ מה איריא, בשניהם מלוחים אפילו טמא מליח לחוד לישתרי ואמאי קתני נמי בסיפא טמא מליח וטהור תפל אסור והא ציר היוצא ע"י מליחה זיעא בעלמא הוא אף מדרבנן שרי אלא ש"מ דמדרבנן אסור ואפ"ה בשניהן מלוחין שרי ע"כ דאין בולע ופריך שפיר ואולי כוון למ"ש דאין ראיה מסיפא דלמא אסורים משום דם טמא דהוה ממש ואסור דכל היוצא מטומא' טמא והוה ממש אלא ע"כ ממתני' דתרומות פריך ליה דג טמא ציר אסור או מע"ז ל"ה ע"ב ופריך אלמא לא בלע והוקשה ליה ז"ל שפיר אם איתא דיש לחלק בין נכבשו במכבש אימא דציר דגים לגמרי שרי ומש"ה בשניהם מלוחים אגב דטרוד למפלט דם לא בלע דם וכשנח זה נח זה משא"כ בסיפא דטמא מליח וטהור תפל דבלע דם ולא מהני מליחה אח"כ דדגים דרפי קרמייהו לא אמרינן ככ"פ כמ"ש אחרונים בסימן ע' ס"ב יעוין שם ומהרש"ל לשיטתו אזיל שפסק בספרו סימן ע"ב דגים ועופות דכל שכן אם דגים תפילין והעופות כו' דאסור שמע מינה דלא סבירא ליה דאגב דיפלט דגים רפי קרמייהו והקשה שפיר ז"ל וביורהדעה פ"ג אבאר יותר: שוב ראיתי שיש ליישב דברי מהרש"ל בע"א דמסיפא אין ראיה דציר דגים טמאין אסורין דאיכא למימר בדגים שמנים שפולטין שומן דאסור מ"ה כמבואר ביורה דעה סימן פ"ג אבל דגים כחושים צירן אפילו מדרבנן מותר אלא ז"א דאם כן ברישא בשניהן מלוחין אמאי שרי ושמע מינה דלא בלע דטרוד למפלט כו' ופריך שפיר אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא.

והתוספות שדחו גירסא זו דשמע מינה צירן מותר שפיר עבדי דהא תנא בסיפא דטהור תפל וטמא מליח אסור ויהיה איך שיהיה בשמנים דמשום דבלע שומן ואם כן ברישא דשניהן מלוחים דשרי ע"כ משום דלא בלע ולא משום דאינו אוסר: גמ' השתא בשניהם מלוחים שרי טהור מליח וטמא תפל מיבעיא קשיא לי הא ודאי דלא הוה שמעינן טהור מליח וטמא תפל דשרי משניהן מלוחין דאגב דטרוד למפלט לא בלע משא"כ בטהור מליח וטמא תפל ה"א דטהור בולע מטמא קא משמע לן דטבע המליחה להבליע בחבירו ולא להפליט ממנו וגם אין אומרים תתאה גבר כמו בבישול ועיין בפוסקים ואם כן ודאי דתרווייהו איצטריך לאשמעינן היתרא ואי הוה אמרינן דהמקשה סובר אף בציר הבא מעלמא אמרינן ככ"פ הוה ניחא דודאי כל שכן הוא בטהור מליח וטמא תפל משניהם מלוחים ואף בזה קשיא דאימא דאשמעינן דמותר בלא מליחה שנית כלל דאין מפליט מן הטמא מידי ואין לומר דמסיפא מוכח דתנן טמא מליח הוא דאסור הא טהור מליח שרי דאין זה בכח המאמר דלומר לדיוקא אתא: ע"ש הנ"מ כו' אין מביא ראיה דציר בולע שפיר דשאני דגים דרפי קרמייהו אלא דבא לומר בשניהם מלוחים עכ"פ שם בדגים אסור ולא להביא ראיה לבשר שחיטה: גמרא תא שמע מסיפא דסיפא טמא מליח וטהור תפל אסור הא שניהן מלוחין שרי עכ"ל אין להקשות דלמא אשמעינן רבותא דאפילו בטהור תפל דאסור כל שכן בשניהן מלוחין י"ל דזה פשיטא הוא כיון דמליח כרותח ושניהן מלוחין אסור ה"ה טמא מליח והוה לאשמעינן בשניהן מלוחין דאין לומר

דאשמעינן דלא אמרינן במליחה תתאה גבר דהא שמעינן מדתנא טהור מליח וטמא תפל שרי אלמא לא מפלגינן בין תתאה כו' וה"נ כן ובי"ד סימן ק"ה אבאר באורך בעזה"י ופה אקצר כי לא היה זמן גורם: ובפירש"י ד"ה תפל מבלי מלח דהשתא לא פליט מידי וכ"ש טמא מליח וטהור תפל כו' עכ"ל יתור לשון הוא ברש"י דמאי שיאטי' טהור מליח וטמא תפל דקתני בסיפא בהדיא דאסור וגם בעובדא דמרי בר רחל שניהן מלוחין היה דאמר אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר נבילה ולשון זה ודאי משמע דבשר שחוטה נמלח ומעשה כן היה עיין בת"ח: ובתוספות ד"ה טהור מליח וטמא תפל מותר כו' ולא שייך מליחה בעוף כו' ומעשים בכ"י עכ"ל מ"ש דהוה כטהור מליח וטמא תפל ר"ל אף דנמלח גם הדפוס והוה כשניהם מלוחים מכל מקום אין מליחה לעוף וזה ברור להם ואם כן אף הגבינה שנמלח' בתוכה שרי דהוה כטהור מליח וטמא תפל ומכל מקום טהור מליח וטמא תפל דיעבד והכא אפילו לכתחלה מדכתבו מעשים בכ"י שאני הכא דהוה יבש לגמרי ובי"ד סימן צ"א אכתוב מה שיש לדקדק על הגהות אשר"י: גמרא אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו עד שמולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה הזכיר כל א' בכפל לומר שצריך שימלח מב' צדדים ולא ישאר מקום מבלי מלח וידיח שפשוף גדול שיצאו המים זכים ולא ישאר מאומה ועיין בי"ד סימן ס"ט ודע דמליחה תקנתא דרבנן הוא לדברי האומר דם שמלחו אפילו איסור תורה אין בו אלא מדרבנן אם כן ודאי לא משכחת מליחה מ"ה ומיהו באומצא דאסמיק שפירש ממקום למקום ורוצה לאכול חי משכחת מליחה מ"ה ובי"ד סימן ס"ט אבאר אי מליחה מ"ה או לאו יע"ש: רב דימי מנהרדעא מלח במלחא גוללניתא ומופיץ ליה פירש"י אבל מלח דקה אין צריך ניפוץ דנתכת מעצמה אין הכרע בדבריו דיש לומר דה"ק במלח גס אף שמדיח הדחה אחרונה צריך ניפוץ מקודם ולא יניחו בכלי כך להדיח דהמלח מבליע הדם בבשר משא"כ מלח דקה מיד כשמשימו במים הוא נמס וא"ל ניפוץ או דה"ק במלח גם צריך ניפוץ או מדיח וניפוץ הוא במקום הדחה אבל מלח דקה א"ל הדחה ולא ניפוץ כלל דדם משרק שריק ונופל וממעשה דרש"י שהביא התוס' לעיל ד"ה ודגים והביאו הפוסקים יראה לפרש כפי' שני וא"כ ההיא דשוחט ולא יצא מהן דם אין קושיא מהדחה אחרונה אלא מראשונה קושיא ועיין בי"ד.

אמר שמואל אין מניחין הבשר אלא בכ"מ מדלא אמר אין מולחין אלא בכ"מ שמע מינה דאף לאחר ששוהה שיעור מליח' ופלט כל דמו הדין כן ומשו' דם שבמלח ולמעש' דרש"י האי אין מניחין כלומר אין מולחין אלא בכ"מ וטעמא הוא דאין כח בדם לצאת דהמקום דחוק ופי' ממקום למקום ואף לצלי אסור כולה או דנכבש בציר כשיעור שיתנו על האש וירתיח דהוה כבוש ואסור מה שבתוך הציר ולמעלה שרי דאין דם מפעפע למעלה ועיין בסימן ס"ט וע' וע"א ושם אבאר: רב ששת מלח גרמא גרמא כתבו המפרשים ז"ל דאף רב ששת ידע דאגב דטרוד למפלט לא בלע אלא דהיה נזהר לכתחלה ואמרו דא"א דא"כ בחדא חתיכה נמי אלא דאף לכתחלה שרי ומ"ש חדא נמי דזמן פליטה שוה משא"כ בתרי י"ל דחדא נמי א"א שימלחו כולה בב"א וא"כ פלט צ"א מקודם ובולע השני ועיין לעיל תוספ' ד"ה דגים: אמר שמואל השובר מפרקתה כו' א"ד לדידיה נמי אסור כן הוא גירסת רש"י ז"ל אבל גירסת הרי"ף והר"מ ז"ל כפי מה שהבין המ"מ והכ"מ בדבריו וכן גירסת הרא"ש איבעיא להו מהו למיכל באומצא ר"ל חי וסלקא בתיקו ולחומרא כן הוא ברי"ף

ולכאורה יאמר דרש"י לשיטתו בר"פ כיצד צולין דלצלי בעינן מליחה דם האברים שלא פי' אסור ועיין בתו' שם וא"כ דבעי לה אי שרי לקדירה ע"י מליחה דאי לאוכלו באומצא ג"כ אסור ואף בחליטה סובר רש"י ז"ל דאסר אף שלא יצא לחוץ כלל דלא כר"מ בפ"ו מהלכות מ"א דעל ידי חליטא שרי וע' בכ"מ שם דלא הוזכר חליטא אלא בכבדא דאפשר דם הכבד דרבנן וכמ"ש התו' בשמעתין דכבדא מה אתון ביה ולכך הוצרך לומר דמיבעיא על ידי מליחה אי שרי בין לאוכלו חי או צלי צדדי הספק דשמא אין המלח פועל דלא נתאנחה הבהמה ויש בה ריבוי דם ואין המלח פועל להוציא דם מרובה כזה והא דהשוחט ולא יצא מהן דם כשירה אלמא אף על פי של"י מהן דם מהני מליחה י"ל דהתם שאני דאנו רואין שבבהמה זו אין דמי' מרוב' ומש"ה המיעוט דם שבה המלח מפליט כו' ולישנ' דלמבלע דם באברים לא משמע הכי ויותר נ"ל דגם רש"י ז"ל סובר דם האברים שלא פי' מותר ומותר לאכול אומצא חי בלא מליחה אלא דהשובר מפרקתה פי' הדם ממקום למקום ומ"ה בצליה צריך מליחה לדעת רש"י ז"ל דהדם פי' ממקום למקום על ידי צליה ואין הצליה לחודיה מפליט כל הדם אלא עם המלח וכי מיבעיא ליה הכא מי יוצא ע"י מליחה לקדירה או לצלי או לאו מי אמרינן דיוצא או כיון שנתעורר לצאת וחזר למקומו הראשון בשבירת מפרקתה או דאין יוצא ומ"ה לא קשיא מהשוחט ולא יצא מהן דם דשאני התם שלא נתעורר הדם לצאת ומ"ה שרי שם יע"ש: ודע דרש"י שכתב בד"ה איבעיא להו דמבליע דם חד איסור הוא א"ד תרי איסורים כו' כן הוא גירסתו בגמרא משום דמבליע דם באברים.

אם נאמר כמ"ש רמ"א בי"ד סי' ס"ז דע"י חתיכה ומליחה שרי וכתב הש"ך שם דרש"י נמי מודה דע"י חתיכה ומליחה שרי ולא מיבעיא אלא אי צריך חתיכה באומצא דאסמיק א"ש דאי לדידיה שרי בלא חתיכה ע"כ דמבליע דם הוא נתינת טעם למה שגוזל את הבריות ולא ענין אחר אבל אי אמרינן דלרש"י אף ע"י חתיכה ומליחה אסור כמ"ש הרב ז"ל בפר"ח סימן ס"ז ס"ק י"ז ועיין שם וכן הוא בב"ח סימן הנ"ל א"כ אמאי לא מיבעיא ליה דהכי קאמר גוזל את הבריות ומבליע דם באברים תרתי מילי נינהו דמבליע נמי דם וצריך חתיכה ומליחה ומותר כמו אומצא דאסמיק א"ד ולדידיה אסור ואין תקנה אף ע"י חתיכה דגרע מאומצא דאסמיק וצ"ל דפשיטא ליה דחתיכה מיהא בעי אלא דהשתא פשיטא קשה דאימא תרתי מילי נינהו אף אי לדידיה שרי ע"י חתיכה ומליחה ולדעת הש"ך אליבא דרמ"א א"ש דמסופק אי צריך חתיכה אי לאו וא"כ אי לא בעינן חתיכה ע"כ דמבליע דם חדא מלתא הוא ובי"ד סי' ס"ז אבאר: כתב הר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ו ה"ט השובר מפרקת של בהמה קודם שתצא נפשה אסור לאכול אף חלטו חי כיצד יעשה יחתוך החתיכה וימלח יפה ומבשל או צולה עכ"ל והנה המ"מ וכ"מ פירשו דבריו כמו גירסת הרי"ף ורא"ש ז"ל דמהו למיכל מיניה באומצא או לא והיינו דצדדי הבעיא הוא מישרי ככל בשר חי א"ד דפי' ממקום למקום ואסור וספיקו לחומרא דהוה בדאורייתא כיון דבשר חד מיירי ופי' ממקום למקום הוה כיוצא לחוץ או דודאי פשיטא ליה לתלמודא דודאי פי' ממקום למקום ומיבעיא ליה אי פי' הו' כיצא לחוץ או לא ולהר"מ ז"ל דאמר בשר חי אסור אף בלא פי' לחוץ צריך לומר דמיבעיא ליה אי שרי ליה על ידי חליטה או לאו דע"כ לא שרינן ע"י חליטה אלא שאר בשר חי וכשהוא חולטו שוב אין יוצא לחוץ הדם (ובכה"ג גם מודה הר"מ דם אברים שלא פירש שרי וכמ"ש הכ"מ שם בפי'

גבי חולט בשר יעוין שם היטב משא"כ בשובר מפרקת דהוה פי' ממקום למקום אי הוה כיצא לחוץ לא מהני חליטה זהו לפי מה שפירשו המ"מ והכ"מ דברי הר"מ ז"ל וכפי מ"ש כאן אבל לפי דברי רמ"א בסי' ס"ז בהג"ה וכפי מה שהבין הש"ך אליביה א"כ י"ל דגי' הר"מ ז"ל כגי' רש"י ז"ל איבעיא להו מהו כו' ומיבעיא ליה אי שרי לדידיה במליחה לחודיה בלא חתיכה א"ד דבעי מליחה וחתיכה וסלקא בחיקו ומ"ה פסק הר"מ ז"ל כיצד יעשה חותכו ומולחו דמספיקא צריךחתיכה ומליחה והא דכתב בת"ח דבריו ואסור לאכול ממנו חי לאו מדברי איבעיא הוא אלא דממילא לפי צדדי הספק גם לאכול חי אסור ואין להקשות דא"כ אמאי פסק דבעי מליחה וחתיכה לבישול והא תיקו בדרבנן דהקל אלא ודאי דלא מיבעיא ליה בזה דודאי בעי חתיכה ומליחה דלא גרע מאומצא דאסמיק ולא מיבעיא אלא אי שרי למיכל באומצא כגי' הרי"ף רבו דרבו ז"ל י"ל דהר"מ ז"ל לשיטתיה דפסק דם שבישלו מ"ה כמ"ש שם בפ"ו וה"ו וע' במ"מ ובלח"מ שם ובב"י סימן ס"ט ופר"ח וכיון שכן הוה ליה ספק בדאורייתא ולחומרא לכך נראה כמ"ש הפר"ח דלאו משום שחשש הר"ב בהג"ה לסברת רש"י ז"ל דלרש"י אף ע"י חתיכה ומליחה נמי אסור ואין תקנה וי"ל גם לשיטת הש"ך דנהי דמצי סבר כגי' רש"י ז"ל מכל מקום כיון דלגי' הרי"ף והרא"ש ז"ל נמי א"ש דברי הד"מ ז"ל מסתמא אית לן לומר דהלך בשיטת הרי"ף רבו דרבו ז"ל: ומה שיש לדקדק במ"ש הרשב"א בחדושיו דלצלי שלא נצלה כ"צ הוה כמו באומצא היינו (כ"צ) חצי צלייתו שיזוב כל דם וע' סימן ע"ו גם דברי הב"ח בסימן ע' ס"ז במ"ש דלר"מ מש"ה צריך מליחה לבשר חי מפני הסוגיא הנאמרת בפ"ב החותך בשר כו' אכתי לא תי' דיש סתירה מזה דכתב או חולטו וע"כ או כתיר' הרי"ן חביב או כמ"ש הכ"מ אבאר בסי' ס"ז: מתניתין המעלה העוף עם הגבינה על השולחן אינו עובר בל"ת פירש"י לאשמעינן הא אוכלו עובר ולאפוקי מדר"ע עכ"ל מדכתב כן ואף דדחי לה תלמודא אימא אין בא לידי לא תעשה מ"מ דיחוי הוא ואשינוי דיחוי לא סמכינן לה ודעתו ז"ל בשר עוף בחלב דאורייתא גם מ"ש דלאפוקי מדר"ע משמע לת"ק בשר עוף מ"ה אסור וע' בסי' פ"ז וע' מ"ש במתני' לקמן: משנה בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אסור לבשל ואסור בהנאה הא דלא הזכיר אכילה דכ"ש הוא מהנאה או דאפשר דנקיט במה שיש חילוק בין טהורה לטמאה ואלו באכילה אין חילוק דבטמאה נמי אסור משום טומא' ואף שיש חילוק בין מה שאסר מכח בב"ח כמ"ש האחרונים בסי' פ"ז מ"מ התנא לא נחית לזה ולא בא לומר אלא איסורא לחוד ומש"ה השמיט: ר"ע אומר חיה ועוף אינם מ"ה מדנקיט לשון פלוגתא ולא נקיט אמר ר"ע ש"מ דפליגי עם ת"ק כמ"ש התו' ד"ה בשר דלת"ק חיה ועוף מ"ה ושלש מחלוקת בדבר לת"ק כולהו מ"ה ולר"ע חיה ועוף מ"ה ולר"י חיה מ"ה ועוף אינו מ"ה ואפי' לרבנן כן ולר"י איסור דרבנן נמי ליכא כדמסיק לקמן במקומו של ר"י היו אוכלין בשר עוף בחלב אבל הרא"ש ושאר פוסקים סברי דר"ע מפרש דברי ת"ק ולא פליגי עלי' ועי' בתי"ט כאן ומש"ה פסקו כר"ע דחיה אינה מ"ה: ודע דר' עקיבא דאמר תלתא גדי פרט לבהמה.

טמאה וחיה ועוף משמע לבהמה טמאה צריך מיעוטא דגדי ואמאי והא בלא"ה אימעט בהמה טמאה מהיקשא דלא תאכלו כל נבילה לא תבשל את שאסור משום נבילה נוהג בב"ח וטמאה אין איסור משום נבילה דאין איסור חע"א שהרי רבינו אומר כן בהלכות מ"א פ"ד ה"ב ואם כן אימעט בהמה טמאה דאין אסור משום נבילה דמשמע כ"ע אית

להו הך היקשא דנבילה גם היקשא בכה"ג ניתן לדרוש מעצמו ועיין מה שכ' בספר גינת וורדים בכללים ואף דאמרינן לקמן ור"ע אית ליה איסור חע"א וא"כ שפיר איצטריך למעט בהמה טמאה מ"מ קשיא לפי מ"ש התוספות לעיל ק"א ב' ד"ה ר"ע אומר דהא דאמר אין איסור חע"א לאו ר"ע סבר כן אלא דאי שמואל סבר כר"ע הכי דריש להני קראי ומשני קסבר שמואל איסור חע"א יע"ש ומשמע לר"ע אה"נ דאין איסור חע"א א"כ למה לי' למעוטי בהמה טמאה במתני' הא בלא"ה ממעט מהיקשא דזאת שאסור משום נבילה ועוד קשיא לי הא דאמרינן לקמן בין ר"ע לר"י הגלילי מאי איכא ומשני חיה א"נ עוף מדרבנן ואמאי לא קאמר דבהמה טמאה דלר"ע אין מ"ה ולר"י הגלילי בהמה טמאה מ"ה מהיקשא דנבילה אלא משמע דלר"י הגלילי דאיהו אית ליה אין איסור חע"א אף בכולל לעיל ק"א א"כ אימעוט נמי בהמה טמאה לדידיה וא"כ ליכא נ"מ בין ר"ע לר"י בענין זה וא"כ קשיא לר"ע לפי מ"ש התו' לעיל ק"א ב' דלר"ע באמת אין איסור חע"א למה לי למעט בהמה טמאה הא מהיקשא ממועט כדכתיבנא ומיהו הא לא קשיא לי דלר"ע דאין איסור חע"א בלא"ה אין בב"ח נוהג בבהמה טמאה דאין איסור חע"א ולמה לי קרא למעט בהמה טמאה ובלא היקשא דנבילה י"ל דנהי דאין איסור חע"א מ"מ במוסיף חל ואיסור בב"ח הוה מוסיף כמ"ש הרשב"א ז"ל בחדושיו אהא דקסבר ר"ע איסור חע"א דהלכה כר"ע דאף דאנן קי"ל דאין איסור חע"א י"ל דבמוסיף חל איסור ע"א בשבועות ובב"ח הוה מוסיף עכ"ל והיינו דהוא סובר דאיסור הנאה הוה מוסיף כסתם מתני' דכריתות פ' אמרו לו אקדשיה מגו דאיתוסף איסור הנאה כו' וכמו שאבאר ע"ב אי"ה וא"כ מש"ה הוצרך למעט מקרא בהמה טמאה ואפשר דמוסיף חמור מבת אחת לשיטת רש"י ביבמות ל"ב יע"ש אבל היקשא דלא תאכלו כל נבילה וודאי דאימעט בהמה טמאה דנבילה על טמא' לא הוה אפי' כולל ומש"ה רואה אני מ"ש מהרש"ל בספרו דף ק' ע"ב אהא דיכול נבילת עוף טמא מטמא בגדים אבית הבליעה דבהמה טמאה חל עליו איסור נבילה דכתיב או כי יגע בנבלת בהמה טמאה יע"ש וכן כתב ביש"ש סי' ס"ב בג"ה כתב דשאני ריסק ט' נמלים שהכתוב קראו נבילה דכתיב ונפש כי תגע בנבלת חיה טמאה או בהמה טמאה או שרץ טמא יע"ש ומש"ה צריך לרבי עקיבא קרא למעט בהמה טמאה ולפ"ז קשיא אמאי לא אמר דא"ב בין ר"ע לר"י בהמה טמאה לר"ע אינו מ"ה ולר"י הוה בבישול והנאה מ"ה ולאכילה לוקה ב' וכמה ט' והיינו משום דאסור משום נבילה כמ"ש מהרש"ל: ובתוספות ד"ה בשר בהמה טהורה כו' ה"ה בשר עוף לרבנן ונפקא לן את שאסור משום נבילה כו' עכ"ל הא דלא נקטו חי' אפשר משום דעוף שכיח ואין צורך אלא כמ"ש מהרש"א ז"ל דעוף הוצרכו לחזור אחר לימוד מהיקשא אבל חי' וודאי בכלל בהמה ור"ל דאף היכא דכתיב גדי וכדומה כיון דגדי לאו דווקא אלא בהמה טהורה ה"ה חיה בכלל בהמה ומש"ה לא נקטו אלא עוף ומ"ש מהרש"א ז"ל דמש"ה הוצרך לומר לקמן כאן גדי ולא מהיקשא משום דאי גדי דווקא לא הוה מפקינן קרא מפשטא משום דרשא דלא תאכלו כל נבילה יש לראות א"כ אכתי היאך מרבינן מהיקשא עוף כיון דאין במשמע הגדי י"ל כיון דחזינן גדי לאו דוקא ה"ה פרה ורחל אית לן נמי לריבויי בשר עוף לרבנן ולר"י הגלילי איצטריך מיעוטא למעט בשר עוף בחלב מבחל' אמו פרט לעוף שאין לו חלב אם הא לא"ה הוה מרבינן מהיקש' ומדברי התוספות דכאן משמע דהלכה כמ"ד חיה ועוף מ"ה דהלכה כת"ק דמתניתין

דפליג על ר"ע ואמר דהם מ"ה ולא מוציא מהכלל אלא בהמה טמאה אבל הרא"ש ז"ל הוכיח מדברי הרי"ף דסובר דר"ע מפרש דברי ת"ק דאמר מהיכן נתמעטו וז"ל הרא"ש ומה שהביא הרי"ף דברי ר"ע ולא ר"י דפוסק כר"ע ואלו היה סובר דחכמים פליגי על ר"ע הא קי"ל כו' ולא נגד רבים כו' אלא דת"ק אמר שאין נוהג אלא בבהמה טהורה דווקא ואמר ר"ע מהיכן נתמעטו אלו עכ"ל ר"ל דת"ק נמי בהמה טהורה לחוד ולא חי' ועוף דבלשון המשנה חיה אינה בכלל בהמה ור"ע מפרש דבריו מהיכן אימעטו הני תלת ואף דר"ע דאמר חיה ועוף אין מ"ה ולא הזכיר בהמה טמאה ובשלמא אי פליגי לא הזכיר אלא במה דפליג עם ת"ק אבל אי מפרש אמאי לא הזכיר חי' וטמאה ולק"מ די"ל חיה ועוף אין איסור מ"ה אלא מדרבנן אבל בהמה טמאה אף איסור דרבנן אין בו משום בב"ח אלא משום טמאה לחוד כמ"ש האחרונים בסי' פ"ו דלא כמ"ש הב"ח ופרישה דסוברין דמדרבנן מיהא אסור משום בב"ח ונ"מ המבשל בשר טהורה בחלב טמאה חנ"נ דליתא דלא גזרו בהו רבנן וכמו שכתב הפר"ח דלמה להו למגזר דבלא"ה אסור משום טומאה ולזה לא הזכיר ר"ע בהמה טמאה דאיסור דרבנן נמי ליתי בה ומש"ה אמר חי' ועוף אינן מ"ה הא מדרבנן אסור: אלא דלפ"ז אין הוכחה מרי"ף דסובר דר"ע מפרש דברי ת"ק דלעולם אימא לך דפליגי כדעת התו' דכאן והביא דברי ת"ק ור"ע דכך הוא דרכו בכ"מ להביא דברי ת"ק ומחלוקתו ולא מברר דבריו וממילא הלכה כת"ק כידוע לכל המעיין בדבריו והא דלא הביא נמי דברי ר"י הגלילי י"ל דמדר"ע נלמוד דין חדש דמדלא אמר ר"ע אומר חיה ועוף ובהמה טמאה אינה מ"ה ואף דבבהמה טמאה לא פליג עם ת"ק לפום סברא דהשתא מ"מ הוה ליה לכלול עם חיה ועוף ולומר דאיסור דרבנן מיהא יש בו ונ"מ טובא בשר טהורה בחלב טמא' ושאר נ"מ כפי מה שאבאר אי"ה בסי' פ"ז אלא ש"מ דאף איסור דרבנן אין בו וה"ה לת"ק כן דלא מצינו דפליג עם ר"ע בזה ומש"ה הביא הא דר"ע משא"כ ר"י הגלילי אין ללמוד ממנו דין חדש ולכך לא הביא הדין: (ע"ב) גמרא וליליף מיניה כו' יש לראות א"כ העזים למה לי לכתוב גדי סתם וצ"ל דגמ' מסופק היאך הוא משמעות גדי בתורה בכ"מ אי דוקא אי לאו דוקא ופריך מנה"מ ומשני מהתם ופריך וליליף מיניה דלמא סתם גדי הכל במשמע וגלתה התורה במקום א' עזים ניליף מיניה בבנין אב בכ"מ דכתיב גדי סתם דווקא עזים ומשני דכתב ה"א יתירא והתוס' הקשו דבחד ה"א סגי ולמה למיכתב בתרווייהו או יאמר דהמקשה סובר דגדי לאו דוקא ודיבר הכתוב בהוה אלא דסמוך עצמו בקושייתו מנה"מ אקושיא שניה וליליף מיניה בבנין אב מיהודא דנאמר בתורה סתם כו' כמו בשבת נאמרו בתורה בגדים סתמכו' ורש"י דפירש ונילף מיניה בג"ש לאו דוקא אלא מ"מ דבלא"ה ג"ש לא ניתן לדרוש מעצמו ואי הוה אמרינן דפריך ונילף מיניה הוא בג"ש ממש ואולי הוה ידע דיש איזה ג"ש דנתקבל למילף מלת גדי ולא נתפרש איזהו מקומן אלא בסתם כמ"ש בכללים דיש כמה מיני ג"ש הוה א"ש דודאי תלת גדי הוא דווקא ולא שאר מינים אלא דאיכא היקשא דלא תאכלו כל נבילה את שאסור משום נבילה אסור משום בב"ח דכ"ע אית להו.

הך היקשא כמ"ש התוספות במתני' ד"ה בשר אלא דסמך עצמו בקושיא הראשונה דפריך מנה"מ אקושיא שניה דמקשה ונילף מיניה מיהודא דווקא גדי עזים ולא שאר מינין ואף דאיכא היקשא מ"מ ג"ש והיקשא ג"ש עדיפא כדמסיק בהשולח גיטין מ"א דכ"ע ג"ש

עדיפא ומשני תרי מיעוטי כתיבי הא' בכל חדא למעט שאר מקומות דהכל במשמע, וא"כ הוה משמע מכאן דב' כתובין הבאין כא' אין מלמדין אף בג"ש ולא אמרינן דמיעט קרא היכא דליכא ג"ש אלא דז"א דכל מקום דכתיב גדי איכא הך ג"ש כיון דלא נתקבל מקומות אלא תיבות לחוד וכדכתיבנא ועיין זבחים בפרק איזהו מקומן ובתוס' שם ואי"ה במקום אחר נאריך בזה ועיין בקדושין ל"ג גבי מצות עשה שהז"ג ועם זה יתישב קושית מהרש"א ז"ל במתני' בתו' יע"ש: גמרא אמר שמואל גדי לרבות החלב כו' קסבר שמואל חלב ומתה מחד קרא נפקי כו' וסבר שמואל איסור חע"א כו' שאני התם דמיעט קרא ואבע"א דרבי קרא ואב"ע הא דידיה והא דרביה ע"ל הכי גי' רש"י ז"ל וה"פ ודאי תלתא גדי לדרשא אתיין דהוה ליכתב לא תבשל בהמה בחלב או כמ"ש התו' ד"ה גדי דהוה למכתב בשר ומדשינה וכתב גדי ודאי לדרשא אתא דאל"ה ודאי עדיף למכתב בהמה או בשר דכולל כל המינין מדכתיב קרא גדי כיון דבאמת הכל במשמע ואמר דמחד קרא נפיק חלב ומתה כיון דקרא לאיסור חע"א מה לי חלב או מתה וסובר שמואל שאין לחלק בין איסור קל לחמור דאל"ה אימא דאנבילה דלאו הוא דחייל ולא אחלב דכרת או אפשר דאפ"ה שקולין הם דחלב הותר מכללו אף דנבילה הותר במקדש מ"מ חלב מיקרי טפי הותר מכללו כמו שאבאר במקום אח' גם סובר רש"י דמילת גדי לא אימעט חלב דהוה בכלל גדי כמו דהות בכלל נבילה כדאמרינן בפסחים כשהותרה נבילה חלבה וגידה אישתרי אייתרי להו תרי חד למיעט טמאה ואימעט ממלת גדי וגזירת הכתוב הוא אף דאיסור חע"א אפ"ה אין נוהג אלא בטהורה לבד ופריך אלמא קסבר שמואל בעלמא איסור חע"א דילפינן מכאן דחזינן דהתורה אמרה יבוא איסור בב"ח ויחול על איסור חלב ומתה ואמאי אמרינן בתרומה טמאה דאין חל עליה איסור טומאת הגוף ומשני או דיליף בעלמא הכי חוץ תרומה טמאה דמיעט קרא או דבעלמא יליף מתרומה והכי רבי קרא או הא דידיה והא דרביה ויליף בעלמא מבב"ח והא דתרומה בשם ר"א וה"ה דיליף בב"ח מיניה ותלתא גדי כמ"ש רש"י לקמן חד שליא ותרי חיה ועוף וכר"ע דאמר הכין במתני' כן הוא פירושא לרש"י ז"ל בכאן: כתב מהרש"א ז"ל הא דאמר קסבר שמואל איסור חע"א ומטמאה ליכא למידק דאין איסור חע"א כפירש"י לקמן כו' ולפירש"י צריך לומר דמטמאה ליכא למידק דהא בכל גוונא ממעטין אף בישול דליכא אלא חדא איסורא עכ"ל ירצה בזה דלרש"י ודאי קשיא כיון דלא גריס וסבר שמואל איסור חע"א אלא דפריך דנילף מהכא מדרבי חלב ומתה כו' כמ"ש רש"י ד"ה מחד קרא יע"ש בס"ה א"כ מאי חזית דנילף מחלב ומתה דחל נילף מטמאה דלא חל ומ"מ קשה אימא דמצות מלך כך הוא דאינו נוהג בטמאה ולא מטעם אין איסור חע"א כמו חי' ועוף דאינו נוהג ואולי הוא ז"ל נתן תבלין לדבריו דע"כ הכין הוא דהא אף בבישול ממעטין להו ליכא אלא חדא איסורא ומשום דהלכה כל"ב לקמן אבישול כ"ע ל"פ דלקי וא"כ בטמאה דלא לקי אבישול לאו דאין איסור חע"א אלא דמיעטה קרא ומש"ה פריך שפיר ונילף מבב"ח ומ"ש בפירש"י לקמן הוא ד"ה אין איסור חע"א שכתב וטמאה לא איצטריך דאין איסור חע"א ועיין מ"ש לקמן בדברי רש"י הללו ומה שכתב מהרש"א לפי' תוס' ניחא הוא ד"ה קסבר ועיין מ"ש: שוב עיינתי בת"ח ז"ל וכתב הא דידיה והא דרביה היינו לשמואל הך דהכא בנין אב ומתו בו מיעוטא ולר"א התם בנין אב והכא ריבויא ואין נ"מ בין התי' אלא דנוכל לומר הא דהתם בנין אב לר"א ומ"ש לשמואל הא דתרומה טמאה מיעוטא

הדין עמו ולא כמ"ש לעיל דלשמואל כהן טמא האוכל תרומה טמאה מיחייב דליתא דהא ברייתא הוא בפ' אלו הן הלוקין ואלו הן הנשרפין אלא דדבריו דחוקים כמו שכתב לעיל אלא דמוקי לבריית' כמ"ד אין איסור חע"א ואיהו סובר איסור חע"א דפלוגתא דתנאי היא אי איסור חל על איסור ובהא דאמר קסבר שמואל אין איסור חע"א ואפ"ה איצטריך המיעוטא בטמאה כיין דבב"ח ריבוי קרא דאיסור חע"א חלב ומתה מש"ה צריך למעט טמאה או כמ"ש מהרש"א ז"ל דאיצטריך למעט מבישול דליכא אלא חדא איסורא אפ"ה אין איסור נוהג: ע"ש וסבר שמואל איסור חע"א והא אמר משום ר"א מניין לכהן טמא כו' פרט לזו שמחוללת ועומדת עכ"ל הנה יראה להדיא מכאן דטעמא משום דאין איסור חע"א אבל ראיתי להר"מ ז"ל בתרומות פ"ז שכתב האוכל תרומה טמאה פטור שאינה קודש יע"ש ובמ"מ והנה רבינו סגר הדלת בעדו ולא מצאתי פתח פתוח בדבריו אי נטמא הגוף ואח"כ התרומה אי מיחייב עליה הכהן מיתה ב"ש או לאו מדכתב שאינה קודש משמע דגזירת הכתוב הוא דקפיד שלא יחלל תרומה טהורה ולא טמאה ואין חילוק בין נטמא הגוף תחילה או לאו ועוד מצאתי עד נאמן מסייע לי הוא האדון הגדול בעל משנה למלך שכתב שם וז"ל נסתפקתי בכהן שאכל תרומה טמאה מדרבנן אי אמרינן מ"ה טהורה מחלל אותו או כיון מדרבנן טמאה מחוללת ועומדת יע"ש שצידד הר' בזה ואם איתא שטעם הוא דאין איסור חע"א ודאי אאיסור דרבנן חייל איסור תורה והראיות שיש לי מש"ס לא ניתנו להספר מרוב ואביא אחת מהן בשבועות כ"ג ע"ב תו' ד"ה מוקי שכתבו לר"י דחצי שיעור אסור מ"ה מ"מ כיון דליכא ביה עשה ולא לאו איסור חל עליו וכל שכן איסור דרבנן ועוד ממקומו הוא מוכרע דע"כ לא הוקשה להם אלא לר"י מ"ט לא אמר כר"ל אבל לר"ל דאמר התם במפרש חצי שיעור א"ש דלדידיה חצי שיעור מדרבנן וחייל עליו איסור תורה ואם כן מה מספקא ליה ז"ל אלא ודא משום דכתב הר"מ שאינה קודש משמע דטעמא הוה דהתורה הקפידה שלא יחלל תרומה טהורה בין נטמא הגוף תחלה אינו חייב ולישנא דאיתאמרא בגמ' פרט לזו שמחוללת ועומדת מלת עומדת לאו דוקא כמו שאבאר לקמן אי"ה וא"כ קשיא מסוגיא דהכא דמשמע משום דאין איסור חע"א פטור עלי' הכהן ומיהו הא לא קשיא לי דאי טעמא דהר"י דאינה קודש היינו דאין איסור חע"א אמאי בנטמא תרומה ואח"כ הגון אין חייל והא כולל הוא מיגו דאיתסר בתרומה טהורה חייל נמי אטמאה והר"מ ז"ל פסק דעל ידי כולל איסור חע"א בהל' א"ב ומ"א ושגגות יש לומר דשאני הכא דמיעט קרא כדמסיק לחד תירוצא לשמואל בעלמא איסור חע"א ושאני הכא דמיעט קרא אבל לישנא דהר"מ ז"ל לפי שאינה קודש לא משמע כך כדכתיבנא: הן אמת שמ"ש דר"י איסור חל על חצי שיעור אין ראיה דאיסור יחול על חצי שיעור לפי מה שהשריש הר"מ ז"ל בספר המצות דאיסור דרבנן הוא מן התורה ממש מלא דלא תסור ולא כדברי האומרים דלא תסור אסמכתא הוא אלא דהוה מ"ה עד שהוצרך לתרץ הא דספק דרבנן להקל דכן התנו חז"ל שלא לאסור ספיקו וכן שלא ללקות עליו או דהוה לאו שבכללות ולאו שבכללות כזה אפילו חדא לא לקי כמו שנתבאר בכללים אם כן שפיר אין איסור חל על איסור אף באיסור דרבנן דלאו אית ביה ונהי שאין לוקין עליו מ"מ לאו אית ביה ואפי' על איסור עשה אין חל כמו הכ' טומאת הגוף על טמאה שהוא בעשה ולר"י דאמר חצי שיעור אסור מ"ה ולא דגזרו בי' חכמים כלל וא"כ לית ביה עשה ולאו ומש"ה מצי חייל איסור עליו אבל איסור דרבנן

דאית ביה לאו דלא תסור מ"ה לדעת ר"מ ז"ל אין חל איסור תורה עליו אלא דא"כ קשיא לריש לקיש דמוקי התם במפרש חצי שיעור ואיך יחול איסור תורה על חצי שיעור איסור דרבנן לדידיה מלאו דלא תסור אלא ע"כ דכן התנו חז"ל דאיסור חע"א דרבנן כמו שהתנו בספיקא להקל וא"כ ע"כ טעמ' דר"מ שאינה קודש וכמ"ש וסוגי' דכאן אינה לפי האמת דאה"נ הוה מצי לתרץ הכי ואשכח שינויא אחרינא וכדמשני ולכך סתם הר"ם ז"ל דבריו ולא ביאר אם נטמא הגוף תחלה או תרומה דטעמא לאו משום דאין איסור חע"א אלא לפי שאינה קודש שמתחללת בלא"ה ולא חילל כלום יע"ש ועיין בשבועות כ"ג ד"ה דמוקי יש תי' אחר שם והתו' לא ס"ל כר"מ בלאו דלא תסור יע"ש היטב: וראיתי להריטב"א ז"ל בכאן דברים קשים להולמם וז"ל וא"ת מה קשיא ליה שאני בב"ח דהוה מוסיף בהנאה ובשלמא אי טומאת הגוף קודמת הוה מוסיף כו' ומיהו אנן לאו בהכי איירינן כיון דאמר פרט לזו שמחוללת ועומדת משמע דתרומה קדמה וי"ל דההיא סוגיא פליגי אדרבא בשבועות וסוברת מאן דלית ליה כולל לית לי' מוסיף עכ"ל מ"ש דאם טומאת הגוף קדים הוה מוסיף טומאה אגופו ואיפכא הוה כולל הוא מבואר ודומה למ"ש בג"ה ק"א בשר קודש יע"ש אלא לא ידענא דאם קדים טומאת הגוף לענין מאי נ"מ דחל עליו איסור תרומה דאינו אלא בעשה והכא לענין שפטור ממיתה כ"ש בטומאת גופו הוא דאמר ואי קדים טומאת גופו תו לא פקע ודאי ואף מאן דלית ליה מוסיף מיחייב מיתהב"ש גם מ"ש דלא איירינן בקדים טומאת גופו מדאמר פרט לזו שמחוללת ועומד' מלשון עומדת דייק לה דמשמע מקודם כמו שאבאר לקמן ולמה ליה כל זאת ותיפוק ליה דאי מקודם תו לא פקע ומחייב כמו שאמרו לעיל ק"א א' בנטמא הגוף כ"ע ל"פ דמחייב וע"ש בתו' ואף שמהרש"א ז"ל כתב בשבת בסוגיא דח"י דבר על מ"ש רש"י דמצוה לשמור תרומה בטהרה כתב דגדולה מזו היה לו לכתוב דאוכל תרומה טמאה במיתה וא"כ יש לקיים דברי הריטב"א ז"ל דליכא למימר בנטמא הגוף ואח"כ תרומה והיה שוגג על טומאת הגוף ומש"ה אינו חייב מיתה כ"ש על תרומה טמאה דאין איסור חע"א אף דהוה מוסיף אבל ז"א ודאי דהאוכל תרומה טמאה אינו אלא בעשה כדאמר בהערל דף ע"ג ורש"י בכאן כתב בהדיא דאין בו אלא איסור עשה אבל דברי הר"ן ז"ל בחמש שיטות נאים ומיושרים שכתב אהא דאמר שמואל אין להקשות דבב"ח הוה מוסיף דאסור בהנאה ובמסכת כריתות יש אוכל אכילה אחת דהנאה הוה מוסיף ואלו בכהן שנטמא אחר כך ליכא מוסיף (אלא כולל) דליכא למימר אף שנטמא הכהן ואח"כ התרומה אין במיתה אף דניתוסף לכל כהן דאלו בכה"ג פטור לאו משום דאין איסור חע"א הוא ובודאי כל שנטמא הגוף מקודם מיחייב והיינו דאמרינן פרט לזו שמחוללת ועומדת עכ"ל העתקתיו מפני שאין הספר הזה מצוי כעת ונדפס מחדש הנה במה דקשיא ליה ז"ל הוא קושית הריטב"א ג"כ וכבר דיבר בו האדון הגדול רבינו ז"ל במס' כריתות בפי' המשניות ואבאר לקמן אי"ה והזכרתיו לעיל קצת ק"א יע"ש ובמה דכתב דליכא למימר דנטמא הגוף ואף אח"כ התרומה דהוה מוסיף לזה כתב דאלו בכה"ג טעמא משום דאין איסור חע"א ליכא ותירוצא הוא על ואין לומר הרצון דאי אף בכה"ג פטור ע"כ הפטור משום שאינה קודש ולא משום אין איסור חע"א וכמו שכתב הר"מ ז"ל בהל' תרומות פ"ז והבאתיו לעיל דאי משום דאין איסור חע"א הא טומאת הגוף קדים ותו לא פקע כמ"ש לעיל וכתב דבודאי ז"א לענין דינא ג"כ דאי נטמא הגוף ואח"כ

התרומה חייב מיתה ב"ש מדאמר פרט לזו שמחוללת ועומדת ומלת עומדת משמע מקודם ולא בנטמא הגוף תחלה וטעמא דנטמא התרומה מקודם דאין איסור חע"א והדרא קושיא לדוכתיה דבב"ח הוה מוסיף ותי' דסוגי' דהכא פליג אדרבא בשבועות דאמר מאן דלית ליה כולל אית ליה מוסיף (אבל סוגיא דכאן סוברת מאן דלית ליה כולל לית לי' מוסיף) באופן שדברי הריטב"א ז"ל זרים ותמוהים ואולי יש חסרון איזה תיבות בדבריו ועיין בריטב"א שתי' דהך איסור מוסיף דהנאה וכרת וכדומה לא הוה אלא ככולל ולמאן דלית ליה כולל לית ליה הא יע"ש וא"כ יש ללמוד כלל חדש מזה דשני מיני מוסיף יש הך דהכא דלא ניתוסף איסור על אדם אלא אחפצ' וה"ה שבת על י"ה במיתת בית דין וה"ה כל כרת על לאו לא חשיב אלא ככולל אבל מוסיף גמור אף מאן דלית ליה כולל במוסיף גמור סבירא ליה דחייב וכסוגין דשבועות הכין: ודע דהר"מ ז"ל בפי' המשניות במסכת כריתות כתב וזה לשונו ויש במה שנשאנו ונתנו עכשיו נקודה נפלאה אנו מייעדין עליה לפי שהוא מפתח לענינים אחרים ומוסיף ממה שיש בה מדקדוק העיון וזה שידוע שבב"ח אסור בהנאה כו' ואמאי לא יחול איסור בב"ח על חלב והתשובה בזה שבב"ח אסור בהנאה מפני שאסור באכילה שכל שאסור באכילה אסור בהנאה עד שיפרוט הכתוב כו' ואין הדבר כן אלא אנו אומרים שבשר זה בחלב לא נאסר הלא תראה שאמרה בפי' המשנה בשר בהמה טהורה כו' בשר טמאה טמאה מותר לבשלו מותר בהנאה וכבר זה נתבאר במקומן זכור הענין מפני שהוא מטעה הכל ותקיש על הכל עכ"ל ודבריו ערבים ודבריו אלו לאיש כמוני ירעו קדקוד ולא זכיתי להבין אותם וכבר עמד בזה הלח"מ בפ"ט מהלכות מ"א והקשה קושית הר"מ ז"ל ותי' תי' אחר יע"ש ולא זכר שהוא קושית הר"מ בפי' המשניות ותי' אחר להמעיין גם יש מי שחולק בין איסור הנאה דקדשים לבב"ח והבאתיו לעיל בק"א א' וכ"ז אינו שוה לי שהר"מ כתב דברים אחרים כלל והנה לרב אשי דאמר לקמן קט"ו ב' דבב"ח דאסור באכילה והנאה מלא תאכל כל תועבה וכר"א דאמר לא יאכל הנאה כו' וא"כ יש לנו לומר כמ"ש הר"מ ז"ל כיון דלא בא אזהרה מיוחדת על הנאה כ"א מלא תאכל כל שאינו חייב על אכילה אינו חייב על הנאה והמבשל חלב בחלב אינו אסור בהנאה ועיין במ"ל פי"ד מהל' אבל יע"ש במה שנתן כלל ע"ז וזה שכתב כדרך שפרט בנבילה וחילוק גדול יש בין קדשים דהנא' לאו מאכילה קא נפיק אלא אזהרה מיוחדת ובב"ח מלא תאכל אכילה והנאה וזה שכתב שם ואלו היינו אומרים שאסור בהנאה ואפ"ה אינו חייב על בב"ח הוה קשה והבן זה ומיהו כ"ז לר"א דמפיק מלא תאכל כל תועבה אבל מג"פ לא תבשל קשה וצריך לומר כמ"ש הלח"מ דאי מג"פ לא תבשל וכמ"ש במנין המצות מצוה קפ"ו שלא לאכול שנאמר לא תבשל דהוה לאו באא"ע דאין לוקין על הנאה ואין להביא איסור מוסיף דלילקי כו' יע"ש והר"מ כתב בפי' המשניות אליבא דרב א"ש דמפיק מלא תאכל כל תועבה אבל עדיין קשה דלר"א ג"כ לא לקי על הנאה היכא דנפיק מלא יאכל שכן כתב ז"ל בפ' י"ד מהל' מ"א וכמ"ש במ"מ דהוה שלא כדרך הנאתו ואמאי לא סגי ליה בתי' הלח"מ ז"ל דמש"ה אין להביא איסור הנוסיף דלילקי.

ויש לתרץ זה ובמקום אחר אכתוב אי"ה באורך בעזה"י: אבל מ"ש הלא תראה מה שאמרה המשנה בפירוש דטמאה מותר לבשל ובהנא' לא ידעתי להולמו כלל דטמא' לאו משום דאין איסור חע"א אלא דמיעט קרא גדי וטמאה לאו גדי הוא ותדע דאל"כ אמאי

מותר לבשל ונהי דמותר בהנאה דהנאה אכילה א' הוא וכל היכא דלא מחייב על אכילה לא מחייב על הנאה מ"מ בבישול אמאי מותר א"ו כדכתיבנא והרי בפ"ט מהל' מ"א ה"ו המעושן והמבושל כ' אבל המבשל בשר מתה וחלב אינו לוקה על בישולו הרי דאף דאין לוקה על אכילה דאין איסור חע"א מ"מ בישול דאין בו אלא חדא לוקה והוא משמעתין דפליגי ופסק כא"ד דאבישול לקי הן אמת שרבינו סתם דבריו ולא כתב אי אסור בהנאה ואף דלא לקי עליה מ"מ היה לבאר אי אסור מיהא וראיתי להבית לחם יהודא בסי' פ"ז שהביא בשם ב"ה שכ' דמת בחלב אסור לבשל ובהנאה ובי"ד אבאר ומ"מ דברי הר"מ ז"ל צ"ע: גמרא אתמר המבשל חלב בחלב אין איסור חע"א עכ"ל כבר כתבנו בפ' שיש להקשות דהא חצי זית בשר וחצי זית חלב עוב' ולוק' ואיסור חל על חצי שיעור כמ"ש התוס' בשבועות כ"ג והר"מ פסק כן בהלכות שבועות וא"כ איך סתמו כולן דבריהם בזה גם מ"ש רש"י על טמאה לא צריך והא צריך לחצי זית טמאה כו': ע"ש בפי' אבישול מ"ד לוקה חדא איסורא הוא מדלא נקיט נמי הנאה אי לוקין דכלל ג"כ בלשון בישול די"ל דהוה לאו דאא"ע כמ"ש הלח"מ פ"ט בהל' מ"א יע"ש אבל אבישול ודאי צריך ליה לומר' ולענין איסור הנאה כבר כתבנו לעיל: מהר"מ שי"ף ז"ל הקשה מאי פריך לשמואל דרבי חלב ומתה אלמא איסור חל על איסור דלמא אין איסור חל על איסור ומרבי לבישול דלא תימא כיון דאכילה לא לקי אבישול לא לקי (וכל"ק) לכך כתיב גדי לרבות בישול והא דלא כתיב אכילה בהדיא כיון דבאמת לקי אבישול דאיצטריך דאייתרי ושאר דרשות וקושיא זאת יתכן בין לפירש"י ובין לפי' תוספות ועיין מ"ש תוספות ד"ה קסבר ורואה אני שיש ליישב זאת דהלכה כל"ב דאבישול כ"ע לא פליגי דלקי וכן פסק הר"מ ז"ל להלכה ופריך דע"כ הא דמרבי שמואל לאכילה דאבישול לא צריך דחדא איסורא אלמא קסבר איסור חע"א: ובפירש"י דזה אין איסור חע"א ולא נפיק מקרא דלגופא כו' דחד לרבויי שליא וחד למעוטי שליל וטמאה ל"צ דאין איסור חע"א עכ"ל מהרש"א הקשה לגופה לא צריך כלל ואפשר דזה לפירו' ששמע אבל לפירושו דאייתרו כולהו חד למעוטי שליא וחד לרבות שליל וחד למעט טמאה אף על בישול דליכא אלא חדא איסורא עכ"ל מה שהקשה ותי' לפי' ששמע כן כתב הריטב"א יעוין שם אבל כתב דחד למעט טמאה ומהכא נפקא לן דאין איסור חע"א וחלב ומתה וטמאה מחד קרא נפקי יעוין שם ומיהו טמאה לאו משום דאין איסור חע"א אלא דלאו גדי הוא ומש"ה אף בבישול שרי אלא חלב ומתה יליף מהכא דלא לקי על אכילה דאין איסור חע"א ויליף בעלמא דאין איסור חע"א ומ"ש מהרש"א דצריך לטמאה אבישול קשה תינח למה דס"ד דבאכילה פליגי או לל"ב שאבישול כ"ע ל"פ דלקי א"ש דממעט טמאה מבישול משא"כ להך לישנא דבבישול פליגי מ"ד לא לקי כיון דעל אכילה לא לקי ה"ה אבישול א"כ חד גדי מיותר הוא דלא צריך אבישול דלא עדיף מחל' ומתה דלא לקי אבישול אבל מהיסוד שאמרנו במקום אחר יהיה מובן כמו שאתה רואה דהא דאין איסור חע"א היינו לחיוביה ב"ח או ב' מלקות מ"מ לענין איסורא רביע עליה ונ"מ לקוברו בין רשעים גמורים יעוין שם יבמות ל"ג ב' וא"כ א"ש נהי דלענין אכילה אין נ"מ בב' איסורין דבלא"ה אסור משום חלב ומתה וטמאה מ"מ לענין בישול נ"מ דאי משום דאין איסור חע"א וודאי דאסור לבשלו מן התורה חלב ומתה וטמאה ונהי דמלקות אין בו דהוציא אכילה בלשון בישול וכל היכא דלא לקי אאכילה לא לקי אבישול מ"מ איסורא איכא נמי באכילה

דרביע עליה איסורא דבב"ח אלא שאין לוקה ממילא על בישול איכא איסור תורה לבשל וסברא זו עיי' ביבמות ל"ג ב' לחד תירוצא לקברו לא בעינן איסור חע"א וא"כ כי מקשינן נמי בישול לאכילה איסורא מיהא איכא וזה שאמר כיון דעל אכילה לא לקי ופלוגתא נמי ח"א לוקה ולא נקיט איסורא אי איירי פלוגתייהו בבישולמשמע דאיסורא מיהא איכא ולזה צריך למעט טמאה דאף איסורא ליכא בבישול דאין נוהג בטמאה ומ"מ דברי מהרש"א ז"ל א"א ליישב כך שכתב למעט טמאה בבישול דליכא אלא חדא איסורא משמע דאי הוה תרי איסורי לא היה צריך קרא ומיהו הן הן הדברים דאי הוה בלא"ה אסור מה נ"מ למעט שאין בו איסור בישול בב"ח כיון דאסור לבשל טמאה ועיין בר"מ פ"ט מהלכות מ"א שכתב המבשל חלב ומתה לוקה על בישול הוא פסק כל"ב ומש"ה כתב דלוקה ואה"נ דאיסורא אף ללישנא קמא אית ביה וכדכתיבנא: כתב עוד מהרש"א אבל קשה דא"כ לקמן לר"ע נמי הו"מ לומר אין איסור חע"א וצריך קרא לטמאה בבישול דליכא אלא חדא איסורא עכ"ל מ"ש דמצינו למימר כו' הא אי אין איסור חע"א איצטריך לדשמואל וי"ל דסבירא לי' אין איסור חע"א אף בב"ח וע"כ חלב ומתה לא לקי אאכילה וקרא לטמאה בבישול דלא לקי אף אחדא איסורא דאין לומר דגמרא רוצה לומר דלא יפלוג שמואל אר"ע דהא וודאי לא דריש כר"ע דאיהו מוקי חדא לשליל אלא דפריך הא אפיקתו לדשמואל, דע"כ ר"ע איסור חע"א אית ליה בב"ח מדאיצטריך למעט טמאה וא"כ איצטרכו כולהו למעט טמאה ותרי לרבויי חלב ומתה או עכ"פ חדא לחלב ומתה וע"ז הקשה שפיר דלמא ר"ע אין איסור חע"א ולמעט טמאה מבישול דליכא אלא חדא איסורא וליישב זאת נאמר כמ"ש התו' ק"א בד"ה ר"ע דהא דאמר לקמן הני אפיקתו לשמואל היינו דקשיא ליה לשמואל אי דריש כר"ע דחי' ועוף אינן מ"ה היכי דריש להו להני קראי ומשני קסבר שמואל איסור חע"א וחלב ומתה ל"צ קרא ואייתרו כולהו תלתא גדי לחיה ועוף ובהמה טמאה אבל לר"ע הא כתבו התו' שם למאי דמסיק שם דשבת וי"ה ב"א הוא לא אמרינן איפוך ור"ע ב"א לית לי' וכבר כתבנו לעיל מזה דא"כ למה למעט טמאה ולשיטת רש"י ביבמות בד"א ל"ג דמאן דלית ליה ב"א אית ליה מוסיף וכמה שכתב הרשב"א בשבע שיטות ביבמות א"ש דהנאה הוה מוסיף כמ"ש רש"י לעיל ק"א וסובר דאין חילוק בין קדשים לשאר איסורין דהנאה מוסיף הוא דהוה וכמ"ש הר"ן בחדושיו עלה דקסבר ר"ע איסור חע"א דמוסיף הוא וכן כתב הרשב"א שם וכל זה לא יועיל למ"ש התו' שם דאינהו סברי הנאה לא הוה מוסיף וכתבו ביבמות דב"א עדיף ממוסיף ומש"ה הוקשה להם מכאן דר"ע אית ליה איסור חע"א ותי' דלשמואל קאמר לה דאי אית ליה דחיה ועוף אין מ"ה ע"כ דאיסור חע"א וכבר כתב שם מהר"מ מלובלין דלישנא דקסבר ר"ע לא א"ש דלר"ע אין איסור חע"א ומ"מ איך שיהיה קשה איך מצינו לומר דר"ע אית ליה אין איסור חע"א כו' למה ליה במתני' למעט טמאה ולפי מ"ש מהרש"א א"ש דלא לקי אבישול וכל"ב או כמ"ש בסמוך ועיין מ"ש לקמן קסבר ר"ע אין איסור: ובתוספות ד"ה קסבר שמואל אין איסור חע"א כו' אלא הוה יליף מהכא עכ"ל כך הגירסא בספרים שלפנינו והיא גי' מהר"מ מלובלין ז"ל דע"כ סובר בלא"ה איסור חע"א וע"כ קרא לאינו מסתב' אבל מהרש"א ז"ל גורס דאי הוה סבירא בעלמא דאין איסור חע"א ולא הוה יליף מהכא ר"ל דאי סבירא ליה באמת כך א"כ הוה מוקמינן קרא למסתבר טפי אלא ודאי דיליף מהכא לעלמא דאיסור חע"א ולי נראה דוודאי חלב

אפשר לומר דלא בכלל גדי הוא ונהי דהוה בכלל נבילה או בשר דקרא אבל מלת גדי אין במשמע חלב ומש"ה ע"ג דסבר שמואל בלא"ה איסור חע"א מסברא החיצונה וע"כ קרא לחלב אתי ולמה דמסיק בעלמא אין איסור חע"א ע"כ דגדי חלב במשמע ג"כ ואיתרבי כולהו מחד גדי וזאת יוצדק למ"ש מהר"מ מלובלין ז"ל ולגרסתו כמ"ש לעיל יע"ש בסמוך: ובד"ה דם לאו גדי הוא כו' אבל דמה לא קאמר שהותר עכ"ל ר"ל דפריך לר"א מדם דמותר בהנאה ומשני כמים ולא משני דהוה בכלל כשהותרה אלא דלא הוה בכלל נבילה ועיין בס' פ"י בפסחים כ"ב שכתב דהכתיב לגר כו' ואכלה ודם לאו בר אכילה הוא כמו דם שליל דאסוא (דאסורא) דלאו בכלל אכילה וגם ישב דברי הרי"ף דג"ה של שליל לאו בכלל אכילה דאין בנ"ט ויפה כ' ובי"ד סימן ס"ד וס"ה אבאר מזה באורך: (דף קיד ע"ב) גמרא כיון דעל אכילה לא לקי אבישול נמי לא לקי התו' הקשו דנילף איפכא והריטב"א כ' דעדיף הכי מלסתור הכלל דאין איסור חע"א ומש"ה מקשינן כן וברש"י ד"ה ומר אמר חדא כו' דאם לא התרו בו משום אכילת חלב אלא בב"ח אין לוקה דאין איסור חע"א לא ידענא אמאי לא דאין לוקה שתים קאמר לא משום חלב לחוד ואי דאין לוקה משמע כלל לא אמאי נטר עד הכ' בלישנא קמא דאמר באכילה פליגי הוה לפרש אין לוקה אם התרו כו' גם אמאי לא פי' אם אכל חצי זית חלב עם חלב דאין לוקה כלל וזה יש ליישב דאיסור חל על חצי שיעור גם קושיא ראשונה יש ליישב בקל דמשמע דמ"ד לוקה אבישול חדא הוא ומיניה דומיא דהכא אינו לוקה על אכילה אפילו חדא ומש"ה פי' בלא התרו בו כו': ע"ש מיתיבי המבשל מי חלב כו' הפגול והנותר שבשלן בחלב חייב כו' כתב מהרש"א ז"ל אף דאיכא לאוקמי' בבישול מ"מ קשיא לל"ק דסובר בבישול פליגי עכ"ל וזה ניחא דוודאי הוה ידע דאיכא כמה תנאי דפליגי אי איסור חל על איסור או לאו אלא דהוה ס"ד דהך ברייתא כולי עלמא מודים בו ומשני דהך ברייתא כמאן דאמר איסור חל על איסור ואפילו באכילה חייב והך סבר דאין כו' והוא הדין אבישול לא לקי דאפקי' לאכילה בלשון בישול אבל רש"י פי' דס"ד דכ"ע מודים להך ברייתא דאיתרבי מריבויא דגדי ומש"ה א"ש דלא מסיים ואינהו סברי אין איסור חע"א דוודאי הכי הוא אלא דברייתא נמי סוברת אין איסור חע"א ומיירי בבישול דליכא אלא חדא איסורא וקשיא ללישנא אבישול פליגי כמ"ש מהרש"א או דבריית' איתרביה מגדי ומשני דלאו הכי הוא אלא דהאי תנא אית ליה איסור חע"א גם בכאן קשה דלמא התם באוכל חצי זית פגול עם חצי זית חלב והם איירי בזית שלם חלב שקיבל טעם מן החלב דמין חיי"ל: ע"ש המבשל במי חלב פטור מסייע לר"ל אבל לענין בישול בב"ח מי חלב אינו כחלב עכ"ל התוס' כתבו דמ"מ מדרבנן אסור כמו כותח הבבלי.

דלא מחלקינן בין נסיובי למי חלב. ואפשר לדידהו המי חלב שעושין פעם שני לאחר שבישלו הגבינה מבשלין פ"א ומוציאין ג"כ מאכל אפשר דאף איסור דרבנן לית ביה והר"ן כתב דאין ראיה דנסיובי היינו לאחר שהוציא הגבינה ומי חלב היינו פ"ש אעפ"י כן מסתברא כוותייהו ואיכא לפרש בדבריו בב' אופנים או דסבירא ליה דנסיובי מ"ה אסור וכמ"ש הרא"ש ומי חלב פטור ומותר וז"ש ומסתברא כוותייהו היינו לענין מי חלב דמ"מ איסורא דרבנן איכא והיינו משום דפטור משמע אבל אסור או דסובר לגמרי כתו' דנסיובי מ"ה אין איסור אלא מדרבנן משום דכתיב בחלב אמו כמו שהוא יוצא שהם ובוודאי איתמעט גם נסיובי ועיין פר"ח סימן פ"א יע"ש וכדומה לזה כתב הרא"ש

בשם הר"ר שמחה דבחלב אמו כמו שהוא יוצא מעורב ולא המבשל במו חלב שהוא פטור יע"ש ובי"ד בסי' פ"ז אבאר בזה: ודע דמאן דאוסר מי חלב משום אמ"ה דלא היה בכלל היתר ארץ זבת חלב ודבש ע"כ נסיובי לאו היינו מי חלב דהא כותח אוכלין אותו אלא דמי חלב לאו נסיובי דחלבא ולכך אני תמה על מ"ש הב"י בסימן פ"א דלא אוסר הר"ר אליעזר אלא במי חלב ולא בנסיובי דפשיטא הוא דאל"כ כותח איך אכלינן דמעורב בו נסיובי דחלבא ולמה ליה להביא מדברי הרא"ש ז"ל ראיה ובי"ד אכתוב מזה בעזה"י: הן אמת שדברי הרא"ש ז"ל לכאורה תמוהין במ"ש דנסיובי לאו היינו מי חלב וכתב דנסיובי מ"ה אסור והר"ר אליעזר אוסר מי חלב כו' והר"ר שמחה התירו דבחלב אמו כמו שהוא יוצא מעורב מאם כן פסק הרא"ש ז"ל וכיון שכן איך כתב דנסיובי מ"ה אסור והא אימעט ג"כ מקרא דבחלב אמו כמו שהוא יוצא מן האם ובי"ד אכתוב גם מ"ש הר"ר שמחה דבחלב אמו משמע כמו שהוא מאם מעורב ולא מי חלב א"כ הא דריש שמואל תלתא בחלב אמו ולא בחלב זכר ושחוטה וטמאה הא חדא צריך להא דרשא דרבינו שמחה דמי חלב לא הוה בכלל חלב ואפשר ליישב ועיין תוס' ד"ה ת"ל: הב"ח ז"ל בסימן פ"א הקשה הא דאמרינן בבכורות ו' חלב טהורה מנלן דשריא הקשה מדאיצטריך לאסור חלב טמאה מכלל דטהורה שריא ותי' להגדיל תורה כו' ולא ידענא אמאי לא תי' דאסרה תורה ג"כ משום טמאה כמ"ש הב"י למאן דמיבעיא מי רגלי חמור היינו אי אסור ג"כ משום טמאה ולפי מ"ש בהגהות, דרישה ישוב על קושית הב"י בהא דמי רגלי החמור דבטמאים ליכא איסור אמ"ה ה"ה דלא קשיא ל"ל לאסור חלב טמאה דבטמאים ליכא איסור אמ"ה ומש"ה צריך קרא לטהורה ג"כ ומ"ש הב"ח להגדיל תורה חדא דעל הגמ' קשה דפריך חלב טהורה מנלן ועוד דהאי קרא דזבת חלב ודבש לאו מיותר הוא אלא דהתורה שיבחה לא"י ואפשר שזהו תירוצו להגדיל כו'.

ומיהו הא קשיא מאי פריך חלב טהורה שריא ותיפוק ליה דאל"כ למה לי חלב טמאה כקושית הגמרא שם כל היוצא מטמא טמא עד שהוצרך לומר חלב חדוש הוא וא"כ ידעינן דטהורה שריא אלא דאין זה קושיא דה"א דחלב טהורה אסור משום אמ"ה וחלב טמאה הא ע"כ לשום דרשא אתי ולומר דחלב טמאה כו' וטהורה שריא והא הוה איסור ובמקום אחר כתבנו גם כן וע' בכללים מ"ש בזה באורך: מה שאמר מסייע לריש לקיש ע"כ כן הוא דאי משום דמי חלב אסור משום אמ"ה ואין איסור חע"א הא הך תנא סובר איסור חע"א או מריבויא דקרא או מסברא החיצונה דהא תני, הפגול והנותר והטמא שבשלן חייב אלמא איסור חע"א וה"ה מי חלב אלא דלא הוה בכלל חלבואם נאמר דמי חלב אסור משום אמ"ה א"ש לישנא דאמר ר"ל אבל לענין בישול בשר בחלב אינו כן ולא אמר לענין בב"ח אינו כן אלא דבאכילה בלא"ה אין איסור חע"א אלא לענין בישול דליכא אלא חדא איסורא אפ"ה לא הוה בכלל חלב דקרא מה"ט גופא דאסור באכילה.

ומיהו אי הוה בכלל סתם חלב הוה מותר באכילה אלא דמ"מ א"ש לישנא דלענין בישול וכדכתיבנא ופירש"י ד"ה אין לי אלא בחלב אמו כלומר עז עכ"ל משמע וודאי דבחלב גדי אף שלאו אמו ידעינן מסבר' אלא בחלב אחר שאין מינה מניין וכן כתב אח"כ משום דגדי דווקא וה"ה אמו משמע חלב גדי ולא חלב פרה ורחל וכמו שאבאר אח"כ ולזה כתב האי בחלב אמו לאו דווקא אלא כלומר חלב עז ודע דהתו' ד"ה בחלב פרה נמי מודים לרש"י דהאי תנא לא צריך לרבות אלא גדי בחלב פרה אבל גדי בחלב שאינו

אמו לא צריך שכן כתבו לא איצטריך ליה אלא בשאינו מינו כגון פרה בחלב גדי כו' משמע הא במינו אף שאין אמו אסור ולא צריך קרא על זה והשתא לפירש"י אתי שפיר דפריך בחלה פרה ורחל מניין דממעט ממלת אמו דמשמע דווקא גדי ולא בפרה ורחל כו' כיון דגדי דווקא ה"ה אמו דווקא גדי ולא חלב פרה ורחל וכמו שאבאר לקמן ופריך מניין לרבות חלב פרה ורחל והדר פריך אף פרה בחלב עצמה מניין ולכך פי' אין לי אלא בחלב אמו כלומר עז מתרי טעמי חדא דמדסברא אף שאין אמו ממש אסור ועוד דפרה בחלב אמו לא ידעינן ליה ולזה כתב כלומר יקשה כיון דמסברא ידעינן אף שאין אמו אלא מינו אסור א"כ נילף מבינייא בחלב פרה מגדי עם אמו ואין אמו או מאין אמו לחוד בהך ק"ו גופא דלא לאסרה עמו בהרבעה ורואה אני שזה דאמר באידך בריותא אחותו קטנה וגדולה היינו שאין אמו מנלן ומסיק מבינייא ר"ל אחותו גדולה יליף לה מק"ו ומה אמו שנכנסה לדיר להתעשר אסור מכ"ש גדולה והיא כבר נתעשרה ומה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה פרה ורחל יוכיח דאף גדי בחלב פרה אסור ואחותו קטנה שאין אמו יליף מבינייא במ"מ מה אמו אסור אף שאין אמו ומה לאמו שנאסרה בשחיטה פרה ורחל תוכיח או מאמו ואחותו גדולה יוכיח ואין חילוק ובריתא קמייתא דמרבי בחלב פרה דמסתבר לאוקמיה קרא קמא אפרה ורחל שנאסרו בהרבעה ואין נכנסת לדיר להתעשר אלא דאי לאו קרא לפרה כו' לא הוה ידעינן פרה ורחל וגם אחותו שאין אמו לא הוה ידעינן והשתא יליף מבינייא.

אלא דקשיא מנלן הא באמת אימא דתרי קראי דמייתרי דחד אמו למעט זכר ושחוטה ותרי חדא לרבות פרי עם האם וחדא לרבות אחותו שאין אמו ובין גדולה וקטנה ידעינן כמ"ש בסמוך דא"נ ריבויא לגדולה ידעינן נמי קטנה מבינייא ופרה ורחל מניין דנימא דווקא חלב גדי ולא חלב פרה ורחל כו' ובשלמא לפי' התוספות א"ש דוודאי האי תנאי סבירא ליה גדי הכל במשמע אלא דמתחלה דריש מחד קרא לרבות דמסתבר טפי דהיינו שאין מינו דהוה תרי למעליותא שנאסר' בהרבע' ואין נכנסת להתעשר ואה"נ דצריך ריבוי אאין אמו במין גדי ומ"ש התו' דלא איצטריך לרבות אלא באין מינו ר"ל דלמיגו דהיינו פרה בחלב אמה ג"כ לא צריך דגדי הכל במשמע אבל ודאי גדי בחלב גדי דלאו אמו צריך קרא וכי מרבי ליה גדי בחלב פרה שאין אמו מייתינן נמי גדי שאין אמו מבינייא וא"כ הנך תרי קראי חדא למינו באין אמו וחדא לפרה עם האם נמי מייתינן גדי בחלב פרה מכ"ש חדא מחדא אי בק"ו ממינו באין אמו דלא אסור בשחיטה ולא אסור בהרבעה כו' אבל לרש"י קשה אבל אני רואה גם לתו' תפול הקושיא הזאת אימא תרי קראי חדא למינו באין אמו וחדא לחלב פרה י"ל דלא צריך דהי מינייהו דכתיב הוה ידעינן אידך אי מבינייא או בק"ו אבל לרש"י קשה מנלן לרבויי תרתי אימא דחדא לרבויי פרי עם האם וחדא מינו שאין אמו ובין גדולה וקטנה משמע ומנלן בחלב פרה כיון דגדי דווקא ה"ה אמו דווקא גדי כמ"ש בד"ה בחלב פרה מניין יע"ש: והנה ליישב זאת נאמר דגם לרש"י ז"ל אי אית למילף בק"ו ילפינן א"כ אף אי תרי קראי חדא פרי עם האם וחדא לאחותו מ"מ ילפינן פרה ורחל בק"ו מאמו מה לאמו שנאסרה בשחיט' אחותו יוכיח או מאחותו לחוד ילפינן בהך גופא בק"ו אלא דקשיא לי דלמא חדא לאחותו שאין אמו וחדא לפרה ורחל ופרה עם האם מנלן דאי דקשיא לכתוב חד קרא הייתי מוקים ליה אפרה בחלב אמו דהא לשיטת רש"י ז"ל איצטריך לפרה בחלב אמה עצמו

דגדי דווקא ה"ה אמו וא"כ ליכא למילף מיניה אחותו שאין אמו דמה לאמו שנאסרה בשחיטה ולכך איצטריך קרא תנינא לאחותו שאין אמו ואכתי פרי עם האם דהוה חד גופא כדמסיק רב אשי מנלן דאסור לבשל ויש ליישב זאת דודאי האי תנא דברייתא ס"ל גדי דוקא ואידך גדי לרבות שאר בהמה וחיה כמ"ש רש"י בד"ה בחלב אמו וכיון דמרבינן שאר בהמות ע"כ פרה בחלב גדי וממילא איתרבי מינו שאין אמו מבינייא מאמו ומפרה בחלב גדי דמדכתבה רחמנא בחלב אמו מיותר לרבות חלב פרה ורחל ע"כ דאי מגדי יתירא לא הוה ידעינן אלא פרה בחלב גדי אם כן ממילא ילפינן באמת אחותו בין גדולה וקטנה מבינייא כמ"ש דאין סברא לומר דאי לא הוה כתיב בחלב אמו הייתי אומר ע"כ הא דמרבי קרא מגדי יתירא שאר בהמות היינו ע"כ בחלב גדי ולא בחלב פרה דאמו דווקא וכמ"ש אח"כ בד"ה בחלב אמה והשתא דאיתרבי מקרא בחלב אמו אף חלב פרה ורחל תו אמרינן דהיינו דוקא בחלב אמו ממש ולא באין אמו זה לא אמרינן אלא דלפ"ז הדרא קושי' לדוכתי' דא"כ ל"ל קרא בחלב אמו ואפילו בחלב פרה ורחל נילף מק"ו ומה גדי בחלב אמו כו' ומה לאמו שכן נאסר' עמו בשחיטה ניחא דפרה בחלב גדי יוכיח דלא נאסרה בשחיטה ואפ"ה אסור לבשל אבל שיטת התו' א"ש וכמו שאבאר ד"ה בחלב פרה מניין יע"ש: ובד"ה תלמוד לומר מקרא שני בחלב אמו דמיותר כו' וגדי דוקא ובשר חי כו' והא אמו כתיב כו' וחד למעוטי טומאה ושליל לא צריך עכ"ל מ"ש ת"ל מקרא שני הוא דחדא ודאי צריך לחלב שחיטה ולכ"פ דבחלב אמו שנית דמיותר קדריש ובחלב אמו שלישי הא דריש לקמן ע"ב לאסור פרי עם האם ר"ל היא עצמה בחלב שלה כו' ושאר חיה ובהמה מגדי יתירא נפקא לן ועוף לא הזכיר כלום משום דלא מרבינן אלא דומיא דגדי וחיה בכלל בהמה ולא עוף ועוד דאי האי תנא מרבי נמי עוף מגדי יתירא א"כ ודאי בחלב אחר כמ"ש במתני' יצא עוף שאין לו חלב אם וא"כ מה קאמר באידך ברייתא אין לו אלא בחלב אם בחלב אחותו גדולה מניין והא מדחזינן דעוף אסור לבשל אלמא ע"כ בחלב אמו לאו דוקא ה"ה אחותו גדולה אלא דאיכא למידחי דבאמת מסיק דברייתא משבשתא היא ואיצטריך לפרי עם האם ולא לאחותו גדולה ועיין מ"ש בתו' ד"ה בחלב פרה אלא דלא ידענא מנלן לרבויי מגדי יתירא חיה אימא שאר בהמות ולא חיה ואפשר כיון דמתרבי שאר בהמה חיה בכלל בהמה בכ"מ מ"ש דאי סבירא ליה גדי הכל במשמע ליה לרבויי פרה ורחל אמו כתיב ר"ל א"כ ידעינן דפרה בחלב אמו אסור דאין לומר דבעי באינו מינו גדי בחלב פרה כמ"ש התו' בד"ה גדי דס"ל ז"ל דאין, חילוק בין אחותו גדולה ולחלב פרה ורחל אבל אין זה נכון וכבר הארכתי בו לעיל ומה שיש להקשות כיון דמרבינן מגדי יתיר' שאר בהמה וחיה א"כ בהך גדי כתיב נמי אמו וממילא ידעינן דפרה בחלב אמו אסור שוב מצאתי בחדושי הרשב"א שהקשה כן יע"ש וליישב זאת נאמר דבשלמא אי גדי הכל במשמע א"כ ה"ה אמו הכל משמע משא"כ אי גדי דוקא אלא דגדי שני אא"ע לגופא תנהו לשאר בהמה וחיה מ"מ פשטא דקרא בגדי מיירי וה"ה אמו ודרש' חז"ל הוא דמרבינן שאר בהמה ומ"מ פשטא דקרא בגדי בחלב אמו איירי ומש"ה צריך בחלב אמו שנית לרבות ג"כ בחלב פרה ורחל ומה שכתב וחד למעוטי טמאה ולשליל לא איצטריך לא ידענא אמאי לא פי' דס"ל אין איסור חל על איסור ולטמאה ל"צ קרא וחד לשאר בהמה וחיה וחד לשליל כשמואל דאמר הכין ואפשר אף דאין איסור חע"א צריך למעט טמאה מבישול דליכא אלא חדא איסורא וכלישנא דאמר

אבישול כ"ע ל"פ דלקי קיימא לן ועיין בר"מ פ"ט מהלכות מ"א אבל אין צורך לזה דודאי הכי הוא דחדא לרבות חיה ושאר בהמה וחדא לטמאה דאי חדא למעט שליל וחדא לרבות שאר בהמה וחיה וטמאה בלא"ה אין איסור חע"א א"כ למה לי תלתא גדי לכתוב לא תבשל בהמה והכל בכלל ולמעט עוף אלא דחדא למעוטי טמאה והשתא תלתא גדי איצטריך דכולהו מייתרי כמ"ש רש"י לעיל בשמואל ואי הוה כתיב חד גדי ה"א דווקא גדי ולא שאר בהמה וחיה לכך כתיבי כולהו אלא דקשה לכתוב תרי גדי דאי דלא נימא דחדא למעט טמאה ממילא מוכח דשאר בהמה וחיה אסור לבשל ואי דלא נימא דמרבינן מחד אף טמאה מנלן זאת דודאי הוה מסתבר ריבוי דגדי אטהורה ולא אטמאה.

ויותר היה לו לפרש דס"ל להך תנא דחדא לחלב ומתה דאיסור חע"א בב"ח כשמואל דאמר הכי לעיל וחדא לרבות שאר בהמה וחיה וטמאה בלא"ה אימעט דמסתבר ליה מוקמינן והשתא כולהו איצטריך דאי לא הוה כתיב אלא תרתי גדי ה"א דחדא לומר דוקא גדי וחדא לרבות חלב ומתה משא"כ למה שפי' הוא ז"ל דחדא.

למעט טמאה קשה למה לי הא שאר בהמה וחיה צריך לרבויי ומהיכא תיתי לרבות בהמה טמאה דאיצטריך קרא למעוטי ואף אם נאמר דה"א דגדי תנינא מרבי הכל אף טמאה קשה דאיך מצינו לומר כן דא"כ תקשי לא לכתוב כלל גדי ולכתוב לא תבשל בהמה בחלב דהוה הכל בכלל אף טמאה ומדכתב פעמיים גדי ע"כ או דחד לרבות שאר בהמה וחיה וחד למעט טמאה או דחד למעט טמאה וממילא ידעינדשאר בהמה טהורה אסור לבשל והני תרתי גדי צריך דאי לא הוה כתיב אלא חדא ה"א דווקא גדי ולא שאר בהמה וחיה דהאי תנא סובר גדי דוקא ולכך כתיב למעט טמאה הא שאר בהמה טהורה אסור לבשל ויותר הוה מוקמינן לרבות דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות שאר בהמה ומ"מ ע"כ טמאה לא דאל"כ לא לכתוב כלל גדי סוף דבר שדברי רש"י בזה הדבור קשה להולמם וצריכין ישוב דעת ועיין בע"י: ובתו' ד"ה בחלב פרה ורחל מניין כו' כגון פרה בחלב גדי עכ"ל הא ודאי אף במינו שאינו אמו צריך קרא לרבויי דהא אחותו גדולה וקטנה נמי צריך לרבויי כפי' הרר"י ע"ע לקמן ואף אם נדחוק לפרש כפי ראשון שם מ"מ הא מסיק ר"א להיא גופא בחלבה נמי צריך קרא ואף דמסיק משום דחד גופא הוא היינו דלא מצי למילף במה הצד אבל בלא"ה אית לן לומר אימא אמו דוקא וע"כ נראה לפרש כמ"ש ברש"י אלא דלשיטת התו' א"ש דבאמת באחותו גדולה וקטנה מצריך ריבויי ומתחלה אמר דחדא בחלב אמו מוקמינן במסתבר טפי כמ"ש רש"י ע"ב בד"ה תאמר יע"ש שכתב דמקרא קמא אימא דוקא פרה ורחל שנאסרה עמו בהרבעה כו' והכי קאמר בחלב פרה ורחל מניין ומייתי ליה בק"ו ופריך ליה ולכך מוקמינן קרא להכי וקרא שני בחלב אמו תו לא צריך לרבות במינו באין אמו דהיינו אחותו גדולה וקטנה דאחותו גדולה מצינן למילף בק"ו מאמו שנכנסה לדיר להתעשר ומה לאו שכן נאסר בשחיטה פרה תוכיח דמרבי גדי בחלב פרה דלמינו פרה בחלב פרה לא צריך לשיטתם דהאי תנא סובר נמי גדי הכל במשמע וע"כ כי רבי קרא באין מיגו ומכ"ש אחותו גדולה והדר דינא ואחותו קטנה מייתי במ"מ מאמו מה לאמו ר"ל פרה ורחל והדר דינא אלא קרא שני למאי אתא פרי עם האם וכדמסיק ר"א בשמעתין ע"ב ואין להקשות נוקי קרא ראשון למינו באין אמו ומנלן לאין מינו דהשתא יליף בק"ו מפלגא דדינא ממינו מאין אמו שלא נאסרת בהרבעה ואסור מכ"ש באין מינו ותו ליכא למיפרך מידי והא דמוקי לה לפרה

משום דכן הוא דאי לא הוה כתיב אלא חד קרא הוה מוקמינן במסתבר טפי ומ"ש התו' דלא איצטריך ליה לרבות אלא באין מינו לאו למימרא דלמינו לא צריך קרא באין אמו אלא משום סיפא נקטו הכי במה דסיימו בדבריהם אבל פרה בחלב עצמה הא דרשינן לעיל כ"מ שנא' גדי אפי' פרה ורחל במשמע כו' ר"ל דלא תטעה בהא דאמר בחלב פרה מניין אף במינו מיבעי ליה פרה בחלב אמה דאסור דאימא כיון דגדי דוקא ה"ה אמו ונהי דמגדי שני מרבינן אף שאר בהמה וחיה מ"מ פשיטא דקרא בגדי מיירי ואמו משמע אמו של גדי כמ"ש בשיטת רש"י ויהיה מלת אין לי אלא בחלב אמו לאו דוקא אלא הכונה חלב עז כמ"ש רש"י לזה כתבו דלאו כן הוא דלא צריך ליה אלא לאינו מינו גדי בחלב פרה ובזה א"ש לישנא דאין לי אלא בחלב אמו ותרתי מיבעי ליה במינו באין אמו ומכ"ש באין מינו מנלן ומסיק דלאין מינו איכא ק"ו ודאי ולבסוף באידך ברייתא מסיק דלאחותה גדולה מייתי במה הצד וקרא שני לפרי עם האם זהו מה שנראה לי בפי' דבריהם ואין כעת הזמן להאריך גם בספר עצמות יוסף האריך בכאן ואין כעת תחת ידי הספר ההוא לכן אמרתי עת לקצר ואי"ה במקום אחר נאריך שם: ובד"ה פרה ורחל כו' ועוף לר"י הגלילי עכ"ל יש לראות דמה לחיה שכן (שייך) אפי' במינה ובאמו אין אסור תאמר בפרה שכן במינה ובאמה אסור אף אני אביא באין מינו ובעוף אפשר לומר יוכיח דא"ל במינו אין איסור דלא אסור ביה מינו דאין לו חלב האם וריטב"א ז"ל כתב דהאי תנא אפשר דסובר כת"ק דמתני' דחיה ועוף מ"ה ובאמת שכן כתבו התוס' במתני' דלת"ק חיה ועוף מ"ה ועי' מהרש"א: ובד"ה מה לאמו שנאסרה בשחיטה תימא לרבנן חיה תוכיח דאין או"ב נוהג בחיה עכ"ל גם בכאן כתב הריטב"א דאפשר דסובר כר"ע דאמר דאין נוהג ולא ידענא דהכי קא קשיא להו לרבנן דסבירא להו דאסור לבשל חיה ועוף כמ"ש התוספות במתני' א"כ תקשי למה להו קרא לרבות באין מינו אמאי לא נילף ממינו מאמו מחיה דליכא למיפרך שנאסרה בשחוטה דאין או"ב נוהג בחיה והא ודאי קושיא היא דלמה לי קרא ואפשר דהוא ז"ל כרש"י סבירא ליה שפירש דהאי תנא לא ס"ל לדשמואל אלא דמחד אמו נפקא זכר ושחוטה וטמאה וא"כ מצינו לומר לת"ק דחיה מ"ה דריש הני בחלב אמו כדשמואל והתו' לשיטתייהו בד"ה ת"ל שכתבו דתרי פעמים בחלב מיותר לכ"ע וא"כ הוקשה להם למה לי לת"ק למה לי ומ"ש דאו"ב אין בחי' עיין בפאו"ב: כתב מהרש"א ז"ל דלרש"י הק"ו לאין מינו ובמינו פרה בחלב אמו יליף במ"מ מגדי במינו יע"ש דאין לומר דיליף בק"ו ומה גדי בחלב פרה דלא נאסרה בשחיטה כו' דהא לא ידע מזה דפריך למה לי קרא הא אתיא בק"ו ואי הוה ידע מפירכא זו ליכא ק"ו ומ"ש מהרש"א ומיהו אי לאו ק"ו במינו לא הוה יליף מ"מ מגדי דגדי דוקא ר"ל דמה מצינו לא מהני להוציא ממשמעות הכתו' דלהאי תנ' גדי דוקא וה"ה אמו דוק' כמ"ש רש"י ז"ל אבל בק"ו יש כח לרבות אף חלב פרה ורחל וכיון דאמו לאו דוקא ה"ה דמייתינן במינו פרה בחלב אמו במ"מ ומה שהוצרך לזה דקשיא ליה ק"ו ל"ל כיון דסוף סוף מוכרחין למ"מ ולזה תי' דאמו דווקא כיון דגדי דווקא: ובד"ה תלמוד לומר כו' אע"ג דשמואל דריש לה כו' עכ"ל אבל רש"י לא פי' כן דהך תנא אין סובר כשמואל דחלב שחוטה וזכר וטמאה מפשטא ממעטינן לה: (ע"ב) רש"י ד"ה אחותו גדולה נמי כו' ודרוש הכי ומה אמו כו' ותיתי מבינייא בין גדולה וקטנה עכ"ל אף דכלל אותן מ"מ גדולה בק"ו קטנה במ"מ כמ"ש מהרש"א לעיל דאחותו קטנה היינו מינו באין אמו ונכנסת לדיר להתעשר

ובודאי מה מצינו הוא דיליף לה וללשון ראשון הכל בקל וחומר פרה שהיא אחותו גדולה בתרתי ואחותו קטנה בחדא: בהא דאמרינן בכולה שמעתין מעיקרא דדינא פירכא ולבסוף לא מזכיר זה הלא כבר נודע אצל בעלי הכללים מה היא תחילת הדין וסוף הדין ועיין בספר הכריתות לר"ש מקינון ועצמות יוסף ושל"ה בסוף ספרו שהאריכו בזה ואין כאן מקומו להאריך: גמרא משום דא"ל סוס בן סוסיא אחי פרידא יוכיח עיין בפ' או"ב ושם הארכנו בזה והא דאמר כלום נאסר אלא ע"י האם דחיטי ושערי בכדא ושרי אבל לזרוע בקרקע אסור במפולת יד משעת זריעה עובר בלאו אף שלא נשרשו עדיין בקרקע ובמקום אחר אבאר אמר רב אשי מנין לבב"ח שאסור באכילה שנאמר לא תאכל כל תועבה הא דלא יליף מג"פ לא תבשל כתנא דבי ר"י גם באמת למה לי הג"פ לא תבשל כיון דיליף מלא תאכל כל תועבה י"ל לעבור כמה לאוין כמו חמשה לאוין הכתובים בדם וה"נ כן ויש עוד ליישב זאת דודאי מג"פ יליף אכילה והנאה אלא דלא לקי עליה דהוה לאו דאא"ע כמ"ש הלח"מ בפ"ט מהלכות מ"א מש"ה מפיק אכילה מלא תאכל כל תועבה ולאיסורא דאין לוקין על לאו שבכללות אפי' חדא על לאו כזה וכבר הארכנו בכללים ומש"ה ע"כ לא תבשל למלקות דאי לאיסורא לא איצטרך ליה ועיין בפתיחה ושם הארכנו בזה ולקמן בסוגיא דאיסי בן יהוד' אכתוב יע"ש: ובתוספות ד"ה עד שיפרוט לך הכתוב כו' אלא כר"מ דלר"י כו' עד כאן לשונו לא אמרינן הכי בהדיא אלא דקאמר התם בשלמא לר"מ כו' אלא לר"י ומסיק מאותו וא"כ אימא דר"א אליביה דכ"ע אמר למילתיה אלא מדאמר עד שיפרוט כדרך שפרט בנבילה דאי לומר היכא שפרט היתר שרי פשיטא וכמה דברים יש דכתיב היתר חלב יעשה למלאכ' ושרצים וכל הנך דמזכיר התם בפ' כ"ש אלא דר"א אליבא דר"מ אמר למילתיה ומנבילה יליף למילתיה דל"צ לגופא ודע דהר"מ ז"ל בפ"ח מהלכות מ"א הט"ו כתב כ"מ שנאמר לא יאכל אכילה והנאה במשמע עד שיפרוט כמו נבילה וחלב עכ"ל ואף שהוא סובר כר"י בהלכות עכו"ם ולא מנבילה יליף דלגופא צריך אלא שאמר היכא שפרט היתר והזכיר ג"כ שאר דברים ומ"מ איני רואה הכרע שיאמר ר"א אליביה דר"מ: בא"ד וא"ת לר"מ כו' ללמד בעלמא איסור הנאה כו' ה"א דאתא קרא להשוותם עכ"ל כפי הנראה לכאורה ה"פ דודאי אי לא כתיב כלל ה"א מסבר' להקדים כמו שאמר ר"י אלא דכתיב היתר הנאה ללמד דכ"מ שנאמר לא יאכל הנאה משמע אי לאו או ה"א דקרא להשוות' אתא לאפוקי מסברא החיצונה דניחא טפי לומר כן מלומר מלתא חדתא כ"מ שנאמר לא יאכל הנאה משמע וגם לא צריך קרא לגופא אלא לעלמא מש"ה כתיב בקרא או להקדים ואס"ד דכ"מ דלא יאכל אכילה לחוד למה לי כלל היתר הנאה כיון דמסברא ידעינן להקדים כו' ור"י יליף בכ"מ מאותו כדמסיק בכ"ש אי ס"ד להקדים לחוד או למה לי ואי דס"ד דקרא להשוותם אתא מה"ת לומר כן דהא קרא לגופא איצטריך דל"ת דאסור בהנאה מאותו אלא ע"כ או לדברים ככתבן הוא דאתא משא"כ לר"י דיליף מהכא כ"מ שנאמר לא יאכל אכילה והנאה כו': אבל מלשון התוס' שכתבו אבל השתא דכתיב מכירה ונתינה ללמד בעלמא איסור הנאה משמע דלגופיה לא איצטריך דאל"ה הוה לומר דאיצטריך לגופא אע"כ לגופא לא צריך דע"כ נבילה שרי בהנאה כמ"ש בחדושינו ח"א מדכתיב כי יכרה איש בור ונפל שמה שור או חמור ומת ומקרא מלא הוא דנבילה שרי בהנאה דהמת שלו כו' ועיין בחדושינו שם סוף יבמות ולגופא לא איצטריך אלא ללמוד בעלמא לומר לך כאן

פרט היתר כו' אבל מלשון רש"י כאן ד"ה עד שיפרוט שאעפ"י שכתב לא תאכל הוצרך לפרוט היתר הנאה משמע דלגופא איצטריך ומ"מ אם נאמר כמ"ש שם וכן יראה מלשון התוספותכאן א"כ יש להקשות באמת למה לי או לדברים ככתבן וע"כ הכין הוא דאי להקדים ל"ל כלל היתר הנאה דלגופא לא צריך וללמד בעלמא מאותו נפיק לדידיה וע"כ לדברים ככתבן ואי הוה אמרינן לגופא צריך הוה א"ש ולייש זאת הייתי אומר דלר"מ נמי אי לאו או הייתי אומר דקרא להשוותם אתי ולסתור סברא החיצונה מלחדש דבר ולומר דברים ככתבן דגר במכירה אסור דהוא דבר חדש ולכך כתיב או וע"כ לדברים ככתבן דאי להקדים לא לכתוב כלל דלגופא לא איצטריך ובגמרא ה"פ מ"ט דר"י אי ס"ד כדאמר ר"מ או למה לי הרצון אי ס"ד בין גר ובין עכו"ם כי הדדי נינהו להשוותן דאי להקדים למה לי כלל היתר הנאה לר"י וא"כ או למה לי ומסיק דלר"מ או להקדים דלר"מ לשיטתיה א"ש דאי הוה כתיב לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה ומכור ה"א להשוותן ולכך כתיב או והיתר הנאה צריך ללמד בעלמא ולר"י להקדים סברא ואי ס"ד להקדים ל"ל כלל היתר הנאה אלא ש"מ לדברים ככתבן הוא דאתא ואי לאו או הוה אמינא דקרא להשוותן מלומר דבר חדש דאסור למכור לגר: או יאמר דלר"י איצטריך היתר הנאה בנבילה גופא דמכי יכרה לא שמעינן היתר הנאה דהוה מוקמינן בבן פקועה דניתר בבן ט' בשחיטת אמו לר"י ובכה"ג מיירי והמת יהיה לו וכה"ג כתבו התו' ב"ק מ"א ממשמע שנאמר סקל יסקל איני יודע שנבילה הקשו דלמא בבן פקועה יע"ש ואנן לר"מ כתבנו התם בח"א דאיהו סבירא דבן ט' לא ניתר בשחיטת אמו ומחמור לא קשיא דבהמה טמאה אין איסור חע"א דבלא"ה אסירה וקיימא ולפום סברא דהשתא דנבילה אסור בהנאה א"כ מצי חייל איסור הנאה אטמאה דליכא כ"א חדא איסורא דטמאים מותרים בהנאה מלכם י"ל כיון דאכילה לא חייל דאין איסור חע"א והנאה ואכילה מחד קרא נפיק כל היכא דלא מיחייב אאכילה לא מיחייב על הנאה ואף איסורא ליכא וכמ"ש הר"מ ז"ל בכריתות יש אוכל אכילה אחת שהוקשה לו מבב"ח דלא הוה מוסיף וכבר ביארתיו לעיל גבי ומי אמר שמואל הכי בדף קי"ג ב' יע"ש ומכ"ש דהכא כן.

ואם כן אין משם הכרע ולגופא איצטריך וא"ש בפשוטו דאי להקדים או למה ליה: בא"ד וי"ל דה"א למעט נתינה דעכו"ם עכ"ל כתב מהר"מ מלובלין ז"ל דה"ה דה"מ למימר למעוטי מכירה דגר ומהרש"א ז"ל בקצת נוסחא' כתוב למעוטי נתינ' דגר וא"א להעמיד וט"ס הוא אלא למעוטי מכירה דגר אלא במתנה ועיין בספר פ"י במסכת פסחים: ובד"ה כדרך שפרט בנבילה דר"א לא אתא אלא כר"מ עכ"ל כבר כתבנו לעיל דאין מכאן הכרע אי ר"א אליביה דר"מ אמרה ובחדושינו למסכת פסחים אבאר מזה באורך: (דף קטו ע"א) בתוספות כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל כו' ואפילו סרסן עכו"ם ומ"ש מבב"ח וי"ל כו' א"כ אינו דבר מתועב עכ"ל הקשו דאפילו סרסן עכו"ם יהא אסור דלא נעבדה עבירה אפ"ה כיון דתיעבתי לך בארצכם לא תעשו וכמו כן בב"ח שפירש"י דלא תאכל כל תועבה אף ע"י עכו"ם וקטן וגדולה מזו אף נפלה מעצמה טיפת חלב שלא במתכוין לבשר אסור ולזה תירצו דמש"ה שרי דאי אסור א"כ אף ע"י עכו"ם אסור ואפשר אף מעצמו דומיא דבב"ח ואם כן למה לי קרא ומעוך לגבוה דאסור תיפוק ליה דלהדיוט נמי אסור בכל ענין אלא ש"מ דשרי בדיעבד והקשו עוד דצורם אוזן אפילו על ידי עכו"ם לתסר ותירצו דמדשרי רחמנא קדשים שהוממו ואף ע"י עצמו חזינן דלא הוה

בכלל לא תאכל כל תועבה כמ"ש בסמוך מזה: ודע דמהר"ם שי"ף ז"ל כתב דהתוספות לגרסתם לקמן הוא דקא קשיא להו (בד"ה חורש בשור וחמור פירוש השור וחמור גופא דלא כרש"י שהזרעים ליתסרו ומשור וחמור גופ' ל"ק כמ"ש בד"ה לא אמרה תורה שלח לתקלה יע"ש) דשור וחמור גופא ליתסרו יע"ש ואני אומר אף לרש"י שייך זאת הקושיא דדבר שנעבדה עבירה שנשתנה הדבר ההוא שייך שפיר למתסר מלא תאכל כל תועבה כמו שאבאר לקמן בפירש"י ז"ל אלא דיש לחלק בין שינוי דבב"ח לאילים שסרסן דאין שום שינוי בבשר שאוכלין אלא שסרסן ועיין מ"ש לקמן: ובד"ה היא קודש ואין מעשיה קודש כו' וי"ל דהיתר הנאה נפקא מלכם כו' תיפוק ליה מכל שתעבתי והיתר הנאה מלכם עכ"ל מ"ש דהיתר הנאה מלכם בזה א"ש לרבנן דפליגי עלי' דר"י הסנדלר אפ"ה איצטריך לכם דאי לאו לכם ה"א דאסור מלא תאכל כל תועבה והיא למעט בהנאה לכך כתיב לכם להיתר הנאה וע"כ היא למעט באכילה נמי שרי ומה שהקשו לר"י הסנדלר למה לי קרא קודש בכתובות וב"ק תירצו זאת דאי מל"ת כ"ת ה"א דאף שוגג אסור לכך כתיב קודש אצל מחלליה מות יומת במזיד ולא בשוגג אלא דהקשו לא לכתוב לא קודש ולא לכם והוה אמרינן מלא תאכל כל תועבה יע"ש ולא ידענא דהא לכם ודאי דאיצטריך דמלא תאכל כ"ת הוה אסרינן בהנאה כמ"ש כאן ולק"מ דהתוספות לשיטתייהו דהלכה כחזקי' נגד ר"א או דשם הקשו לחזקיה דלא יאכל אכילה לחוד משמע דאיך אתי לכ"ע אליבא דר"י הסנדלר א"כ ל"ל קרא לא קודש ולא לכם וכאן הסוגיא אליבא דר"א ולכן לא הוקשה להם אלא דלא לכתוב קודש אלא לכם לחוד: כתב מהרש"א ז"ל דלר"י הסנדלר תקשה באמת חורש בש"ו ליתסרו דלדידי' ליכא ק"ו משבת דמעשה שבת אסורין ויש ליישב זאת דמעשה שבת אין אסורין אלא במזיד ולא שוגג דמחלליה מות יומת וא"כ בשוגג ודאי חבש"ו מות' מק"ו דשבת ר"ל שיהא מותר בהנאה ובשוגג לגמרי וא"כ ליכא למימר דחבש"ו במזיד ליתסר מלא תאכל כל תועבה דאי הוה בכלל תועבה אף שוגג היה לאסור דאין חילוק אלא ודאי דשרי לגמרי ושבת מקודש היא אסור וכמ"ש והעד ע"ז דהתוספות בד"ה כל תועבה דצורם אוזן בכור שרי מדחזינן קדשים שהוממו שרי ואף דמצינו לאוקמיה בהומם מעצמן מ"מ חזינן דלא הוה בכלל כל תועבה דאי הוה בכלל אף שוגג אסור כמ"ש לעיל וה"ה כאן.

ועם זה יש ליישב בכתובות ל"ד א' לר"י הסנדלר יכול אף שוגג ת"ל מחלליה מות יומת במזיד ולא בשוגג ופירש"י שם דהא גבי חיוב מיתה כתיב וקשיא לי דמ"מ ליתסר במזיד ובשוגג ג"כ מלא תאכל כל תועבה דהאי מחלליה לאו מיעוטא הוא כפירש"י ומכל מקום ליתסר אלא דאם כן למה לי קודש ולכם לחזקיה או לר"א למה לי קודש כמו שכתבו התוספות שם אלא על כרחך דהאי מחלליה מיעוטא הוא במזיד דוקא:.

גמרא חורש בש"ו וחוסם פי פרה ליתסרו השתא ומה שבת כו' כן הוא גירסת רש"י ז"ל והנה לרש"י הקושי' על הפעולה שנעשה חבש"ו דהיינו הזרעים והדישה ליתסרו וע"ז משני השתא כו' דאיכא ק"ו משבת דשרי אבל על השור וחמו' גופ' ל"ק דנעבד' עביר' לתסרו וכמ"ש רש"י ד"ה לא אמר' תור' יע"ש משום דאי מש"ו גופא קשיא ליה לא הוה משני מידי השתא ומה שבת שאני התם שאין אוכל השבת כ"א הפעולה כמ"ש בת"ח דהא דאסרה תורה לבשל בשבת משום שחילל יום שבת ולא על בישול הבשר קפיד קרא יע"ש היטב וא"כ הוה תועבה מה שחילל השבת והפעולה הנמשך ממנה הבשר

מותר וה"ה הדישה שרי אבל ש"ו ליתסרי כמו דפריך כלאי זרעים ליתסרי וליכא ק"ו משבת וה"ה או"ב כו' וטעמ' דל"ק מש"ו גופא דלא נעשו בהן שום שנוי והם כמו שהיו מתחל' ומתחל' היו מותרין לא שייך לומר שיהיו אסורין כשעבר על מצות המלך מל"ת כ"ת משא"כ בב"ח בעירבם ונעשו שינוי דבישול שניהם יחד והם התועבה שאסר הכתוב ולכך אסור לאכול ודבר זה למדתי מתוך פי' הריטב"א ז"ל שכתב על דברי רש"י בד"ה לא אמרה תורה שלח לתקלה דלא פריך אלא על היוצא מהן שבא ע"י עבירה לעולם אבל דבר שהיה מותר מתחלה לא נאסר בנעבדה עבירה אא"כ נעשה שום שינוי עכ"ל והיינו משום דקשיא לי' מבב"ח שהיה מותר בתחלה ונאסר אח"כ והוצרך לתרץ שאני התם דנעשה שינוי שעירבם זה עם זה וה"ה או"ב ששחט הבן אח"כ דנעשה שינוי בגופא ע"י עבירה וה"ה שילוח הקן דפריך מיני' היינו כפי' השני דהתורה אמרה דלא יקח ונשאר לעולם באיסור יע"ש ומש"ה פריך ליה מכלאי זרעים וכלאי בהמה היינו הנולדים מן הכלאים דהיו בעבירה וכלאי זרעים מה שגדל אח"כ ואו"ב נעשה שינוי בגופו משא"כ בחורש בשור וחמור דלא נעשה שום שינוי בגופו בשביל זה זהו גי' רש"י אבל גירסת התוס' אינו כן אלא דקשיא לי' מחורש בשור וחמור גופא דליתסר וכן כולם כו' ומשני השתא לבדה שרי כו' וכן שילוח הקן פירושו היכא דעבר ונטלה ומ"ש התו' דשבת אין הבישול ניכר הקשה הריטב"א דא"כ מה פריך מאו"ב ושילוח הקן וכן התורת חיים הקשה כן ולכך תי' הת"ח דשאני שבת וכמ"ש לעיל משמו יע"ש: בפירש"י בד"ה לא אמרה תורה שלח לתקלה כו' וה"ה דמצי למימר בכל הני ומה שבת דחמיר כו' דא"כ החורש בשור וחמור כו' ואנן לא פרכינן מינייהו עכ"ל לכאורה יש לתמוה מ"ש דה"ה דמצי למימר בכל הני השתא ומה שבת דחמירה שזה סותר מ"ש לעיל בד"ה כלאי זרעים הן עצמן התועבה דהיינו דלא תקשי משבת דשאני התם דלא הוה הן עצמן התועבה משא"כ כלאי זרעים וה"ה או"ב ושילוח הקן דקשיא שפיר דהן עצמן התועבה וא"כ איך כתב דהוה מצי למימר בכל הני ומה שבת דחמירה והנראה לי דכתב כן ללישנא שפי' שילוח הקן ליתסר היינו היכא דעבר ונטלה כו' וא"כ חזינן להה"א פירושא דאף דבר שהיה מותר מתחלה ולא נעשה שום שינוי אפ"ה פריך שיהא, אסור א"כ בחורש בשור וחמור נמי קאי הקושיא אשור וחמור גופא והא דמשני השתא ומה שבת צריך לומר דיש חילוק בין בב"ח לשבת וחורש משום דבב"ח ניכר האיסור שבלעו טעמזה מזה וכמ"ש התו' בד"ה חורש ב"ו משא"כ חורש אף דאכל התועבה גופא מ"מ אין ניכר התועבה בהן וא"כ כי פריך כלאי זרעים וכלאי בהמה ואו"ב ושילוח הקן ליתסרו הוה מצי נמי לשנויי השתא ומה שבת כ"ז כיון דאין התועבה ניכר בהן אלא היכי דאיכא פירוקא אחרינא משני.

אבל לפי מ"ש בלשון שני דהקושיא משילוח הקן לאו משום שנעבדה בה עבירה שעבר על לאו דלא תקח אלא דקשיא משעה שיושבת על האפרוחים צוה הכתוב שלא ליקח האם א"כ ליתסר לעולם אף ששלחה מיד דבכלל לא תאכל כל תועבה הוא אבל משום שנעבדה עבירה לא שייך לאסור אי כלו שהיה מותר מתחלה ולא נעשה שום שינוי בהן משא"כ בשר בחלב שנעשה שינוי שבישלם יחד אם כן חורש בש"ו קאי הקושיא על הזרעים שבאו באיסור לעולם ולא בשור וחמור גופא ואם כן מצינו לומר דהא דמשני השתא ומה שבת היינו שאין אוכל התועבה גופא ופריך שפיר מכל הני דאכיל התועבה

גופא ולא המ"ל השתא ומה שבת דשאני התם שאין אוכל התועבה גופא אבל באו"ב נעש' שינוי וכלאי זרעים וכלאי בהמה הנולד מהם באיסור ואכיל התועבה גופא ראוי לאסור מלא תאכל כל תועבה זהו הנראה לי בפי' רש"י ז"ל אלא דלפ"ז לא יתישב היטב, הא דכתב דלא, פריך אלא על היוצא מהן.

אבל בריטב"א ז"ל ראיתי שמפרש מ"ש רש"י דה"מ למימר בכל הני מה שבת בלשון אי נמי יע"ש ומה שנראה לענ"ד כתבתי ואין להאריך כאן בזה: ובתוספות ד"ה מדאסר רחמנ' כלאים לגבוה מכלל להדיו' שרי וא"ת דלמא איצטריך להקדיש' ואח"כ הרביע כלאים וי"ל דכ"ש דאסור לגבוה עכ"ל היינו לשיטתם דקשיא מחורש בשור וחמור גופא וה"ה כלאי זרעים וכלאי בהמה דליתסר הבהמה שירביע עלי' כלאים והא דמשני מדאסר רחמנא לגבוה אף שלא אסר אלא הוולד הנולד מן כלאים וא"כ אין הוכחה לומר דבהמה שהרביע עלי' שריא להדיוט י"ל דכ"ש הוא דאי וולד הותר דלא היה לו ש"ה כ"ש האם דהיה ש"ה ולא אסרינן מלא תאכל כל תועבה דלפי הגירסא דגרסי בהא דחורש בשור וחמור ליתסר מדאסר לגבוה מכלל להדיוט שריא א"כ אין לחלק בין אכיל התועבה גופא או לאו ושפיר הוה כש"כ ולזה הוקשה להם דאימ' דאיצטריך היכא דהקדיש ואח"כ הרביע עליה כלאים דשרי הבהמה לבית המקדש דליכא למתסר ממשקה ישראל אלא היכ' שהיתה אסורה קודם שהקדישה ולא אח"כ דהא דאמר בתמורה מן הבקר איצטריך להוציא הטריפה אף דכתיב ממשקה ישראל היכא דאקדשה והדר איטרפה אלמא אין לאסור בכה"ג ממשקה ישראל וא"כ גם הוולד שרי היכא שהאם מותר אבל היכא דהרביע ואח"כ אקדשה דאם אסור פשי' דוולד אסור ולא צריך קרא ותירצו מקר' דתועבה אין לחלק בין הדיוט לגבוה ואף באקדשה והדר אטרפה אהך קרא גופא דתועבה הוא להדיוט וכ"ש לגבוה ולא ממשקה ישראל ועוד תירצו כיון דגלי מן הבקר שאין חילוק בין אקדשה והדר אטרפה א"כ לא צריך לכלאי' באקדיש כו' וע"כ להדיוט שרי: גמרא לא אמרה תורה שלח לתקלה יש לראות ללשון ראשון קשיא לר' יהוד' דאמר בפרק שילוח הקן שלח מעיקר' משמע ואם עבר ולקח שוב לא חייבה התורה לשלח ומש"ה לוקה א"כ תקשי שילוח הקן ליתסר וכ"ת אה"נ לא לישתמיט דוכתא, לומר כן ועיין בחדושיו ח"א בסוף יבמות מ"ש אמנם כאן פירש"י ללשון ראשון ה"מ לשנויי השתא ומה שבת אלא דעדיף מיניה משני וכמ"ש לעיל ואם כן לר"י אה"נ דמשנינן השתא ומה שבת ללשון שני לק"מ גם לר"י לא אמרה תורה שלח לתקלה כמבואר ועיין לקמן בהא דאמרינן כאן לא אמרה תורה שלח לתקלה יש להקשות למ"ש הב"י בי"ד סימן צ"ט דמ"ה מותר לבטל ברוב אלא מדרבנן אסור א"כ לא הוה שלח לתקלה דמיד שמשלחה נתבטל ברוב העופות דשרי וראיתי לספר נדפס זה ימים לא כבירי' נקרא מקום שמואל שאלה פ"ו שהקשה קושיא זו בשם רב א' על הא דאמרינן בקדושין נ"ז ואימא זה לא תאכלו לרבות המשולחת לא אמרה תורה שלח לתקלה ואימא שמבטל עם צפרים אחרים וכתב דלק"מ דאיך אמרה תורה שלח לתקלה ואי שמבטל ברוב א"כ איך כתיב וזה לא תאכלו ואי דכתב קרא לבטל ברוב לזה לא צריך קרא דפשיטא דלדעה זו שרי לבטל ברוב עכ"ל לא אאמין שיאמר אדם דבר כזה דוודאי קרא בא לומר אמשולחת קודם ששלחה עומדת לפנינו ואירע ששחטה שאסור מחיים או קאי וזה לא תאכלו אמשולחת ואף שלא שלחה אח"כ תו נאסר אותו הצפור ואף שצריך ליקח צפור אחר

למשולחת מ"מ הנאסר אותו צפור הראשון משעת שחיטת הראשון גם מ"ש דאין לומר דקרא בא לומר דצריך לבטל ברוב דבלא"ה עינן דשרי לבטל מן התורה לא ידענא דאי לאו וזה לא תאכלו ה"א אין צריך לבטלה ברוב משא"כ השתא דכתיב וזה לא תאכלו צריך ליקח צפרים אחרים וליבטל ברוב סוף דבר שהוא נטה מדרך האמת ולא הרב השואל כמו שחשב הוא שם גם אמאי לא הוקשה לו גם כאן בשילוח הקן לא אמרה תורה שלח לתקלה ואמאי לא במערבו עם צפרים אחרים דכאן לא שייך כל תירוצים שתי' שם אלא שתי' שלי לא נזכיר כלל כמו שכתבנו בסמוך גם מ"ש שמערבו עם צפרים אחרים אין צורך כמ"ש לעיל בסמוך: (ע"ב) בתוס' ד"ה ונאמר להלן לא יהיה קדש כו' ה"א הנאת הגוף בלא אכילה אסור עכ"ל דבריהם אינם מובנים לי דפשיטא דהנאה הכי הוא ומהר"מ מלובלין כתב ר"ל בלא כליון ג"כ איני יודע דאה"נ בלא כליון למכור לעכו"ם אסור דזהו הנאה גמורה ואף שאר דברים להחם בו או להדיח בו פשיטא דאסור ואולי דכל שלא כדרך הנאה סבירא להו לתוס' דאיסור תורה ליכא והנאה במתני' דהמקדש בערלה קידושין נ"ז דאף איסור דרבנן ליכא ועיין במ"ל פ"ה מהל' יסודי, התורה ועיין פסחים כ"ה ב' וא"כ אי הוי ילפינן מג"ש קודש קודש וודאי דהוה אסרינן כל הנאה אף שאין כליון כלל להניח ע"ג מכתו ולהחם ולהריח בו כמו התם במעיל' ומלקי נמי לקי ולכך כתיב לא תאכלו וממיל' דווקא דרך אכילה ואף דהנאה מאכילה לא מצינו למילף.

כמבואר שם בפסחים בתרי לישני יע"ש מכל מקום מיתור' דקר' גילה דווקא כליון שהוא דרך אכילה הוא אסור ובדרך הנאה ולא בע"א ולהר"מ ז"ל בפי"ד מהל' מ"א דכל היכא דכתיב לא יאכל לא מיחייב אהנאה דהוה שלא דרך אכילה עיין במ"מ שם א"ש כאן דצריך למכתב לא תאכלנו על הנאה לומר דאין לוקין על הנאה דאל"ה היו לוקין דעונשין מג"ש ומה שהקשה מהרש"א ותי' דלא תאכלנו בדם כתיב גם הר"ן כתב לן: מה לחמץ שכן כרת אין להקשות נילף מחמץ לפני זמנו דלית כרת דאפשר דסובר כר"ש חמץ לפני זמנו מותר בהנאה או דמ"מ איכא למיפרך שכן תוך זמנו כרת תאמר כו': למה לי ג"ש לייתי כולה בק"ו יש להקשות הא אין עונשין מק"ו ומג"ש עונשין כדאמרינן בסנהדרין בפ' הנשרפין גבי בתו יע"ש גם אי לא הוה ג"ש לא הוה יליף ק"ו כלל דאיכא למיפרך מה לכ"ה שכן לוקין שלא כדרך אכילתן עיין בפסחים כ"ש פ"ו ומסיק ה"נ מדלא כתיב אכילה בגופא אלא מג"ש ואי לא הוה כתיב ג"ש הוה פרכינן דליכא למילף היא גופא בק"ו כמ"ש התוספות בפסחים דש"ה ות"ע יוכיח יע"ש ומיהו יש ליישב זאת דהוה בהדר דינא מייתי ערלה יוכיח דהתם למה דמסיק כאן אי הדר דינא פרכינן כל דהו פריך שפיר מה לכ"ה שכן לוקין שלא כדרך הנאתן משא"כ השתא דלא ידע עדיין עד דמסיק לבסוף פריך שפיר אלא דמ"מ קשיא אי הוה ילפינן אכילה בק"ו לא הוה ידעינן שלא כדרך אכילה אי אסור מ"ה לחד דעה דנימא דיו כערלה דאכילה כתיב ביה ומכ"ש לשיטת התו' בקדושין והבאתיו לעיל: חורש בשור ובחמור יוכיח לשיטת התוספות ע"א ולגרסתם שם א"ש דחורש בשור וחמור ליתסר השור וחמור גופא קשי' ומשני דכתיב ומיד בן נכר כו' שפיר אמר חבש"ו דשור גופא שרי מקרא דומיד בן נכר כו' משא"כ לשיטת רש"י ז"ל דמשור וחמור גופא ל"ק כלל דבר שהיה מותר מתחלה לא מסתבר לאסור אח"כ בשלא נעשה שום שינוי ומזרעים הוא דקשיא א"כ קשיא טובא חדא היא

גופא נילף לאסור בק"ו מערלה ועוד דשאני הכא שאוכל התועבה גופא וב"ח משא"כ זרעים ודישה לא אוכל התועבה גופא דמה"ט מוקמינן לתכ"ת אבב"ח ולא אחורש בש"ו כמ"ש רש"י לעיל וקושיא אחת יש ליישב דכי אמר חורש יוכיח לאו דווקא אלא מעשה שבת יוכיחו דנעבדה בהן עבירה ושרי מהיא קודש וחורש נמי יליף משבת מש"ה נקיט חורש ומיהו מיקרי היוכיח משבת אבל קושיא שניה קשה דשאני בב"ח שאוכל התועבה גופא ומיהו י"ל דחורש בש"ו גופ' דמותרין אפשר דרש"י כתוספות סבר דמיד בן נכר נפקא דשרי וילפינן כל היכא שהיה מתחלה מותר: משום דאיכא למימר נבילה תוכיח שאסורה באכילה ומותרת בהנאה עכ"ל יש לתמוה הרבה מה לנבילה שלא נעבדה עבירה תאמר בב"ח ואי דנבילה מצינו למילף במ"מ מערלה שלא נעבדה עבירה דמה בכך אנן בק"ו ילפינן בב"ח וליכא יוכיח ובשלמא אי הוה ילפינן במ"מ הוה עבדינן שפיר יוכיח משא"כ השתא ואין לומר כיון דסוף דינ' מכ"ה הוא במ"מ דכ"ה נמי נעבדה עבירה וכמ"ש המהרש"א בפכ"ש כ"ה ב' יע"ש אם כן אף שתחלת הדין בק"ו מ"מ הוה מ"מ וזה שכתבו התוספות ד"ה כ"ה יוכיחו המ"ל מכ"ה אלא ניחא למעבד תחילת הדין בק"ו משמע דבאמת לאו ק"ו הוא אלא דזה לא ניתן להאמר כלל חדא דק"ו גמור הוא אף שסוף הדין מ"מ הוא כי בהסתלק הפירכ' הק"ו בתוקפו עומד כמ"ש בחדושינו ח"א בכללים וראיה גדולה ממסכת סוטה דשני עושה שלישי בחולין וק"ו מט"י אף דסוף דינא הוה מ"מ יע"ש ברש"י וא"כ צ"ע היאדשייך לומר נבילה תוכיח ומ"ש התוספות דניחא למיעבד תחילת הדין בק"ו היינו דתחלת הדין מערלה הוה ק"ו והיוכיח מ"מ ומ"מ ק"ו גמור דאל"כ מאי ניחותא לילף מכ"ה גרידא ובפסחים כ"ה ב' כתבו ניחא למילף מק"ו בסתם ועוד אבאר לקמן שכן מוכח בהדיא מדברי הר"ן ז"ל בחדושיו לחולין דאף דסוף דינא מ"מ מ"מ היה ק"ו גמור ועוד דמש"ה ליכ' למילף נבילה שלא נעבדה עבירה ומיהו י"ל זאת דהדר דינא דלא ידע עדיין כו' אבל קושיא ראשונה קשה ולקמן אאריך בזה ואין לי בישוב זאת הקושיא אלא אם נאמר דמה הצד הוה מה מצינו כמ"ש בעל הליכות אלי הר"ש אלגזי והביא השל"ה וכן דעת הר"ן כמו שאבאר לקמן א"כ שפיר אמר כיון דמה הצד ילפינן לה שפיר מצינו לומר נבילה תוכיח דג"כ נוכל למילף במה הצד ופלוגתא דמה הצד אי הוה מ"מ או ק"ו הלא כתוב על ספר הישר בסוף ספר של"ה ז"ל וטעם מאן דאית ליה דהוה מ"מ כיון דכ"א יש לו חומרא שאין בלמד וא"כ ע"כ צ"ל דהכי יליף שאין סברא שחומרות חלוקות גורמין קן ולכך אמר בכ"מ הצד השו' שבהן שאין גורמין החומר' אף אני אביא א"כ הוה מה מצינו דליכא ק"ו דהא יש לכ"א חומרא נוספת על הלמד ג"כ וא"כ שפיר אמר נבילה תוכיח דנוכל למילף מ"מ שאסור' באכילה ומותרת בהנאה אלמא שאין זאת השווי גורמת החומר' וראיתי למהרש"א שכתב דאכ"ה ליכא למימר נבילה תוכיח דלמד והמלמד שווין ומזה נמי ר"א דבעי לומר נבילה תוכיח אבל כי ילפינן בתלתא ליכא למימר נבילה תוכיח דמה לכ"ה שכן עבירה והוצרך לומר להדר דינא משא"כ בב"ח אפשר כמ"ש דמה הצד מ"מ היא והלמד והמלמד אינן שווין משא"כ כ"ה דתרווייהו נעבד' עבירה וליכא נבילה יוכיח דלא נעבדה עבירה ומ"ש כי יליף מתלתא ליכא למימר נבילה תוכיח דצריך להדר דינא ומיהו בהדר דינא מצינו למילף לפום סבר' דהשתא לא ידע דפרכינן כ"ד אי הדר דינא אלא דמ"מ לא הוה יוכיח חדא דבב"ח בלא הדר דינא ונבילה בהדר דינא ועוד דבב"ח מק"ו כמו שכתב ונבילה

במ"מ כמ"ש לעיל גם ראוי שתדע דחמ"פ נעבדה עבירה כמ"ש מהרש"א פסחים ואף לפעמים שלא נעבד' עבירה שבישלו כה"ג בב"ח שנפל מאליו וע"כ כמ"ש בפתיח' דפעם משכחת עבירה ויתיישב מ"ש למעלה דתחילת הדין בק"ו וסוף במ"מ ובלא"ה ה"ל אלא שכבר דחיתהו ועיין בשל"ה בסוף ספרו יע"ש: אי הכי תיתי במה הצד כו' מדלא פריך טפי אי הכי לייתי אכילה גופה מערלה וחמ"פ דליכא למימר חורש בשור יוכיח דעל מה הצד מעלמא לא פרכינן ונראה לי דכל מה הצד צריך שישתוו בשום חומרא ולומר הצד השוה שבהן שיש חומרא זו וגורם הדין אף אני אביא ואי אית לן אכילה בפירוש מג"ש אמרינן הצד השוה שאסורין באכילה ואסורין בהנאה אף אני אביא כמ"ש רש"י כאן משא"כ אי לא הוה ג"ש על אכילה לא הוה יליף במ"מ דאין שום חומר' בשלשתן שישתוו ולומר זאת החומר' אבל בכתובות ל"ד יליף אף שאין חומרא משתווה בשלשתן יחד גבי חובל דממונא כו' ומיהו למ"ש במהר"ם שי"ף וספר פני יהושע שם דמש"ה פריך התם צד חמור יע"ש א"ש ועיין מ"ש בח"א בכללים כלל ו' דבר נאה ומתקבל על מ"ש רש"י לקמן פריך כו' אלא דאי המקש' הי' סבור דבהדר דינא מייתי לה כמ"ש שם דמה לכ"ה שכן לוקין כו' אלא במה הצד ולסוף דמסיק כ"ד נתחדש לו זאת הקושיא מה לכ"ה יע"ש היטב א"כ מה פריך א"ה אכילה נמי לייתי והא ליכא שום חומרא השוה בשלשתן אבל מההיא דכתובות א"ש ונאמר כמ"ש התוספות שם דצד חמור פירכו' משונות יע"ש: ולפרוך מה לכולהו שכן גידולי קרקע ופירש"י דכמה הצד דמי יע"ש אף דכתבנו בח"א דהמקשה היה סבור דבמה הצד מייתי לה זה למה דלא אסיק הא דאמר כל מה הצד אבל לבתר דמסיק כל מה הצד כו' לא אם אמרת חדא מחדא כו' וע"כ דיש חילוק בין חדא מחדא דכ"ה הוה כחדא מחדא דלא הדר דינא דאל"כ ודאי לא שני ליה מידי ומש"ה פי' רש"י כן ואה"נ דבתר הכי פריך ולפרוך מה לכ"ה שכן לא היתה ש"ה: ובתוס' ד"ה ומה ערלה ליכא למיפרך מה לערלה שכן צריך מאתים לבטלה עכ"ל משא"כ בב"ח דבטל בס' כשאר איסורין ועיין בסוף ע"ז במתניתין דחשיב שם ואלו אסורין בכ"ש בב"ש היינו חה"ל ועיין שם ברש"י וחמ"פ נמי כ"ש וכ"ה ר"א: ובד"ה מה לחמ"פ שכן כרת וכרת ליכא למילף דאין עונשין מ"ה עיין בח"א בכללים ואין להקשות דא"כ בטלה כל ק"ו שבתלמוד דהא ודאי ק"ו לאיסורא ילפינן ולא לענין עונש או מלקות וא"כ איכא למפרך בכ"מ מה לפלוני שכן לוקה או מיתה ואף איסורא לא לילף מיני' אלא ע"כ דלא פרכינן וי"ל דהמדה מסורה מסיני בכ"מ דנילף איסורא ולא מלקות ועונש כו' וזהו בדבר שדנין עליה משא"כ הכי דלענין אכילה אין אנו דנין בק"ו דמג"ש יליף לה ובהנאה ילפינן מק"ו אמרינן שפיר מה לחמץ שכן על אכילתו כרת תאמר בב"ח שאין בו על אכילה כרת ואה"נ דאי לא הוה כתיב אכילה בג"ש והוה ילפינן מק"ו אכילה והנאה לא הוה פרכינן מה לחמ"פ שכן כרת ובזה י"ל במה דפריך תיתי במה הצד ולא פריך על אכילה למה לי ליתי במה הצד ולא פרכינן מעלמא חבש"ו יוכיח אלא דאי לא הוה כתיב אכילה ודאי בפלגא דדינא הוה מצי למילף דליכא למיפרך מה לחמ"פ שכן כרת דמדה מסורה דק"ו מהני לאיסורא ולא למלקות וא"כ הוה פרכינן חורש בש"ו יוכיח על חדא מתרתי בלא הדר דינא ולא פריך אלא על הנאה לייתי בחדא מתרתי וכדכתיבנא: ובד"ה כ"ה המ"ל מכ"ה גרידא במ"מ אלא ניחא למעבד תחילת הדין בק"ו כבר כתבנו תחילת הדין היינו ערלה וחמ"פ נמי ביטלו כמ"ש מהרש"א בפסחים כ"ה ב' וסוף דינא מ"מ

ומיהו הק"ו בתקפו עומד כי בהסתלק הפירכא הק"ו חוזר לאיתנו דכ"ה מבטל גמור הוא להפירכא דאין לו שום חומרא נוספת על הלמד דאל"כ מאי ניחותא איכא סוף סוף מ"מ הוא והיה למילף חדא מחדא ועיין בח"א הנדפס בזאלקווי וכאן בח"ש הארכתי: ודע דראיתי להר"ן ז"ל בחדושיו שהקשה אמאי לא יליף מכ"ה לחודי' במ"מ ואפשר דבמ"מ נמי כ"ד פרכינן דהא מה הצד גופא מ"מ הוא עכ"ל מ"ש דמה הצד מ"מ הוא גם כן סברת בה"ע הביאו של"ה בסוף ספרו הבאתיו לעיל ויש לראות פסחים כ"ז דיליף ר"י חמץ בשריפה מנותר במ"מ לבסוף והא איכא למיפרך מה לנותר שכן אין גידולי קרקע תאמר בחמץ דהכא נמי כאן מה לכ"ה שכן גידולי קרקע וכיון דלאו קולא וחומרא הוא להיפך פרכינן.

ומ"ש דהא מה הצד גופא מה מצינו הוא לא ידעתי כוונתו אם ר"ל דע"כ על מ"מ פכ"ד דאל"כ על מה הצד פרכינן כל דהו דהוה מ"מ אלא דזה לא ניתן להאמר כלל דמה בכך כיון שנתרועע הבנין וצריך להדר דינא פכ"ד אף אי תאמר בחדא מחדא לא פכ"ד דהא חדא מתרתי בלא הדר דינא פכ"ד כמ"ש התו' ד"ה חדא מהר"ן מודה לזה כמ"ש אח"כ ואלו חדא מחדא בק"ו לא פכ"ד אלא כיון שצריך הק"ו סעד לתומכו חלוש הוא ופכ"ד ה"ה במה הצד פכ"ד ר"ל בחדא מתלת בהדר דינא שנתרועע הבנין ויש חומרות חלוקות בכ"א ופכ"ד ועוד לפי מה שאבאר לקמן בלשון הר"ן ז"ל גבי חדא מתלת בלא"ה א"ש דפכ"ד.

ודע דבאמת הא דמה הצד פכ"ד היינו בחדא מתלת דאי חדא מתרתי אף בלא הדר דינא כדמסיק וכמ"ש התוספות ד"ה חדא. ור"ן ז"ל וכמו שאכתוב.

ואי דנתן טעם למה הצד דפכ"ד הוא משום דהוה מ"מ ז"א דהא מה הצד דפכ"ד הוא חדא מתלתא ובלא"ה א"ש דפכ"ד כמו שאכתוב לקמן ונראה לפי ה"א כתב כן דפריך ותיתי מערלה וחמץ ומשני הכי אמרינן כל מה הצד פכ"ד א"כ היה סובר דכלל זה שייך ג"כ בחדא מתרתי, דבלא הדר לא פכ"ד ובהדר פכ"ד כמו שאבאר לקמן בהא דאמר אלא אמר רב מרדכי משמיה דריש לקיש וא"כ טעמא מאי אלא דמה הצד מ"מ הוא זהו הנראה לי בכוונת דבריו ואיך שיהי' ע"כ מוכח דק"ו דהכ' ק"ו גמור דאף שסוף מ"מ דאל"כ לפרוך כ"ד דאי דחדא מתלתא ז"א כיון דחדא מחדא במ"מ פכ"ד שלא נתרועע כ"ש כשנתרועע והבן ובסוטה נתבאר דהוה ק"ו גמור גבי שני עושה שלישי בחולין יע"ש ועיין בח"א: עוד כתב הר"ן וז"ל אבל עדיין יש לשאול בכל מה הצד למה לי ק"ו נעביד מ"מ וז"ל דמה הצד פכ"ד ואם היו המלמדין יתירים על הלמד בחומרא אף שאין משתווה לא גרע מפכ"ד והיינו דפרכינן בכתובות שכן יש צד חמור אבל בק"ו אמרינן דאף בלמד יש חומרא שאין במלמדין עכ"ל ודבריו ראוין, למי שאמרן וקושייתו שהקשה ל"ל ק"ו בתחילת דבריו כבר עמד של"ה ג"כ בזה וכוון ג"כ למה שהקשה הר"ן מקודם ותי' הר"ן שהוצרך להראות שיש בלמד חומרא נוספת שאין במלמדין ותו לא חשוב פכ"ד שיש במלמדין דה"נ יש כו'.

ואה"נ דלא הוה אלא מ"מ ובזה ישב ההיא דכתובות דעולא גמר ממון משלם ולא לקי במה הצד מחובל ועדים זוממין ופריך שכן יש בהן צד חמור והקשו התוס' דא"כ בטלת כל מה הצד שבתלמוד והוא ז"ל תירץ דהתם במה מצינו יליף ושפיר הוה עכ"פ פכ"ד

שכן, יש צד חמור בכ"א מהלמדין מה שאין בלמד אבל תמהתי דהא התם אמרינן אי ממונא לחומרא שכן יש צד חמור ואי ממונא לקולא שכן יש צד הקל וכן בעדים זוממין איכא קולא וחומרא וא"כ בק"ו מצינו למילף ומה חובל שהותר מכללו אפ"ה ממון משלם כ"ש שאר דברים דממון משלם ואי ממון לקולא ומה חובל שחייב בה' דברים וכן בעדים זוממין וכיון שיש בלמד חומרא על המלמדין אין פריך צד חמור וצריך עיון: ודע דבחדושינו ח"א בכללים כתבנו לסברת הר"ש אלגזי דעל מ"מ לא פרכינן פלוני יוכיח יע"ש מלתא בטעמ' א כ למה לי ג"ש על אכילה לייתי מכ"ה במ"מ וראינו עתה שיש ליישב בע"א והוא דנאמר הא דאמר חבש"ו יוכיח לאו דווקא אלא מעשה שבתיוכיח ונאמר דאין חילוק בין אכל התועבה גופא או לאו ודוקא כי נפיק מל"ת כ"ת אמרינן מסתמא קרא קאי על בב"ח דאכיל תועבה גופא עיין בר"מ שי"ף ז"ל וא"כ מ"ש ק"ו ממעשה שבת דחמירא ושרי באכילה לרבנן דר"י מכ"ש בב"ח ואי לא הוה ג"ש נהי דלא הוי אמרינן יוכיח מ"מ הוה למידין מק"ו משבת ואף דלקולא וחומרא לחומרא ילפינן כי היכי דהדדי נינהו אבל ק"ו עדיף ממ"מ ושבקינן מ"מ וילפינן ק"ו ומש"ה צריך ג"ש על אכילה וזה ברור בכ"מ ואין להאריך כתב מהר"מ שי"ף ז"ל מ"ש התו' מכ"ה גרידא המ"ל במ"מ די"ל דהאי תנא כר"י הסנדלר דמעש' שבת אסורין באכילה ומותרין בהנאה וא"כ מעשה שבת יוכיח עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים דא"כ כי יליף חדא מתלת נימא מעשה שבת יוכיח ואדרבה על מ"מ איכא דעות אי פרכינן מעלמא ועל חדא מתלתא אי לא הדר פרכינן בעלמא ועוד דמה למעשה שבת שכן אין אסורין בשוגג תאמר בב"ח שאפי' נפלה טפת חלב כו' אסור באכילה ותו ליכא מעשה שבת יוכיח וכה"ג הא דחבש"ו יוכיח אבל השתא דאסור באכילה ליכא יוכיח ה"ה כאן דמה למעשה שבת ששוגג מותר עיין כתובות בזה יע"ש בא"ד ואין להקשות מה לערלה שכן בשריפה כו' ועוד היינו לר"י עכ"ל הקושיא מבואר דאי פרכינן מה לכ"ה שבשריפה והדר דינא פכ"ד וכבר הקשו כל האחרונים קושיא זו והאמת אגיד ולא אכחד שזה ימים רבים נצטערתי על קושיא זו ליישב אותה ולא עלה בידי דבר הגון ליישב אותה והנה יש ליישב קצת דמ"ש ועוד ר"ל דלא תקשי הא דאמר בתמורה אלו מן הנקברין וחשיב בב"ח ולא פליג איסי בן יהודא דבשריפה וכתבו דאיסי לאו כר"י סובר אלא השבתה בכל דבר ומתשביתו מפיק לה ואף בביטול וא"כ בב"ח לאו בשריפה דמשלשתן יליף לה אלא דקשה דהא מכ"ה גרידא במ"מ מצי יליף שבשריפה ואי דחמץ יוכיח א"כ כי יליף מתלתא נימא מה לכ"ה שכן שריפה וחמץ יוכיח הוה הדר דינא ואי דחמץ לא הוה יוכיח שחוזר להיתרו לאחר הפסח כרבנן דר"י דא"כ נילף מכ"ה לחוד שיהא בשריפה וחמץ לא הוה יוכיח שחוזר להיתרו לאחר הפסח כרבנן דר"י דא"כ נילף מכ"ה לחוד שיהא בשריפה וחמץ לא הוה יוכיח דמותר לאחר הפסח וצ"ע בזה: בא"ד שכן לא הותרו כו' וי"ל דבב"ק לא כתיב כל עכ"ל ר"ל דחלב כתיב כל חלב ודם לא תאכלו דמשמע אף חיה והדר כתיב כל חלב שור וכשב ועז משא"כ בב"ח לא כתיב כל וגם באותו פסוק ממעט חי' ומיהו פכ"ד הוה ואי הדר דינא י"ל מה להנך שלא הותרו בשום ענין משא"כ כו' ואם כן מכ"ה גרידא דמ"מ פכ"ד והתו' סוברין דלא פרכינן ועיין ובד"ה ולפריך מה לכולהו כו' ואף דמכ"ה איכא כו' עכ"ל התו' לשיטתם דהוה מצי למילף מכ"ה גרידא במ"מ דלא פכ"ד על מ"מ והנראה מדברי התו' דלשון הגמרא משמע להו כך דאמר כל מה הצד פכ"ד לא אם אמרת

חדא מחדא והיינו משום דמכ"ה גרידא מצינו למילף במ"מ ופריך על תנא דברייתא דיליף מתלת ומשני דגם מתלתא לא הדר דינא לא פכ"ד וכמו שאבאר לקמן בעזה"י ויתר הדברים בסוגיא זו הלא המה כתובים באורך בע"י ושל"ה והע' ויבין שמועה ועיין בס' פאר הלכה הנדפס ימים לא כבירים ספיר נחמד יע"ש שהאריך בזה: (דף קטז) גמרא חדא מחדא ק"ו פרכינן חדא מתרתי כ"ד פרכינן חדא מתלתא אי הדר כו' עכ"ל מלת אלא לא ידענא ממה הדר גם אריכות הלשון דהוה לומר בקוצר חדא מתלתא אי הדר פרכינן ואי לא כו' והנה אלא יש ליישב דמתחלה אמר דלא יליף במה הצד דפכ"ד והדר ביה עתה אף בלא הדר פכ"ד חדא מב' ומה הצד דפכ"ד תתקיים בחדא מתלתא ושייך מלת אלא גם מה שהאריך דאי לא הוה אמר אלא חדא מתלתא אי הדר פכ"ד ואי לא לא הוה משמע דכ"ש חדא מב' דלא הדר דלא פכ"ד דכן הסברא נותנת דאם צריך שני עוזרים לתומכו לא פכ"ד כל שכן בע"א וכמו שאבאר לקמן ואם כן קשה לילף חדא מתרתי מערלה וכ"ה דליכא כו' והיא קושית מהרש"ל פסחים כ"ה ע"ב ולכן אמר דחדא מתרי אף בלא הדר דינא פכ"ד ולק"מ ועיין לקמן מ"ש בזה: וזה לשון הר"ן ז"ל אף שהמדות מסורת מסיני יש בהן בנותן טעם דחדא מתלת יש שני הוכחות שאין הדבר תלוי בההיא חומרא דפרכינן מיניה ח"א שהדבר נוהג בשני מלמדין או שאין חומרותיהן שוות ועוד שיש מלמד שלישי שאין בו חומרא נוספת על הלמד ואפ"ה אותו חומרא נוהג בו משא"כ חדא מתרתי שיש רק הוכחה א' ומש"ה פכ"ד עכ"ל הנה דבריו עריבים עד מאוד דתי' קושיא אחת מה שנתחבטו השל"ה ושאר מפרשים ומ"נ אי ריבוי המלמדים גריע א"כ כ"ש בחדא מג' פכ"ד ואי ריבוי המלמדים עדיף א"כ חדא מחדא כ"ש דפכ"ד וייישב זה אמר ז"ל דלעולם כל שהק"ו בתקפו ולא נמצא עליו פירכא כמו חדא מחדא אז הוא באיתנו ולא פכ"ד משא"כ כי הוצרך סעד לתומכו כמו חדא מב' וליכא אלא הוכחה אחת שאין אותה החומרא שיש במלמד נוסף על הלמד גורם החומרא שאנו דנין עליה משום דאידך יוכיח ממיל' לא הוה אלא הוכחה אחת משא"כ בחד' מתלת יש ב' הוכחות חדא מן שני המלמדין ראשונים שאין חומרותיהן שוות ואפילו הכי יש להם שאנו דנין ועוד במלמד שלישי די והותר לסתור זאת הפירכא שבו אין נמצא שום חומרא נוספת על הלמד ואפ"ה יש בו זאת החומרא אף אני אביא כו' משא"כ בהדר דינא אם כן יש במלמד שלישי גם כן חומרא נוספת על הלמד ולא הוה אלא הוכחה אחת דלו יהיו אלף מלמדין כיון שאין חומרותיהן שוות הכל הולך אל מקום אחד תו הוה כחדא מתרתי בלא הדר ולפ"ז א"צ ליתן טעם על מה הצד דמש"ה פכ"ד וכדכתיבנא והבן זה ועיין מ"ש בתו' ד"ה חדא מתרתי יע"ש ועי' בכללי התלמוד בזה: גמרא ולפרוך מה לכ"ה שכן לא היה ש"ה הקושיא הזאת נתחדש במה שאמר אי הדר דינא פכ"ד משא"כ מקודם הייתי אומר דאה"נ דכי פרכינן מה לכ"ה אמרינן ערלה וחמ"פ כו': ובתוספות ד"ה חדא מתרתי פכ"ד משמע אף בלא הדר דינא עכ"ל כתבו משמע כך היינו דמסתמא אמר ולא הזכיר התנאי אי בעינן דוקא הדר כו' ואף שאין זה הכרח דהזכיר בתלתא כל שכן בב' כקושית בעלי הכללים דריבוי המלמדים גרע טפי מ"מ ליערבינהו וליתנינהו חדא וב' וג' אי הדר פכ"ד ואי לא לא וכן כתב הר"ן ז"ל דחדא מב' אף בלא הדר וכן דעת רש"י ז"ל אבל הוכחה גמורה ליכא כמ"ש ואי דא"כ קשיא כמ"ש מהרש"ל דאמאי לא יליף כ"ה חמץ י"ל דאיסי כר"י סובר חמץ בשריפ' ולדידי' לא משכחת חמץ שלא נעבדה עבירה

דלא מהני ביטול א"כ ליכא ק"ו אלא מ"מ ועל מ"מ פכ"ד כמ"ש הר"ן או כמ"ש התו' לעיל דניחא לילף בק"ו ומיהו ז"א תדע דלר"י בביטלו לא עבר בב"י מיהו אפשר דעבר עשה דתשביתו והתו' לשיטתיהו דלאחר זמן איסורו בשריפה דוקא אלא דאיכא חמץ של גבוה ושל אחרים דלא נעבדה עבירה דהדר ר"א ב"י דיליף שאור לג"ש אלא דז"א דלא היה ק"ו אלא מ"מ דהא בב"ח נמי בשוגג לא נעבדה עבירה וע"כ הק"ו דמה ערלה שלא נמצא כלל ובחדושינו למס' פסחים אבאר באורך בזה בעזה"י וכאן אקצר: בא"ד ועוד דהמ"ל ת"ע יוכיח דהא דמטמא מדרבנן מהרש"א הקשה דא"נ מ"ה ליכא למפרך כ"ד ועוד אמאי לא יליף מערלה ות"ע יע"ש ולפי מ"ש לעיל תוספות ד"ה כ"ה יוכיח יש ליישב זאת דודאי הא דבב"ח הותר אצל חיה ועוף הוה פכ"ד ונהי דלא הוה פרכא גמורה וא"כ בחדא מתרתי אף בלא הדר פכ"ד וליכא למילף מת"ע וערלה וכן אי הוה ת"ע מטמא מ"ה והוצרכנו להדר דינא הוה פכ"ד ומש"ה הוצרכו לומר דאינו אלא מדרבנן ולא הדר דינא והא דאמר כ"ה יוכיח אף דבזה אין די אלא ת"ע אם כן מיד דאמר חמץ לימא ת"ע יוכיח ר"ל דאשמעינן אגב אורחין דינא דכ"ה עיקרן נאסר וליכא פירכא קול' וחומרא: ובד"ה עיקרן נאסר ובד"ה הואיל והיתה ש"ה לא הוה פנאי מחמת בגידת הזמן ואי"ה בחדושינו למסכת פסחים אבאר בזה באורך בעזה"י מה שיש לעיין בזה: ובתוספות ד"ה מה להלן אסור בהנאה כו' אין ג"ש כו' משמע מדבריהם דכ"ע ילפי ק"ו דאיסי דק"ו אדם דן מעצמו ור"ש סובר ג"ש עדיפא ואיסי סובר ה"מ דהג"ש מנגד לק"ו רצוני לומר דג"ש מורה על ד"א דאם כן למה לי ג"ש אז דחינן הק"ו משא"כ היכא דאיכא לקיומיה ג"ש על ד"א והק"ו על ד"א ולא דחינן ולא הונח להם בתי' זה דמ"מ ג"ש עדיפא אלא דאיסי סובר דבההוא קרא דרשינן קדשים והן אסורין בהנאה ואי לאו ק"ו הייתי לומד מחולין ועוד דהיתר הנאה מפורש ולכך איכא ק"ו ור"ש סובר אפ"ה חולין מחולין ע"ש: ודע דליכא למימר דר"ש סובר כר"י הסנדלר דמעשה שבת אסורין באכילה ומותרין בהנאה וא"כ א"ל מעשה שבת יוכיחו ר"ל כמ"ש לעיל דכן בשוגג מותרין והא דכולהו ילפי להנאה מקרא אחר גם תדר"י ואמאי לא מק"ו דליכא לתרוצי כמ"ש התוס' וי"ל למלקות דאין עונשין מ"ה ולמאן דילף מלתכ"ת אף דאין לוקין על הנאה איצטריך לאכילה ולתו' לוקין על הנאה ואין להאריך בכאן ובמקום אחר אבאר יותר גמרא קסבר ר"ע איסור חע"א ע' ק"א ומהר"מ מלובלין שכתב לישנא דקסבר ר"ע לא א"ש דלר"ע אין איסור חע"א אלא לשמואל אמרינן כן יעו"ש מ"ש: ע"ש מאי איכא בין ר"י לר"ע כבר כתבנו הא דלא אמר בהמת טמאה משום לר"י אין איסור חע"א כמו שמבואר ק"א א' א"כ בהמה טמאה אין בו משום איסור נבילה וממועט מהיקשא דלא תאכלו כל נבילה אף לענין בישול והנאה ותלתא גדי לר"י יש לראות מה דריש בהו חיה סובר מ"ה עוף ממועט שאין לו חלב אם ואי דרישדריש כשמואל חדא לשליל וחדא לחלב ומתה וחדא לטמאה הא טמאה לא צריך קרא דממועט מהיקשא וצ"ל אדרבה כיון דאין איסור חע"א צריך תרי קראי לחלב ומתה כמ"ש התו' לעיל ד"ה קסבר ולשיטת רש"י קשה גם לתו' קשה לחלב ומתה ל"צ קרא דמהיקשא דמי שאיסורו משום נבילה וחלב נמי אמרה התורה וחלב נבילה יבוא איסור חלב ויחול עיין בזבחים ע' וזאת יש ליישב דמיירי בהמה כשירה תמימה דהוה נבילה איסור מוסיף לגבוה וכאן איצטריך קרא בבעלת מום דאין חל איסור נבילה על חלב ומתה קשיא ואפשר דמהיקשא לא

מרבינן אלא המין ולא לרבות איסור חע"א בכאן א"נ חדא למעט שליא דלא ס"ל פירשא בעלמא הוא כמ"ש רש"י קי"ג ב' ד"ה אין איסור: ואבע"א עוף א"ב לר"ע מדרבנן אסור ולר"י שרי להא תירוצא א"ל חיה מ"ה שרי לר"י, מגדי ומדרבנן אסור ועיף דלא דמי לבשר בהמה לא גזור ביה וחיה דמיחלפא גזור ביה: ובתוספות ד"ה המעמיד בעור של קיבה וא"ת ומאי איריא נבילה אף כשירה נמי וי"ל דלא הוה אסור מספק דרך בישול אסרה תורה עכ"ל קושיא זו מקשה הרב ר' יוסף הלוי ז"ל הביאו הר"ן כאן ובסוף ע"ז ותי' דאי משום בב"ח לא הוה בכ"ש אלא בנ"ט (והוה מהני ביה טעימ' קפילא) ולכך אמרו משום נביל' דבר המעמיד באלף לא בטל וחילק בין בב"ח דהאי לחודיה שרי וכל דלא יהיב טעמא לאו בב"ח הוא ואין מעמיד אוסר משא"כ עור נבילה דאסור מחמת עצמו ושייך ביה מעמיד ולקמן אבאר בעזה"י ולשיטת התוספות שכתבו דהוה ספק דרבנן ולהקל קשיא לי דא"כ משום ספק נבילה אסרו מספק אף בכ"ש דהוה דבר המעמיד והא מעמיד לא אסור אלא מדרבנן הוה ספק דרבנן ולהקל דאי ודאי דמעמידין בעור קיבת נבילה הדרא קושיא לדוכתה לימא בסתם שמעמידין בעור דבב"ח נמי הוה ודאי אלא מפני שיש מעמידין בעשבים כמ"ש התו' ע"ז דף ל"ה חדא קתני והיינו ספיקא וא"כ ספק דרבנן ולהקל ודוחק לומר דהתו' סברי דבר המעמיד מן התורה באלף לא בטיל וכמו שאבאר לקמן אי"ה ואפשר דהם סברי כמ"ש הראב"ד ז"ל דמש"ה לא הלכו בגבינות עכו"ם בתר טעם דחכמים השוו מידותיהן דפעמים יש בהן בנ"ט ולכך לא הלכו בכל דבר של גוים בתר טעמא כמו שמן של גוים למאן דאוסר משום זילפתן של כלים לא מהני טעימת קפילא ארמאה יע"ש וכיון שכן לא הוה ספק דרבנן ולהקל כיון דמתחלה גזרו משום ספק איסור תורה דיש בהן בנ"ט אף שלפעמים אין בהן בנ"ט לא חילקו חכמים ואסור מספק כן נראה לי בדבר זה ודע דלשיטת ר"י הלוי דאה"נ דאיכא חשש משום בב"ח אלא דמעמיד לא מהני שם לא קשיא אמאי גבינות העכו"ם אסורין באכילה ולא בהנאה י"ל דכל בב"ח דאסור מדרבנן לא אסור בהנאה כמו שמבואר בי"ד סימן פ"ז וצ"א ס"ט יע"ש מש"ה שרי דבב"ח לא הוה אל' מדרבנן דרך בישול אסרה תורה וכיון שכן לא נאסר אלא באכילה ולקמן אבאר בזה אי בב"ח האסור מדרבנן אי אסור בהנאה מדרבנן וביורה דעה סימן פ"ז אבאר בנבילה בב"ח יעוין שם: (ע"ב) גמרא אם יש בנ"ט הר"ז אסורה הרשב"א בחדושיו לחולין כתב תמיהא לי מאי קמ"ל וי"ל דקמ"ל אין בנ"ט שרי ולא אמרינן דמעמיד הוא דבב"ח לא אסור אלא דרך בישול ונבילה אף דליכא טעמא אסור עכ"ל הנה דברי ר"י הלוי הביאו הר"ן כאן ובע"ז ל"ד א' וע' ב"י פ"ז דטעמא דבב"ח כ"א לחודיה שרי והיכא דליכא טעם לא הוה בב"ח או כמ"ש האחרונים דבדבר המותר מצד עצמו לא שייך ביה דבר המעמיד אבל דברי הרשב"א ז"ל שהאריך ואמר בב"ח דרך בישול אסרה תורה היא ללא צורך דאטו עד השתא לא ידעינן דבב"ח בטל בס' והעיקר חסר דהוה לומר דשאני בב"ח דכ"א לחודיה שרי או כר"י הלוי ז"ל ולכך היה נראה לכאורה דסבירא ליה ז"ל דהא דבר המעמיד באלף לא בטיל הוא מ"ה ומצאתי און לי במ"א הלכו' פסת סימן תמ"ב על מ"ש הטור דאם העמיד בחמץ צריך לבערו מ"ה קאמ' לדעתו יע"ש וא"כ ודאי הי' לנו לאוסרו גם בב"ח ולזה כ' שאני בב"ח שהתור' התירה בפי' דוק' דרך בישול אסר' תורה והיינו אפי' דרך בישול בטל המעמיד מדלא אסרה תורה בכבוש כשאר איסורין ש"מ דקפיד קרא אטעם גמור

אלא דהרשב"א בתשובה סימן רע"א וסימן רפ"א כתב בהדיא דבר המעמיד מדרבנן הוא דלא בטל ולכך צריך לדחוק ולייש' דבריו כפי' ר"י הלוי ז"ל ועמ"ש לעיל: ע"ש במתני' כשירה שינקה מטריפה קיבתה אסורה טריפה שינקה מן הכשירה קיבתה מותרת מפני שכנוס בתוכה עכ"ל השיטה המחוורת דקיבה הנמצאת בעורה לאחר שחיטה לאו פירשא בעלמא הוא אלא שדינן בתר מי שיניק ממנו אם כשירה ואם טריפה וז"ש במתני' מפני שכנוס במעי משמע דלאו פירשא בעלמא הוא ורישא דתנן קיבת עכו"ם אסורה משמע בתר דידיה שדינן ליה וזאת הקושיא היא לשמואל דאמר חדא קתני קיבת עכו"ם נבילה ולרב הונא חדא לא קשיא מקיבת עכו"ם דחיישינן שמא ינק מטריפה אלא מן קיבת נבילה קשיא אמאי אסורה וקשיא רישא לסיפא ומש"ה אוקי ליה בגמרא דרישא קודם חזרה נשנית ובזה נמי לשמואל דמסיק חדא קתני קיבת שחיטת עכו"ם נבילה ולמה לי למתני כלל נבילה ליתני קיבת עכו"ם אסורה אלא דאי הוה תני הכי ה"א מתני' לאחר חזרה נשנית כמו בסיפא ומתני' ר"א היא דאמר סתם מחשבת כותי לעכו"ם ומש"ה ודאי דאסור דאף אי הוה פרשא בעלמא פרש ע"ז אסורה ועיין בגמרא ברש"י ד"ה הרי זו אסורה ומיהו בלא"ה איצטריך למיתני הר"ז נבילה לאפוקי מר"א כפשוטו נבילה אין איסור הנאה לא ועיין פ"ק ממתני' אחרינא דלא כר"א אבל להיפך קשה ליתני קיבת נבילה אסורה לבד ויתורץ ג"כ לאשמעי' דלא כר"א והתו' ד"ה חדא קתני הוקשה להם דהא בפ"ק י"ג א' תנן שחיט' נכרי נביל' אין איסו' הנא' לא דלא כר"א וה"ה דה"מ להקשות ליתני קיבת נבילה אסורה לחוד אלא ארישא מקשי ליתני קיבת עכו"ם הר"ז אסורה והא דפריך אטו קיבת עכו"ם לאו נבילה היא לא ניחא ליה לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא קיבת עכו"ם דאסור כר"א דסתם מחשבת כותי לע"ז אלא אפילו נבילה לחוד קיבתה אסורה דלאו פירשא בעלמא הוא ובתר דידיה שדינן לה ומתניתין קודם חזר' נשנית הרישא דלא ניחא ליה לאוקמיה מתני דלא כהלכתא כר"א ורבי נמי הא סתם בפ"ק י"ג א' כרבנן ולא כר"א וא"כ פריך שפיר דמשמע דעכו"ם לא הוה נבילה: ע"ש במתניתין טריפה שינקה מכשירה קיבתה מותרת קשיא לי אמאי תנן תרתי במתני' בשלמא או הוה תני רישא לחוד ה"א ה"ה טריפ' שינקה מכשירה קיבתה אסורה לחומרא אלא למה לי רישא השתא טריפה מן הכשירה לקולא אמרינן דשדינן בתר מי שיניק אצלו כל שכן כשירה מטריפה דאסורה ולק"מ דאי לא הוה תנן רישא ה"א ה"ה להיפך דשרי דפרשא בעלמ' הוא והא דקתני סיפא מפני שכנוס במעיה ה"א דר"ל דפרשא בעלמא הוא ותדע דלשיטת הרי"ף והר"מ ז"ל הכין הוא דרישא כשירה שינקה, מטריפה קודם חזרה נשנית וסיפא לאחר חזרה כמ"ש הרמב"ן ז"ל והאי שכנוס היינו פירשא בעלמא ועיין גמרא לקמן שם: ובפירש"י ד"ה הר"ז אסורה וחלב הנמצא בעור קיבה קרוש שמולחין עם חלב אחר איסור גמור הוא עכ"ל כ' קרוש לא מיבעיא צלול דאסור דהוה חלב גמור כמ"ש התו' ד"ה הכי גרסינן אלא אפי' קרוש כ' רש"י ג"כ דהוה חלב ולא מיבעיא אם מולחין חלב אחר הקרוש לבדו חשיב חלב והוה בב"ח מדרבנן ע"י מליחה ואסור להעמיד בה עוד גבינות אחרות ולקמן יתבאר: בא"ד ויש מתירין אותו ומביאין ראיה מדגים שעלו בקערה שחלב הקיבה לא נאסר אלא מפני נתינת טעם כו' עכ"ל הנה מלבד דלא דמי דהתם שניהן היתר וכאן טעם ראשון לאיסור בלא"ה לא דמי להדדי דהתם טעם שלישי מן הקערה לדגים טעם שני ומן הדגים לכותח טעם שלישי

והכ' עדיין שני הוא דעדיין בתוקפו עומד ולייישב זה צ"ל דהם סוברים טעם שני ג"כ קלוש ושרי וראיה מדאמר שם דרב עבדו ליה שייפא בצעא והקשו כולם שם דהתם טעם ב' הוה וכ' הר"ן שם שיש מי שפי' דטעם ב' ג"כ שרי וההיא דקדירה שבישל בשר ואם בישל חלב בנ"ט שאני התם ע"י אור פולט טפי יע"ש וא"כ ה"ה ה"נ כן דכ"ז שלא פלט ע"י אור אלא ע"י רתיחת מליחה הוה נ"ט בר נ"ט וכ"ש הוא ומה התם דגים שעלו בקערה רותחת אי ששניהן חמין אמרינן כ"ז שלא ע"י אור טעם ב' שרי כ"ש ע"י מליחה דיש מי שסובר דאינו מפליט ומבליע אלא כדי קליפה זו סברת י"מ בקיבה שנמלחה עם עורה להתיר ורש"י לבטל סברתם כ' דאפי' לדבריהם דיש חילוק בין ע"י אור או לאו אפ"ה התם הוה להיתר וכאן הוה לאיסור ומפני שיש לומר שהן סבורין דאף באיסור נ"ט בר נ"ט שרי וכפי סברתם דטעם שני נמי הוה נ"ט בר נ"ט ומההיא פינכא י"ל ולזה כתב דשאני הכי דחנ"נ דבב"ח קיי"ל כרב דאפשר לסוחטו אסור וא"כ לא שייך נ"ט בר נ"ט דהכל נעשה נבילה בב"ח ומפני זה הטעם כתב דס' לא מהני מפני דנעשה נבילה ומין במינו לא בטל אף באלף דפסק כר"י דפליג על חכמים דפסק כן דף ל' בפסחים ואין להביא ראיה מכאן דרש"י סובר בשאר איסורין חנ"נ דשאני הכ' דהוה בב"ח ואף דמ"ה דוקא דרך בישול מ"מ ע"י מליחה מדרבנן אסור כל דתקון כעין דאורייתא תקון ולעולם בשאר איסורין לא גזרו שיהא חנ"נ גם מ"ש דמין במינו לא בטיל הא משום דבר המעמיד בטל אין להוכיח דס"ל דבר המעמד בטלכשאר דברים כמ"ש מהרש"ל ביש"ש סימן ק"ו יע"ש שהאריך בדבר זה אי דבר המעמיד בטל בס' דשאני הכ' דהוה מדרבנן ומש"ה לא גזרו בדבר המעמיד כמ"ש בסימן פ"ז הש"ך ועיין בפר"ח שם ס"ק כ"ז אלא דלרש"י לא א"ש כיון דלענין מינו הוה מין במינו אף דלא אסור כ"א מדרבנן ומ"ש לענין דבר המעמיד: בא"ד ואני הייתי נוהג היתר כו' ש"מ דפרשא בעלמא הוא ולא מיתסרא היא עכ"ל הנה מה שהיה סבור מתחלה קודם חזרה דפרשא בעלמא הוא ומה בכך דמ"מ טעם הבשר הנבלע בחלב הקיבה נותן טעם אח"כ בחלב אחר שהעמיד הגבינות ואין לומר דהיה נוהג היתר דבטל בששים כיון דפירשא בעלמא החלב וטעם העור הנבלע בחלב לא נאסר ואח"כ כשנותן טעם בחלב האחר הוה מין באינו מינו ובטל בס' ז"א דכ' ואני הייתי נוהג היתר משמע אף לכתחלה היה נוהג היתר והא אין מבטלין איסור לכתחלה כה"ג אלא הוה לכתוב ואני הייתי מתיר עד הנה אלא הטעם כיון דהיה סובר דפירשא בעלמא הוא אף טעם הבשר שנבלע בחלב הקיבה פירשא בעלמא הוא ואין אוסר אחר כך הגבינות וכמו שכתב הבית יוסף בסימן פ"ז שכתב וזה לשונו ומשמע מדברי רבינו דאפילו נמלחה מותר להעמיד בה כיון דלא היה אלא פירשא בעלמ' אותו טעם שקיבל לא הוה אלא כפרש וכ"ש מדגים שעלו בקערה דהוה נ"ט בר נ"ט כו' וכוונת דבריו שם דאם בנ"ט בר נ"ט התירו דהוה טעם קליש ואין אוסר אחרים כ"ש חלב הקיבה שטעם הבשר הנבלע בו אין בו כח לאסור אחרים דלא קיבל טעם חשוב מן העור והיה נראה שזה טעם המתירין שכתבו ראיה מדגים שעלו בקערה והיינו כדכתיבנ' ורש"י ז"ל הוא דסיים וכתב דחלב הקיבה לא נאסר משום וכו' דלא לישוויה ליש מתירין טועה וכבר נתבאר לעיל ג"כ טעם המתירין דאפשר דהם סוברין נ"ט בר נ"ט אף טעם שני שרי כ"ז דלא היה ע"י פליטת אש וראיה מרב דעבדי ליה שייפא בצעא וכמ"ש הר"ן שם בשם יש מפרשים וכן כתב הריטב"א ועיין בחדושי הרשב"א שם וסוברין דה"ה באסור

אמרינן נ"ט בר נ"ט שרי דאין אומרין חנ"נ אלא בב"ח מן התורה ולא בב"ח מדרבנן ע"י מליחה ומש"ה הביאו ראיה שפיר מדגים שעלו בקערה דטעם שני שלא ע"י האש חשיב טעם קליש ואינו אוסר כ"ש הכא דע"י מליחה דקל הוא יותר מן דגים רותחין כו' דהתם מוליך הבליעה בכולה ואפ"ה שרי דהם סוברים דווקא כשעומד אצל האש אסור אבל לא ע"י עירוי אף ששניהם רותחים וכ"ש הכ' ע"י מליחה דיש דעה דאינו אוסר אלא כדי קפילא כמ"ש לעיל יע"ש: ודע דראיתי לספר מקום שמואל בחדושיו לי"ד על מ"ש רש"ל ביש"ש בכ"ה סימן ק' דבב"ח האסור מדרבנן אסור בהנאה ג"כ וכתב הוא דהתו' שהקשו בד"ה המעמיד והרשב"א הקשה בת"ה דף פ"ו דאמאי לא אמרינן דגבינות עכו"ם אסור משום בב"ח ומאי קושיא דאם כן בהנאה נמי יאסר כמו שמקשה הגמרא בפרק אין מעמידין לר"נ ולר"א יאסור בהנאה יע"ש אלא ש"מ בב"ח הנאסר מדרבנן אין אסור בהנאה יע"ש ואני ההדיוט אומר יפה שתיקתו מדיבורו דמה שכתב ואי איתא מאי קושיא לימא מבב"ח תתסר בהנאה ומש"ה אמרו משום עור נבילה גזרו אכתי תקשה איסור דבב"ח להיכן הלך וליאסר בהנאה וכ"ת דאין איסר חע"א ומש"ה לא גזרו בהנאה כיון דאין חל על אכילה ה"ה הנאה נמי וכמ"ש הר"מ ז"ל בכריתות על משנה יש אוכל אכילה אחת וחייב עלי' ד' חטאות ואשם א' יע"ש ליתא דהא שמואל הוא דאמר הכין בע"ז דגבינות שגזרו מפני שמעמידין בעור קיבת נבילה ואיהו לשיטתיה סברי' ליה בפי' בפרקין לעיל קי"ג ע"ב דחלב או מתה לא צריכי קרא והיינו דמחייב במבשל חלב ומתה אף משום בשר בחלב משום דאית ליה בב"ח איסור חע"א וגם הרשב"א בחדושיו פסק כן שם בסוגי' דהלכה כן דאיסור חע"א דהוה מוסיף בהנאה יע"ש א"כ תקשה באמת איסור' דבשר בחלב להיכן הלך וליאסר בהנאה ומה שהקשה דא"כ תחסר בהנאה כמו בע"ז לר"נ ולר"א לכאורה למהרש"ל ביש"ש סימן ק' שסובר בב"ח הנאסר ע"י כבישה ומליחה אסור בהנאה יקשה זאת באמת לשמואל אמאי לא אסור בהנאה אבל רואה אני שאין בכאן קושיא כלל כי בדף ל"ה ע"א בע"ז אמר שם אהא דאמר טעמ' מפני שמעמידין בעור עגלי ע"ז ופריך משו' דליתיה לאיסורא בעיני' דהא לרבנן במורייס דטעמ' מפני שמערבין יין נסך ואפ"ה לא אסור בהנאה ומשני כיון דאוקמי קא מוקים כמאן דאיתיה לאיסורא בעיניה עכ"ל וא"כ אף אי בב"ח הנאסר מדרבנן אסור בהנאה אפ"ה לא קשיא ליתסר גבינות העכו"ם בהנאה דמעמידין בעור קיבה והוה בב"ח דלא מיבעיא אי הוה ס' דבטל בששים לדעת הר"י הלוי והביאו הרשב"א והפוסקים בסימן פ"ו דלא שייך דבר מעמיד בדבר שהוא בפ"ע היתר אלא בהתערב עם אחר או דבב"ח דרך בישול אסרה תורה וכ"ז שאין בו טעם אין שם בב"ח עליו כמ"ש לעיל ולא נשאר כ"א איסור נבילה והוה מעמיד ומש"ה לא אסור כ"א באכיל' ולא בהנא' אלא אפילו לית ביה ששים אפ"ה שרי בהנאה כיון דבב"ח לא הוה מעמיד דלא גזרו על מעמיד אלא בדבר שאסור מצד עצמו ולא כשנאסר בהתערב עם דבר אחר א"כ מש"ה לא גזרו שיהא אסור בהנאה בגבינות עכו"ם דלא חשיב בעיניה דמעמיד לא שייך בב"ח והוה כמו מורייס לרבנן דלא אסור בהנאה כיון דליתיה לאיסורא בעינ' לא רצו חכמים לגזור בהנאה אלא באכילה בלבד משא"כ לר"נ ולר"ח דאסור משום מעמיד של ערלה וחומץ של יין נסך קשיא שפיר תיתסר בהנאה דהוה איסור מחמת עצמו והוה דבר המעמיד וכמאן דאיתא לאיסורא בעיניה ובזה יש ליישב ג"כ למ"ש יש"ש ועיין ביש"ש סימן ק"ו יע"ש ואי יש

ס' אי הוה בעיניה או לאו ובי"ד סימן פ"ז אבאר עוד: גמ' כשירה שינקה מטריפה והא תנן ריש' קיבת עכו"ם ושל נבילה הר"ז אסורה כו' אלא לא קשה כאן קודם חזרה ומשנה לא זזה ממקומה עכ"ל הקושיא היא מסיפא כ"י תני טריפה שינקה מכשירה קיבתה מותרת וכפירש"י בד"ה והא קתני כו' יע"ש ומיהו לפירוש הרי"ף ז"ל כשירה שינקה מטריפה ג"כ קודם חזרה נשנית והכא לחומרא וג"כ בקיבת עכו"ם לחומרא או דנראה כאוכל נבילות ואה"נ דטריפה שינקה מכשיר' דאסורה מכ"ש דנראה כאוכל טריפות אבל לאחר חזרה מותר לכ"ע דפירש' בעלמ' הוא ולא גזרו בי' רבנן מידי ובי"ד אבאר: והלכת' אין מעמידין בעור קיב' נבילה אבל מעמידין בקיבת נבילה ובקיבת שחיטת עכו"ם ובקיבת כשירה שינקה מטריפה וכ"ש בקיבת טריפה שינקה מכשירה דפרשא הוא עכ"ל הזכיר נבילה ולא זו אף קיבת שחיטת עכו"ם דלא כר"א דאמר סתם מחשבת כותי לע"ז ואפילו פירש אסור קמ"ל דלאו הלכתא הכי והזכיר כשירה שינקה מטריפה דה"א בתר מי שינק שדינן לי' ואמר טריפה שינקה מכשירה ואף דכ"ש הוא ה"א דטריפה שינקה מכשירה אסורה דבתר דידה שדינן ושאני קיבת עכו"ם דמאיסה והוה כמו נבילה ולא גזרו ביה משא"כ באוכל מן הטריפ' דנראה כאוכל מטריפה אפ"ה שרי דהוה פירשא בעלמ' וכדמסיק וכל זה לשיטת הרי"ף ז"ל והר"מ ז"ל גם התו' בד"ה הכי גרסינן קיימו גירסא זו ומיהו דלא כרי"ף ור"מ ז"ל אלא שחילקו בין צלול לקרוש ומהו צלול ומהו קרוש עיין בי"ד ושם אבאר אבל לרש"י ז"ל דאף בקרוש הוה חלב גמור אין מקום לגירסא זו אלא הכי גרסינן מעמידין בין בקיבת נבילה ועכו"ם ובטריפה שינקה מכשירה דלאו מגופה היא אבל לא מטעם דפרשא הוא אלא מפני שכנוס במעיה ועיין לקמן: משנה חומר בחלב מדם וחומר בדם מבחלב כו' עיין בר"מ שי"ף ז"ל דהא דלא חשיב שהחלב נוהג בחלב יע"ש מה שתי' והא דלא נוהג בדם דלאו בשר הוא: (דף קיז ע"א) שם במשנה שהחלב מועלין בו משא"כ בדם עכ"ל עיין בר"מ ז"ל הלכות מעיל' פ"א וב' וג' ומה שאמר שהחלב מועלין בו היינו אפילו בשל שלמים ודוק' לאחר זריקת דמים ולא קודם זריק' אין מועלין בו דשלמים ממון בעלים הוא ולא קדשי השם מיקרי ולאחר מיכן פשיטא דאין מעילה בבשר מה שנאכל לאדם ואפילו נפסל הבשר כיון דהיה ש"ה לאדם וכן בחטאת ואשם אין מעילה לאחר זריקה אלא באימורין ולא בבשר אבל קודם זריקה יש מעילה בבשר מחיים ובעול' משהוקדשו עד לאחר זריקה ג"כ דכולה כליל וקדשי השם הן ולפיכך מועלין בהן ושלש מדות לענין מעילה קדשים קלים לפני זריקה אין בהן מעילה אף באימורים ולאחר זריקה באימורים הוא דהוה וחטאות ואשמות לפני זריקה אף בבשר ולאחר זריקה באימורים ובעולה בין לפני זריק' ולאחר זריקה אית מעילה בכולה וקאמר דבדם אין בו מעילה אף דג"כ לא הותר לשום אדם אפ"ה אין בו מעילה ואף קודם זריקה כדמסיק לקמן מקראי והא דסתם ואמר חומר בחלב מבדם אף דבדם נמי אשכוחי משכחת לה מחיים כמ"ש התוספ' ד"ה הוא דהמקיז דם לבהמתו חייב משום מעילה ועיין בר"מ מהלכות מעילה פ"ב הי"א מתני' מיירי בקדשים קלים דודאי לא משכחת בדם כלל מעילה דמחיים לאו קדשי ה' ולאחר זריקה אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו אלא דא"כ לא א"ש מה דקאמ' בגמר' מנא הני מילי לכם כו' ומשמע דקאי אמתני' בקדשים קלים איירי ותיפוק ליה אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו ומשמע דמתני' בק"ק איירי דסתמ' קתני' וא"כ קשה איך אמר סתם דבדם אין מועלין בו

והא המקיז חייב אם לא משא"כ בדם לאחר שחיטה מיירי ודוחק: ע"ש וחומר מדם מבחלב שהדם נוהג בבהמ' חיה ועוף בין טמאי' וטהורים וחלב אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד עכ"ל אף דאין איסור חע"א אפ"ה דם הטמאים הוה ב"א וחייל שפירועיין ריש דם שחיטה יע"ש ומה דתנן למתני' הכי אף שאין לה שייכות כלל לכאן כתב התי"ט משום חומר בדם מחלב נקיט לה יע"ש ור"ל כמו באינך פירקין דתנן התם ג"ה נוהג בבהמ' כו' ואו"ב כו' וכיסוי הדם ואפשר עוד דבראש הפרק התחיל כל הבשר אסור לבשל חוץ מבשר דגים נקיט הכי בדם דנוהג בכל חוץ מדגים כו': קשיא לו במתני' דתנן חומר חלב מדם וחומר דם מחלב ותו ליכא והא חלב שבישלו חייב ועובר עליו ואלו דם שבישלו אינו עובר עליו ומותר מ"ה כדאית' במנחות כ"א א' יע"ש וע' בי"ד סי' ס"ט בב"ו וה"ה איפכא בדם האוכלו חי חייב עליו וחלב אוכלו חי פטור דלא הוה כדרך אכילה כדאמר בפסחים פכ"ש למעוטי אוכל חלב חי ויש ליישב: גמרא מנה"מ לכם שלכם יהא כו' עכ"ל הא דפריך בפכ"ש כ"ב א' והרי דם דליתסר בהנאה אף דכתיב בדם קדשים דלכם דאין בו מעילה וממילא פשטא דקרא שמותר בהנאה וי"ל דפריך והרי דם וא"כ אימ' לכם דכתיב בקדשים להיתר הנאה ולא לומר שאין בו מעילה ולאחר זריקה ולומר אף קדשים דחמור אפ"ה שרי בהנאה וכ"ש דם חולין וע' בתו' ד"ה מה מים והא דפריך התם ואימא כמים המתנסכים ע"ג המזבח לא שיהא אסור בהנאה דהא כתיב לכם אלא דמהקיש' לא משמע היתר הנאה וע' בתו' ד"ה ואימא אלא דלשון הגמרא שם דפריך והרי דם ותנן אלו ואלו מתערבין כו' אלמא דשרי בהנאה ומאי קושי' יהא כתיב לכם כו' אלא דלא משני כך דא"כ לא ידעינן דאין איסור מעילה ובחדושינו למס' פסחים אבאר: ובתוספות ד"ה דאמר ר' ינאי דא"ק כו' ועוד י"ל דר' ינאי דהכא אסמכתא בעלמא הוא עכ"ל רצונם לתרץ קושייתם דבאמת הך קרא דכאשר יורם צריך דאמרינן בזבחים נ"א יע"ש והכ' אסמכת' בעלמא הוא ומיהו עיקר ילפותא מקרא דרבי מכל חלב לה' לרבות אימורי קדשים קלים ולית לן הצריכותא דיותרת ושתי הכליות דכיון דחזינן דחלב קדשים קלים יש בהן מעילה דקדשי ה' נינהו שקריבין למזבח וה"ה יותר' ושתי הכליות נמי כן הוא ומייתי ראי' מהא דהוה ר"ל במס' מעילה ט"ו א' ינאי אין מעילה אלא בקדשי בה"ב ובעול' לבד ופריך והא קרא קא נסיב ומשני אסמכת' בעלמא הוא וה"ה דצ"ל לפי ה"א דקרא דנקיט ר' ינאי כאשר יורם אסמכת' הוה ומיהו לא קאי הכי התם במסקנ' דדרש' דכל חלב דרשא גמורה הוא דההוא דבי ר' ינאי התם הדר ביה אלא דקדשי מזבח נמי יש בהן משום מעילה ובגונא דכתיבנא לעיל ומקרא דרבי כל חלב אבל קרא דהכא כאשר יורם משור זבח השלמים הוה אסמכת' בעלמא כמו בה"א דצ"ל אסמכת' ומ"ש התוס' דיש אוכל אכילה אחת איכא לאוקמיה בעול' אף דעור כו' ר"ל דהתם במס' מעיל' מקשי לר' ממשניות טובא ולבסוף מקשי ליה מימר' דעול' ואמאי לא אקשי ליה ממתני' דיש אוכל דמוכח דיש בקדשי מזבח מעילה ותי' דהוה מוקמינן בעולה ואף דעור לכהנים ור"י, אמר כל שיש לכהנים אין בו משום מעילה לה"א לזה כתבו דאין לחוש לעור וכנראה שלא הי' בגירסתם שם ועולה יע"ש ובד"ה מחוורתא יע"ש היטב: גמרא הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מא"ל קשי' לי אימא דמאן דסובר מלמדין סבירא כרבנן דפליגי אר' דוסא והניחם שם שטעונין גניזה והוה ג' כתובין בגדי כהונה ותרומת הדשן ועגלה ערופה דלכ"ע אין מלמדין שוב מצאתי בתו' במקום אחר זאת הקושי' (ע"ב)

גמרא דתנן כל שיש מתירין בין לאדם ובין למזבח כו' ודם גופי' מתיר הוא עיין בר"מ פי"ח מהל' פסולי המוקדשין ה"ז ובמ"ל שהאריך במה שהקשו התוספות בזבחים דף מ"ג ד"ה והלבונה שהוקשה להם דאימורים מתיר הוא ולא ידענא דמ"מ יש להם מתיר אחר דהיינו דם ומ"ש רש"י וקומץ כו' זהו לשיטתו כו' ועיין במ"ל שם: ואין להאריך: ויתר הדברים מה שיש לעיין בפרק זה אבאר בחדושינו לי"ד בספרי פרי מגדים אי"ה: סיימנו פרק כל הבשר בשנת תקכ"ו ולפ"ק בעזה"י: סליק פרק כל הבשר חולין פרק שמיני